

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

2. S. 6.

[Handwritten signature]

<36626012140016

<36626012140016

Bayer. Staatsbibliothek

33

Collegij Societatis Iesv
Monachij 1660.

R

SYNOPSIS SOCIETATIS IESV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Cologni p[re]f[ect]i. G[ra]d[u]i Monachii.

FORNACI HERVATORVM
Typis Adriani Optique sub anno SS. Petri & Pauli MDCXL

Rucholle f.

Bayer. Staats-
Bibliothek
München

S. I G N A T I O
D E L O I O L A
S O C I E T A T I S I E S V
C O N D I T O R I
P R O V I N C I A G A L L O - B E L G I C A.

E figure oculos, DIVÆ; in hac Synopsi. Æquo angustior est: & Tuæ adeo Censuræ metuens, ut Patrocinij auida Mortalibus modò spectanda proponitur: quorum nempe acies, breuis, & infirma, ad plurimas simul rès contuendas, nisi compendio pressas cum dispendio maiestatis. Ingens Divinitatis Speculum habes, Immortalis; quæ non ad verum singulas tantū, sed & ad iustum exhibit. Eam quippe formam repræsentans, quam ijs dedit, eadem ipsa omnium Idea & Exemplar, dein Artifex, & Speculum denique. In hoc non, ut in Synopsi, perinde iacent mediocria, deprimuntur excelsa, ampla defantur. Istud creatis specularibus proprium est, magnitudinem minuere corporum; & breuioris styli, facta Heroum ingentia, in codicem stringere. At quæ Tu, Tuique ges-

fistis, plenissimè omnia contemplaris in Deo,
qui suâ ipsorum mole ostendit singula, & per
eam ducta mensuram, quam ipse, propriæ
cuique virtutis definitione, præscripsit. Nec
in eo minora minùs aduertis, abreptus augu-
stâ specie maiorum. Vtraque, dum fierent,
immenso splendore suo pariter excepit; atque
æternum Tibi repræsentandis, peræque se
totum impendit. Et in tanta luce exigua
Synopsim hanc quoq; perspicis; quippe quæ,
velut per Radium Solis, Atomus, sic per illum
æternitatis immensum Orbem, Circulus ipsa
primi Seculi trâslucet, quamquam in recessu.
At Tuum, Tuorumq; vultus, illic ut non di-
stingues, saltem videbis; & victoriarum si nō
numerū, certè genus, earū Author, agnosces.
Quin Patres, Imagines Filiorum ac suas, beni-
gniùs intuentur in Annulo quem gerunt, quā
in Tabulâ ingenti. In hoc autem, et si nihil Te
dignum, aliquid videbis Tuum: ac si offeren-
tis conditio, & Superos afficit, iam illum na-
tiuitatis ordine fauorablem putabis. Serum
Minimæ Prolis Tuæ Opusculum est, quam
senex & immoriens, Provinciarum duodecim
postremam, genuisti. Et exiguis Filioli Benia-
mini munusculis, blandiùs, quam adulorum
vndecim Fratrum maioribus donis, Iacobus
Patens arrisit.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO.

 Ocietas IESV adeò Centum per annos propaga-
 gata est; ut qui totam circumspicit, Saculum
 ei saltem alterum assignet. Tam varia Chri-
 stianos inter & Barbaros gesit, pertulitque; ut forte am-
 bigas, prosperis ne magis, quam aduersis creuerit. Quare,
 cum ea plurimos in Libros dispersa, inde perdiscere negotio-
 tioso Lectori longum sit; faciam Artificis more, Exercitum
 Praeliaq; pingentis. Stationes hic tantum Castrorum, Le-
 gionumq; Signa, & Ducum facinora exprimit, unde Gre-
 garius Miles astimetur: sic ego pricipuas Societatis res, An-
 no collectas, Compendio proponam, in Praiudicium cetera-
 rum. Quin velut ille primas Acies distinctius efformat,
 extenditque, totos representans Imperatores ac Tribunos;
 Medias autem, ac Postremas retrudit longè in Tabulam,
 cumbrisq; condensat; quorumdam tantum Cassides, Cri-
 stas, Tela; paucorum verò faciem, brachiumue coloribus
 adducens; Ita & ego, Gestâ Sociorum prima, penitus exe-
 quar, & per annos ducam; stringam verò recentiora, vel
 inquinanda veritatis; vel odij, & fastidij, metu. Si quibus
 molestum sit, vel prateriri sua, vel infra meritum exsta-
 re: dent debitam primo labori veniam: Tum & secundo
 gratiam, ea sugerendo, quibus ignorata attolli res possint,
 si manus iterum referatur ad Tabulam.

Dum igitur Societatem ex suâ ipsius appellatione, ve-
 lut Militiam, contempler; & progressiones cum initijs, ex-
 trema cum medijs compono: Sex eius diuersas quasi formas,
 sub totidem Prapositis Generalibus discerno. Et

Lectori Beneuolo.

Et quidem postquam ea Decuria numero contenta sex per annos fuerat : impetrata subinde summi Antistitis Confirmatione, primū ad sexaginta Professos, & Cohortis speciem ; tum ad Capitam mille , Annis sedecim proximis sub Ignatio crevit. Hic Legionis numerum exequat.

Per Iacobi Lainij septennium consequens, Socij haud pauci : & Ignatianis duodecim Provinceis, sex insuper accessere. Ideo Agmen eam dicere merito quis posset.

Francisco autem Borgiā Annis octo Praefecturam summam gerente, plus Triginta Domicilijs aucta est. Hic iam in ea, Exercitus iusti molem agnoscas.

Pòst Euerardus Mercurianus, accuratis eam officiorum descriptionibus distinxit per alios octo. Et en Aciei ad Prelum ordinata, speciem. Adhuc primis quasi velitationibus tantùm, leuioribusq; Pugnis exercita Societas est.

At sub Claudio Aquauia, Harefim, Idololatriam, Vitium, plenà tanquam Acie impugnauit ; ab quibus & ipsa vicissim oppugnata, restitit annis omnino quatuor & triginta. Hic gemina Bellica virtutis Laus ; Agere & pati fortia.

Ad extremum tot congresionibus magnam partem eluata, Annum sub Mutio Vitellesco vigesimum quintum ; à sua Confirmatione Centesimum, Exercitus more exultantis agitat, duplicis latitia argumento ; cum Militia huic idem Annus, gemini Iubilei fortunatà coniunctione insignis, decurritur.

De Societate nondum Confirmatâ

Annus Christi

PRÆNARRATIO.

Illiā hanc I E S V , Ignatius de Loyola , Nobilis Cantaber , Pompeiopoli dudum Carolo V. Cesari in Gallos miles , condidit. Condendæ Formam atque Consilium , biennio post diuinitus præcepisse creditus est : quando o-

Ignatij de Loyola pro
Societatis condenda
Consilium.

1522.

mirum Christiani iam Belli Tiro, Minoreſſe octiduo iacuit, per Ecclasiū mentis abſtractus à ſenſibus. Quiddam in preſentia tentare, intercedens Peregrinatio Ierosolymitana ve- tuit, ignoratioque Litterarum. Characteres legere tantum norat & penqâ pingere. Exercitiorum tamen Spiritualium Librum, Celeſti eruditus luce, conſcripsit: per ea deinde for- maturus Socios, ſi qui eius ſe Iuſtituto darent. Ierosolymis in Europam, ad quęrenda Disciplinarum Præſidia, reuersus, Societatem condere ter tentauit, poſtremo demum conatu perfecit. Barcinone Hispanos primū tres, inter condicen- das Grammaticales Spinas ; dein Compluti , inter Philo- phicas, Gallum vnum , ſibi adiuuxit in experimentum ma- gis, quam in ſpem perpetuæ Societatis. Fēdera inter eos nul- la; neque Tecti communio. Idem tantum propriæ, alienæque ſalutis ſtudium: idem vſtitus, nativi & ſubruſi coloris, laneus. Suspicionem nouitas moqit. Adeo per Archiepisco- pi Toletani Vicarium , tres cum Ignatio dantur in vincula. Quartus aberat eger Segoviæ, Callistus: qui regreſſus breui Complutum , vltro reliquis addidit ſe. Primo & quadrage- ſimo vinculorum die dimiſſi , diſcolores Vicario iubente af- ſumpſere cultus. At prohibiti ad Populum verba, vel priua- um facere; Archiepiscopi eiudem affenſu , Salmanticam abiēre ad liberiorem Animarum curam. Eadem excipiuntur ibi fortunā: pariter quippe ludibria & carcerem experti, Iple quoque Exercitiorum Codiculus in ſuspicionem , & Tribunal raptus, iudicij p̄emium laudem reçulit. Lutetiam igitur præcessit Ignatius, aduocatus eadem & Socios, ſi e- c. re qui-

Prima etiſdem pro co-
genda conatus Barcino-
ne & Compluti.

1526.

1527.

Prænarratio.

Annus Christi. re quidem foret. At in opiam Parisijs, externus ipse, maiorem
paslus, Epistolâ eos monuit, vt h̄erent porrò Salmanticæ.
1528. Sed alter ab altero, brevî discessere; quos nempe una modò
Emanescit. Magistri præsentia copularat. Annuum in opia leuamen-
1529. tum, primo & altero anno in Belgium, tertio insuper & in
1530. Angliam, quæsijt è Mercatoribus Hispanis. Et auspicatò Sô-
1531. lum illud repetijt, Sociorum postmodum ferax. Societatis
certè fundandæ indicium aliquod à Ludouico Viue, Brugis
accepit; Petro Quadrio, Antuerpiæ dedit. Et Brugis Reli-
giosam ab Ignatio Familiam aliquā, Ludouicus; Antuerpiæ
autem Quadrio prædixit Ignatius, ab ipso conditum iri sua
in Patria Societatis IESV Collegium. Hoc Methymnae diu
pòst euèoit: Illud brevî, Lutetiæ. Tátum ad Opus, & ad stu-
dia Litterarum repetenda, ei tempus indulseré Mercatores,
spontaneâ pecunia Missione procùl è Belgio. Et eo usus est
diligenter, ceu Apis ad mel, sobolemq;æ Bello cogendam:
Grammaticam sesquianno relegerat in Montis Acuri Gym-
nasio, Hospes ipse Xenodochij interim Iacobæ. Nunc in-
didem Philosophicas, in Diuæ Barbaræ Scholas frequen-
Alter eiusdem pro So-
cietate conatus, Parisijs
1531. tans, Ioannis Pennæ Doctoris. Ibi tres è multis Iauenes sub
suam brevî Disciplinam aggregavit. Hispani & ipsi fuere;
Et fortunas quisque suas in egenos impetu primo effude-
rant. Dein egere ceperunt, Magistri exemplo. Quin &
Gymnasio egressi, in Nosocomium conuolarunt seruicium
egrotis. At illuc Contubernales irrumunt armati; ac re-
pertos retrahunt ad Pedagogium & morem. Retrabentibus
illi demum celsere, citò per Ignatiūm parti, citò delapsi
Neque nihil conatus hic, vt vanus, Ignatio constituit. De-
creta in eum Virgarum pēna est. Nec abnuit: quin vtrō
obculit se, quamquam præiudicio damnatus. Sed præsentis
alloquio dedoctus Iacobus Gouea Præses, non sustinuit in-
famia notare tantam virtutem, aut innocentiam dolore af-
ficere. Quin probri consilium in laudem publicam vertens,
ei quoque in illo habitandi Collegio ius, & maturiores So-
cios aggregandi occasionem dedit. Opportune in Petri Fa-
bri Allobrogis, & Francisci Xauerij Nobilis Nauarri Contgi-
berniū

Et hic emanescit.

Prænarratio

Berum stridit. Apissimi visi sunt ad eum, quam parabat. *Annus Christi.*
 Sed suam diu mentem, & Cursu Philosophiae tenuo, pre-
 sit. Præcipitatur celeritate consilii, & præcopes fructus,
 seipsi coevidunt. Vt rurique interim deuteritus officijs est,
 & eximia præpositione virtutis, eò ducet quoniam carent,
 & demum sequentur. Primus quidam de sponte, Allobrox,
 per Ignatium absolutus scrupulos, & angoribus animi, &
 ad Primitias offerendas Deo, Neobysta; Exercitij mentis
 exultus. Plus in Xandri laboratum, semidæ & excelsæ ins-
 delis luvent. Et pannos apertum mortatori, obstrepebat
 præceptationum spes fidei, voti alierum confessus. Ad
 bebevolentiæ deinde loebat eam Ignatius, Discipulos quoque
 conquirens, in Bellacensis Gymnasij Scholis Philosophiam
 studienti. Humanitatem hanc quæstus à Ignatij reducatio. *Franc. Xaverius Na-*
Xaverij vincitur, & dinitis subiecta patienter officij strenu-
toram te subdit. Periculosa Authori conuersio. Eò diffatus
Michael quidam Hispanus Francisci clens, ensem inqna-
tiorum stridit. Sed perfidere volentis iustum tenuo elapsa
Celo vox. dictanti erat, Apostolum Iudis acquiti. At sic ut
Xaverium Faber, sic Alphonsum Salmeronem daçobus
Iacinius Hispanum Hispanus, ad Ignatij Institutum adduxit.
Eius vilenus gratia, Parisis Compluta nuper aduenerat.
Eto optus primo propè illius aspectu Lainius est, impetratis
autem de eodem negotiata extremae subfidijs, Nicolaus Bo-
badilla, & ipse Hispanus, at diutino vocantis Dei admouit
Simon Rodericus Lusitanus. Septem iam erant, ignarus
quidque consilij Sociorum. Omnes igitur congregavit Igna-
tius: & id ergo coedoces, & yoletes ad Montem Martyrum
biund. Lutetiam procul, conduxit, Vota sumpcum ad Deo. Ca-
stionis, atque Pauperiatis hæc erant: tum & vitæ, Ieroso-
lymis in Sacrorum conversione transfigendæ. Præstola-
turos autem se Venetia per Annū, eò Navigādi opportu-
nūt. Quæsi desicerat, summo Pontifici suam delatueros
opérarum, aequaliter Missionem. Sacris operabatur Faber,
Sacerdos unus ex omnibus. Assumptæ in Celum Virginis Sa-
gralibus querat. Hædem post Annū recurrente, ab ijsdem ac-
ui

Tertius, & ipse Parisij, prospere ceperit.

1534.

Petus Faber Allo-
brox.

Franc. Xaverius Na-
marras.

Iac. Lainius, & Al-
phons. Salmeron.

Et Nic. Bobadillo
Hippani.

Simon Rodericus
Lusitanus.

Septem Primorum Pe-
tram Prima in Monte
Martyram ad Late-
tiam Vota 15. Angusti.

Prænarratio.

Annum Christi.
Instauratio prima Votorum, ijsdem die 15 loco.

1535.

*Accedunt alij tres.
Claudius Iaius Allobrox.*

*Jo. Codurius Gallus
& Paschas. Broetus
Gallo Belga, per Fa-
bram adiancti, Ignatio
in Hispaniam digresso.*

Societas iam Decuria.

*Instauratio altera Votorum, Socios ister na-
mem: & Parisijs in Votum
urbe Professio.*

1536.

*In eandem Ignati ad-
uentus ex Hispania.*

ibidem instaurata est ea religio. At eo cepta est, quo & Anglicanum Schisma sub Henrico VII. Rege & Pauli III. Pontificatus, quo sex inde post Annos Confirmata Societas est, Subiude Claudio se Iaius, Sacerdos & Allobrox addidit se.

Persistente adhuc Parisijs, an digresso in Hispaniam ou per Ignatij, incertum. Huc illaten saeculosis ratio, & Hispanorum negotia Sociorum, Autumno remiserat, sesqui anno post Venetijs ad Ierosalythitam Perfectionem, quippe reliquos impeneratum. Ebs absentis Ignatij manda to regebat Faber, & ob eius dubibus auxit, Joanne Codurio Gallo, & Paschacio Broeto Gallo Belga & Sacerdotem Gallum & hunc olim credidit fama & Picardum se gessic ipse, veli admodum causâ. Nimitum ne Cameracensi ex

Agro, & adeo è Cæsaris Ditione oriundus, Parisijs & Gallia pelleretur, exortu iam inter illum & Franciscum Regem Bello. Et valuit ea dissimulatio ad Decurias numerum pleraque eius Capita, Iodole, Gente, conditione, diuersas Posterioris concordie argumentum, & opus Prudentiazionis, gulari, & discordibus inter se Populis, illato sub Hispano Duce, in Gallia coisse. Socios iam omnes alia conciliabat, Philosophia Magisteriam, absolutus iam propè Theologizæ curias, consilium idem vitæ, menstruat cuique Exercitiuorum Spiritualium tractatione, & triduanâ saltem inodiâ confirmarum. Arctissimus, concordias nœbus, Ignatius anteag, nunc pro eo, Faber. Et hic illos Assumptæ Festæ Deiparæ, ad Montem Martyrum reduxit, ad communiora instauranda Vincula Votorum, atque inde per Hyeronim Bellique rigorem, condictâ die, Venetias. Eò Ignatius iam antea pœneterat, suis Sociorumque negotijs in Hispania confectis, Pompeiopoli, Almazani, Toleti. Imperat autem Ignatius Mari & per Italiam, Socij Terrâ, per Galliarum Germaniarumque, Numinis Ductu, Alias hanc ille Aenobarbi Archipiratæ Claffem, & Apennini præcepta, & Toscærentium impetus; Hi Alpium nives, Militæaque & Hereticorum insidias vitasset. Velut Sectariorum probro Marianas gestabant & collo Corditas, Ausi & Precem palam in

Prænarratio.

in Diuersorij; de Genibus , sacras ante Imagines fundere. *Anno Chryſii.*
 Eucharistia verò viaticum quotidie sumere , faciente Fabro,
 Broeto vel Iaio. Nec ea religionis officia vel omittere , vel
 erubescere, etiam disceptando aduersus Hæreticos. Adeo hi
 fortitudinem tantam laudabat, in oculos, vel minimè perspi-
 cium, incurrentem. Et eam , ad ingentis Fracti præiu-
 dicium, Homo Rusticanus accepit, dicitas eos Provinciam
 ad aliquam Reformatores ire. Tales Venetiarum experta *Et aliorum Novem*
 Vrbs est, & querulo Energumenæ gemitu ibi contestatus est *Gallia.*
 Dæmon. Appulsos in Nosocomia Ignatius sparserat ; &
 in eo , quod insanabilem est , Xauerius manacem tetro
 vlcere saniem luxerat , in penam Victoriamque horroris
 exorti. Sed suam Palæstinæ , ampliori & egentiori Provin-
 ciaz, obligauerant operam. Omnes Sacerdotio iuſtructos ire
 oportebat. Septem eo carebant, potiebantur reliqui tres, Fa- *Egramdem Romam ad*
 ber, Paschalius, Iaius. Romam rāmen Veris initio Nouem *Sacerdotij Ordinem, &*
 concessere , ad Ierosolymitanæ commorationis insuper ius *Ierosolymitanæ Com-*
 à Pontifice Paulo III. postulandum. Vnus in navigandi *morationem à Pante*
 occasionem iacentus, Venetijs Ignatius mansit. Vnus cum *imperandam.*
 eo Iacobus Hozius Hispanus, suum ad Iustitium ab ipso
 super adiunctus, primum Decuriaz Incremeatum , & post *Iac. Hozius Hisp. Pr-*
 adjungendis Exemplum. At Peregrinos Petras Ortizius, *mas post Decem Pri-*
 Orator Cæsaris , ad Pontificem duxit. Audiuit autem hic *mos, Socias.*
 super mensam de Religione , Urbani cum Theologis ex-
 more disputantes Collaudatis, ad Sacerdotium paupertatis
 nomine suscipendum , & Ierosolymitanam habitatio-
 nem, ius concessit : viaticum ultro conferens, & vaticinium,
 eos haudquaquam illocuturos. Et Nauis in Palæstinae eo
 soluit anno Venetijs nulla. Huc itaque regressi , & Sacerdo- *Venetijs reditam.*
 tio iniciati, Vicina inter se Oppida diuidunt ad culturam : &
 Deo primùm litanere Vicetiaz. Ignatius autem , & diu post, *Sacerdotij suscepio at-*
 Romæ. Desperata iam in Orientem Profectio, quam *que Primitie.*
 toto exspectauerant anno , supererat Voti Pars altera, si- *Profectio Ierosolymita-*
 stere se Pontifici Summo ad Animarum lucra. Eius gratiâ *na desperatar.*
 Ignatius Venetijs Romanum ad iter, Fabrum, & Lainium
 assumpsit. Xauerium Bobadillamque, Bonopiam; Senas

Prænarratio.

Annus Christi. Ignatij, Fabri, Lainij Roman Profectio: ceterorum in precipuas Italic Vrbes.

1538.

Et Appellatio.

Ignatius Pater Aeternas & Christum, videndos se prebeat.

Ignatij, Fabri, Lainij, regere res Romæ.

Codurij & Hozij Carrer Pataniij.

Salmeronem atque Paschalium; Ferrariam, Rodericum & Iajum; Patauium deniq; Codurium & Hozium; Vicetiâ spar-
torum in distrahendos, decebat animis copulari. Opportu-
næ ad eam coniunctionem erant Leges. In has ante dis-
cessum cōsensere. Mendicato viverent; in Xenodochijs hos-
pitareptur publicis; in Nosocomia autem itarent ioterdiâ
ad infirmorum curam. Alter alteri, alternis præcesset, subef-
fetque Hebdomadis. Nam tum per rudia Paupertatis, Cha-
ritatis, Obedientiæque lineamenta depingebat sese Societas.
Appellatio deerat Operi imperfecto. Cōsultatum est ecqua-
tribueretur. Id unum arbitratui suo relinquì Ignatius petijt,
cetera permittens Socijs; & Societatem Iesu appellauit.
Assensere omnes, numquam, aliter opinantibus, assensuro,
& dudum ita, ut credebant, edocto diuinitus. Et Iesvs in
eius Cohortis Duce assumptus, Patronum insuper se
pollicetur. Audijt Ignatius in vetere ad Romanam Templo:
Illiuc de viâ secesserat ad precem. Inter huius cestum, mente
sublato Aeternus se Pater ostendit, Ignatium Sociosque, ge-
renti Crucem Filio commendans: Et Christus, Ego vobis
Roma propinquus ero, conuerso ad Ignatium vultu, respondens:
Ad promissam opem sensere tum Romæ, tum per Italianam
Socij. Quoquo ibant sub tanto Duce, insolitum vigorem
experti, & insperato attoniti successu. At in Vrbe, multo
manifestius & graues inter Procellas. Ignatium, Fabrum,
Lainium, Pontifex Paulus benigoissime accepit, suam So-
ciorumque operam consecrantes ad Antmarum lucra, sed
honorum & dignitatum adminiculis liberam. Et dum aliò
eam conuerteret, suam iussit Fabrum atque Lainiqm, in Ro-
mano Sapientiaz Gymnasio. Litteris palam tradendis, im-
pendere. Ignatius arcana magis Sapientiam magni No-
minis Viris inspirabat, per Sacratum Commentationes re-
rum. Contarenus in his Cardinalis, Petrusq; Oratius Or-
ator Cesaris. Patauij, subtriste quiddam in speciem; sed ipso
exitu letum, Captiuitas nimirum Codurij Hozijque, & huius
Mors, breui intervallo succedens. Nam Captiuitas iucun-
dafuit, pedes, manusque ferro constrictis, & noctem gau-
dioque

Prænarratio.

diisque, risuque totam degentibus. Quin pôsterò die glorio- *Annus Christi.*
sa, eductis cum laude, & cum publico fauore ad Animarum
curam remissis. Carceri eos addixerat suspicosa nouitas
Concionum, vtilitas exēmit. Nunc Hozij mors, pulcra &
beata. Extincti facies, formosius quam viuentis nitere; *Hozij Obitus.*
Anima autem, multâ cum luce per Angelos in Celum de-
ferri, ab Ignatio procùl, & è Cassinati Monte visa est. Nec
tamen pusillo Gregi damnoſa; quando ei Patronum in Celo
Primum pro Socio dedit, immò alterum in Terra Socium
Franciscum Stradam. Redeuntis è Cassino Romam Ignatij
voculâ succensus, eius se Instituto Adolescens & ipse Hispa-
nus addidit; at in Româ ipsâ alij alijque. Iam prima Socio-
rum Domus, tot capax non erat. Habitabant in Quirini
Garzonij Ædibus, ad Pincij Montis Clivum. Et aduenturi
erant Patres ex Italia reliqui. Consilium erat Ierosolymita-
nam Profecitionem rursum tentare. In ampliorem, sed con- *Socij omnes Roma.*
dactitiam Domum commigrarunt. Desperatâ iterum cā
Profecitione, laborem intra Sanctam Vrbem alteram con-
cludunt. Tendebat ille suî compressione vegetior, & qua-
lis animæ virtus, minori se corpori adstrictæ. Sic illi Roma-
nis affixi Curijs, Populum Concionibus animabant; & ne *Officia*
perpetuae Dominicis Festisque diebus deessent, curauere.
Ad Sacramentorum frequentationem hortamenta, inspira-
uere moribus viuidos Spiritus Pietatis. Orbitati etiā vtriusq;
Sexūs; & infirmioris vel periclitati, vel expugnato Pudori, & *Calumniarum gravis.*
Catechumenorū Institutioni, edificata perfugia. Ita pergen- *fusa.*
tibus calumniarum molem obiecit Lutheranus, Religiosi
Ordinis adhuc Sectator, pôst transfuga: tum Michael, Xa-
uerij olim Cliens, & alij complures. Earum summa, Igna-
tium, Sociosque, ex Hispaniâ, Galliâ, Venetijs, de Hæresi
flagitijsque conuictos, Iudicium fugisse. Causa autem, Lu-
therani illius Hæresim de suggestu docentis, admonitio pri-
mùm prioata; tum & perseverantis, Confutatio publica
per Socios. Exitus, honorificum de Innocente Cœtu Iudi-
cium Præfecti Vrbis. Et Innocentiaz Testes ex Hispania,
Galliâ, & Italiz urbibus simul, diuersâ quisque causâ, Ro-
mam

Prænarratio.

Annus Christi.

mam aduenere, Numinis ut creditur instinctu. Socij iam famæ integri, fructuosiùs movebantur; ac velut delapsa nube, benigniora Mortalibus sidera. Motionibus perpetuas deerat. Ad postulandam, solicitabant eos multa, haud pauciora deterrebant. Pontificis Pauli tentatus est animus.

De Societatis perpetua state agitur.

1539.

Confirmatur à Paullo III. Pont. 3. Septembr.

Multa Missiones.

Et ei Compendiaria Instituti Formula oblata est. Agebat ille Tibure à Caniculæ & Negotiorum æstu. Ac Formulam collaudans, *Spiritus Dei hic est*, respondit. Res vltro à Socijs gestæ, pro Testimonio erant: per eum ipsis demandatæ, pro Iudicio. Et nuper Ænariam in Insulam Bobadillam; Senas, Rodericum atque Paschasium; Velitras ac Tibur Cœdrium; Parmam Lainum & Fabrum, diuiserat. Breui quoque hunc cum Petro Ortizio in Germaniam, ad Vormatiensem Colloquium: & Rodericum atque Bobadillam in Indiam, Ioannis III. Lusitanæ Regis postulatu submittet. Pro Bobadilla, Ischiade affecto, iuit Xauerius. At rogatus Confirmationis Diploma, tempus ad experimenta capienda, prudens Pontifex sumpsit. Ad danda Ignatius, reliquos Sociorum per Vrbem & Italiam sparsit. Iam enim alij alijque accesserant, Petrus Codacius ex Italis primus, tum & Paulus Achilles, Elpidius Vgolettu, Io. Baptista Viola, Silvesterque Landinus. Ex Hispanis Antonius Araozius, Ignatij propinquus, Hieronymus Domenecus, Petrus Ribadeneira, Iacobus Egua. Hunc Parisios cum Tironibus aliquot, per Litterarum studia formandis, idem Ignatius misit, ipse interim Romæ in Diploma perpetuæ Confirmationis intentus.

Sed & Socij.
Petr. Codacius,
Paul. Achilles,
Elpid. Vgolettu,
Io. Bapt. Viola,
Silv. Landinus,
Ant. Araozius,
Hier. Domenecus,
Petr. Ribadeneira,
Iac. Egua &c.

SYNOPSIS

I
SYNOPSIS
PRÆCIPVARVM RERVM
A SOCIETATE IESV
G E S T A R V M
SECVLO EIVS PRIMO.
LIBER PRIMVS
· S I V E ·
IGNATIVS.

CAPVT PRIMVM.

Societatis IESV Confirmatio.

Annus
Christi. Societ.

1540. 1.

Dicitur I v, ceu rei magnæ, pependit ea delibera-
tio. Societatem ab Anno Paulus III. Pōti-
fex Tibure comprobarat. Sed vocis Ora-
culo tantum; & derepente per subitariam
summarum Legū Inspectionem. Quam-
obrem Cardinalibus eas tribus recensendas tradidit.
Et perfectis, refragabantur singuli, tum suâ sponte, Obſerua-
tum impensiùs Guidiccionij dissuauit, atque exemplo.
Nouoram hic Ordinum acer aduersarius. Et de veteri-

A bus

2 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

Superioris

Restrictio ad Professos
sexaginta.

Tollitur.

1543.

4.

bus ad quatuor redigendis, Librum dicitur scripsisse. At Ignatij conatum tot obstacula intenderunt. Conciliat sibi Deum Hostiarum ter mille sponsione, si res eueniat: Guidiccionum autem, modesto sed efficaci sermone. Ita is iam non suffragator tantum, sed quasi Author noui Ordinis fuit. Præcipui quoque Europæ Principes litteris Paulum eò compulêtre, quò sponte ferebatur. Neque Confirmatæ Societatis dies auspicio caruit. Quippe Diuis Cosmè & Damiano fratribus, Medicis, Martyribus Sacer: Adeoque præiudicium Socijs & amoris, tum inter se, tum in animas Hominum infirmas; & Fortitudinis in Cruces ac necem. Ad experimenti cumulum, Diplomati cautio adscripta, ne plures essent sexaginta Professis. Sed breviter, plures eo gradu digni sunt visi. Itaque tribus, nec totis post annis, illam idem Pontifex sustulit. Exinde cæteri, benevolâ Societatem successione comoprobarunt.

C A P V T I I .

1541.

2.

Præpositus Generalis Ignatius creatur.

Repugnat Ignatius.

ILERIQUÆ Patrum Italiâ aberant. Alium alio Pôtifex ablegarat. Et proindè suffragium quisque suum, Pars digrediendo reliquerat; Pars iam digressi, miserant Romam. Huc cæteri sex conuenêre pro diligendo Capite, pauca parui Corporis membra. Horum audita; illorum resignata suffragia sunt. Utique omnes in unum Ignatium incubuèrent. Cui si quid humanitus eueniret, suffectus est Faber. Ille Provinciam defugere: & ad calculos ut redeant, obsecrat. Supplicis reuerētiâ vincuntur: nec ausi sunt repulsâ acutre dolorē Patris. Reditur: sed eodem euentu. Dignorem fecerat

Liber Primus.

3

fecerat fuga. Ad Cōscientiarum suarum arbitrum (Franciscanus is erat) ceu Reus provocat. Vbi pariter damna-
tus, demum acquieuit. Tum ipse & alij quinque solem-
nia Religionis vota nuncupaturi Deo, coēunt in Ædem
Divi Pauli suburbanam ; & ad Aram Deiparæ Virginis:
Illi⁹ Apostoli exemplum præcipue sequi: huius Patronę
opem experiri, certum cuique iam erat. Sacris operaba-
tur Ignatius: quem quatuor votorum solemnium Profes-
sione perfunctum , secutus proximè Codurius est. Mox
cæteri Patres quatuor , ordine antiquitatis nullo. Tum
ad Præpositi complexum & osculandas manus, religiosè
& iucundè procedunt. At Ignatius Catechesi & humili-
bus coquinæ ministerijs, per dies quadraginta subleuat
dignitatem, in qua prærogatiuam oneris tantùm senti-
ret. Cæteros Pontifex in varia dispergit.

Annus

Christi. Societ.

Acquiescit.

Prima Religionis vota
in Societate.

1541.

2.

C A P V T III.

De Missionibus Generatim.

Nec otiosè Socij interea reliqui, suis in Statio-
nibus quisque, torpebant. Quin ardentiùs per
religiosa in Populos officia, connitebantur ad
Ordinis sui Confirmationem, adminiculo fa-
mæ obtainendam. Simùl obtentâ, ad Missiones arduas
animum erexere , vt beneficium illud tantum, meritis
ab se concessum Paulus videret. Illæ Votorum quarta
Pars erant Professis noui Ordinis propria; Proficiisci ni-
mirum ad animarum lucra vel viatico & commeatu va-
cuos, quoquò Gentium, Pontifex mitteret. Et Paulus
iure suo vtens, haud timidè, haud parcè mittebat, cupi-
dè ita poscentes. Adeò iam & Romæ pigebat esse. Et
subinde è Primis Patribus nouem , duo tantùm Italæ

Quartum votum Pro-
fessorum circa Missiones
à Pont. imperandas.

A 2

toti

4 Synopsis Societ. I E S V.

- Annus Christi. Societ.** toti, Ignatius Lainiisque restabant: iam quippe defecrat vita Codurum. Fructuofissimè fuerat Velitris ac Tibure versatus: perpetuas utilitates eas esse Incolæ, & attinere hominem volebant. Redijt ad nuncupanda vota Romam. Et iam ea professus, ritebat cum Lainio septena Vrbis Tēpla; quādo morbum ē nimio, ut creditur, diuini amoris æstu contraxit. Pro iacentis valetudine facturus sacrū Ignatius, ad Divi Petri, quod in Ianiculo est, cum Ioanne Viola contendit. Sed diuino per viam instinctu resistēs, vidit morientis Animam ab Angelis in celum deferri; & velut de eius beatitudine securus, omisso funebris facri consilio, regressus est Domum. Quamquam à confirmata Societate primus, hanc Codurium, sed Marcus Iacobi Lainij frater, fatis concessit. In Nosocomio strenuè laborās, lethalem hauit morbum. Extinctus fratri ostendit se, admonens, vti Parentes litteris solaretur: nē se cēlo receptum flerent in Terris. Durorum iacturam Sociorum occupauerat, & pōst compensauit plurimorum & illustrium Tyronum supplemento Prouidentia Numinis. Et primò submisit ē cōlanguineis Ignatij, Æmilianum Loyolam, & Antonium Araosium Hispanos. Ad illum ē Patriā Romanī officij gratiā venerant. Venerat & Compluto Michaël Turrianus Doctor, & Academiæ in Vrbem Procurator. Cuius negotium dum tractat, suum peragit circa genus vitæ, quod sequeretur. Sed adeò Ignatij authoritati confisus, vt amplexurum se promitteret, quodcumque ille proposuisset. Illius ergō sacrosanctam ter Hostiam Deo Ignatius obtulit: tum Societatem proposuit Turriano. Amplexus est Michaël, simpliciter & sincere: ac ita se deinceps in ea gesit, vt illum sui Pupillam oculi Ignatius cerebro appellaret. Hieronymum Domenecum & Contubernales eius aliquot; Ioannem item Polancū, Andream Frusium aliosque, blanda vis vel conspectus Sociorum probitatis, vel instinctus diuini pellexit. Impulsum, & vehementem & diutinum, in Hieronymū Natalem adhiberi
- Codurij mors.*
- 1541.** 2.
- Aucta Marci Lainij.*
- Vocationes malorum insignes.*
- Michaëlis Turriani.*
- 1542** 3.
- Hieronymi Natalis distinctione.*

Liber Primus.

5

beri oportuit. Dudum pro eo permouendo Lainius, Fa-
ber, Ignatius in Parisiensi Vrbe perdiderant operam. Et
Ignatio scriptum aliquod de humanarum contemptio-
ne rerum offerenti, proteruè obtrulerat Natalis, Euan-
gelij Codicem, *En*, inquiens, *quem sequar, non te*: si-
mulque surripuerat se conspectu. Diu sic lusit vel spre-
uit eorum monita, firmæ & erectæ Indolis Iuuenis.
Egrè decutivuntur arbores tenaci Solo sitæ, & quantum
vento restiterint, tantum iactantur. Ita ille mouenti
Deo reluctans, inualetudine, angoribus, tædio suî qua-
titur. Nec deserebant eæ molestiæ diuersas persæpe
Terras, fallendi animi causâ, mutantem. Ab ipsâ de-
mum Indiâ remedium intra Europam agenti, longè
aduenit per Epistolam Francisci Xauerij. Eius exem-
plari perfecto, in Balearibus Insulis didicit Societatem
Confirmatam iam esse. Itaque hinc profectus est Ro-
mam: vbi per exercitia spiritûs, depellere laborat ægri-
tudinem animi. Sed ea nos antè abcessit, quâm ille in *In Societatem ingressus.*
Ignatij arbitrium & institutum iret. Notissimi & Opu-
lentissimi viri factum, Tyrones consecuti sunt plurimi.
Eorum plerosque, ætas, eruditio, rerum peritia, vetera-
nis pares, & Missionibus idoneos fecerat. Igitur bre-
ui religiosæ vitæ rudimentis instructos, Ignatius in
Aciem huc & illuc effudit. Ita respiraturus erat Orbis,
Ignoratione Vitijsue languescens: & Societati aditus
certas ad Sedes siebat.

Annus

Christi. Societ.

70

CAPVT

6 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T. I V.

De Missionibus Primis speciatim.

§. 1. *De Italicis.*

Eas Primi decem Societatis nondum approbatæ Patres instituerant. Sed toti debitos Orbi, Prouinciæ abstraxerant reliquæ, Hæresi magis corruptæ. Et Italiam illa leuiter tantum & strictum afflarat. Interiora seruabat Romæ propinquitas. Itaque sat fuit illic excitari deciduos Catholicorum mores. Præclare id Senis effecere Paschasius & Simon, per officia religionis diuersa: præclarissimè per mentis exercititia in uno Sacerdote. Comœdias hic ingeniosè, sed inueniendè scribebat. Nec horrebat in proscenium quoque tantam inferre personam iam Histrio; ac gesticulationibus & mimis, deformare dignitatem. Sed inter exercendum, redijt per seriam morum cōtemplationem pudor ingenuus, & propositum, tam insignia probra vindicandi. Igitur fune in collum iniecto, rectâ in Templum & suggestum prouolat, & ore exangui, humentibusq; oculis, veniam à multitudine postulat. Lachrymas eo habitu, pro solitis cachinnis cuique spectantium exciuit. Balneoregium, Brixiam, Fauentiam excolebat Iaius: Bisiniañum Bobadilla: Parmam Faber atque Lanius, qui destinato in Germaniam Fabro, Venetas Hærefoes haud satis integrum urbem, Reipublicæ postulatu, Pontificis iuslu discessit. Migrationi obliterat Margareta Caroli Cælaris Filia, eademq; Octauij Parmensium Ducis Vxor. Nam eo sacras ad Confessiones, & suas & familiæ, iucundè fructuosèque vtebatur. Sed demum acquieuit, boni publici respectu, & Ignatij sibi pro Laino

Senensis.

*Scenici Sacerdotis
Conuersio.*

Balneoregia.
Brixiana.
Fauentina.
Bisiniiana.
Parmensis.
Patavina.
Veneta, &c.

Liber Primus.

7
Annus
Christi. Societ.

nio assignati vtili commutatione. Venetijs, digna se & sperata Lainius prosperè gessit ; conciliato præsertim Andrea Lipomano, & præcipuis Senatorum. Sacris eos diebus negotia publica distinebat ab audiendis Lecti- nibus, quas habebat ille super Ioannis Euangelio aduersus Hæreticas nouitates. Itaque in profestos, ternosque per Hebdomadam dies traductæ sunt. Per eas autem ab errore & flagitio reuocati non pauci. Quin Patauium atque Bassanum Lainij opera se & fructus effudit. Nec Francisci Stradæ quamquam adhuc iuuenis, & vix Latinis litteris tincti conatum fecellit euentus. Inerat vegeto eius pectori magna ad persuadendum vis : nam acri dictione, Politiano in monte execrandi sustulit morem ; & Doctores quatuor Cælestium rerum commentatio- nibus excultos onerauit manticâ, & volentes per urbem ostiatim, inopum gratiâ, mendicatum produxit. Ita mediæ cauebatur Italiz. Limiti plus periculi ab Germaniz vicinæ contagij. Hæreticorum igitur euen- tilati cuniculi ; vis, vi represla, per Lainium Venetijs, *Mutinensis.* per Salmeronem Mutinæ.

Montis-Politanus.

§. 2. *De Germanicis.*

AT Germaniz ruinas Faber, nec diu sustinuit: Vor- 1540.
matiz primùm, pòst Ratisbonæ. Ibi in clamores *Vormatic.*
euauere Colloquia, Hæreticorum fraude & more. *Ratisbonæ.*
Nec cohibere quisquam potuit, cùm Pontificis, Cæsa-
ris, Romanorum Regis nomine nemo adesset. Sed Ra-
tisbonensi Conuentui adfuere Cæsar & Rex, & à Pon-
tifice Legatus, Gaspar Contarenus. Simul & ex omni
Gente plurima Hominum vis, & materies charitati Fa-
bri. Atque hæc breui extra urbem perlata est vehiculo
Famæ. Norimbergâ moribundus eum Italus atque Hæ-
reticus euocat. Iuit, à peccatis absoluit hominem ; &
vnâfamiliam eius omnem reducit in ouile Christi. Ne-
gotiatoribus eadem duobus à Fabro impensa est gratia,
&

1.

8° Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
Faber in Hispania.
1541. 2.

Iaius & Bobadilla in
Germania.

Bobadille de Lathera-
no vicitur Viennae.
1543. 4.

Idem Norimberg.
Spir.
Vormat.
Iaius Ratisbone.

& Mauris totidem Baptisma collatum, Ratisbonam reuersus, Professionis vota solemnij ritu nuncupat in Aede Virginis; & cum Ortizio in Hispaniam pergit. Ibat Angelis quam comiti iunctior, adeo indefessè cum illis colloquens. Et opem sensit, cum illo comprehensus in Gallia, & in carcerem datus, moxque sine littero dimissus. Madritum usque progressus, Madriti non stetit. At Cæsar Augustam, Medinam cœli, Seguntum, Complutum pulcra inquietudine discurrit. Magnorum siderum proprium est agi diuersè, & motu, lucere plurimis. Nec diu hac primâ vice Faber luxit Hispanis. In Germaniam cursum ut relegat, Pontifex iubet. Interim pro eo Ratisbonam, ex Italia miserat Bobadillam & Iaium. Soluto Conuentu Bobadilla Oenipontum, dein Viennam Ferdinando cum Rege commigrat. Et Viennæ omnibus gratus, Hæreticis etiam terribilis extitit. Audentior Lutheranorum aliquis ausus est eum in certamen vocare. Prodiit lacesitus, ad Catholicorum vindictam. Defugere intutum erat, postulante sic Rege, & præsente cum Iudicibus senis & plurimo comitatu. Discepit Bobadilla, & Aduersarium plus quinquages palam redarguit, & omnipium assensu Iudicum, victor evasit. Victoræ præmium, victi ad Catholicas Partes ex pacto transitus, sed serus. Nam Iudicibus obstrepens custodiæ includitur. Per eius umbras, veritatis lucem aspergit, & spacioñem demum impleuit. At Bobadillam diuersa velut per Germaniam omnem incendia, huc illuc accibant: Norimbergam, Spiram, Vormatiam cum Pontificis Legatis. Totidem ijs in urbibus habebantur Conuentus. Iaius autem Ratisbonæ hæsit biennio. Hostes ibi plurimi. Potentissimus, indulgens Lutheranis Senatus, immò Lutheranus. Repugnabat Iaius variè, voce, calamo, benignitate, patientiâ. Paulinam ad Galatas Epistolam palam, & feliciter explanavit. At Hæreticum à concionandi munere remouere nitenti, prærupta Danubij minantur. Risit asserens

Liber Primus.

9

afferens, in cælum ire se tam facile aquâ, quam terrâ, posse. Tantumdem certe viæ est. Fortitudinis hoc fuit. Sed eruditio*nis*, Ingolstadij successisse in Doctoris Eckij Cathedram, in uitatu Guillelmi Bauariæ Ducis. Sapientiæ istud: interfuisse Satisburgi Episcoporum Conuentui, & salutaria Reipublicæ consilia dedit. Augustanus Antistes Otto Truchsesius duxerat. Inde Vormati*miam* acciuit. Aderant Germaniæ Principes ferè omnes: Ferdinandus Rex, Carolus Cæsar: magna authoritas. Aderat & Bobadilla noster, ab Hieronymo Verallo Legato Pontificis adductus. Qui vñà & laius, diu & fortiter restitere volentibus in Germania Nationis cogi Concilium. Accurauere autem, ut Oecumenicum Tridenti citò haberetur. Iam reverterat in Germaniam ex Hispaniâ Faber, Socijs auctus duobus Ioanne Arragonio & Aluaro Alphonso. Fuerant Regij facelli Sacerdotes apud Mariam & Ioannem Cæsaris Filias. Et eos Dominæ comitari iusserant abeuntem Vallisoletu*m Toletum* usque in Germaniam & in idem vitæ genus prosequi persuasit Fabri virtus per viam conspecta. Spiram vbi attigere, repente eorum probitas micare utiliter cepit. Simul apparent, simul stellæ collucent: nec præsentiam aliter quam luce testantur. Et Faber adeo latè atque magnificè ut Moguntinensis Archiepiscopus Albertus, idem & Cardinalis, de eo Tridentinam ad Synodum mittendo decerneret. Idem Consilium Pauli Pontificis menti antè insederat. Ab neutro missus est, quia morte occupatus. Sed, Societati filium dedit haud solo nomine Patri congenerem, quem postea mittet Augustanus Antistes & Cardinalis. Petrus ille, Canisius est, Belga, Neomagi natus in Geldria. Ad Ordinem hunc multa eum Vaticinia destinarant: & Coloniæ nauantem litteris operam, diffusus de Fabri Sanctimonio & cruditione rumor afflavit. Moguntiam igitur ad Fabrum accurrit, & de vita instituendâ dubius, mentis se exercitijs offert. Piscis facile capias, qui vltro se in rete ingerunt. Neque reluctatus est perspicax ingenio iuuenis, & indole

B

promptus

Annus

Christi. Societ.
Ingolstadij.

Salisburgi.

Vormatic.

5.

Faber in German.
1542. 3.

Spire.
Mogantic.

Petrum Canisium So-
cietati adiungit.
1543. 4.

10 **Synopsis Societ. I E S V.**

**Annus
Christi. Societ.**

*Colonia Rem Catholi-
cam tuerat.*

promptus ad consecrandum, quoquò decòri splendor inuitasset. At Colonia, vulpem aut Lupum metuebat in Hermanno Pastore. Archiepiscopus hic erat, & de Hæresi iam tum suspectus. Periclitabatur religione ciuitas. In eam igitur accitur Faber Moguntiâ: & præsens consilijs vigilantiaque, trepidam firmavit. At Clero & Senatu rogante, liberè sed priuatione & modestè officij commonefecit Hermannum; periculi autem publici, Ioanum Poggium Pontificis tuuc Bonnæ Legatum, postea & merito suo Cardinalem. Fabrum hic permanere Coloniz iussit, quamuis Moguntiam reuocaret Albertus. At Ignatius, ut in Lusitaniam properet, scribit: nimirum ad deducendam inde in Castellam, Lusitani Filiam Regis, Philippo Hispaniarum Principi desponsam. Alterum illius deductionis fructum proposuerat nostri studiosissimus Rex, & approbarant in Lusitaniâ Simon Rodericus, Romæ Ignatius; nimirum Societatis ingressum & stabilimentum per Hispaniæ Regna. Sed retardato Coloniz & Louanij Fabro, in Castellam sponsa præcessit.

§. 3. De Belgicis.

1542.

3.

*Socij otto Hispani Par-
sijs Louanianum migrant.*

His Gallica initium, Germanica progressum dedit. Et Gallica, referuente iam Carolum Cæsarem inter & Franciscum Galliæ Regem Bello. Iussit hic Regno omnes in illius Terris natos exire. E sedecim Lutetiaz Socijs, octo erant Hispani: Petrus Ribadencira, Andreas Ouidus, Franciscus Strada, Hieronymus Domeneccus, omnium moderator. Hic septem suos duxit Louanium ad prosequenda studia litterarum. Sacerdos erat in ea Academia Cornelius Vishauenus Mechliniensis: Probus, at fluctuans, quo in vita genere salutem hominum felicissime curaret. Deum precati, aduenientium Sociorum species ostensa est. Et præsentes agnoverit, & ab nescio qua domo, in suam deduxit ad habitandum. Simul ad eorum transit Institutum, & Petrus de Hallis, eius exemplo. Accessit Coloniâ Faber, mox omnes abducturus longè in Lusitaniam. Conatus est retardare Cornelius. Contrà ille postero die Antuerpiam excurrit ad inspicien-

Et Faber Coloniâ.

1543. 4.

Liber Primus.

11

inspicienda nauigia. Sed redeunti, Tertianam à Deo febrim Cornelius impetrat, & bimestrem Louanijs moram. Tantum durauit febris, nondum destitura, nisi precibus abegisset Cornelius, qui aduocarat. Iacebat interim Faber non animo. Nam per febris interualla, salutaribus colloquijs, & Ruardum Tappérum Academiz Cancellarium in- eitauit ad apicem virtutis; & Theodoricum Heliū Leo- diensem Canonicum & Prodecanum, etiam ad Societatem petendam sed nolens, adduxit. Etate quippe & dignitatibus affectum repulit, adhortans, præsentem ut spartam pulcherrimè gereret. Ita priuatim multos accedit opportonis cuique consilijs. Publicè autem longè plurimos & Francisci Stradæ voce declamans in Falconensi, Porcensi, Pontificioque Gymnasijs; tum & ab his angustijs, in Diui Michaëlis Æde per ampla. Argumentum Francisko dictabat Faber, quippe Theologiæ imperito: & Metaphysicæ etiamnum Auditori. Annos quatuor & viginti iuuenis nondum explerat. Permuuebat tamen integros cœtus, ardore animi, & firmitudine vocis ac laterum: at magistri dimicantis armis. Adeo iam Iuuenes Belgæ nouemdecim, Fabro se in Societatem & Lusitaniam tradunt. Nouem modò selligit, quos illuc cum Strada, Oviedo, & Arragonio præmisit. Oliuerij Manaræi per Philosophiæ studium adolescentis dilatum est votum. Seges læta, sed nondum matura, importunè succiditur. Faber ipse cum Æmiliano Loyola & Lambertino Castrio Coloniam, Pontifice, Ignoatioque iubentibus, & accurâte id Legato Poggio, remigrat. Quippe in Diœcēsim omnem Hermannus, Bucerum, Melancthonenm, Pistorium, aliosque Hæreticos ad docendum effuderat. Vrbi timebatur. Tutatus est cum Canisio, & Cleri atque Procerum præcipuis Faber. Et Bruxellas (Cæsaris Aula ibi tunc erat) ad Gropperum atque Granuellanum litteras dedit, vt Cæsaris nomine magistros illos erroris ē Coloniensi ditione de pellerent. Cominus autem eos prouocat ad certamen. Sed tenebriones lucem illam extimuerunt: neque prodire sunt ausi. Interim promissum sibi Fabrum Lusitaniz Rex ab Ig-

Annus

Christi. Societ.
Ubi Tertianā detinetur.

Tappérum conciliat.
*Et Theodoricum He-
liū &c' alios.*

*In Societ. admittit
Pet. de Hallis*
Leonard. Kesselium
Hermetem Poen.
Iaco. L. Hollium
Io. Cavillonium
Max. à Capella
*Daniel Denderamun-
danum.*
Cornel. Vishavem
Iuniorem.
Thom. Poggium.

*Coloniam repetit &
influit.*

5.

*Ubimulta agit precla-
re.*

12 Synopsis Societ. I E S V.

Annus batio impetravit. Coloniam igitur Faber, & Socios sex, Ca-
Christi. Societ. chisio, Carthusiæque Patribus commendat. Inde assumptio
 in Zelandiam usque Vishavæo, Verensem ad Portum: Hinc
 uno comitatus Deo in Lusitaniam nauigat.

§. 4. *De Gallicana.*

1540.

1.

*Societas Parisiensis ferd.
tora ex Tyronibus, &
in Longob. Gymnasio.*

Non tam ad publicas utilitates, quam ad priuatas & litterarias Tyronum, suscepta est. Pauculos Româ Lutetiam Iacobus Eguia deduxerat solidioribus Disciplinis firmandos: Excepit autem Longobardorum Gymnasium, studiosis iuuenibus reliquis ueste ut contubernio indiscretos. Alter haud licuislet, quamquam propriâ quadrâ viventibus. Pulcherrimi eos tantummodo mores distinguebant, proponebantque alijs in exemplum. Mos illis Hebdomadarius, Sacra Carthusianos apud Patres frequentare mysteria: & subinde ad animarum lucra, sed intra Gymnasij septa, curas extendere. Sedecim initio fuere, ut quam plurimi. Decimo post mense Iacobus moderator Romam reuocatur, substituitque Hieronymus Domeneccus, bre-

*Exire cognitor Hispani
Lovanium.*

1541.

2.

plurimi. Decimo post mense Iacobus moderator Romam reuocatur, substituitque Hieronymus Domeneccus, breui per Belli turbinem cum Hispanis, media numeri parte, Louaniū auellendus. Lutetiâ aberant, quando eis persistendi ius impearat à Rege Galli qui remanserant, sed serum; quia iam in Belgiam usque progressis. Sed facultatem alijs obtinuere, quam sibi vix satis seruarunt. Quippe in Galliam irrumpens cum exercitu Cæsar, tantam urbem non terruit modò, sed propè etiam exhaustus. Habitatores plerique metu alij alio diffluxere. Socios Paulus Achilles Praeses Lugdunum abduxit. Post semestre & publica Pax, & Sociorum Pars Lutetiam, Pars in Italiam reuertere.

*Sed & Galli Lugda-
num.*

1543.

4.

§. 5. *Iberica.*

1541.

2.

Gallicanam proximè consecuta est. Omnia in illâ magna: Causa, Authoritas, periculum. Vna diurnitas defuit. Expeditionis accurator, Robertus Archiepiscopus Armacanus. Solatum prouidus Pastor à Pontifice petit afflictissimo Gregorii. Catholicos in illa Insulâ graviter vexabat Henricus octauus Angliæ Rex, Ecclesiæ Caput se ferens, & volens agnosci. In Regis edictum, Procerum multi

multi, vel minis protracti vel blanditijs allecti iurauerant. *Inter Ciues ac Plebeios, metus & consternatio. Qui irent ac Christi. Societ.*
 erigerent animos, designati primùm suot Codurius atque Paschasius. Mox autem erepto viuis Codurio, suffectus est Salmeron. Româ discellsere, Ignatij monitis & Potestate *Paschasius & Salmeron Legati Apostolici.* Apostolicæ Legationis instructi. Comitem addidit se Franciscus Zapata Societatis candidatus. Eo experimento dignum se Tyroneum præbuit Ordinis, quem ambiebat. Sumptum is per viam præstit euantibus sine sacculo & pera pōstea & operam, quoties Ibernorum res poposcit. Ad eos per Galliam, Scotiamque & Belli pericula peruenere; commendatitijs quoque ad Iberniæ Proceres, de Iacobo Scottiæ Rege, dum transirent, acceptis. Ad Iacobum suas scripsierat Pōtifex in Legatorum gratiam. Plus mensem in Legatione diffici & utili inter Iberos consumperant Negotiatores mentiti. Et verò erant, sed animarum. Et gratis *Laborant.* Privilegia & Immunitates dabant, quæ solent pretio vel multâ conferri. At se, ceu balsamum odore, sic ijs officijs prodidere. Agnitis, & ad carcerem necēue quæsitis renavigandum in Scotiam fuit Pontifice iubente. Hic aditum frustâ tentarunt ad Regem, salutaria Catholicæ rei proposi-*Rident.* turi consilia. Acceslus omnes, Hæretici tenebant. Itaque in Italiam reuertuntur per Galliam; sed Lugduni Belga & Hispanus nec diu detinentur. Nam eis libertas à Cardinalibus Gaddio atque Turnonio procuratur.

§. 6. Hispanica.

Societatem Hispaniæ Regnis in se uno ter Antonius *Araofij.* Araofius ostendit. Toties cōdem Româ profectus est. 1540.

Primùm solus; & priuatæ præsertim rei gratiâ. Sed Barcino nem appulso via publicas ad utilitates panditur. Quidam veteranum amicorum Ignatij necessitatem ei imposuere palam ad populum dicendi. Admisit Antonius. Et coetus omnis videre se atque audire Ignatium credebat in præstante Discipulo. Tanta huic facundia & vis, etiam extra Sacerdotij adiumentum. Domicilij ea in vrbe figendi locum obrulere. Sed Negotia in Castellam cum vocabant.

14 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Faber in Hispan.

1541. 2.
2. Araosij cum Iacobo
Eguia.

1542. 3.

1543. 4.
3. Einsdem cum Socijs
quinque.

1544. 5.

Colleg. Valentianum.

Complutense.

Fructuosa non Hispanis modò profectio. Nam Turcas ibi aliquot Araosius peperit Christo. Ad Cæsaris autem filias, Vallisoleti dixit motu ingenti. Aspeithiæ autem, quæ oppidum Cantabriæ est, & Ignatij Patria, miro concursu. Quaterna simul millia confluxere ad audiendum: Inde ipse in Italiam. Subinde in Hispania cum Oratore Cæsaris Ortizio Faber apparuit, sed instar fulguris. Nam mox in Germaniam & iussus rediit. Araosius autem iam Sacerdos, & primus vota post Decem Patres professus, Româ Barcinaeum rursum aduénit. Comes ei Iacobus Eguia. Ibi ampla nunc messis. Anno maturuerat. Tantumdem est ex quo Araosius semina iecerat probitatis. Fructus in Francisco Borgia multò maximus per mentis Exercitia. Lombaiensis Marchio tum erat, & Catalaunia Prorex. Sed germen hoc tam nobile, gnauo hoc & industrio Cultore, totum vix Annūm fruitur. Litteris quidem ad Ignatium ipse, ad Pontificem Populus datis contenderunt, retinere ut possent quasi per vim auulsum. Ut remitteretur impetrant. Redit ac tertio cum Socijs quioque, sed in Lusitaniam usque perreterus, & reducturus in Castellam Fabrum. Quamdiu Barcinone constitere, solita ex Araosij officijs utilitas palam effloruit, & solito maior ad retinendum conatus. Puer etiam quadrimus sistere videbatur velle, mira de Societate prædicens. Boni egrè obtenti, iucundior possessio est, iactura molestior. Sed Araosius Barcinonenses Domicilijs spe solatus, Valentiam, Gandiamque perrexit. In hac utraque vrbe ultra spem res processit. Et Gaudiense quidem Collegium Socijs utilius assurget, quam Agarenorum Filijs, ut meditabatur Gaudiæ iam Dux Franciscus. Valentium autem breui molitus est Petrus Domeneccus, Hieronymi dum Socij Parens, ære quod is ex hereditate materna conflarat. Complutense, tenuia per initia ponebat Franciscus Villanova Socius è collatitia stipe Amicorum. Istuc Comimbricæ venerat valetudinis gratiæ. Sed eiusmodi opera diu vacillant, sœpe proruunt, quæ tantum priuata fulcit authoritas. Publicam, & Iudicium Curiæ (quæ Vallisoleti tunç erat)

Liber primus.

25

erat) ad stabilitatem requirebat Ignatius. Itaque illuc mit-
tebat è Lusitania cum Araosio Fabrum. Hunc Ioannes Rex
egre & demùm permisit , tanto quippe gratiorem, quanto
diutius exspectatum è Belgio. Abeuntes commendatitijs
iostruxit ad Philippum Regem & Generum. Salmanticæ

Annus

Christi. Societ.

Faber & Araosius in
Castella.

1545. 6.

primùm Populus dulci & vtili eorum consuetudine affici
cepit: vt perpetua esset, domiciliū offertur. In illud con-
fīlūm, ciuium quosdam compulerant Alphonsus de Castro
Franciscanus , item & Dominicaeus Franciscus Victoria.
Postea autem nec diu, exstrui cepit. Vallisoleti autem Phi-
lippo , non commendatitijs modò Soceri Ioannis , sed &
scipsis placuere. Maria verò Reginā spote fuit, & ex inge-
nio Patris: Proceres autem non tam Regis aut Reginæ testi-
monio, quām spectatæ virtutis. Ab his Sociorū existimatio
in vulgus prolata est. Sol primò Montium iuga, tum sensim
valles illustrat. Quamquam Fabri adeò erat virtus excelsa,
vt perinde videretur ab infimis. Sic enim in eo elucebant
omnia, vt cunctos aduerteret afficeretque. Virtus integritas
summa, comitas par: sermo dulcis & efficax , saluberrima
cuique Consilia: vitiorum non Hominum insectatio. Itaque
amare & suspicere plerique: Ioannes Tauerā Cardinalis
Toletanus ; & Episcopi , Pompeiopolitanus, Salmanticen-
sis , Calagatitanus: Tum Commandatarij Summi Castel-
læ Legionisque ; & Concilij Regij , Sacraeque Inquisitionis
Pr̄sides: Poggius autem Pontificius, & Ortizius, Cæsareus
Orator , ex vetere Fabri per Germaniam notitia & usu.
Obscurabant & Lusitanici apud Reginam Proceres, le-
gebantque in Circulis, Xauerij ex India litteras. At Ioannes
Zuniga , morum Philippi velut Magister, & Stephanus Re-
quesensis , tum & Aluarus Corduba Stabuli Princeps , &
Maria Aragonensis , par coniugum illustre ; Ferdinandus
item de Silua Filiarum Cæsaris custos, & Bernardus Pimen-
tellus Taueræ Marchio, peccatorum expiationem conqui-
rebant à Patribus , & ad sanctiorem vitam documenta.
Adeò iam Aluarus, & eius exemplo Equites haud pauci, cul-
citras serebant infirmis , & cibos manu ministrabant. At
Zuniga

Vallisoletana in Cœlio
præclarè rem gerant.

16 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
Herba in impudicitia.**

*Faber Madriti et
Toleti.*

Araosius Complutis.

*Idem Vallisoleti pro
Fabro in Italiam re-
mocato.*

1547. 8.

Academia Gaudiæ.

Zuniga lerido quoque responso Patrum continentiam Regi commendauit. Mirantibus & deprædicatibus eam Aulicis, dixerat Melchior Canus quapiam herbâ Socios vti ad pudicitiaz Præsidium. Audijt hoc ab nescio quo Philippus, & Zunigam jussit, herbæ eius nomen ab illis querere. Querenti respondit Araosius, Timorem Dei appellari. Arrisit cum plausu Zuniga, & posteà Rex, & Curia omnis. Faber interea Madritum ad Filias Cæsaris excurrit, quas dudum nouerat: & Toletum ad Ciues postulatu Cardinalis. At Vallisoletum reuerso seuerè mandatur, ne Regis iniussu deinceps exiret Vrbe. Itaque Araosium pro se Complutum misit. Hic Ioannis Medine interuentu ei ad perpetuā sedem offertur Sacræ Doctrinæ Gymnasiū. Maluit angustas Francisci Villanouæ Ædes ad Collegij amplitudinem laxare. Idem Valentiaz curauit & Gandiaz. Hic Socij sex sub Oviedo Rectore collocantur: illic duodecim sub Iacobo Mironio. Faber Vallisoletanum Eleonoræ Mascareniz; Madritanum Regis benignitate occuperat. Nec Reginæ Carolum enixæ morte conciderunt. Stabant Fabri existimatione. Quantâ, mox ostensum est. Nisi Tridentinam ad Synodum vocato, discessus haud permislus est; nec antè quam pro se Araosium Barcinone aduocatum Vallisoleti præsentem stitisset. Stitit, & contrà ipse Barcinonem profectus est. Sed vtriusque corpora haud animis & laboribus paria, Febris inuasit. Araosij per Medicos Regis quatuor restincta est; Fabri soppita tantum. Gaudiæ in transitu ostensam neglexerat, incenderatq; ardentius Borgiam, & Collegij in Academiam augendi, & animi magnas ad virtutes parandi consilio. Vtrūq; præstitit Borgia iam Dux & Celebs. Ædificationem cepit, primum eius lapidem ritè iacente Fabro. Acceleratâ operâ palam apertæ sunt Scholæ, insolito Disputationum & Declamationum apparatu. Non antè alibi Societas publicè disciplinas tradiderat. At Franciscus, quas alij mirari, ipse effingere laborabat in se Fabri virtutes. Atque vt penitiū, ad Instituti quoque communionem, animum adiecit. Eum nobis pro Fabro Socium adfore Ignatius antè predixerat.

dixerat. Et Barcinone Romam renatiganti per Caniculæ tempus, recaluit Febris maligni sideris conspiratione. Paucis post suum in Vrbem aduentum diebus extinctus interiit. Mors Fabri. Vixerat Angelis simillimus. Mores argumento sunt.

§. 7. De Lusitanica.

Protinus & magnificè crevit: nec fluminum more, quod tum initia angusta sunt. Rara felicitas. Sed citò procedit, quidquid summâ authoritate impellitur. Suam Societati Ioannes Lusitaniz Rex admovit, cui iam Xauerius, & Simon Rodericus præsentia cāiores erant. Subtractam 1540. ex oculis virtutem vulgus requirit: conspicuam fastidit, quam contrà sapiens æstimat. Quamquam Regi assentiens Lusitaniz Populus, Socios Apostolorum appellatione ^{Socij appellantur Apd: Stoli.} dignabatur. Antonomasia hæc inde in Orientem usque, Occidentemque perusit. Igitur utrumque Rex apud se attinere decrebat. Ex æquo diuidi Ignatio placuit: Et Xauerium adeò in Indiam pergere. Vni Lusitaniz duo nimis 1541. erant, quorum alteri Oriens omnis augustus visus est. Servatur Conimbricæ Simon ad Seminarij curam, quod Rex ad Indicæ Iuuentutis institutionem parabat. Sed deinde ^{Conimbricensi Colle-} nec serò, Goam compendiosè atque utiliter translatum est, ^{gina.} & eius loco Collegium Socijs Conimbricæ illustre surrexit. Censum Capitibus centum Rex annum adiecit. Ad numeri complementum Tyrones undique eò destinabat Ignatius; & è Belgio simul duodecim. Hos inter quinque Romanum atq; Coloniam brevi Simon remisit, vel Patrij cæli, vel publicæ offensionis respectu. Querebantur nēpē Procerum quidam, Conimbricense Collegium exteris impleri. Haud iusta satis conquestio. Nam illud indigenis maximè patet: Et per unius spatium anni, quadraginta septem inierant. Proximè autem sequente, decem generis & ingenij dotibus insignes. Plerisque unum Simonis aut Sociorum factum, aut Stradæ declamatio permouebat. Circa Ioannem Numinium longa contentio. Sacerdos erat & Abbas, sed sæcularis, & Sanctus. Ita appellabatur ex mérito diuinæ precationis, & administratione Iteirensis Parochizæ, cui præterat.

18 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus

*Christi. Societ.
Ioannis Nunnij voca-
tio præclara.*

1545. 6.
*Emmanuel Morales,
Franc. Henricius,
Alphons. Baretas,
Ambros. Herrera,
Consal. Rodericus,
Henric. Henricius,
Georgius Vazius,
Michael Sosa, &c.*

Quinas senasue horas contemplationi dabant quotidie, quietem in ea captans, quam minimè cepit. Nam illius otij dulcitudo acerbabatur vitæ & pauperioris, & per aliena imperia securioris desiderio. Suum ei Institutum proposuerat Melchior frater, Socius : Et cunctantem invitarat Conimbricā ad colloquium cum Fabro Coloniā nuper appulso. At priusquam se in viam daret, sacram Hostiam haud semel obtulit. Deo lumen in tanta deliberatione efflagitans. Ad luminis eterni Matrem, & stellam Maris Mariam, fluctuans convertit se, nec frustra. Nocte enim visus est ad Aram Fabro facienti Diaconus ipse assistere. Tum Pacis instrumentum ei de more, dextrorum osculum offerre ; sinistrorum autem à Fabro ad porrigendum remitti. Ita Pacem animi, non in sola contemplatione, ut putabat, sed in actione quoque inuentum iri interpretatus est. Quin celebranti per diem Nunnio, se & Fabrum Dei Mater ostendit, iubens ut huius visendi gratiâ Conimbricam iret, pareretque consilijs Fabri. Iuit : paruit ; & vñā hortantis voce, velut anchorâ sacrâ firmatus, serenitatem animi exspectauit, quæ brevi inter nubila curarum, suborta est. Eò maximè valebat Faber quiete gaudens sua ; interque agendum immotus : at spe-ctantes, audientesque, permouens quò vellet. Ita iam lue-nes triginta bimestri spatio ei se in Socios obtulere. Arbo-rem dices, Sole firmatam, secundatam imbris, fructus prudentem. Tertia modò pars ab eo adlecta est : Ludo-vicus Consaluius omni disciplinarum varietate nobilis, tum Græcè & Hebraicè sciens : Emmanuel Sa, qui mox septemdecim annorum adolescens, Gandiæ Philosophiam publicè tradidit. Ioannes item Azpilcueta, Martini Nauarri con-sobrinus, Brasiliæ barbarie culturâ clarus. Morales, Ro-dericus, Vazius factis prodibunt postea. Cæteros à Fabro præteritos admisit Simon, in Indiæ quoque supplementa prouidè intentus. Nec ea curarum amplitudo ingentem animum à muneribus priuatis abstinuit. Quin eius magnitudini confidens Rex, Principem Filium ei instituendum tradidit. Onus illud excutere Ignatius maluisset, sed ei bene-

beneficentissimi Regis postulatio pro imperio fuit.

§. 8. Indice.

Cum Paulo Camerte, & Francisco Mansilla Socijs, Xauerius Olyssipone soluit in Indiam. Abiturienti Ioannes Rex Lusitanos, qui ibi erant studiosè commendauerat; atque ignaro Pontificium Diploma tradiuerat, quo Legatus Apostolicus creabatur. Huius dignitatis respectu commeatum multiplicem obtrusere Xauerio, qui paupertatis magis memor ac retinēs, vulgares lacernas Socijs, libros aliquot sibi tantū admisit, precariò, ut antè Terrā, ita nunc quoque Mari victurus. Impetrauit ei omnia, & largè paupertas, in egenos diuidenti, quo affluebat, paruo contentus. Plus annum tota nauigatio tenuit. Semestre tantū solet. Mozambicensis Hibernatio alterum addidit Classi serò istuc appulsæ. Hærendum hīc diutiùs fuit vectoribus nauileā morboque prostratis. Curauit, velut inter nauigandum anteā, omnium mentes & corpora Xauerius impigrè. At dum indefessè atque incautè, febri sternitur & ipse: adhuc solatium languidis, nunc & exemplum. Quin mox septimā sanguinis eductione alleuatus, iteratò solatium. Ministerium alijs multiplex impendit, quo etiam egebat. Tentatus est & Martinus Alphonsus Sosa, Prætor nunc vniuersæ Classis, mox Indiæ. Goam itaque festinans Xauerium præauexit opis gratiâ, si quid forte sibi grauius incidisset. Camertes & Mansilla ad cæteros Classis infirmos, permanfere Mozambici. Opportunus Melindæ & Socotoræ Insulis Xauerius fuit. Saracenis atque Christianis, & imperitis simis eæ habitantur; sed illis parent. Exarsit conspectâ & Mahometis, & vitij dominatione Apostolicus vir. Nutibus & signis excolebat adultos. Vnum imperito linguarum, & mortuum institutionis genus. Puerorum expiatio facilior, certiorque. Plurimos Baptismo tinxit comportantibus vtrò Parentibus. Abstrahere, Mahometi sedè initiandos, solebat Socotoræ Tyrannus. Pro eo depellendo Franciscus apud Lusitaniz Regem litteris institit. Suscepta, & perfecta res brœui est tanto authore. Goam appulso, Semina-

*Xauerius in Indianis
navigat.*

1541. 2.

*Mozambici morbum
contrahit.*

*Pergit Melindam, &
Socotoram.*

Goam appellatur.

1542. 3.

C 2 rii In-

20 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Hinc in Oram Piscariam, seu Commori-
num.*

Parauas.

*Renovantur ad Chri-
stum.*

*Etiam Brachmanes &
Iogues.*

1543. 4.

Xaverij miracula.

Officia.

rij Indici cura defertur. Iuuenibus illud nouissimè, Iacobî Borbani Sacerdotis pij, sed secularis solertia, & priuatorum liberalitas struxerat. Regia pòst, & insignis accessit. Centum in eo Indi, pòst Sacerdotes, vel Europæis Interpretes futuri, primùm alebantur. Ab Sancta Fide initio; tum & à Sancto Paulo appellatum est, tunc Seminarium Gentium Orientis, dein & Societatis Collegium. Et Xauerius longis Borbani precibus victus admisit: at Camerti primùm appulso resignat, vrbe amplior animus. In hac Lusitani, Saraceni, Indi; vitij, superstitionis, laboris plurimum. Sublatis ibi malorum obicibus foras emicat. Ad meridiem primùm. Ibi ora Margaritarum Piscaria. Ab his nomen pretiosum, regioni cætera ignobili. Earum piscatu vitam querunt indigenæ. Parauas appellant. Gens natura lenis: at simplicitate & docilis & fluxa. Plerique haud dudum Christiani, nunc culturæ intermissione, Christianorum simulacra. Repolijt, qui qui obsoleterant. Adhuc Ethnicos, Baptismo tinxit quadragies mille. Quin Brachmanum aliqui ei se quoque permisere. Sacerdotum genus est stolidum ac superbum, Regiæ ac Sacerdotalis stirpis nomine, tum sapientiæ affectione & simulatione probitatis. In ijs, logues maximè austéri, spretæ opulentia ostentu mendici, & certum ad tempus cœlibes; pòst, subactâ velut naturâ, in omnem foedè venerem effusi. Et sequebantur Xauerij documenta, ceu ceræ contactu iam molles, opificis idoneè fingentis manum. At Plebeij, officijs eius atque prodigijs maximè capiebantur. Vitæ redditii duo, väletudini innumerabiles, famam & sospitatoris & Christianæ Religionis augebant. Quin velut oderatarum Arborum oleï & germina, sic eruditii ab illo Cannacopolæ (Pueri Catechistæ sunt) miracula quoque patabant. Quamquam subindè quæ ipse perfecisset, eorum attribuebat innocentia; & speciolâ puerilis simplicitatis vmbra, adultas Dotes suas tegebant. Iam officijs deuinciebat longè plurimos, suas singulis curas aptè attemperans. Effundens autem & se, quoties vsus esset. Adeò vnus erat eis omnia, Doctor, Nutritius, Medicus, Pater. Vocabant iam

iam eum vñteriora. Redit igitur Goam, & datis Seminario, cui Camertius præerat, Legibus, Mansillam tñsque Sacerdotes non Socios reducit in Oram Piscariam. Trauancoridis in transitu se offert, quamquam sibi infensissimus, ob Parauas adductos ad Christum. Sed & ipsi adducuntur; & immense nec diutius, Baptismo expiantur plus decies mille.

Infremuere & eorum conuersione vicini Bagadæ: & armati in eos Paraualque procedunt. Sed occurrens intrepide Franciscus, omnes vultu verboque dispulit. Hinc Magni Patris appellatio. At Manariæs à Xauerij Vicario expiatos, Iafanapataniæ Tyrannus funestius intusit. Sexcenti sunt cæsi. Aberat tutor Franciscus: & ad reliquiarum tuitionem, Mansillam misit: Michaëlem autem Vazium Episcopi Co-cinensis Vicarium, in Lusitaniam ad Regem, vt ab eo opportuna Christianorum incolumitati præsidia impetraret. Ipse autem rectâ ad Prætorem Indiæ Sosam contendit, vindictam in Tyrannum acceleraturus. Sed eam strenue cum classe ingenti comparatam, infelix casus distulit tantum. Nam Iafanapatanius, vt iam in Regno relictus, sic posteà à Prætore Indiæ, Manariâ penitus Insulâ depulsus est. Xauerius interim in Ceilanum tendit, ad minorem Filium Regis, qui maiorem Baptisma postulantem Pater impiè cum septingentis alijs necauerat. Minori desiderio inerat idem Christianæ Legis. Et eum Proceresque nonnullos claram expiatos, Franciscus Goam permisit ad auxilia in Regis sœ uitiam postulatum. Ipse Meliaporem,

ad Sancti Thomæ sepulcrum tendit. Hoc vnum fere Indigenis restat, acceptæ de Apostolo Religionis monumentum, Ethnicorum etiam peregrinationibus nobile. Sed & in vicinia Saxum eius crux respersum, naturâ candidum; at sanguineo rore stillare solitum quota annis, quamdiu sacra res agitur, triduo ante Ferias Apostolicæ Mortis. Mores ab illo instituti dudum deciderant. Restituit quadrimestri Franciscus. Nec destitit, quamquam noctu in Templo à Dæmonibus grauiter cæsus. Vlciſcebatur malus Genius sua Meliapore damna, breuī maiora Malacæ passurus. Nam

Annus

Christi. Societ.
Goam redit.1544. 5.
Xauerius cum Comiti-
bus in Tranancor.

In Ceilano.

1546. 7.

Meliapore.

Sancti Thomæ sepulcrum tendit. Hoc vnum fere Indigenis restat, acceptæ de Apostolo Religionis monumentum, Ethnicorum etiam peregrinationibus nobile. Sed & in vicinia Saxum eius crux respersum, naturâ candidum; at sanguineo rore stillare solitum quota annis, quamdiu sacra res agitur, triduo ante Ferias Apostolicæ Mortis. Mores ab illo instituti dudum deciderant. Restituit quadrimestri Franciscus. Nec destitit, quamquam noctu in Templo à Dæmonibus grauiter cæsus. Vlciſcebatur malus Genius sua Meliapore damna, breuī maiora Malacæ passurus. Nam

22 Synopsis Societ. IESV.

**Annus
Christi. Societ.
Malace.**

Puella vite reddita.

*Antonius Criminalis.
Ioannes Beira.
Nicol. Lancillottus.*

hīc Franciscum in Macazariam perrecturum stitit Præfetus consilio sanè vtili. Tanto egebat, Vrbs hæc inquinatissima. Nam velut ex argillosis terris flumen limi & fæcum plurimum contrahit; sic è mercium gentiumque confluxu & auri tractatione, libidines ac fœditates emporium illud Orientis. Restaurauit hīc plurima Franciscus. Morem quoque induxit obeundi per noctem plateas vrbis cum tintinnabulo; tum contenta voce monere ciues ad precem pro animis, vel peccata purgatorio ignæ expiantibus, vel noxā lethali inter viuos obstrictis. Primus hoc præststit ipse, & exemplum deinceps posteris dedit. Et Deus ea miraculis officia adiuuabat. Eo deprecante redijt ad vitam Puella, ad valetudinem infirmi longè plurimi. Hinc Sancti Patris resuscitatur annominatio. Interea Goam aduēnit trium è Lusitania Sociorum supplementum: Antonius Criminalis, & Ioannes Beira, quos in Comorinum pro Mansillâ ob consumaciam è Societate dimisso, iussit ire Franciscus; ac tertius Nicolaus Lancillottus, Goz retentus ad Grammaticam Pueris tradendam, & opitulandum Camerti in Seminarij Indici procuratione.

C A P V T V.

1546. 7.

Expeditio Tridentinum ad Concilium Prima.

*Lainius,
Salmeron,
Iaius, Tridenti.
Pet. item Canisius.*

S Almerohem atque Lainium Pōtifex Paulus suos eò Theologos misit. Idem Fabrum addere, & Ferdinandus Romanorum Rex, Bobadillam, volebant. Sed Fabrum, mortis; Bobadillam stitit in Germania Castrorum necessitas. Lainium verò & Socium è Germania Tridentum præcesserat Iaius, secutus Canisius est: vterque Othonis Truchsesij, ejusdemque Episcopi Augustani, & iam Cardinalis, nomine. Modestiæ præceptis in vanitatem atque inuidiam, Ignatius omnes armārat. Nimirum ne fraudi nouo Ordini esset, Pontificis summi de eo uno iudicium.

cium. Obsoletè igitur vestiti, angustè habitabant, in Pauperes largi animorum & corporum curâ. Illorum igitur congressum nitidè induit primùm horrebant Hispani; sed post conciliati sapientiâ, vltro se offerebant. Et Legati Cardinales præiudicium illud abstulere, modestâ eis donatâ veste. Iam intra Concilium, Orationem habuit Latinam Salmeron, & primas in opinando Partes. Eas vltro Lainius Senior concessit: quamquam ipse nec senex, quippe triginta tres tantum natus annos. Sed id ætatis pectori, sat multa inerant, quæ ab alijs intacta proferret. Tres notæ Sapientiæ viro datæ sunt horæ ad dicendum; cum paucis singulæ permitterentur. Sancti Crucij Cardinalis mandato, Hæreses Lutheri ferè omnes in Summam ipse & Socij contulere. Quoties à concilio vacabant, referebant se gratâ vicissitudine ad officia Pietatis ih Sacras Ædes, & infirmorum mendiculorumque receptus. Inchoato iam de Iustificatione Decreto, Lainium Ignatius Florentiam iussit: Sed vi ad exitum usque Synodi attinueré Legati. In ea Orbis luce, nota primùm velut aspèctu Societas est: antea discretè tantum, & veluti per cancellos. Ita eius ignoratio in estimationem, malevolentia in desiderium vertitur. Et expetebantur Socij diuersas in Diceeses à Synodi Præsulibus quibusque. Illâ Bononiâ Tridento varijs ex causis translatâ, proximè consecuti sunt Lainius & Salmeron. Iaius atq; Canisius ferò, & post Tridentini atque Truchsesij Cardinalium, qui eos cum Hispanis atque Germanis Præsulibus, Tridenti continuerant, assensum. Sed Concilio Bononiæ & Anno simul exprantibus, per Italiam nostri sunt sparsi.

Annis

Christi. Societ.
Placent modestiâ,

Et Sapientia.

1547. 8.

Lainius attinetur:

Concilium Bononiæ
simul & Socj.

CAPVT

Annus
Christi. Socie.

C A P V T VI.

De Libello Exercitorum Spiritualium.

 Erè Libellus est: sed succo plenus magnæ virtutis. Hanc vel hodie vtentibus præstat. Illo genita, illo enutrita Societas est. Et Ignatij Parentis vitales spiritus defert, à quo prodijt. Eum pridem illiterato Deus suggesserat. Et Dei Mater eâ precandi formâ, mentem se olim exercuisse testata est: Maximos indè fructus collegit Gandiæ iam Dux Franciscus Borgia. Et magnos quoque in Republica sperabat ex Pontificis commendatione. Annuit Paulus Diplomate. Libellum ex Hispanico in Latinum Andreas Frusius vertit: Dignum profectò, qui inter Societatis libros, primus Typis vulgaretur, & lucem videret.

Approbatur à Pont.
1549. IO.

C A P V T VII.

De Constitutionibus.

 Ocietatem adhuc vaga tantùm imperia rexerant; & pauca Regularum rudimenta: Perpetuæ Leges nullæ. Itaque Constitutiones scribi iussit Julius Pontifex, Pauli successor. Et Ignatius diu atque meditatò incubuit. Divina quoque lumina inter commentandum, lacrymas inter scribendum expertus. Quin & Christipara ad edocendum quoque Magistra descendit. Ita formari decuit animam Corpori tanto; & ad continendum, mouendumque, facultates aptari. Decem in Partes distributæ continentur vel minima. Tum finem, ordinem, modum omnibus dant. Ad vigorem tamen, Societatis iudicium & usum, Author præoptauit. Igitur ex Europa Romam præcipui Patrum conuenere. Cum Hispanicis adfuit Iubilei opportunitate

Partes earum decem.

nitate Borgia, postremū Dux. Titulis enim brevi positis, Sociū se gessit. Ducem exuturus, Purpuram cum Vrbe fugit. Sed periculum tunc quidem distulit tantum. Rursum atque tertio obiecta est ei à Iulio. Ita contendebant Cardinales, Philippus Rex, Carolus Cæsar. Sed eluctatus est demum. Cæterum Constitutiones iudicatæ sunt spiritu Dei 1550. ii.
 plenæ. Ad Experimentum brevi ab Hieronymo Natale Commissario per Provincias perlatæ. Diutinum illud fuit, & ultra Ignatij vitam. Tunc demùm imperio firmatæ; & pro legibus habitæ sunt:

C A P V T VIII.

Expeditio ad Concilium Trident. Secunda.

IAinum atque Salmeronem Tridenti ingens primâ 1551. 12.
 vice fama exceperebat. Igitur hac alterâ eos remisit Iulius, tunc famæ testis, immo author, quippe tunc ibi unus è Pauli Legatis. Par itaque de illis exspectatio. At Lainius eam quoque intendit vberitate memoriæ. Sacros inter scriptores produxit nullum, quem non perlegerit. Sic producebat, quasi ex libro. Produxit autem uno impetu plures triginta. Et exceptit contentionem Quartana; haud abruptit. Nam passi non sunt abire Legati. Tantum, ne maiora negotia in diem malignum inciderent, pro potestate curarunt. Ut vero ad Disceptationes de primæuo Origini peccato ventum est; tum febre ardētius, Lainij in Virginem studiū, & maximè eloquens amor apparuit. Tres continuatè dixit horas: Patresque permotit, ut negarent suâ de illo peccato sanctione, Immaculatam Virginem comprehendendi. Ecclesiæ commodo, suum quoque Societati additum est. Martini nimirum Olaoij Doctoris, ab Lainij congreffu, ad eiusdem Institutum transitus. Augustani Cardinalis ea in Synodo Procurator erat pro Iao Canisioque. Nam hunc Bauariæ Albertus, illum Ferrariæ Dux Hercules detinebat.

D

CA-

*Martini.
Olaoij
Socias.*

Annus

Christi. Societ.

C A P V T I X.

De Missionibus secundis universè.

Coadiutores Spirituales, & Domestici.

1546.

7.

DRIMAS obierant soli Professi. Societatem soli conabant. De ea nec Tyrones erant; neque Scholasticci (quamquam per tria post Probationis biennium vota, religiosi) ad illas idonei censebantur. Nunc autem creuerat virorum numero, Societas. Nam progressu (ceu fluuij) sic quoque augebatur. Atque velut hi sese in Brachia, hæc in riuos, demum in riuulos riui diffundunt; sic Missiones Primæ, prospero ductæ cursu, in alias aliasque findebantur. Ad has iam deerant operæ. Ideo Coadiutores, vt Temporales ad domesticæ rei ministeria, ita Spirituales ad munia sacra, hoc anno Ignatius adlēgit. His, ut quilibet alius Instituti nostri, sic & secundarum Missionum communicatus est labor. Neque verò ex coacte protrudebantur, aut quasi per saxa tendebant. Nam sponte expetebantur, & certatim à Principib; arque Populis; sed & à Socijs audiè, quibus Præsidum iussu non obuenissent. Otium quidem in domicilijs nostris (velut nec in Apum Republicâ) nullum. Sed vel occupatissimo cuique, pro torpore erat, foras labore non querere. Adeo diuersissimis quoque curis impliciti, Missiones tamen postulabant. Vrgebantur autem illæ, placidè; & (velut in subiectas & apertas valles aquæ) sine offensione cuiusquam, quoad licebat. Sicubi opponerentur remoræ, superabantur patientiâ: neque mos rectâ niti; sed declinare prudenter, obstantes: aut in eos instillare sensim officia, & functionum paucas, & minus odiosas moliri silentio. Sic arctatus rupium obiectu fluuius, comprimit se; & aquas intra alueum cogens serpit, hærenti similior quam eunti. At ubi pernasit, amplè distenditur, & late exundat. Haud secus conciliatis aduersariorum animis Socij, Templa, Cœnobia, Nosocomia, Custodias, publicas

publicas priuatasque domos inibant. Tum idoneo sermone accendere præsentes; euellere Hærescon, superstitionum, & vitiorum fibras, & castæ religionis ac probitatis inspergere semina. Nec Socios puduit, vel meretricū adire stationes, & à flagitio dehortari: vel ex officina scabellum commodato accipere, & in Trinio locatum incendere; Tum galeri circum caput acti indicio, Populos ad Catechesin ciere. Hæc Missionum prima Pars, ea rudibus tradere, quæ à quolibet ^{Triplicia Missionum} officia. sciri oportet. Tum, in Templis declamando, castigare mores & sacrâ exomologesi ablutos, ad nitorem repolire Christianæ probitatis. Postrema, & præcipua, officijs demereri Magistratus ac priuatos; & ad salutaria Reipublicæ mollienda, idoneo sermone impellere. Functionum tres illæ Partes, apud omnem facile sexum, ætatem, indolem, conditionem valebant. Fructus autem haud multiplex minùs, ^{Fructus multiplex.} quām spatiantis largè Nili. Priscæ Religionis reflorescentia, optimarum germinatio virtutum, rerum sacrarum & diuinorum Mysteriorum vigor & frequentatio, diues messis Animorum. Sed ut perennis ea utilitas esset; erecta, & ad Litteras perdiscendas Gymnasia, & ad Diuorum imitacionem & cultum, Sodalitia. Nosocomia iam, Orphanotrophia, pudoris & egestatis receptacula, totidem sunt Missionum secundarum monumenta. Nam per primarum plerasque, Socij admodum pauci, remedia necessitati publicæ tantum ferè designarant. At plures iam erant latiusque diffusi. Et per eos Ignatius, immotus hærens Romæ, & instar pellucidi, sed secreti Fontis, omnia curabat. Nec ^{Ignatij Excursiones.} subinde dubitauit quamquam æger ipse, ex Urbe & Tibur, & Neapolitanum in Regnum discordias rescissurus, excurrere. Ex illa Tiburtina profectione ibi Collegium breviter ^{Ex Tiburtina Colle-} surrexit, & è plerisque Sociorum Missionibus pleraque. ^{giam.} Maximè dignus hic, carum fructus extitit, quia firmus atque durabilis.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X.

*De Iisdem speciatim.**§. 1. Italica.*

 Ntea dispersi per præcipuas Italiæ vrbes Socij, totâ secundis hisce Missionibus iuxxere. Nec singulis affigi poterant singuli: adeò offerebant se multæ. Dum Tridentinæ Synodi resumptio pendêret, vñus quidem Lainius, Venetam, Bononiensem, Perusinam, Eugubinam, Montis-Politiani, Florentinam, Pisam, Senensem, Neapolitanam, Siculanam, Africanam obiit. Salmeron autem, Veronensem, Bononiensem, Bellunensem, Neapolitanam, Senensem. Immo & longè ab Italia Ingolstadiensem, cum Iaio, Capisioque ad Disciplinas in ea Academia tradendas, Doctor cum ijsdem Bononiæ creatus. Post autem Ingolstadio Tridentinoque, longè in Belgium, iubente Paulo IV, cum Cardinale Pisano publicæ Pacis gratiâ; unde reuersus, longissime in Poloniam, ad dehortandos à Sacri Calicis petitione Laicos, cum Legato eiusdem Pontificis Aloysio Lipomano contendit. Graues plerisque & causâ & exiū Missiones, quem tamen ex arduo quasi per cliuum Salmeron Lainiusque ducebant. Ratò ad alias tanta virtus & sapientia destinabatur: quamquam seipsi obuijs quibusque atque humilibus commodarent. Quibus perfuncti, altiora & Populis salubriora tentabant. Animus ingens, parrem sibi materiam si non inuenit, parat. Hinc eis Collegia ferè pariebant singulæ: Veneta Patauinum Andreæ Lipomani sumptu; Primum hoc in Italia surrexit, & mox attributo per Andream S. Magdalenæ Prioratu stetit, postquam periculosè nutauerat. Ædificia saepe ponderibus grauantur, quibus ea firmare Architecto mens erat. Attributum molestissimè tulit Patritius & Eques Andreæ Frater. Eum filio

*Missiones Lainij.**Salmeronis.*

Collegium Patauinum.
1542. 3.

lio iam suo designârat. Hinc lis, & ad Senatum deducta. Magna ibi nobilis Aduersarij potentia in duos tantum & Socios, & externos. Illius tamen rationes Lainius medio in

*Annus
Christi. Societ
Naturar.*

Senatorum cœtu redarguit; tum & sacri vnius admiaiculum ab Ignatio depoposcit. Eo facto flectuntur Iudices, & è centum & quadraginta quinque, duo tantum pro potenti & propinquo Equite tulere sententiam. Cæterorum con-

*Stabilitas Litis esti-
tione.*

senfione, Patauinis Collegis adiudicata Prioratûs Possessio est. Hanc & aggratulatio Senatorum, Pontificis Pauli commendatitijs palam perlectis, & cōprobatis per exploratores

Collegium Venetanum.

Patauinorum Sociorum moribus, Veneti demum Collegij primordia consequuntur Nicolao Gaudano Rectori. Do.

1550. 11.

tem & huic Andreas idem præstítit. Bononiensi autem, Missio Parmensis per Fabrum pridem Lainiumque suscepta initium, pōstea progressum Salmeron dedit. Nam illorum congressus Franciscus Palmius Sacerdos, at nondum So-

Bononiense.

ciius mirificè captus, Societatis illuc in Patriam aduocandæ consilium Parmâ secum retulit. Missus Bononiam Salme-

ron, eum ad Instituti nostri rationes officijs adduxit; at suo

Franciscus exemplo, Benedictum Fratrem, & Annibalem

Codrettum Iuuenum par egregium. Resistebat trabenti

dudū Deo Benedictus, Parmæ & ipse sollicitatus ad sequen-

*Francisci & Benedicti
Palmiorum vocatio.*

dum Lainium ac Fabrum. Iuuenilis libertas aliorum duce-

bat, reduxit angor animi; tum & Baptista Pezzani Sacerdo-

tis optimi, ac Iuliæ Zerbinæ sanctimoniam inclytæ consiliū, &

diuinarū sub Hieronymi Domenecii magisterio, rerū com-

mētatio. Florētina & Neapolitana Missiones sua simul Col-

legia protulere. Pisatum præ Florentino maluerat Cosmi

Hetruriæ Ducis vxor, Florentiæ poni malebant & Dux, &

Collegium Florentinum.

Ignatius maiori spe frugis. Ibi capita nouies mille Lainium 1551. 12.

simulaudierant dicentem, ac reducentem sacrâ Magdalena

luce Meretrices octo à consuetudine peccandi. Pro Nea-

Neapolitanum.

politano mira confessio Petri de Toledo Proregis, Hecto-

ris Pignatelli Ducis à Monte Leonis, Ioannis Caraffæ Mon-

torij Comitis atque aliorum. Tantam in ea maxima vrbe

Salmeron Lainiusque spem fructus ostenderant. At quæ

iecerant

30 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
 1552. 13.
Peregrinum.
Mutinense.
Eugubinum.
Dissoluitur.
Lauretanam.
 1554. 15.
Huius Missiones.

iecerant Perusij, Mutinæ, Eugubij semina, ceu alto excepta solo, sic lentè in Collegia effloruere. Postulantum spem ciuum promissionibus alebat Ignatius, certus nulla surrigere, quibus operas sufficere dignas haud posset. Germinaluere tamen singula in ijs urbibus, Cardinaliū totidem adspirante, immò inuitante benevolentia. Igitur ad Fulvium Corneum Cardinalem & Episcopum Perusinum, missus est Româ Euerardus Mercurianus Rector designatus, ac Edmundus Augerius, & alij octo. Decas egregia, cui & abeunti bene precatus est Pontifex. Mutinense Collegium impetravit magna, & multa authoritas: Cardinalis Moronus, Ferrariæ Dux Hercules, Episcopus Senatusque urbis: principiò rexit Cæsar Auerianus. Eugubinum autem Sancti Crucio postulante Cardinale ceptum, Tironem habuit Rectorem raro nimirum exemplo. Albertus hic erat Ferrarius. Additi septem Socij sunt; quos inter, Oliuerius Manaræus ad litteras Humaniores tradendas, & Baptista Velatus, qui vñus Concionatoris, Obsonatoris, Magistri partes cum laude gessit. Sed animos tantos sustinere nequibat rerum penuria. Non domus, non Templum in eo vllum, aut census; & quod miserrimum, non spes vlla. Igitur solutum est, & Lauretanam ad Ædem postulante Carpensi Cardinale translatum. Manaræus ibi Magister, Rector fuit hîc primus. Socij ibi septem, hic primò quatuordecim, nec pòst multo quadraginta. Fructuosa migratio, & nobilitata prodigijs. In Patrū, peregrinæ multitudinis noxas diuerso idiomate soluentium capita, splendores apparuere de celo delapsi. Ulteriores progressus terriculis sistere, conatus est Cacodæmon: domesticis modò Æthiopis, modò Pauli Apostoli specie, Rectori quoque atri canis specie videndum se præbens. Sed Ursularum ossibus Virginum & Ignatij absensis precatione fugatus, penitus abcessit. Jam aduenientium è frequentiam Populorum, & Belli strepitust, & annonæ grauitas accidit. Igitur, *cùm ad nos (inqviunt Socij) Populis venire fas non est: quin ad eos imus?* simul Maceratam Emmanuel Gomium, Ioannemq; Mortanium: Fulvium

Fuluum autem Androtium, Matilicam, Caserinum, Fabrianum, Meldulam; in alias alios Missiones dispergit Oliuerius Rector, Ciugulanam sibi vltro referuans. At Senensem Belli turbo, ceu maturas segetes acrior aura, tardauit, 1556. 17.
 idem ac post paullò in Collegium eduxit. Ad solandas capæ per Hispanos urbis reliquias, ab Ignatio Socios Franciscus Mendoza, Cardinalis Burgensis petijt. Illac è Poloniae redeuntem Ignatius defletere Salmeronem iussit: moxq; pro eo in Belgium per Pontificem Paulum destinato, Hieronymus Rubiola & alij tres, Senas ab eo mittuntur. Paruus, sed utiles ciuium dolori, militum calamitati levapdæ manipulus. Contrà Genuæ per Pacis quietem, Collegiū antè surrexerat, doctrinâ authoritateque Lainij. Adeo ut vnum ciuitas ipsa, alterum obtruderet Familia Sauliorum. Illud modò acceptum est, Thomâ Spinolâ alijsque locum & supellestilem ad scholas impigre parantibus. Genera in eo Emporio contrahendi omnia iussit Lainius colligi; atque ad Theologorū examen diiudicanda referri. Alias alibi Missiones, & per eas Collegia meditabatur, Paschafio Broetto iam suffectus in Italicæ administratione Proninciæ. Sed illas Germanica interceptit. Nam ipse, & Hieronymus Natalis deportatis per Prouincias Constitutionibus in Italiam reuersus, per Iulium III. Pontificem cum Cardinale Moronomittuntur Augustam ad Imperij Conuentum. Vix eò ingressis, vitâ exit Iulius: unus Romam cum Morono Lainius redit, per Marcellum Iulij successorem à Missionibus vtique abstinentus. Nam duos, qui perpetuò sibi assisterent Theologos, postulant, eum Ignatius Olauiumque attribuit: Nec Marcelli mors breuis Lainum per Italiam ire, aut Theologicæ Summam Doctrinæ, Ignatij imperio suscepitam confidere permisit. Hanc quoque interuenientia in dies magnæ mentis viro negotia succiderunt. Parisensem intereà Missionem pro Italics Broetus inierat, Fulginensi, Monte-Politanâ, Reginensi, Fauentinâ, Ferrariensi clarus. Hanc & duarum Energumenarum curatione, & Collegij designatione promôrat. Illarum altera per simplicis, & fidentis Deo viri

Annus

Christi. Societ. Collegium Senense.

1556.

17.

Genuense.

1554. 15.

*Lainius Provincialis Italiae.**Misericordia, & Natalis Augustam.*

1555. 16.

Paschafij ex Provincia-lis Misericordia in Galliam.

viri

32 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
Collegium Ferrarens.
1554. 15.

*Misiones Bobadille,
Iaij, Canisij.*

Silvestri Landini:

Inimicis fablate.

viri Exorcismos ; per Poenitentiaz Sacramentum reualuerat altera. Adeò & corpus ipsum peccata interdum Dæmoni adstringūt. Collegij semina Ioannes Pelletarius extulit. Fru-
ctum verò in se præcipuum , & diu ab Sponso Hercule Du-
ce, & ab Galliæ Rege expectatum ostendit Renata Franci-
ca , Catholicam ad Fidem à Pelletario conuersa. Iaium
quoque Bobadillam, Petrumque Canisium ab Italicis Ger-
manicæ Misiones, necessitate pridem astraxerant: nec nisi
per interualla, & fulguris instar representauere, Tridentino
pendente Concilio Iaium Ferrariæ , Canisium verò Floren-
tia. Restituere tamen penitus Bobadillam , liberâ vt sole-
bat voce , in damnoſa Religioni Consilia declamantem.
Tutiùs in Italia Minorensem , Phaliscensem , aliasque Dice-
ceses ; Picenam item Ditionem , Sacrorum Inquisitorum
nomine , Lauretanum etiam Clerum Cardinali authore
Carpensi , & Cœnobia Virginum plurima lustrauit. Par
complorium aliorum in Missionibus sedulitas & successus.
Siluestri præsertim Landini ardor ingens & felix Malgrati,
Fulginijs, in Carfagnana , Corregij. Et Fulginij tanto impe-
tu dixit in ciuis funere , vt domum regressæ à Templo fe-
minæ, fucos, vnguenta , odoratas aquas abijcerent in pla-
teas per fenestram , vanoſque mutarent corporis cultus. In
nundinas cœtuſque forenses inferebat ſeſe ad dicendum;
ſemel in ſcurriles Assumptæ in cælum Virginis luce saltatio-
nes, Chorumque omnem in Templum abduxit. Corregij
autem , qualis quantuſque ! Arena gladiatoria illud magis
erat , quam Oppidum , quando totum in factiones distra-
ctum ; & tot ibi Latrones , quot Ciues. Templa inibant
armati. Quinquies iam & quadragies in cædem eruperant.
Plures timebantur. Nam tempore, ceu arborum nodi, ob-
duruerant odia : triginta per annos ducta. Nec reprimere
furorem potuerat Ferrarij Ducis authoritas. Potuit Landi-
nius: ausus è ſuggeſtu Partis vnius Ducem de nomine cōpel-
lere, & reconciliationem imperare præſenti. Ioannes Cor-
ſus hic erat. Qui Landini imperiosâ territus voce , gladium
& genua abijcit humi; Pacem offerens, Pacem efflagitans.
Pacem

Pacem ingeminat cœtus omnis, & singuli in mutuos amplexus, oscula, lacrymas palam concurredunt.

§. 2. Sicula.

Vlta Italiam, qui in ea erant Socij, citò lacertos tenebâre. Ac primùm Siciliam complexi sunt opportunitate viciniæ. Ulteriorum tentamentis locorum, retrò infessa Imperatores sèpe firmarunt. Illuc aditam Cardinalis ^{Iac. L'Hostius Agricola genti.} Carpensis aperuit, in cuius tutela Agrigentum est. Iuit Romanus Iacobus l'Hostius Belga, Ignatio mittente. Et Diocesin illam lustravit, Drepani præsertim atque Bibone officia charitatis inspergens. Ad ea latius fundenda, Hieronymus Domenecus accessit Bononiâ in gratiam Ioannis Vegæ Proregis, & Eleonoræ coniugis. Ad amplexum operamque iungendam l'Hostius Panormum venit. Sed reuocatus exinde Romam, atque hinc Louanium abiens Rector, & postulatus à Ciuibus, & ab Ignatio designatus, Bononiæ morte extinguitur. Domenecus interim Panormi, in Monte-Regali, Messanæ, totoque Regno mutabat in melius omnia. Vetus templis inambulandi, tum & infirmorum corpora priusquam animos curandi, consuetudinem sustulit. Orphanis autem utriusque sexus, & periclitantibus Puellis domicilia, Pueris vnam Catechismi Summam prouidit. Prorex omnia sanxit edicto: qui primitijs adeò felicibus allectus, ad ubiores per Collegij molitionem fructus, animum intendit. Illi condendo petiit operas ipse; misit autem Ignatius Duodenas, Natalem Hispanum, Frusium Gallicum, Canisium Belgam, Benedictum Palmium Italum, aliosque si non Gente, Provincijs saltem inter se diuersos. Vna assimulauerat Obedientiæ perfectissimæ ratio. Nam Ignatius iusserat omnes Romanæ domus Socios (sex erant supra triginta) triduo secum expendere, utrò quisque magis inclinaret: Permanere in Urbe, an in Siciliâ ire: Huic ^{10. Vega Sicilia Prorex.} Obedientie exemplum. aut illi ministerio addici. Tum inclinationem suam scripto expressam tradere. Præstitutâ die rescriptere omnes nullò se magis propendere. Globus in Tabula positus, & omnem adæquè in partem pendens, certius in scopum mittitur. Sic ^{Collegium Messanense.} è Socijs 1548. 9.

34 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Panormitanum.

1549. 10.

*Prima Domus Prime
Probationis, Messanae.*

*Corn. Vishau: index-
tria.*

è Socijs indiscretè ad omnia promptis, duodecim in Siciliam destinantur. Faustâ precatione comitatus eos est Pontifex Paulus. Orationem ad eum habuerat Latinam Canisius. Iam excepti Messanæ Socij, spem ciuitatis expleuere. Et adeo Collegij, cuius gratiâ venerant, gloriam extulere disciplinæ quas tradebât, ut Senatus de eo in Academiâ erigendo, litteras à Pontifice impetrarit. Administrari primùm tota per Collegij Rectorem debebat; tum dimidia tantum pars, & altera per externos, Medicinæ Iurisque Doctores. Totâ demùm obstaculis euersâ, Collegium mansit. At pro cå Academiâ vxor Vegæ Proregis Collegium Panormi condidit, Messanensis vtilitate permota. Quiddam eò contulit Lainij præsentis authoritas. Ad lustrandam Montis-Regalis Ecclesiam venerat Farnesij Cardinalis & Patroni voluntate. Hic à Sanctimonialibus visa est in facientis verticem Patris, Columba de cælo descendere. Primus Panormi Rector constitutus ab eo est Nicolaus Lanioius Belga, idem & Theologiæ Magister: Philosophiæ Paulus Achilles, Italus; Rheticæ Ribadeneira, Hispanus; aliarum alij Artium è diversa gente. Iam extra Gymnasium constituta Sodalitas gemina. Altera eorum, quæ Orphanis; altera, quæ carcere detentis succurreret. Delectatus his officijs Vega Collegio Abbatiam de Cæsare Carolo impetrat. At Messanense Domesticis accessionibus crevit. Instituitur hic prima Tyrorum domus à cæterorum consuetudine secreta. Præses eis & Custos, Cornelius Vishauæus. Idem ipse & Adolescentularum solers Magister. Catenas, ex eius ore argenteas, fluere dixisset, quâ illarum plurimas Christo copularet. Eius alloquio abstinebant se, quæ trahi nollent. Procaculæ tres accedere sunt aufæ ad confitenda ei peccata. Coniuratio præcesserat ne sequerentur, si alliceret: quia mortalibus iam despontæ. Sigillatum captæ sunt, & Confessione vix dimidiata singulæ; moxque se & pudoris florem Christo immortali consecrant. In sexum firmiorem Sociorum alij valuere. In Sebastianum Ansalonium Benedictus Palmius. Illius fratrem à septennio Papardus occiderat: & tenebatur

Liber Primus.

35

tur in vinculis, tortus haud semel, moxque damnandus. Familia vtraque Nobilis tota in odio & armis. Prima Capita in exilium acta per Iudicem publicæ cædis metu. Mediator adhuc efficax nullus. Opportunè Palmiūs, & principiò nesciens interuenit Feriâ sextâ Hebdomadæ sanctiōris. Septem propè horas declamauerat voce, gestu, lacrymis potens Orator. Idoneum ei telum, Christus Crucifixus, erat in manu, sed atro tectus velo. Et ipsum Palmius brachijs suspirijsque arctè complectens, exclamat haud reuelatum iri ab se eum, haud à populo spectandum, ni emendare mores velit. Simul accensas iubet Faces, per Templum extingui. *Volumus, Crucifixum reuelas*, vociferantur, qui qui aderant, ac inter eos Ansalonius, tacitâ ac interruptâ lacrymis voce. Sed æstum non ferens, Famulum duntiare Palmio iubet facturum se quæ vellet. Quin moræ impatiens, ante Famuli per densam multitudinē accessum, altè exclamat, *Faciam Domine quod voles*, & Ansalonium se professus, iniuriam Papardo dimittit omnem. Iam Crucifixum Palminus retexit, facibus iterum accendi iussis. Descendentem suggestu, Ansalonius brachijs stringit, atque in Collegium dicit. Hic reconciliationis publicum testimonium dat, excipiente Scribâ. Reuocantur ab exilio consanguinei, è Carcere & mortis limine Papardus, similitatibus & metu Messana. Eiusmodi Officiorum spe, Societati Collegia in alijs Siciliæ vrbibus Principes. viri condidere. In Monte Regali Alexander Farnesius Cardinalis : Bibone Isabella Petri de Luna vxor, eademque Proregis Vega filia; filij item duo, Suerus Syracusis, Ferdinandus Catanæ. Sic è Parentum ingenio, Familia hæc omnis nostræ favebat. Monte-Regalense Collegium Bernardus Oliuerius, Bibonense Eleutherius Pontanus, Syracusanum, & deinde Catanense Antonius Vinckius primùm rexere. Messanense pro Natali in Africam progresso antea rexerat. Societatem verò Siculam omnem, Hieronymus Domenecus cum Provincialis potestate.

E 2

§. 3. Afri-

Annus

*Christi, Societatis
Inimicis & similes
tess.*

1552. 13.

*Per Bened. Palmiūs
tollantur.*

*Collegia Montis-Reg.
Bibonense, Syracusanam.*

1554. 15.

**Annus
Christi. Societ.**

*Vrbis Africa, que
& Aphrodisiam
& Læptis.*

*Lainius.
1550.*

Iubileum in Cœbris.

De Lainio iudicium.

1551. 12.

§. 3. *Africana.*

Siciliæ fretum Italica Societas, Vegâ invitâ traiecerat. Biennio post per Mediterraneum Mare eiusdem ductu perusit in Africam. Vrbem huic Orbis Parti cognominem, (Aphrodisium aliqui, Leptim appellant alij) tenebat Dratus Atchipirata; Et erumpens, Italiam omnem terrebat. Missus est contrâ cum classe, cumque Pontificijs, Melitenibus, Hertruscisque Triremibus Andreas Auria. Totius Expeditionis Imperator erat Vega: qui comitem accepit Lainium, & militari Nosocomio præfecit. Lainij Socius, Martinus à Cornosa. Quartâ die facta excensio est: Sed obsidio in trimestre ducta, multiplicem Sociorum virtuti materiam dedit. Quin eam vltro quærebaat, animorum ut corporum Medici, Lotores, Coqui. In humilibus hinc ministerijs Lainius præsertim excelsus apparuit; per hæc scilicet ad opportuna monita, & compendia æternæ salutis assurgens. Opitulabatur longè Ignatius, & indicis per Societatem omnem liturgiis ac prece; & impetrato militibus Africanis de Pontifice Iulio, Sacri Anni Iubileo. In illud lucrum spiritale omnes à Lainio per peccatorum expiatione comparati incubuere. Nam is ad ea officia solus restabat, Sacerdotibus morbo prostratis. Et è Capuccinijs Patribus quatuor, duos in cælum misib; duos valetudinis gratiâ in Siciliam Prorex amiserat. Iam irruptionem parantium militum, plurimi pecuniam & pretiosa quæque tradidere Lainio seruanda. Et mirum interiisse ex ijs neminem, pereuntibus aliortum sat multis. Expugnato demùm per vim Oppido, fidem custodis sui & felicitatem bortatoris omnes suspexere. Quos Præsidio insistere iussérat Prorex, ab Lainio accepere sanctioris vitæ præcepta: at qui simul in Siciliam reuertere, præcidebant eius tunicam Sanctimonizæ argumento. Sed Turca, Dracuti vindex æstate proxima Siciliam ingenti classe cingit. Aphrodisium tentatorus dicebatur. Illuc igitur suam præmisit Prorex, Antonij Auriæ ductu. Comitem se vltro Natalis obtulit: concessitque cum Isidoro Bellino Socio Prætoriam. Sed hæc cum triremibus

Septem

septem tempestate demergitur. Imperitus natandi Natalis cum peritis arrepto fune in Saxum evasit. Exiliens Bellinus, brachio per alterius triremis incursum auulso, eâ recipitur; ubi dolorem vulneris vincens constantiâ, & vectores sermone ergens, cum eis omnibus, & naui hauritur fluctibus. Aphrodisium tenuit Natalis, & operâ quadrimestri excoluit. Sed & adeo gratâ Ferdinando Proregis Filio; vt Aphrodisio in Siciliam soluens, militari custodiâ cauerit, ne simul is rediret. Sed eas ille insidias antè praeuerterat maiorem in campum, Europam quippe omnem ad Constitutiones perferendas, ab Ignatio destinatus.

Annus

Christi Societ

Hier. Natalis

Aphrodisij.

§. 4. Corsica.

Ad necessitatem Incolatū ea Missio suscepta est. Vitijs 1552.

13.

Fœda Insula facies.

fœdè horrebat Insula. Nec ijs eximius erat Clerus. Episcoporum ibi sedes sex, Episcopus à septuaginta retro annis nullus. Parochi autem & pauci, & imperiti ac inertes. Magna in omni Ordine ut ignoratio, sic incuria, obliuioque salutis. Langueant membra necesse est, quorum neruos altus torpor infedit. Signum Crucis nonnulli, Dominicam Precationem, Angelicamq; salutationem nesciebant plerique. Hinc corruptio morum insignis, sacrilegia, beneficia, supersticio, cædes. Itaque Inspectores Apostolicos Senatus Genuensis, cui subest Insula, & Archiepiscopus à Pontifice postularunt. Allegavit hic Siluestrum Landinum & Emmanuel Gomium, multis iam Missionibus nobiles. Et brevi labore Populi restituerunt. Supererat vna Sacerdotum & odiosa curatio. Huius conspectu, ceu nouaculæ infirmus, sic illi exclamauere. Litteras ad amicos per hominem emptum mittunt in Vrbem ad calumniandum Socios. Querimoniaz prætextus, arrogantia atque severitas. Idoneus erat minister iniuriæ, quia Hæreticus, & ob alia crimina vix non damnatus ad furcam. Et litteris consentanea mentiens, suspicionem saltem aliquam in Patres expressit. At Ignatius Sebastianum Romæum, Societatis vestem ponere, & assumere communem iubet: atque sic in Corsicam ire, omnia laudis plena Romæus inuenit:

Silv. Landini &
Emm. Gom. labor
fructuofus.

In eos calumnia.

38 Synopfis Societ. I E S V.

Annus

*Christi. Societ.
Refelluntur.*

Mors Landini.

1553. 14.

*Prodigiosa et usdem effe-
cta.*

*Clandij Jaij.
Dilingana.*

1546. 7.

Tridentina.

*Magna pro Tergestino
Episcopatu ei tra-
dendo contentio.*

Missio Coloniensis.

uénit : & ab Insulæ Præfecto , Magistratibus, virisque gravissimis ea publicè contestata retulit, quæ Ignatij modestia premeret. Cōmendabatur Landini , & Gomij benignitas, prudentia, continentia, fructus. Anno hic toto collectus est, Indigenis seipso incundas, at Landini laboribus collabentis, morte peracerbus. Eius Cadauer Bastiç, humatum est. Memoria autem totâ viget Insulâ: tum admiratio testificatioque virtutis per splendores circa viuentem sēpe conspicitos; tum & per effecta prodigiosè, vel longè prædicta.

§. 5. Germanica.

N VIIæ alibi vel opportuniùs vrgebantur, vel importuniùs abrupte sunt. Dilinganam promouebat Iaius, Tridentina intercepit, Concilio iam in eam vrbem coacto. Illuc cum Ottho Truchsesius miserat. Temporariam nauissimi Hominis absentiam dolebant Suevi & Bauari, perpetuam ferè Romanorum Rex Ferdinandus effecit, Tergestinas ei Infulas litteris obtrudens, adiuransque vt admittat, si quidem Pontifex iusslerit. Contrà Iaius suis Ignatium obsecrat, vt ingratam hanc iussionem auertat. Regi autem fortiter & modestè rescribit, vt repulsam hanc boni consulat. Sed hic eâ obstinatior, Vrbani Labacensis Episcopi sermonem interponit. Vox viua litteris mutis efficacior est. Præscriptus sermoni locus Venetiæ. Huc ad colloquendum Urbanus Viennâ, Ferdinandi iussu; Tridento Iaius accessit imperio Légatorum. Sed speratum Colloquij fructum, Iaij demissio atque constantia demùm opprescit. Ad Pontificem Paulum prouocat Rex, interpositu Iacobi Lassii Oratoris sui. Cardinales amicos Ignatio Solers homo & ardens occupat, tum aditus ad Pontificem omnes. Ad Deum primos sibi precibus & sacrificijs Ignatius fecerat : at nondum sūi securus , opportunam à Pontifice morulam impetrat Margaretæ Austriacæ operâ. Postridie in Cardinalium cœtu adigendus erat Iaius ad accipiendam dignitatem. Ignatius interim eruditis sanè litteris animum Regis flectit, Lasso mox scribentis, ne vltrâ tenderet. Colonensis Missio, Stationis nunc speciem gerebat. Socijs vrbi affixis Keslelius præterat.

præterat. Nam & in Diœcēsim excurrere prohibebat Hæreticus Præsul Hermannus; & illi satis habebant operæ, contra huius violentiam cominus luctari. Alebantur in conductijs Ædibus, Carthusianorum benignitate Patrum & Hæreditate Canisij. Qui auxilia postulaturus in Hermannum, Cleri & Academiæ voluntate, ad Leodiensem Episcopum primò; tum Ratisbonam ad Cæsarem excurrit. Eodem & eiusdem Hermanni causâ, paullò antè Coloniâ iuerrat Bobadilla; qui & de eo dignitate mouendo ad Pontificem scriperat. Motus est, & Pontificis & Cæsaris consensione: suffectus autem Adolphus Scauemburgicūs, Hermanni antea Coadiutor. Diœcēsis nunc omnis, Sociorum Missionibus patuit. Bobadillæ autem, Germaniæ Pars in-
gens, Cæsar's Castra sectanti. Alexander Cardinalis Far-
nesius Pontificiarum Copiartum Nosocomio eum præfeci-
rat. Tridentinam ad Synodum allegare decrebat Rex Fer-
dinandus. At non in Castris minor quam in Synodo erudi-
tionis, & virtutis exercitatio. Morbum ac luem, à qua subi-
tò sanatus, inter infirmos; plagas, & vulnera inter conflictus
excepit; Stylo quoque, & voce pro Religione dimicans.
At Libellum, quem Interim dicebant, perstringens, Germa-
niâ per factiosos abigitur. Missiones igitur Italicas repetit.
Tridentinam init Canisius Truchſesij iussu. Tum brevi Bo-
noniensem Concilio illuc translato; Dein eo suspenso, Si-
culam; ac uno post anno, Germanicas. Ingolstadiensibus
suis Scholis Theologos è Societate tres postularat à Ponti-
fice, Dux Bauariæ Guillelmus. Missi sunt Iaius, Salmeron,
Canisius, qui & vota Romæ professus, & Bononiæ cum il-
lis Doctor creatus est: ac ferè Dilingæ à Truchſesio serua-
tus ad docendum: quamquam de Dilingensi Gymnasio
Socijs tradendo nihil dūm Cardinalis putaret. Canisium ut
alios duos, in præsens ei Bauarus extorsit authoritate Pauli
mittentis. Sed mox eiusdem interpositu, Bauaro Iaium
Truchſesius, Salmeronem Lipomanus Veronensium Anti-
stes. Horum hic necessitatem; Augustani Cleri, & Con-
uentus Principum proxime habendi negotia Truchſesius
Paulo

Canisij Leodias.
*Eiusdem & Bobadille
Ratisbonensis.*

1547. 8.

Rerum Italica.

1548. 9.

*Canisij Tridentina Bo-
noniensis Sicula In-
golstadiensis item ip-
sius, & Iaij, & Salme-
ronis.*

1549. 10.

*Iaij Augustana Salme-
ronis, Veronensis.*

Digitized by Google

40 Synopsis Societ. I E S V.

Annus Christi. Societ. Paulo inculcarat. Cathedras vix anno insederant, Salmeron Apostoli Pauli, Iaius Davidis, Interpretes. Pro illis Nicolaus Gaudanus Patauio, & Petrus Schorichius ad Canisium accessere iam & Magistri sententias explicantem, & Rectoris Academic fungentem munere præclarè. Pro Cancellarium eum Doctores Laici postulabant, spe eius perpetuò fruendi. Perpetua quippè ea dignitas. Sed alias ei Missiones viri Principes offerebant. Saxoniam Phlugius, Naumburgensis in Misnia Episcopus; Tridentinam Eistensis & Frisingensis; Viennensem Romanorum Rex Ferdinandus, excitato iam in ea vrbe Collegio. Et illuc Nicolaus Lanarius Rector è Sicilia cum alijs decem in Italia collectis aduenerat. Ingolstadio autem Schorichius, & Augustâ Iaius, in eius Vrbis Conuentu dignè versatus. At pro Canisio Gaudanoque Ingolstadij restantibus, acris Ferdinandum Regem inter, & Albertum Generum (Guillelmus enim Bauarus diem clauserat) & diuturna contentio. Commodandos tamen Regi, dum Ingolstadiensis Collegij res matureretur, Pontifex Ignatiusq; censuere. Hac spe solati sunt merorem Ducis: qui abeentes viatico instruxit haud necessario: nam Rex Viennâ obuiam Aulicum è suis vnum miserat, qui eos adduceret. Profectio Populis Austriae per quam opportuna: quia opis maximè egentibus, & Iaium breui amissuris. Vix in Austria decimus aut trigesimus quisque immunis erat ab Hæresi. Totam Lutherana lues, ceu vineam maligna & pestilens aura, corruperat. Quinto autem Iaii obitum mense cum Gaudano Canisius aduénit, quasi successor. Nimiam ille morum luxuriem resecabat, prolapsos erigens, solutos astringens, & indefessè affundens succum priscæ probitatis, quando collectâ per tot labores tabe conficitur. Extinctum prosecutæ Academiæ sunt: Viennensis magnifico funere ad Templum usque S. Nicolai, in quo conditus est. Ingolstadiensis publico & illustri Cœnotaphio. Angelum Dei, sanctimoniam, eruditione, prudentiam; Catholicorum autem Patrem vigilantiâ, comitate, charitate vulgus eum dicebat. Canisius autem Germaniaz Apóstolum

Collegium Viennensem.

1551. 12.

Canisij & Gaudani Missio Viennam.

Iaii illâ obitum.

1552. 13.

stolum, ei & hac gloriosâ appellatione, & indole, & officiorum obuentu persimilis. Catechismum certè scripsit, quem Ferdinandus, & insuper Theologizæ Doctrinæ Summam, atque Institutionem Parochorum Iaio imposuerat. Summam aliquò usque ab Iaio prouectam, in Lainium; Institutionem, in Frusium Ignatius, ita Canisij modestiâ postulante, transtulit; sed suam neuter Partem absoluit. Non Lainius, curâ multiplici, ac postremò Societatis universæ; non Fruſius, cita morte, prohibiti. Absoluit Canisius, & per varia quæ Iaius in Scholis, Templis, carceribus munia occuperat. Euergumenam à criminum & insidentis Dæmonis, & morbi quoque vinculis Canisius absoluit: Ruri à peccatis, plurimos; quippe in Agrestes Parochias (trecentæ Pastoribus viduæ censabantur in Austria) utileiter excurrens. Ita r̄florescenti iam vineæ Christi, affgere cultorem hunc solerter & strenuum putarunt Rex & Legatus apud eum Pontificis, Hieronymus Martinengus. Episcopatus vacabat Viennensis, Friderici Nauseæ fato. Ei intrudere Canisium volunt: & Legatus acri, sed vano sermone hortatus est ad acceptandum. Itaque apud Ignatium questi sunt, de Canisij acriùs repugnantis contumaciâ Martinengus, de huius violentiâ Canisius. Pro hoc sententiam Ignatius tulit. At Legatus & Rex ad Iulium Pontificem prouocant, & Canisio ut dignitatem imperet, eiusdem Iacobi Lassi operâ contendunt. Repugnantis quoque Ignatij arbitrio rem Iulius omnem reliquit. Et ille Administratio ad Annū. *Eius Administratio ad Annū.*

42 Synopsis Societ. IESV.

**Annus
Christi Societ.**

1554. 15.

Canisij Catechismus.

*Preces in Societate per-
petuae pro Septemtrio-
ne.*

*Canisius ad diversas
Missiones aducatur.*

tracto absisteret, scripsit. Et pertinaciter vrgendi, causas alias super alias suggerebat Canisius rebus, quas omnes prosperè gerebat, Gymnasij Viennensis Præfecturam, Decani Academici, & Concionatoris Regij, & Rurani munus. Adeò iam Austriacus Canis vocabatur glorioſo conuicio. Quamquam non in Austria modò, voce, consilijs, operâ agitabat Hæreticos, sed longè etiam stylo, & salutribus librorum morsibus, & confecti iam Catechismi tot eos allatrans linguis, quot publicatus prodijt. Ferdinandus Romanorum, & Philippus Hispaniarum Reges, Louaniensesque Doctores publico eum approbauerent suffragio, vetueruntque Reges alium in Scholis per Ludimagistros Pueris ad discendum proponi. Primæ Editiones nomen Ferdinandi gerebant, quo Auctore scriptus est; Dein alia, Scriptoris ipius, qui postea Epitomen è maiori opere decerptam teneræ obtulit ætati. Nunc autem Septemtrioni Hæresibus corrupto, perpetuam absentium quoque Sociorum opem de Ignatio impetrat. Sacrum hic vnum Sacerdoti cuique, certas preces cæteris in singulos menses indixit. Et perseverat etiamnum in utroque Orbe ea opitulatio à Canisio dudum procurata. Ita Germaniam sustinenti Missiones, & Collegia Præsules diuersi proponunt: Transylvanicam, qui in turbatissimâ Hæresibus, & Bellis Provinciâ erat vnicus; Hungaricam Strigoniensis; Silesiticam Vratislauiensis, Polonicam & Lithuanicam Varmiensis, Stanislaus Hosius eruditione, & religione, post & purpura insignis. Canisio eum conciliarat Martinus Cromerus Historiæ scriptor, & Sigismundi Augusti Poloniæ Regis ad Ferdinandum Legatus. Quem Viennæ Canisius consiliorum solertiâ mirè affecerat. Iam autem earum occasione Missionum, Moscouiticam insuper, Scythicam, Sinensem ab Ignatio poscebat. Ad Ingolstadiensem contrà repolcebatur à Scouuikero Alberti Bauari Legato, Romam illius gratiâ misso. Sed ad Pragensem afferuabatur à Ferdinando & possessionis iure, & sponsione Collegij in Regia Boëmia Vrbe condendi. Assensus Ignatius est, perpetua Religionis firmamenta

menta temporarijs præferens. Quamquam, & Collegium Ingolstadij Bauarus, sed multis Academicos inter, & Socios implexum tricis parabat. Ita largus in externos Canisius, haud angustus in Fratres extitit. Theodoricum Coloniâ Viennam à Kesselio missum, vitæ quoque genere Germanum fecit, iussitque Romam ad Tyrocinium pergere. In Othonem, & annis, & indole haud satis maturo perdidit operam. Pomorum ut quodque maximè serum, ita maximè acidum est, & nunquam vel serò mitescens. Tum Pragam adulto iam vere; Ingolstadium perrexit Autumno. Excurrit Pragam, &
Ingolstadiam.

Eum, quem non antea litteris, Augustæ nuper in Conuentu prælens Bauarus à præsente Ferdinando exprefserat. Collegium Ingolstadij in Academię veteris Parte cœptum est: Prague, in Cœnobio Sancti Clementis. Româ vtroque aduenere College, faustâ Pontificijs Pauli IV. precatione muniti. Ingolstadium octodecim, quos inter Ioannes Cuillonius Theologus nobilis, & Thomas Lentulus Rector. Pragam vndecim cum Vsmaro Goffonio per viam duce, post Collegij Rectore. Viennense iam anteà Collegium, ab Par-
te aliqua Coenobij Dominicanorum Patrum, ad propriam 1556. 17. Ubi Collegia.
sedem erat translatum, feruebatque in umbilico Vrbis, officijs litteraturæ, & Probitatis. Ea accendebat Lanoy Rectoris egregia Doctrina, & ardens in milites Italos post Christianorum in Hungaria cladem, & stratos lue ciues charitas. Haud paucos, fidens Deo vir, solâ manū impositione sanauit. Itaque in Provinciam coguntur ea Collegia, cui Canisius, & invitus preficitur. Coloniensis sedes alienis ad hunc annum rebus creuerat magis, quam suis. Alieno alebatur atque habitabat. Collegium Neomagi Canisiorum Patriâ, & Geldrię vrbe, tentarat Kesselius, in illorum materteræ ædibus, & è collatitio quorumdam Ciuium censu. Ædes Virgo, supremo affixa morbo ritè, & adeo iucundè donauerat, quasi beneficium accepisset. Emerat quoque fratri donationi obnitentis, pretio nec paruo, consensum. Sed hunc abacto Vrbe Kesselio, Magistratum pri-
mi pervim, nec inultam rescidere. Nam brevi duo Consulis

*Canisius Germanie Sac-
perioris Provincialis,**Neomagensis Collegij
spes deperit.*

**Annus
Christi. Societ.**

Filij, mutuis vulneribus cecidere, tum celeri morte Consul ipse, & Senator quidam maximè a nobis infensus. Felicius & ferò, Coloniense, quod Trium Coronarum vocant, Gymnasiū, Sociorū administrationi magis, quam proprietati attributum est. Expulso eius Præsidi Lutherano, quem sufficerent, non dubitauere Ioannes Gropperus mox merito suo magis quam voluntate Cardinalis, Gerardus Amontius Carthusiensium Prior, Euerardus Vilichius Carmelitarum Prouincialis, & Cinium primi. Cuique in oculis erant Kefselij in urbem officia; restituta per Pœnitentiæ Sacramentum haud paucis animorum, & corporum salus; ac nuper Sociorum studia in Incolas peste contactos. Itaque Collegij Præfecturam Keffelio, & tribus ad docendum Româ submissis, Henrico Dionysio, Francisco Costero, & vni præsertim Ioanni Rhetio quia ciui, Senatus contulit.

§. 6. Belgica.

PAUCÆ admodū fuēre. Et improuidè infitionibus oneres Arborem nondum & radicibus firmatam, & succos sibi sufficientem. Talis erat Belgicæ Societatis Decuria, tota Louanij numero quam peculio, grauior; sparsa in condictias Cornelij Vishauæi Aedes, & alias in Urbe diuersas: vicitans autem Teneramundani patrimonio Danielis. Sed omnes in unam domum coite iussit Ignatius: & Cornelium communibus suffragijs Præsidem lectum, euocat cum Antonio Vinkio Romam. Nam ab Academicis, & consanguineis Iuuenum quos sibi adduxerat, Cornelius vir mitis durissimè habebatur. Pro eo autem Petrum Gillonium Rectorem dedit; quo mox, & in Urbem vocato, Iacobum l'Hostium. Eum ciues optarant. Sed & ipso Bononiæ (dum è Sicilia Louanium tenderet) extincto, Adrianum Adriani. Reconciliauit hic officijs Aduersariorum plerosque. Amicos autem devinxit arctius, & Henricum Baxium, Diui Michaelis Parochum, arctissimè. Iungi etiam domo Henricus voluit, Socios in suam, & ampliorem transferens, & inuitans ad Templum ad officia religionis. Hinc operam in ciues suam protulere; maximè Adrianus, Scholas frequentantibus

Louanicas.

*Socij in ea Decem.
1547. 8.*

Muli eius Rectores.

Et Domicilia.

bus cæteris. Nicolaus autem Gaudanus Doctor, & Socius, Bergopzomium usque se extendit dissitam satis urbem. Sed eam concionibus accendens, simul & Daniel, & Nicolaus Lanonus, & alij alijque Romam accessuntur, in Provincias quippe spargendi. Sed & subleuaturi Societatem

Annus
Christi. Societ.

*Misso Nic. Gaudani
Bergopzomim.*

1548. 9.

Belgicam, quæ pluribus pullulabat, quam alere posset.

Et erat ipsa iam quoddam vniuersæ Seminarium: cuius, ut multarum Arborum fecunditas, Procellis crevit. Earum

Vexationes Louanij.

Authores illi, qui sibi incommodare eam putabant. Inter cæteros, Philosophiae Magistrorum aliquis ob Iacobum sibi Discipulum, & ingenij prærogatiâ carissimum: Societatis autem candidatum feruentem, & obtinendæ causâ, noctu Coloniam Louanio digressum. Adduntur per Adrianum Condiscipuli è Societate duo, scholâ per eumdem Magistrum, velut in iuuentutis per eos corruptæ pœnam, extrusi. Quartum, & sponte, adiunxit se Otho Briamontius, Instituti eiusdem cupidus. Hic cum Iacobo Coloniâ Viennam usque celerrimè perrexit in sequentes fugiens. Nec assequi eos Othonis Pater potuit; aut retrahere de via litteræ Adriani perlectæ. Reuocabat is eos; quibus haud reuersis, dator

*Adrianus ab Adriano
Rector in Carcere.*

in carcerem, unde ipsamet die eximitur. Authores alij Procellarum, Curiones aliqui, graui Edicto ne sui apud Iesuitam peccata ponerent. Adrianus ea voce notabatur, in illis soluendis apprimè solers. Iniuriam ei illatam vtramque Cancellarius Tapperus magnâ libertate compescuit: & eius Professionem palam excipiens, eiusdem innocentiam, &

Abjicitur.

Societatis dignitatem atque utilitatem magnifico sermone contestatus est. Pro eodem Adriano & Brouershauius Academiæ Rector in Iuuenum Magistros & consanguineos inuestiuam; & Georgius ab Austria Leodiensium Antistes, sententiam dixit. Ei tum temporis Louanium in sacris suberat. Iam Adrianus innocetiam suæ præsidio Societatem promouebat, augebarque præstantium accessione Iuuenum, Cornelij Croci, Francisci Costeri, aliorumque. Regia autoritas deerat. Absque hac, nec Societas, neque Cleri Pars villa, obtinere fundorum dominium poterat. Libellus pro impe-

Conatus pro admittenda per publicam anthoritatem Societate.

trandâ 1550. 11.

46 *Synopsis Societ. IESV.*

**Annus
Christi. Societ.**

Mora.

Misso Tornacensis.
1553. 14.

1554. 15.

*Bern. Oliverij.
Quint. Charlartij.
Ant. Boucleri La-
borcs Tornaci.*

trandâ vnum abhinc annum oblatus fuerat Mariæ Sorori Cæsarî, Hungariæ olim Reginæ, pôst & diu administratricis Belgij pro fratre. Testimonium rogata, præclarum dederat Louaniensis Academia, & Brouershavius vtrò atque Tapperus: Quin & Hasselius Doctor litteris Tridento (vbi pro Rege Synodi rebus intererat) ad Belgas amicos datis, & Ludouicus Blofius Abbas Lætiensis ad præcipuos Aulicorum, maximè ad Viglium Regij Concilij Præsidem Bruxellis. Sed in officiosas tantùm Reginæ procrastinationes, authoritas hæc omnis evanuit. Suspecta novitas est apud inexpertos. Et de nouo Ordine nostro præiudicium alebant aduersariorum calumniæ. Ad has in Wallonicis quoque Belgij Prouincijs refellendas, Tornacensem Ignatius Missionem instituit. Idoneos ad eam homines Deus diuersis ex causis obtulerat, Bernardum Oliverium Valetudinis per patrium cælum recuperandæ necessitate; Quintinum autem Charlartium opportunitate Sacerdotij quo, quamquam Socius etiamnum fruebatur Canonicus Tornaci in Deiparæ Virginis Æde primariâ. Accedebat & utilitatis spes, ex famâ pridem ibi per salutaria consilia, & effusam in egentes quelque liberalitatem collectâ. Præbiturus ipse Socijs erat, & Domicilium, & sumptum. Quamquam, & manum præbuit ac vocem vir opere promptus, & in euoluendis Catholicæ veritatis nodis expeditus. Quos Conscientiarum appellamus, in Collegij Romani Scholis super euoluerat. Ei ab ipsa Italia comes collaborabat Tornaci Antonius Bouclerus. Et recuperatis breuî Anthoignij (Hannoniæ oppidum est) viribus, finitimam illam, & frequentatam Hæresibus vt mercibus urbem init Bernardus. Statio hîc prima S. Magdalenæ Templum Parocho invitante. Angustū illud, & à publicis cœtibus & aduersariorum obtreftationibus secretum. Lippientibus oculis intutè offeras lucem è proximo. Sed dicentis ad Populum Bernardi splendor citò prolatus est. Confluebat Auditor vel à milliabus quindecim; & densitate strati nō pauci atq; exanimis, submoti sunt concione. Plerisque alliciebat primùm suauitas

tas dictionis, tum verò vehementia abstrahebat ab Hæresi,
 & consuetudine peccandi. Illam multi, hanc plurimi im-
 pellente Oliuerio posuere. Resipiscentes Quintinus Anto-
 niusque à peccatis toto manè soluebant: à meridie excurre-
 bant in Pagos. Ita Roberto Croio Antistiti gratiores erant 1555. 16.
 in dies: & Clerus quoque primario in Templo Sacellum
 suo Collegę ad functiones commodauit. Vberiorem ex hoc
 ampliore campo speratam animarum messem, lues inter-
 cedit. Quintino primū inspirata est, scelerum pestem in
 eo Sacello per exomologesim pellenti. Præsentissimum ve-
 nenum sensit, & domum regreslus, contagionemque præ-
 cauens, accurrentibus nuntio Socijs obdidit pessulum: Sed
 opitulandi ardore irrupere certā ad necem. Postridie ille in-
 ter horum manus extinguitur: triduō post Nicolaus Guisius
 Tyro, hebdomade demum quartâ Bernardus. Bouclerus,
 quamquam & ipse lue correptus, ad successionem restitut. Ad hunc vnum redacta erat tertia huius nouellæ Prouinciæ
 Pars, è Louaniensi, Coloniensi, Tornacensi Domicilijs per
 Ignatum nuperrimè conflata, sub Germaniæ Inferioris ap-
 pellatione. Quiddam enim à Philippo Rege, præquam à
 Maria Regina sperauerat, ad Societatem in Belgio firman-
 dam. Hoc Filio Regi, & Regna omnia Bruxellis superiore
 Anno cesserat Carolus Cæsar: & ad Regem Ignatius mis-
 rat Româ Petrum Ribadeneiram suis, & Ferdinandi Ro-
 manorum Regis litteris instructum. Rogabatur ijs Philip-
 pus vt Societatem sineret in Belgio priuilegijs vti, & Nata-
 lium iure donaret. Consentaneè eum Hispanico sermone
 allocutus erat Petrus Antuerpiæ. Accedebant & graués
 Patroni, Maria Philippi Soror Boemiæ Regina, inde in Bel-
 gium ad supremum vale Carolo Patri Hispaniam cogitan-
 ti dicendum profecta; Gomesius item Figueroa tunc Co-
 mes, mox Feriæ Dux; Ludouicus quoque Bloisius & alij
 amicorum: sed & æquè acres aduersarij, & Viglius Præses
 acerrimè, ex inani Priuilegiorum metu, & cautionibus in
 multas ætates timidè proiectis. Frustra, brevis & imbecillis
 æui homines, longissimè prouisionem tendimus: sæpe ni-
 mirum

Annus
Christi. Socieſ.

1555. 16.
*Piacent Epis/copo &
Clero.*

1556. 17.
*Obeauit Iuc Charla-
tius, Olincrius,
Nic. Guisius.*

*Provincia Germanie
Inferioris instituitar.*

Ribadeneira in Belgio.

*Pro admittenda in
Belg. Societate sunt
conatus.*

**Annus
Christi. Societ.**

mirum falsi vel earum euentu rerum , quæ iuxta sunt. Sed quod Ignatius , adhuc inter viuos ipse tentauerat , mox inter Beatos receptus , efficiet.

§. 7. Gallicana.

*Parisianum Sociorum
res tenuis.*

1548. 9.

*In Claro-montani
Episcopi Aede mi-
grant.*

*Sed & in Templum
S.Germani in Pratis.*

1549. 10.

*Natalium iure donan-
tar ab Henrico II.*

1550. 11.

EA vnica , & Parisijs erat ; Louaniensi plurima similis. Quippe sub alieno , & angusto Gymnasij Longobardici Tecto ; multorumq; successione Praesidum , Pauli Achillis , Ioannis Baptistæ Violæ , Paschasi Broetti ; numero quam ære ditior , & in studia litterarum magis , quam in publicas aliorum utilitates intenta . Denique aduersis exercita . Tot molestiarum præcipuas Guillelmus à Prato Claromontanus Antistes lenijt : Socios vniuersè octodecim suas in Ædes , quæ in Platea citharæ sunt , abducens . Sumptumque suggerebat , sed voto parciùs . Tum verò Litterarios census annuos , (Bursas appellant) Socij resignauere , & concolorem , quique assumpsere uestem . Simul & ab Carthusianorum Templo , ia Benedictinorum Sacellum transstulere se ad confessiones peccatorum audiendas , & alia officia pietatis . Ab Sancto Germano Pratensi illis nomen , & fructus efflorescens , præquam antea vberior , pariter ad utrumque sexum , adeoque ad mulieres (quæ Carthusianorum Templo arcebantur) pertinuit . At existimatio Societatis iam multò augustior , Professionem palam Violâ faciente , sacris autem operante S. Genouefæ Abbatे , Claromontani Episcopi nomine tum præsentis , ac Liturgiâ ob inualetudinem abstinentis . Tum demùm religiosi habiti sumus : nec multò post natalium Iure ab Henrico II. Rege donati . Illud nobis Carolus Cardinalis Guisius , mox Lotharingieus impetrarat , conciliatus ab Ignatio Romæ , & ultro se nobis Patronum offerens . Sed præcocissimi fructuum , vel suo ipsi pondere , vel succi penuriâ labuntur . Sic Ius illud præcox & maius quam sustinere infirma Societas posset , inutiliter concidit . Caducum erat certè Senatusconfulti Lutetiæ supremi defectu ; & hoc petere ausus in præsens Viola non est , quia de repulsâ certus . Quin per bellicos tumultus familiam suam minuit , Socijs nouem Romam amissis .

amissis. Inter hos Euerardus Mercurianus, Eleutherius Pontanus, Oliuerius Manaræus. Post confidentior Viola Priuilegium vrget Regium, Collegij Lutetiz fundandi : & assensum obtinet Priuati, vt appellant, Concilij. Cancellerius contrà, Socijs infensus, pro appendendo Litteris Signo maiorem & more, & eorum peculio Summam efflagitat. Genus repulsæ speciosum. Sed is mouetur, alias ob causas, officio; & substituitur alter, amicus ipse nostris, qui minimo sumptu signum appendit. Hactenus conciliauerat omnes Lotharingicus, at Senatum Parisiensem supremum haud item. Multa hinc simulas. Ad illum tamen, alteram Regis iussionem obtinuit. Eâ Senatus acceptâ, Instituti & Priuilegiorum cognitione, Theologis Sorbonæ Magistris & Episcopo Parisiensi delegat. Hic subito prohibitionibus, illi Couentibus animos in Societatem suos prodidere. Nam hanc Episcopus abstinere curâ animarum iussit, dum potestati suæ vltro se submittat. Itaque in Agros, & Senonensem maximè Diœcесim, Robertus Claiffonius excurrit; Paschasius autē (qui nuper pro Violâ infirmo) Ferrariâ cum Ioanne Pelletario venerat, & alij Sociorum, itare sed clām ad Cæreras, Nosocomia, & Cœnobia Virginum. Iam Theologi quarto ad Sorbonam Conuentu nostrum & Institutum, & mores infami notant censura. Simul veluti edito ad dimicandum signo, ita certatim de suggestis, Cathedris, Circulis Socij, Scommatum, execrationum coniectione appetuntur. Ab Episcopo autem, Interdicto graui, ne Sacramenta curent, aut diuinam faciant rem, Anathematis pœnâ propositâ. Paschasius ad Pontificem prouocat, & vi cedens tantisper, tantum in Aede S. Germani, quæ haud Episcopo subest, sacrum celebrat. Amici iam metu deseruerant iniustè vexatos, & gloriabatur Rex sibi, & Cardinali Lotharingico eorum Patrocinium esse relictum. Deserturos autem se nunquam. Censuram Ignatius noluit à Scriptorum nostro quoquam refelli. Tantum Romæ, eò Lotharingicus cum Sorbonicis aliquot cùm aduenisset, institutum super ea Colloquium est. Aderant ex illis, quatuor; è nostris

Annus

*Christi. Societ.**Euerard. Mercuria-**nus,**Eleuth. Pontanus,**Oliuerius Mana-**reus, &c. in Ita-**liam absunt.*

1551. 12.

*Obstacula circulus**Natalium.**Acre Sorboniorum in**Soc. Decretum.*

1554. 15.

*Interdictum.**Rex & Card. Lotha-**ring. Patroni Soc.*

1555. 16.

*Decretum Roma beni-**gnè confitatur.*

50 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

Missio Billomensis.

*Vnde mox Collegium.
1556. 17.*

Missio Auenionensis.

*Provincia Hisp.
1547. 8.*

Domicilia quinque.

Missio Catalaunica.

nostris totidem, Lainius, Olauius, Polancus, Frusius: pro quibus, in Sorbonicos haud diu repugnantes, sententiam Cardinalis tulit. Et ad cæteros veritatis perdocendos, Disputationem totam Olauius scripto explicatam Parisios misit. Interea Claromontanus Antistes nutantem ibi sedem, aliâ Billomi adstructâ fulcire ausus est. Metus erat ne illam hac nouâ prosterneret, irritatis eo conatu aduersarijs. Et præter spem facinus bene cessit, eò Claissonum ab ipsa Lutetiâ secum abducenti. Adstipulatus est Clerus, & Senatus, traditâ Societati Academiâ, & areâ ad Collegij primordia, & parte vestigialis ad viatum. Accessere ex Italia mox Hieronymus Bellus Rector, & Petrus Canalis, post autem Violâ cum manipulo Sociorum. Præterquam Theologia, omnes simul tradi ceptæ sunt Disciplinæ, Episcopo iucundè spectante conatus suos, quam lentè Parisijs, tam properè Bellomi succedere. Quamquam & illuc felicitatis particula peruenit, tradito demum Socijs Ædium iure, quas idem Episcopus olim ibi donarat. Missionem quoque Auenionensem, Pontius Gogordanus & Iulius Onofrius Româ suscepere, abducente Cardinali Carpensi eius urbis Legato. Et meditabatur hicibi Collegium condere. Sed Iulij III. ac subinde Marcelli II. Pontificum fato, consilium Legati concidit.

§. 8. *Hispanice.*

A Perta Missionibus maximè fuit Hispania. Eas nulla ibi Hæresis prohibebat; aduocabat autem desiderium Christianæ virtutis. Sed ad earum firmamentum, Aduersorum obstatula non defuere. Aulicam Vallisoleti administrabat perse Araosius, quamquam & simul Prouinciam regeret, admodum nuper ab Ignatio è domicilijs quinque conflatam: Barcinonensi, Valentino, Gandieni, Vallisoletano, Complutensi. In singulis Socij ferè Deni. Per labores morbum ille contraxerat; abiitque valetudinis gratiâ Barcinonem. Vix confirmato, Catalaunica per Principem Philippum ei iniungitur ad reformanda Cœnobia Virginum. Èa præclarè functus, in ijt postea Romanam cum Strada,

Strada, Oviedo, Mironio, ad Constitutionum exāmen. Eos ducet Franciscus Borgia, Societatem brevi initurus. Eam, in Franciscanos satis aliās inclinato & Deus ipse interno admonitu, & Franciscanus quidam, Dei consilium inter sacrificandum sciscitatus, suggesserant. Vota autem clām Gandiae professus est Pōtificis Pauli assensu; retinens ad tres omnino annos, & nitidam vestem, & rei tum domesticæ; tum Catalaunicæ administrationem. Maturanda fuerat solemnis eius Professio, quando iam de eo in Philippi Principis Oeconomum assumendo agebatur. Ipse interim Salmanticam Sociorum vexatione turbatam euocauerat à Lusitania Stradam, & tandem impetraverat à Rege. Sed cum Vallisoleti pro Araofio, Legatus Poggius & Cardinalis, ad conciones attinuit. Moræ pretium, Ædes propriæ Socijs à ciuitate donataæ. Additur & habitationis quiddam à Poggio. Salmanticensem nouissimè Missionem Michaël Salmanticensis. Turrianus cum Petro Sevillano, & Ioanne Sanchio sibi per viam adiuncto inierat. Eò & Maximilianus Capella à Lusitanâ reuersus aduēnit. Domuncula eis conductitia, humiliis, ac pauper. Vnica cubiculi in Sacellum concinnati & papyracea imago. Par Complutensium egestas pane subinde contentum, & olera modò cocta adhibentium in cœnam. Hinc morbus, dempto tantum Villanouâ Præside, omnes afflixit. Et Petro de Silua Sacerdoti ad tumulum efferendo, funebris cultus deerat. Commodauere Franciscani. Digna tamen obrectationibus visa est tanta Paupertas. Et quasi Academiam utramque spiritus idem ageret, sic à Do- Vractio Compluti. & toribus in Societatem certatum est. Compluti quidem in 1548. 9.

Exercitia, Institutum, mores; Ioannis Silicæi Archiepisco-
pi Toletani, ei satis aduersantis auspicijs. Exspectabatur is
Toledo Compluti ad seuerum Examen. Ei subest in Sacris
ea Vrbs. Occupat Villanova: & impetrato Rectoris Aca-
demiei atque Theologorum iudicio, laudem retulit. Lar-
taunus, & Ioannes à Costa Doctores, post Episcopi, ille
Cusquensis, hic Legionensis, inter Patronos fuere. Ac-
quiescentis iam aures Præfulis adulatores calumpnijs pulsant;

52 *Synopsis Societ. IESV.*

**Annus
Christi Societ.**

&, velut è percusso Silice, ignem eliciunt. Itaque edicit, ne totâ Dicecesi quisquam à Socijs accipiat Sacramēta; neu Parochi eos vel sacram, vel verba facere ad Populum sinant. Duplex quidem prætextus haud mitis Edicti. Alter, Barrasa Sacerdos, Societatem clām ambiens, palām autem mētiens & externo corporis cultu, & religionis officijs, & per hæc vitijs fœdatus. Alter, Sacerdotes Toleti sinentes (vt ferebat rumor) bis in die Eucharistiam sumi. At vera Edicti causa, Sociorum à Siliceti Ditione immunitas. Eos Poggius Madriti defendit: procuratâ etiam ab Concilio Regis, Apostolicarum pro Societate Diplomatū, Sanctione. Intercessit & Eleonora Mascarenia veteris in nos benevolentij fēmina, & Michaël Turrianus quatquām Socius, amicus tamen Silicæo. Frustra hæc omnis intercessio. Quin ille vicinas Complutensi Collegio Ædes clām coëmi iubet, ad angustias eius constringendas, & Cœnobium Virginum altissimè iuxta erigendum. Deniq; Poggio atque Ignatio curantibus, per Pontificem Iulium iussus sua revocavit Edicta. Salmanticensis vexatio haud æquè fuit diurna. Suscitauit Canus Doctor, Socios palām Antichristi emissarios appellans; & eorum Instituto homo eruditus, Sacrarum Paginarum sententias haud eruditè attribuens. Pellendi iam erant Vrbe. Sed eos Ioannes Penna eiusdem Ordinis, & in eodem Conventu, & Scholis Doctor, & Franciscus Romæustotius eiusdem Ordinis Magister litteris tuiti sunt. Sed & Maria Pimentella Sanctimonialis, authoritate. Ita unde vulnus, inde remedium. Paulus autem III. Pontifex, Diplomate, viceris Fibris euulsit. Sed adueniens Strada Sermone & Concionibus aduersariorum animos demulxit. Plures centum in religiosa claustra compulit Orator; & sedæ in Vultu cicatricis deprecator, ad genua læsi procidens, percussori veniam voce, lacrymis expressit. Inde Româ, Româ in Hispaniam cum Borgia reuersus, Burgenſi promouendæ Missioni destinatur. Eius antè desiderium Ioannes Sanchius & Fernandus Aluarius in ciues accenderant, ad celebre Christi Crucifixi signum, quod ibi est, peregrinando progressi, & ob Catechesin

Item Salmantice:
1548. **9.**

1550. **II.**
Missionis Burgenſis.

chesin fortè in foro habitam , fortiter carcerem passi. Initium postea ei dedere Ferdinandus idem Aluarius Ioannesque Fernandius, Socios Burgensem in urbem duos Episcopo rogante Francisco Mendozâ Cardinale. His Româ reuersus Strada superuenit: & Collegij promouit initia, Ioannis Carreræ adhuc serè Pueri accessu. Societatem ab eo quoties suggesto exscenderet, candidatus ille importunè flagitabat. Ac eludere volens Strada, respondit admissum iri, si postridianam concionem totam memoriam referat. Retulit, admissus est. Credo iuuerat Angelus Tutelaris, cui Ioannes impensè addictus & carus erat. Post Socius excitabatur ab eo quotidie antelucanis horis ad surgendum è lectulo. Semel lassitudine plusculum stertens, eius præsentia ad plurimos dies priuatus est. Nec recuperauit, nisi gemitibus ac voluntarijs pœnis. Stradam mox Hieronymus Natalis, Constitutionum modò promulgandarum gratiâ Commissarius, Methymnam accersit. Collegium in ea vrbe Rodericus Duena nuper excita-
uerat, ipsum sat tenue , & quod à Petro Siuillano nondum
Sacerdote regebatur: at tenui, & primo Professorum in His-
pania Cœtui conueniens. Quatuor adfuere , nec plures in
tanto Regno erant. Coegerat Natalis, Ignatij nomine:
& Prouinciam omnem in tres diuisit. Aragonensem Barci-
nonensi , Valentino , Gandiensi , Cæsaraugustano Domi-
cilijs constantem, tradidit Stradæ. Eam autem à Castellana
diuulsam Simon Rodericius administrarat Lusitanicâ reli-
ctâ. Sed ad hanc eum breui morbus retraxit. Bæticæ Mi-
chaëlem Turrianum Natalis imposuit uno Cordubensi Coll. Cordubensi.
Collegio contentæ. Hoc Catharina Fernandia Dux Feria-
na , & Antonij Cordubæ iam Socij mater, filio instigante
occeperat ; promouit autem domo & censibus Ioannes
Corduba illius Ecclesiæ Decanus, genere & opibus nobilis:
Villanouæ , & Alphonsi Loppi (quos eò Ignatius miserat)
mores dissimulanter , & curiosissimè inter conuiuandum
scrutatus. Ciuitas etiam aliquid , & argenti atque ædifica-
tionis contulit. Sed cui fundatoris titulus, quem adæquæ
tres

*Ioannes Carrera
Angelo Castodi
familiaris.*

Collegium Methymnae.

Prouinciae tres in Hispania.

1554. 15.

Aragonensis.

Bætica.

Coll. Cordubensi.

tres

54 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Io. Auila Societ. Pa-
tronus.*

Pron. Castellano.

*Borgia Commissarius
Hisp. Lusit. & In-
diarum.*

Successus eius Ognati-
fis.

*Michael Ochiai card-
tionibus illius.*

*Ant. Corduba Societ.
1552. 13.*

tres refugiebant? Ioannes habuit, nostrorum vſu iam me-
lior, & quasi eorum vnu in contemptissimo Domicilio cu-
biculo tantus vir latens, euerensisque fordes, & discumber-
tibus seruiens. Gestiebant ciues nostrorum conspectu; &

Ioannes Auila notæ sanctitatis & sapientiæ vir, *Nunc dimit-*
tis, exclamás. Castellanam demum Provinciam cætera His-
paniæ Collegia complexam, Araosio Natalis idem reliquit.
Societati autem Hispanicæ, ac Lusitanicæ cum Cōmissarij
potestate præfecit Borgiam. Ea in Indiā vtramq; sese post
biennium extendet. Tam nolenti, quām merito omnis illa
authoritas ab Ignatio collata est. Româ tres abhinc annos
reuersus, felicitatem simul cum Societatis ueste induerat.
Ognati Cantabriæ Oppido, haud Incunabulis Ignatij pro-
cul, ea mutatio facta est. Terram verò ipsam tanti Pátris
Matrem & osculo, & primâ iam Sacerdos Liturgiâ digna-

tus est. Inde Ognatum in temporariam & humilem casam
retulit se cum Socijs aliquot ad polienda virtutis arma, quæ
dein feliciùs stringeret. Et adiuuabat Deus Tyronis egre-
gij conatum: Tintinabulo Pueros ad Catechesim vicino
ex agro cogentis, & adultos ad salubriora impellantis. Et
concitatæ per se virtuti frænos laxabat Michaël Ochiaia
Nauarrus, æuo, & curationum gratiâ florens. Multos ante
Barcinone, tam Romæ Polancum, mox Tibure quoſ-
dam, omnes febre ardentes subito sanarat. Nunc Ognati
claudos, cæcos, mutam quoque fœminam. Huic Tugurio
verius quām Domicilio præerat; quamquam ad Collegium,
Ædes, & rem suam omnem testamento legarat Petrus Mi-
chaël Araosius, Antonij Patruus. Neceo recessu premeba-
tur Borgiæ Lux. Spectatum venere Carolus & Alvarus Filij;
tam Lernæ Comes & Alcanizius, Generi: item Villæ-For-
mosæ Dux, Sororis Maritus. Imitatū verò insuper Antonius
Corduba, Consobrinus. Purpureum ei Galerum Pontifex
Iulius decretat, quatuor & viginti annorum iuueni. Com-
mendauerat Carolus Cæsar; affensi erant Cardinales; ipse
dissenfit; & vt auerteret, ad Ignatum scripsit. Respon-
suum accepto fugit Ognatum. Eum antea Concionibus
Strada,

Strada, priuatis institutionibus Turrianus accenderat, ad suas venientem accepit Borgia. Accepit & alios, præser-
tim Discipulos Auilæ, suos ad Ignatium (ceu ad Christum
suos Baptista) mittentis: sed & securi, ni retardasset ætas
& morbus. Eòdem, & Bartholomæum Bustamátium sub-
misit Christi vox interna, quem ille inter sacrificandum te-
nebat manu, vitæ genus, quod iniaret, interrogás. Lapidès, &
cementa Ognati ad ædificium Borgiæ convehētem innènit.
ex hac vmbra in Aciem, & longè in Lusitaniam, Ignatij
litteræ eum amisere. Iuit cum Cordubâ, & Bustamantio;
& semina felicitatis, per studium virtutis Ognati collecta,
dum procederet, germinabant. Ea profectio Methymnensi
Collegio incrementum, reuersio initium Placentino attu-
lit. Illud Hieronymus Acosta promouit, quatuor in Societa-
tem minores natu fratres secutus. Placentinum Guterrus
Carvaiallius, vrbis Episcopus condidit. Hispalense autem
Ceruátes Salazarius, tunc Archiepiscopi Vicarius, pòst Tar-
raconæ Archiepiscopus, denique Cardinalis. Ædes amplas
& supellectilem uitidam ciues contulerant. Sed adueniens
Commissarius Borgia, ab ijs in alias vento peruias migravit,
de nimio illarum sumptu cum Ioanne Suario Rectore con-
questus. Religiosæ domus fundamentum stabile, Pauper-
tas est. Id Borgia Suario dixit, & probavit euentu, iubens
notâ signum ad prandium dari, cùm nihil esset in penu.
Simul ad Collegioli Ianuam duo Iuuenes singulas ab Isa-
bellâ Galindia portas Pane, & cibarijs plenas comporta-
runt. Eadem in egentes Socios Providentia Numinis illuxit
Salmanticæ, Vallisoleti, atque Septimancæ. Tyrocinij in
hoc Oppido condendi necessitatem, plurimi Iuuenes Socie-
tatem ambientes, Borgiæ dedere. Flores erant per asperam
hiemen inuitâ velut terrâ protusi. Nam plerique è Com-
plutensi, & Salmanticensi Academijs prodibant per duras,
& repetitas vexationes nostrorum. Aduersarios ipsa sæpe
veritas commutabat; & Salmanticæ quosdam Martinus Mart. Azpilcueta
Azpilcueta Doctor Nauarrus illac transiens, & Societatem Nonarrus.
extollens laudibus. Obstinationes lux interna dedocuit.

Et

Annus

Christi. Societ.

*Missiones, unde Colle-
gia.*

15.

*Septimanicis, ubi
Dominus Probat.**Mart. Azpilcueta
Nonarrus.*

56 Synopsis Societ. IESV.

Annus Christi. Societ. Et subita Ioannem Moscheram, nostrorum adeo abhorrentem conspectu, ut templo vicinus, in quod ad largam indulgentiam Vallisoletana vrbs coibat, pedem retulerit, simul accepit concionari in eo Borgiam. Ei septimâ post die, & subito mutatus geminas, quas Septimancæ habebat Ædes, ad Collegium ipse donauit. Sed illud in Probationis domum proximo anno versum est. Petrum Puteum Conchensem Canonicum lux lenta; & per exercitationes mentis progressa, Socijs inflexit: Iam suas cum Hortulis atque Fonticulis deliciolas Ædes ad Collegij formam conuertentem. Granatense è facili ceptum est: nam Iacobus Sancti Crucius Socius & Christophorus Frater, nostros eò iuivrant, domo & censu parte vltro delatis. Partem Franciscus Turrianus, ac seipse præsentibus addidit. Opem verò & Patrocinium Petrus Guerrerus Archiepiscopus Granatensis; & Regij Fori Præses, Episcopus Abulensis. In hoc Tyrones è Cordubensi proximè migrabunt. Abulense anno superiore excitauerat Fernandus Aluarius Socius; post breui extulit Ludouicus Medina, annuam pecuniæ summam seque ipse nostris addicens. Ea Collegia, Castellanæ, & Bæticæ Missiones subito peperere. Aragonensis breui quoque Murcianum in ipso sanguine Castellanæ. Et illi, ut matri, principiò attributum est: Conditum autem à Stephano Almeida Carthaginis nouæ Episcopo. Missiones ceteræ Aragonenses, stabiles in sedes adoleuerant operâ Sociorum, & Borgiæ ibi notissimi famâ. Gandiensis, eiusdem sumptu in Academiam. Nam & approbarat Pontifex Paulus, & post Carolus Cæsar Complutanæ & Salmaticensis Priuilegijs ornarat. Dote verò idem Borgia, & vineâ, quam sua ipse & Liberorum manu seuerat. Valentina autem Ioannis Miconis, & Ludouici Bertrani Dominicanorum, & Thomæ Villanouæ Augustiniani, eiusdemq; Valentini Archiepiscopi Patrocinio. Templum hinc demum, communis ære surrexit, uno, qui obstabat, subitariâ morte prostrato. Et officijs in ciues vtriusque Vrbis, Socij certabant. Bacchantium in Antecidentalibus licentiam, Valentini; Furentium in Tauricis certaminibus

taminibus ardorem repressere Gaudienses. Vtriꝫque, pedes ac verticem nudi, funem collo gerentes, Pars Caluariam & Crucem manu ostentans, Pars flagro terga diuerberans, in circos irrupit, & lamentabili voce Barathri pœnas exag-
rans, abduxit in templum. Barcinonensis mitem experie- Barcinonensis.
batur quoque fortunam, & qualem ibi olim Paréns Ignatius. Solum viti benignum, tale est & surculis. Et vigebat illius memoria, perseveratque in primo Templi, quod Ci-
ues fundabant, lapide. Hinc Iesu, inde Igoatij incisa sunt nomina: in alijs autem lapidibus, diuersorum Societatis Collegiorum ac Domuum. Commeantibus per eum Hispaniae Portum in utramque Indiam Socijs, Aedes quasi para-
batur. Missio Cæsar-augustana haud perinde processit. Cesarangitana. 1555. 16.
Quin velut à Socijs duobus infeliciter, (quia post defecere)
suscepit, sic loci & dotis incertitudine, & vexationibus
diu nutauit. Èâ, quam Ioannes Consaluius donauerat, do-
mo Socios excludere Heredum quidam & Antistes vole-
bant. Exire vrbe Ignatius iussit. Vi Senatus attinuit, & ad alias aedes, pecuniam obtulit, Petri Esquielij Dominicanorum Præsidis impulsu. Loco ad eas cuique designato, ob-
stabant viciniæ prætextu Parochi, Religiosi, Virgines Sa-
cræ. Sed alias, & nulli obnoxias Ordini, Provincialis Strada Proregis & Nobilitatis assensu obtinuit. Sacrum hîc pri-
mum quando à Dominicanis fit, ab Hieronymiano concio,
facellum Populo Vicarius interdicit. Tum sacra vniuersæ
vrbi, quamdiu in ea Socij maneant; nam aduersarij, manere
certos diris antè denouerant. Simul singulorum nomina &
Imaginiæ ad viuum expressæ palam, Cacodæmonas inter
exponuntur ad probrum: & funebri per triduum supplica-
tione, cedes nostræ execrationib[us] & lapidibus petuntur.
Celsere vrbe Socij interpositâ ad Pontificem appellatione.
Sed eos primi Turbarum Authores, Ioannæ Proreginæ &
Nuntij Apostolici metu, reuocant; & obuiam progressi,
Iumentis impositos in urbem reduxere. Continuatis inde
officijs atrox & vetus iniuria per eos diluta est. Eò quiddam
Borgiæ authoritas contulit, qui Missionem illam dudum
Granissimis Vexationis-
bus soluitur.
Rexitur.

Annus

*Christi Societ.
Monte-Regia, ubi
Colleg.*

1556. 17.

*Prom. Lusitanica.
1546. 7.
Missiones eius tres.*

*Communis & prima
votorum Inflauratio.*

*Excursiones per Reg-
nam fructuosa.*

accurarat; ac brevi Monte-Regiam Alfonso Fonsecâ vrbis illius Comite, & Francisco Mauricio Auriensi Episcopo aduocantibus, in Gallæciæ Regno instituet. Prosperabat Deus omnia Borgiæ, qui omnia & spem ipsam, Dei gratiâ, velut improspera spreuerat.

§. 9. *Lusitanice.*

Ad vegetum robur, & Prouinciam Societatis primam, ex iam adoleuerant. Tres modò numerabantur: Au- lica, quæ Almerinensis; Olissipponensis, Conimbricensis. Necessarius vigor hic erat Lusitanicæ Societati, succum Asiaticis, Africanis, Americanis Missionibus suffecturæ. Mauritanicas, Congenles, Brasilicas, breui pariet; Indicas dudum pepererat, alebatque, non autè nata, quam mater, & nutrix. Causa vigoris altera, communis Inflauratio Votorum, nunc, & Conimbricæ, priusquam alibi uspiam, usurpa- ta: Tum Simonis Roderici Provincialis largus in Missiones animus. Multas ambiebat, tentato, sed frustra, ex Aula dis- cessu. Sed quas obire non posset institutioni Principis Ioannis affixus, eas alijs nec timidè imperabat. In exteras ar- dens, solers, & subinde mirus apparuit. Illarum gratiâ Vin- centium Rodericum, & Consaluum Silveriam desperatos à Medicis, subito sanat; illum complexu, hunc sacrificio. Bra- silam Vincentius longis deinde sudoribus; Cafrariam Con- saluus etiam sanguine, consecrabit. Urbanas, & Cotimbricæ finitimas, quasi prælodia, Tyronibus imponebat Simon. Et prodibant amiculo breui vel sordido ad stipem, Cata- chesin, aut Conciones audaciâ virili; moreisque strictâ, aut lamentabili voce carpendos. Terram, Barathrum, Væ pec- cantibus, acclamabant præcipue sub noctem. Factis subinde voces firmabantur. Leonis Henricij in oppidanos, Tem- plum obscenis cantionibus fœdantes, inuestiuam, can- tantium aliquis colapho vindicarat. Supplex Henricius ma- xillam præbuit alteram, percussoris manum ad osculum fla- gitans. Ruranas excursiones obibant præsertim Veterani; ubique virtutum, vel apud Plebem, Magistri. Et sequeban- tur Agricolæ, ut Ovulæ Pastorum vocem, sic monentium Sociorum

Sociorum documenta. Simul Viri viginti ad pacem inter se , simul Virgines totidem ad perpetuum castimoniaz cultum, vnius Georgij Moreræ voce conuenere. Ausus quidam eum, iniuriæ veniam de genibus pro aduersario poltulantem, repellere: alter, ob cantatas in Templo impuritates ab Emmanuële Nobregâ admonitus, maledicta, & in monitorem, & in Deum ipsum iacere: neuter imponere. Ille brachium exortâ subito rixâ, hic vitam eques inter comites intactos medius, domum dum repetunt, perdidere. Nec blasphemoriis pœnam, quam præseferat, auertere potuit Nobrega , simul in genua pro miseri salute prouolutus ad precem. More nimicum suo, pro inimicis supplicans Deo, ac saepe errantes animas nudis pedibus queritans : trahens autem Agrestium Turbas longissime , Magistratum Editio, & Nocturnorum è Turribus ignium indicio coeuntes ad Patrem. Stradam inde Conimbricâ , Compostellam *Franc. Stradæ.* usque secuti sunt. Fructus eius insignis, Henricus Gouea Ciuis Portuensis : ad Sanctiorem vitam per mentis Exercitia ab eo traductus ; traducens autem ad eandem alios , & nostrum ad Ordinem filios suos tres & Ignatium Azebedum. In excursiones quoque, suos Sociorum more dispergens. Et ad eas Tyrones nostri obedientiâ parabantur. Iussi edere scripto, quem in Societate gradum quisque optaret: rescripts Galpar Barzæus, Belga, (Conimbricam per varios errores adductus) Ioannes item Michaëlius, Melchiores Nunnus atque Carnerius, Antonius Quadrius, aliquique, nullum se defugere , nullum velle. Hinc singulorum tantæ vis in agendo , quanta ignis absque obstaculo gliscen-
tis. Eam incendit scripta , & ad huius Collegij , & Lusitanæ Hispaniæque Socios , de Perfectionis studio per Ignatium Parentem Epistola. Vel ad Candidatos tanti ardoris prosiliere scintillæ. Ad Vascum Ferrasium, & Caruallum ingenua , & vigens. Portuensi vrbe emicuerat Vascus, ad Conimbricense Collegiū perrecturus. Retractus è via euadit in pauperum Portuensium Ædes, vbi erat Strada. Adebat cum virtutis Primarijs Pater ; & quartum de Paterno honore

Annus

*Christi. Societ.**Georg. Morera.**Emm. Nobrega.**Franc. Stradæ.**Ignati de Perfectione
Epistola.*

1547.

8.

60 Synopsis Societ. I E S V.

- Annus** Præceptum obijcentibus; primum de diuino reposuit. Ve-
Christi Societ. stem verò sericam, quam gerebat, reposcentibus, calceos
Candidatorum Fornor. etiam reddidit, famularem assumens lacernam, & matris lacrymas, & fratrū blanditas spernens. Vestem quoque cum mendico mutavit fugiens Caruallus, ad fallendos qui sequerentur, non dissimulandam Conimbricā fugam. Hanc enim Patri prodiderat, relictā domi chartulā cum Euange-
Missio Aulica. lij verbis, *Si quis non reliquerit Patrem, ēc.* Iuit ad Simonem in Curiam. Nec puduit Aulicis notum, eo in cultu conspi-
Olivissiponensis. ci. Neque Conimbricenses ad Socios cum Simonis litteris redeuntem Pædagogus abduxit. Curialem Almerini Mis-
Conimbricensis. sionem domicilio Rex Temploque firmavit. Olivissiponen-
Eborensis. sis, dudum in S. Antonij Ædibus stabat, persuadebatque Populosissimæ vrbi, officia religionis; præsertim diuinorum Mysteriorum vsum frequentem. In Conimbricensi ad Lit-
 teraturam Iuniores Socij, sed arctè alebantur. Eas angustias Ædificatio noua, & ducentorum capax Regis ære, nec sine omni laxauit. Illis fundamenta strenuè aperientibus, cir-
 cumuolitantium Examen Apum alis, & festiuo plausu ad-
 lapsum est. Ominis præiudicium numerus æquauit. Cen-
 tum & quinquaginta breui celi sunt. Ex his Eboram Simon nouem submisit. Aduocauerat Cardinalis Henricus, Re-
 gis frater, & Vrbis Antistes. Præsentibus autem Collegium dedit, Diœcesis Eboranæ Sacerdotibus quibusdam erigi cæptum. Gratulatus est, & Henrico, & Populo Ludouicus Granatensis, è Dominicanorum Ordine Orator, & Scrip-
 tor nobilis. At non absque nubeculis adeò Societatis lux prolixa est. Moto Provinciæ administratione Simoni, Ja-
 cobus Miro sufficitur: Homini naturâ leni, & benigno, suc-
 cessor serius, & disciplinæ custos & vindex. Ea mutatione, ne offendarentur Principes, quibus & carus, & utilis erat Simon, iure veritus erat Ignatius. Et cauerat litteris ad Re-
 gem, Catharinamque Reginam, Henricum, & Ludouicu-
 m fratres Regios datis: Alijs item ad Borgiam Ognatum, alijs Salmanticam ad Turrianum. Vtrumque iubebat in Lusitaniam ire, & Turrianum quidem Visitatoris potestate,
 1551. 12. &
 1552. 13. &

& folijs puris suo nomine infernè signatis instructum, & Regi mutationem probare. Inutiles eæ iussiones primùm viſc sunt. Nam ad illam Rex sponte inclinabat, & munus Simon Mironi resignauerat etiam iucundè. Itaque Turrianus, & Borgia locis haud suis se mouerant. Sed mox manifestè apparuit, quām Ignatius longè prouidisset. Discesserat ad Prouinciæ Aragonicæ administrationem Simon, & simul cum eo Michaël Gomius. Moleſtè id quidam Conimbricæ, & auſterum Mironis ingenium ferebant. Pacis igitur gratiâ ex Hispania euocati sunt Turrianus, & Borgia; & Commissarius Natalis accessit. Simul eorum præſentiâ serenitas redijt. Et Borgiæ precibus in via Bustamantius comes, è colle in voraginem cum mula delapsus, certissimam necem euaserat. Institutionibus autem, & Lusitani Regis Aula, & Ioannæ præſertim Principis familia, ad speciem probitatis pulcriorem effloruit. Duæ hīc ab eo præcipuæ latæ sunt leges. Altera Eucharisticam hebdomadibus minimū alternis adeundi mensam. Altera, è schedulis virtutum Marianarum indicibus per menstruam sortitionem acceptis, præcem quotidie fundendi. Mos hic inde postea in Sodalitia, & religiosos quoque coetus latè manauit. Haud feliciter minùs in Ludouico opera Borgiæ posita est. Societatem ambijt Princeps exemplo Magistri. Dehortatus est hic, & Ignatius ipse, ætatis & inualetudinis respectu. Illius saltem mores Ludouicus proximè secutus est per Continentiæ, & Paupertatis, quoad Regis fratri licebat, & Obedientiæ diuinæ ad leges, Vota. Tum & per assiduum, & ardens studium Deo supplicandi. Eius contentionе binos post annos nobilis anima corpore soluta est. Iam suâ Pace, & Incrementis nouis Prouincia illa fruebatur, Natali è præceptionibus Ignatij, præclarè multa curante. Tyrones à communi veteranorum Conimbricensium habitatione ad propriam secrerat. Olissiponensem S. Antonij Ædem in Collegium verterat, Professorum domo ad D. Rochi iam cęptâ. Hanc ad muros Vrbis sitam Opificum Sodalitas demùm cesserat postulatu Regis, Templum pōst ibi certe Regium

Annus
Christi. Societ.

Natalis;
Turrianus;
Borgia,
in Lusit.

Vititter.

Tyrones sc̄or̄sim Co-
nimbricæ.

1553. 14.
Domus Professa
Olissipon.

62 Synopsis Societ. I E S V.

Annus

Christi. Societ.

Ibid. Collegium,

Item & Ebore.

Ignatij Epistola de Obe-
dientia.

Collegia quasi duo Co-
nubrice.

In unum post redigun-
tar.

Regium, liberalitate Regiâ moliti. In D. Antonij, Scholæ cœptæ sunt: Romanam eis formam Natali tradente. Cyprianus Soarius Eloquentiam, Emmanuel Aluarus Grammaticam, Franciscus Rodericus Conscientiarum causas explicauit, Auditoribus ipse quidem initio quadringentis. Professis Consaluuus Silueria, Collegis Ignatius Azebedus, pôst Martyres, Conimbricensibus Leo Henricius, Eboren-sibus Melchior Carnerus præesse iussi sunt. Et hos insuper, suas, ad publicè docendū, induxit in scholas Cardinalis Hē-ricus, & cæteras vrbis occlusit. Dotem & Bibliothecam ma-gistris attribuit. Petrus Perpinianus prolusit dignâ se Ora-tione. Omnes interim per domesticam pacem respirabant ad excelsa virtutis decora. Vehementes erant impetus. Ig-i-tur Ignatius iudicauit Præsidum arbitrio frenandos; & au-reas in commune de Obedientiæ laudibus litteras dedit. Ad Mironem Prouincialem alteras. Ijs iubebat eum ab in-fe-riorum ministerijs abstinere se. Aliâs, horum conatus im-portunâ Superiorum diffidentiâ obtundi. Excubitoris aut Gregarij exploratoris munus, nec dignè nec tutè ab Im-pe-ratore geritur. Ita muneribus per alienos intactis, alacriter & concorditer ab vnoquoque itum est. A Conimbricensibus ad onus alterius Collegij. Nobilem Academiam in ea Vrbe Ioannes Rex antè condiderat, & in Academia Collegium illustre, quod Regium dicebant. Excolebant disciplinis Ma-gistri duodecim seculares; furtim antea Georgius Bucha-nanus irrepserat, religionis haud sanæ Docto. Ac ne alij posthac Hæretici rursum inirent, Socijs illud Rex per-pe-tuò administrandum dedit. Resignauit, & lubens Pelagius eius Rector. Assensi sunt Academicci atque Episcopus. Gra-tulati quoque Magistri. Singulorum vitæ, & dignitati tue-n-dæ, quædam ex Ecclesiæ Bonis, tributa sunt. Pro illis Cathedras concendêre ijdem Aluarus atq; Suarius. Item Petri, Perpinianus & Fonseca, Serranus, aliisque. Multos in eo annos perseveratum est. Demū cessit Inquisitoribus Sacris: Et Scholæ omnes ad Collegium nostrum vetus reductæ. Reductio commoda, non Socijs modò in duo loca distra-ctis,

&is, sed & conuictoribus quinquaginta, quorum Institutio postulante Rege antè suscepta, faciliùs iam curata est.

Annus

Christi. Societ.

§. 10. Mauritanica.

IN Asiam usque, suos dudum Societas Lusitana impetus strinxerat. Nunc in vicinorem sibi Africam: & primùm in Tingitanam Mauritaniæ extremæ Prouinciam. Vrbes h̄ic Maritimæ aliquot Lusitanus Rex Ioannes Præsidio tenebat. Præcipua earum, Septa, ad fauces Freti Herculei sita; & Tituano (Saracenorum, & Fessensis Regni oppidum est) obiecta. In eo Christiani dudum plurimi, & captiui. Eorum redemptioni ac institutioni diu vacauerat Alphonsus Contreras, Hispanus è seculo Sacerdos, Sanctitatis, & repudiati Episcopatus fama clarus. Hispali nuper diem clauserat. Successores è Societate aliquot, à Rodericio Provinziali per litteras efflagitauerat Alphonsus Noronia, Septe. Præfectus. Missi Ioannes Nunnus, & Ludouicus Consalvius. Quād idoneè, euentus ostēdit. Christiani Septenses Septe. Saracenis improbitate certabant. Sed illorum operâ, mox ad religiosorum hominum speciem emersere. Tituanum Tituani. inde, sexcentos ad Christianos (quorum gratiâ venerant) à Socijs perfectum est. In illos annuente Oppidi Prorege, multiplex impensus est labor. Solutæ noxis, & ærumnis Animæ, corpora etiam quædam, ergastulis. E Lusitaniâ, & Castella Lytrum accersierat ampla, & longa charitas Patrum. Ab Saracenis abstinentia erat opera. Furtim tamen insperfa est, discrimine capitis contempto. In Iudeos liberiūs, & quoties patiebantur, effusa. Rabinus à Nunnio pallam conuictus, clam manus dedit: pollicens quoque Septem se proxime Christianæ legis profitendæ gratiâ euasum. Consalvius interim redierat ad Lusitaniæ Regem, cap. triuorum reliquis solatia rogaturus. Et Emmanuëlem Fernandum, Petrumque Paradam Socios ac Sacerdotes obtinuerat Tinginensis Præsidij Lusitatis. At scipse Tituanum referre haud potuit. Afferuatus est ad regendam Conscientiam Principis. Missus autem pro eo Ignatius Bogatus ad Ignat. Bogatus Tituani. Neponum. Iunctâ nunc audaciâ, Hospitia duo ægris struxere.

1548. 9.

Consalvius in Lusit. Eam. Fernandus, & Petrus Parada Tingi in Manritas.

1550. 11.

64 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Egregy labores.

1554. 15.

Nunnij in Lusit.

*Retinetar ad Aethiop.
Expeditionem.*

xere. Tum Medicinæ & Chirurgiæ elementis, à captiuorum aliquo tincti, manum & industriam ad vulnera & morbos admouère. Modum charitas nescit: inquieta est, dum totam se præbeat. Nunnij, & Bogati constans quoque, & aduersis haud flexa. Perrexere opitulando, quamquam sanguis, vulneribus, plagis per Saracenos affecti. Ignatij virtus, quando minùs cognita, magis iniuriæ patuit. Materies hæc intra urbem, citra vtriusque animum stetit. Æquam autem foris, Algerianus Rex cum Exercitu veniens adduxit. Fessensem Regno nuper expulerat, rapueratque in vincula captiuos. Christiani inter hos ducenti, & genere nobiles plerique. Igitur lytri pretium, cuique imponebat. insolens victor supra peculium Nunnij. Huic ideo excurrendum in Lusitaniam fuit, ad Summam stipe conflandam. Captiuos quos redemerat triginta, Olissiponem secum aduexit. Lætatus eorum conspectu Rex, pecuniæ aliquid, aliquid alij, vniuersè vicena aureorum millia contulere. Sed angustus erat Africæ limes, amplificato charitatis officijs, & Tituanensibus ærumnis, Nunnij pectori. Africæ intimæ, ac totius Aethiopiæ capax iam erat. Destinabatur eò Patriarcha quām dignus tam nescius. Et pecuniæ partem miserat ad Bogatum, reliquam & præcipuam, ut sperabat, ipse perlaturus. Sed vetitus est ire Tituanum, ne interim Goam nauigandi tempus efflueret.

§. II. Congenses.

Simul in Mauritaniam, Borealis Africæ partem; simul in Congum, seu Manicongum, quod in Occidua est, iuit Lusitana Societas. Illud sub Æquatore est, ac Zonâ Torridâ: nec ideo torrentur Indigenæ, velut Antiquitas credidit. Eos födere sibi Ioannes II. Lusitaniæ Rex, religione tres. Dominican Patres, ab annis sexaginta iuxere. Congensis Rex, de Lusitani nomine, Ioannes; Congensis Filius Regis, de Lusitani quoque Principis nomine, Alphonsus, dicti sunt. Et Congensis Alphonsus Regnum ac Religionem mortuo Patre, per annos quinquaginta fortiter, feliciterque defenderat. Successor eius Iacobus, Christiani nomine gloriarabatur.

riabatur. Sed vitijs degenerabat in Ethnicum. Populi (vt mos est) exemplo vel sollicitatione Regis, socordes ac fedi. Illuc itaque Ioannes III. Sociorum aliquos mitti postulauit. Restituenda per eos erat religio. Lacrymis nostri certabant.

Missi sunt Georgius Vazius, Christophorus Riberius, Jacobus Diazius, Jacobus Soueralius, unus hic non Sacerdos.

Ad Regiae urbis murum, ligneis eos equis de more vectos Rex Iacobus excepit. Equites simul & equos è quercu si-

gulos bini, hic antè, hic retro, Baiuli portant. Regis insigne, equina cauda pendēt ab humero. Laborem aggredientibus

Socijs, duplex remora: Gentis & leuitas, & inolita consuetudo peccandi. Hinc inscitia, quā nec delinquere, nec mori

putant: morte aliò transferri se tantū rati. Ea in Rege *Eorum labores.*

maximè vigebant. Itaque hoc dilato, operam Vazius in ci-

ues & villaticos; Soueralius in pueros vertit. Ludum is ape-

ruit sexcentis; & per scholæ otia, adultos brevi quadrin-

gentos baptismō lustravit. Haud paucos Riberius atque Diazius; plurimos Vazius, & uno vix mense, mille septin-

gentos. Templa iam excitauerant tria, Saluatori, Deiparæ,

Ioanni Baptista. Simul cum illis fructus spes ampla surge-

bat. Sed eam Regis inconstantia multiplex, ceu Messem *Regis inconstantia.*

diuersus & vehemens turbo, prostravit. Pleraque impetu

gerebat: nunc promptè pollicens quæ rogabatur à Socijs, nunc feruidè, pollicita retractans. Sic agebatur affectu pe-

nitus diuerso, & ab ita nouæ conatibus, retrahebatur con-

sueta sibi libertate, ad pristinos mores. Rem omnem Ioanni

Regi nuntiaturus, in Lusitaniam Soueralius redit: mox &

valetudinem curaturus, de Sociorum consilio, Vazius, quam

tamen, vix appulsus, morte accelerata perdidit. Exederat ta-

bes lenta hominem celo diuerso, & nimio labore cōfectum.

Reuocati eodem sunt & reliqui duo. In Congum autem pro-

mos est Annus

Christi. Societ.

*Georg. Vazius.
Christoph. Riberius.
Iac. Diazius.
Iac. Soueralius.*

*Iac. Diazius.
Iac. Soueralius.*

1548. 9.

Eorum labores.

Regis inconstantia.

*Soueralius in Lusit.
Item Vazius & reli-
qui duo.*

1553. 14.

*Cornel. Gomius, &
Franciscus Noguera
In Congum.*

Mors Noguera.

66 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Gomij labores.

*Congensi Regno pelli-
tar.*

1555. 16.

*Emman. Nobrega,
Ioan. Apitaceta,
Leonard. Nunnias,
Anton. Petrius,
Iac. Jacobus,
Vincent. Rodericus,
in Brasil.*

1549. 10.

*Sedes S. Salvatoris
ad Bayam.*

tum se futurum sperabat, è vetere oimirum notitiâ. Ad eum venerat olim nondum Socius, sed Lusitanæ Regis Legatus. Nunc autem calumnijs occupatum inuénit. Adhibuit igitur auctoritatem, quando præsidium in gratiâ nullum : & tria de eo contendit. Meretrices amandaret vicias Ædibus, quas sibi assignauerat: Commercium Lusitanis liberum daret: cum Ecclesiâ & Proepiscopo reconciliaretur. Omnia pollicitus, nibil præstítit. Quin Consanguineam, adhuc Concubinam, in uxorem & Reginam assumpsi. Simul in vagas nefariasque libidines, & in iudiciorum corruptiones funditur. Connivebat qui admonere debuisset, conscientiarum eius Arbiter. At Cornelius clâm, & pro concione vitia illa in cōmune redarguit. Libera & prudens increpatio (neminem enim notabat) boni accipitur à Rege. Iam segregaturus videbatur à se propinquam ; sed antè ad Sacrosancta mysteria imperitè admissus est. Inde ruere semper in peius: & Cornelium, cum eoque Albos omnes (Europæos sic appellant nigri Æthiopes) Regno iussit exire. Ita cum Orphanis duobus ille in Sancti Thomæ Insulam, Hiac in Lusitaniam reversus est.

§. 12. Brasile.

America restabat, Socijs adhuc inaccessa. Possidebat autem Lusitanus in ea Brasiliam. Hæc ab Äquatore longè in Meridiem, & in Conum tenditur: plerumque salubris, & amena; saccari, pomorum, Avium, quadrupedum feraz. Firmanda erat possessio, nouæ Vrbis structurâ; & Lusitanorum ibi degentium religio, Brasilorum ad eandem accessu. Thomas igitur Sosa cum Classe, Emmanuel Nobrega cum Socijs quinque; Ioannis Regis voluntate sunt missi. Sexto & quinquagesimo navigationis die sex millia passuum emensi, Bayam, seu Sinum omnium Sanctorum attigere. Simul Sancti Saluatoris Vrbem Lusitani, Deiparæ Adiutricis Ädem Socij condunt. Nullum inopi Turbae argentum. Humeri ad conuehendam è montibus aquam, lapides, ligna; manus ad operam suffecere. Conditam venienti è Lusitania Parocho resignant. Nouam in vicinia, & alteram

alteram procul sub Tropico Capricorni, in S. Vincentij Colonâ moliuntur. Huc Leonardum Nunnium, & Iacobum Iacobæum miserat Nobrega, ipse circa Bayam cum Socijs *E. S. Utrechtij.* tribus reliquis excursurus. Vtrobique ingens in Brasilos atque Æthiopas, illuc ex Africa deuetos, labor. Vtique habebtes, & nudi humanitate vt veste. Magis tamen Brasili, qui insuper Athei, Venefici, Anthropophagi, quam parum homines! Mentis quantulum iterat, feritate absumentur. In homines primùm, tum in Christianos formandi. Sed quis tentet Domicilio vagos, aut fluxos fide, retineat? Nec Europæi vitijs erant immunes in ea Barbarie, & luxu, Sacerdotumq; penuriâ. Quin illorum vis & vita peruersa, à Christianorum congressu & Religione Indigenas prohibebat. Tria hæc hominum genera officijs Socij inualere. Barba-
ros primò per Interpretem, quamdiu imperiti linguarum. Peritisimus brevi Ioannes Azpilcueta Nauarrus, euasit. So-
licitati munusculis, tum blandè in Pagos coacti. Illecebra in eos potens, & maximè efficax, opera gratuita Sociorum. Iam partâ authoritate, abstrahi cepere ab esu carnis huma-
næ. Mira in hanc auiditas, & velut rabies, quanta in féri-
nam, venaticorum Canum. Bello captorum corpora vo-
rant Barbæ, sed sèpè præparata per saginam. Quosdam
precibus, quosdam dolo bono, vel iniecto terrore submoue-
re nostri Lanienæ. Pro quibus submouendis frustrà certa-
uerant, eos Catechesi præparatos tinxere Baptismo. Sed
eo saporem obtundi, Cacodæmon epulantibus nequissimè
persuasit. Igitur tingi vetuere. At nostri madentibus aquâ
sudarijs dissimulanter industrieq; vtebantur. Quidam atro-
ci flagro per Pagos se se diuerberans, & in Anthropophagos
lementiam inclamans Numinis, sat multos ab infandis
epulis auertit. Pro auertendis autem Parentibus, Puerorum
iam Christianorum admonitio valuit haud rarò. Ætatem
illam humanitatis legibus Socij occupabant, quia vitijs inte-
gram. Edoctæ Magisterium, adhibebant ad conuertendos
adultos. Illi autem contubernia iam stabant, Bayæ, ad S.
Vincentij, & postremum ad S. Spiritus, medio ferè itinere *Sedes S. Spiritus.*

1551. 12.

*Annus
Christi Societ.*

Nobrega Pernambuci.

Eius ibi pericula.

*Et Leon. Nunnij in S.
Vincentio.*

Petrus Correa Socins.

inter utrumque alterum. Sedem in eâ Coloniâ, Societati Brasiliæ tertiam Alphonsus Blasius posuit. E Lusitania cum Saluatore Rodericio, Emmanuel Paiua, Francisco Petrio, haud diu antè aduenerat. Et his auctus Socijs Nobrega, Pernambucum in Septentrionem excurrit. Ignorationis & licentiaz illic inter Europæos plurimum. Iactabant fas esse aut fœminas alere, aut mācipia rapere, quot possent. Commentum illud cum Socio diluit Nobrega, & proprio ferme sanguine. Sed Prætoris respectu, manum cohibuere, qui scorta, mācipiaque per vim seruientia, per eos sibi crepta querebantur. Noxæ ab improbis vertitur, tueri innocentiam. Pari cædis periculo, sanctimoniam Vincentianæ Aëdis Leonardus Nunnius vindicauit. Ramallum eâ excluderat, vt inde excluso, sacris operari fas esset. Ob infamem annorum ferè quadraginta Polygamiam, Anathema te erat obstrictus. Malæ stirpis mala germina. Et eatenus Patre peiores Filij, quatenus Brasilis Matribus nati. Mamaluchos appellant, quoscumque è Lusitano Parente Brasilus venter effudit. Illorum duo egressum Templo Nunnium inuadunt, Paternum dedecus materna duritie & gladijs vlturi. Sed eos emollijt Leonardi benignitas, ad excipiendos ictus genua flectentis. Sicarios etiam cohibuere Lusitani qui aderant. Comes Leonardi præcipuus, perpetuusque, Petrus Correa, Gente Lusitanus; nobilis & genere & in Brasilos odio. Eos Terrâ Mariique captabat, abducebatque seruitum. Post, de iniuria monitus, Socium se obtulit Leonardo, ad animas eximendas seruitute peccati, quarum corpora iniquè vexarat. Christiana, & supra estimationem, damni compensatio. Plurimas, indole vir acer exemit. Naturam adiuuit authoritas, peritiaque linguarum. Iacturâ Cacodæmon exarsit: & foras euntem ad illarum lucra, opprimere tentauit haud semel. Primum tignis duobus longis palmos ferè quadraginta, latisque non paucos, in Correa caput incussis. Tum accerrimo dolore oculorum. Sed & hic, & vulnus è Tignis acceptum postera luce dispatuit. Ioannis Azpilcueta Portum ad Securum munia, securius ibant,

ibant, aec prosperè minùs. Francisci Petrij & Vincentij Rodericij, ad Bayam prodigiosè. Ille inter excitandam Adu-tricis Deiparæ nouam Ædem, limpitud ex Arâ, & morbidis saluberrimam Fontem elicit. Vincentium autem diuersis toto plus anno morbis afflictum, Nobrega; atque Puellam adhuc Ethnicam Pueri Christiani, vna voce sanerunt. Tussientium Neophytorum in Fide constantes, suo 1552.

Socij ad eos aduentu. Apostatas autem ex illorum medio mors interlegebat, extinguebatq[ue] momento. Eo discrimine confirmabantur & conuertebantur multorum seruiles animæ: At concentu musico, qui præ se ingenui quidam cerebant. Conciliandis noni è Lusitania septem adaeperant. Par inter eos nobile, Iosephus Ancheta nondum Sacerdos, p[ro]st illius qui Thaumaturgus: & Ludovicus. Grana, in Provinciæ administratione, Nobregæ nunc Socius, p[ro]st & Successor. Primus cum ea potestate & iussus rexit Nobrega. Modestiaz viri, opposuerat Obedientiaz votæ religionem Ignatius, & ad onus acceptandum adegerat. Ille mox curas in Mediterranea Brasiliæ protulit. Coartuber-1553.

nium hic centum à S. Vincentio diffusa leuis condere parabat, & illuc Carigios erudiendi gratiâ cogere. Populi sunt naturâ mites ac dociles, longè ad Paragam Annem siti. De eorum propensione in Christi legem, multa ab Castellanis, inde ad S. Vincentium usque progressis audierat Nobrega. Et Prætore certas ob causas, remotum illud Coartubernium prohibente, singula Manicobæ & Piratinings condidit. Vicina erant & S. Vincentio, & Ditioni Ramallo. Itaque velut Agnorum conspectus furorem in Lupis, Luporumq[ue] Prole resuscitat; sic in illius Filii Mamaluchis, Neophytorum hi duo greges. Furorem acuebat vetus, nuperque publico iudicio damnatum strenuos in Pastores odian. Tales se Socij praetabant: quando apud Nobragam eorum quidam accusantur à Ramallo. Accusatos Nobrega ceterorum confortans secessit, & causam voluit à Proepiscopo Vincentiano cognosci. Calumniæ coniunctus est declaror. Accensi nouâ Parentis infaniam Filij, Neophytos

70 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

*Carigij ducenti à Bar-
baris occisi.*

*Missio Carigiana
Petri Correa,
& Io. Sosa.*

In eis calumniis.

in Patres commouent. Restitêre Piratinigenes, & fortiter. Crucis signo in frontibus quisque muniti, Inimicos numero Superiores nuper Acie vicerant. Manicobei contrâ succubuere Ramallianorum lenocinijs & minis, ac Socios expulere. Ad hos pro illis longè Carigij aduenere ducenti. Nobregam diu exspectauerant, & moræ fessi dederant se cum Hispanis aliquot in viam. Sexcenties mille passuum hæc erat. Sed autè Celum, quām S. Vincentij Coloniam attigere, à Tupinaquidis, per quos ibant, barbarè necati. Vitam offerebant hilariter immortalitatis spe, alter alterum hortati. Unicus ad S. Vincentium euasit Hispanus. Accensus autem eius sermone, iuit ad Tupinaquinos Correa, & Castellanos è vinculis duos exemit, reduxitque in Coloniam sanos. Eorum alter Pellicem brevi Ethnicam duxit, quam meritò Patres abstraxeré. At Correa Missionem ad Carigiorum populos impetravit à Nobrega. Iussus & Castellanus naui ad S. Vincentium tempestate depulsæ, & mari in Paraquariam pergenti, Pacem viâ ipse terrestri à Barbaris exorare. Additi sunt ei Ioannes Sosa & Fabianus, Socij. Plus centum passuum millia progressi, saucium Hispanum & Brasilos duos inuenere inter Barbarorum manus. Iamque ad ingluuiem dirè mactandos, solerter e blanditus est Correa. Fabianus cum Hispano ad S. Vincentium retrocessit. Correa & Sosa ad Carigiorum usque Terras perrexere cum Brasilis duobus, Sospitatores ultrò sequentibus. Plurimos, ipsi non Sacerdotes, in Christi Legem inclinarant. Obstigit Cacodæmon, qua minimè parte timebatur. Naui Castellana redibat & is, cui captiuo vitam cum libertate impetraverat Correa, & nolenti Pellicem Patres auulserant. Gentem naturâ mansuetam efferauit in Socios. In vindictæ occasionem intento, idoneam Stygius Hostis obtrusit. Et per vectores ad conquirenda vitæ subsidia in littus exposito, consilium invicere liberatoris Corree perdendi, dignis mendacij Authore, & mæcho furente calumnijs. Fœdus iniisse cum Finitimis Carigiorum Hostibus Corream & Sosam: Illorum autem aduentum præcurrisse cum ingenti apparatu Sagittarum

Liber Primus.

71

Sagittarum & Arcuū; adeoq; his instructos palam incedere Brasilos, comites eorum duos. Peregrinari sic solent. Fidem tamen habuit noto pridem homini mansueta Gens & credula. Natalis Christi dies, erat reuersioni à Nobrega præscriptus. Eò appetente redeentes, ex infidijs Cargiorum globus inuadit; ac duos primò Brasilos, tum Sosam in genua procumbentem sagittis interimit: mox & à faci-
nore Corream se dehortantem, abhinc etiamque manu scorpionem, & poplitem utrumque ad iecus & precem; oculos autem & palmas leuantem in cælum. Eum post Piratiningaz Neophyti, continuato per noctem communi gemitu, v'lulatuque luxere. Æmulati autem sunt Martyrij desiderio Socij, ex Europâ deuecti, Corream & Sosam. Ambo coop-
tati in Brasilia fuerant, quæ, velut nativa eis terra, Palmam hanc omnium primis obtulerat. Nec obtainere eam Azpil-
cueta Nauartus potuit, etsi per labores & excusiones plus-
rimas quæsitam. Postremam in ultimum Brasiliæ tractum suscepit. Milites illuc ibant ad inuestigandas metallo-
rum venas. Iuit & Nauarrus ad pretiosiores animarum mer-
ces. In ea disquisitione morbum contraxit; & Bayam re-
uersus efflavit animam. Eum Brasilica Societas fleuit, cœn
decisum palmitem vitis nondum adulta. Nam illa Collegijs
adhuc & Constitutionum vinculis, Graduumque varietate,
& Regularum succo carebat. Nunc Pitatiningana, & post
Bayensis quoque Sedes, in Collegia versæ sunt: & cum Con-
stitutionibus mandatum Ignatij perlatum est, quo Nobre-
ga & Grana iubebantur quatuor vota profiteri. Qui susci-
peret, nullus in Prouincia erat; Professus quippe nullus. Et
Petrus Ferdinandius, tres abhinc annos datus Brasilis pri-
mus Antistes, nuper obierat. Nobrega igitur & Grana, alter
alterius vota in S. Vincentij Domicilio suscepere. Prouincia
numerolissimum hoc erat; & in eo Præses relictus est Gra-
na. Ad Bayam, unde diu abfuerat, Nobrega Prouincialis
redijt.

Annus
Christi. Societ.

Eoramibicedes.
1554. 15.

Mors Ioannis Azpil-
cuete Nanarii.
1555. 16.

Professi in Brasiliapri-
mi Nobrega & Grana.
1556. 17.

§. 13.

§. 13. Indica.

Annus
Christi. Societ.
1547. 8.
*Miffio Franc. Petrij,
 Alphons. Cypriani,
 Franc. Henricij,
 Nanni Riberij,
 Henric. Henricij,
 Nicol. Nannij,
 Adamt Francisci,
 Balth. Nannij,
 Emmam. Moralis,
 Xauerius Amboini.*

*Societatis consilium
 inicit Cosme Turriano.*

Ternate.

Magna officia.

Præclaras in Manicis.

Nouenos Olissipone Socios Expeditio postrema Goā nuper aduexerat. Ardentibus sēpe litteris Xauerius omnes inuitabat: & campos semper nouos vel aperiebat ad operam, vel maturabat ad messem. Satis sibi haud vñquam facit, quisquis satis animas cōstatim. Macazaria Profectio vigebat in Xauerij pectore: illuc nimirum à Dynastis acciti, quos Antonius Paiua Mercator Christo recenter adduxerat. Soluit ergo Malacā speciei iam sanctioris vrbe, & Amboinā appellitur. Ioannes Durus ei comes, Socijs Meliapore per eum adiunctus, pōst tamen transitus ad Franciscanos. Amboini, improuisa laboris occasio, Castellana Classis, illāc ē Molucis Goam profecta. Multus ibi animorum, vt corporum languor. Vtrisq; medicatus Xauerius est. Ad Societatem Cosmæ Turriani vocatio, quām inexspectata tam felix. Sacerdos erat cum Castellanis suis, mercium prēmia mari secutus. Xauerij conspectu ad animarum exarbit lucra: consilium illud suum nunc precepens, dein effeturus Goæ, Socijsq; se traditurus. Ternate, Insulā Molucarum præcipuā, fructus Francisci multiplex: Fœnerationis, libidinis, inscitiaeque per Catechesin depulsio. Tum abductio Reginæ à Mahomete ad Christum. Pseudoprophetæ mendacijs eruditissima disputanti Xauerio cessit, antè Neachiles, Elisabetha verò per Baptismum. Et Regnū perdere vidua quām Christum maluit, rapiente illud per vim Aërio. Stetit inter cōrumnas & vexationes, quia Xauerij manu firmata. Eum à Macazaribus, Mauricarum Insularum Incolæ distulere. Opis egebant magis, haud amplius Christiani, vixque homines. Veneno, ac ferro sequiebant in viuos, præsertim exterios. Nec liberis, vxoribusq; parcebant, si deerant alieni, in quos rabiem promerent: dentibus autem eam in occisos explebant. Digna ijs Regio, cinere, fumo, flammā exēstuans. Horrifico sēpe motu mugiebat, Saxorum moles insanas, arboreisque longè projiciens. Tartari species est. Quamobrem dehortabantur lacrymis Amici, ne iret. Sed

se dixit,

se dixit, si adimeretur nauis; remedia in venenum & pestem prorsus aspernes. Appulsus autem Insulas velut mellifluo rore adpersas inuenit, vel fecit. Adeò voluptates in se se liquidas, & in triginta Christianorum Pagis, mentes refungi faciles sensit. Ausus quoque Iauarinos aggredi, æternarum combinatione pœnarum. Timuere, nihil timentem; & in Tolensi vrbe obtulere se Baptismo vices quinies mille: Ternam reverso, Aërij Regis Sorores duæ. Ipse Rex uxorum centuriâ, Pellicum gregibus cinctus, spem tantum & verba. Reuerebatur tamen Lusitano stipendiarius, operibus & vaticinijs illustrem. Sub discessum, pro Iacobo Ægidio Amboini Animâ agente Franciscus Ternatenibus precē indixit. Amboinum autem dum nauigat, Lusitani hominois à Prædoni-
Amboini.
bus pereuntis cedem; & dum Malacam, Regiæ nauis iactationem prædictit. Omnes eum populi vi attinere certarunt. Omnes solatus, misit Malacâ ad Amboinios Nunnium Ri-
Malace.
berum, Ioannem verò Beiram & Nicolaum Nunnium usque in Insulas Mori. Ternatenibus eos designarat, sed Moricensibus cōcessi sunt in suscepta religione nutantibus. Crucis & sacra omnia Tolenses, ac simul Ioanni Regi & Christo fregerant fidem. Ad vindictam euntibus Classe Lu-
sitanis, victorię Sponsor atque apud Deum Procurator Xa-
uerius fuit. Nam meridiana obscuratio Solis, incendia, te-
ctorum strages, cinetis & puticum alta congeries, voragi-
nem & vias ad oppidum & Arcem excelsam ascensuris, im-
pleuit. Incruenta planè victoria, & sine prælio: & qualis
Malacensium in Acenos, interdallo breui secuta: & magis
Xauerio propria. Nam expeditionem ille omnem suscepit,
& Classem è laceris octo Natiqj comparauit, ac in ijs Lu-
sitanos centum octoginta, in Hostes innumerabiles & in-
struetissimam atque maximam Classem: Eius Prætoria pri-
mo Lusitanici Tormenti globo mersa est, tum & aliæ no-
mena, vniuersis inter se & secundo freti æstū collisis. Barbari
quater mille fluctibus perierte, Turce, Janizari, Aceni. Nemo
vno tantæ nuntius Cladis evasit. Capti cum classe reliquâ
& Prædâ ceteri. Illustram eam victoriam prece Franciscus
peperit, Malacę seruatus ad solarium urbis: & Ductor expe-

*Angeram Iaponem sa-
nct Christianæ legis
radimentis.*

Redit in Commorinum,
1548.

Ei Goam.

ditionis ire frustrâ conatus. Conflictûs autem & victoriæ seriem (dum pugnaretur) quasi præsens , pro concione descripsit omnem : absens tamè passuum millia ferè ducenta. Hæc officia Franciscum Malacensibus arctè copulabant. Affigere nequierunt. Goam pro dispergendis, qui ex Europa venerant , Socijs cogitabat. Inde Armuziam , sibi designabat , à Deo autem Iaponiæ destinatus. Adeundæ consilium, Iaponius ei Angerus iniecit , ad reprimendos conscientiarum aculeos , Sacerdotum Patriotum (Bonzij appellantur) remedia nequidquam expertus ; adeoque ad Xauerium Malacam usque leucas per octingentas mari semel iterumque progressus. Altissimè accepto vulnere, longissimè Fera procurrit. Scrupulos statim solers magister exemit per præcepta Christianæ legis: acceditque amplectendè desiderio matura etate, & prompto ingenio virum. Hinc ei spes de reliqua Gente. Igitur illum rectâ cum Molucensibus Pueris Goense ad Seminarium præmisit, nauigatione per Commorinum flexâ secuturus. Malacensibus Vincetum Viegam Sacerdotem Externum & pius, Catecheseos Præfectum dedit, Socios pollicitus pro eo duos. Franciscum Petrium & Rochum Oliuerium post amisit Goâ. At in

9. uerio, & blandâ vi supponebant humeros in Templum deportando. Criminalis, & qui aderant Socij , gaudium addidere complexu. Candensis autem Rex adhortante Francisco se & suos Christo & Lusitano subiecit : simul allegans è Proceribus aliquem cum eo Goam. Communis redditus Patris, & iucundus & salutaris vrbi. Ioanni Castrio Proregi, maximè opportunus: haud diu post per eum ad supremam luctam adiuto : multis deinde pellicatu implicitis , præser- timque militi Lusitano ad Mecanum navigaturo Fretum, duodeviginti annorum peccatis graui. Iniecit se in nauim Franciscus , atque hinc in syluam eductum expiavit, pœnae nihil admodum imponens. Reliquam ipse prompta corporis proprij flagellatione præstítit, animo ad multa pro alijs & agenda & toleranda largissimo. In Puerulos quoque &

seruitia-

seruitia, ea se largitas extendit: at contrà diuinæ voluptatis, in has vsque voces, *Satis est Domine, satis est.* Eas angustum nimis pectus dein sçpe vibrauit, nunc primùm auditæ per hortos Collegij Goensis. Hoc Lancillotus regebat. Sed

pro eo constitutus est Antonius Gomius, ad id muneris mis- sus è Lusitania, præstantis Decuriæ Ductor. Decus autem eius illustre, Gaspar Barzeus, industriâ, ardore, inquiete æmulator Xauerij dignus. Priusquam hic in Iaponiam iret, ad Commorinenses rursum, mox & in Cambiam ad Garziam Sà Proregem, Molucensium res transacturus excurrit.

Reuersus autē, suos inter Socios omnem distribuit Indiam. Lancilloto Colanum, Cypriano Socotoram, Alfonso Castrio Molucum, Melchiori Consalvio Bazainum, Barzeo

pro se Armuziam: Socios autem singulis singulos. Tri- 1549. 10.

gintâ erant in India vniuersè. Omniibus cum Vicarij potestate præfecit. Paulum Camertium; Goanis Antonium Gomium; qui & ad Brachmanes operam vertit, aut perducendos ad Christum, aut Goanâ Insulâ pellendos. Ad Tanoris quoque Regem clâm Christianum, & pleniùs de religione perdocendum mittitur ab Episcopo & Prorege Goano. Excurrit quoque pedes, ad Regis Hostes per millia passuum ferè nongenta. Bellum inter Partes sustulit, vnum scilicet obicem, quo submoto, Rex palam Christianum se gesturū spondebat. At (fraude, vel inconstantiâ, non liquet) promissis haud stetit. Felicior Antonij Criminalis & mestrua ad passuum millia ducenta, nudo pede per Commorinum excursio. Exasperati à Lusitanis Brachmanes, Badagarū sex millia, in tres Acies coëgêre. Ad Remanaoris vada erat Antonius cū Parauis Christianis, & Lusitanis ferè quadraginta.

Hi pace Barbaris nequidquam oblatâ confugiunt in naues. Gregem Pastor eodem adigit, paruulos præsertim ac matres, salutis propriæ præ aliena negligens, quippe diu inuitatus. Ita obijciebatur hostium telis, quibus comitem suum atque interpretem circa se vidit occidi. Mox in precem & genua procumbens, offert se neci. Acies prima præterit intactum, & pileum modò anulfit reuerita supplicis maiestatem. Altera cedere volens, eque terretur, ac manum auer-

Annus

Christi. Societ:

Dixine copia voluptatis.

tis.

Miffo PP. Ant. Gomij,

Gasp. Barzei,

Melch. Consalvij,

Balthas. Gapi,

Pauli à Valle,

& totidem fratrum.

Xauerij Excursiones,
Et Sociorum per India dispersorum.

*Ant. Criminalis in
Commorino.*

76 Synopsis Societ. IESV.

Annus

Christi. Societ.
*Einjdem pro religione
mors glorioſa.*

*Ibidem O^r Alphonsi
Mendij.*

*Nunnij Riberi in Am-
boino.*

*Io. Beire graves cram-
ne Ternate.*

*Henric. Henricine in
Commorino.*

1550. 11.
*Nic. Lancillotus Co-
lani.*

*Miffo Melchioris Nunny
Anton Heredie,
Confaln. Roderici,
Emman. Moralis,
& aliorum octo.*

1551. 12.

tit. Tertia, quæ Saracenorum & truculentior, sinistrum eius latus transfigit hastâ. Alij detrahunt saucio vestem, qui vltro & subuculam præbuit. Inde reptans in Templum, lanceâ confoditur alterâ; quâ simul extractâ, pergebat tamen dum tertiam aduerso pectore, & quartâ humero, exspirans accepit, teste Xauerio Sanctus: Tricies quotidie genua flectens ad precem: dignus, quem ad illustre hoc mortis genus Socij ducem haberent. Proximè secutus est eodem anno & loco Alphonsus Mendius capite truncatus à Barbaris. Simul & Nunnus Riberus Amboini, & Commorino procul. Venenum ei præbuisse Saraceni crediti sunt. Ita sensim peste vires depascente cōtabuit vir, famem, nuditatem, & naufragium bis per sesquiannum quo ibi fuit, expertus. Ioannis Beiræ vexatio maior & multiplex magis à Molucensibus Saracenis pro latrone fugati, pro mancipio venditi, veneno, & gladijs appetiti: Tempestatibus Ternatæ inter & Mauricas ter naufragium passi, & ex arreptâ tabulâ biduo pendentes: fame, çstu, morbo vexati: Eò inferioris Nunnio, quòd citra mortem. Criminali Henricus Henricus dignè succedit, in quatuor Sociorum Præfectura. Sed pauci erant amplissimæ messi ex illius quasi Protomartyris sanguine, surgenti. Néophytes igitur peritiores coëgit decem, & plurimos adolescentes in vsum rei Christianæ. Ex his ad Lancillotum duodecim lectissimos misit, quinquaginta item alios Colani ad id ipsum efformantem. Deuinciebat Henricius vna benignitate Mauros & Ethnicos: at mirabili in Deum fiduciâ, Alexius Medeira ad illum tēdens. Affirmantibus illis Baticalæ, amplexuros se Christum, si mortuum, qui efferebatur, reuocaret ad vitam, ausus est conditionem accipere, dum illi seriò se obligarent. At tergiuersantibus, in Commorinum usque processit. Veniebat Goâ, eò è Lusitania duodecim Sociorum comes, nuper appulsus. Ibi Societate recipitur, quam per discrimina solitis grauiora longè quæsierat. Illorum Dux Melchior Nunnus. Goense iam Collegium penitus in Societatis iura concesserat. Cocinense, Scholis & Templo efferebat se Francisci Henricij curâ, lumperu

sumptu autem Antistitis & Lusitaniæ Regis. At Maldiua-
rum Rex, Regno depulsus à suis, certioris & æterni spe Reg-
ni, donatur à Socijs. Ad illud, Baptismate haud dudum ex-
piatus, morte periret. Maldiua, sub Äquatore sunt Insulæ,
numero propè vndecies mille: Vnius Palmæ fructu & vnu
nobiles. Cibam, potū, vestem, vela, funes, chartam, Palma eis
illa suppeditat. Trichinamali Principem, Christianorum
operâ, Christo Franciscus adiunxit. Præclara eiusmodi facta
vicinus quidam Rex vlciscitur, immisso in eos Prædonum 1552. 13.
manu. Christianorum sibi vectigalium vindices Bagadæ,
Prædones ad vnum omnes obtruncant. Rex contrâ toto
exercitu Christianos inuadit, & ferro sequit. Ludouicus *Lad. Mendicades.*
Mendius ad temperandam cedem accurrens, & ipse cedi-
tur. Paulum Vallium morbi vis abstulit in Oppido Punica- *Pauli Vallij obitas.*
li. Alter erat Commorinensium Pastor: & Greges diuino
sermone paſcentem, circumsteterant Badagæ, compro-
hensumque abduxerant in nemus inediâ necandum. Inde
armis eum eripuerent Neophyti, & ingruentibus iterum Ba-
dagis Cymbulâ exceptum, aduersam in ripam auexerant.
A Badagis, & eodem in Oppido, sequente mox anno Hen- *Henr. Henricij cala-
mitosa captiuitas.*
ricus Henricius est captus: & longè cum aliquot Lusitanis 1553. 14.
abductus ad lytrum. Decies aureos mille postulabant; &
spoponderat Emmanuel Cotinius Præfectus Oppidi cap-
tius, & Ägidiuš Caruallius Cocinensis Prætor. Cöpulerat
hic in fugam Barbaros, haud eripuerat Prædam. Et illi mi-
nabantur verubus captiuos configere, si non ea summa
sponderetur. Ad repræsentandam autem, Henrico catenâ,
vix sesquipalmum longâ, collum vinixerant ac pedes. In-
gens dolor ita conglobati: & tertio demùm captiuitatis
mense dimissi. Iussit Bisnagensis Rex, cui parent Badagæ,
reddi vniuersos aureis mille. Antonius autem Fernandius *Ant. Ferdinandias
mergitur.*
nullâ redimi arte, è medijs avari maris fluctibus potuit. Am-
boino ad cupidam Christianæ Legis Insulam egressus,
cum vectoribus penè omnibus naufragio perijt. Vincen- 1554. 15.
tius Pereria eius comes, & Societatis candidatus, tandem
Saxum tenuit. Ac inde triduo reptans, ab Indigenâ sublatus

K 3

in

Annus
Christi. Societ.

*Vin. Pereria demas
enadit.*

**Annus
Christi. Societ.**

*Misso Franc. Vicere,
& Iac. Soverallij.*

1555. 16.

*Item Melch. Carnerij,
Ant. Quadrij,
Emman. Fernandij,
& aliorum nonem.*

*E quibus
Andr. Gonfalonier,
Paschal. Catalanus,
Alphon. Lopius,
fame perenit.*

1556. 17.

in humeros deportatur ad Christianorū Pagum. Eo experientia rimento Socijs adscribitur, iam præ laborum mole, paucis. Quamquam nunc Goæ essent omnino triginta, at Sacerdotes modò tres; &, tradendæ Dialecticæ causâ, opus fuerit Augustinianum assumi. Supplementum tenue, Sacerdotes duos Franciscum Vieram, & Iacobum Soverallium è Lusitania Petrus Mascarenia Prorex aduexit. Vrbanum Fernandum, firmissimæ in corpore infirmo virtutis Socium, in medio nauigationis cursu mors abstulerat in cœlum. Vnius iacturam, duodecim & illustrium Sociorum expeditio largè pensauit. Decem omnino in Æthiopiam perrecturi: duo cæteri ad Latinitatem tradendam, Goæ attinendi. Sed hic plerique substitûre Traiectione Æthiopica pendente. Terdi in quatuor nauibus erant. Vna Conceptionis dicebatur, in qua Andreas Consaluius, Paschalis Catalanus, Alphonsus Lopius. Ea noctu, trecentis cis Goam leucis, in Syrtes impedit. Prima luce ducenti quadraginta naufragi expunduntur in Terræ cumulum. Iude Nauarchus Lembo furtim cum primarijs triginta capitibus, & cophinis Regijs, Goam euadit. Post è reliquis, tres & quadraginta coagmentata è naufragij reliquijs, crate, demùm tenuere Cocinum. Crati nomen in dederant à misericordia Dei, qua vnâ salvi esse poterant, & fuere per continuata pericula. In eam induauerant Socios; sed horum benignitas exhorruit morituram fame Turbam deserere. Centum erant ac propè septuaginta. Maximum omnium Tormentum, fames. Menses sequunt nouem. Eam maritimæ aues, & pisces capti sustentabant, & fallebat diuini sermonis pabulum, menti, lagunente sensim corpore, præbitum à Socijs benignè. Inediâ iam planè deficientibus, industriam suggestit ingeniosa necessitas. Paucula confractæ nauis frusta, maris estus ad tumulum, in quo erant, compulit. Hinc Ratis coaluit. Inscendere eam vnuis & triginta, & Socij tres, etiam eorum voluntate qui remanserent. Explorare tantum mens erat. Nauigauere tamen, & altero mense inter Insulas delati, Pars Vectorum cum Patribus tribus in earum vnam, humilem atque infundam

cuudam exponitur, Pars leuiore iam nauigiolo, in fertilem appellit. Hic Palmorum fructibus audiūs saturi, morbo sternūtur: & cùm ad infecundæ Insulæ comites rediere, inuenere fame consumptos. Ad extremum, eos adhortati sunt Patres, mox & ipsi consumpti. Aliorum nouem Sociorum aduentum, trium iactura lætiorem fecit: Ac velut post tempestatem, serenitas blandior Societatis rebus illaxit. Constitutionum promulgatio, instauratioque prima votorum, Indicam totam exhilarauere. Goanas autem Scholas, nostro ex ordine Magistri. Adhuc, externis propemodum traditæ; penuriâ Sociorum. Nosocomium insuper Ethnicis, Domicilium Catechumenis, Seminarium Pueris, erigimur. In hoc Ioannes Ceilani Rex octennis, tum Trichinensis & Armuzianus Dynastæ, adolescebant ad Christianæ florem sanctitatis. At Tyronibus, seorsim ad religio- fæ robur vitæ educandis, Probationis Domus ibidem condita est. Tanaæ, Bazaini, in Commorino, Meliapore, Malacæ magna fecunditas. In Moluco quinquagies mille Christiani censebantur; in Commorino quadringenties mille.

C A P V T . X I .

Xauerius Iaponia Apostolus.

 Aponia Solem prima, Europęs & verum Numen, Orientis ultima conspexit. Illos in Lusitanis ab octennio viderat; Numen, sub huius anni exitum, 1549. Obsecrabo. 10. Xauerio monstrante. Alium multa terruissent. Mare Typhonibus, Scopulis, Sinesibus Piratis in Lusitanos concitatis infestum; sed & longum leucas mille trecentas. Tantundem abest Goâ Iaponia. Tum Regnorum sex & sexa- Regna in ea 66. ginta, Regum aliquanto pauciorum (quibusdam duo vel plura possidentibus Regna) multitudo. Quantula utilitas, eorum uno alteroue Christianis rebus acquisito? Et quā incerta, sub incertissimâ possessione Regnorum? Ea quibus, &

80 Synopsis Societ. I E S V.

Annus

Christi. Societ.

Cubo.

Dayrius.

Sacerdotes Barzij.

Eorum scilicet.

Vitiae.

Sanctimoniales.

& quando lubuerit, Regibus dat, vel adimit Cubo, Dux & Imperator militiae supremus. Ruat autem cum Dominacione Religio necesse est. Neque Christiana eo conciliato staret inconcussa. Daytius ei perpetuus, sed occultus Hostis, & continenter intentus in occasionem plenissimæ, & antiquissimæ potestatis vindicandæ. Hanc sexcentis abhinc annis Cubonum alter, occiso perfidè Collegâ, Dayrio rapuit: relictâ tantum autoritate speciosa, appellations, insignia, titulos Genti hororum auidissimæ conferendi. Hæc Dayrio favet, Cuboni facile & semper obliqua. Nulla autem inuadendi occasio melior, quam Religionis mutatio. Maxima autem Euangelij temora, laponum Sacerdotum (Bonzijs vocant) prauitas & supersticio multiplex. Xeuxij, Sadduceorum similes, totum Hominem morte putant extingui. Itaque de Camisijs, Numinibus suis, temporaria bona contendunt. Xodoxij contrà, atque Foquexij, æternam asserūt vitam, atq; à Fotoquijs Dijs post mortem obuentura postulant bona. Eadem populo promittunt, venduntque pecuniâ. Schedulas, promissionis ac recipiendorum in cælo Bonorum indices tradunt. Fotoquierum præcipui, Amida & Xaca. Ex his venenosis Sectarum fontibus, venenosiores Rivi; Denixiorum, qui Solem; Icoxiorum, qui Cacodemonem venerantur; cæterorum, qui benefici, homicidæ, divinitatis affectatores. Omnes, auari, mendaces, fœdi. Continentem tamen à venere, pecunia, carnibus & piscibus vitam simulantes. Eos nihilominus venerantur plerique sanctimoniaz præiudicio. Religionis specie, vitia illustratur. Vel Feciom acerui à Sole splendescunt. Omnibus præest Iacus, Sacrorum summas Antistes. Huic proximi, & supra Bonzijs, Tandi. Eadē supersticio, haud tamen quæ multiplex, nec vitijs inquinata, deteriorem ad sexum pertinet. Sanctimoniales illas, Biconias appellant. Bonzijs meliores sunt Laici. Idem Euangelium & promoturi, & retardatori itidæ moribusque. Et facile illud admissura erat eorum indolens, ingeniosa, perspicax, docilis, magnanima; disciplinatum, ut honorum sitiens. Polygamiam autem, furtum, maleficentiam,

ledicentiam, perjurium execrans: perturbationum, ac præfertim, iracundiæ Domina; Retardatura verò, simulatio, arrogantia, protervia, mores Europæis maximè aduersi. His etiam ut situ & religione, Iaponios nobis Antipodas diceres. Prodeunt verticem nudi, & rasi; salutant exalceati, honorant sedentes: strati vescuntur; calido potant; veste candidâ lugent, pullâ gestiunt. Adeos tamen iuit Goâ, & per multa pericula Franciscus, cum Cosma Turriano & Ioanne Fernandio Socijs. Duxit & Angerum antea, nunc per Baptisma, Paulum à Sancta Fide, & famulos eius duos Ioannem atque Antonium. Nomen & agnomen Angerus ab nostro Goensi Collegio sumpserat: Hoc bifariè vel S. Pauli, vel Sanctæ Fidei appellatur. Eos Malacam vexit Iacobus Noronia. Malacâ autem in Iaponiam Nauarchus Sina. Latronis nomen gerebat à violentiâ morum, quam mox perfidiâ cumulauit; nolens, quamquam ita condictum fuerat Malacæ, eo anno usque in Iaponiam pergere. Prætextus ei speciosus & multiplex: Tempesta; minacia Idoli, quod sortitione cōsulebat, responsa; Sinarum Portus ad hibernationem opportunus; Dolor de filiæ morte, è naui in fluctus procellis excussæ, haustæque vorticibus. Accurabat hæc omnia Cacodæmon: Xauerium quoque horrificâ specie & minis territans. Sed contrà, Nauis Cangoximam tenuit, & Genti Apostolum dedit. Assumptæ in celum Virginis-Matris annua Lux, eadem & Felicitatis Iaponicæ prima. Vrbs illa Saxumani Regis est, & Pauli Patria. Huius sermone Rex, & pulchellâ Deiparæ Tabulâ conciliatur Francisco: cui subinde præfenti potestate fecit edicto, palam prædicandæ Christianæ Legis. Hanc Paulus Matri primùm, Vxo, Filiæ, Propinquorum quibusdam propriâ ipse operâ persualit. Francisci autem (cui palam erat Interpres) vi atque solertiâ, longè plurimos. Domî Magisterium præstabat in perdocendâ eum linguâ. Cuius ut breuî peritum se Xaverius sensit, Bonzios audax bellator aggressus est. Eorum auctoritate supersticio nitebatur. Duos autem primo congressu prostrauit. Mox è Populo centum, veritati manus,

Annus

Christi. Societ.

*Mores Gentis.**Navigatio Xaverij & Sociorum;**Pericula.**Cangoximam ad Portum Appulso
15. Augusti.**Primi in Iaponia Christiani.*

82 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.
Prodigia effecta per So-
cios.**

Firandum abenit.

Amangucium.

*Meacum.
1551. 12.*

*Iteram Firando
Amangucium.*

caput autem subiecere Baptismo. Illecebra in plerosque ef-
ficax, Prodigia : Puellarum altera, vitæ : altera, fœdo tumore
vix viuens, valetudini per Xauerium redditæ: quidam etiam,
per Sociorum alterum, purgatus à leprâ. Manatura erat, flu-
minis more, Religio. Fontem obstruxit, qui aperuerat. Præ-
dicandæ facultatem reuocauit Saxumæ Rex: tum querimo-
niâ Bonziorum, tum vindictâ commercij, per Lusitanos
maioris spe lucri, Firandum Cangoximâ conuersi. Hic Po-
pulares Neophytes commendauit Paulo Franciscus, Firan-
dum ipse abiturus cum Socijs. Post semestre à Bonzijs Pau-
lus abigitur; crevit tamen Grex ad quingentos. Viudi Fœ-
tus suo se succo nutriti: & adolescunt quamquam vberi
immaturè submoti. Franciscus interim tendens Firandum,
in quandam Arcem Saxumani Regis situ inaccessam, Chri-
sti Legem intulerat, initiaueratque Baptismo quindecim.
Post autem Litanijs quas scripserat, Præfectum; flagello
quo usus erat, ibi relicto, à morbis sanauit plurimos. Pleros-
que desperauerant Medici. Præfens autem Firandi plures
diebus viginti, quâ anno toto Cangoximæ, traduxit ad
Christum. Hic resistere iussit Turrianum. Ipse Meacum
petijt ad religionem latius ex hac Metropoli fundendam.
Comitabantur Bernardus Iapon Christianus, & Ioannes
Fernandius, Socius. Amangucianis quâ ibat, Christum fru-
stra bimestri proposuit. Inde Meacum Reginam urbium, fa-
milijs habitatam nonages mille. Iuit per Hyemis rigorem
Prædonumq; insidias, vestigia Equitis premens, Peramque
humero deportans. Hinc in Tibijs tumor, & in membris ar-
dens febris. Ingresso paupertas oblitit vilisq; vestitus. Cum
Dayrio, vel Cubone congressum pauperi vendere volebant
auari Aulici. Facultatē prædicādi Christi sperabat emere do-
nis. Ea reliquerat Firadi. Huc rediit, mox Amanguciū, & per
eadem dona eandem à Regè potestatem expressit. Salu-
bria eius documenta comprobabant plerique: sed ad Bap-
tismum exspectabant qui præiret. Veritatis adiutrix Patien-
tia est. Plus eâ, quâ sermone Fernandius præstitit. Concio-
nantis præceptiones scommatibus; faciem, coniecto palam
sputo

sputo fēdauit. Ille linteo abstesit, nihil effatus. Victi ex-
emplo, breui quingenti. Anno vertente, vniuersè ter mille. Christi. Societ.
Disputationes Socios inter & Bonzios initæ, multos è po- Über hic frattus.
pulo adduxeré. Prodigia Xauerij plurimos. Communia, Prodigia.
Surdi, Claudi, Mutorum duorum curationes: Proprium,
lingua ipsa. Vnâ huius responsione propositas diuerso idio-
mate Quæstiones Apostolus simul soluebat. Sed ex hoc
læto curku reuocatus est Goam litteris Sociorum, & Bun-
gum inuitatus à Rege. Illas Nauis Lusitana detulerat Bun-
gensem ad Portum appulsa. Rex autem iam Quiuanus no-
mine: pòst sed serò Franciscus, eum inuitauerat Amangu-
censium Disputationum famâ permotus. Xauerius igitur
Turrianum Firando Amangucium accersit, & ibi subfistere
cum Fernando iubet: Firandenses autem Neophytes do-
ctiores rudioribus præesse. Ipse Amangucio Bungum pro- *Amangucio Bungum.*
fectus est pedes, Aræ lapidem, Calicem quoque & supel-
lectilem Sacram humero portans. Ita Patrē excepcere suam
in nauim Lusitani. Sed cum splendore & comitatu eum in
Regiam pergere voluerunt. Refragatus est primùm pau-
pertatis studio, dein vrgentium benignitati magis quā rationibus cœlit. Iuêre eorum triginta singuli cum manci-
pijs suis, veste optima & torque aureo; ipse autem ami-
culo lineo & viridi stolâ, insignes. Præibat arūdinem gerens
oblongam Eduardus Gama, Nauis Prætor. Ab eo proximi
quinque, sublimè portantes Catecheseos Christianæ Ia-
ponicâ linguâ Codicem scriptum: Deiparæ Iconem, Sci-
pionem viatorum Francisci, vmbellam ad excludendum
solem, & crepidas veteres. Interea Litui & Tormenta plau-
debant in naui: Et densa Plebs per urbem spectandi auida
feruebat. Speciosam deductionem superbâ exceptione su- *Deducitur atque excep-*
perandam credidit Rex. Obuiam igitur misit primùm & *pitar magnificè Fran-*
longè quingentos sui Custodes corporis; tum nobilitatis
Partem cuius Dux, Puer septennis vulca & ingenua ad Xa-
uerium oratione amabilis: Pòst Illustrium Agmen Puerorum;
postremò & proximè Fratrem, Amangucensium mox
Regem. Bungensis autem lateri & mensæ Xauerium ad-
cisus.

84 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Multos ciuium con-
uertit.
Et Bonzianum unum.*

*Bonziorum Principem
Primâ disceptatione
subigit.*

*Item & Secundâ per
quintiduum.*

*Revertitur in Indiam.
1552. 13.*

Prodigia.

mouit, & priuato eius per Hebdomadas sex continuato sermone, ab impuritatibus ac vitijs ad virtutum decora, nondum ad Christianæ legis nitorem emersit. Efficaciores in simplicem, & magis integrum Plebem, conciones publicæ fuere. Pannorum nitidi minusque gibbosí, promptius colorē bibunt. Saquaius è Bonzijs vaus subitò inter discipulandum conuersus Christum agnoscit. Regem cæteri, minis & seditionum, Bellorumque prædictionibus territabant: Xauerium quoq; necare per tumultum conati. Eo per Regem represso, disputationes redintegravere. Vnde ei primò Fucarandonius obiectus est; etate & sapietiae famâ omnium Princeps; Bungū autem per eos accersitus à leucis bis senis. Sed Pythagoricus somniator congressu primo succubuit. Xauerium ab annis mille quingentis, & mercatorem vixisse, & cognitissimum sibi narrabat. Vim Dementiae addidit iniurius in Xauerium, & Regem, adeoque extrusus è Curia. Sed post cū Bonzijs ter mille reuersus, Iudices & certaminis leges accepit à Rege: Tum ne plures quinque vni ex externo contendenter. Quintiduum ea contentio tenuit: & per eam abrogata est Camisiorum atque Fotoquiorum diuinitas, victorem Xauerium, pronuntiavere Iudices & Cætus omnis. Rex autem manu prehensum ad Hospitium (Christiani Domus erat) consequenti nobilitate deduxit. At non perinde in Christi legem sequebantur. Sinarum ipsis secum sacris vtentium, sese tuebantur exemplo. Annorum quinque & viginti Rex, & supra ætatem ut perspicax ad iudicandum, sic ad perficiendum latus. In Baptismum certè annos pependit septem & viginti, diuersa interim Bonziorum deliria pleraque expertus. Bis tamen speciem mutauit oris, bis lacrymas misit, tarditatem eius argente, inter supremum vale Francisco. Goam hic Bernardum, & Matthæum Iaponas auchit secum Onerariâ, quam paullò post fluctibus ferè demersam, fusis ad Deum precibus attollit. Scapham autem ab illa per ventos auersam, rursum ei adiungit. Simul in utrâque conspectus, atque auditus est solari utrobique iactatos. Sancianum con-

uersâ

uersâ mox aurâ prouehitur: vbi administrum Sinicæ Expeditionis idoneum, Iacobum Pereriam nactus est. Ditissimo sibique amicissimo homini mox persuasit, vt reauigaret in Indiam, impetraretque Goæ ab Episcopo & Prætore Legationis munus ad Sinarum Regem. Comitem se fore, & sic penetraturum in Regnum vetere, & seuerissimâ lege Exteris clausum. Spopondit omnia largè Pereria, & insuper tricies aureos mille ad munera offerenda Regi. Ipsi autem Francisco nauim quâ veheretur Malacam. Promptæ liberalitati Franciscus vaticinia reddidit Malacam iam nunc lauorum obsidione solutam. Ibi ingressurum se Goam usque *Predicationes.* Antonij Pereræ nauim. Hanc autem Iacobi qua ibat è Sanciano Malacam placidè dissoluendam vbi primum steterat. Inde Amacaum Portum Sinensis Regni alterum. Hic Petri Vellij munificentia par & pretiosior gratia. Affuturum ei semper Deum, & mortis diem prædicturum. Suo quæque tempore eueneret. Malacæ, Cocini, Ciuium & Sociorum officia raptim in Xauerium festinantem exprompta. Goam aduentans Moribundus frater recitato per eum aduenientem Euangelio sanatur. Simul ordinatur Societas Indica. Vniuersæ, & Collegio Goano Gasparem Barzæum præficit, Armuziâ nuperrimè reuersum. Cui, si mors eueniat, Emmanuëlem Moralem, & Melchiorem Nunnium successores dedit. Andream Fernandum cum Bernardo Iapone destinat Romam. Supremum diem Matthæus Goæ nuper clauserat. Claudet verò Conimbricæ Bernardus, illac Româ reauigaturus in Indiam.

C A P V T XII.

Eiusdem ad Sinas Profectio & Mors.

Degationem ad illorum Regem, unius spatio mensis Franciscus omnem adornavit. Comitandi desiderium curas accelerauerat. Aliâ, haud fas ei Regnum inire seuerè exteris omnibus clausum. Legationis Caput

*Annus
Christi. Societ.
Goâ discedit.
1552. 13.*

Tempestatem sedat.

Discrimen predicit.

Sinarum mores.

Xauerius Malac.

*Profectionis Sinensis
Remora.*

put constitutus erat, Alphonsi Noroniæ Pro-regis, & Ioannis Albuquerquij Antistitis Goani authoritate Iacobus Pereria. Magnos in eam sumptus fecerat. Litteras publicæ fidei testes, diplomata, munera secum Xauerius vehebat: Simul Malacam vsque Socios tres, Baltasarem Gagum, Sacerdotem, Petrum Alcaceuam, Eduardum Siluam, Expeditioni Iaponicæ destinatos. Medium Malacam inter & Goam spatium emensis, tempestas incubuit. Eam sacrorum cinerum Thecâ in fluctus demissâ Franciscus fregit. Securum autem, & incurium subitâ serenitate Nauarchum, periculi grauioris admonuit. Simul nauis in Syrites inuecta pene subsidit. Discriminis depulsor idem qui vates. Author autem Cacodæmon, tremens Sinicâ etiam statione ab eodem illo detrudi. Suspecta erat veteratori, sedata & Disciplinis ac legibus culta Indoles Gentis: Tum multis eximij vitijs mores: demum pleræque Legum, Sanctitatis specie Christianarum affines, & quasi relicta ab Apostolo Thomâ vestigia. Aduenarum igitur oculis, Indigenas; horum autem, Regem ipsum prouidè submôrat. Nam huius vnius Imperium vel exemplum, Gentem vniuersam, parendi & imitandi promptam, facillimè ad Christum traheret. Hac tamen Xauerius illam aggredi, & corpus arctè cohærens, per Caput petere decreuit. Tempestates frustra, Inuidiam magis prosperè inuidiæ Parens obiecit. Eam altè Aluaro Tadio inspiravit, Pererianæ felicitati dudum infenso; & gloriæ atque compendijs, quæ ex ea Legatione procederent, æmulo. Designatus erat Malacensis Prætor Arcis. Et Præfecturæ Maritimæ à Pro-rege Diploma Franciscus ei paucos ante dies Goâ detulerat. Inuiserat quoque iacentem ex morbo, & officiosè coluerat tum amicitiæ veteris comprobandæ, tum Hominis Legationi conciliandi studio. Pereriam quoque ipsum iam præsentem, modestiæ in Prætorem testificandæ admonuerat. Et obsequens Frâcisco Iacobus permiserat totam rem Aluari potestati. Humanitatem eam omnem inuidia superauit. Pererianæ nauis Gubernaculum ad se afferri Aluarus iussit; nauim autem, & Pereriam ipsum

ipsum vetuit Portu excedere. Prohibitionis iniustæ prætextus, metus obsidij Malacensis. Contrà Xauerius tetendit, & diuersè. Primum coram & blandè, & deprecanti similior quām vrgenti. Sic lusus, internuntios adhibet: Ioannem Suarium, & Franciscum Aluarum. Ille Malacensis Parochus erat, hic Iudex: qui Taidio veteres litteras protulit Lusitani Regis, quibus Xauerio morem geri iubebat; & recens Diploma Pro-regis, Legationem decernentis ad Sinas: Suarius, Episcopi Goani, cui erat Vicarius, Epistolam ostendit eiusdem cum Diplomate, Argumenti. Obfirmabatur tam multiplici intercessione Præfetus. In vulnera pharmacis obdureſcentia, ferrum Medici stringunt. Antiquum (& ad hanc diem otiosum) Pontificis Pauli Diploma, ceu reconditum è vagina gladium, Franciscus. Eo Nuntius Apostolicus iubebatur: & intentebatur in illos Anathema, qui eius pro religione conatibus obſtitiffent. Id per Suarium Præfecto proponit: qui iam obſtinatior, & Franciscum authoritatis & probitatis simulatione notare ausus est, & vi attinere Pereriam. Illi Franciscus interdictum sacris esse, pronuntiari palam iussit: ærumnas ideo ipſi prædicens graves nec seras. Breui Aluarus leprâ coopertus, & in Proregem cōtumax, catenis in Lusitaniam & perpetuos carceres tractus est; vbi fēdo apostemate perijt, bonis autem priuatut à Rege. Pereriaz sua inuiderat. Facinus retractasse quidam tradidere. Et obſtinato penitūdinem postulauit à Deo Franciscus, Malacâ discedens ad Sinas. Eam profectionem priuatus ipſe suscepit, quando iam Legationis præſidio nudus, & liber Expeditionis Iaponicæ curis. Ad hanc Baltasarem Gagum cum Silua & Alcaceua nuper ex eadem vrbe dimiserat, Andream Ferreriam Sdcium sibi afferuans. Cum hoc & Antonio Interprete Sinensi abiens exuit publicè calceos, & puluerem in portas vrbis excusſit. Tum magnas miseræ clades edixit. Inde Pereriaz nauem ingressus, consolatorias ad absentem dedit, amici, suâ velut causa dispendium & probrum passi, vultum non sustinens. Sed maiores ei & honores & opes, quām Legatione collegisset, &

Nec tollitari.

Pergit Xauerius ut
primatus.

ad

Annus
Christi. Societ.
Sanchianum.

*Pro ingressu ad Sinas
 Xauerius multa co-
 natu*r.**

Transfigit.

Luditur.

adpromisit, & impetravit à Lusitanæ Rege. Ad eandem Pereriam è Sincuparano Freto alteras, & è Sanchiano tertias scripsit vir amicissimus. Eam Sinarum sterilem Insulam, & ad commercium modò habitatam, secundis vfa ventis nauis præterijt. Nauarchum Franciscus admonuit erroris; & scapham illuc ad explorandum à biduo triduoue dimissam, binas intra horas reddituram prædixit. Ea vaticinia cariorem illum Lusitanis ac Sinis Insulæ habitatoribus fecere. Vtrique acriter & frustra dehortati sunt ne tentaret ingressum in Regnum. Seruitus, Carcer, Mors ei proponebatur à singulis, & febris illum opportunè inter has discep-tationes aggressa. Sed quintâ post & decimâ die habens meliusculè, negotium profectionis ardentiùs ipse redintegrat. Deerant ad eam Nauarchus, Interpres, Socius. Nam Ferreria languebat, & brevi in Indiam & ad suos ab eo remissus est. Antonius Interpres, Mandarinorum seu Magistratum Idioma, à vulgari diuersissimum, erat oblitus de-suetudine loquendi. Nauarchos omnes percellebat discrimen capitis. Haud mitiori pénâ vindicatur alienigenæ in Regnum inuestigatio. Mercatoris tamen Sinensis metum expugnauit Franciscus copiâ Piperis ingenti. Aureis æstimabatur plusquam ducentis. Quin alter Interpres isque litteratus vltro obtulit se. Hunc & Xauerium Mercator nocte atque Nauiculâ deuecturus erat ad Cantonensis vrbis pomærium; & Franciscum, biduo triduoue occultaturus domi, usurus autem remigio filiorum atque seruorum. Et Cantoniam cuncta curaturus abierat; at in Sanctianum non redijt periculi horrore. Nouus quoque Interpres fidem fugâ fefellit. Ad veterem Franciscus, quamquam haud satis idoneum, retulit se; & statuit cum eo ad Sionis Regem ire; atque inde comitari Legatum, quem hic ad Sinensem desti-nabat. Sed vocabatur in celum: cuius desiderium solito ar-dentius nouissimè senserat. Sanciano Lusitani cum nauibus fere omnes abierant. Quippe veriti ne Francisci ad Sinas adreptio, Mandarinorum suspicionem & iram in Euro-pæos omnes acueret. Sacrum faciebat Franciscus, quando eius

Annus
Christi. Societ.
Egrotat.
Moritur. 2. Decembr.
Corpus incorruptum.
1553. 14.

cius hospes Georgius Aluarus proripit se Sacello, fugiens mutato consilio Malacam. Sed eum inde haud abiturum, prædixit Sacro peracto Xauerius. Et inhospitalis Hospes paucis postquam appulsus erat diebus, à latronibus Malacensi insilua ceditur. Xauerius Sacello digrediens febrim sensit. Ad nauim tamen, quæ unica restabat, egros, qui ibi erant, solatus perrexit. At iactationem haud ferens, exportari se iussit in ripam. Inde in Tugurium Lusitanum. Hic & bis vena inciditur, & cum sanguine abit Orexis. Septiduum autem psalmorum versiculis, tum ad Diuos, Christiparam, Christum alloquijis extrahit. Siluit inde per triduum: subinde lacrymis stillans. Biduo postremo lingua ad officium rediit, Christum & Virginem inclamans. Tertio ante Auroram die Crucifixum manu cōplete tens efflauit animam. Egrotanti adfuit Lusitanus ille, cui Franciscus cōmodam vitam, & extra mare prædixit. Morienti Antonius Interpres, & fortè Indicus puer, quem intuēs infirmus, bis miserum inclamauit, vitæ nimirum flagitosæ prescius, quam is uno post mensarriperet, & glande traiectus finiret. Mors animam Xauerij soluit, corporis, ceu rei sacrae, abstinentis. Calci immersum, sesquianno post sauginem misit, coloris & succi retinens. Prodigia quoque per illud, dum Sauchiano Malacam, atque hiac Goam defertur patrata, qualis Xauerius fuerit, ostenderunt.

Moritz. 2. Decembr.

Corpus incorruptum.

C A P V T X I I I .

De Gaspare Barza.

Auerium haud toto post anno ad Immortalitatis
premium secutus est. Eius, ad animarum questum,
vestigia presserat. Xauerium alterum dixere. Gente,
prosapiâ diuersis, multa inerant eadem: Aquimi corporisque
excellitas, Paupertas, Obedientia, Deum precandi studium,
dicendi vis atque efficacia. Eam à natura ceptam in Xauerio
Deus intendit: totam Gaspari, Zelandi & plebeij gene-

Annus

*Christi. Societ.
Sociis adscribitur in
Lusitania.*

1546. 7.

*In Indiam navigat.
1548. 9.*

Coe laborat.

Brachmanum Principem aliosq[ue] Christo adiungit.

ris, exillis autem & eruditio[n]is & vocis homini, infudit. Adeo addomesticas res in Lusitanâ Socijs adscriptus est: quas & lacertis tractavit strenuè semestri. Ut & sermone animas hinceret, apud Simonem institit. Sicutur dicere ex tempore & scanno, & de quolibet. Domesticis omnibus inceptissimus est visus, pr[et]erquam sibi. Adeo dixit iuuenustè. Nihilominus Sacerdos factus, Pedrog[ue] & Figueiri Lusitanæ Oppidis, animum & vocem exercuit. Suum animo robur constitit, aures excipiendis peccatis per continuatas viginti horas præbentia. Post vero laboribus quoque obduruit Goam nauiganti. Eadem Barzæo, quæ olim Xauerio, & in naui & Mozambici in vectores officia. Iacebant propè vniuersi, & Sociorum novem, in nauibus binis, haud pauci. Goam appulso una vox Xauerij deerat. Huius igitur iussu per ludicrum & noctem declamando illam intendit: tum ternas habendo quotidie lectiones in Scholis, & conciones plurimas in Symposijs, Carceribus, Templis. Xauerianæ efficitatis aliquid hic illum exceptit. Par impetus & in dicendo vis agebat. Scpc pulpite excendentis genibus accidere qui aliena rapuerant, prompti ad damnum ex eius præscriptione pensandum. Christianos in carcere omnes absolvit à noxiis: compulit autem & ad Litanias cantandas quotidie sub noctem, & deligendum Censorem, qui temerariam iuriandi consuetudinem, & alia peccata palam argueret. Haud Barbarorum cura neglecta est. Idem Sol qui res illustratas accedit, alias obscuras illustrat. Lucù Brachmanum Principi famoso Gaspar, velut per rimam illuxit. Christianos erudientem in carcere captiuos, dissimulanter audiebat Brachmanes & ipse captiuus. Simul plenam ad lucem obtulit se, & perdoctus à Gaspare, eandem communicavit sua cum Coniuge & Filio Sororis. Frigidus Lunæ splendor seipso definit: calidus Solis, c[on]tu protenditur. Ita splendebat feruidè Barzæus. Eum Chalenæ Lusitanorum Arci affixit Goensis Rector Gomius; Goæ autem Xauerius, Rectorem iubens pro Gomio. At Gaspar Chalenâ se moueri passus est; Rectoris autem officio, etiam precatus, penitus quippe

quippe Goâ mouendus. Et à Francisco iam auehendus erat
in Iaponiam Barzæus. At qui diuinitus Xauerij non co-
mes, sed emulus & vicarius parabatur. Expeditionis nimi-
sum nouæ & arduæ dignus auctor. Haud aliam Fran-
ciscus Armuzianam, & se dignam credens spe amplâ 1549.
præceperat: sed alteri sibi imposuit ad Iaponicam abstra-
ctus. Barzæi comes Raimundus Pereria: campus Armuzia-
vrbs & nominis eiusdem Insula. Per vtramque magnus Cœ-
li & hominum ardor in vitia. Vtraque septennium nuper
ignibus occultis arsit, dum damnosoire sceleris cœtu flagra-
ret. Ignoes in vaporem defecere materie consumptâ: at no-
vum sceleri suggerebat in dies Nationum, mercium, super-
stitionumque diuersitas. Ad restinguendum Gaspar accur-
rit, & eius aduentu dies haud paucos vrbs totâ intremuit.
Satanâ exhorruisse suspicio est, nec vana. Obuiavere deue-
cti cymbis, Vicarius Episcopi Goensis, & Oeconomus Ar-
muziani Regis. Iuuenis erat Rex, Saracenus, & tributarius
Lusitani; cuius nomine Emmanuel de Lima Præsidio Ar-
cem tenebat vrbis. Volebat hic apud se habere Gasparem,
volebat Vicarius. Xenodochium habuit Hospitem: Magi-
strum, primò omnium, cetas prima Puerorum. Incendio per
vitia nondum præparatos, per Catechesin, cantiones
sacras, præmiola, submouit. Ab his ad adultos, ab inge-
nuis ad Seruos; à Christianis ad Ethnicos, Mahometanos,
Iudeos, Hæreticos, Schismaticos perlatus industriæ est
fructus. Multiplex hæc erat, & multipliciter, idoneeque
impensa, desiderium potiundi Gasparis accedit. Adeo
iam eorum quique, negligi se querebantur. Hebdoma-
dam itaque partitus est: & secundam quamque Feriam
Ethnicis, sextam Mahometanis, ceteras Christianis, Sab-
batum Hebræis, Dominicas dies vniuersis & per conciones
præsertim attribuit. Et quasi torrens è dicentis ore fluxisset,
ita inimicitarum, nummorum, impudicitiarum temperabat
ardorem: lacrymas autem miscebatur auditor, & ijs eluebat
peccata prostratus ad genua Gasparis. Confitentium con-
fluxus ternas dormienti permittebat horas: subinde tan-

Annus.

*Christi. Societ.**Iaponia destinans**Armuziam mittitur.*

10.

*Ingentes ibi ac felices
cius labores.*

92 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi Societ.

Vaticinia.

Impetrations morbo-
rum salutares.

Depulsiones.

Barzæi Authoritas.
In Socios aggregandos.
In Ethnicos.

In Saracenos & Is-
deos.

tum siogulas. Quo aliqui simulatione morborum, ceteris, eius præripiebant aures. Qui verò corpori ut animi morbo tenebantur, eos vna sèpe exomologesis apud Gasparem, vtrâque parte sanabat. Contumaces autem in monitorem, poenas, vel corporibus dabant. Noluere milites ad Monoianæ Arcis obsidionem ituri, confiteri peccata. Plerique vel ab insidentibus Persis, vel lue prostrati perierte. Contumaciæ verò idem & cohortis Dux, inter blasphemarum vocum, tonitrui, pluviae, grandinis, turbinis & publicæ caliginis horrores occubuit. Qui autem ad confitendum rediere Armuziam, ab eo expiati, & ad obsidionem remissi, Arcem obtinuere deditioæ. Omnia è vaticinio & publica comminatione Gasparis. Priuatim sceleratos duos, ad confitendum adduxit varia species per noctem ostensa diuinitus. Alterum, ipsius Gasparis splendida, fragrans, venusta; alterum, felium, murium, nigrorumque animalium horrenda. Morbus per Gasparem impetratus à Deo, alijs duabus, confessionem noxarum expressit. Medicum Phrenetici fugiebant: & alter usque in Indiam, Armuziæ nauim ea propter ingressus. Alteri symptoma postridie subortum penè absque Sacerdote, vti Gaspar prædixerat, vitam eripuit. Ita in proteruos durus salubriter fuit, in comes, promptè facilis. Sacro altero, puerum oculi tumore, & febri; altero, amicorum quendam ab lethali inualetudine; missò autem Ioannis Evangelio Energumenam, à dæmonum infestatione liberat. Hinc, velut ex igne lux, magna authoritas Barzæi. In sui Instituti candidatos prompta. Illud plurimi ambiere. Pauci obtinuere ab homine cetera facili. In Ethnicos benigna. Rhedas Idolorum circumibant vel insidebant miseri, seque vel implicabant in rotas, vel seipso nouaculis incidebant, Pagodibus immolando. Vaccis autem per vicos euntibus dulces aquas exponebant ad potum, carò vtique emptas: quales nimirum totâ Insulâ vulnæ. Plurimi Christum agnouere. In Saracenos atque Iudeos minimè odiosa. In Coranum & Synagogam inuitabant deducebantque audituri docentem. Ioannis quoque Baptiste

Baptistæ appellatione gloriosâ eum dignati. Nec erubuit Philosophus Saracenos inter illustris, congregati prouocanti. Inpediâ certare Medicinæ arte & corporis viribus fretus volebat. Illam qui diutius ferret, victorem fore. Antè, rationibus homini agendum Gaspar ostendit. Tum Philosophus pallere & differre certamen. At vxor & filia præsentes, Mariti & Patris pudorem ac metum, causæ infirmitatem interpretatæ sunt, & clam petiere Baptismum. Eas Barzæus fidum apud hominem subducit catechesi tingendas. Repetit Philosophus ille subductas; sed legem Barzæus adiecit; obtenturum eas, si disputando vinceret; sio autem, Christianum cum illis fore. Legem Philosophus admisit; disceptauit: sed Iudicium sententiâ victus, fugit in *Victoria illustris*. Persidem. Eadem Barzæi circa Legati Persici uxorem con- 1550. 11. stantia. Christianè viuere volentem reddi noluit, quamquam maritus repeteret, Rex autem Persarum & Bellum mioaretur, & Lusitanum retineret apud se Legatum. Hunc tamen remisit brevi pacatior, & suo Femina arbitratui reliqua est. Supererat Armuzianorum Rex. Dehortabantur eum Proceres, blanditijs, precibus, mitis. Gaspar permouit ad condicendam Catechesi certam, certam Baptismo diem. Lacrymis mater vulnusque retraxit. Pro retracto supplicationes per urbem instituunt, Gaspar Catholicas, Mahometanas contrà Cacizij. At ille, fremens Pseudoprophetam opponi Christo, Saracenos Corano de- *Andacia*. pellit. Victricis signum Crucis, in fastigio eius statuit, & obstruit cæmento valvas. Neque recludi passus est, quamquam bella minarentur omnes in vicinia Reges, & Sophus *Constantia*. ipse Persarum; & inclinarent corrupti auro Christiani, novusque Arcis Præfectus. Ausus hic Corani reclusionem Barzæo proponere, deliquio vix mortem effugit, quam alij impietatis Patroni incurre. Ad tantum illud facinus, Barzæi vis omnis, Puerorum Chorus imbellis. Ad constantiam in aduersarios tantos, fiducia Deo nixa. Iogues omnium Princeps agnouit, & disceptionibus doceri se, & doctum baptismu lustrari passus est. Paulum Gaspar appellavit:

**Annus
Christi. Societ.**

*Collegij Armuзиani
primordia.*

*Ed ad Gasparem con-
cursum.*

E Turcia.

Constantinopoli.

E Perside.

Ex Arabid.

1551. 12.

Goam Barzenis reddit.

pellavit: & ad specimen amisit Romam; sed è Lusitanâ pergentem morbus extinxit. Eius antè Discipuli, imitatores nunc in amplectendo Christo fuere. Delubrum autem, quod habebat suburbanum, in Deiparæ facellum à Gaspare versum est; Habitatio, in Collegium Sociorum. Breui ad Decuriæ numerum, & sanctimoniaz Apicem euasere. Singulorum impetus erant supra naturam. Intolerabilis mortalibus vitæ asperitas, eorum quinos immaturo struit fato. Beatam ad æternitatem properè, non diu tendere, breuem per ætatem licet. Collegij appellatio, à Bono-Isu. Dotationis gloriam obtinuit Emmanuel de Lima, nuper Arcis Præfектus. Ciues contenderant, Christianæ rei gratiâ: quippe quò ad eam capessendam ventitabant ad Gasparem diuersissimæ gentis & superstitionis homines: Persæ, Arabes, Armeni, Georgiani, Abassini. E Turcia Græci, & Itali; & Genuensis quidam fortunas omnes Catholicæ religionis recuperandæ studio deserens. Duo item litteris ab eo petiere, ut accessum sibi ad urbem, & redditum ad Ecclesiam tutum, præstaret. Ambo hac vna de causâ à Mahometanis occisi sunt: alter Constantinopoli, Christianorum, qui ibi erant, nomine longè Bacoram usque progressus, capite; alter Catifâ, quæ ad Sinum Persicum est, toto frustratim corpore cæsus interiit. Barzæi ad utrumque responsorias intercepere Saraceni. Et suas Catifâ Ioannes (hoc eius nomen, natale autem Solum, Colonia Ubiorum) nitrato puluere diluto scripserat Flandricè, Gallicè, Latinè. Ex Arabia felice Legatio bimestris & magnifica magis quam felix. Inuitabat Legatus Gasparem ut veniret ad suos, omnes illico Christianos fore. Ammonitæ sunt, & omnium primi à Mahomete corrupti. Eò alliciebant multa Barzæum, pri-dem ad Scytas, Abassinos, Sinas cogitantem: retinuit vna prohibitio Francisci. Alias ex alijs profectiones anhelantem suo iniussu vetuerat, Armuзиâ per triennium exire. Eo ex-spirante in Iaponiam acciuit. Igitur discessero Goam, contestationes, lacrymæ, appellations ad Xauerium & Lusitaniaz Regem ab Armuзиanis objectæ sunt. Clam abeunti Consaluu

Consalvus Rodericus successit. Goam appulso, & totam
inflammatis per Portum, Plateas, Templa concionibus ac-
cidenti, mox adueniens è Iaponia Franciscus, Prouinciam
Indicam tradit. Suum ad Sinas comitem optarat. Deus creatur.
iam iterum, tertiumque diuulsit. Conspirabant Sociorum 1552.
& exterorum vota. Nec decebat tanta hęc duo sidera, vnius
Gentis ambitu concludi. Occasu iuncta suot. Post Xauer-
ium toto non anno Gaspar, & stans occubuit. In Aede vr-
bis primaria dicentem vires defecere. In pulpitum prola-
psus, vicinorum manus reiecit in Collegium deportare vo-
lentium. Eo ipsemet suis se pedibus traxit: & in acciso labo-
ribus corpore suffecit febri quod carperet. Ausus est vltro
quærere de morte. Audieas proximè adesse, Bazainiam in
urbem misit, qui Melchiorem Nunnium aduocaret. Suc-
cessorum alter hic erat in Sygrapha per Xauerium profi-
ciscentem ad Sinas Goę relictā. Alter & prior, Emmanuel
Morales: quo duos abhinc menses vita defuncto, successu-
rus erat Nunnus in Præfeturā. Extincto Gaspare Goam
peruēnit afflīctissimam exitio Patris.

Annus

*Christi. Societ.
India Provincialis*

13.

Obit 18. Octob.

1553. 14.

C A P V T X I V .

De Aethiopia Patriarcha.

Ongè lateque pér Africę intima, extensa est. Situs.

Abassia propriissimè dicitur, & Abassiorum Rex
aut Imperator, qui Genti præst. Pretelannem Appellatio.

temerè Europæum vulgus appellat; glorioſo no-
mine, ab extinctis Asiac populis, ad Africę Aethiopas trans-
lato. Gens à Romana dudum Ecclesiā discessit, ad Dioſco-

rum, Eutycheten, & Alexandrinum Patriarcham conuerſa:

Reditum quatuor per etates, Imperatores multi & fruſtrā

agitarunt. Decimum pridem surculum egrę iofitione resti-
tuas. Reconciliationem nuper tentauit Claudius Abassius
Rex; & per Ioannoem III. Lusitanum postulauit ad suę

mitti

96 Synopfis Societ. I E S V.

Annus
Christi Societ.
*Pro reconciliatione
conatus.*
1554. 15.
*Io. Nunnio Aethio-
pic Patriarcha.*

mitti Patriarcham. Sollicitatus à Ioanne Ignatius designauerat Fabrum, Paschasiū quoque idoneum sentiens, quin & seipse offerens. Dilata missio est incertâ causâ. Suspicor, inconstantia Claudij: qui octennio post negotium satis calidè resumpit. Tum Ioanni Nunnio, extincti Fabri Discipulo, cù imposita est, Crux-ne dicam an Dignitas? Certè cù grauissimum tormentorum accepit; nec nisi adactus voti religione. Olissiponem ex Italia missi, Andreas Ouiedus & Melchior Carnerus in Episcopos consecrandi, & Patriarchæ successores. Habebant & ab Ignatio sapientiæ plenas ad Claudium litteras. Ouiedus in Hierapolitanum Antistitem cum Nunnio Patriarcha Olissipone initiatus est: in Nicænum Carnerius, sed Goz. Nam eò præcucurrerat cum decuriâ Sociorum. Ex his octo erant in Aethiopiam cum Nunnio perrecturi. Huius dignitati consulens Petrus Matareria Prorex, Iacobum Diazum Goâ præmisit ad Claudium. Additi è Societate Consalvus Rodericus & Fulgentius Freires, exploraturi constantiam Regis: & viam munituri Patriarchæ. Opportuna prouisio. Negat Claudius, Abassinis suis postulatum à se Patriarcham: at Lusitanis modò è Christophori Gamæ exercitu reliquis. Abassinis hic in Mahometanos annis abhinc tredecim auxilio venerat. Lusitanos excoluit Consalvus; in Aethiopias frustra auctoritate scriptisque depugnans. Attamen Claudij mentem concusserat: prouocaratque Abunam, Schismaticum, Gentis Patriarcham, ab Alexandrino submissum. Certaminis verò fugientem sustinebant Proceres & Claudij Mater. Monachorum aliqui stabant à Consalvo: & Nunnium iam Rex patiebatur in Abassiam pergere: eo præsente atque auditio, deliberaturum se de reconciliatione cum Pontifice Romano. Redicere Goam cum hoc ancipiti responso Diazius atque Consalvus. Eodem Nunnus Patriarcha, Ouiedusque Episcopus brevi appulere. Et ille per eam incertitudinem suos pergere ad Aethiopias volebat. Retinuere domestici & externi, personæ, quam gerebat, respectu. Ouiedus modò cum Socijs quinque illuc præmisitus est.

CAPVT

Goam appellat.
1556. 17.
Ibi attinetur.

C A P V T X V.

Ignatij Obitus.

ANnos iam triginta languebat eius imbellè corpusculum, partim spontaneis pœnis, partim stomachi curatione peruersâ. Igneæ Ignatius indolis erat; sed aquæ præjudicium Medicis dederant sedatissimi mo-
res. Procedente iam ævo, noua pondera incubuere: Se-
nium, administratio Societatis, desiderium fruendi Deo.
Deoique novissimum illud, bellantis Romæ conspectus,
Paulo IV. Pont. arma in Hispanum parante. Cæterum,
miraculo Ignatium vivere affirmabat Iacobus Eguia, eius
conscientiarum arbiter. Ut eo diutiùs frueremur, illi author
ipse alijq; à biennio fuerant, vt ad gerendas res impar, Adiu-
torem adscisceret. Adscitus tunc quidem est Natalis suffra-
gijs Patrum Ignatijque consensu, & officium dignè præsti-
tit. Nunc autem abierat in Hispaniam, ad subsidia Romano
Collegio petēda. Pro eo designauit Ignatius Polancū atque
Madridum. Habebat enim peiusculè, ideoq; in Villam, sed
intra urbem secessit. Hic morbus ingrauoscit celi, vel noui
tecti iniuriâ. Domum reportatur. Aliquot in lectulo dies
duxit eodem vultu. Mortis periculum abesse dicebant Me-
dici. Sed propinquantem prospiciebat exspectabatque for-
tis Imperator. Tertio Kalendas Sextiles destinatur ab eo
ad Pontificem Polancus supremi officij gratiâ. Sed consilio
Medicorum hæret in crastinum. Et ecce dum primo mane
visitur ab Corporibus infirmus, animam agebat scilicet:
quam paullò pôst Iesum ingeminans efflavit. Iecur inediâ
quasi lapideum; in vna vénarum, lapilli tres inuenti, Iacobo
Eguæ fidem adstruxerent. Corpus autem prodigium, nunc
prodigiorum fons visum est. Ipsum ad dextram Aræ ma-
ximæ in Templo humanærè.

*Morbiconfuso.**Mars, i. Italy.*

17.

**Annus
Christi. Societas**

C A P V T . X V I .

Status Societatis.

1546.	7.	
1550.	11.	
1555.	16.	
<i>Socij mille.</i>		
<i>Domicilia centum.</i>		
<i>Provincie duodecim.</i>		
<i>Belgica.</i>		
<i>Germanica.</i>		
<i>Italica.</i>		
<i>Gallicana.</i>		
<i>Sicula.</i>		
<i>Castellana.</i>		
<i>Aragonensis,</i>		
<i>Bætica.</i>		
<i>Lusitanica.</i>		
<i>Indica.</i>		
<i>Brasilica.</i>		
<i>Æthiopica.</i>		

Militiam hanc Annis quindecim, & mensibus aliquot rexit Ignatius. Ostendere autem, ipse, tanti exercitum esse, quanti Imperator est. Societas contra, tanti Ignatium esse, quanti ipsa erat. Primum eius quinquennium diversos ordines & gradus, Coadiutorum utrorumque adiunctione, & Stationes decem, Provinciamque in Lusitania sub Rodericio primam instituit. Altero Leges, & Constitutionum vincula accessere, unde Partium cum Capite ac inter se coniunctio. Domicilia duo & viginti, Provinciae autem insuper, Hispaniensis sub Araozio, & sub Xauerio Indica. Gallicanam enim, Germanicam, Italiam adhuc administrabat Ignatius per se. Siculam per Laiatum cum Inspectoris appellatione & potestate. Tertium verò quinquennium, Socios censuit mille, sparsos in Domicilia centum, & Provincias omnino duodecim. Postrema omnium, & seri partus difficultate, Patri gratissima, Germanica Inferior, seu Belgica. Inter edendam immortetur, & velut Beniaminam Jacobus, sic eam crudi & laboriosissimi partus difficultate caram, tenerius amavit Ignatius. Concepserat Bernardo Oliverio regendam: sed eum ad Tordacense suburbium lues oneri, viteque mortali subduxerat. Superiorum Germanicam, administrabat Petrus Canisius Italicae Collegiorum maximè feracem, primo Paschasius; eo ad Gallicanam amissi, Lainius; Siue Nam Hieronymus Domenecus in Hispania Castellanam Araozius, Aragonensem Strada, Bæticam Michaël Turrianus primū, cum eo ad Lusitanicam post Rodericum & Mironium traducto, Bartholomæus Bustamantius. Indicatus post Barzæum, Melchiorem Nuñium, Balkhasarem Diazium, Antonium Quadrium, Consaluuus Silveria. Brasiliacam

cam Emmanuel Nobrega, tum Ludouicus Grana. Aethiopica adhuc adibatur. At nō sine Patronis & Hostibus, in tantam amplitudinem per quatuor Partes Orbis tātillo anno-
dū numero Societas processit. Vt̄ magis promouerint, for-
tē ambigas. Nauim aduersa & vehemens aura, magis, quām
lenis & secunda propellat, si ad illam obliquaueris vela. Ita
Societas aduersos Hostium conatus patientiā in auxiliū ver-
tit. Qui non eam oppugnauere? Idololatræ, Hæretici, Im-
probi, manifestè. Aliorum quidam, cuniculis & furtim; Pri-
uati, Magistratus, ex omni Ordine, diuerso sāpe respectu, ac
cetera discordes inter se: Quosdama Invidentia stimulauit:
multos ignoratio & credulitas, velut per noctem nocturos
effudit. Arma, Calumniæ, Scommata, Testimoniorum Iu-
dicatorumque Corruptio, Edicta, Diræ, Libelli Famosi,
Picturæ infamæs: Varia linguarum ut manuū Tela. Ni-
hil quidquam intactum in tanto corpore relicturn est. Ap-
pellatio, Privilegia, Vestis; Victus, Eruditio, Mores, Con-
scientia ipsæ ad lucem protractæ. Atque vitam ad lucem;
& Tribunal Veritatis! Per Circulos, Symposia, sugesta tra-
hebamur; ac inauditi ac subinde damnabamur ignoti. Hinc
solitudo, egestas, contumeliaz, proscriptiones, exilia, plágæ,
mortes. At innocentibus hand diu noxia. Patrocinabatur *Patroni.*
Veritas, & eorum auctoritas, qui norant quod tuerentur.
Paulus Pontifex III. Societatis vt natæ, primâ Ordinis
Confirmatione, Susceptor, sic oppugnatæ Tutor sex Di-
plomatū obiectu. Eisdem & Defensor binis Iulius III.
Pont. Litteris extitit. Sed & Nutritius, Collegiorum Romani
atq; Germanici; immo Societatis vniuersæ, iubens Ignatiū,
quoties egeret, ad se recurrere. Promotores verò se & ipse,
& Marcellus, & Paulus IV. obtulere. Et Iulius eam figere
Ierosolymis, Constantinopoli, & in Cypro voluit; Marcel-
lus Ignatum colligere milites iussit: usuram sese collectis.
Paulus autem largam Romano Collegio dotem statuerat.
Sed huius consilium sumptuosus belli apparatus; illorum,
mors interueniens infregit. Purpuratorum Patrum idem
serè in nostros animus: tum vniuersorum, tum singulorum.

E Comitio, quo Iulius Pontifex creatus est, aureos bis centum ad Ignatium misere. Iam qui Tridentinæ Synodo præfuere Legati, superauere, nostrorū indigentiam liberalitate; cōmendatione modestiam. Singulos alio alioq; tempore & causâ fauentes quis censeat? Fauebant & per Ecclesiam Aristitutum plerique. Ij præsertim qui Nostros viderāt Tridenti, vel ibi per eos gesta, nuntiante famâ longè acceperant: Magnos ex omni Ordine Patronos ea Societari Synodus peperit. Carolus Cæsar & Franciscus I. Galliarum Rex, etiam beneficia impertiére vix notæ. At utriusque, Henricus Francisci, Philippus Catoli filius, penitus exploratam inuere. Ferdinandus verò eiusdem Caroli frater & in Imperio successor; & Ioannes III. Lusitaniz Rex, Patres ei se præbuere. Haud sollicitè magis sua ipsi, quam nostra, curassent. Nec illis ea benignitate multum concessere Guillielmus & Albertus Bavari. In reliquis iam Italiz atque Germaniz Principibus Orthodoxis, tum & Rebus Publicis Venetâ atque Genueni par pro tñenda Societate consensio. Hæc Sigismundo Poloniæ Regi, in uno Salmerone tantū apparuerat; Sed notitiæ tarditatem, magna successorum benignitas pensabit. Sic per Europam nostræ res ibant. Extra illam, viuis Lusitani authoritate, progrediebantur. Manum ex illius iussu Prætores in Africâ, Americâ, Asiâ omnes commodabant. Eò meritis se nostris, & sponte allici gloriabantur etiam Barbâri. Quiuanus Bungi Rex adhuc Ethnicus, eo respectu Patronum se dedit. Potens ad Principes demerendos illecebra, Reipublicæ, & sine mercede, seruire. Id Socij varie præstabant. Per illius Regnum perpetujs Operibus, ac præsertim, & Catechisticarum Ædium, & Nosocomiorum substructione. Alijs alibi ab Ignatio solerter inuentis, à Societate confectis. Omnia fructus ad omnem ferè Gentem, Ætatem, Sexum, conditionem pertinent. Quid Pueritâ magis expositum & Præsidio nudum? Illam Catechesi & Contubernijs texit. Nec legendi pingendie doctrinam abhorret, quoties è re quidem est. Ea per Europæ Provincias rarioꝝ; at per Brasiliacam atque Indicam

vt ne-

ut necessaria, sic obvia est: & gnauiter ibi à nostris traditur.
 Quid Adolescentiā effrenatus? At eam Disciplinarum pro-
 pè omnium fræno ad honesti pulcritudinem flexit. Erudi-
 tio & Probitas fœdere iunctæ sunt; Huic facile aliquem per
 illam concilie. Exercitijs Spiritualibus, repressi luuentæ
 impetus, collectæ erectæque ad celestium curam rerum,
 vagæ & in terrenas pronæ Virorum mentes. Catholicorum
 iam teor, Sacrorum mysteriorum frequentatione recaluit.
 Hæreticorum fraudes quibus non detectæ artibus; vires vi-
 ribus repulsa? In illas excitata Nationum Seminaria tum
 Romæ, tum passim in Septentrione Hæresibus corrupto,
 Validissima hæc Propugnacula Ignatius & credebat: & pri-
 dem per Iaium in Germania versantem, Principibus propo-
 suit, persuasiisque condenda. Non Orbitas aut Pudor queri
 de Societate possunt. Vtriique tutos Receptus posuit etiam
 de suo. Non vinculis, mœrore, Inualetudine, Seruitute, In-
 cœria, vel Ignoratione salutis vincti. Ad omnes Terrâ Ma-
 riique auxiliatura processit. Ut vno velut impetu, propria
 ab Imperatore Ignatio viuendi Regula, bellandiisque ratio
 præscripta est. Ut libero atque expedito, ambitione & ac-
 ceptatione Honorum, Professos; rerum haud necessaria-
 rum adstrictionibus omnes absoluit. Eò illos iussit, obstrin-
 gerent se Deo non petere, non admittere dignitates; nec
 sinere, ut laxetur vlo tempore Paupertas. Iussionis prima
 Pars opportuna, & necessaria militiæ huic conseruandæ. E
 primis Patribus nouem, ad honores quini petiti sunt. Par-
 iter omnes ac fortiter obstitere. Abstinebat autem eos non
 voti religio (nulladum aderat) sed, & latendi desiderium,
 & libertas ad omnes æquè Populos tendendi. His impedi-
 mentis Exercitas liber, omnem expeditionibus suis Orbem
 breui mensus est: & quamquam locis distractus, imperijs
 tamen ab uno pendebat & agebatur Ignatio. Immo occu-
 pabat imperia eius quem diligebat; & à quo norat se diligi.
 Leuis amor est, at grauiter impellit. Maiorne Societatis in
 Ignatium, an huius in illam, haud tuò definiam. Elemen-
 tum nominis eius primum, I; Xauerium in Europam ab ex-
 tremo

*Institutionem Propriam.**Honorum fuga & Pars.**Amoris Lex.*

102 Synopsis Societ. I E S V. Lib. I.

Annus
Christi. Societ.

Authoritate nixi.

tremo retraxisset Oriente, si reuocantis Ignatij litteras ab eo accipi mors siuisset. Exiles lingulæ aut vertebræ tenues, insanæ molis Horologia agitant vel tenent. Societas, amoris magis quam impetrorum impulsu progressa est. Et leges primo quidem sexennio nullas; altero duodenas circiter, easque rudes & vagas; Constitutiones serò & Ignatio ad extrema tendente, & vix omnis accepit. Sed Amor majestate nitebatur: nec molliter pertrahebat ad parentū. Eius praesidium, non cōtemptioni modò, sed & oscitantiaz eximebat benignitatem iubentis. Nec modò nolebat eum quisquam, sed nec audebat offendere, aut leuissimè offensum pati. Veterani etiam intra hanc venerationem erant: & Lainius Italiæ Provincialis, Triclinij vel Coquinæ ministeria ab eo deponoscit in pœnâ. Expostulauerat vice iam akerâ exauriri Provinciam suam, Sociorum Romam accitu. Iam Constitutiones, Imago Ignatiani & in Socios amoris, & authoritatis sunt. Eum penicillo pingi vetuit lux vultui perenniter ac diuinitus affusa. Pinxit in illis scipse, & in eo saù simulacro expressit omnia, quibus sacra hæc Militia vigeret ac pergeret.

Finis Libri Primi.

S Y.

S Y N O P S I S
P R A E C I P V A R V M R E R V M
A S O C I E T A T E I E S V
G E S T A R V M
S E C V L O E I V S P R I M O .
L I B E R S E C V N D V S
S I V E
L A I N I V S.

C A P V T P R I M V M.

Interregnum.

**Annus
Christi Societ.**

BENNIVM propè tenuit: initio suo graue, pro-
gressione damnosum. Ignatius moriens Vica- 1556. 17.
rium designauerat nullum. Oblati mox duo:
Dubium uter Vicarius,
Lainius an Natalis.
Italorum suffragijs Patrum, Iacobus Lainius;
Hispanorum interpretatione, tunc quidem
in Hispaniâ degens, Hieronymus Natalis. Huic multa Igna-
tij adhuc infirmi facta scriptaque, munus deferre videban-
tur. Sed hoc qualemque Ius Natalis, Itali; Italorum fa-
ctum, ignorabant Hispâni. Error periculi plenus, & dissi-
dium

104 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Manet Lainius,
Indicisque Comitia.*

*Differuntar in annis f. q.
1557. 18.*

Turbe Domestica.

*Iste cum Comitia dif-
frentur.*

*Societas, post Ignatij
obitum, sensus.*

dium, inter dignitatum auidos facturus. Sed aliter ab Socijs Iesu certatum est. Vtro iure vterq; cessit: & iam abdicationis ambitus erat. Sed & pulcrum dissidij genus, duorum per suffragatores suos, alteri temporariam dignitatem adstruere nentium. Euicit modestia Natalis, quia prius cedentis. Ita Comitorum Caput certum Lainius persttit. Ea in Vrbem & Nouembrem antè indixerat: Vicarium quippe se gerens, nec de Natale cogitans quidquam. Vana indictio. Bellum Pontificem inter Paulum & Philippum Hispaniaz Regem, vias ad Vrbem peregrinantibus clauerat. Igitur in proximum ver dilata sunt; sed, ne tunc quidem habita. Conuenérant è Prouincijs Romam reliqui Patrum; desiderabantur cum Lusitanis Hispani. Vetuerat quippe Philippus Regno quemquam exire. Atque detenti cæteros invitabant, ad habenda ibi Comitia, oblato quoque sumptu. At Romæ haberi iusserat Pontifex Paulus. Vtò se vèrant, bina inter Edicta deprehensi? Turbatio etiam domestica in fortunum intendit. Disceptauerant autè præclarè Lainius atque Natalis, pro abdicando ancipiti iure ad Vicarij munus. Nunc pro participando instituit Bobadilla. Socium se olim familiæ cum Ignatio, Lainio, alijsque fundandæ, cur modò non item gubernandæ? Acer & sedulus ei minister Pontius Gogordanus, diuersâ licet causâ: ad stipulatores autem duo è Primijs Patribus decem, Paschasius & Simon. Quinque superstites erant vniuersè. Lainium reliquus Salmeron tuebatur. Sed ea demum tempestas Carpensis & Alexandrini Cardinalium iudicio concidit. Ille vt Patronus Ordinis, hic arbiter à Pontifice datus causam cognonit, & pro Lainio sententiam tulit. Vniuersi mox Româ, dum reuocentur, in Prouincias Paulo annuente dimissi sunt. Tam verò constitit Ignatium Societati non totum obijisse. Adeo è Comitorum suspensione, nihil detrimenti, vt solet, ea Militia cepit. Quin & illius funere, insæcum Deo serviendi ardorem, constantiam, fiduciam, gaudium, & consequendi Ducis desiderium, sibi quisque sentit affundi. Nec ereptum querebantur, quem & repræsentatum iri à singulis, & auxiliaturum

liaturum è celo sperabant. Eius blanda vis, & vultus, emit-
tentis in Provincias Socios, mēstos solantis, pauidos hor-
tantis, agentis omnia, occurrerant oculis. Animis autem,
suz Pudor operę, velut citra vires impensæ. Igitur quāquam
supremo Duce urba Societas, laceſſebat hostem. Hęresim,
Germanica per Canisium atque Gaudanum. Lecti erant,
duodecim inter Catholicos, in Hęreticos totidem Vorma-
tiæ ad Colloquium cōgregatos, Melachthonem, Pistorium,
Schneppium, Brentium, Bullingerum, Illyricum suis quem-
que cum Aſſeclis. Sed vi opus non fuit ad vincendum. Suis
aduersa Pars discordijs, vieta est. E duodecim Heterodoxis,
omnino quinque per reliquos septē à Colloquio exacti sunt,
velut Confessioni Augustanæ dissentientes. Minus tamen
exactoribus suis delirabant. Gaudanūus verò tabem, qua
cōsumendus dicebatur, depulit. Hispanica in Hęresim quo-
que & in calumniam depughauit. Illa Hispali detecta est
in Lutheri Aſſeclis haud paucis; at Sacrorum Quęſitorum
authoritate, per Socios elisa. Calumniæ autē in nos semina,
Ioannis Vegæ, antè in Sicilia Proregis, nunc summi in Con-
cilio Regio Præsidis operâ; & Borgiæ ad Carolum Cæſarem
sermone, reuulsa sunt. Societatis Institutum ei aperuit; tum
cur in eam ſeſe (veluti in nouellum Principis Hortum, noui
generis stirpem Aulicorum aliquis) intulerit; denique cur
Societatis Filij è Matre Iudee nati, ſenes effe non possint.
Audijt Carolus benignè; & Borgiam ſubiōde in Lusitaniam
Catharinæ Reginæ ſolatio misit. Et Societati ſuū ibi Fran-
ciscus impertijt. Ioannem Regem ut illa Sponsum, ita hęc
Patrem nouissimè functum lugebat. Ab Oviedo Episcopo
& quinis, quibuscum in Abassiam peruenetat Socijs, contra
Dioscori Discipulos certabatur. Om̄nium eruditissimus,
Rex ipse Claudius, obiectans ingeniōsè non pauca. Ulte-
riores congressus Irruptio Turcarum abrupit: & ſimulatæ
Regis in Romanum Penitatem inclinationi templis cō-
cessit. In Iudaismum & Impietatem Iudicata. Cocor, piletus
per Urbem incidenti Cartorio, emissa retro à Iudeis ſagit-
ta, decuſſit: ſimul ſchedula maledictis in Christum ac So-
cios

Annus

Christi Societ.

*Vormatiense Colle-
quium.**Borgia cum Carolo Ce-
ſare.**Idem in Lusitania.**Oviedus in Ethiopia.**Inquisitio in India.*

106 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi Societ.*

Misso Castrensis.

*Melchior Nunnias In-
die Provincialis in
Laponia.*

*Romanæ Societatis ino-
pia:*

Collegia;

Romanæ nouæ Sedes.

cios plena, in Templicapsula quæ ad eleemosynas prosta-
bat, inuenta, occasionem illis dedere, vt Sacra Inquisitio in
India institueretur, vrgendi. In Idalcanem & Mauros cum
Castris iuêre Ioannes Mesquita & Petrus Almeida. Ille in
prima Acie, Christi in Cruce fixi signum præferens hastâ.
Fuso autem Idalcane, Mahometanum Pondanæ Arcis fa-
num incendens. Exercitum, vt abeuntem prece munierat
Nunnias Patriarchæ, sic redeuntem nostro in Templo vi-
ctorem excepit. Francisco Baretto Proregi pulcrum gratiæ
Deo habedæ genus ab illo, & Consalwo Sylueria suggestum
est. Decreta nimirum ad Christi religionem promouen-
dam. Habuit, decrevit: & plus mille hoc Anno vidit in Tem-
plo nostro Goꝝ Baptismo lustrari. In his alter vigesimum,
trigesimum alter supra centesimum ætatis annum, attige-
rant: & Maria Mealis Mahumetani Reguli Filia, expiata est
per Patriarcham. Iaponica in Idololatras consueto ardore
pugnabat. Quater mille numerabantur nouissimè ad Chri-
sti iugum adducti. Plures secuturi videbantur; sed spei par-
tem, Bungensis tarditas Regis, & trimestri morbo festina-
tus Goam Melchioris Nunnij reditus ademit. Redibat & ad
Prouinciaz suæ Indicæ res, pro qua administranda, nesciebat
Consaluum Silueriam & sibi, & Antonio Quadrio esse suffe-
ctum. Romana Societas in vniuersitatibus dimicabat, operâ
iam resurgentis è morbo Lainij: quippe Socios inde quoquo
Geotium spargentis: condentis quoque nouum in Italia &
illud Politiano in Monte Collegium; molientis item in
Germania Monachij nouum, perficientis denique Murcia-
num, Methymnense, Placentinum. In opia, Societati Roma-
næ Hostis maximè propria, & dura, ductoribus suis omni-
bus orbata. Ignatius enim Domini Professæ, Collegio Ro-
mano Olauius proximè, Germanico Frusius demum, obie-
rant. At non omnis Ignatius: In egestatem singulos arma-
bat, patiētiā & fortitudinem cœlitus infundens. Adeo iam
alieno mersi qre, & Typographiam comparauere, & Ro-
manum Collegium ab Regione S. Mariæ supra Mineruam,
ad Salviati domum, haud absque sumptu traduxere. Spes
tamen

tamen opis in amicis exigua, quibus belli apparatus & Annonæ caritas censum acciderant.

C A P V T . II.

Congregatio Generalis Prima.

 D eam convenientibus Ver sequens vias aperuit; 1558. 19.
 reconciliatis nuper Pontifice & Rege. Lusitani penetrauerē per Galliam. Mari Hispani, sed tres tantū; totidem, interque eos Borgiā, valetudinem excusantibus. Professi in Societate erant viauersē quinque & triginta: In Comitijs, viginti. Illis, dies decretus idem qui Elizabetham Visitantis Deiparæ: locus, cubiculum Igoatij angustum. Vicario ad Electionis curas adiutor Paschasius est datus; ad Secreta Polancus; ad Orationem geminam in Conclavi habendam Canisius. At à Pontifice Præses Cardinalis Paceucus pro Carpensi Societatis dudum Patrono, agente nunc Meldulæ. Delata per quemque suffragia Paceucus coram Vicario & Polanco resoluit & numerat: tum Polanci quoque munus occupans, ita pronuntiat: Paschasius, Lainius, Borgia, tulere singula; Natalis quatuor; reliqua tredecim Lainius. Itaque hunc Paschasius Professorum antiquissimus Generalem Præpositum proclamat, & ad manus osculum accedit: mox & cæteri omnes. Inde ad Templum gratiam habituri Deo. Tum Lainio gratulationes, & amplexus, officia omnibus dulcia præterquam cui siebant: multipliciter conato dignitatem auertere. Eò pridie se flagris ceciderat. Honore tristem Cardinales postridie quinque adierunt, solandi magis quam gratulandi gratiā. Ad pedum autem oscula procidenti arrisit, & bene apprecatus est Pōtifex sereno vultu: at per litterarias exercitationes Discipuli octiduo applausere. Dato Societati Capite, in reliquum Corpus, Patrum cura confertur. Constitutiones primū ex Hispanico in Latinum verti, reddi, & edi inveniatur.

Lainius Generalis
Præpositus creatus.

108 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
Assistentes quatuor.

Vota simplicia Professi
nnunciantur.

mandatiq[ue] pr[em]io, & obseruari leg[em] perpetuā iussæ. Et obseruauerunt primi qui iuuerant, dando ex eorum præscriptionibus Præposito Assistentes quatuor, Natalem, Consaluium, Polancum, Madridium Vota nondum Professum, primo & ultimo exemplo. Inter hos distributa est Societas tuendæ cura. Et Polanco insuper Admonitoris munus à Patribus, Secretarij & Procuratoris Generalis à Præposito additum. Iam Procuratores Provinciarum quinque in Conclave demum admissi. Decreta pleraque connexionem membrorum cum Capite, & huius in illa autoritatem statuant utili temperamento. Suis ad Constitutionum obseruationem hortamentis exemplum, Congregati Patres addidere. Iubent illæ Professos, simplicibus quibusdam votis, Honorum fugam, & Paupertatis integritatem Deo sp[irit]u d[omi]nare. Utramque nec omnes, nec eodem modo sponderant. Igitur nunc eâdem adçquè formâ singuli, & animi voluptate paruerunt.

C A P V T III.

Præpositus Generalis Lainius.

 Nterregnū manifeste ostenderat quanti Societas esset: quippe quæ vel sine Duce satis proceſſerat. Pendebant tunc temporis pleraque. Orbitas ex morte Ignatij: tum diſſidiij species inter Professos: Denique diuersa iubens Pontifex, remoræ timidis fuiffent. Sed Successoris præsentiam, interna vi ſupplebat triumphans in cælo Imperator. E cuius recordatione velut è buſto, alacritas ac in beneceptis Constantia, Patriæ virtutis igniculi, in Socios peruasere. Ita nec alia retardabant, orbos ſe non credentes niſi cum ſenore. Igitur Precationes ac Sacrificia, in gratiarum actionem Deo per Societatem Lainius indixit. Mox ad maiora incrementa enititur consilijs, imperijs, exemplis. Suggeſtum iam Præpositus repetit, & honestatâ per dignitatem

Precationes indicit.

Suggeſtum incendit.

dignitatem distinctione, omnes attrahit ac mouet. Bis anno
vixi, laxari Auditori debuit Templum. Quo ipse successus
iam maior, ad summum honorem ferè alleuatur. Paulus IV.
antea Cardinalem eum: nunc purpurati Patres duodecim
in Conclavi, Pauli successorem optabant. Oneri utriusque hu-
meros fugâ subduxit. In Piam IV. translata sunt vota, bono 1560. 21.
Societatis gemino. Nam hęc & Præpositum suum obtinuit:
& in Pio Pontifice Patrem. Is, & commendari à se So-
cietatem debere, & se ad sanguinem usque faturum
afferuit: & ab se ceu filiam commendatum iri plusquam
litteris. Et præstitit copiosè Privilegijs magnis ornando.
Lainio autem quantum deferens Pater! Hunc ille ab alia
Synodo, præter Tridenti iam ceptam, consilijs abduxit. Ius-
sus formulam, quā illius prosecutio indiceretur scribere,
scripsit. Indicta est & confecta feliciter. Lainij quoque re-
ognitioni debetur Librorum prohibitorum Index mitior; *Utilia scribit & sugge-*
rit.
Authoritati, Ecclesiastica in Monomachos fulmina. Eadem
hęc & estimabatur & adibatur à plerisque Principibus Eu-
ropę. Et consiliorum salubritas fama crescebat in dies. Nec
dubitabat subinde ultro utilia offerre. Sic erat magna men-
tis in Ecclesiam cura: at in Societatem multiplex magis.
Prouidere longè posita, præmonere, præscribere Constitu-
tionum ad normam omnia: tum Socios edocere, solari,
hortari præsertim exemplo. Nec deformabatur Coquinæ
sordibus tanta maiestas, nec concionum frequentia & con-
tentiose fatisciebat imbelli corpusculum. Huius muneris
gratiā, Stradam mouit Aragonensis Prouinciae administra-
tione: moturus & reliquos, quibus ad dicendum idoneis,
Successores in regendis Prouincijs aptos inuenisset. Præcla-
ra hęc virtutis & prudentiæ cepta, modestia ferè interuer- 1561. 22.
tit. Appetebat Præfecturæ Triennialis exitus. Itaque abdi- *Prefectoram abdicare*
care Lainius satagit. Vetant pro potestate Assistentes. Ille *satagit.*
ad Professos omnes prouocat: & scribit, plus præsidij spe-
rans à pluribus. Pauli IV. Decretum attollit; corporis ac
animi vires deprimit eruditæ eloquentiæ; Rationum ponde-
ra obsecrationibus aggrauat. Duo & quinquaginta rescri-
psere.

110 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

Iabetur obtinere.

psere. Vnus Adurnius vigere Decretum censuit: itaque cogenda rursus comitia. Quatuor, ad firmamentum quietis, rogandam à Pontifice Præfecturæ perpetuitatem. Cæteri contrâ: stare Pauli III. ac Iulij scripta Diplomata, quæ Paulus IV. voce nec attigit. Altam Lainij mentem in Adurnij sensum, parendi voluntas inflexit. Ita iam abdicare certum erat, proximè exspirante Triennio. Sed occupuere Polancus & Strada. Adeunt de Assistentium consulo Pontificem. Tota de re edocent. Et ille mandatum Pauli IV. geminum (quantum quidem opus) abrogat, mox bene gestum munus obtinere ad extremum iubet.

C A P V T I V .

Colloquium Posiaceense.

1561. 22.

Lainius it in Gall.

Generalis Vicarius
Salmeron.

Recepitur à Conventu
Posiaceensi Societas.

 Ndiatum ad Parisios est ab Catharina Caroli IX. Galliarum Regis Matre ac nomine, ad reconciliandos nimirum Hæreticos. Eò Cardinalem Estensem legauit Pontifex. Ille Lainium comitem, vix iam Præfeturâ confirmatū, postulat. Concedit Pius, & iubet vna ire. Importuna Societati Profectio. Imperabant maior autho-ritas & causa. Vicarium Salmeronem Lainius declarat in Italicas Siculaque Provincijs. Hispanicis aderat Commissarius Natalis. Ipse Boreales administraturus è proximo, abit cum Polanco. In via valetudinem, vix valens (quippe tentatus febre Ferrariæ) reddit Cardinali Farnesio. Parisios simul ipse, simul rumor & verus aduénit de Societate à Conventu Posiaceensi recepta. Vtro plus delectati Paschalius & Pontius ? Dudum hoc & frustra Regio ab Senatu con-tenderant. Felicius à Rege Carolo Ferdinandus Cæsar, & à Conventu ipso, Galli Cardinales quinque. Et aduentabat Estensis eam in Lainio coram ostensurus. Is interesse Concilio noluit. Nam religionis res Pontificis iniussu tractaba-tur. Eo tamen Authore iuit Lainius, & dixit Horæ dodrante acriter

acriter & lacrymas Auditori cieuit ut sibi. Ad Catharinam quidem liberè : nec eius , nec Principum esse, fidei res agitare : Hæreticos Tridentinam ad Synodum mittendos, non admittendos ad Colloquia. Siò autem, Sacerdotes modò, non ipsam, non Principes interesse oportere. In Petrum verò Martyrem ac Bezam grauiter atque appositè; in sanctissima Eucharistia, representationem morientis sūi Christi possit demonstrans. Celebratum est simile quod adduxit, Regis ad obsecræ vrbis muros victoriam adepti. Quæ ad verum maximè representaretur quotannis in scena; si ipsem Rex personam sūi in eadem gerat ; inuadat hostem, valli simulacra perrumpat , pugnet , sternatque per ludicrum. Oratio, Elensis imperio , Gallicè tota vulgata est. Prima eius Parte sauciata se ostendit Regina, sed salubri vulnere. Conuentu eisim deinde abstinuit : & templo pernegauit Hæreticis. Commentarium tradiderat ea de re Lainius. Conuentus tamen in Sancto Germano alias eo renitente concessus, bis disputante habitus. Polancus semel prodijt. Vterque in Bezam & Socios de Imaginum cultu. Victi sunt : & ad Synodum Tridenti mox resumendam à Iudicibus dimissi. Priuatim eos nostri illuc ut publicâ fideirent: Nauarræum, Condæum, alios illorum Patronos, ut Synodi iudicio adhærescerent, inclinarant : Sed illos contumacia, hos aliæ quædam causæ morabantur. Plurimi è vulgo, tantùm errore lapsi, concionibus Lainij atque Polanci ibi dem labores.

Annus

*Chriſti. Socios.
In eo Orationem habet
Lainius.**De SS. Eucharistia
simile.*

CAPVT.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T V.*Expeditio ad Concilium Trident. Tertia.*

1562. 23.

 Nter hæc Tridentum Socij præcesserant: Româ Salmeron , Vicario Borgiâ relicto: è Germania Canisius atque Cuvillonius. Illum Concilij Patres, Augustanorum necessitati extorserant, concedentibus ad bimestre , Clero , Episcopo , Cæsare. Cuvillonium misserat Bauarus. Exspectabatur ibidem Lainius quoque Lutetiâ : qui aduenientem ex Hispania Natalem in Belgium inde deduxit. Cameraci Maximiliano à Bergis Antistiti; Antuerpiæ Hispanis atque Lusitanis, transiens Socios ad promisit. Tornaci constitutum iam Collegium intuitus est. Relicto hîc Natale Bruxellam pergit. Vbi Societatem Margaretæ Principi atque Granuellano, Louanij verò Academicis commendat. Hinc in Germaniam. Et promisere Treuirensis , Moguntinus alijque Præfules Tridenti adfuturos se, si Pontifex iubeat. Expositum ab se iri Hostibus ditionem. Pluris hac esse obedientiam. Mira Principum in Lainium reuerentia , mira huius authoritas. Oeniponte Canisium reperit Tridento remissum Augustam exacto bimestri. Cardinalem Hozium suo Canisius ad Concilium aduentu sanauerat , discessu plurimos malè affecit Ecclesiæ vtilis vir. Sententiam Theologos inter cum Socijs dixit baud semel. At vbi Lainius? Locum ante Generales Monachorum Præfectos assignauerant Legati. Presbyterorum Præposito fauebat & Legatorum iudicium , & longa antiquitas. Postremum is postularat, & modestiæ & pacis gratiâ. Et illi de iudicio querebantur: haud iustè vetustissimis familiam recētem præponi. Itaq; Lainius sinitur Generalium ultimus sententiam dicere: Sedere tamen iussus inter Episcopos. Multa hîc præter ordinem , tempus , locus , argumentum. Nam de sacrificio Missæ , multi ante aduentum
Lainij

*Lainius & Natalis
in Belgio.*

In Germania.

*Ipsi & Salmeron &
Canisius & Cuvillo-
nus Tridenti.*

Lainij multa. De illo tamen hunc quiddam dicere Conuentus voluit. Et post alios dicturo tempus obtigerat pomeridiani reliquum : angustus alueus tanto torrenti. Tres olim ibi horas inundauerat. Itaque Craftinum mane totum illi attribuunt. Ex Legatis postridie nullus; nullus ex Principum Oratoribus, Præsulibus, Episcopis defuit. Inter horum subsellia dicere aggressus est. Sed quod ab Legatis longius ; illi arcessunt, & apud se locant proprius audituri. At iam distantem non satis audiebant Episcoporum vltimi. Subsellis ergo desertis stare plerique animo ut corpore. Tunc suggestum Legati inter hos & se medium statui iubent. Hinc dixit per horas duas & semi, pariter auditus, pariter laudatus ab omnibus. Ita Lainius primum, haud alter postea. Fons perennitate & nitore : Torres copiam, libertate, imperu. Citra tumultum tamen. Ducebat magis quam traheret. Multa debebat Cæsari, Bauaro multa. Sacrum Laicis Calicem vterque poscebat : & inclinabant è Concilio non pauci. At Lainius pernegandum instituit. Alias de Pontificis in Episcopos iure, liberè quoque. Praefatus est Galerum se nec ab illo rubeum, nec à Catholico Rege viridem cupere: vtrumque iam fugerat. Tunc pro Vicario Christi fortiter in discentientes atque interrite. Mutauere plerique audito eo sententiam. Mutauit quoque sub tanto voluntatum & mentium Rectore Hercules Cardinalis Gonzaga alienationem à Socijs. Adeo brevi post Mantuani Collegij fundator extitit. Lainius Tridento excurrit eo iubente ^{Collegium Mantua-}
_{num.} Mantuam, & Dicecisis ordinavit res, & optavit Collegio 1563. 24. locum. Reuersus, Tridenti febrentem inuenit. Prima languoris cura, Collegium : additum ad Testamentum iam factum pro eius dote legato. Demortuo Ioannes Moronus Cardinalis, in Concilij rebus à Pio IV. sufficitur, vetus nostri Ordinis fautor. In concipiendis eius Decretis ambiguitatem omnem fugiendam Lainius instituit. Canones de Sacramento Ordinis ita prodiere, ut scriperat. Salmeron quoque, bis alias notus, nunc magis inclinavit. Cuvillonius & Polancus attollere se cepere dicendo. Ecclesiæ ea in Syndico consultum, & in Societatis laudem additus Canon.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T VI.

Expeditiones Diversæ.

Is apertum propagandę Societati spatum est. An-gusto in fundo radicem frustra Arbores tendant: & iniquo in campo lacertos Exercitus moueat. Suos, Interregno pēdente, Canisius atque Gaudanus Romā profecti, Wormatiam usque in Hæreticorum Turbam mouēre. Nunc ille, in nouos Hærescon conatus publicâ Polonicorum Comitiorum authoritate subnixos. Ea Petri-couiam indicta erant, ac fortè de religionis rebus agendum. Missus à Paulo IV. Pontifice est Nuntius Mentuatus Car-dinalem Pisanum præcessurus, & simul cum Nuntio Cani-sius & Theodoricus Gerardi. Amsterodamensis appellabatur à Patriâ. Iam tum erat Theologiz Doctor, magna-rum dotium, maximæ spei. Sed pulcherrimum florem ex itinere Viennensi in Collegio mors carpsit. Pro eo Dotni-nicum Menginum Canisius sibi comitem assumpsit: & Po-loniām ingressus, simul religionis vindictâ Populum, simul Societatis desiderio Dziergouium Gnesnensem Archiep-is copum, eiusque mox demortui successorem Pzerembium accedit. Inde Augustam. Reuocabat eum ad Comitia Fer-dinandus Cæsar, & ad conciones ordinarias Clerus; atque his suo tempore dum operam dat, aduocatur in Diœceses Moguntinam atque Trevirensim ab earum Præsulibus, & ab Hozio, Pontificis apud Cæsarem Legato, Viennam. Pius IV. eum concesserat: at repetijt & obtinuit Bauarus, breui ad Eluangæ Hæresibus corruptæ populos sponte per-recturum. Sed hinc grauiore Tridentinæ Synodi causâ, Legati Pontificij cum attraxere, saltem ad bimestre. Eo ex-acto vindicatur ab Augustanis, & ab Othono Episcopo, ad Academiæ Dilinganae prociationem. Hæc perpetua iure Societati tradita est. Gaudani haud tam multiplex, at longior

Petri Canisii Germani-
ce atque Polonicae.

1558. 19.

Academia Dilingana.
1564. 25.

Liber Secundus

115

longior & periculosior Excursio. Ab hioc biennium à Pio imperata est, & ab infimo suscepta ad Mariam Stuartam Scotiæ Reginam. Solanda erat inter publicas ruentis Hæresibus Regni, & suæ quasi seruitutis clades: tum hortada, ut Tridentinam ad Synodum & Legatus mitteret, & fineret Episcopos ire. Antuerpiâ prouectum cum Edmundo Haio & Ioanne Riato Apostolicum Nuntium Gaudanum, Guillelmus Crittonius, & ipse Socius consultò p̄gressus in Scotiam, Lethensi in Portu dissimulanter excepit. Agitatus tamen est, vel sub habitu Nautæ, & quæsus ad necem. Aulici cultu ad Reginam per Posticum, & dispositas Procerum insidias semel iterumque perrepensit. Solatum & voluptas miseræ & velut captiuæ ab eo addita est, & robur ad religionem vel propositâ morte retinendam. Plenas cōstantiæ litteras Maria ad Pontificem dedit. At mittere Legatos Tridentum haud potuit, nec ire Episcorum quisquam. Adeo periculorum omnia plena. Eus sit tamen cymbâ Gaudanus, & ingenuam Iuuenum Catholicorū manum auexit. Ex his Iacobus Tyrius, Ioannes Haius, Robertus Abercombius, & Guillelmus Murdoceus; postea Societatem ingressi, Patriæ utiles fuere. Eadem causâ & habitu, & Apostolici Nuntij potestate, Dauidem Wolfium Pontifex idem biennio abhinc altero in Iberniam misserat: Episcopalem ei addere dignitatem volens. Deprecatus est Lainius demissionis studio, & inuidiæ metu apud Hæreticos. Per multa pericula cum Socio Corcum Dauid appellatur. Religio per Regnū adhuc integra, & constans in Elizabethæ vim Regnæ. Ioiistarum modò nuptiarum plurimum. Plus milles paucis mensibus Wolfius ritè sanciuit, ac de Clero multos reduxit in viam. Laboribus impari Guillelmus Goodius Anglus, atque Edmundus Ibernius Socij subiude missi sunt cum Richardo Creagh, Archiepiscopo Gentis Armacano. In Angliam autem Thomas Chioius valetudinis, & suos inter Populares Catholicæ Religionis confirmandæ causâ. Hanc firmavit in nutantium quibusdam, & redintegravit in primarijs haud paucis qui abiecerant, & anno post mo-

Annus

Christi. Societ.

*Gandani Scotica ad
Mariam Stuartam
Reginam.*

1562. 23.

Iacobus Tyrius.

Ioann. Haius.

Rob. Abercombius.

Guillelm. Murdoceus.

Danidis VVolfij Iber-

nica.

1560. 21.

*Et Guillelmi Goodij in
Socij.*

*Anglicana Thome
Chineij.*

1564. 25.

116 Synopfis Societ. I E S V.

Annus Christi. Societ. riens, vacuam Socijs Angliam reliquit. Ita in Septemtrioniſ
Cypriæ Emm. à Monte Maiori. Hæreticos, Socij. In Orientis Schismaticos atque Iudæos,
1560. 21. haud calidè minùs. Emmanuēli à Mōte Maiore Ægyptiaca
Ægyptiaca Christophori Rodericij. Missio fuerat decreta: sed Cypriâ adhuc tenebatur. Eū Philippus Mocenicus, nouus Regni Archiepiscopus duxerat ad
 viſendas Ecclesiās, & corrigendos mores. Ægyptiaca igitur
 in Christophorum Rodericum à Pio translata est, accura-
 ta autem ab Abrahamo quodam, superstitione, & nequitiâ
 Iudæo. Romam ab Gabrièle Cophtorum Alexandrino Pa-
 triarcha, ad Paulum IV. & Pium IV. litteras detulit binas
 officij plenas. Eis obedientiam homo vafer addiderat, ni-
 mirum ad expiscanda Pontificum, & Cardinalium dona.
 Plurima acceperat, toto, quo Romæ fuit, quadriennio:
 atque hinc demum Rodericum Pij Legatum, Memphis
 usque (Caïrum appellant hodie) perduxit. Datus Rode-
 ricio comes, & Interpres, Ioannes Baptista Elianus, ortu
 Iudæus, pòst voluntate Christianus, ac denique Socius, He-
 braicè, & Arabicè sciens. Appulsi, cumque Gabrièle con-
 gressi, consentanea litteris erga Pontificem Romanum of-
 ficia tantùm expressere. Tum verò Abrahami fraudem, &
 obedientiæ additamentum Gabriël agnouit, non cæcita-
 tem suam. Dignus commiseratione Senex. Disputationi-
 bus victus, videri tamen pudore noluit. Et ex Episcopis suis
 aliquem Tridentinam ad Synodus, vti pollicitus erat,
 mittere ausus non est. Plus eo sapuere Plebeij. Sua Rode-
 ricio vulnera aperuere. Curavit ille solerter, & Luthera-
 norum non pauca. Languidis quoque Catholicorum mori-
 bus, vitæ salubris vigorem inspersit. Igitur ei haud inutilis
 penitus, sed eius comiti Eliano, periculosa Legatio. Natura
 intra superstitionem fuit. Illum sua mater ad Mosem, hanc
 ille ad Christū trahere nitebatur. Et spe cassa, Prolem apud
 Iudæos suos accusat mutatæ religionis: hi apud Iudicem.
 Huius sententiâ nudandus erat Reus, & carnis circumcisæ
 indicio vel cremandus, vel traducendus ad Mahometem
 aut Mosem. Sed multo Christianorum labore ac ære clàm
 eductus est; & mercatoris habitu, in Italiam, naufragium
 quoque

*Jo. Bap. Eliani peri-
culum.*

quoque passus, defertur. Hic stylo quām peregrinatione felicior, Tridentinæ Synodi decreta in Arabicum vertit. Rodericus quoq; ad aliarum Expeditionum labores, Romam Pōtificis iussu redijt. Viennensem antē obierat, eō ab Ioannā Lusitanīæ Principe ad Sororem eius Mariam, Maximiliani Regis Coniugem, & Ferdinandum Cēsarem missus: & solerter duos ab huius latere dispulerat, de Hæresi saltē suspēctos. Nunc Vulturinam, Aquilensem, Monte-Leonidam administrat, vincula quoque inter agendum expertus. Bodadilla Dalmaticam, Vallis-Tellinensem, aliasque per Italiām suscepit. Salmeron, & Ribadeneira, Belgicam; Petrus Spiga Sardiam; illi ad promouendam, hic ad inuehendam Societatem. Antonius Vinkius cum Socijs sex Siculam, sed Naualem in Turcas: quando Oneraria, quæ illum & milites vehebat infirmos, in Hostiles septem & viginti, sola per horas sex depugnauit, & victrix euasit. Lusitanicam Ludouicus Consaluius, Romā ad formandam Regis Sebastiani adolescentiam accitus. Contrà, Romanam è Lusitania Borgia; Assistentis munus pro Consaluo gesturus. Hieronymi Natalis per totam ferè Europam, aut Sociorum per reliquum Orbem Expeditiones, quis censeat?

Annus

Christi. Societ.
Christoph. Roderici
sic Missiones.

Dalmatica &c. Bobad.
Belgica Salmeronis
atque Ribadeneire,
Gardia Pet. Spiga
Sicula Ant. Vinkij.

Lusitanica Lud. Cons.
Salvij Romana Borgie.
1561. 22.

C A P V T V I I .

De Societatis Progressionibus Generatim.

 Vatuor eas promouêre: Ordo, Virtus, Subsidia, Aduersa. Constitutionum elucidatio, & Praxis, tum vigilantia atque Industria Lainij multiplex, Ordinem posuit. In hunc primò, maximèque incumbebat sapientissimus Dux; gnarus eo uno copiolas vel imbellles stare & tendere; contrà verò, scip̄ts inordinatos Exercitus solui. Igitur Socios tum inter se, tum præcipuè cum moderatoribus suis idoneè constrinxit: iubens è quibusque Provincijs Romanam aliquos erudiendi gratiâ mitti; tum Rectorum

118 **Synopsis Societ. I E S V.**

Annus Christi. Societ. Rectorum & Provincialium Regulas è Constitutionibus, Ignatijque monitis concionans ; ac singulorum munera clarè definiens. Obscura oderat, & Tridenti in Decretis Synodi proponendis, ambiguitatem ; in Societate iurium implexionem, ut ordini noxiā, fugit. Commissarios adeo perpetuos, velut proclives ad inuadendos Provincialium finēs, non tulit. Ex ea Ordinis firmitate, decor, & virtus; & promptitudo ad hanc latè fundendam. Neque negotijs affigebatur aut locis. Quærente per litteras Lainio, qui vitam offerrent ad Indias, aut Institutionem Puerorum in Scholis : vtrumque ferè omnes ambierunt. Europam Socijs, munia cætera ministris, iste impetus exhausisset. Repressus ab illo est. Sed Amnis more, longè ire prohibiti, latè circùm exundauit calamitosa in loca, vel opportuna flagitijs. Nec sine strepitu inundatio. Preces, mīoꝝ, lacrymæ, quotidiana in Meretrices arma. In contumaciores etiam sanguis. Sæpe flagellis armati in Lupanaria Socij irrupere, & in seipsoſ duri molliuere obstinatas. Sic quoque ab Taurorum & Bacchanalium Circis prælatâ Cruce in Templum Cœtus abducti. Carcer, Nosocomium, Ergastulum, Tremis, communis omnium statio. Nec mortis occurſu deserebantur. In domos peste horridas, Collegia tota infilabant. Lucronij è Socijs ſex (Collegium erant) quatuor : è Cæſar-Augustanis octo, ſex eo ardore abſumpti. In alias reducta concordia. Et Placentiæ in Zuniganam & Caruaialliam, poſt annos diſfidij ſeptuaginta. Dulce ſpectaculum Angelis Pacis. Item Panormi virorum ac mulierum donantium palam iniurias, Otello verba faciente. Sic apud diuices & egenos Socij. Quamquam horum Tectis & cōgressu doles lubentiū premerent. Sed erumpabant illæ ſua vi, ut quam maximè ſerò ſub mortem. Ioanni Quadræ infirmo cucurbitas applicari Medicus iuſſit. Sed locus in dorſo inuentus nullus, adeo flagris corrupto. Bernardum Cantabrum plus ſemel ingentis Colubri ſpiris Dæmon, totum collo tenuis implicuit. Rifiſt Cantaber, ſuperavitque luſtantem, Torrentium vorticibus, dum iter faceret, pridem ſuperior,

Virtus.

1558. 19.

*In Lupanaria,
Circos,
Tricomes.*

In peste conſactioꝝ.

In diſcordes.

Virtutis facinora.

rior. Sancti nomen vulgus indidit. Ioannes autem Carrera Satanam inuasit fugaquitque: Et victoris cerebrum tredecim post mortem annis integrum mansit. Contrà, Angeli boni, Danieli Teremundano & Egidio Montano obitus diem prædicunt; Theodori Amsterodameñis, cantu cohonestant; Georgij Cabedi fatum, Iulio eius Parenti; Francisci autem Villanouæ, Martino Guttiero renuntiant. Mortuo iam Laureti Vischauço vultum ipsi suum commodant, Angelica luce ridentem. Eorum mores viuus induerat; Demum terror, Pudoris Custos & Patronus. Illum per annos quatuordecim ciñcio tuitus est, & puellis conciliauit vel primo sermone, etiam quæ ludicrè & animo reluctandi accesserant. Veteranis vitâ functis supplemento fuere paris ardoris Tirones. Triades fratrum tres, Paria Patrum ac Filiorum aliquot vna Sicilia submisit. Academia Louaniensis Ledesmam; Complutensis plures triginta, Salmanticensis Franciscum Toletum pluribus parem. Naturæ prodigium appellabatur à Sote. Et tanquam maiorum de Societate iudicia, Posteros ad eam traxissent; Nepotes se obtuleré Pontificum: Robertus Nobilius Cardinalis, Iulij III. Tum Ceruinus arque Bellarminus, Marcelli. Hi denique iniueré. Sed Nobilium ceu Phosphorum purâ, & firmâ luce primo in ortu fulgentem, sub Societatis tecto abdere Lainius noluit. Vixit tamen ut Socius, Polanci & Lainij obseruans, nec ulcerosi lateris patiens minùs. Duodecennis dolore extinguitur. Nec Tironum Nouitia virtus aut exsulta. Duo pro vagis comprehensi, adeoque ad virgas damnati, conditionem pressere. Totidem, affecti calumnijs silent; & silentio quasi confessi, nec carcerem deprecantur. Hisce supplementis aucta Societas ibat, & euntis latera Principes tegebant, nec fauor ditione cludebatur. Litteris promouebant, quo imperijs non possent. Metus erat: ne Paulus IV. iam Pontifex iterum Theatinos ad suos eam migrare, aut illös ad hanc iuberet. Vanus apparuit. Nam & ei studuit supra spem. Pij V. in eam fauor quam multiplex! Principis, Iudicis, Patroni, Patris. Census & Privilegia concessa:

Christi. Societ. Testimonio eiusdem.

Subsidia Tironum.

Patronorum.

120 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

concessa: Commendatitiae ad Philippum Regem, & Granuellanum, ad Venetos & Germaniae Principes: Hortatoriae ad Canisium & Borgiam indicio sunt. Mortuo Cardinale Carponi, alium Pontifex praeter se substitui ab Socijs Patronum noluit, nec aliter quam ad Patrem recurri. Cardinalis Sabellus Pij in Urbe Vicarius & eò imitator, Sacris initiantos aliosque Societatis examini subiecit. Authoritatem mox eandem in Lusitania, Brasilia, India, eis præbuit Henricus Cardinalis: Sic quoque Ioannis III. Fratris emulus, Patrocinium largientis. Largita est & Catharina Ioannis vidua, triennis Sebastiani Auia & Tutrix. Iam Carolus Cesar nondū cognitæ Collegij dotem Parnormi; post, Romano quinqüies aureos mille donauit: & illam tenerè dilexit in Borgia. Hunc Testamenti Procuratorem mox scripsit: funebrem brevi Oratorem habiturus. Philippus Rex Patre citius amauit defenditque vexatam. Collegij quoque Romani apud Pontifices commendator & sustentator pari cum Patre quinque millium summa. Ferdinando autem Cesari, Bauaro, Catholicis Germaniae Principibus, amorem in Socios, Hæretici, nec soli exprobabant. Henricus II. Galliae Rex illis ad Collegium Lutetiam suam: Franciscus & Carolus filii, reliquum Regni aperuere. At supremo Senatui ad obstantem opportunitatem fecit Fracisci festinata mors, turbatissima Caroli tempora. Indiæ Brasiliæq; Præreges: Qui vanus item Bungi in Iaponia Rex, adiumento erant atque perfugio. Tot Principum subsidijs interuenere calumniæ, quas more inflati fluminis fortior in dies Societas dispulit. Quin ubi maximè appetita, maximè processit. Tanquam crescere oporteret, quibus surrexerat. Sorbonicorum nomine, at vnius tantum violentiâ factum Decretum calumnias plerasque confluavit aut fouit. Seusim & ferò concidit illud; at drepente & mendaciorum grauitate famosus de Iesuitarum Ordine in Germania liber. Vulgari sermone scripserat Ioannes Zangerus. Latino donauerat Martinus Kemnitius, authore dignus Interpres. In Hispania Hæreticus di-
ctus est Borgia, Hæretica Societas omnis. Tum & hæc sa-
crilega,

[Adversaria]

crilega, sacri nempe silentij, quod noxarum confessiones
cōsignant, tenax haud satis. Triplex calumnia: quam Quæ-
sitores & Archiepiscopi confutarunt. At è Regno pecunias
& præstante ingenio iuuenes Marianam, Ramirium, Aco-
stam, alios Romanum ad Collegium mitti, iniurissimè ab
Senatu Regio acceptum est. Commissarius Natalis vtrum-
que est fassus; sed citra numerum quem ferebat accusatio.
Et quin fas sit Hispanos Socios opitulari Romanis, quos &
Rex iuuerat sumptu? Senatus vtrumque Natali inhibuit,
immò & visitare Collegia. Aulicos Socijs quibusdam magis,
quām Societati fauentes alia quedam alienauerat. Borgiam
in Hispania pulsū, Araosū Aula officioq; ab Natale pellē-
dum indignabatur. At Natalis ab Pontifice Romam euoca-
tum Borgiam fuisse ostendit, & pro Consalvio Assistentem
fore. At alos Commissarij munus detulit. Ad Regem tota
de re Pontifex scripsit. Ita Pax Socijs Hispanis rediit: quam
I talis quoque breui rapere contendit multorum maledi-
centia. Eorum nempe, qui antea Sacris initiandos ab So-
cijs probari molestè ferebant: nunc molestius, Seminarij
recens è Synodi Tridentinæ præscripto Romæ per Pium
erecti procurationem eisdem tradi. Pio Nepos erat Caro-
lus Cardinalis Borromæus. Tendebatque ad Sanctitatis
culmen fortiter, quo demum attigit. Eò se Riberæ ducen-
dum tradiderat. Itaque commentationum mole obrui,
dementariique Aduersarij configunt. Tum emungi num-
mis, & ab Ecclesiæ curis nostrum ad institutum alici.
Libris quoquæ sparsis firmauere calumniam. Et Auunculus
Pontifex quasi fidem habeat, offensum se ostendit. Sed
menstruâ Litaniarum, vt vocant, recitatione placatus ab
Socijs est. Ita Societas sub Latvio crenit vniuersè Domici-
lijs quinquaginta, Capitibus, famâ. Doluit, & suprema
voce testatus est Philippus Melancthon. Sub mortem sus-
pirans exclamauit: Heu! Iesuitis Orbis impletur omnis.

Annus
Christi. Societ.

1560. 11.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T V I I I .

*De iisdem Speciatim.**§. 1. Progessiones per Europam.*

*Promincie Italica.
Romana,
Neapolitana,
Longobardica.*

Collegia.

Romanorum.

*Propria eius sedes
atque perpetua.
1560. 21.*

Agna per Europæ Provincias fuere, maxima in Italica, propinquitate Capitis. Hetrusca primùm nominata est, tum Romana. Breui duas protulit, Neapolitanam atque Longobardicam. Collegia hic postulata uno tempore quadraginta. Authoritas certabat: nec ea obtinebat, nisi ferè suprema. Mantuanum Herculis Gonzagæ Cardinalis, Parmense Farnesij, Mediolanense Borromej. Montis-Regale Sabaudi Ducis, Nolanum Vrbinatis Viduæ. Huc Socijs ingredientibus prodigiosus & boni omnis latex manauit è S. Felicis corpore. Mediolanum ingressis attributum quoque Seminarium est: & à Sanctimonialibus gratulatum, impleto iam Archangelæ Panigarolæ de Societate Iesv illuc aduentura vaticinio. Inter vetera Romanum altè surrexit, ceterorum exemplar. Fundum sat amplum, in quo, etiamnum stat, procurauit Pontifex, & census primos attribuit. Cetera, Provinciarum minus egentium ère sustentabatur omnibus vtile. Ducentos ferè Socios vndique collectos, ad omnem litteraturam, religionemque formabat in diuersa, pulueremque mittendos. Ab conductitijs Salviati Ædibus, nouam ad Domum ac propriam & maximè commodam processit. Eam habitauerat Paulus IV. adhuc Cardinalis. Concinnauerat autem in Monasterium Virginum Victoria Tolfia, Neptis eiusdem, & Camilli Vrsini Vidua. Nuc Pio IV. rogante, Romanis Collegis dedit, lcta centum & sexaginta filiorum velut adoptione, pro filiabus paucis. Locum indicauerat Pio Ioannes Moronus. Ei, & Iacobo Sabello, Alexandro Farnesio, & Hippolyto Estensi, Cardinalibus quatuor, conquirendi idonei curam imposuerat Pontifex. Dotem & ipse annuam sexcentorum aureorum dedit admoneente Sabello: & eiusdem Collegij commendatitias ad

Liber Secundus.

123.

ad Philippum Regem. Fundo, censu, numero, famâ iam
auctum, à Proceribus Romanis Collegium; ab Sancto Car-
dinale Borromeo; ab ipso demum Pio Pontifice visitur:
adeoq; enititur ad Provinciarum incrementa maiora. Præ-
cipuum, & progressu denique maximum, Congregationis
inter Marianas primæ exordia. Prodijt velut flos in calyce,
è religiosioribus inferiorum Classium Discipulis paucis co-
acta. Rethores, Philosophi, Theologi extra hos erant.

Annus
Christi. Societ.

*Sodalitatum in eo Ma-
rianarum Primordia.*

1563. 24.

Illam constavit Ioannes Leonis Belga in simæ Grammati-
cæ Magister: & suos in Scholarum vnam conuocabat quo-
tidie ad precem, Dominicis autem diebus atque Festiis,
ad modicum insuper cantum. Quiddam quoque recitaba-
tur è libello ad acuendam auditu virtutem. Ibi castarum
Apum examen elaborabat mel iogenæ probitatis. Se-
quentur postea suos pariter in cœtus, Discipuli grandiores
ac viri. Romano Sodalitio illi primo Patrocinium Annun-
tiatæ Virginis, ac leges, quibus ea militia brodieque regitur,
sequens annus addixit. Ad septuaginta iam Sodales excre-
uerat. In Gymnasium item, eruditiois nouum calçar in-
uectum est, Publica Distributio præmiorum, liberalitate Farnesij Cardinalis. Isdem inuentis procedebant Collegia
Italiæ reliqua. Vnum Politianæ in Monte & grauissimè con-
cidit. Minis, calunijs, simulationib; improbis, inuidia illud
diu impulerat. Furebant flagitorum, vel nuptiarum cupidi
homines, Sociorum operâ & diuinorum vslu mysteriorum,
Virgines in claustra, Vxores ad Thori fidem adstringi. Hinc
pro deturbandis vrbe nostris nequitia multiplex. Rumor

Incrementa.

*Prima bideum distribu-
tio Premiorum.*

1564. 25.

Collegij Montis Poli-
tiani vxatio vrbe-
mens.

de vno feminam per vim aggresso: Subornatio Meretricis,
ad eorum aliquem capiendum: Hominis nostro habitu in-
duti, in Meretricis çdes sub noctem ingressus: Amatoriarum
confictio litterarum, accusatioque, è frequenti sed publico;
Ioannis Gambari Rectoris honestâ cum matronâ colloquio
speciosa: tum atrox comminatio ni vrbe cederet. Cessit
vî atque iniurijs timidus vir: & clam ad Lainium in Gal-
liam venit. Confessionis argumentum fuit hæc fuga. Amici
iam patrocinium Socijs, victum Senatus, seipsi ciues Tem-

Q 2

plo

Annus Christi. Societ. plo subtrahebant ac Scholis. Neque Franciscus Strada quondam vrbi vtilis & carus ; aut Emmanuel Sa Visitator, aut Prouincialis Ribadeneira ; aut denique Lainius ipse è Gallia rediens, coram à sententia Populum, à vi aduersarios dimouère. Gordium nemo nodum soluisse, nisi qui vinxerat. Calumniarum authores, eas palam aperuere; memoriam conscientiarum stimulante : sed triennio postquam abiabant Socij. Nam inopiâ diutinaque vexatione Collegium Lainio authore solutum est. Haud ita Venetum , quamquam paribus colluctatum iniurijs. Solâ inferentium auctoritate nitebantur. Eas grauiter apud Hieronymum Priulum , Ducem , Benedictus Palmius ; apud Senatores, Senator alias aduersarius , diluit. Pontanum in valle Tellina Collegium dirutum priùs est quam staret. Sua illud in Patria, publicis erexerat Tabulis Antonius Quadrius. Comitiorum (quæ Curiæ habebantur) assensus deerat. Eum nisi erant obtinere Pontani , Cesaris , Galliæ Regis, Bauari Dacis, Republicæ Heluetiorum Catholicæ, Mediolanensis Proregis commendatitijs ad Grisonum Ordines litteris; tum & duorum ad eosdem Legatorum , & Pontani Parochi auctoritate. Contrà, Saxoniz , Geneuæ , Zurichianæ ditionis Hæretici peruvicere , velut in Propugnaculum suæ ipsorum superstitioni & Grisonum iuribus obiectum. Egredios Ordinum iussu Socios , motus terræ ingens exceptit : at progressos , Nouocomensium insperata lætitia. Collegium diu postularant Bobadillæ & Wolfij concionibus accensi. Concesserat egrè Lainius Sociorum, fundi, dotisq; defectu. Sed huius partem, Leonis Carpani fortunæ, domū Bernardus Odescalckus sufficeret. Tandem & opportunè Tarquinius Rainaldus cum Socijs illuc è Ponte discedens, initium Scholis Nouocomensibus dedit. Germanica superior suos etiam ultra limites processit. Inde Socios Tyrnauiam Hungariæ urbem Archiepiscopus Strigoniensis; Brausbergam Prussiæ, Varmiensis, idemque Cardinalis Hozius aduocarunt ad perpetuas sedes. In Germaniæ viscera Ferdinandus Cæsar , Bauarus , Otto Truchsesius : hic Augustam atque

Collegia Tyrnan.
Bransberg.

atque Dilingam: Monachium Bauarus , Oenipontem Cæsar. Ex ea igitur Prouincia, Austriacam Natalis Commissarius excerptit , tradiditque Lanoio Collegijs Vienensis, Pragensi , Tyrnauensi contentam. Veterem Canisio reliquit. Ad hunc fama eliciebat vel è Saxonia longè Hæreticos , & præsentes ipse dedocebat erroris. Nec oblatam ab eo lucem defugerunt illustres Feminae , Lichtensteinia atque Oberstinia. Ad Apicem quoque breui eriguntur iam plusquam Catholicæ. Magnas animas, quando sapere incepit , mediocria non satiant. Et Canisij maxima mens in amplas Ecclesiæ vtilitates protulit se. Inter cæteras , acutæ prouisionis hæc fuit: Apud Pium Pontificem conniti , vt Academiarum Doctores Honoribus & Cathedris arcerentur , nisi Religionem Catholicam ritè professi. Germanica inferior , Collegijs quoque novis aucta , Rhenanam peperit. Huic Provincialis Antonius Vinkius attribuitur , & Coloniense Collegium iam satis illustre : tum & nouella duo Trevirensi atque Moguntinum ab totidem Archiepiscopis erecta. Germanicam Inferiorem seu Belgicam obtinuit Euerardus Mercurianus, Louaniense, Tornacense, Cameracense , Collegia; Antuerpiense item & Dionantense Dominicæ complexam. Collegij formam affectabat Dionatense: Scholas aperiente Henrico Sommalio Præside; Sed Lanij penitus iniussu: Antuerpiense post exprimet, serâ sed ingenti gloriâ: Cameracense iam assequebatur Eleutherij Pontani Rectoris operâ : & Maximiliani à Bergis Archiepiscopi sumptu. Louaniense attollebatur, etiam Senatus, anteâ refragati, benevolentia. Nunc autem & domuum Schoriciæ atque Russeliae Possessionem cōcedentis. Morarum partem sustulerat Rex, admissione, quamquam restrictâ, Societatis. Partem Margareta Austriaca Belgij pro Philippo Fratre administratrix & Marchio Bergensis , eiusque Frater Robertus, post Georgium Austriacum Leodiensis Antistes , cui tunc in Sacris Louanium soberat : & Academicorum præcipui. Ita iam obicibus sublatis, ultra spem, in Scholas (præter Theologicam) omnes ad docendum pergendi ius à Se-

Annus
Christi. Societ.
Angstanum.
Dilinganum.
Oenipontanum.
Monachense.
Pronicia Austriaca.

1564. 25.

Domicilia Dionant.
& Antwerpense.

Coll. Cameracense.

Louaniense publica
authoritate recipitur.

1563. 24.

natu,

**Annus
Christi. Societ.**

*Iacobi Ledesme vocatio
& iter.*

Tornacensis incremento.

1561. 22.

natu, sponte delatum est. Vigebat in mētibus plerorumque, Ribadineiræ ardor in dicendo, & Iacobi Ledesmæ singula-
ris & multiplex doctrina. Hunc ille perpulerat demum ad
institutum suum, septennio iam toto Parisijs, Louanijsque
Deo reluctantem. Auertebant & quoruindam editio Com-
mentariorum in Philosophiæ & Theologiæ nodos, & des-
peratio pudicitia, quam profitemur, seruandæ. At Com-
mentarios Louanijs, Petro Authore, ad Christi pedes abie-
cit: Desperationem, Colonizæ, Augustæ, Brixiae dum fortè
cum illo Romam intendit. Pudicitia sponsores ei multi.
Coloniæ, Leonardus Kesselius obuiam factus, & Iacobi
luctam diuina luce contuitus. Augustæ, Christus ipse met
ostendens se, Castimoniæ donum flagitanti. Brixiae, Deipa-
ra, ac simul Maria Magdalena, & Catharina Virgo gemi-
na Martyr ac Senensis. Et Deipara sub mortem ad eum se
redituram promisit. Romæ autem Lainius, nouæ vitæ ma-
gister ne sibi deesset, tacitè metuenti, ad id operæ obtulit
se. Pro Olauio Societati datum à Deo Ledesmam plerique
interpretati sunt: ita illum referebat ingenio atque scien-
tiâ. Huius specimen aliquod nouellus Tiro ex more iussus
est dare. Dedit pœtiduum, de rebus quotidie diuersis
per horam disserens. Octauo de Ponderibus atque men-
suris. Tornacensi Collegio in alieno fundo abundabant
pleraque: Senatus Patrocinium, Incolarum studia, Socio-
rum munia, numerus, successus. Antonio Buclero Su-
perstiti, Româ priuâ vñus, atque is Euerardus Mercuria-
nus accesserat. Post inidem ab Conuentu Generali rediens
Ioannem Mortanum adduxit. Adiunguntur sensim alij,
& omnium collaborantium gnauitas, Collegij cupiditate
Clerum, Senatum, Populum succedit. Illud à Lainio po-
stulauere tunc agente Lutetiæ. Annuit Pater: & Collegium
Belgis sub ea appellatione, & Scholarum publicatione pri-
mum concessit. Ad Scaldim infalubri & infrequenti loco
positum est. Pueri etiam legere & characteres pennâ for-
mare docebantur à nostris. Ita Natalis illic à Lainio relictus
instituerat, Catholicorum Magistrorum penuriâ. Obtrusus
est

est & Adolescentium Conuictus. Admittere suavitatibus
 vitijs opportuas necessitas. Plures centum brevi censi sunt:
 Socij autem quadraginta. Vtrisque eadem habitatio &
 mensa. Nec Domiciliorum parietibus, aut Vrbium muris,
 aut Provinciarum iam infestarum terminis, conclusa So-
 ciorum opera est. Andreæ Bocatij longè in Frisiā sese por-
 rexit. Bruxellensis Curiæ Diplomate instructus, Sncana in
 Vrbe ludum aperuit. Immaturum suspicacia apud ingenia
 facinus. Senatus, Hispānicæ Inquisitionis metuens obstitit,
 & Diplomate diuerso Parentibus pœnam imposuit, qui fi-
 lios illuc instituendos mitterent. Res in seditionem ibat.
 Igitur Andreas Ilstam cōtulit se; & alteram hanc Stationem
 commilitonibus auctus quaternis aut quinis, aliquot per
 annos, & graues inter c̄rumnas tenuit. Hispānica & Galli-
 cana Societas, eò etiam gemina, quòd aduersis ut perinde
 nata, sic progressa est. Gallicanæ obuenerat aliqua per Re-
 gum Henrici II. & Francisci item II. mortem, mora; mox
 & Pr̄sidium aliquod à Possiacensi Conuentu: ibi quippe
 laudatæ & Regno receptæ, mox sub Carolo IX. rursum ob-
 stacula atque incrementa, per vexationes & Catholicorum
 communes, & Ordini proprias. Per has nuper in extremam
 usque Aquitaniam processit, ad Collegium Apamijs con-
 dendum. Postulauerat Robertus Pelleucus Episcopus, 1559. 20.
Colleg. Apamense.
 Gymnasium Vrbis dare pollicitus. Et assensi erant Ciues
 Magistris illud tradi, quo scumque demum optasset. Missi
 ex Italia sunt Ioannes Pelletarius, Edmundus Augerius,
 Ioannes Rogerius, & domesticus cum eis Adiutor. At pr̄-
 sentes Concilium explosit, Magistros, non Cœnobitas pe-
 titos clamitans. Magnam partem id H̄eresim profitebatur,
 & in Iesuitas odium, quod vehemēter eorum conspectu re-
 caluit. Aduersarios absentia ut oculis, sic infestationi sub-
 ducit: & in dissitas res, iactus lentiores sunt. In Episcopij
 Angulum ea Societatis lumina conuerterunt se, in quo
 lectus erat unicus ad decumbendum. Mox quorumdam
 ope ad conductitiam domum. Inde & ad pulpita Templo-
 rum, & tenuium Scholarum exedras prodiere. Fuxum quo-
 que

128 Synopfis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Io. Pellesarij atque
Edm. Augerij labores
Apamij.*

1562. 23.

Collegium dissipatur.

Tolosanum & Ruthenense inchoantur.

Dissipatur & Tarnense.

Mauriacense institutum.

que aduocatus excurrit Augerius. Sed cum Socijs eum suas in Ædes Episcopus remigrare iussit ad habitandum. Hinc Religionem certius, Eruditionemque protulere. Pueris, Matritorum Psalmorum, & Cantionum codices, per eos ad rogum abrepti, Adulcis Hæresis. Et vno maximi ieunij tempore per Pelletarium millenis, per Augerium totidem. Simul iniecta erga Deiparam pietas, Iconis eius vindictâ per funem ab Sacrilegis in foro suspensa. Vindex Pelletarius, Deiparae Doctor dicebatur. Par in Cruces ac imagines Diuorum iniuria pari Sociorum ardore restituta est, etiam Tolosæ. Pelletarium Catholica Vrbs aduocarat ad reparandas nimirum suas clades. Grauissimas Hæresis ei, totique Regno intulerat infandâ grassatione, in Bellum mox erupturâ. Hugonottas pudebat Possiaci Conuentus. Ibi hæc eis appellatio, & infamia ex merito adspersa est. Sermone victi vim parlam strinxerant ac horrendè. Reformabat se Tolosa in pristinum decus; concionibus Pelletarius adiuuit: & lactauit Collegij spe collatitios sumptus ad illius initia largitam. Operæ præmium, captiuitas eius Apamias Tolosâ regressi. Ab Hæreticorum Equitum Turmâ extractus è lectulo, vicinum in Oppidum rapitur, cum Concionatoribus duobus è Franciscanorum & Minimorum Ordine. Sed Oppidanorum operâ Tolosam secuturis breni Socijs preiuit. Occupatis enim paulò post Apamij Hugonottæ, foras illos extrusere. Exilium felix & lucrosum. Per illud Collegia duo Tolosanum ac Ruthenense consurgunt. Vtrumque Georgius Cardinalis Armetiacus erexit utriusque Vrbis Antistes. Ruthenense Iacobus Corneilhanus adiuuit, Georgij, dignitatū alteram vltro abdicantis, ex merito successor. Aduuit & Sociorum Turnonensem fuga. Splendidam eis Academiam tradiderat Franciscus Turnonius Cardinalis. Et Hæreticis per Vrbem grassantibus, Princeps illius Frater temporarium nostris abcessu persuasit. Haud autem destitutos tumultibus, cedibus Hugonottas. Grauissimum malum leuiore, nec diuturno redimerent, Pacis gratiâ digressos Billomense primò Collegium, tum & Mauriacense in Arvernia excepere.

Huius

Huius Fundator idem qui Parisini atque Billometi, Guillelmus à Prato Claromontanus Antistes. Nuper vitâ excesserat, & supremis Tabulis dotem huic tertio reliquit; & alia duo, ad Templi & domus molitionem, legati portione aperfit. Eadem Hæreticorum grassatio multis subinde Collegijs spem vel initium dedit. Metense postulavit à Lainio Cardinalis Lotharingus, in Mussipontanum postea vertetur. Virduni interim, Domicilij aliqua species eluxit. Lugdunense & Valentinum ipsimet Ciues. Stimulabat gnatitas & constantia Augerij Antonijque Possevini. Ille euocatus Turnone Valentiam, in religione nutantes firmavit. Neque occupatâ per Hæreticos Vrbe captus, & pro patibulo iussus reuocare quæ dixerat vel mori, nutauit ipse. Laqueum collo gerebat: at iam suspendendum reduxere in carcerem, spe nimirum ad sua eum deliria convertendi. Blanditijs bīc minisque tentatus, quo per Catholicum opportunè adducto, Billomum eusit. Valentini spes Collegij eā iactatione concidit. Lugdunensis autem desiderium Possevinius excitauit. Aliorum molitionem persuaserat antea Philiberto Allobrogum Duci. Confidentialm fecerat præsens Pedemontij, Sabaudiaeque necessitas; & vñtata, Sacerdotum vestis, quam gerebat, Societatis clām initæ regumentum. Eum Fossanensem, vt aiunt, Commendatarium fecerat Hercules Cardinalis Gonzaga; Socium suo tres Gallardi Fratres exemplo & hortamento. Retinebat adhuc Tiro dignitatem & vestem, & illius gratiâ missus ex Vrbe res. ad Philibertum, iubebatur à Lainio Religionis quoque rem curare. Diuersè hæc impetebatur: & in Angronie Valle, ab Arianis, Valdensibus, Lutheranis, Calvinistis. Horum milia sex in uno Vigoni Oppido. Quatuordecim. Ministros Possevinius disputando simul inuasit. Sic vieti, arma suis cum Asseclis palam corripuere. Bello haud uno domitos ille dedocuit, & eadem die Primarios quatuor ac triginta Vercellias ad publicam Religionis professionem adduxit. Restituta Propugnacula Philibertus, Collegia duo, in Monte: Regal: in Pedemont. & Campania alterum, Camberij deinde alterum adstraxit. Utique primus 1561. 22.

130 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus Christi. Societ. primus Rector Ludouicus Codrettus, Possevini Socius, est datus. Anessianum Geneuensis Episcopus antè postularat; commendavit & litteris Philibertus. Dissidentes suo Präfuli Ciues progressum stitère. Vanus cessionis perpetuæ metus incubuerat. Florum Pars contrarijs inter se ventis, ex Arboribus innodis labitur. Auenionense Alexandri Farnesij Cardinalis & Legati authoritas extulit; Rexit quoque idem Codrettus, cunctis in vicinia Populis notus & excursionibus celebris. At Pedemontijs suis Possevinius Concionatores è Genuensibus & Mediolanensibus Cœnobijs prouidit quadragenos, tum innumera Catechismi Canisiani exemplaria. Plura Typis editurus Lugdunum venit: sed stylo hîc suo & voce, non alienis modò armis pugnaturus. Fremebant aduersarij diuersissimè saucij. Sed dicentem Ierosolymitani Equites duo adstantes in eorum impetum tegebant. Utulis defensio incolumi adhuc Vrbe: sed per Hæreticos alieno sub habitu captâ, Possevinus seipse defendit mortis contemptu. Custodiâ clausum, Calvinista Ruffinus iubet retractare quæ dixerat. Loricam sclopumq; gestabat audens bellator; circum Satellites armati. Omnes constantiâ repulit, promptus veritatem sanguine consignare. Biduo pòst, diuerso nunc Mercatoris, nunc Piscatoris habitu per Italos, Cymbâ & Rhodano aduerso deuectus Cherium demum evasit. Hinc breui reuocauere qui abduxerant, redeunte ad Carolum Regem Lugduno, & mox Lugdonum Rege. Augerius eò præcesserat, ad Catholicorum vindictam. Cōcionum ictus certissimi in præparatum Auditorem ac densum. Ad millia vi-ginti sæpe censemabantur. Adhortationum vis eadem; Catechismi, quem ea de re conscripsit Gallicè, Latinè, Græcè, incredibiliſ. Diuenditus est latè per Galliam: & ab uno Parisiensi Typographo, ad exempla quadrages mille octennio. Authorem tot rerum Proceres Rexque ipse Lugduni brachijs strinxere. Possevinus libellis quoque, & Gallicis iam Concionibus in Hæresim, usuramque pugnabat. In Virtutum Hæreticum haud sponte. Norat indolem ac morem. Iussit tamen in prouocantem senem certare Prosper Sancta-Crucius,

Auenionense.

Possevinius Lugduni.

Pericula.

Edm. Augerius.

Crucius, Pontificis Legatus, breui Cardinalis. Disputatio-
nis fructus, agnitus qualis eset, Atheus magis quam Cal-
uinista. Domicilium Lugduni tanta duorum virtus posuit. Ad Collegium Sanctissimæ Trinitatis illustre procedet sub
Borgia. Parisiense adhuc tenue: & simile corpori vegeto
magis quam firmo. Malignioris auree vitio propè exau-
stum est; vexationum turbine ferè prostratum. Distentum certè, Sociorum Parte, luis vitæ ergo per Paschasiū
dimissā; primò ad villam S. Clodouei suburbanam, tum
serpente illuc veneno, Nouiodunum usque à Pontio Go-
gordano deductā. Mox & capite mutilum, & reliquis duo-
bus membris, Ioanne Allobroge, & Ioanne Borghesio.
Tres domi remanserant. Paschasiū medio inter duos fato
extinctus est. Luem, Othoni Briamontio benignè seruens
Pater, contraxit: eum sextodecimo post die ad extrema se-
cuturus. Superuēnit Pontius, ipse vnuas iam Collegium.
In domum Iacobæ in platea sitam, demigrat, & ad aperien-
das Scholas ab Senatu alijsque impellitur. Academiæ vel
peste, vel pestis metu exhaustæ solitudo vrgebat. Spes erat
Juventam nouum ad Gymnasium, veluti ad nouum Belli sig-
num redditaram. Cathedras iniere primi Ioannes Maldona-
tus, & Michael Vanegas: Hic Alciati, ille Aristotelis Inter-
pres. Ex Italia venerant cum alijs circiter decem in Galliam.
Venerat & Oliverius Manarēus: Provinciae Francicæ pro
Paschasiū Præfector, & in Aquitanicam quoque, Augerio 1564. 25.
gradiram, Commissarius. Hanc primò lustrans Parisios ac-
citat. Scholarum frequentia tumultum fecerat. Potens è
Gymnasijs omnino ceteris, è Religiosis Ordinibus, & è Cle-
ro, Claromontanum in Gymnasium simultas, quamquam
munitum litteris Regis; & ab Senatoribus Regni Supremis
in Academiam receptum. Iussit nihilominus huius Rector
Scholas occludi. Occlusit Oliverius. Armis reclusuros se
Discipulorum agmina iactabant. Plus mille censabantur.
Senatus voluntate reclusæ sunt in præsens, & causa calidissi-
mè agitari cepta: Societatis Hispánicæ res aduersas, prospe-
garum alternatio lenijt. Calumniâ impeditur geminâ, Hę-
reli,

132 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus

Christi. Societ.

Nona per Hispan. Col-
legia.

Montellanum.

Ocaniense.

Belmontense.

Toletanum.

1558. 19.

Segobiense.

Palentinum.

Lucroniense.

1559. 20.

Bellimarens.

Madritanum.

1560. 21.

resi, & soluto sacræ Confessionis Sigillo ? Ab Archiepiscopis duobus Hispalensi & Granateni absolta , ad noua duplicato numero Collegia processit: Montellanum, Ocaniense, Belmontense, Toletanum. Ad hanc Vrbem aditum nobis clauserat Silicetus Antistes. Aperuit Bartholomæus Carraza, Dominicanorum ex Ordine, in demortui dignitatem, haud perinde animum succedens. Rursum famâ laborat Borgia, damnatis aliorum Scriptorum Codicibus , qui eius assuti erant libello ? Typographus illos dolo bono addiderat , ad voluminis molem & quæstum. At simul ostensa veritas , simul oblatum Borgiæ Segobiense Collegium. Socios in eam Vrbem insinuare diu tentarat; nunc verò calumnijs augustinor , intulit in aduocantem , & omnia effusè largientem. Viri Principes palam emendicauere , quibus egere nos credabant, quædam obtulere Carthusiani Patres. Pueros ter mille ad Catechismum Ciues misere. Palentinum item & Lucroniense , velut subactâ imbribus terrâ plantæ , consurgunt. Illud Teresa Quiguonia, Ioannis Vegæ Soror, Suerusque & Eleonora eiusdem liberi cum illâ posuere , tenui satis fundo. Lucroniense Thomas Iangues , iam Socius : & primum nuntiante Borgiæ famâ, acceptus in vrbe patria duriter; post Quæstorum testimonio restitutâ , inuitatus ad fundamenta Collegij ponenda. Et breui stetit tum integritate manifestâ Francisci , tum subito trium , qui in illud delameruerant, fato. Quartus eiusdem metuens vindictæ , culpam Rectoris ad pedes demum est fassus. Bellimarens ex faciliter positum est , & è vetere Benedicti Vgunctioni Florentini iudicio de operâ Sociorum. Molitus erat Burgense, Domicilio iam empto. Sed Cardinali Mendozæ , eodem Archiepiscopo Vrbis aliud ibi comparante , Bellimarum transtulit curram. Et excepere venientes eò Socios indigenæ Rustici per benignè. Madritanum per Domesticos motus, veluti per tempestatem germina , enascitur. Eius eadem , quæ olim Vallisoletani, immò & Ignatij iudicio, Societatis Hispanicæ Mater, Elconora Mascarenia , & Complutanæ nutrix. Motuum causa, indeoles Cōmissarij Borgiæ, & Araosij Castelaniz Prouin-

Provincialis, diversa; tum iurium utriusq; indiscreta cōfinia. Turbatio exorta domo premebatur. Sed erupit foras, ab eundem in Lusitaniam Borgiā. Et diu hēsit in vrbe Portuensi solitudinis desiderio. Fugā interpretatur Aula Hispanica; latēbrā, velut Rei ob initum cū Dominico Rosas Hēretico colloquium, & necessitudinem cum Archiepiscopo Toletano Carráza. At Colloquij tempore, nondum ille erat de Hēresi suspectus, nondum hic datus in viacula. Tumultum intendit Procerum Araosio ad stipulantū authoritas. Compositus venit in Hispaniam Hieronymus Natalis Commissarius cum summa & Generali Prēposito proximā potestate, ac litteris Lainij & Pij Pontificis ad Regem. Domesticata rem brevi totam ferē composuerat: Collegijs Lusitanis lustratis, & inde amissō Borgia Romā. Eum brevi Libello exocauerat Pontifex Pius, Ferrarensis Cardinalis impulsu: Præsenti, Laioius Assistantis detulit munus pro Ludouico Consaluid, in Lusitaniam ad formandos Sebastiani Regis spores per Reginam huius Auiam, & Tutricem accito. Sehius Procerum offendit: quippe missis ex Hispania Romā iuuenuti, Pecuniarumque subsidijs per Natalem, accensa. Restinxit is fortiter atque industriè, neutrum ab se odiosè factum ostendens: Optionem autem Araosio faciens Provincialium Castellanæ aut Toletanæ, aut Commissarij Hispanici munus petendi. Postremum hoc optauit.

Promotio Toletana.
1562. 23.

R 3

incrant

Annus
Christi. Societ.

Turbationes in Castella.

*Doms Probat. Villa-
gerij.
Colleg. Trigueriensis.*

134 Synopsis Societ. I E S V.

Anno
Christi. Societ.
*Sassaritanum,
& Calaritani pri-
mordia in Sardinia.*

1563. 24.

Maioricense.
1564. 25.

*Tirones in Hisp. multi-
tudine praestantes.*

inerant gemina : Sassarinense ab Alexio Fontana, Regio Insulae Questore ; Calaritanum à Petro Spiga Socio , cepta. Louanio simul venerantur ad unum, suâ quisque in Patriâ, ponendum. Sassaritanum Alexij morte surrexit. Concussum fuerat Nuprijs ei per Necessarios obteritus. E demortui Testamento dos attributa, serò aduenit. Copiosam Civitas atque Aedificationem insuper suffecit. Socij habitauere qua- tuordecim, & Scholas intra Episcopium primò, etiam Elec- mentarijs aperiuerere. Ita postulabat ignoratio Incolarum, supersticio, magia, divinatio, ysura, alia morum probra. Consuetudinis magis erant vitia quam naturæ, in solerti, ve- getâ & docili gente. Pleraque sustulere, Balthasaris præser- tij Pinx Rectoris industriâ diversâ. Eius morbum coacti Conciones abrumpere. Ciuium quidam sibi petiit, & impe- travit à Dœo; illo ad suggestum regreffe, febrim cōtinuò fer- sic. Calaritanū haudcum emersit aduocato Sassarini Spigâl Maioricensijs. Iosuâ Hieronymo Natali Natalis, de eodem per Rocafolium Profegeba, & Primates Collegium postulauit. Obviam quoque ab iisdem processum aduentienti quatuor cum Socijs Ipanni Verdolaio. Nominatum enim petierant rerum, quas per Aragoniam nondum Socius gesserat, famâ. Ad Societatem ab Ignatio per litteras inuitatus, deum senex eo viâ functo inierat opportune. Et suæ Sanctitatis, & prudenter nomine sustinebat vexationibus grauissimis afflictam, produxeratque iam in Balcarium alteram. Sed deseruit, Præfecturæ Missionumque percessus, & contemplationis otium nequidquam per Catalaunias Carthusiam querens. Illud hic sibi, quæ vel magis cripigemebat. Pedem alij Tirones in instituto suo transire. Plurimi dotibus insignes & maturi moribus inierant. E Complutensi primùm Academiâ Alphonsus Deza, Ferdinandus Alca- zarius, Martinus Gomius, & cum Discipulis suis septem Petrus Sanctius Doctor, atque antea idem Academiæ Re- ctor. Ab illorum terpis sumpsit exemplum, quarernis do- dit. Consecuti sunt subinde plures, vniuersè & uno tantum anno quatuor ac triginta. Petrus Mexicanis postea rebus inclaresceret,

inclareſcet. Plerosque Francisci Villanouæ Rectoris, vitâ nuperrimè ſuncti, multiplex excellensq; virtus accenderat: Demiſſio in defugiendis & Sacerdotio, & Professorum gradu. Ad hunc ne affumerentur, effecit: ad illud nec ſponde subiectus, Excitoris matutini munus perpetuum ſibi Rector ſeruauit. Tum verò commodorum despicientia & victoria ſuî, continuatio vigiliarum ac precis vel inter opera manuum haud ferè unquam abruptæ. Hinc ei diuina quædam lux in abſtrusissimis, quas numquam legerat, rebus; & longè pofitorum prouifio. Decimo pōst mortem die Martinus Gutterius aſteruit cęlo. receptum. E Salmanticensi Francisci duo: Toletus, & quinto pōst anno Snarius; Bartholomęs Petrius atque alia Academiæ lumina. Plerosque concionibus Ioannes Ramirius inflamarat: Et per quadraginta magni Ieiunij dies, compulerat in religiosa Clauſtra plures ducentis. In Collegium dolo optimo Petrius peruafit. Tenebatur domi, ne iret. At pilam ex aula per feneſtram ſponte in plateam emisit. Quam dum requirere ſintitur, ad Collegium nobilis Adolescens ſine pileo perrexit. Haud inſequentiſ vis fratriſ, haud aliorum blanditiæ retraxere. Sicula & Lusitanica Provinciæ Europæarum extremæ, placido intra ſeſe cursu augeſcebant. Fluuios diceres ſuo contentos alueo, aquis crescere, quas trahunt. Nec aduersa retardauêre, immo adiuuâre progressum. Sociorum Bibonenſium & Isabellæ Vegæ funera, Calatabellotæ in Sicilia Sedem excitarunt. Illorum vixit hęc Mater. Et crebro languentium miſerta, ſalubriorem eis receptum alibi parabat. E duodecim quinos primus habitationis annus Bibonę extinxerat. Secundus, vnicum quidem; ſed proſtrauerat morbo reliquos. Isabellæ obitus interuenit: & demortuæ coniugis votum ab Duce, in Hispaniamabituriente impletum est. Vtriusque animum Petrus Venustus Bibonenſis Rector curauerat, breui quoque & glorioſe moritorus. Rogerium Sacerdotem in familiam illam induxerat. Inde ob viitia dimiſſum, & meliores ſpondentem mores restituerat iterum: reſtitutum, & ad priſtina redeuentem Dux abegit domo, ac in ijs

Annus

Christi. Societ.
*Io. Villanone virtus multiplex.**Francis. Toletus,*
*& Franc. Snarius.**Domicilium Calatabel-*
lotæ in Sicilia.

Annus
Chr̄isti. Societ.
Pct. Venusti cedes.
1564. 25.

Almerinense Domicili-
num in Lusit.

Collegia item nova.

Brigant.

Bracharense.

Portuense.

Menstruarum Socie-
tatis pro Indijs Preca-
tionum initia.

Lainij de Indica Mis-
sione Epistola.
1558. 19.

in ijs perseverantem, dari curat in vincula. Venustus interea miserum hortabatur ad frugem. At is tot beneficia suspicio ne obruit. Tanquam se apud Episcopi Vicarium accusasset, inuadit redeuentem è villa Bibonam. Canonicas Pater reci tabat preces, quando tertio in caput iectu perimitur. Per cussorem agnouit, haud prodidit: eo quoque silentio in ingratum ad extremū usque beneficis. Lusitanicæ Provinciæ animos, Ioannis III. Regis mors afflixit, rem promouit. Nam eius memoriâ & exemplo, fauere perrexere Propriui & Incolæ Regni. Catharina Vidua & Cardinalis Henricus, Sebastiani Regis pueritiam Ludouico Consalvio formandam tradidere: & Socijs Domicilium Almerini nouum. Insuper Henricus, quamdiu Eborense Pedum retinuit, Academiam ibi suam; postquam Olissiponense accep erat; Collegium huius Regiæ vrbis auxit mirificè. Brigantinum iam Collegium, Dux ipse condidit Theodorus; Bracharense Bartholomœus de Martyribus, Dominicani Ordinis decus, & vrbis Archiepiscopus; Portuense Clerus, Nobilitas, Ciues. Professam primò domum optarant. Adstipulabatur & Borgia. Sed mentem ad Collegium conuertēre amplioris commodi respectu.

§. 2. Progressiones per Afiam.

Tanius eas curauit subsilio triplici: Sociorum, Precationum, Litterarum. Auxiliares Socios è Lusitanâ submisit quaternis navigationibus duos & triginta. Ceteri, sed ferè de Lusitanis orti, ad Tirocinium adlēgebantur in India. Vniuersè pauci, pro operis mole, & amplitudine magaz Partis Orbis Terrarum: quosdam quoque Africanis Gentibus suffecutæ. Plurimis pares eos effecere, per Lanium, & Precationes singulis Europæ Socijs indictæ, & hortatoriæ ad animandos solandosq; conscriptæ. Illæ men struorum sacrificiorum ac precium initium sunt, per quæ vel hodie, Socijs in utravis Indiâ Barbarorum salutem accu raatibus, conciliamus Deum. Hortatoriæ, stimulos etiam num acerad pergendem. Capita earum tria; Indicæ Missio nis dignitas, difficultas, praxis. Per hæc mentibus lux, animis

animis robur affusum est; ad progressiones industrie tentandas, & fortiter vrgendas. Primæ, Damanense & Cocinense Collegia, ad vim per Septemtrionem Meridiemque fundendam. Illud Consaluuſ Silucria orſus est, victoriâ & postulatu Constantini Brigantij Proregis. Hunc ad expugnationem Oppidi comitatus erat Consaluuſ; & haud muro procul expiarat à noxis ipsum & militum plerosque. Adiuuabant quidam è Dominicanō, quidā è Franciscano Ordine Patres, è nostro Albertus Arausius. Simul Oppidum Præsidarij metu deseruere, Abassini & Mauri; aperuere Indigenæ Lusitanis: at Mahometis Fanum Consaluuſ Victori Christo consecrat Liturgiâ, & impositâ insuper Cruce. Ad Collegij primordia Albertum, cum Constantino rediens, reliquit. Reuersus, Marcum Pracundum atque Fernandum Aluarium Goâ, pro illo mōrbis afflīcto submisit. Simul apulsus, ad Surratum Marcus accitur à Cadameſſano Dynastâ. Christianam legem à Maioribus acceptam abiecerat. Facti pœnitens, consultare cum Marco volebat de recipienda. Sed à consultando Surratenses Mahometani auertēre. Sapientiūs Damanenses illius successorem audiēre Ariam Brandanum. Octingentos ibi ad Christum adduxit: quosdam antè Armuziæ. Stolidiūs nouus Idalcan Rex, Patribus quos audierat, obsequi distulit. Nota, non salutaria discendi studio Iuuenis Rex, Doctores à Gaspare Archiepiscopo Goensiūm primo postularat. Cum Dominicanorum Patrum Commissario iuit Consaluuſ Rodericus ab illo designatus. Diuina impulsio, vagæ etatis vitio s̄apē infringitur. Bazainense Collegium tacitis sed perpetuis ibat incrementis. Tanaensis ei Sedes subiecta est. Præstitutus autem Franciscus Capralis. Cocinensis ad Collegij formam, & munia demum affurrexit, Christophori Carualij Testamento. An ad Domus Professæ, aliquamdiu dubitatum est. Et pat illius ministerijs, ac luctationi vrbs videbatur. Eam gloriam & fructum Cocino Goa, sed pōst præripiet. Huic modō Sedes Salsettana: Domicilium Salsettana in Pagis è proximo adstrūctum 1560. 21.

S. occisi.

Colleg. Damanense:
1559. 20.

Bazainensis incrementum:
14.

Et Cocinensis:

Sedes Salsettana:

1560. 21.

138 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

Colleg. Goensis incre-
menta.

Celebritas Baptismo-
rum.

Sedes Commorinensis.

Armenia.

occisi. Christiani in eis quasi ter mille permisi Ethnicis. Horum primitus centum adiuncti Christo. Cæteri offendiculum Socijs asperâ ponebat vitâ. Ipsum autem Collegium Goense nouo & ampliore crevit Templo. Opus vel Baptismorum celebritati pridem necessarium. Confluebant Catechumeni agminatim, Palmas capite manuque gestantes, Tympanorum inter Tubarumque concentus. Aderat Constantinus Prorex ac ingens Hominum vis. Expiati eadem die sexcenti: vius anni spatio, duodecies mille septingenti. Carambolitani, Diuarenses, Mocadani, Cioranenses numero certabat. Et accendebantur Barbarorum animi coapparatu Baptismorum. Mox sublato, is refrixit ardor, restituto recaluit. Blandius nec indecorè, externâ specie rerum, simplicitas ducitur. Noui fundamenta Templi aureo ligone posuit Nuonius Patriarcha. Episcopus diem nuper clauerat. Et illum, aut è Socijs aliquem sufficere certabat Catharina Lusitanæ Regina. Contrà Socij conspirauere. Et Patriarcha veterem quoque dignitatem ponere, Æthiopia adhuc prohibitus, fatagebat. Lainius negavit, mors concessit, gregis sui absentiâ, & ærumnis lethaliter afficto. Iusta Archiepiscopus, Prorex Ciuitas omnis magnificè persoluit. Gymnasium, Europæorum emulabatur decus, Thesibus Typo vulgatis. Nec Magistri adeò affixi Exedris, quin ad Catechecismi officia subinde palam descenderent. Scholas mense toro clausere, Catechumenorum instituendorum gratiâ. His per Socios alendis haud suffecere quater mille aurei, quotannis ab Regis concilio assignati. Collegas universè nonaginta, Catechumenicæ Domûs, Seminarij, Nofocomij, Collegij procurationi pares unus ardor effecit. In ceteris Sociorum per Iadianam Sedibus, apta cuique virtus enituit. In Commorinensi, constantia Iacobi Souerallij, Ioannis Mesquitæ, Henrici Henricij. Traduxere ex Ora Fiscaria in tutiorem Manariæ Ditionem Christianos. Nec Souerallius, Ethnici Dynastæ; nec alij duo, Badagarum missis, vinculis, verberibus cessere. In Armuzieni, solertia Ariç Brandani tum in conuertendis octoginta Saracenis; tum iuuandis

Quandis, qui à Baharenia Expeditione infirmi tederat, Lusitanis. Sexaginta suo in domicilio unus curabat. Alexius inter eundum lue occubuit. Haud minor Mesquitæ pro Aria missi Armuziam, in omne hominum genus industria Colanensis. Colani fiducia. De Francisco Petrio Malabarum Regulus opem in Bisnagæ Regem contendit. Misit ille insignitum Iesu nomine vexillum. Vel Ethnico profuit. Regulus militibus vix mille cinctus, sena Bisnagensis millia bis fudit. Victor infelix: & ingratus in eum quo vicerat. Deum experiri Christum maluit, quam fateri. Meliapore, vigor supra Meliaporem. etatem & consortij adiumenta. Christianos ibi à Xauerio proximè Alphonsus Cyprianus excolebat annis iam unde- Alphonsi Cypriani obitus. Nec vis cum quo confessuit. Vitium acerrimè infirmo corpore oppugnabat: & Vxoris alienæ raptori ut frustra ex- 1559. 20. probrauit scelus, sic naufragium & palam predixit: nec certò minus suum ipsius obitum senex. Malacæ redintegrati Malaccensis. Sociorum conatus. Anathematis enim damnata per Xauarium vrbe abierant. Post compositis demum rebus eò redire. At sacra Ædes propria nondū illis erat. Marianam attribuit Georgius Episcoporū vrbis primus. Insignis erat in eo Emporio corruptela morum intermissione culturæ. Ad Hieronymum Fernandum & Franciscum Georgium cum alijs duobus Christophorus Acosta adlaboratus aduenit. Mo- Ternatensis in Malaco. lucas per Insulas fortitudo Sociorum diuersa. In Baccianensi, fortunata Antonij Vazij Regulum Ioannem Christo adiungentis. Hinc Sociorum ceteris multiplex materia virtutis: & Alphonso Castrio pretiosæ necis. Ioannis mutatione Aërius Rex Ternatensis palam exarsit: & claram minas ad illum misit de necandis circà Lusitanis, & occupandis eorum Arcibus. Horum se sacriss & ditioni nuper subiecerat. Hanc quoque sed inuitus patiebatur Aërius, at religionem acerrimè oderat, Mahometismi pertinax cultor. Itaque inuitatum in Arcem Ternatinus Prætor Odoardus comprehendit. Patrem liberatus, Ternatem obsidione Filius, & Indigenæ plurimi cingunt. Alij redeuntem ex Insula Mauri Alphonsum vinciat, qui limbo eum vehebant cum

Annus

Christi Socie-

Colanensis.

Alphoni Cypriani obitus.

Ternatensis in Malaco.

Alphonsi Castrij cedes.

1558. 19.

140 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

mancipijs tribus : nempe cum captiuo Rege commutandum. Huius Filio nudas fistitur Alphonsus , & crasso fune ad nauigium in Crucis formam adstrictus. Ea species Barbari pectus emolijt , & manum aperuit , ad tegendam de tractis sibi ipsi vestibus, nuditatem Castrij. At ijs Prædones suam in Insulam abductum spoliant. Iris ei nomen est, serenitatis affuturæ Christianis index , sed post diuersissimas ini miserum species tormentorum. Diebus omnino triginta , & noctibus totidem stipiti alligatus , vinclis post tergum manibus , toto nudus corpore rigenti auræ expositus stetit. Interim membra verberibus, aures impijs in Christum vocibus tundere. Simul allicerè ad Mahometis cultum. Facinus execrante Sicarijs duobus mactandum tradunt. Et consequens fortiter Alphonsus locum cedi opportunum quærentibus , Planiciem modicam designat. Truncus in ea iacebat ingens , & alluebatur mari. Hic solitus vinculis, in genua , ad precem & ictum abiecit se. Plagas adhuc spirans binas machbris accepit ; tertiam demum iam extictus. Mare , Aër , Terra , tantæ fortitudini velut materiam , sic testimonium dedere. Mare demersi per Sicarios corporis vulnera non attigit : adeo triduo post , recentissima sunt visa. Eductum conspecti per Auram splendores illustrauere. At Sicariorum artus, pestilens absumpit ignis. Francisci Vieræ Rectoris , & , qui Ternate erant , Sociorum virtus, vnam cis mortem stetit. Indigenas per obsidionis moram stravit inopia, fames, & morbi genus exitiale. Suos in Arcem Lusitanos desertâ vrbe Præfectus recipere omnes parabat: Dissuasit Franciscus ; promptè quoque in egros & egenos, Ciues ac milites , pharmaca Sociorum & cibaria diuidens. Ferdinandi Osorij Ioannem apud Regem agentis constanza, nec Baccianensem cunctatione , nec suo ipsius morbo decidit. Classem ibi accurabat auxiliarem : & in tempore adduxit eger; & nauem in primis agens conspicuam ingenti Cruce. Simul obsidio soluta est: & Ioannes Rex Victor Crucem alteram humeris deportauit designatum ad locum; & constitutam adorari quotidie manè, ad dandum Ternatinis

Prodigiæ

Sedes Ternatina.

tini exemplum, suo ab Exercitu iussit. Puerum sibi nocte conspectum narrabat, gerentem capsulâ Crucem, ac inuitantem ut caperet: Magnum eius ope euasurum. Tum Filiam obtulit Baptismo. Constantiæ nomen dedit, ea, quam tanto facinore ostenderat. Duos hinc Socios Baccianum ad traditam Christi legem Iesus auexit. Propagata est splendidè nec diu. Prohibebat & Aërij ferocia, & paucitas Sociorum. Illum suis reddiderant, constricto vinculis Prætore, Lusitani. Et iam liber Rex quæsitis quotidie causis bellum trahebat. Diem Viera obierat: Nicolaus Nunnius, Balthasar Arausius, atque Osorius Ternate reliqui, prohibebantur succurrere Amboinijs, Baccianensibus, Burrianijs, & Incolis Mauricarum. In his nullus quatn' abhinc annos cultor: Burri Christianus demum vnicus: Amboini Legatus Aërij Liliatus adduxerat metu ad Mahometem plurimos. Arbores haud diu solo fixas, vel lénis turbo diuellit. Restituta pleraque Henrici Sà Prætoris noui, & Sociorum cum eo sex appulsa. Singulorum dotes & efficacitas ultra morem processere. Marci Prancadi Rectoris, Emmanuelis Lopij & Nicolaij Nunnij benignitas, ultra vim armorum. Missâ per Henricum militum manu, negarunt Maurici Christiani quieturos à tumultibus fese: Quicunque verò censerent Socij, facturos. Tioliza autem Mahometanorum Princeps, non Henrici modò imperium, sed & Baptismum eorumdem impulsu cum suis accepit. Francisci Rodericij & Iacobi Magallianes virtus lacertis quoque dimicauit. Confirmatis in Christiana lege Amboinijs, externâ tantum vi oberant Mauri. Architectos se illis præbuere, operibus munientes Oppida, ac Duces, si fortè bellum ingrueret. Ferdinandorum Osorij atque Aluarij conatus, mitior in adversarios erat Bacciani. Ioannes Rex autoritate iuuabat, & submouebat obstantes. In morbos autem efficax. Per eos affusâ, vel ad potum præbita aquâ lustrali, languor & febris à multis abcessit. Quia pluviâ feminæ impetrarunt à Deo nuper Christianæ. Temporaria felicitas, & per interualla succedens. At religionis propagatio continuata, & perennis 1563. 24.

Annus

Christi. Societ.

Misso Baccianensi.

Abraampitar. 1561. 22.

Auxiliares ex Europa. 1562. 23.

Eorum labores:

S 3 instar

142 **Synopsis Societ. I E S V.**

**Annus
Christi. Societ.**

instar Torrentis. Eam in Celebum Regnum protulit Magallanes: & per octiduanam Missionem, baptismo irrigauit Indigenas bis mille. Tum, & Manadensem & Sionensem Reges. Ternate aute Tidorensis Reguli acer in Bello Legatus, & Bengaici Filius ad aquas vitæ venerunt: atque hic missus à Patre Ternaten, ad Mahometis vel Christi Legem optandam. Mox & Tidorensis Fratres duo, & paria Procerum tria. Castrij sanguini attribuebatur fertilitas tanta: una Iridis Insulæ aspera Gens, quæ illum fuderat, expers istius felicitatis fuit. Rupes haud mollescunt imbre, quo subiectas tamen valles circà fecundât. Et fructuosiùs per Chinam videbatur processura religio, si semel iniisset. Magis equa & complanata legibus Gens erat. Continentem, de Societate primus attigerat Melchior Nunnius, septem abbinc annos in Iaponiam nauigans. Et Succino Regem, Disceptionibus peritiiores ad Christi legem, solicitare decretat. Sed Cantoniā per occasionem redimendi Captiuos ingresso, nec copia data est conueniendi Regis. Nec idonea ad conciliandos Indigenas mora. Quamquam Sacerdotes duos disputando viatos compulerat in fugam. Nunc certior Legationis via tentata est. Eius Author Franciscus Cotinius Indiæ Prorex: Caput, Ægidius Goës. Comites Franciscus Petrius, Emmanuel Texeira, & Andreas Pintus ē Societate I E S V. Omnes, idem ipse qui Xauerium olim, auexit Goâ Iacobus Pereria. Amacaum nupero Sinarum permisso, Lusitani Mercatores pro Sanchiano infederant. Continenti propior Insula est, & scopulo similis. Appulsum cum suis Legatum stitit solita suspicacium Mandarinorum cunctatio: tum & subitaria mors Cotinij Proregis. Redintegrâre conatum Antonius Noronia Cotinij successor, atque Iacobus Pereria priuatus, & Amacai iam præsens, opportunâ in Sinas operâ. Cantoniæ Portum Piratæ bis mille nauibus nouem clausum tenebant. Nudis milite Mandarinis per Internuntium Pereria obtulit Lusitanorum auxilia. Admiserunt illi, primo confidentię argumento. Et ad deducenda, Ciubus, illorum Princeps, Amacaum venit. Dati sunt à Conilio

Missio Sinenfis.

Redintegrator.
1564. 25.

Annus

Christi. Societ.

cilio publico Lusitani ter centum: & distributi duas in naues
 Sinarum. Alteram ipse Pereria ; Ludouicus Mellus alteram
 regebat. Conspectis eorum signis , auditisque bombardis
 fugam moliti Piratę omnes; pauci evasere. Ciumbus bene-
 ficij memoriam Texeiram nostrum ire Cantoniam sinit, ad
 negotia Legationis vrgenda. Neque vltcriūs Societatis Si-
 nicæ res sub Lainio processit. Iaponicæ longè plurimūm;
 ac præcipue per conatus Bonziorum diuersos. Ternæ sub
 Ignatio fuerant inchoatae Sedes ; Bungensis , Amangucia-
 na, Firandensis. Eas procurabant primūm Socij quoique,
 Cosmus Turrianus, & Balthasar Gagus Sacerdotes; ac Fra-
 tres terni Ioannes Fernandius, Odoardus Silua , Ludouicus
 Almeida. Rem Christianam , Iapones insuper aliqui Cate-
 chistæ, moribus magis quam annis graues. Sedes Bungen-
 sis pulcherrimè florebat aspirante Regis fauore. Officijs
 autem in Hospitale domum nunc geminam : Puerorum
 alteram , Ægrotorum alteram adulorum. Administrabat
 Ludouicus utramque feliciter , non arte Medicā tantum,
 sed & diuinâ quadam gratiâ curationum. Sacerdotem ter-
 tium, Gasparem Villelam, & Fratres insuper duos Melchior
 Nunnus , breui in Indiam inualetudine redditurus adduxit.
 Bello Sedes hæc concussa est ; Amanguciana etiam conci-
 dit, peremptio per Morindonum Rege , Bungensis Fratre. *Amanguciensis destrat.*
 Sed huius Fraternam cedem vindicantis fortunâ , resur-
 rexit. Bugenum & Chicugense Regna , Amanguciani
 Partes , accessere victori. Firandina per tumultum Bonzio- *Et Firandensis.*
 rum soluta est , remisso Bungum Villelâ. Fana Pagodum
 tria sacras in Ædes conuerterat , ad Christum Indigenas ter-
 mille. Annuum ei exilium Rex, multa excusans, indixit, per-
 suasus nimirum à Bonzio, quem Gaspar vicerat disputando.
 Dissuadebat Antonius, egregius Belli & Christiani pecto-
 ris, vt religionis Dux. Repullam , perpetuâ eiusdem Bonzij
 proscriptione quarto post anno vindicabit. Facatensis pre- *Facatensis è facili.*
 eocibus pomis simillima , breui sterit. Exercat Bungensis & ponit ap' ruit.
 ope Regis, Balthasar Gagus. Chicugensis in urbem irrum- *1558.* *19.*
 pens , cuerit. Eius quondam hæc erat. Noctis beneficio &
 egre

144 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Meacensis.

1560. 21.

egrè cum Socio Guillelmio Gagus, evasit gladios sequentis in Ciues Bungeni fauentes. Sedes hæ duæ, religionem magis adstruxere dirutæ, quam firmæ. Facatensis Gagum remisit in Indiam, ad auxilia Sociorum petenda. Firandina Meacensem & Sacaiam extulit operâ Villelæ. Missus est cum Laurentio Iapone hic à Turriano ad Frenoxam montem, haud procul Meaco. Nam velut in ijsdēm sēpe mōribus fontes quidam calidi, quidā frigidi; dulces, amari sunt: sic in illo Bōzij, veritatis Hostes & Patroni. Hos inter senex postularat litteris à Turriano Doctorem. Sed ante aduentum Gasparis cesserat vitâ. Dayzambus ex ingenio Magistri in Christum inclinatus, distulit amplecti. Tantum Gaspari colloquium fuasit cum Iaco, Antistite Sacrorum supremo. Ad hunc aditus occlusus est per Satellitium frequens; in Meacensem urbem patuit; moxq̄tē in Sapientiorum Iaponum mentes, Decemdiā silentio, & asperā sub secreto Tugurio vitâ tentatus. Tum Crucem dexterâ gerens prodijt Villela, & palam Christianam legem explanans. Eo Sermone simul ē Populo vndeclim: Disceptatione Quenius Bonzios inter celebris, manus p̄orrexit. Huius exemplum sedecim alios traxit; Authoritas ad Cubonem introduxit Villelam, & impetravit copiam Sedis in Regia urbe figendæ. Cubonis nomen Quonquenindonus, itemque Coxiterus. Villelæ Dominiculum ac Templum Neophyti dedere. Peruererant breui ad ducentos. Plurium vel ē suis accessionem Bonzij metuebant: Eius itaque proscriptionem pretio emunt de quatuor Præfetis urbis. Manere sinit Cubo, & ampliori Diplomate contemptum se querens: & capit is p̄enam minatus, si quis vexaret. Haud causâ cadas, quæ te supremæ potestati iungit. Hoc sustentaculo fulta sedes Meacensis Sacaiensem profert. Posuit Villela & inuitatus à nobili Ciue. Ei nomen Sancius; Coniugi, Maria; Filio Vincentius, Filiæ, Monica per Baptismum est datum. Meacensis interim nautauit, Cubone per Amangucianum Regem & factiosos expulso: per Patruum & Sororis Maritum reducto, stabilita est. Eam accusationibus; ceteras sedes, tempestatibus Ca-

codemon

Sacaiensis.

1561. 22.

codemon appetij. Sed vnde moram obijcere sperabat, præsidium attulit. Fædâ Balthasar Gagus procellâ Sinarum ad littus excussum, idemque Acenorum iofidijs elapsus, pulcri discriminis narratione, desiderium Iaponiæ ardentius Goanis Socijs iniecit. E periculi magnitudine, odium Sata-
 næ, ex hoc missionis fructum estimabant. Accusationes iam Meaci cœz per Bonzios, Xamaxicodonum & Quicodonū eorum Principes, Villelæ insonti & Christo conciliauere. Imposita eis fuerat ab Iaco, causæ cognitio. Eorum exemplum quingentis; Liber in Iaponum Sectas per eos scriptus, plurimos adduxit. Ipsum & Cubo perlègit: & inclinauit saltem ad benignius religioni fauendum: tum & impulit ad terrendum Amangucij Regem, ne posthac prohiberet Christianorum cœtus. Eos Almeida animorum & corporum medicus firmavit. Cephalez, lepræ, Elephantiaci, aliorum depulsio morborum Christo plurimos peperit, vel proprios fecit in Regnis Chicugensi, Firandensi, Saxumano, Arimeni & Omurano. In postremis duobus maior utilitas, quia perpetua, exortu Sedium duarum, in Portubus totidem, Cochinozueni & Vocoziurano. Fratres duo dedere: Reges ipsi, & in Christianam Legem proni. Omuranus mi-
 nor etate non animo, nec vi in amplectendam fortiter, 1562. 23.
 quam clarè agnouerat. Patrium ei nomen, Sumitanda. Vocoziurana cum Templo condidit Almeidæ interuen-
 tu, ac Feudis ad leucam circùm alteram sitis iuribusque do-
 nauit. Domicilia ibidem Christiani fixere: nec fas Ethnicorū cuiquam, citra Patrum assensum. Lusitani Mercimoniæ gratiâ accessuri, vestigalibus ad decennium eximij sunt. Portum ab Adiutrice Deiparâ Coſmos appellauit. Et gra-
 tiam, Diuç Filius conditori reposuit Sumitandæ. Matris, Pue-
 rulum gestantis imago erat eodem in Templo. Et videba-
 tur is Regem quaqua se verteret, prosequi oculis & nutu. Illicium alterum, nomen I e s v trigramma, ab Turriano donatum; Postremum, Cōstantinianæ de Maxencio per signum Crucis victoriæ narratio. Simile super signū triduo sub noctem, supra Vocoziuram viderant Lusitani, & Rex Bap-
 tismi

146 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
Bartholomeus Oma-
rensis, Primus Iapo-
niorum Regum Chri-
stianus.**

1563. 24.

Eius Religio.

Virtus.

Pericula.

tissimi iam certus, Crucem è collo auream gerebat. Accepit à Cosma in eodem Deiparæ Portu cum comitatu penitus omni: & Regum Iaponum Primus, & Bartholomæi nomen, ignotâ Posteris causâ. Notus in eo magis, primigenij Spiritus ardor, Leonino similis per virtutis exercitamenta crescenti. Regius, Fænorū quæ in suo Fraternove Regnis, offendebat, incendio adoleuit. Copias ad Fratris Castra in Riozogum bellantis ducebat Christianus Imperator. Iesu nomen & Cruces in Sago ipse & Proceres gerebant: precatorium Deiparæ Coronam pro Baltheo. Sed militiam hanc satis, remota ab ludis, & contentionibus vita, & excellens in bellis distinxit ardor. Et quantum in Fratris Hostes per Indicias remisit, tantum in Fratum Christianorum aduersarios crevit. Illis vel in Parentem suum Xegandonum suppetias detulit & sponte. Cochinozuenses vexabat Idololatriæ tenacissimus senex. Arimense Regnum maior Filio cesserat ex more Gentis. Omuranum Bartholomæus, sanguinis & adoptionis iure in Gortandonum supremi Regis è Serua Nothum obtinebat Christo magis quam sibi. Vtriq; eripe-re conati sunt Bonzij. Firmaturi videbantur. Adeo illorum simulatio, à specie externa ibat diuersè. Ad nobilitandum Camisamæ Regionæ Baptismum, suggerunt Regi, struendum Socijs in Omurana vrbe Templum. Huc euocet quotquot Vocoixuræ degebant. Præsentes ipsos, insuperq; duos Omuræ & Arimæ Reges eâ celebritate, & simul Christianâ rem in Iaponia omnem opprimere mens erat. In fumum per incendia abiit coniuratio. Ludouicus ad adducendos Socios missus ab Rege, Vocoixurâ Omurâ, dum redit, mediâ viâ cum suis per Farinam coniuratum occiditur. Vocoixuræ restiterant per biduum Socij, in aletudine Turriani, & negotijs alia aliaque causâ diuinatus oblati. Omurani interim urbem incendunt, oppressuri Regem. In proximam Arcem elapsum, terra Gotondonus, Farina, alijque mari naues Firandi & Goti Regum, vniuersim trecentæ obsident. Ceteri in Arimensem ausi sunt nihil. Quin eo & Xegando-no Patre suppetias ad Bartholomæum ducentibus, erupit ille

ille cum paucis, & stravit Hostes. Cruces in pectore, in humero insculptas armis, tertiam vexillo intextam gerebat.

Quartam supra cibos cuneos è celo fulgentem Hostes contuiti, cessere. Vocoxiuranæ ruinam, Christiani in factiosos

officijs, Cosmas & Socij promptâ Lusitanas in naues fugâ ^{pulso.}

stiterant. Inde Tacaxim Bungensis Oppidum Regni. In Sedes Tacaximensis. eo Sedem pro illâ, nouo Bonziorum in Deos ardore exustâ, 1564. 25.

Rex condidit. Obiecere Arimenses & Omuranos motus,

tanquam Bella Christianam Legem, ceu calamitas nimbus sequatur. Reposuit opes, Regna duo, masculam Pro-

lem; quæ omnia sibi, nondum Christiano, illius tutelâ, ceu Telluri secunditatem imbre, quatuordecim ferè per annos

aduenisse narrabat. Bungensem itaque Sedem amplificavit in dies. ^{Bungensis.}

Collegiolari nunc erat, apertis nuper litterarum Scholis. Firandensem resurgere patiebatur Regulus

Lusitani spe commercij. Ximabarense attollebatur, To-

no (Dynastarum commune nomen est) cum Indigenis plurimis Christum amplexo. Vbiq; spes ampla; conatus So-

ciorum ingentes, sed pauci; quia non plurium quam quindecim. Senos navigatione alterâ hic idem annus aduexit. Vni-

uersè iam Sacerdotio insigniti septē, expertes octo reliqui. Præcipuz Stationes Meacum, Firandum, Tacuxama, Bun-

gum, Cochinozum. Vocoxiurense Deiparæ Portu non- dum restituto. Odoardus Silua diem nuperrimè clause-

rat. Ex alio Religiosorum Ordine, aderat nullus dum. Subsidiarij tantum Iapones quidam non Socij; sed periti peti.

rerum. Item Pueri duodennes aliquot, per Parentes Bungensi Gymnasio, & Templo addicti ad cantum, & obse-

quium Numinis. Ætate postmodum, & Seminariorum erectione Genti utiles futuri.

Annus

Christi. Societ:

Vocoxiurense Sedis de-

officijs.

Inde Tacaxim Bungensis Oppidum Regni. In Sedes Tacaximensis.

eo Sedem pro illâ, nouo Bonziorum in Deos ardore exustâ, 1564. 25.

PP. Cosmas Tarrianus,

Gasp. Villela,

London. Froes,

Balth. Acosta,

Io. Cabralis,

Io. Montanus,

Melchior Figueiredo,

& FF. Io. Fernandes;

London. Almeida,

Iac. Gonzales,

Arias Sanchez Euro-

pe.

Lawrentius,

Damianus,

Augustinus;

Melchior, Iapones.

§. 3. Progressiones per Africam.

Lentæ fuerunt: & quales nauium flumine aduerso tenuerunt; cœtūs autem obnisi hærentium, ac subinde cedentium retro. Tentamenta ex vero magis appelleb-

T 2 quando

148 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.*

*In Abafia, Remore.
1559. 20.*

*Eramna Ouedi
et Sociorum.*

1560. 21.

quando per Schismatis, Mahometismi, Idololatriæ, Atheismi, Vitij obstacula. Tot monstris insidebatur hæc vna Pars Orbis. Impugnata sunt tamen; aditum deinde obstruentibus qui fecerant. In Meditullio Africæ, Abassinorum Reges & Fratres obiecere: contumaciam Claudius, vim & sequitatem Adamas. Ille Andreæ Ouiedi Episcopi antea verbis inter disceptandum, verba; nunc libro librum, stylo fidenter & improsperè dimicans. Nam mox in Mahometanos cum Exercitu progressus, occiditur desertus à suis, Andreæ non immemor. Cedem hic illi prænuntiauerat in proteruiæ pœnam, si acie certaret. Vaticinium recurrit iam iam perituro. Succedentis sequities Adamantis, Fraternum quasi vitium horrendâ suâ fœditate texit; adeo in fortitatem usque progressa. Apud Turcas captiuus deseruerat pro Mahomete Christum; ad hunc regnumque reuersus, Catholicos exilijs, carceribus, supplicijs, cedibus exercuit. Ita in Lusitanos quoque sequens, quorum sanguine atque victorijs obtinuerat libertatem. Veteris gratiæ memoria facilè odio præsenti opprimitur. In Episcopum sui se officij admonentem, impie. Acinacem strinxit in eius cervices; & dextrâ forte delapsum recepit ad ferendum ultro colla præbentem. A Proceribus & Regina prohibitus relegauit ipsum, & Franciscum Lopium in asperam Rupem. Emmanuel Antoniumque Fernandios, Andream Gualdanem, Consaluumque Cardosum in varia exilia dispersit. Rupes Adamanti parum dura est visa. Vitam sinebat miseris. Auferti iussit per aliquot, qui in viciniâ erant Dynastæ. Sed abstinuere eorum sanctitate conspectâ, & splendoribus supra eorum mapali. Quia semestri post impetravere libertatem. At brevi Rex universis iniecit vincula; & carpento impositos, captiuas velut Ferras, traxit quoquò castra mouisset. In Isacum Barnagazium primò, tum in Benconem Tarcarum Claudijs purum: postremò in Zomorem Turcam. Regem Isacijs, Adamantis impatiens, Tarcarum: post in Tarcari per Adamantem bello capti & deinde occisi locum, eius Filium iustis ortum nuptijs, crearat. Conspiraerant Proceres Tyrannidem pertefsi:

perteti: & eam in Abassinos ipsos grauem, in Socios horridam. Circumductos non sinebat abire, non loqui. Nimis ne Catholicis vagandi aut loquendi libertate prodecessent. Hanc Socijs credo impetravit à Deo Ioannes Nunnus Patriarcha. Goz nuper diem clauserat, clausi sibi in Abassiam ingressus dolore. Nihil à quinquennio de illius statu accepit: nihil de Fulgentio Freires Socio ad explorandum cum Christophoro Pereria Lusitanicæ Classis Duce, per Proregem Goâ dimisso. A Zomorianis nauibus lèsi & capti fuerat ad Arabiæ fauces: ibi Christophoro vulneribus multis demum extincto, octonis Fulgentius saucus, remo addicitur, & Cayrum seu Memphis deportatur. Hic ab Christophoro Rodericio & Ioanne Eliano Socijs ad Alexandrinum Patriarcham Româ profectis fortè inuentus, & pretio redemptus est. Christianorum plurimis profuit eius captiuitas, solatum eis, & sana consilia proponentis. Liberatio, insuper octonis. Totidem suo quingentorum & mille aureorum litro redemit, & secum homo iam senex & infirmus Romanum reduxit. Remissus deinde in Indiam, in medio itinere cœlum morte sublatus iniit. Beatitudini tantæ maturi non erant Æthiopiæ Patres. Et Ouidum Nunnij morte Patriarcham, initiare oportebat nouis crucibus dignitatem. Profligato per Zomorem & Barnagazium Adamante, relicti sunt in campo soli. Turcarum exponebantur iniurijs. Sed illi præteriere, diuinitus vel excœcati vel præstricti. Aperto in loco Ouidus fundebat preces. Sequores Turcis fuere Æthiopes coniurati. Cæteris vestem detraxere: Ouidio, mulam cui insidebat. Sed pedibus iter prosequenti Raptor eam reduxit, narrans celerem facinoris sui pœnam; uxoris nempe & geminæ Prolis necem, simul fuerat cum mulâ suam in domum ingressus. Sic Socios sera & ærumnosa libertas redegit ad stiuvam. Neque, quo tegerentur modò, sed ne quo viuerent, erat in penu. Inopiam fecere Turcarum irruptiones, seditionesque Gallarum. Ferocissimi Abassinorum sunt: nec Adamantis, nec deinceps Regis cuiusquam, imperium passi. Ad Meridiem Africæ, Mahometismus

*Fulgentij Froës in
Abassiam eantis
captiuitas.*

*Sociorum ibi cranunc
granissime.*

1561. 22.

1562. 23.

150 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Consalvi Siluerie &
altorum Expeditio ad
Cafres.*

1560. 21.

*Tongensis Regis Bap-
tismus.*

*Inhamorij pro impe-
trando ardor.*

*Monomotopici Bap-
tismus.*

metismus & Idololatria in Socios depugnauit. Cafres ad bonæ spei Promontorium habitant, pelle, & mente nigerimi. Ad hanc Baptismi aquâ eluendam, Tongensis, & Monomotopicus Reges optimè comparati. Postulauerant à Constantino Indiæ Prorege Doctores. Iuit cum Andrea Fernandio, & Andrea simul Acosta Fratribus Consaluuus Silueria. Fernandius Româ redierat, illuc ad Ignatium à Xauerio missus, Indicæ nuntius rei, ad suppetias Sociorum petendas. Acosta antea Miles, nec inglorius. Consaluuus Prouinciam resignauerat nuper Antonio Quadrio. Inhambanem Tongensis Regni Portum appulsos morbus omnes vel celi vitio, vel inuidentiâ Satanæ invasit. Fortitudine animi depulsus est. Tum Gamba Rex, Regina, Soror, Liberi, Proceres expiati. Simul facultas Indigenis facta Christianæ legis amplectendæ; & posita Ædes Sacra Assumptæ in Cœlum Deiparæ. Tongensem hæc fœr secretò impulerat; quippe quæ bteui Monomotopicum manifestè invitabit. Huic gloriam tantam præcipere Inhamorius voluit Rex, Baptismum cum vxore & liberis octo postulans à Consaluo. Senâ Metropoli Regni transibat Pater: sed eum illius vectigalem distulit, ad mancipia Lusitanorum & Neophytorum quingenta, per docenda conuersus: ad Monomotopicum & potentissimum, mari festinans, deducente Legato. Vberiùs per Aqueductum ingentem, quam per canaliculum vndas digesseris. Socios Tongi reliquerat: par nempe labori & discrimini supremo. Monomotopæ Rex captus est, & sermone abstinentiâque Consalui, & Deiparæ Tabulâ; sed & huius alloquio magis. Noctibus circiter quinis visa est ei adesse & loqui benignâ, sed ignotâ voce. Eam Baptismo expiatorum esse respondit Regi Consaluuus; intellecturum si expietur. Ille intelligendi desiderio succensus erudiri vult; & eruditus, demum expiatum cum Matre & Procerum trecentis. Iuuentæ impetu præceps, ingenio leuis Rex erat; nec firmior Mater in mobili sexu. Vtrique per Mahometanos Silueriæ persuasa nex est. Veneficum, exploratorem esse Lusitanorum. Diuinatus prædidicerat dudum ea consilia Consaluuus.

Olißipone

Olliſſpone quondam atque Conimbricæ, haud ſemel Con-
cioni palam, & priuatim Socijs, hoc mortis ſuæ genus præ-
dixit: nunc autem Antonio Caiado Interpreti, adiuncta
omnia ſigillatim. Itaque letus & alacer ad eam ſe compa-
rat, quaū ad nuptias. Intempeſtiuē ſub noctem ſacras in-
duit vefteſ, & candelas ad Aram ſuo in mapali duas accen-
dit: tum medianam ſtatuit Crucem, ac diuinas inter preca-
tiones obdormit etiamnum ſecurūs. Irrumpunt per vma-
bram Mahometani, & euigilantis brachia bini, totidem
prehenſant crura, tolluntque ſublimem: mox iniiciunt collo
funē, & utrumque diſtendunt. Sanguis ex ore & naribus ſalit,
& nobili viam animæ laxat. Corpus nudant cilicio asperum;
& asperiores ipſi deuoluunt in flumen. Facinus aquis ob-
ruere ſperabant, horrido præſentis conſpectu perculsi. Sed
illud Deus prodigijs retexit. Humaniores hominibus Cro-
codili locum celsere Consalui corpori; nec poſt eā fluminis
parte ad nocendum erupere. Locularum nubes agros va-
ſtavere carnificum; & horum duos ſera, ſed iusta ira Regis
factum dammantis occidit. Nec mater cædis conſcia & au-
thor, furentis eā memoriā filij gladium effugit. Contra
Quadrius Societatis Indicæ Præfectus, Antecessoris ſui ne-
cem beneficio vindicat. Pétrum Touarem, & Ludouicum
Goëzium Goā in Monomotapiam misit. Eo ſanguine mol-
litias Cafrum mentes credebat, idoneasque culturæ. Sed na-
tivam duritiem inſignis illa feritas inſuperabilem fecerat.
Adeo iam nec tentari pet Patres merebatur, nec verò po-
tuit. Mozambicum appulſos opportunitas traiſiendi om-
nis defecit. Eadem proteruitas indolis Tongeneses ad Ca-
fres redierat: & cum ea veneficium, diuinatio, furor, Ferro,
veneno, igne ſauiebant iterum. Monitionum maxime im-
patientes. Apparatum ad infandos Idolorum cultus euert-
erat: & Christianis conſtantia proposuerat Andreas Fer-
nandius. Tantam fortitudinem propè forti morte conclu-
ſit, telis vndeque appetitus. Infami ſacrificio aduenturus
erat Rex, Christum nuper amplexus. Nunc potestatem in
pluuias ſibi arrogabat demens. Increpuit Fernandius libere-
& de-

Annus
Christi. Societ.

Consaluidedes.
1561. 22.

*Nona in Monomo-
tapiam Expeditio.*

Inſructioſa.
1561. 23.

*Tongeneses à Chriſto
deficiant.*

152 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.*

& dedoctum rationibus adegit , ad inficiandam publicis coram testibus eam potestatem. Sed non ad obseruanda Religionis, quam arripuerat , præcepta. Distinebatur per voluptates fœdas & inolitos vitijs mores. Iam Fernandio vi-
etum & prædicandi Christi libertatem ademerat : insidias quoque struxerat ad occidendum. Ita macie deformem ad Mozambicum redire compulit. Hinc cum Touare atque Goësio, & Socijs octo è Lusitania nuper adductis, Goam re-
cessit Andreas. Acosta eodem Cafrarij cæli grauitate lan-
guens , dudum redierat. In Occidua Parte Africæ primos Patrum conatus insignis vel perfidia, vel sordities infregit. Ibi Angolanum est Regnum confine Congensi. Huius Rex perfidè Socios cum Lusitanis antè dispulerat. Christiana Religio perststit in Popularium animis, Commercium ab-
cessit. Vtrumque attrahere ad se voluit Angolanus : ac pe-
tijt per Legatos tres destinatos longè in Lusitaniam. Sacer-
dotes adeo aliquot mitterentur Religionis gratiâ. Irenes ei
nomen; antea Sobaram, seu Dynastarum, aliquis; nunc ple-
risq; eorum deuictis , Angolæ Rex primus. Et moritur noz-
dum reuersis è Lusitania Legatis. Succedit Dambes. Filius in
Regnum, non in ingenium Patris. Nam aduectum cum il-
lis Paulum Diazum Lusitani Regis Legatum, & Socios cum
eo tres, velut in vinculis habuit. Quaterni aduenerat Catha-
rinæ Reginæ & Henrici Cardinalis assensu: Frâciscus Gouea-
tus & Augustinus Azerda Sacerdotes: Antonius Mendes
& Emmanuel Pintus, Laici. Sed Azerdam eadem propè
dies ad Angolanum , & Celestem ad Portum appulerat,
ærumnis opportunè subductū, quas ceteri quadriennio sunt
passi. Nam institutionis Christianæ specie , at vnius com-
mercij & quæstusque respectu detinebat Rex eos apud se.
Missionem Diazius e blanditur, & redditum pactus, cum vno
Sociorum in Lusitaniam abiit. Alter diem clauserat. Super-
erat Goucanus , nec diu superstes. Relictus Iuuenem apud
Regem obses, laboriosæ eius & Lusitanorum Institutioni,
iniurijsque celi succubuit. A Borea & Ortu conatus Socio-
rum demum evanuere. Ibi infortunio, hic oscitantiâ atque
socordiâ

Expedito Angolana.
1560. 21.

Liber Secundus. 153

socordiâ Gabrielis Alexandrini Patriarchæ. Aditum aperuerat angustum officiosis ad Pontifices Paulum & Pium litteris. Laxauerant & Legatus eius Abrahamus Romæ adulatorio Obedientiæ additamento : & multo magis Socij Christophorus Rodericus & Ioannes Elianus Disputationibus iadis Memphi cum Gabriele. Sed progressionib[us] vanas modò pollicitationes timidus senex obstruxit. Infortunium è profligato Christianorū exercitu ortum est. Eum Martinus Corduba Alcaudeti Comes deportarat Classe in Africæ Oram, quæ Hispaniam respicit. Simul Petrum Martinum, Petrumque Domeneccum Socios cum Laico uno ad Nolocomij & Religionis res curandas. Oranum Hispani Arcem Regis prosperè classis appulsa est. Hinc productus ad Mostaganum miles, omnis ferè deletur. Multitudine Mauritanica. 1558. 19.

Annus

*Christi. Societ.
Aegyptiaca Memphis.*

1562. 23.

§ 4. Progrediones per. Americam.

Pioreptiones Societatis melius appellaueris, & protrusiones Christianæ Legis. Vnam intra Brasiliam operosissimè vrgebantur : & rudia leuiaque per Indigenam ingenia. In diuersas sese artes, industriasque Socij torquabant, pro insinuanda Barbarorum mentibus veritate. Machinis per impolitum fluxumque solum mouendis, Cylindrorum volumina rotarumque lapsus infernè subduntur. At Religionem quantum promouerant. Inventa : tantum repellebat rediens per interualla feritas, libido, & esus catnis humanae. Ad pueros conuersa est cura, etatem vitijs intactam. Sed longo labore in contubernijs erudit, vel per Parentes abducebantur in filias, vel sponte, ceu firmatis iam plumis aviculæ illuc reuolabat. Nondum animis Patres excedere. Quin vel infimis Barbaros officijs aggressi sunt. Nolocomio vel carcere detentos visere, comportare humecto;

Obsecra.
1557.

18.

154 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ
Officia.**

Prodigia.

*Lad. Grana Pronin-
ctatis.*

1560. 21.

*Baptismorum celebri-
tas.*

*Colonia & Sedes plu-
rime.*

1561. 22.

ris aquam; vasa, plagas eluere. Potens machina saltem in maximè egentes. Inopiā beneficium c̄stimabant, & defērentium promptitudine & alacritate. Potentiorem in eosdem Deus adhibuit, curationibus morborum. Baptismo tinctis, aut sacrâ quapiam re ventibus ex obueniebant. Validam autoritatem sua, & Petrus Leito & Mendus Sà; Brasiliæ nuper appulsi, ille Episcopus Gentis secundus, hic Pr̄tor cum Socijs è Lusitania quinque, & vetans Indigenas cōgregatos Pago excedere; ac Sedem ad Ianuarium flumen Nobregæ offerens. H̄ereticos ex ea Orâ Gallos insperatò expulerat. Industriam operamque ad morbum vsque impedit nouus Provinciæ Pr̄fectus, Ludouicus Grana pro Nobrega morbis dudum afflito. Trium h̄ec & nouorum consensio Capitum, ceu benignorum splendor Astrorum, fertilitatē, prequam antea, letam induxit. Simul per Granam Barbarorum caligo ac durities depulsa est. Celebritas Baptismorum ab eo Baiam inducta multos emolliit. Velut irrigatis sacro eo latice ingenij, germinabant in dies desideria Baptismi. Eius iam compotes, nouos redigebantur in Pagos, ceu in viridaria stirpes nouellæ. Terni simul coaluere sub Patrocinio, & appellatione Diuorum Pauli, Ioannis, Iacobi. Qui à S. Spiritu dicebatur, ad salubriorem translatus est locum; qui à Bono Iesv, in amēniori conditus; qui à Sancta Cruce, in Taparicâ Insulâ; qui ab Assumptione, longè, viginti & octo à Baia leucis. Per huius Vrbis Agrum multorum sterilitatem Annorum hic vnuſ largè pensauit. Conditæ vix Coloniæ, ad plurim conditionem enitebantur; & mox ad diuarum, quæ à Petro & Andrea nomina sumpfere, vnicâ Boni Iesv Colonia. Nec matribus filiæ minùs fecundæ. Prior Apostolorum Principi sacra, Animas centum ac mille uno Baptismate peperit Christo. Iam adeo circa Baiam Coloniæ undecim pullularant. Earum aliquas mox missit lues horrenda; nimirum celo maturas, ac fortè degeneraturas in crudos & pristinos mores. Eò & in filias solicitabantur Neophyti ab cūcuratis nondum Ethnici; & prop̄ adigebantur ab Europēis, iniustæ seruitutis metu. Ad eam

eam rapiebantur, è suis quisque Pagis. Repugnauere fortiter Socij, pro vexatis indignissimè Gregibus. Illi, quiaque & viginti in Domicilio Baiensi iam erant. Duplo pluribus do- tem attribuerat Rex. Vincentianum paribus incrementis haud processit: nempe circumfessum lue fédâ & longâ. Pi- ratininganum & ad S. Spiritûs, alterum, Bello. Hic in Pi- ratas, Sociorum alter, Sancti Iacobi vexillum; illuc in Ethni- cos Christianis infensos, pendentis è Cruce Christi signum, alter, prætulere. Vterque cum eventu victoriæ. Tunc pri- mùm ausi in suos Brasilos Neophyti, cum Europæis religio- ne iunctis, arma sociare. Pernambucense & Ilhéense condì Pernambucense. cepta sunt. Stationes ceteras Sacerdotes cum Socio singuli 1564. 25. vel bini tantum tenebant.

Annus

Christi. Societ-
Domiciliu[m] Baiense.

C A P V T I X.

Lainij Obitus.

Ler has Societatis Progressiones, ibat Lainij vale- tudo semper in peius. Quotidianè pro illa vniuersa edaces curæ, Cōcionum quoque feruor atque fre-quentia, vires sensim exederant, Tridentinæ Sy- nodi laboribus atteri ceptas. At penitus consumpsit ardor dicendi, quem mediâ hyeme redintegrarat. Stans mori vo- lebat Imperator. Ne ultra, Assistentes vetuere. Paruit spon- te magis, quam necessitate, et si propè extremâ. Die Anni vertentis primâ, è Triclinio reportandus fuit ad lectulum. Vota mox pro eo. Sed tanquam indignus, tanti se fieri que- rebatur. Medio mense Sacramentis se, & bonâ Pontificis Pij IV. Precatione armari supremam ad luctam petijt. Ro- gatus ut & Societati bene precaretur, tandem concor- diam commendat, & honorum fugam. Ut autem Vicarium designaret, adduci se non est passus. Certis tantum oculis dicitur aspexisse Borgiam. Videri id possit successionis indi- cium. Tum viax illa Anima grauediæ tota oppressa est.

156 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
1565. 26.
29. Ianuarij.**

Nullus in ea per biduum, facultatum v̄sus aut sensuum. Exemplum triste mortalitatis; quam illa mox, corpore soluta, exuit. Induerat magnā cum mente ab annis tribus & quinquaginta. Hastam & Scutum eādem dī Ecclesiam Dei perdidisse, Alexandrinus Cardinalis (illius anno consequente supremus Pastor, sub Pij. V. appellatione) confidenter asseruit. At Augustanus, Otho Truchseſius, Esequias ei minimè fūebres fecit Diliq̄e. Cenotaphium purpureā, noa pullā, ut solent, veste contexit. Tum laudatoris officio fungitur. At Ignatius, Societatem Lainio, plusquam Hominum vlli debere, pridem nec semel dixerat.

C A P V T . X.

Societatis, sub Lainio, Status.

*Constitutiones Ap-
probatae.
1558. 19.*

Ignatij Sanctitate, Prudētiāque, ea surrexerat: Lainij Eruditione, atque authoritate processit, per Partes (ceu vegetum Corpus) adēque omnes. Ibat Constitutionum vinculis arcte connexa. Nam eas ē Diuorum Dominiici & Francisci Ordinibus, & Clericis item Regularibus Purpurati Patres quatuor comprobarant. Recognouerant Congregatiōis Primae Patres; ex Hispanico in Latinum verterat Polacus; Typis Calcographis ediderat Romę Collegiū. Huius iam militia Caput, seu Dux supremus, Perpetuitatem obtinuit munera. Legibus eam, & continuatā ad extremum usque administratione Ignatius sapicerat: ad triennium redēgerat Paulus Pont. IV. Sed p̄r eius obitum, uno post anno restituta est. Capiti autem summoy Assistentes ad consilia capienda quatuor primū suū datū, Provincialibus Commissarij, Rectoribus Superintendentes adhuc iustabant. Superiuscanea deinceps & legitimis obstantia motibus munera. Neutram ē Lainij sensu. Sed Comitio, cum autoritatē requisibat ad submoneendum. Professum Domum Propositi, ijs quasi obicibus liberū erant Chorus

Dominus Professus.

Chorus breui obiectus est ad Canonicas preces recitandas. **Annus**
Anno stetit; simul concidit cum imperantis viâ. Duæ tan-
tum erant, Romana & Olissiponensis. Illi præterat Lainius
ipse, idem qui Societati vniuersæ. Tertiam in Portuensi Lu-
sitaniæ vrbe condere cepit Borgia; mox in Collegium ver-
tit, Michaelis Turriani Provincialis iudicio & Ciuium af-
fessu. Pleniori nunc Acie prodibatur à Professis in Animarū
Hostes Olissipone & Romæ. Vtrobique & alibi passim per
vælitationes etiam à Collegis, necessitate populorū trahēte,
Gymnasijs per Disciplinas affigebantur accipiendas vel tra-
dendas. Philosophiam primū Romæ & Panormi ab no-
stris nostri dīdicēre. Eam soli antea exteroi docebantur. Nee
in Disciplinas infimas, infima Lainij cura. Fundamenta pru-
dens Architectus penitus inspicit ac firmat. Perpetuos ille *In eis perpetui Ma-*
gistrorum Grammaticæ.
Grammaticæ Magistros è Societate quæsiuit omni. At Ti-
rones maximè ingenuos. Et adducebat Deus ex Hispania *Dominus Probationis.*
præsertim. Compesci multorum debuit virtus, intempestiuè
in Campum eruptura. In Contubernijs ab veterorum
habitatione secretis, ad Cōstantiam tanta spes formabatur;
Experimentis rāmen prætentata. Publicis per mensēm va-
letudinarijs ministrabanc, nostra sub Tecta recipiendi.
Vnius labefactata Romæ persecuerantia est: alterā post in-
gressum horā retrocedentis ad suos. Sed restituitur subito
febris incursu. Eo stimulo redigi se sensit ad deserta turpiter
Castra. Siq[ue]l regredi voleat febris deseruit, velut officio
perfuncta. Castra iam Pròvincijs octodecim vniuersæ, &
Domicilijs centum triginta constabat. Epropæta Lainius
Iustrare Dux summus valuit. A Pio IV. Poeritico proibit-
tus, supplevit consiliorum legumque salubritate præsen-
tiam. Vita functorum nomina in Catalogum Romæ refer-
ri: Animas toto Orbe iuuari, Sociorum precibus iussit. Nec
repudiauit Externorum oblatas. Obtulerant suas sub Ignati-
o ad Coloniam Carthusiani Patres; nunc sub Lainio suas
Benedictini Serratum ad Montem. Cum his instituta est
benèfactorum participatio, Thesaurusque communis. At
alienarum rerum & Instituti haud proprij, Societas integra
Benedictini Monte-
Serratus.

158 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus stetit. Nec in ea, Ordo ad Pupillorum Orbitatem erectus, quem petijt, locum inuenit. Bellandi rationes diuersæ sunt. Bonarum plerasque corrumpas, si miscueris. Externorum authoritate Patronorum firmata est. Pro Rudolpho Cardinale Carpensi, Patronum se obtulit Pius Pontifex IV. adeo nimirum progressæ, ut dignissimo iam egéret, vel nullo. Officium hoc illi antè præstiterat, Rudolpho nondum orbatæ. Impetebatur gemina libertas nostrorum & Capitum & Ædificiorum. Hæc cis Cannas ab alijs Ordinibus centenas & quadragenas, redigi ; Capita veſtigalibus, Decimisq; subiici certabant. Adfuit gemino Pius Diplomate, & vindicavit. Quin disciplinarum quoque gratiâ dimicans, Literarios honores & gradus conferendi, potestatem Societati à Iulio III. factam, afferuit. Ferdinandus autem Cæsar, Filios tres pro se uno Patronos moriens reliquit : Ei Viennensis, Pragensis, Oenipontani Collegiorum Fundatori sacrificia precelesq; ab vniuersâ persoluta sunt. Filiorū primus, & Cæsar Maximilianus, seriùs sed impensè fauit. Pròptius teneriusque Ferdinandus, amorem in Socios cum nomine Patris trahens. Commendatitijs haud egebat, quas ad eum & Fratrem Pontifex dedit. Necessarium Pio videbatur Principum in nos studium multiplex, multipli iam vi & fraude appetitos. Simulatione certè Ioannelli in Sicilia, & Constantini in Hispania, Socios se officijs & veste mentientium. Vitijs demum proditi sunt. Ea haud diu lateant, quoties virtutem magnam affectarint. Medius Filiorum Ferdinandi Cæsaris Carolus, suâ pòst sponte, & Mariæ Bauaræ Coniugis impulsu, resuscitabit in nos Græcij affectum Patris.

Finis Libri Secundi.

S Y-

S Y N O P S I S
P R A E C I P V A R V M R E R V M
A S O C I E T A T E I E S V
G E S T A R V M
S E C V L O E I V S P R I M O .
L I B E R T E R T I V S
S I V E
B O R G I A .

C A P V T P R I M V M .

Annus
Christi. Societ.
1565. 26.

Congregatio Generalis Secunda.

 Icarium Borgiam iusserunt Patres, qui Romæ erant. Is Comitia breviter in Aestatem indicit; Sed festinus temporarium munus finire, perpetuum acciuit. Conueuerunt ex Provincijs Electores, & ex singulis tertiis. Amplificata iam Societate, hoc & alia, iuxta Constitutionum Leges. Comitiorum dies iterum idem, qui Visitantis Delparæ, locus, iterum Ignatij Cella. Ibi suffragijs omnium in Praepositum Generalem creatus est Franciscus Borgia. Tantam conuenientem fecere dotes eius preclaræ, laudavit postridie Pius IV.

160 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
Absentes è Nationibus certis.**

*Legatio ad German.
Principes.*

IV. Pontifex. Indicarat Ignatius dudum, nuper Laius. Alii sistentes ei assignati primùm è Nationibus ferè quibusque, qui Provincijs auxilio apud Præpositum essent. Hispanicis Araosius; Italicis & Siculæ Palmius; Germanicis, Belgicæ, Gallicanis Mercurianus; Lusitanicæ, Indicæ, Brasiliæ Jacobus Mironius. Polancus à Secretis esse perrexit. Nec animum Francisci dignitas extulit. Quippe quem ad osculandos discedentium Patrum pedes abiecerit. Discessum maturauit Canisius. Repetebatur à Trucheslio, & à Pontifice allegabatur ad Catholicos Germanicæ Principes. Deportada per eum erant ad quemque, Tridentinæ Syndodi Exemplaria Pij manu signata. Tum, mos ut Decretis gereretur, curandum. Utiles sed periculosa Legatio. Commissarij Provinciarum perpetui, & Collegiorum Superintendentes lege abrogati per Congregationem sunt. At pro illis temporarij Visitatores, ut dicimus, designati sunt à Borgia: & ad Socios etiam extra Europam agentes, dimissi.

C A P V T C I I

Mis̄io Melitensis.

Nondum erant soluta Comitia, cùm Melitam Insulam terrâ, marique inuadere Turcæ. Nauigis venierant ducentis octoginta. Tantæ multitudini par commatus, pertinacia supra morem. Solymanno serviebant, hacynā vincere solito. Equitibus Christianis Insulam fortiter propagnantibus, auxiliares copias submiserunt Pontifex & Philippus Rex. Sed ille Societatis quoque homines addi voluit, qui virtutem religione accenderent. Ex ipsiusmet Comitijs excerpti præcipui sunt: ac Hostis demum quadrimetri oppugnatione fatigatus cessit, nec sine clade.

Et cum turpiter & negligenter auctoritate die accesso in portum Genuam, et sublitteris, et libellis, et libuulis, et epistolis a sociis, CAP V T
VI

C A P V T III.

Annus
Christi. Societ.

Præpositus Generalis Borgia.

BEGBUS Lainius Socios cum Moderatoribus iunxit, Borgia cum Deo: atque id vinculo duplici, piâ precatione & demissione animi. Vtramque varie proposuit: ac Epistolâ præsertim vñâ ad Prouincias omnes. Quo nata, quo educata spiritu, quo eodem conseruanda & augenda Societas sit; ibi ostenditur. Demissionis ut hortato-rem se, ita exemplar præbuit. At Precatio quæ in mente sicut, etiam lege per eum sancita est. Quotidianam ei horam attribuit, nullo temporis spatio antea definitæ. Quod menstrua spectauit virtutis certæ, & è Celibibus Patroni sororitio? Eam dudum suos inter Domesticos Prorex; post in Reginæ Lusitaniz Gynecium; denique in Ordinem nostrum, & in Parthenias Congregationes inuenxit. Quò Tironum & Scholasticorum Societatis ab ceteris segregatio? Ædes utrisque in qualibet Prouincia propriæ vt conderentur, instituit. Et Romanos Tirones ad S. Andreæ transtulit. Nempe ut secreti, succum pietatis quietius ducerent, agerentque radices altius teneræ velut arbusculæ. Borgiæ tamen præcipua in rebus gerendis vis, sanctitas. Ab hac felicitas in eius quoque Vicarios ibat. In Canarium, Germaniz; Mercurianum, Galliz; Azebedium, Brasiliæ; alios Prouinciarum aliarum Inspectores.

C A P V T IV.

Societas in Polonia.

1565. 16.

SIC Llam sero, vt multi, Sigismundus II. Rex nōnit. Diversa audierat ab diversis. Ut eam quisque diligebat vel oderat, sic loquebatur de ea Regi. Vtris crederet? Cardinalis demum Hozius, & Pontificis Legatus

162 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus
Chrifi. Societ.
Colleg. Vilnenc.

Pultou.

Iaroslav.
Rigen.
Posnan.
Bransberg.

perdocuere ad Ecclesiæ bonum natam eam esse, utilem Regno in Hæreses fore. Permotus, Socios in Vilnense Gymnasium immisit. Palatinus urbis Arianus à possessione prohibuit etiam armis. Fructuosa dilatio ijs quibus obiecta est. Nam interea dum rebellio feruet, Pultouæ Socijs Collegium datur. Dein victo per Regis copias, eo qui prohibuerat, Vilna quoque concessum obtinent: mox Iaroslaviæ, Rigæ, Posnanæ. Additur & quod Bransbergæ in Prussia nuper erectum erat ab Hozio; & ex his Vice-Prouincia conflatur. Ita profuere odia, & rem promouere qui contrâ tendebant.

C A P V T V.

Octo in Florida occisi.

Petr. Martinian.
Io. Rogerius.
Franc. Villaregian.
1566. 27.

PP. Io. Bapt. Segura.
Lad. Quirios.
Gabri. Gomez.
Petrus Linares.
Sanctius Sanallius.
Io. Bapt. Mendez.
Christoph. Rotundus.
Gabriel de Soliz.
ibidem & eadem occisi
causa.

1568. 29.

Detur Martini in Africam miserat Borgia cum Hispania Classe. Hæc tota profligata est Maurorum occursu. Euasit ille Americæ reseruatus. Nam postea cum Ioanne Rogerio & Francisco Villaregio Socijs, iubetur in Floridam. Ad littus insilierat ex naui; cum illum inuadunt Barbari, & perticæ ictibus contusum, ac semiuolum abiiciunt in mare. Fato tam pulcro Socij ad eandem emicant gloriæ. Rogerius & Villaregus ex ipsa Classe. Nam flexo per Huanæ Portum cursu, Floridam tenuerè. Appulsi Palmam felix excentio abstulit: Latuit ea Indigenas. Illis igitur clam ibi agentibus, octo ex Hispania auxiliares Socij biennio post, prosperè magis aduenere. In ipsopropè littore Palmas nocti sunt gloriose necis. Dux eis atq; interpres Ludsonicus Caliza Princeps inter Incolas Nobilis. Hic nuper in Hispaniam aduectus, Baptismo tingi voluerat. Quo animo, euentus prodidit. Ad Floridam appulsi, quasi viam adinteriora facturus præcesserat. Tandem suorum manu collectâ rediens nostros omnes obruncat. Barbari ad prædam versi, vestibus & reculis mortuos priuant. Audentiores illorum tres, signo Christi è cruce pendentis in arcu reperto petulanter

petulanter exultant; sed attentiū conspecto affliguntur hu-
mi, & pariter exspirant.

Annus
Cbristi. Societ.

C A P V T VI.

Expedition Peruana.

SVbacta octo Martyrum cruce America, totidem
Sociorum laboribus patuit. Peruvij Regno, in nouo
Orbe toto, post Brasiliam & Floridam primo, ea
felicitas obtigit. Auri argentiq; feracissimo deerat religionis
litterarumque cultura. Et eâ non egebant Incolæ tantum,
sed & Hispani. Rarò ab morum iniquinamentis rerum opu-
lentia sciungitur. Eò Socios postulauit Philippus Rex, misit
Borgia. Hieroymus Portillus (qui colloquentis cum Deo
Borgiae vultum, Solis instar splendentem Methymnæ vide-
rat) alijs septem præficitur; & plurimum operæ inuenierunt.
Ad Gymnasia conuocati Liberi Hispanorum, Parentes ad
templa; ad Catechismos Peruani atque Æthiopes. Nam hi
quotaonis magno numero ad seruendum ex Africa illuc
conuehuntur. Et se nostrorum disciplinæ permittebant, re-
gi sat faciles, & doceri non admodum erades. Itaque mox
alij duodecim è Societate Hispanica auxilio submissi.

PP. Hier. Portillæ,
Ant. Alvaræ,
Lad. Lopæ, &
Mich. Fontanæ.
FF. Did. Bracamontis,
Io. Garcias.
Franc. Methymnæs.
Petrus Lobras.
1568. 29.

C A P V T VII.

De B. Stanislao Kaska.

Nondum etat in Poloniæ Regno stablita Societas,
quando is inde vix puber Viennam attigit. Ad hu-
miores disciplinas mittebatur. De Hominibus
nostris etiam diuinæ addidicit. Mox promisit Deo eorum
se Socium fore, quorum etat auditor. Probitas magistra
longè optima est: & teneris mentibus facile se infundit.

Habent & studiis
teris Viennes.

Annus Et iam tum illos imitabatur ardenter Deum precando, s̄epe
Christi. visus extra se. Febris successit & vehemens. Iacentem Dæ-
Societ. mon ter inuasit nigerrimi specie molossi. Signo crucis ab-
Agrotat. actus est canis, non morbus. Desperabant de vita Medici.
Visitare à spettro. Christum curatorem experta est. Sacrosanctum eius Cor-
A.D. Barbara & An- pus impetrare nequibat infirmus, Hæreticum apud Hospi-
gelis, qui ei SS. Eu- tem. Deiparam ac Diuam Barbaram inuocat. Vtraque ad-
charistiam prebent. fuit: & primūm Barbara cum Angelis duobus Eucharistiam
A Deipara, per moribunda præbentibus. Cibo celesti roboratus est ani-
quam sanatur. mus. Corporis salus Beatæ Matri. & Puero Iesu reseruata.
Fugit Angelus & Hunc illa in cubiculum egroti defert, depositaque in lectu-
& Dilingam. lo, simulque dispareat. Puer Iesvs Stanislauum sanat præsen-
1568. 29. tiā, & iusto Societatem suam inire, se quoque subripit: mox
Iterum ab Angelo Ex- & se Frati Stanislaus. Iam valens Societatem petijt Vienze.
charistiam accipit. Repulsam co-sanguineorum metu passus, clām pedes Au-
Pergit Romanam. gustam, atque hinc Dilingam ad Canisium aduolat. Asse-
quentem citatis equis Paulum Fratrem fecellit; Mendiculus
enim ab eo creditus est sub mendiculi habitu. Postridie Eu-
charistiam, ruinosum in Templum digresso, iterum Ange-
*lus defecit itineris reliqui viaticum. Romam à Canisio mis-
ferit. 30. fus, & pedes solusque progressus excipitur à Borgia. Ibi ecce
ignitus carbo alijs quoque ignitis additus, sic ille Tironum
confidet præquam ante, magis ardebat, accendebatque.
Humentibus linteis recreari opotuit exstans divino ca-
lore pectusculum. Ardebat ex puro mens Deo affixa, & ad
res creatas distrahi nescia. De illo & illius Matre (quam &
suam dicebat) eius omnis cogitatio ac sermo. Hanc scriptā
epistolā rogauit Koska confidenter, vt quo die Assumpta
fuerat in celum, illucque quoque assumeret. Diuus ei Lau-
rentius sortitione menstruā Patronus obtigerat. Eo quoque
tabellario usus est & mediatore: & ei epistolam configit
reddēdam Virginī. Tum in Coquinā prunas oculis intuens,
ad martyris flammam & cruciatum, animum porrexit. In-
flammatus & ipse patiendi desiderio, corruji in terram alie-
nus à sensibus. Dolorabilis estus poplerat. Deponatur in let-
etulum febriens. Demum qua optauerat, & iam prædixerat
*dic,**

die, ceu cœrers flammâ, sic ipse amore consumptus, extinguitur. Apparuit animam agenti Deipara & Virginum Chorus. lucundè sed parcè collaudatus, migravit cum eis in celum, obit 15. Ang. mense Tirocinij decimo, anno vitæ decimo nono.

Annus Christi. Societ. 1569. 30.

C A P V T VIII.

In Oriente quatuor pro Religione occisi.

Non unica cum Lusitanis paucis vebebantur per Indicum Mare. Haud procul Cambaiâ oppugnati sunt à Saracenorum Classe ingenti: & dia frustra. Pyrij Pulueris vas infortunio arsit, & Vectores propè omnes in fluctus excuslit. Ioannes Caruallius & Emmanuel Louius Socij opprimuntur Hostiam Telis. Franciscus Lopius iniuratur ab illis, & accedens admittitur in iuitantium nauim. Sed Mahometem, ad quem solicitabatur, execrans, machinis cotificitur. Antonio Dionysij vitam permisere, ac deinde litri iotæquentu libertatem. Socium Iesu desciebant. Sed ad numeri complementum Saraceni alij, quartum addidere Petrum Mascareniam. Scepillum ad necem in Sio-
nis Regno quæsierant. Denum & casa inventata, veneno ad Socios emiserunt in celum.

joan. Carnallius.
Emm. Louius.
Franciscus Lopius.
1568. 29.

C A P V T IX.

In Occidente duo & quinque magistris

Brasilicam Societatem Ignatius Azebedus, e Lusitanâ profectus Bôrgia mandato, iustrarat. Inspe-
ctionis rationem redditurus in Urbem venit: &
auxiliares ab eo poposcit plurimos obcæcatissimæ Gentis,
Iussus est quotquot idoneos posset allegere, & deducere
ipse, Provincialis iam designatus. Namibus termis houenos,

Ignatius Azebedus.
Brasilic Visitator.
Nam Provincialis.

Annus
Christi. Societ.
Sexagesima nona Socij
cum eo in tria nauigia
diffusa.

*Colleg. Funchalense in
Maderâ Insulâ.*

1570. 31.

Azebedianam nau-
giam ad Palmam
Insulam defecit.

Invasitor à quinque Ia-
cobi Sorie Galvinisfe.

& sexagenos imposuit: Tirones plerosque; quippe etate ad exterum celum, victum, sermonem, veteranois magis idoneos. Praetoriz Petrum Diazium & alios viginti: alteri, quae S. Iacobi, quadraginta tres secuti; tertiae ab Orphanis ad sobolem in Brasiliam missis appellatae, Franciscum Castrum, & reliquos Sociorum paucos. Clastrem conflabant nauigia septem; regebat Ludouicus Vasconcellus Praetor tam infelix quam fortis. Olissipone Classis proiecta, septiduo Materiam Insulam tenuit. Collegium in eâ iam tum Societati Funchalense surgebat munificentia Regis. Merces aliquas ad Insulæ Palmæ Incolas Iacobæ portabat: Fortunatarum una est, & iam per Piratas infesta. Huc tamen deflectenda fuit nauis à reliquis ad exponendum: & commodum Azebedus meticulosos periculi horrore è suis quaternos, sicut ad Materiæ littus exscendere. Perstitere hic quidem, intuitiorem pergendi occasionem intenti. At non diu stationem, nec Societatem seruarunt imbellies animæ. In Patriam & seculum demum eos ignavia retraxit. Ignatius & ceteri octo ac triginta, Sacramentis se armarunt; tum inter se, & Socios nauibus alijs contentos complexi, abidere. Una de Palma, sed Martyrij, discedentium sermo, votum, præsagium. Admotam Insulæ Palmæ Iacobam Azebedij nauini, Iacobus Soria Gallus Calvini Sectator invadit nauibus quinque. Ignatius Diuæ Parentis Icone, Benedictus Castrius Christi pendentis, ostentâ, milites ac socios horabantur, illos ad pugnam, hos ad mortem. Horum una vox, *Fiat voluntas tua, Deus.* Diu pugnatum est: occisi Sorianorum multi, sed demum reliqui Nauim Coruis adhuc matam detineant atque insiliunt. Statim Ignatij caput gladio, Castrij pectus bombardarum trium globis conficitur. Acosta laqueo, Ribera ensis capulo, ceteri pugionum ierbibus perempti. Soriæ imperium urgebat, Sacerdotes, Papistas, Iesuitas designantis ad necem. Scribanio & Mendio iacentibus ex morbo, Martyrij desiderium vires ad surgedendum suffecit: & seminudis robut ad petendam & excipientiam mortem. Ioannem Sanchium callosæ matus eripunt;

runt; nam eo īdicio Coquus agnitus est, & ad ministeria seruatus à Soria. Tum in Aquitaniā dūctus. Sed vtilitatis spem, inde in Lusitaniam fugiens, fefellit. Pro eo alter Ioannes nondum Socius, nondum vir, obtulit se neci: Sanctum appellabant. Et Ignatij lateri affixum nec mōs ſecreuit. Ita quadraginta animæ, cœleſtes ad Palmas fortunatè mi-
grarunt. Hæreticorum, vēctoribus Catholicis vitam donan-
tium benignitas, quam ob rem Socios occiderint, ostendit. Horum omnium corpora in fluctus proiecta. Sed Azebedij, cum Virginis Icone. Nam nec vi à demortui manu, impiorum furor reuulsit. Post Annūm errorem diuersa Terce-
ram ad Insulam conuenere reliqua Vasconcelli nauigia. Na-
uigiorum totidem fragmenta dixiſſes. Nam singulis quid-
dam abstulerat longa tempeſta, instrumenta, commea-
tum, homines. Socios, ad quatuordecim modò, tempeſta-
tes, morbiq[ue] redegerant. Quidquid ſupererat in Claffe op-
timum, Prætoriæ additum eſt minimè laceræ. Sic reparata,
& ſola, curſum ē Tercera in Brasiliā repeatbat: cùm ecce
Soriæ nauis rurſum apparuit. Præfectus non idem, niſi
Calvini Disciplinâ, & in Socios odio Ioannes Cadevillius.
Eum ſtipabant Myoparones quatuor. Rursus ad arma.
Rursus Piratarum multi, & uno iſtu tormenti, decem ne-
cantur; altero, Hostium Malus dejicitur. Lusitanorum vi-
tutem paucitas ſua, tum Sociorum ſermo acuebat: & adiu-
uabat fortuna: oppreſſit Hostium numerus. Suam ipſius
nauim ingressis, fortiter Vasconcellus reſtitit. Vulneribus
demum occubuit; Nauarchus grauifimè ſaucius, quantum
ſupererat animæ, vtiliter inſumebat, conſitendo noxas.
Audiebat Franciscus Caſtrius: atque ita inuentus confodi-
tur. Parem paris officij mercedem tulit Petrus Diazius,
tum & qui ei aderat Iuuenis Seni, Gaspar Goëzius.
Reliquos, contumelijs, pugnis, calcibus pulsant, ac dei-
ciunt in mare. Didacus Fernandius, & Sebastianus Lopius
natando pifcatorias ad ſcaphas euafere, crudelitatis Hæreti-
cæ poſtea nuntij.

Anno
Chrīſti. . Societ.

Occidantur Socij 40.
1570. 31.

Quatuordecim alij ad
Terceram diuerſo or-
rore conueniant.

1571. 32.

E quibus, omnino
duodecim à Io. Cade-
villio Calvinifta ne-
cantur.

CAPVT

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X.*Missiones Mexicana & Philippinensis.*

**Petrus Sanchius cum
aliis 13.**
1572. 33.

 Ot etiam Martyrum sanguine via in Hispaniam nouam aperta est. Europęam adéquat amplitudine, opulentia superat. Socios eo dudum postularat Philippus Rex. Iuerant quidam per intervalla, sed pauci. Nunc quatuordecim designauit Borgia: & Petrum Sanchium præfécit, Doctorem antea Complutii Academiæque Rectorem. Indicæ Societatis labores Hominem accenderant imitandi desiderio, & ad illius institutum se, & discipulorum suorum septenos obtulit. Exinde Indianam suspiranti, & ambienti, occidua obtigit. Hic magna & citò per eum gesta. Nec diu pòst Prouincia Societatis vna còaluit: Immo & altera in Insulis Philippinis. Nam ad has è Mexico Antonius Sedennius cum Socijs tribus Coloniam duxit, & appulsus mirificè propagauit religionis officijs. Ut spinis terra, sic Gens vitijs horrida est. Quamobrem Socij pòst impigri decem, languenti fēminæ cuidam, spinis coroñatos sc̄e ostendere. Depulsus eo viso morbus est omnis.

C A P V T XI.*Expeditio Castrensis in Turcas.*

**Christoph. Rodericus
alijqac.**
1571. 32.

 Ypro Venetiis ereptâ, Solymannus Italiæ minabatur. Illis Pius V. Pontifex Triremes & suas addidit, & acciuit Hispanicas. His conflata Catholicorum Classis, Ioanni Austriaco in Turcicam traditur. Qui fortunarent religione virtutem, Socios cò complures Pontifex misit. Omnibus Christophorum Rodericum præfecit Borgia, multis iam expeditionibus nobilem. Abeuntes victoriam Austriaco prēnuntiare ab se Pius, futuri pr̄scius, iussit, dum configere

configere audeat ipse, ac libidine & aleâ abstineat militem. Sanctissimi Patris vaticinio, euentus certaminis; voluntati, Sociorum opera respondit. Nam hi pugnantibus permixti, periculi horrorem minuebant hortando; & Iesu dolorem, vulneribus admouendo remedia. At euentus quâm certus, quâm amplius: numquam aliâs tam fôdam in mari ab Christianis Turca cladem accepit. Eò supplicationum piarum subsidia contulerat Collegium Societatis Iesu Laureti. Et longas Diuam ad Bellatricem ea in Æde conciliandam, Pius, indixerat.

C A P V T . XII.

Borgia in Hispaniam, Lusitan. Gall. Profectio.

Nunc solito impatiens Præfecturam Borgia supremam gerebat. Ad Missiones, tot Martyrum, tot aliorum terrâ marisque laborantium exempla prouocabant. Agitabatur & Ignatij Lanijque exemplis, quorum tanti pro Magistratu ponendo conatus extiterant.

Prefecturam supremam
ponere frustalaborat
Borgia.

Itaque ponere & ipse velle, & missionem ambire. Reluctati sunt, qui ei assistebant Patres; Missionem imperauit Pius: at non qualem poscebat. Christianæ rei gratiâ Cardinalem Alexandrinum Pontifex legabat ad Reges. Socium addidit

A Pio V. Pont. in
Hispan. missione.
1571. 32.

Borgiam. In Hispaniam primò nauigarunt. Appulsis, ab Rege officiosus occurrit Ferdinandus, tum & Carolus Gaudiæ Dux, Filius uterque Francisci. Simul Nobilitatis Cata-launicæ flos, & veterum Clientum manus. Ad Pulpitum protractus, in ea itineris festinatione Franciscus impellente etiam Legato. Egrè ad illud peruasit: usque adeo densus humeris auditor stabat. Madritum ineunt leti, leti exeunt confectis ex voto negotijs. Sub discessum, Borgia Sanctæ Crucis particulam Regi per Dianum Marchionem Generum misit. Gratiam rescripsit Rex, non solo eius quem illa affixum tulit, respectu. Lusitanæ fines ingressis Prorex olim

Inde in Lusitan.

170 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.
Et in Galliam.
1572. 33.**

*Religionis per eam
ravine.*

Borgia morbus;

*Reditus Laurentio Ro-
mano.*

Indiæ Constantinus aduénit à Sebastiano Rege; Rex autem ad usque Oceani littus ex more. Cesserunt hinc quoque feliciter omnia. Mox inde Madritum, Madrido in Galliæ fines, reducente qui venientes duxerat, Ferdinando. At non hic eadem quæ in Hispaniâ & Lusitania, facies Hominum ac rerum. Armati per Aquitaniam in Deum ac Regem Hæretici. Truces in Legatum & Borgiam obtutus. Detrusi bonis, domibus, Patriâ Catholici, æquata solo vel lacera ruinis templo. Per ea inter cundum spectacula, Blesas ad Carolum IX. Regem Vere peruererunt. Et audit ab eo, & Catharina Matre perbenignè. In reditu magis ac magis angebatur Borgia, continuatæ per tam nobile Regnum calamitatis aspectu. Et ab animo dolor peruadebat in senile corpus, quod breui intempestiuæ religio prostravit. Templum reperitingens, sed fœdè mutilum ac peruum ventis. Ibi rem sacram importunè faciens, febre corripitur. Mox in Allobrogas æger, hinc Taurinum gestatoriâ in Sellâ, tum secundo Pado Ferrariam deportatur, Sabaudi atque Estensis Ducum sumptibus. Non hi, non horum Medici, neque verò Socij sistere potuerunt ad curam. Ad Vrbem anhelabat, tot officiorum fastidiens, & paupertatis, vel in morbo tenax. Indignum se dicebat remedij, quæ sanguini, quæ sanctimoniaz subministrabat Estensis. Laurentum & volens deportatus est, & inde conciliatâ moribundo Deiparâ, Romam. In hanc inuectus, Canticum Simeonis recitat, corpore cupiens dimitti. Quippe lætus in Urbe Sancta apud Ignatium atque Lainium, tum præcipue Ecclesiæ Catholicæ negotijs immori.

CAPVT

C A P V T X I I I .

Annus

Christi. Societatis

Borgia Obitus.

Dium V. Romæ Franciscus mortuum moribundus inuenit. Successerat Pio Gregorius eius nominis tertius ac decimus. Huic auebat ille Legationis rationem reddere. Sed is tum temporis agebat Tibure; & Franciscus tendebat ad mortem. Tibur itaque Ludouicum Mendozum misit, qui benedictionis supremæ gratiam à Gregorio sibi postularet. Indulxit libenter & liberaliter Pontifex: addiditque Ecclesiæ misereri se, quam Francisci mors magno Propugnatore priuaret. Interea confluunt ad infirmum Purpurati Patres & Principum Legati. Sed excusavit ille tempus modicum vitæ, quod Deo tribui totum oportet. Totum tribuit tum cogitando, tum loquendo cum illo. Vtriusque Antecessoris exemplo Vicarium designare noluit, quamquam rogatus à Socijs. Increbuere suspiria, & vitam abstulere. Eam ad annos ferè duos & sexaginta pro-
traxerat; seipse mirè depresso. Mortuum miracula exerūt.

Expirat 30. Sept.
1572. 33.

C A P V T X I V .

Societatis Status sub Borgia.

Dongè latèque progressam, animorum & demissio per despicientiam suî, & subleuatio per horariam quolibet mane diuinarum rerum meditationem, firmavit. Vtramque hanc virtutem vsu, Borgia ipse met sibi; &, ceu Radix Ramis, Societatis Partibus Lege suggesit. Arbor humilitate fundi, & adlucentis supernè Solis calore consistit. Multum à Deo lucis, rorisque cœlestis, Societas accepit per matutinam Precem. Multum à Pijs, Ecclesiæ lumi-
nibus,

Pius 4. Pontifex faveat
1565. 26.

172 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.
Item & Quinti.*

1566. 27.

*Penitentiaria Romana
attribuitur.*

*Examen promovendo-
rum ad Sacerdotium,
aut confessiones an-
dicendas.*

nibus, Quarto & Quinto. Illum, Anno postquam Praefecturam inierat Borgia, morte occubentem gemuit vniuersa. Ad extremum usque fauentem senserat: & Gallicana gratulantem litteris Senatui Lugdunensi, ob suum Sanctissimæ Trinitatis Collegium nostris consignatum. Quintum subinde exorientem leta conspexit, & haud minus pium experta est. Similibus litteris simile beneficium laudantem Belgica, datis ad Abbates Bertinianum & Aquicinctensem, Benedictini Ordinis utrumque. Ille Gerardus Americurtius, idemque Audomari Episcopus, unum in hac urbe Collegium; hic Ioannes Lentallerus, unum Duacensi in Academia, condebant. At Germanica atque Gallicana, suos in aduersarios, minacem. Acribus litteris tempestates in nos excitatas Colonizæ Auenioneque magnanimus Pontifex sedauit. Æthiopica atque Iaponica misericordem. Ad hanc longè ex Abassia Patriarcham Ouidum ire, si quidem viarum & rerum status sinerent, iussit. Ærumnis grauibus illum, ac Æthiopiæ Socios; & commilitonum præstantium accessu Iaponios subleuaturum se sperabat. Romana iam largum, & beneficia propè obtrudentem. Eius nomine, Pœnitentiariæ, vt vocant, in Diui Petri administrandæ officium Cardinalis Alciatus detulerat Socijs. Tergiuersari primùm; tum & defugere Borgia. Multa deterrebant: querimoniæ præsertim eorum, qui sibi eam aut adimi dolerent, aut non deferri. Dein ipsamet administrationis ratio. Externa hæc erat, & in Templo Orbis Principe. Eos Legibus egrè contineas, qui extra septa & conspectum sunt. Graue præiudicium & in ruinam proclive. At illud præsentis Sociorum virtutis existimatione contempsit Pontifex, ac de cetero, vicinarum Apostolicæ Basilicæ Ædium attributione disiecit. His adstrictus est Disciplinæ domesticæ vigor, & assignatio censu, occasiones laxamentorum submotæ. Aliud quoque onus, nec repugnantibus minüs, Pontifex idem impo-
suit. Examite nimirum tentare eos, qui Romæ, aut Ordinibus iniciari sacris, & initiatati, audire peccatorum confessio-
nes vellent. Eloquutia nunc in præcipuis Urbis Pulpitis sat nota,

nota, in celebres Purpuratorum Patrum Cœtus sublata est. Ad eos Ecclesiasten certis diebus pro se Pius, & Socijs aliquem designare, Borgiam iussit. Primus iniij ad dicendum, atque auditus est emerito dudam plausu Benedictus Palmius. Ab hoc proximè Alphonsus Salmeron: tum Emmanuel Sà, Franciscusque Toletus. Dignis hæc à se committi Officia Pius credebat: solertia nimirum, eruditio nemque & animi demissionem expertus. Hanc præsens Romanæ spectarati in Homines tetrâ infectos lue nuper, vltroque impenitentiam. Aquæ Flaminia viâ corruptæ pestem putredine conflarant. Sollicitatus ad opem per Socios est Pius, Senatusque Romanus. Utique amplam contribuit: diuidebant autem Socij, bini & bini miseria in quindecim vicos dispersis. Soa quoque animis Pharmaca miscebant, admurmuratione totius Vrbis secundâ. Itaque recrudescente post bienum morbo, præfelle egrotis Romanos Socios iam idem Pontifex iussit. In uniuersam verò Societatem quam prouidus; iurium antiquorum retinens, & nouorum haud parcus. Rumor increbuerat per Vrbem, cuiuspam per Pium nostras in Leges nouandi. Audiens & indignans exclamat: *Absit à nobis hoc peccatum: video enim complacitum esse Deo in his famulis suis, Institutorum, vivendi* At vetera Pauli III, in Apostatas Edicta, nuperque à Pio IV. instaurata, idem Pius V. intendens, tutorem se Societatis exhibuit: tum & Præpositi Generalis, ad Contractus, & Magistrorum, ad prælections, authoritatem firmans: & Privilegia Mendicantium Ordinum omnia nostro concedens. Gregorius autem tertius ac decimus eius Successor, quam tenerim insuper Societati se Patrem præstabit. In oculis erant, quæ illa Pij, gratia iussuue perfecerat. Missiones primùm arduæ, & multo sanguine consecratæ, maximè per Occidentem. Tum demandata, per Septentrionem præsentim, negotia laboris & periculi plena. Unius Petri Canisij ad Germaniaz Principes, pro Synodi Tridentinæ obseruatione, Legatio. In Magdeburgenses Hæreticorum Centurias, eidem imposita munus scribendi, & Diuos vindicandi, quos iniquè præpulerant.

*Christi. Societatis
Pontificij Concionatio-
res ad Cardinales,*

*Societatis Romane
spontanea Opificatio-
in minoros lacu consti-
tutus.*

1566. 27.

Et à Pio V. imperato.
1568. 29.

Eiusdem amoris in Soc.
Protag. Balle 4.

In Apostatas.

1565. 26.

*Circa Contractas &
Prædictiones.*

1568. 29.

*Mendicantium esse so-
cietatem.*

1571. 32.

174 Synopsis Societ. I E S V.

: Annō
Christi. Societ.
Petri Canisij Opus de
S. Ioanne Baptista.
Eiusdem per Germaniam Excursiones.

Labbres in Augustano
Conuentu, tñm eius,
tñm Natalis & Le-
densis.

1566. 27.

Collegia Olomucense
Herbipolit. . 1521
Fuldense.
Spirensse.
Hallense in Tirol.

Antuerpiense Domici-
lium, & Collegij spes,
per Iconoclastas exerti-
tar.

1566. 27.

Præcipuos tres, totidem Voluminibus Canisius defendendos suscepit: Christi Parentem Sanctissimam, Baptistam Præcursorum, Vicarium Petrum. Opus de Præcursori, primum & citò prodijt. Per Germaniam reliquam quot vnius eius excursiones; Coloniam, Nouiomagum, Osnaburgum, Treuitos, Moguntiam, Augustam! Hic & Hieronymi Natalis insuper, Iacobiq; Ledesmæ, anceps & molesta contentio. Venerant cum Francisco Commendono Pij V. Legato. Postulabat auxilia Maximilianus Cæsar à frequentibus hisce Comitijs in imminentem Austriaz Turcam. Lutheranarum Partium Principes postulata pernegabant. Pacis ea in vrbe dudum initæ Capita firmari primum volebant. Reclamauere Catholici tanquam Tridentinæ Synodo aduersantibus: & iam Legatum ad discessum inflexerant. Pe- riclitabatur interim Germania. At Socij improbis elucubrationibus ostendere, haudquaquam Pacis & Synodi Decreta inter se pugnare. Solutus cum subsidiorum designatione Conuentus est: & conciliatus Socijs Cæsar. Suboffensus eis ante credebatur, rigor & inflexibilis sententiæ nomine. Virorum bonorum facilitas præsentia emicat, absentiæ & maledicentia obrigescit. Canisius iam ultra Societatem atq; Germaniam curas extendit. Eo authore, Cardinalium quatuor Concilium Romæ Pius ac perpetuum statuit, ad conservandam toto Septentrione Religionem. Eius sustentationi Germanica Societas omnis insudabat. Magna in eam vis Hereticorum, Sacerdotia & Episcopatus passim inuidentium. Contrà eriguntur ei Collegia Olomucense, Herbipolitanum, Fuldehs; Præsulum; Spirens; Cleri primarij; Hallens; in Tirolensi Traetu; Magdalenz & Helenz Sotorum Maximiliati Cæsaris sumptu. Aggeres erant & munimenta ad Torrebiatum impetus morandos. Spirens prope deiecit, Cleri & Cæsaris autoritate constituit. Nutantes ceteras res, Humilitas, vt vocant, Canisij firmabat, & quæ ex alprodierat, Obedientia. Belgica & Gallicana Societas, seiphas egræ sustinebant. Antuerpiense Domicilium ab Iconoclastis cœrititur. Provincialis Costerus in fugam, Robertus

Robertus Claiffonius in latebras compulsi. Oratores ambo præstantes: & ille Flandricis, Gallicis hic concionibus totam incendebant Vrbem amore virtutis, & desiderio Collegij nobis fundandi. Suis quoque excitabant Hispanis & Lusitanis largâ in nos benignitate certabant. Collegium parabatur. Socijs iam quatuordecim, sedatâ Hæreticorum rabie in Vrbem regressis. Domus propria modò deerat. Nec ea per Albanum concedi, aut per Annam Philippo Regi despontam in Hispaniam illac tendentem, impetrari, turbata sinebant tempora. Optimarum rerum inimica sedatio est, utilitatis publicæ, authoritatisque contemptrix.

*Louaniense Collég.
inclarificat.*

Proprijs Ædibus Louaniense iam stabat, & Disciplinis, Concionibusque surgebat, vnius præsentim Bellarmini. Non dum Sacerdotis (eas Latino habebat sermone) excipiebat stylo in Templis frequens auditor. Sacrae subtilitates doctrinæ, etiamnum propè Discipulus, quamquam ingenio acueret, iudicio firmabat. Et reformidabant, qui aduersabantur. Eorum Principem notare erubuit modestissimus errorum, non hominum insectator. Veteres ei assidentes modò confutabat, receptum abstinenſ. Pij demum V. authoritas accessit partibus veritatis. Grammaticen quoque Hebraicam, & de Scriptoribus Ecclesiasticis Catalogum aggressus, Belli & fugæ interuentu abruptit. Duacum aliena *Fuga Duacum usque.*

*Rob. Bellarmini Cor-
ciones.*

Prelectiones.

in veste longè depulsus, Copias ingentes Guillelmō Aūraico 1572. 33. Principe ad Louanium trahente. Ibat id Albanum Ducem oblidione Montes Hannoniae prementem. Academice Duacensi, decem iam annos nata, Bellarminus se tantum ostendit, peste Louanium, hinc intaletudine Röman regressus.

*Grammatica Hebreæ,
& de Scriptoribus
Ecclesiasticis Cata-
logus.*

Tornacense Collegium Iconoclastæ irruperunt armati. Et Socijs iugulum vltro præbentibus vitam permisere, dum vrbe faceſſerent. Exilium anno tenuit. Ioannem Mortarium Rectorem reuocauere Gilbertus d'Ogiles Episcopus, Clerus, Senatus. Remiserant iam, ut violenta quæque tempore consuescunt, turbidi improborum motas. Mox alij alijque, & Tirones subinde adlæcti quadraginta. Teetum idem utrisque, Ludouicus Wingius dedit. *Duacense & Audomarense.* se sur. 1568. 29.

*Tornacense Collegium
exortitar, monachis
secundum in melius.*

*Duacense &
Audomarense.*

29.

**Annus
Christi. Societ.**

Parisiensia affligit.

Nata. 1567. 28.

*Eis officia & la-
bores.*

1572. 33.

*Collegiorum
Muspion.
& Niernsen. initia:
& Progessiones
Burdigalenſis,
Ancionenſis,
Virdunenſis.*

176 Synopsis Societ. I E S V.

se surgebant Praefatum labore, & constantia per civiles motus. Ingentes parientium dolores, vitidorum fetuum indicium sunt. Praefatus ambos & Cœnobitas Aquicincti primùm, post Audomari, diuinorum commentationibus rerum exercuerat Mercurianus Provincialis; tum eo Conuentum ad Generalem secundum digresso Romam, Balduinus ab Angelo. In utroque Collegio, Disciplinæ politiores tradi ceptæ sunt. In Audomarensi ut biennio seriis, ita maioribus initijs addita est, & formatrix morum Theologia, & Aedes sacra. Nidum sibi, moriturus Phoenix, Gerardus Abbas & Episcopus festinare est visus. Post paulò viuis exemptus, ibi conditur. Gallicanam Societatem biennium placide promovit. Ioannes Maldonatus, Ioannes item Maria, Jacobus Tyrius, Nicolaus Clerus, Disciplinas magno concursu, maiori laude tradebant. Caroli IX. Regis periculo grauiter concussa est. Meldis eum intercipere, Lutetiam cremare & spoliare, Sectarij deccrerant. Indicium ab externis Parisienses ad Socios defertur, ab his ad Senatum, ab hoc ad Regem. Parisios Rex egrè sed demum euadit; & velut in recepti pœnam, Metropolis Galliæ ab Hostibus cingitur. Socij afflictissimæ Vrbi astuere solatio & opere. Sed per Bartholoméicam cedem quadriennio post sedatæ, multò impensiūs. Vagabantur per compita dispersi, Innocentiaz praesidio. Catholicorum plurimos neci eripuerunt, quos pro Hæreticis Catholicis occisum ibant. Eadem propè fortuna ceteras habuit per Galliam Sedes. Iactatâ procellis Onerariâ ingenti, adstrictæ retro cymbulæ fluctuant. Auenionensis, atque Virdunensis, tempestatem è proximo tantum conspexere. Musspontanam quoque instituit, & in Collegium breui prodixit Carolus Lotharingicus Cardinialis. Eius & consanguinei Duci authoritas pericula submovit. In Galliæ extremo, Burdigalenſis confidenter sumptu Ciuium extrui cepit: quin & in ipso penitus umbilico Regni, Niuerensem collocauit Ludouicus Gonzaga, eius Divisionis Dux. Hispanicam Societatem, Lusitanicam, Italicam Pax & Quies velut per planum ducebant ad novas Sedes. Immo

Immo trahebant Principes viri, beneficium velut accepturi. **Annus**
Triplex certè contulit S. Carolus Borromeus, deductâ è *Christi. Societ.*
Mediolanensi Collegio ad Breiranum parte Sociorum, par- *Domus Profess. Me-*
te Professam ad Domum, Longobardicis Tironibus ad Aro. *diolani, & Tirocinium*
næ Oppidum. Hos illic sua & Cardinalem ipsum per nego- *Aron. nse.*
tiorum inducias, excipiebat florens otijs mentis solitudo. **1570.** **31.**

Suam pariter & Transpadanis, Nouellarij Comites Op- *Item Nonellariense.*
pidi; suam Romanis Borgia in Quirinali Monte contule- *Romanum.*
rant. Hic S. Andreæ Templum Tiburtinus Episcopus; Do-
mum ac censum Ioanna Aragonia, Alcanij Columnæ Con-
iux. Iunioribus quasi nutrices Deus excitabat. Villagarzieu- *Villagarziense in Hisp.*
sibus Magdalenam Vlloam in Hispaniâ. Præcesserat Lu-
douici Quixadæ mariti morientis votum. In id Oppidum
Tirones suos Balthasar Aluares à Methymneni Collegio *Balthasar Aluares.*
deduxit, præstans mentium Doctor. Ad illud magisterium
sibi diuinitus infundi sapientiam sensit: & discipulos appri-
mè idoneos nactus est. Tum & Discipulas Mariam Dia- *Maria Diaz.*
ziam, Sanctamque Matrem Teresam. Hæc facientis verti- *S. Mater Teresa.*
cem Patris vedit splendido Diademate fulgere. Fluctuante
autem eo, quis se post mortem status maneret, didicit à Deo
quemquam in terrâ tum temporis sanctiorem non esse: at
in celo paratam tantæ sanctitati gloriam parem. Proficie- *Ibidem & Collegium.*
bant in ea Sede sub tanto Doctore & Domestici veterani.
Paruulis eos similes fecerat animi demissio: & ijs quoque al-
trices féminas exciuit. Collegium ibi eadem Vlloa condidit, *Ei Ovetense.*
sed à Tirocinio indiscretum; & Oveti alterum; Vallisoleti *Domus Professa Valli-*
nouum Maioria Biueroa, vetere Professam in Domum ver- *soleti.*
so. Baëzanum Eluira Auila; Marcenense Maria Toletana **1567.** **28.**
Arcosij Ducis Vxor obtrusit, mundum quoque muliebrem *Colleg. Baëzanum.*
& monilia distrahens ad conflandam Collegio dotem. Sua
virilis quoque sexus Domicilia posuit. In Hispania Caraua- *Caranace sc.*
cense Michael Reynus; Huettense Stephanus Ortizius; Le- *Huettense.*
gionense Ioannes à S. Æmiliano; Malacitanum, Franciscus *Legionense.*
Polancus, vterque Episcopus condiderat. Seguritanum, ab *Malacitanum.*
vtroque sexu positum est, Christophoro Moya, & Filiabus *Seguritanum.*
eius binis. Toletanum certis haud eguit externis. Professam *Domus Professa Toleti.*

178 **Synopsis Societ. IESV.**

**Annus
Christi. Societ.** in Domum, operâ Sociorum transiit. Lusitaniz Populi in augenda vetera, studium & q̄s insumpsere. Sebastianus Rex in Funcalense & Angrense: illud in Materia, hoc in Tertia, Insulis. In Italia auctum Taurinense, Brixense conditum. Ea velut secundissimo Solo pullulabant. Vnico anno admisit Borgia supra viginti. Indicæ Societatis haud eadem facies. Goz & vicinis in Sedibus, leta: in Salsettis letissima, Socijs quatuordecim, sex in loca dispersis. Præter Ethnicos, & Christianorum adultos, Seminarium Puerorum, & infirmorum quorumlibet Nosocomium, impensè curabant. Curationis fructus, delubra amplius ducenta Solo æquata sunt. Ita iusserat Prorex Sociorum impulsu. Superstitione ut Religio vera, Tēplis ntititur. Armuziam Petrus Toar Socius resignauit Patribus è Dominicanu Ordine. Ad interiora Indiae vocabatur. Et illi satis erant eruditæ iam Vrbi. Simul cum Idolorum Fanis Idololatria corruit. Malacæ spes ampla de Soloris Regno. Regem & familiam Regis Lusitanus quidam Mercator baptismo tinxerat: & cupido incessit, indigenas omnes suos conuertendi. Sacerdotem impetrare nequiverat à Malacensi Rectore. Nepotem igitur & Heredem illuc Laurentium misit, penitus à Socijs perdocendum mysteria Christianæ Legis. Perdoctus Solorem rediit, Catechistæ, & Concionatoris officio functurus. In Molucis diuersus omnino successus rerum. Sionis Rex Baptismo expiatus à Iacobo Magalliano Socio, pellitur capropter à suis, & Ternatem venit. Cum Clasfe & Petro Mascarenia Socio reducitur in Regnum; & simul Christiana Religio in illud, & in Sanguimente, leui se cursu insinuat. Iam hi duo Reges Crucem è ligno ingentem comportant humeris, & in monte constituunt solatio Incolarum. Ædis sacræ, quam apparabant, defectum illa supplebat. Manadensem quoque Regem Mascarenias idem Christo vel peperit, vel nutantem afferuit: veneno mox per Saracenos è mediottollendus. Intra Molucas ipsas subinde tristior, irrumpentibus Mauris Amboinum, atque Neophytes ferro cedentibus. Sinenses Socij hęrent adhuc Amacai in vnos intenti Lusitanos. Tum subinde

Armerie.
1567. 28.
Malace.
*Soloris Rex & Regnum
Christo accedens.*
*Iacobus Sionis & San-
guinem cum suis.*
1568. 29.
Et Manadensem.

Subinde in pauculos Sinas illuc, è cōtinenti ad commercium aduectos. Iaponicæ Societatis res, vt Dominatio Principum, diuersa. Ut illorum cuique iungebantur Socij, ita eorum fortunam vel in præceps, vel in altum sequebantur. Cebone Coxitero regnante, Meacensis Sedes stetit. Per Moixindonum atque Daxandonum occiso, delapsa est. Iussi exulare Vrbe Regia Gaspar Villela, & Ludouicus Froësius cū Adiutoribus aliquot. At Cubonis Fratre Cauadono, Fraternum in Imperium per Vatadonum Boarij & Mini Regem Nobunangam reducto, Froësius redijt. Quinquaginta Bellatorum millia traxerat Rex: Vatadonus duodena, qui Froësio tenerrimè fauebat, Darij Fratris gratiâ nuper Christiani: & Nobunangæ impetravit assensum, ad instaurandam Meaci Sedem: tum & Niquioxuni Bonziorum potentissimi, & ipsius Dayri conatus aduersos infregit. Meacensi Vrbi Præpositus erat à Nobunangâ: at Fidei elementis interea dum eruditur Baptismo tingendus, per insidias ab aduersarijs occiditur. Bini pro eo vno Sociorum Patroni, Mioxindonus, & Mioxindono infensus ipse Nobunanga. Cetera discordes, vna religionis veritas nobis copulabat. Et Nobunangam quia potentiores, arctè magis atque intrepidè. Vtrumque & Cubonem ipsum officiosè Franciscus Capralis inuisit, ac retulit promissa benevolentiae certa. Nuper ex Indiâ venerat Societatis Inspector, & pro Cosmâ Turriano, Præses. Nec ille, Successore conspecto, mortem distulit, senio & vicennij labore consumptus. Quatuor abhinc annos, alter primorum Xauerij in Iaponia Sociorum Ioannes Fernandius fato præcesserat. Iam velut ad Solis extum Rosæ & Narcissi, sic ad Cabralis aduentum, Nobilitatis filos, ad Christi legem sese aperuit. Omurani Regis Bartholomæi, & Gotensis Principis Ludouici Vxores singulæ, cum Liberis, Pedissequis, Proceribus quæque centum, Baptismi rorem accepere. Gotensis ab Alexandro Valignano, in Iaponiam haud dudum appulso. Comites habebat dños, Balthasarem Lopium, atque Michaëlem Vazium. A Cabrale, Baptismum, Omutani Regis Vxor accepit, per fidam 1568. 29.

Z 2 coniura-

Societas Meaco pelli-
tur.

1565. 26.

Restituuntur.
1568. 29.

Franciscus Capralis
Visitator.

1570. 31.
Obitua Cosme Turriani
& Joannis Fernandij.

Baptismus Reginarum
& Procerum.

Alex. Valignanus.
Balthas. Lopius, &
Mich. Vazius in Iap.

Annus
Christi. Societ.

Baptismi celebres.

coniurationem antè prohibitū. Tum & eiusdem Mater annorum septuaginta, & adhuc Pagodismi tenax femina. Denique & Tonus Amacuzanæ Insulæ Dynasta, cum bona parte Incolarum. At Omurensis Regni propè omnes, Reginarum exemplum, & Bartholomœi Regis hortamenta consequuntur. Inuitauerat idoneo Rex ad Conuentum sermone. Bungensem & Firandinam Societatem sustinebat Regum, nondum Christianorū, authoritas. Suam Firandinus haud è recto amicitiæ, sed obliquo emolumēti respectu præbebat. Auero Facundam (Omurani Portum) Lusitanorū commercio, procellas exciuit. Christianorum patientiâ cōciderunt. Ximabarica & Arimensis assurgebat; Nangazaquensis oriebatur. Sedis ibi figēdē desideriū, Portū Lusitanis habitati opportunitas; occasionem dabāt excursiones illuc Sociorum diuersę. Sed eorū paucitate elidebantur eiusmodi consilia Cabralis, & Christianorū vota, Sacras passim Ædes apparātium, si Sacerdos aliquis curaret. Ad auxiliares accerendos, in Indiam missi primū Gaspar Villela, breui per viam fato rapiendus: Tum & Balthasar Lopius. Huius redditum occupauit Melchior Carnerus, Nicēnus è Societate Episcopus. Desperato in Abassiam transitu, miserat in Iaponiam eum & Patriarcham Ouidem Pius Pontifex Quintus. Amacaum Carnerus appellitur, & mox ad celum. Ouidus viam rumpere per Turcas nequijt. Et malebat optimus Pastor, patnulo & afflictissimo Catholicorum Gregi ad extremum adesse. Eorum corpora mentesque pascebant, illis vel ea impertiens quibus egeret: vel ex inexhausto Diuinitatis penu deponens, cùm nihil haberet in suo. Fame iam deficientibus, piscium copiam suggestit ingentem, siccato precibus ad illam fusis, flumine. Locustarum nubibus agros fēdē vastantibus, eādem confidentiâ tabem inspirauit ac necem. Fremoneæ Oppidum, Patriarchæ Sedes erat, & Societatis Abassioæ. Corpus exile, & inopiâ laboribusque languescens. Quatuor cum Oviedo Patres, viuida tantum animis membra illud conflabant. Charta deerat ad scribendum. Quas ipse Sebastianum ad Regem & Pontificem

Pium

1566. 27.
Melch. Carnerus pe-
tens Iaponiam moritar.
Societas Æthiopica.
Andr. Ovidius Pa-
triarcha & Socj.

Prodigia per illam pa-
trata.

Inopia.

Pium dedit, detra&ctum Breuiario, vt vocat, folium fuit. Nec miserabatur Adamas Rex tantam egestatem. Quia vitam modò permittebat, tum notæ eorum sanctitatis reverentia, tum maioris calamitatis sibi accersendæ metu, si grauius innocentiam vexaret. Incertus Domicilij per Regnum vagabatur, suorum adēque & Hostium fugiens, nec vitæ, nedum dignitatis securus. Missi in Monomatapiam Socij haud felicius rem gesſere. Tres ibant iussu Sebastiani Regis cum Francisco Baretto & Classe in vindictam Consalui Silueriæ, fēdē septem abbinc annos occisi. Sed & ad excolendam Christianis Legibus Gentem. Nondum erat ad culturam subacta. Igitur defensione insolitâ cumulaturi scelus Saraceni, Fontes & Cibaria Lusitanorum veneno corruprē. Solutus ea peste Exercitus recessit, & Socij aliò dilapsi. Americae Sedes nullæ admodum extabant, præterquam Brasiliæ. In Peruuo, Florida, Mexico apparuerat modò Societas. Brasiliacam Ignatius Azebedius initio lustrabat: *Monomatopica Expeditio in infraeossa.*
regebat autem imperijs Ludouicus Grana. Qui per Prouinciam erant Socij, pensabant curâ intentiori paucitatē. Collegia eis iam duo; Bayense & Pernambucense. Ianuariense nondum surrexerat. Eam insidebant adhuc Orām cum 1566. 27. Tamuyis Barbaris, Galli, Populis supra morem feris. Patrem & Eiliū Christianos nuper vorarant. Et Adolescentula nupta, per vim ab eis abducta, maluit eorum in gloriæ, quam libidini seruire. Femina autem vidua, vitam, quam castitatem perdere. Magna vis nuper Christianarum. Fortitudinem didicerant à Socijs. Nam & insignem præstitere. Ad Bellum Lusitanos hortati sunt, & obtulerunt se Duces, in Gentem Religioni maximè infensam. Tum & obsides, interuenientibus inter Partes Inducijs, Emmanuel Nobrega & Iosephus Anchieta sunt dati. Mox illo Vincentianam ad Se- dem regresso, solus Anchieta. Lenibat hic obses Barbaros, Pacis cunctatione efferatos, & vorare comminantes. Risit, Pacis præsagus & vates. Quia securus, pueros eorum tingebat aquâ salutis; & Poëma scribebat interim de Deiparæ laudibus. Mox liber, Sacerdotio insignitur. At redeuntes

Annus
Christi. Societ.

Monomatopica Expeditio in infraeossa.

1569. 30.

Ignat. Azebedius Brasiliæ Visitator.

Collegia Bayense & Pernambucense.

1566. 27.

Ianuariensis occasio.

Emm. Nobrega & Iosephus Anchieta ob-sides.

180 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus Christi. Societ.
*Colleg. Ianuariense
 seu S. Sebastiani insit-
 uitur.*
1567. 28.
*Anchietæ Sacerdotium;
 Constantia;
 Vaticinia.*

*Dominus Probationis de-
 creta non sacerdit.*

cum Classe Tamuyiæ, demum vincuntur. Galli quoque binâ statione diffugiunt. S. Sebastiano sacra lux erat. Hinc nobis Collegium de Diui, & Lusitanici Regis nomine ac ære. At Iosephus dignitatem sacram nouis constantiæ exemplis & vaticinijs illustrat. Habitatio ei haud fixa, Vincen-tiana Sedes. Hinc enim per Terræ & aquarum pericula ibat ad Brasilos. Hinc longè posita prouidebat, & cedem religionis gratiâ, Christianæ per Tamuyias feminæ, tricens à S. Vincentio leucis; & Socij Lauretano in Collegio obitum, & transitum è purgantibus flammis ad Celum; & Lusitanorum postremam ad Ianuarium flumen, de Tamuyis Galilique victoriam. Demissionis animi & perpetuæ cum Deo familiâritatis in Iosepho, signa hæc erant & effecta. Vaticinatio propria innocentis, & simplicis Hominis Dos. Fortitudo, ceterorum quoque Sociorum. Quotidiano diuinæ Contemplationis vsu enata est: & singulis animum, ceu Brasiliis nerois Balsamum, ad perpetuandum laborem durabat. At demum succumbebat corpore, mortales. Nec submittere nouos semper veteranos Lusitania poterat, ad sua eis munia iam egens. Tirones igitur quæsierat in Europam Azebedius Inspector. Et multos Provincialis ipse reducebat, ad Probationis Domum inchoandam. Certum & perenne hoc bonum Cacodæmon innudit Barbaris; & Tironibus vixdum progressis Hæresis ad coronas, ferro sanguis, viam finiuit.

Finis Libri Tertiij.

S Y-

S Y N O P S I S
P R A E C I P V A R V M R E R V M
A S O C I E T A T E I E S V
G E S T A R V M
S E C V L O E I V S P R I M O.
L I B E R Q V A R T V S
S I V E
M E R C V R I A N V S.

C A P V T P R I M V M.

Congregatio Generalis Tertia.

Anno

Christi. Societ.
1573. 34.

Domo Vere habita est. Indixerat Vicarius Polancus. Et conquirebant Patres Successorem Borgiā dignum. Rem sacram eo consilio bis Gregorius XIII. Pontifex fecit, quā lumen à Spiritu Sancto postulatur. Huius, & illorum studia expleuit Euerardus Mercurianus Belga, ab illis electus, renuntiatus à Polanco. Conclavis Custodiam Canisius gessit. Nam cum in Urbem id temporis venisset, non à Provincia missus: sed à Pontifice accitus ad negotia; eligendi
Gregorius XIII. Pom.
 ius

184 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.*

*Colleg. Germanici in-
crements.*

Affiliates.

*Martini Gutterij ce-
des.*

*Eius & Deipare min-
tua inter se studia.*

ius habebat nullum. Itaque fidem (quod reliquum erat) eo in munere præstítit: Electione autem confectâ, suffragium in Consultationibus ceteris. Sed illud quoque extra ordinem, & notæ viri sapientiæ respectu. Eo hortatore Pontifex auxit Collegij Germanici censum, alijs intra Germaniam initium dedit. Interea Episcopi tres in Societatem admitti ab Patribus contenderunt. Sed iudicarunt illi viduandas Sponsis Ecclesiæ non esse. Assistentes Euerardo quatuor attributi: Oliuerius Manarœus (qui & Admonitor) pro Germanicis Gallicisque Provincijs: Petrus Fonseca pro Lusitanica, Brasilica, Indica: Ægidius Gonzales pro Hispanicis: Pro Italicis & Siculâ rursum Benedictus Palmius. Aberat Româ Gonzales, infortunio cum Socijs detentus in Galliâ. Venerat è Castella cum Ioanne Suario & Martino Gutierrez Patribus, & Verio Coadiutore in Aquitaniam. Hic ab Calvinistis ad Cardeliacum agniti, vulneribus multantur; tum in Arcem proximam trahantur ad litrum aut mortem. Hęc Martinum quinto vulnerationis die extinxit: & illi octiduo antè prænuntiarat Deipara in Sacellum ad precationes de via digresso. Totidem verò post obitum horis in mortui cubiculum, Gallicanâ veste & facie liberali fēmina, per medios Arcis Custodes, tanquam inuisa, perrupit, & de sepe liendo Gutterio Suarium monuit. Idioma intellexit Hispanus. Illa sindonem, quam sub axilla gerebat, explicuit, & cadavere inuoluto surripit se. Deiparam credidit Suarius, aut fēminam eō compulsam illius instinctu: quæ mortuo id officij præstítit, cui eadem viuenti multa præstiterat. Præclarum illud est, augustâ eam formâ clienti apparuisse, & Societatem I E S V omnem ostendisse sub chlamyde conclu-
sam. At vicissim Gutterius benefactis benefacta pensabat: & Francisco Suares, notæ eruditionis Theologo, Cathedram primū ascensuro argumentum suggessit de Deiparæ laudibus. Hoc erat, commonstrare Auditori plus eam vnam Cœlitibus apud Deum vniuersis gratiosam esse. Et cōmon-
stravit nouellus Doctor, tum quidem voce & in Scholæ an-
gustijs; pōst autem prolixo vulgatoque commentario, & in luce

luce Orbis Christiani. Quia tamquam officijs certaretur, habuit mox Gutterio Deipara pro ea suggestione gratiam. Inuolutum illius corpus, ad vicinam Crucem humatum, & multos post annos in Hispaniā translatum est. Sed animam iam tum vidit Sanctissima Virgo Tereſia, in celum, Martyrij laureā insignem, deferri. Socij tres captiui, litri interuentu Lugdunum; Lugduno Romam ad Conuentum, sed sero perrexere.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T II.

Præpositus Generalis Mercurianus.

Dicit Ignitate alleuatus, Sociorum infimis parem se ges-
pit. Illam ei gratulatus est litteris è Belgio Frater,
paupertatem & suam & suorum commendans. At Euerardus pauperem se quoque esse: ac nihil quidquam sibi
magis, quam Coquo domētico, oneris autem multo plus
accessisse respondit. Prudentiā etiam maximē valuit. Et il-
lam Societatis Ductoribus primū, summus ipse Ductor,
ceu lucem vicinioribus Astris Sol, per opportuna Monita
impertiebat. Ea adhuc exstant in fasciculum collecta. Ut
autem Socios perinde omnes officij doceret, Constitutiones
ab Ignatio scriptas in summam vnam; Congregationum
item habendarum, tum Communes, & proprias cuiusque
Ministerij Regulas, ad certa retulit Capita. Ingens labor,
quo suus tantæ iam militiæ ordo & decor existeret. Secunda
eius cura, Domicilia quæ in Vrbe, & in Sociorum è Prouin-
cijs aduenientium oculis erant. Itaque Collegium Roma-
num inuisit, infeditque Hebdomades haud paucas. Hic
litterarum virtutisque studijs, ne huic illę officerent, modus
per eum præscriptus. Sapientiùs ordinat, quæ præsens spe-
ctaueris. Premebatur illud tamen, ut & Professorum Do-
minus alieno ære. Liberavit Euerardus impetratis ab Grego-
rio ipso & Purpuratis Patribus, pecuniarum leuamentis.
Quia vt constanter Collegium respiraret, à Pontifice pro-
Mercariani Pa-
pertas.
Prudentia.
In Monitis.
In Regulis concinnan-
dits.
Vigilantia pro Collegio
Romano.

A a missionem

186. Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

missionem perpetui census obtinuit. Sed promissionis euenum, perfectamque totius Instituti formam, sui demum successoris operâ & tempore Mercurianus conspectum in prædixit. Mox in Orbem totum eius solicitude distenditur. Occidenti vtilia dudum Societatis auxilia aderant. Et certa in Americam Borgia nuper destinarat. Itaque in Partes reliquas tres ut magis egenas, Mercurianus magna, & in quafdam Prouincias prima submisit.

C A P V T III.

Expeditiones in Orientem.

Socij 43. in Indiam.
1575. 36.

Mich. Rugerus,
& Matth. Riccius.

Alex. Valignanus
Soc. Indice Visitator.

In Expeditionem Si-
nicam incubuit.

Bierant è Societate Indicâ multi. Eius Procurator Martinus de Sylua Romam peruererat; & Subsistadiarios ab Euerardo impetravit tres & quadraginta, parem vitâ functis numerum. Illorum Itali plerique, gene-re, ingenio, annisque florentes. In quibus Michael Rugerus & Matthæus Riccius: ille, initi; hic, penetrati Sinarum Imperij gloriâ demùm celebres. Olyssiponem appulsos Sebastianus Rex conspectu & alloquo dignatur. Goam peruectos Alexander Valignanus partim per Indiam sparsit, partim Goæ stitit ad conficiendum Theologiæ Cursum, in Europa ceptum. Societatis Indicæ iam erat Inspector, è Iaponia haud dudum reuersus. Et perlustratis Sociorum Domini cilijs quæ cis Gangem erant, trans, & Amacaum usque mari processit. Illic solebant Socij, qui Iaponiam peterent, ad aliquot menses subsistere, dum nauis ac tempesta adesset ad pergendum. Interea Lusitanos excolebant; & hi Ædiculam Diuæ Matris honori statuerant, ad sacra, sed temporaria mensium paucorum ministeria. Perpetuam esse iussit Alexander, & decem menses insedit ad resuscitâda Expeditionis Sinicæ tentamenta. Dissuadebant Patres, vel unius Xauerij, tum & Augustinianorum & Franciscanorum; vtrorumque magnanimo, sed vano conatu. Perstigit tamen; & ad Prouincialem

cialem Indiæ scripsit, vnum ut è Socijs Sacerdotem, Ama-
caum ad rem tantam idoneam mittat. Quid ab eo, quem
legi cōtingeret, prēstanta essent, scriptum reliquit, in Iapo-
niam soluens. Lectus est Michael Rugerus. Sed interim per-
gens Alexáder, Societatis Iaponicę, & Christianę rei statum
reperit splendidum. Fauere pergebat Nobunaga, Cubo-
nis noui ab se autè restituti, nunc aliena molientis; Domitor
bello. Atque id, & suā in Christi legem inclinatione, & in
Bonzios, quoniam à Cubone fuerant, odio. Horum itaque
destructore se iactabat, lētus ijsdem opponere & Christianos.
Tres eius Filios iam Reges, vnuſ ferè à Baptismo, con-
tinentię rigor absterrebatur. Illo autem Meaci iam initiati
erant vicies mille, & curabātur ab Socijs in Templis nouem.
Per Omurense Bartholomēi Regnum quadragies mil-
le in Templis quadraginta. Tum Tosę & Arimę Reges,
Bungensis vterque Regis Gener, ille Paulus, hic Andreas
appellati. Bungensem retinebat etiam Vxor impotens, &
infensissima Christianis. Quin & in minorem filium natu
Sebastianum, lustralibus aquis ab Rege permisum, furebat.
Iezabelem appellabant illi: & repudiauit Rex, atque aliam
benigniorem duxit. Mox velut disiecto optimi facti obice,
& hæc & ille Baptismo tinguuntur à Cabrale. Sed ab aduen-
tante Valignano Arimensis, Andreę nuper vitā functi Filius,
& Protasius dicitur. Felici fato obierat Ludouicus Gotti
Rex, virtute Christianā quām ētate maturior. Quinquage-
narius autem erat Bungensis: & Franciscus dici voluit gratā
Xauerij memoriā, ab annis iam septem & viginti Iaponiā
digressi. Virorum bonorum dulcis & longa ingenuis recor-
datio est. Valiguanus successu rerum lētus Nangazaquium
Prouinciale cogit cōtum. Socij erant in Iaponia sexagin-
ta. Omnem tres in partes diuiserant, Meacensem, Bungen-
sem, Tongensem. In quibus vniuersē millia Christianorum
centum & quinquaginta. Templa bis centum: Collegia tria,
Domus Probationis vna Vosuquij, Contubernia nobilium
Iaponum duo, Arimę vnum, Regis; alterum ad Meacum,
Nobunangę sumptibus. Hic vt benignitate in Socios, ita
Reperit in Iaponia
Societatis statum flo-
rentem.
Baptistatus Regum Ar-
drea Arimensis &
Pauli Tosensis.
Denique & Bungensis.
Item & aliorum.
Congregatio Provin-
cialis.

1589. 39.

Aa 2 fortunę

188 **Synopsis Societ. I E S V.**

Anno

Christi. Societ.

*Michael Rgerus
Amacai.*

1579. **40.**

*Ingressum tentat, &
habitationem Cantoniae
temporalem obtinet.*

1580. **41.**

*Legatio Mogorici Re-
gis ad Patres Goanos.*

1579. **40.**

fortunæ amplitudine crescebat, triginta breui Regnorum Rex. Rebus ita ordinatis, Romam cogitabat Valignanus. Et discessero Legatos ad Pontificem quatuor addere decre- rant Christiani Reges. Amacaum interea Michael Rgerus appulerat Goâ, ad ingressum Sinensis Regni tentandum. Primus solertis hominis labor, Idioma gentis. Geminum est, vulgare & curiale. Hoc ferè totum characteribus hieroglyphicis constat. Magister idoneus deerat. Pictor repertus est minimè ineptus : quippe qui vocem coloribus suppleret. Adumbrabat penicillo, quæ effari non posset, & Discipulo offerebat in Tabula. Hic iam quadantenus eruditus, Canto- niam ibat cum Lusitanis ad nundinas. Bis anno celebra- bantur, Ianuario & Iunio, bimestres singulæ. Interdiu Lusi- tanis in Vrbe licebat esse, noctu in nauibus tantum. Insidias per tenebrosum tempus metuebat Sinæ. Et Michael mercis diuinæ Institor, Magistratum præcipuos s̄epe interuisens; Archithalassum denique sibi deuinctit. Tum & Præfectum summum Armorum, comitate, eruditionis opinione & sa- citatis. Ita ille domum in Vrbe sat splendidam, per nundi- narum modò tempus habitandam commodauit Patri. Hic no&tu dormire, interdiu sacris operari fas erat. Et conuenie- bant diuinam ad rem Lusitani, ad naues redituri sub vespe- rá. Hec prima Societatis Sedes in Sinensi regno, haud perpe- tua. Nec adhuc plus impetrare fas fuit. Missionem quoque in Orientem à Mercuriano exorauit Rudolphus Aquauia. Claudij ex Hieronymo fratre, eodemque Atriensi Duce ne- pos, & magnanimitate par. Amba ab Pontificij cubiculi honoribus, ad Societatem allecti ; Euangelico versu, Oues Christi vocem eius audire commonente, Claudius ; Claudij exemplo, Rudolphus. Borgia vtrumque admisit: & Rudol- phū offenditionibus & experimentis Parentis bene exercitum. Nec diu premi tantus ardor potuit: quin in Indianam penetra- ret, assentiente demum Euerardo. Goam simul aduenerat: ecce aduenit & Mogorici Regis Legatus cum eius litteris Goanos ad Patres; ab quibus Sacerdotes postulabat, qui le- gibus se Christianis imbuerent. Quasi ad eam expeditionem appulisset

appulisset. Rudolphus, ita ipse cum Legato & Socijs duobus mittitur. Hi erant Antonius Monserratus & Franciscus Henricius, rerum postea gestarum celebres, & ille Captivitatis, dum Aethiopiam tentat, longè durissimæ. At Rudolphus ut in conspectum Regis venit, Bibliorum Regiorum volumina quatuor illusa penitus auro, & Christi atque Christiparæ icones offert. Aurum verò repudiat oblatum, Regiae auidus animæ. Sed hanc multa morabantur: leuis & arrogans indoles, & diuinitatis affectans; tum uxorum greges, & Mahumetanorum indignatio, seditionisque ciendæ discrimen. Hos primùm Rudolphus & Socij inuadendos censuere. Assentitur Rex, & certaminis Arbitrum se præbet. Ter illi disceptando, & suâ, & Regis confessione vincuntur. Indigenas igitur Rex, ac minorem natu filium Socijs insti-
tuendos concedit, ipsum adhuc vicia retardant. Triennio pependit magnos & diuersos inter impetus mediis. Animos ingentes validi in vtramque partem agitant motus. Tanta cunctatio, spem conuertendi Regis Socijs ademit. Itaque Indicæ eos Prouinciaz Praefectus reuocat Goam. Mo-
lestè Rex tulit: non autè assensus, quam mansurum se Rudolphus promitteret. Promisit, mansit, & per annum, & solus. Sed cum vnâ conuersionis spe, aut lactari aut falli se perspiceret, reuocatus quoque est. Egrè dimissus, Mosco-uitam Christianum cum familia, omne triennalis expedi-
tionis spolium, concedente Rege, Goam reduxit. Ad Maronitas autem Profectionem Ioanni Eliano & Ioanni Bruno imposuit Euerardus. Libani Montem in Syria obtinent:
Ierosolymis quatridui distantem: & Episcopos in eo quindecim, Archiepiscopum unum. Hic per Oratores ab Gregorio contendit homines qui se suosque dedoceant Heresim. Non vnâ laborabant; Nestorianâ, Eutychianâ, Iacobiticâ. Et benignè ab illo habitu sunt nostri; auditæ ab Episcopis & Po-
pulis auidè. Simul libros eorum omnes, simul mores Ca-
tholicam ad normam correxeré. Mox Synodus coacta & celebrata optatissimo cœntu. Præsidebant Socij, Pontificis nomine, & Synodi Decreta Röمام ad illius censuram transmiseré,

Annus

Crbisti. Societ.

*Ad eum tendit Rad.**Aquarina cum Ant.**Monserrato & Franc.**Henriciu.**Bienatio post redcanc**Socij dno fratn non**magno.**Demum & post annum
ipse Rudolphus.**Expeditio Ia. Eliani,
& Io. Brani Maroni-
tar.*

1575. 36.

Annus
Christi. Societ.

transmisere. Probauit omnia, notulis tantum intersertis ad lucem. Simul illò quatuor aureorum millia transscribi iussit, & in egenos diuidi. Simul & supellecilem sacram copiosam, & Codices Catholicos ingenti numero Arabicè, Syriacè, Hebraicè, typis Romæ eo consilio fusis excusos. Ibi Mislalia, vt dicimus Romana, Romanus item Francisci Torriani nostri Catechismus, ac eiusdem de Maronitarum erroribus Liber; Ludouici Granatensis Opuscula, Thomæ de Kempis Libellus, omnia Arabicè. Quin ad facti perpetuitatem, Collegium Romæ, illorum Filijs struxit, & Socijs tradidit.

C A P V T IV.

Expeditiones in Meridiem.

Emphiticè Expeditionis resumendè cōsilium, Pat-
lo Mariano Maroniticæ successus iniecit. Agebat
hic Memphi negotiator authoritate & religione
nobilis. Et cognitâ Sociorum Maronitas inter operâ & fru-
ctu, Alexandrinum apud Patriarcham instituit, vt eosdem
ad se revocaret è proximo. Ita redintegratur Ecclesiæ huius
Cophthicæ cum Romana reconciliatiæ negotium. Abhinc
annos mille discesserat. Euocauit Patriarcha. Et monitus
tota de re Gregorius Pontifex, ire iussit Patrum alterum
cum Socio Laico Memphis, Romam alterum redire. Pa-
rent singuli. Confecta erat reconciliatio, si perinde Cophthi
magnanimos se præbuissent. Initio præbuerūt, & dociles. Ter
accesserunt ad Synodum, Pontificis Gregorij iussu indictam.
Ibi palam Circumcisionis Lex abrogatur, & damnatur Eu-
tyches, præcipua errorum Capita. Sed tam felicibus ceptis
inuidit ambitio. Nominum subscriptione firmatum ibant,
quod voce fatebantur, Episcopi atque Patriarcha; quando
huius Vicarius, homo vanus intercessit. Metuebat vt seni
succederet, si Cophthis ad Romani Pontificis obsequium
reductis, successorem designandi ius penes illum esset. Vnius
hominis

*Ægyptiacæ, seu Mem-
phitica eorumdem Io.
Eliani & Jo. Bruni.*

1580. 41.

*Synodus ibi habent
Gregorij 13. nomine.*

hominis libido, vniuersæ Gentis sepe fraudi est. Captantur
 effugia, obtenduntur vanæ morarum causæ: atque interea
 pro Exploratoribus Iudicem apud Turcam delati Socij, dan-
 tur ad vincula. Beneficio fuit simile, præsens mortis peri-
 culum quinque aureorum millibus redimi. Infortunij ad-
 monitus, summam eam numerari Pontifex iussit. Sed rur-
 sum perfidia. Iudicis Turcæ successor Socios iam liberos
 fisti iterum voluit, & tanquam corruptus ille fuisset, causam
 ab se recognosci. Itaque satius visum est Christianis, inno-
 centes submoueri. Igitur clàm in Vrbem remigrarunt. An-
 golanam Expeditionem redintegravit Sebastianus Rex,
 iustæ studio vindictæ, & propagandæ Religionis. Paulum
 Diazium antea Legatum cum Socijs miserat. Contumeliosè
 à Dambio Angolanorum Rege habitum, ac demum in Lu-
 sitaniam bono dolo regressum, eodem sed armatum remisit.
 Addidit è Societate Patres alios tres, & è Lusitanica nobili-
 tate Pubem. Illos Indigenarum salus æterna, alios Argentifo-
 dinæ trahebant. Loandam Classis appellitur, Regis quidem
 Congiensis, sed Lusitano federati Insulam. Ad Bengonis &
 Coanzæ fluminum concursum sita est. Pecoris & concha-
 rum diues. His Gens ad commercia pro nummis vtitur. In
 ea Oppidum à D. Paulo Diazius, Sedem Socij condunt; &
 propagant Christi Legem per Insulæ Pagos. Septeni erant
 modò. At præcipua curarum, Institutio militis Lusitani.
 Eius præsertim gratiâ venerant. Paulus ad probitatem per-
 poliri se non sinebat modò; quin & se vltro totum præberet.
 Religione, fortitudine, prudentiâ Dux clarus. Singulas pro-
 babit in tempore: nunc prudentiam. Quilongus Dambio
 Regi successerat. Et Paulus eius amicitiam muneribus pri-
 mùm, subsidioque in aduersarios ei Sobas opportunè capta-
 nit. Benefactis inita quadriennio perstittit. Sed avaritiâ breui
 opprimetur; & oppressa excitabit incendia Bellorum. Ad
 Socios sua crumnarum pars quoque pertinget. In Abassiam
 Expeditio Goâ hoc tempore nulla potuit vel tentari. Aditus
 omnes, Turcæ insidebant. Per eam diuersæ ab Oviedo Pa-
 triarchâ, Socijsque suscepæ. Peracerbæ omnes, & periculi
 vt la-

Anno
Christi. Societ.

*Vixati redempti Ro-
man.*

*Angolana trium So-
ciorum.*

1578. 39.

*Sedes in Loanda In-
sula.*

192 Synopsis Societ. IESV.

**Annus
Chrysti. Societ.**

*Obitus Oniedi, Aethio-
pici Patriarche.*

1579. 40.

ut laboris plenæ. Cum elementis, cum feris, cum Barbaris, cum fame luſtandum. Et Oviedo neque ſic fracto, calcu-
lus ionaſcitur. Haud animus concidit: promptus quoque ad perſtantum annos etiam trīginta. Cœleſtis ei Expeditio à Summo Imperatore decernitur. Facilis & deſiderata vigiſi-
mum nunc annum Aethiopicas peragenti. Fremonꝝ, crude-
lis morbi violentiâ interijt. Sepulcrum luminibus prodigijs-
que celebre, Indigenꝝ Thure varijſque donarijs frequen-
tant. Iuſiurandum dicturi, illuc ducuntur ad obligandam
fidem loci religione. Socij eius quinque, nec moribus abſi-
miles, pōst & ſenſim obiere.

C A P V T V.

Expeditiones in Septentrionem.

Transylvanica.

1577. 38.

*Colleg. Claudiopolita-
num.*

1579. 40.

Arum prima, Transylvanicā eſt. Author, ipfemēt
ditionis tunc Princeps Stephanus Battorius, Ca-
tholicꝝ rei affertor. Itaque in Arianos & nouarum
Hereseon affeclas ab Prouinciale Austria Laurentio Magio,
ab Mercuriano, ab Gregorio Pontifice Socios postulauit.
Interea vocatus ad Polonię Regnum, Societatis aduocan-
dæ negotium iam ceptum, Christophoro Fratri cum Tran-
sylvania relinquit. Nec defuit hic, religione ſimilis Fratri.
Adueniunt Socij: & omnium moderator Ioannes Leleſius.
Comprobatur Aduentus in Comitijs publicis. Fundator
Claudiopoli Collegium & Academia. Retento Albꝝ Iuliz
Leleſio, Sigismundus Christophori Filius ſeptennis ac heres,
bonis moribus instituēdus traditur à Patre. Reclamabat He-
retica Mater, rūpebantur eius Ministri, ne aliquando Catho-
licū haberent Principem. Et breui quod verebantur euēnit.
Lethali corripitur morbo Christophorus; ac de vitâ despe-
rans, Societatem Filio, & hunc illi, tū vtriq; Catholicos com-
mendat. Morienti ad extreum vſque Leleſius adfuit, &
funus noſtri in Collegij Templo curauit Stephaniuſſu. No-
lebat

lebat optimus Rex, in Hæreticorum Templo, impijs ritibus & cadaueribus, Catholici fratris corpus inquinari. At mox ab illis dirutum est Templum, quod suo ad Principis sepulturam præhabitum fremebant. Collegium quoque lapidiibus; Socij, & qui ad eos adibant, petiti conuitijs sunt. Spernabatur Nouenitæ ætas Principis, eò per Proceres adducti. Tumultum tamen fregit præsens Pueri Majestas, authoritate præsertim Patrui subnixa. Stephanus apud seditiosos intercesserat. Ternos quoque Polonorum filios ad Leleſium cum Sigismundo erudiendos misit. Iam addeabant & suos Transylvani, Magistrum illis eum optantes, cui antea Principem submouere decretabant. Teneris mentibus ea Disciplina valuit. Ex ijs aliquot Hæresim posuere, quâ adspersi accesserât. Restituta Templo, & Collegio omnia sunt. Et Claudiopoli Seminarium præcipuis Iuuenum erectum est Gregorij Pontificis, & Stephani Regis annuo censu. Contubernalium insuper tenuioribus ab Sanctissima Trinitate appellatum. At Albæ Iuliæ Poloni ære, Domicilium conditum. In Siculiam Excursiones suscepitæ maximo fructu. In Turciæ quoque fines penetratum. Illuc Catholici plenique omnes. Hic ad Catholicos adducti anno uno Pagæ sexaginta. Sed Stephani morte tam præclarè cepta corruerunt. Suecica Expeditio simul cum Transylvanicâ cepit: septen- nium pariter tenuit, ferè simul desituta. Procuravit Catharina Regina, Sigismundi Augusti Poloniæ Regis Filia, egregiæ Catholica. Nuptiæ data est Ioanq. Suecæ, at diversæ religionis, Regi. Addita cautio, ut Catharinæ Catholico more viuere cum familiâ totâ, licet. Legatum igitur illa in Vrbem misit, qui Hozij Cardinalis interuentu Sacerdotes ibi duos à Mercuriano postularerat. Eorum alter ei ab Ecclesiis & Confessione nostrarum, alter à Cobclanib[us] & institutione liberorum & familiæ esset. Stanislau[m] Varsouitium designauit Euerardus, iussisque ei Societati addi ab Provinciali Poloniæ Ioanne Campano. Utique ingeniti gaudio Sékolomij Regia Urbe exceptus, & fructu Regiæ & Filij Sigismundi. Nam hic Catholicæ educatus à nostris, religione libi

194 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

Item Ant. Possevini.
1578. 39.

*Rerum in Suecia
religio.*

*Catharine Regine
obit uocavit.
Anglicana.*

*Institutio Soc. à Ca.
tholicis Anglie.*

1579. 40.

viam aperuit ad Poloniæ Regnum, in quo diutinæ & felicis Dominationis Rex, illam in Hæreticos gloriose sustinuit. Quin eius etiam Parens, Ioannes, Sociorū colloquio aperiebat oculos mentis: Et ad errorum, quibus tenebatur, Capita Gregorio Pontifici proponenda, Legatum in urbem misit. Lætus eâ fiduciâ Pontifex in spem venit reconciliandi Regis. Ideoque Possevimum in Sueciam destinat cum Apostolici Nuntij potestate. Inclinatum animum Regis grauiter Possevini præsentia, & oratio succussit. Et ad veritatem agnosceendam pertraxisse argumenta nec vana indicant: Vastanensis Cœnobij Virginum Nobilissimi per Ioannem restauratio; tum facultas, quâ Puellæ vigintivota Possevino accipiente professæ, restauratum incolerent; Theca dein argentea ad asseruandos S. Brigittæ cineres, Regis exornata sumptu. At ne plus manifestè monstraret, seditionis metus prohibuit. Nam quamuis ad Catholicam religionem haud pauci, Sociorum ope transierant: superabant adhuc numero longè Lutherani, aliorum commutatione feri, & in Regem illius authorem, proterui. Vigebat tamen in nostris uberioris spes fructus, quam dein Catharioæ inopia mors penitus euertet. Anglicana Suecicam consecuta est. Major illius necessitas, amplitudo, diuturnitas. Expulsi è Regno fuerant crudelibus Elisabethæ Edictis pœnisque, Catholicorum haud pauci. Cæteris qui supererant, structi carceres novi, constituta emptaque iudicia, paratæ mortes feminæ violentiâ, Ecclesiæ caput se ferentis. Consiliorum atque hortamentorum inter tot aduersa, toto perinde Regno, ut Sacerdotum, par inopia. Nam in hos præsertim, plerisque legum cudebantur. Nec calamitatis finis è propinquuo apparebar, ad hæc usque tempora producendæ. Sacrum ius quam impiè usurpatur, tam egrè dimittitur. Usurpati abdicatione, pro condemnatione est. Misericordum litteræ, acuerant in animis Sociorum subuenienti voluntatem. Et Mercurianus Gregorium iam antea incipiatum perpulit, ut Angliæ Apostoli affectum promeret, cuius nomen gerebat. Promulgit, & expedite, & magnifice, Seminarium primò Anglorum

rum Duacense novis celsibus fulcijt. Erexerat Alanus, postea Cardinalis, animo satis magno & pari paruis celsibus sumptu. At Romanum eidem Genti posuit, multo tunc quidem illustrius. Alumnorum sexaginta non necessitati maddò, sed etiam commodis, & delectationi liberalitas Gregorij prospexit. Fundus, census, villa: supellex sacra, Musica, Libraria, tum & Sociorum cuta, in fructos vegetosque reddebant ad arduas in Patriam Missiones. Illuc Duces Mercianus præmiserat Robertum Personium, & Edmundum Campianum. Magni vterque animi, & eruditionis. Personius ut solerti, sic authoritate in Socium ab Euerardo traditam, potior. Egebat eō fræno incitatus Campiani ad Martyrium impetus. Et hunc intenderat Socij eiusdam, viri sanè optimi factum. Supremâ nocte quam illi discederent, lecto repente profiliens ad Cubiculum Campiani, Carbone illum Martyrem scipisit. Lemnati fidem, desiderium adstruxit. Eventuram felicitatem credidit quam optabat. Itaque nec Audomaropoli attinere eum potuere, quine pergeret, haud vanè hortabantur. Pendere quippe Elisabethæ iusu in Anglia Portibus utriusque imagines, quas cum appellantium quorumcumque facie, homines certi compararent. Perrexerunt; & Insolam inferunt: Et quod ignoti, poenituit Edmundum. Infelicem se, vel Martyrium paruo astimantem arbitrabatur, cui tanta laus haud derepente obtingeret. Ingentis boni præpropera numquam possessio est. Campianus igitur scipie prodit litteris ad Regios Senatores datis. Vni sibi cum vniuersis Puritanorum ministellis disceptandi copiam poscebat. At illi repulsâ ostendunt, quam suæ causæ diffiderent. Campianus autem stylo dimicat, voce prohibitas. Rationes decem in illo superstitutionem excuso publicat libello. Is laudem per Angliam & omnem Europam tulit; & apud aduersarios inuidiam boni facti comitem. Notæ eruditionis & probitatis Vir Moretus, ausus Romæ est aureum illum, & digito Dei scriptum dicere. Illo velut Classico excitati sunt Angli. Chiarcus, Hanmerius volumina in Libellum illum vnum,

Annus
Christi. Sociev.
*Seminarium Anglorum
Rome à Gregorio 13.
conditum & Socij
traditum.*

*Rob. Personius, atque
Edm. Campianus in
Angliam à Mercen-
ario destinati.*

1580. 41.

*Ardor Campiani
& eruditio.*

196 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.*

Elizabetha verò , Edicta in Authorem & Socios effundunt. Omníbus hic sufficiebat; Alanus tamen succenturiatus accessit, Libro refellens Edicta. Sed Personius Campiano metuens, parere eum Socio Laico iussit, qui eum famuli habitu sequeretur & regeret.

C A P V T . VI.

Belgicae Societatis Officia atque Proscriptiones.

*Seditorum Antuerpien-
sium erga Mechlinien-
ses Cives officia.*

1572. 33.

Dum Sedes per Septentrionis extrema Societas quærit, Belgicis sedis depellitur. Insidebar octonas. Vniuersis exigi maluissent, qui putabant & odiosè iactabant, aut Iesuitis aut sibi Belgio cedendum. Duplex odij causa , Pontificiæ Authoritatis propugnatio , Amicitia Hispanorum. Illam Socij gloriæ sibi ducebant: Hanc continebantur, sed pietatis officijs partam & contentam, quam assolent apud alias gentes. Ab Hispanis Antuerpiana primùm, post & ad Albanæ castra evocati, ab iisdem erant, utiles quoque futuri Belgis qui veterentur. Quia Petrus Trigosus Mechliniensibus vltro Civibus, & maximè commodus extitit. Nam cum urbem ante Orangio deditam recuperasset Albanus, milices fœdè triduo spoliauerunt; prædam fecerunt omnem venum Antuerpiam misere. Vibissimo (ut sit in copiosa & vltroea merce) veniuerunt. Trigosus vetuit, & solerter. Nam Antuerpiensis Mercatoribus suggestit ut omnia quasi pretio emerent, eodem Mechliniensibus reddenda. Viginti florenorum millibus per illos comparata, his restituta eadem sunt, quæ centum estimabantur. Neque hæc bonaæ procriptionis finis. Vestium, Cibariorum, suppellectilis domesticæ plurimum Trigosus emendicauit à Civibus, nauigio ad Mechlinenses misit. Commiserationem iam vicissim Antwerpia morebatur, viciꝝ vrbis misera. Ijdem Socij præstitere, vel propriâ utilitate contempta. Tumultabantur Hispani ter milie, & infestis nobile id Emporium petebant.

petebant. Fidenter Trigosus occurrit, aeri etiam oblungatione, ne pergaat. Perrexere stipendiiorum dilatatione exacerbati. Citra Patris, sapè alias audit, reverentiam hæc fuit. Excusauere necessitatem: ad fas nefasque ea impellit; præfer-

Annus

*Christi. Societ.
Erga Antuerpienses
ipos Cives.*

tim si tumultus genitur. Admissi à Præsidarijs in Arcem,

1574. 35.

ac inde in urbem progressi, stipendiiorum partem extorquent à ciuibus; parem accipiunt à Requiemio Prorege. Iam dñites, aurorum summam ad Collegium mittunt eleemosynæ nomine. At Socij repudiare, dum ipsi à ciuibus extorta restituant. Honesta oratio visa est necessitate submotâ. Damnum reparauere non pauci. Illorum equitatem, Sociorum operam admiratus est, & laudari pro Concione Senatus voluit. Sed biennio post, alia, aduersariorum in Hispanos,

& Societatem odium graue resuscitant: Repetita iam ter

1576. 37.

illorum intra biennium importuna sedicio. Tum Traiecti ad Mosam, Alosti, ac demū Antwerpæ ipsius triduana, nec sine sanguine & flammâ depopulatio. Quid per eam Socij? Ciuijum etiam sibi aduersantium multos clam in Collegium admittunt, & subducunt gladijs Hispanorum. Alijs pecuniam, vestem, cibum ab editioribus corrogant; aut de suo proferunt. Nam Collegio Hispani manum & pedem abstinuere religione, & moderationis ostentu. His tamen Belgio per Ioannem Austriacum dimissis, aduersarij dimitti & libertas voluerunt. Causas antea captarant finixerantue specie tenus idoneas. Latere apud nos Hispani militis ac pyrij pulueris vim, ad incendium accedes. Sed Collegiorum, per exploratores accurata inspectio, calumniam aptè dilueret. Scummatum igitur in Socios, lapidaria Tecta & fenestras coniectione, libellorum infamia vulgatione, iniuriarum multiplici genere agi iam ceptum. Simul cum vexationibus Patriam fugituros sperabant. Sed dum præcauerat Baldwinus ab Angelo Provincialis: ne Socij malis cederent, ne viribus exirent Magistratum ipioso. Neu quicquam petulici se ad illi iurandum siceret. Hac demum paruit ad iunctionem via. Ius iurandum Orangilus cuderat, suorum artibus a tumultu, additis Archiduci Matthiæ, constituto

198 **Synopsis Societ. I E S V.**

**Annus
Christi. Societ.**

Depulsio Antwerpia.
1578. 39.

Traiecto.

Tornacum.

Duaco.

per Belgij Ordines summæ rei Præfecto, Vicarius appellatione, re autem verâ Præfectorus. Illo, Ioannes Austriacus eidem Præfecturę impositus à Rege, Hostis dicebatur. Ita iuraverant diuersi Ordinis Homines. Fraus vel metus induxerat. Abuentes Socij pelluntur ex urbibus. Antuerpiâ sedecim, atque Traiecto pauci. Inierant, duodecim antè annos Henricus Dionysius, atque Colsterus. Invitauerat Gerardus Grosbekius Leodiensium Antistes, & Traiectentium Episcopus ac partim Dominus. Illis materies operæ ingens, & successus, Bellicos inter motus; spes Collegij, tenuis. Sed ea benigno velut solo, inter procellas efflорuit. Et quadriennio iam illud steterat, quando communī cum alijs Collegijs turbine prostratum est. Ad Leodiense aduerso Mosâ, & secundo exitu fugerunt exules. Nuper, Gerardus idem ipse considerat, Sacerdotijs Seueriano & Munacenſi attributis. Ad habitationem Ernestus Bauarus, Gerardi successor, Cœnobium addidit, & ad Gymnasium, veteres Adolescentes olim Mercuriani formatrices Scholas. Ex Antuerpiensi qui depellebantur, ad Louaniense, sed inter armatos, & mortis pericula peruenere. Et Andreas Boccatius sacrarum Hostiarum Thecam argenteam, per Hæreticorum Templo inundantium Turmas, ab arâ palam asportans. Præsidium militum in Siciorum ipsidiosam vim, Matthias Archidux Mechliniâ pergentibus concessit. At depulsionem iniustum brevi Deus hoc vlcissi visus est. Ea & egredientibus insulantum Chorum, & Nebulonem qui stramineum fascem, notum pestis indicium, Collegio appenderat, oppressit. Pro Tornacensi Episcopus, Clerus, Senatus apud Gubernatorem intercessere. Fecerat illi Orangius retinendi potestatem, si Ciues patarentur. Sed inexorabilem præstitit se virili consumaciâ iuuenis Gubernator. Quare, Ciues ad iurandi promissionem saltem Socios hortantur. Sed hi ciusmodi inuolucra & Sacramenti specie aversati abiguntur, & Iunio ineunte abeunt, plerique in Galliam. Apud Duacenses hæsit Mortanius Rector. Quibus nec longior quies quam mensū quinque. Tenebriones Hæretici, aut Hæreticorum fautores, dudum

dudum Socios fatigârant iniurijs. Innocentes apertâ vi de-
pellere, non sinebat illorum spectata virtus. Vbi sic nihil ob-
tinent, ab Senatu Proscriptionis Edictum extorquent ar-
mati: & per vim damnatos extra urbem ducunt. Freme-
bant eo spectaculo Ciuium optimi, & Academicorum ple-
riique. Et Colpinus Doctor Socios diabolico impulsu dimis-
ti palam clamitans, deducentium odia & minas incurrit.
Quin mortem intentantibus si pergeret, cervicem offert.
Academici interim Magistros nostris in Scholis constituunt,
ne scholæ nostrorum absentiam soluerentur. Nec diu supple-
tum est. Post Hebdomadas tres, utriusque Senatus conspira-
tione, fracta improborum seditio concidit. Tunc verò om-
nium bonorum felici acclamatiōne, & Ciuci Præcodis clan-
gore reuocati Socij sunt, & Collegio restituti. Factum hoc
Cameracensisibus quoque opportuū accidit, urbe deinde expulsi.
Euicit egressum iudigna vexatio, postquam vi
nondum successerat, vanas illius imperandi causas refellen-
te Collegij Ministro. Aberat Eleutherius Rector. Sed Anno
post, Equites denos, seditionis Antesignanus, paucis So-
cijs domi alendos obtrusit intolerabili sumptu. Intolerabi-
lior eorum petulantia. Itaque Duacum ab illis discessum est.
A Brugensibus Audomaropolim quæsitum perfugium, ad
egressum, repudiato quinques iureiurando, damnatis. Colle-
gium in celebri Urbe octennium ipsum ipsederant. Sedem
antè acceperat Robertus Claydonius Patriæ quoq; respectu,
& Præsulis Petri Curtij, invitantis. Exerat Remigius Drui-
tius Petri Successor. Bonorum fortitudine Audomarensis
Societas perficit. Nam pridie quam abcederet, illorum Cu-
neus in Curiam convolat, & Senatum reuocare cogit egres-
sionis Edictum. Tum & Ciuium, qui iuramento subscripte-
rant, Syngraphas extorquet, & medio in foro ctemat.
Ita sensis è Collegijs Belgij, annus idem expulit Socios; haud
vouos reduceret. Dionante se suâ tenacitate desierat, inopias
decenio toto colluctatum.

*Cameraco.**Brugis,**Non Audomaro.**Dionante ante, sed ob
inopias.*

Annus
Christi. Societ.

C A P V T VII.*De Cetera Societate.*

*Germanicae Societatis
quies.*

*Opus Canisij de
Deiparac landibus.*

*Colleg. Lucernense.
1577. 38.*

*Friburgense in Hel-
vetia.
1580. 41.*

*Obitus Io. Rhetij &
Leon. Keffelij.*

1574. 35.

*Iac. Ledesme.
1575. 36.*

Ermanicæ maior quām Belgicæ , quies. Per hanc Opus alterum, quod Deiparæ laudes cōtinet, Canisius absoluit ; ediditque Alberti Bauariæ Ducis auspicijs. Editum deprædicarunt , Cardinalis Hozius , & ipse Gregorius Pōtifex. Mercurianus obtulerat suo atq; Authoris nomine, cui iam ab tertio Opere, Petri Apostolorū Principis vindice, vacationem petijt. Annuit Pontifex emerito , & senescenti Scriptori. Ita hic velut vacuus, ad Conciones commodatur Guillelmus Alberti filio, pōst ad sacras Confessiones Fürstenbergio Comiti. Dein Friburgum Helueticam urbem à Francisco Bonhomio Pontificis Nuntio, fundandi Collegij gratiâ ducitur. Suum Lucernates antea de Gregorio Mercurianoque contenderant. Et miserat hic ad eos Germaniæ Provincialem Hoffzum. Tantis authoribus cepta sunt ea in Gebelnenses, Losannenses , Bernates Hæreticos, Propugnacula Catholicæ religionis. Friburgenses vñā tantum Bonhomij authoritate Canisium excepere. Odium ei apud quosdam, Instituti rātio fecerat. Mox prēsentia , & vsu gratissimus, septendecim ibi annos, & ad mortem vtilis mansit. Mutuis intet se Officiorum vinculis necebantur. Par in Austriacę Societatis Provinciā serenitas. Adspirabat Rudolphī, nūper Cēsarīs, fauor. In Rhenanā, Infortunium triste Colonię. Socios tres vinculis elapsus nescio quis , per furorem occidit. Sic Bina Collegij lombina, Ioannes Rhetius atque Leonardus Keffelius, extincta sunt. Diuturniore vita, & mitiore fatō digni sunt vīsi. Sed virtus lucet seipsā , lethi genere neque evitet, neque obscuratur. Tertij nomen haud æquè proditum est. Doctorem Keffelium sicutus est vno pōst anno Doctor Ledesma, suum in virtutis Scholā Magistrum. Sapientia vtrumque ad ardua impulit, & Ledesmam ad di-

ad diuersam, sed gloriosam necem. Per Iubilei tēpus, è Collegio Romano in Pœnitentiariam Domum accitus est ad soluendos conscientiarum, quos Peregrini proponebant, nodos. Soluit semestri operâ, & omnibus fortunatâ, præterquam sibi. Perpetuata contentio apostema ei in capite, & lechiferum extudit, & abstulit vitam. Altero pōst anno, Alterum Romanæ, immò vniuersæ Societatis Lumen, Ioannes Polancus occubuit. Stellam dixisse È fixis vnam. Tam vniuersitatis aduertissem motus in sedatissimâ mente, & perturbatum experte. Rara laus in magno æstu curarum. Vnus propè in Domo Professâ gerebat omnia: Assistens, Admonitor, A Secretis sub Ignatio, Lainio, Borgia: Hoc vitâ functo Vicarius Generalis, & sub eius successore Euerardo, Siciliæ Inspector. Libellorum quoque vtilis Scriptor. Ijs superbos præsertim, Lethalibus culpis immersos cieuit ad frugem; & morti proximos, proposito utriusvis Æternitatis momento. Pœnitentiariam nunc Domum ab Pio IV. impositam Borgiæ, excutere varijs de causis Mercurianus studebat. Gregorius vetuit. Simulque Professæ, & Collegij Romani penuriam coram admirans, ad dissoluenda nomina pecuniam dedit. Suam quoque contulere Cardinales. Literariam rem Romæ attollebat Magistrorum fama Bellarmini, & Gabrielis Vasquij, tum deinde Francisci Suarij. Bellarmino Controuerrias tradenti, aures commodabat densus Auditor, & Radziuilius Cardinalis. Describebant plurimi per Septentrionem. Nondum editas Hæreticorum vnuſ alatratre ceu Lunam Canis, Witakerus est ausus; & præter vocem, stylum quoq; in eas stringere. Sed velut facem euentalatio, sic easdem oppugnatio magis illustravit. Laudare Iunius, & Hæreticorum alij, & merito Authoris, & sui nomine studio, maluerūt. Tomus itaque primus prodijt, Mutij Vitellesci, & aliorum Censorum arbitrio. Contrà Bellarmino recognoscente, Alphonſi Salmeronis Opera lucem quoque viderunt. Pleraque per Concionum respiramenta, 1579. & Neapolitani secessus otium scripsit. Italica Societas reliqua, & Hispanica omnis, procesu rerum secundo ibat.

*Et Io. Polanci.
1577. 38.*

Per Greg. 13. Pœnitentiaria Domus attincri iussa.

Professa Domus atque Coll. Romanae administrantur.

Controversia Bellarmini.

Opera Salmeronis.

**Annus
Christi. Societ.**

Illam Principes, & Gregorius præsertim Pontifex; hanc Philippus Rex tegebatur; & proferebat ad Insulas usque de suo nomine appellatas, & ad ultima utriusque Orbis. Et suorum funeribus Regum, dolorem cepit Polonica, Lusitanica, Gallica. Acerbum haec est Caroli IX. Nam simul spes ampliæ messis occubuit. Sementem iecerant per Regnum Socij: & est Parisiensi Collegio Maldonatus Pictauium, Henricus Samerius Rupellam, Possevius Rotomagum, Manaræus Dieppam progressi, ad reducendos ad Fidem, qui aberrabant. Atque hic vobis ex eo Emporio quater mille, & breui reduxerat. Et Catharinæ autem Gynecæo Reginæ, per Hebdomadas aliquot, Feminas Principes haud paucas. Venenum temere acceptum, citè expuere sub Medico præstante. Curari iusserat Catharina priuato sermone. Henricus Nauaræ Rex, Princepsque Condæus, nondum maturi sunt visi. Sexus ingenijque firmitas, festinatæ institutioni restiterat. Pridiè cepta est quam reconciliandi cum Ecclesia credebantur: ac inter instituendum, obstrepebant Ministri Caluinitæ. Ita prouiderat Manaræus, à Catharina, & Cardinali Borbonio negotium solus aggredi iussus. Hoc boni, Henrico per filiæ Margaretæ nuptias illa iam Socrus; hoc insuper Condæo Cardinalis, utriusque Patruus, optabant. Maldonatum igitur Socium, & è Sorbonæ Doctoribus Simonem Vigorium, Narbonensem dein Archiepiscopum, aliosque tres ad Catechismum Principibus ijs tradendū assumpserunt. Catechismi exitus diuersè acceptus est. Socijs certè cessit ad Præsidium, & famam. Verebantur iam Aduersarij, tantis adhibitos rebus ultra persequi. Et Parisiensium vexationes Scholarum, impetu per decenium senescente, languebant. In eas omnis propè Ordinis Homines: & simul Declamatores decem. Maximè ardens Stephanus Paschasius non Clientum modò causâ. Patrocinium aliquod in Curia suprema inuentum est. Præses eius, Tullenfis, opportunum impendit, concitatissimam litem remittens ad Conclivum Regis. Possessionem interim nobis permisit, impugnationes solerter eludens. Torrentem proniùs deriuens, quam sistas. Quia & con-

Parisensis res quietior.

& consequens in Catholicos Academiz Magistros, Hugo-
nottorum violentia, causam Sociorum adiuuit. Quod su-
pererat acerbitalis, publicâ vtilitate dilutum est. Pudebat
iam odiisse eos, quibus operâ reflorescentem in Scholasticis
Iuuenibus ingenuitatem morum, decem iam per annos vi-
debant. Videbant & Burdigalenses in reducendis Hæreticis
conatus Sociorum prosperos. E familijs mille ducentis, mul-
tæ redierant: redibunt ante nouennium propemodum re-
liquæ. Cæterarum per Galliam Sedium labor, adæquè fer-
uebat. Messe, Caroli IX. Obitus, & Henrici III. successio
bellis retardauit. His, ut propugnetur religio, haud æquè
profertur. Ad eam Parisijs tutandam fundendamque, Car-
dinalis Borbonius, Professam Diui Ludouici Domum qua-
driennio pòst ponet. Polonica, doloris plus, quàm damni, 1580. 41.
mutatione Regum sensit. Sigismundus Augustus serò cog-
nitæ, serò fauerat; sed largè, nec diu. Henricus, Caroli IX.
Regis frater, fauendi opportunitatem è Polonia Fraternum
in Regnum fugiens, abstulit secum. Stephanus Transylua-
niæ Princeps ei suffectus, voluntatem simul aduexit, ac in-
tendit Regiæ dignitatis accessu. Quin & in opportunitatem
incumbens, Sociis Collegia firmavit vetera, noua per Liuo-
niam, Russiamque molitus est, & ad vice-Provinciam Sedes Vice-Provincia Polo-
breui suffecit. Sebastiani Regis in Africam expeditio, me-
tum Lusitaniz Socijs attrulit, cædes dolorem. Illorum ad
probitatem documenta seruarat: felix si & consilia, ad Bel-
lum periculi plenum. Dehortabantur ipsi, & Philippus II.
Hispaniæ Rex, sanguinis affectu. Tum & alij, tristes infelici
Terræ credi spem ultimam inuictissimæ Gentis. Nec for-
tuna nimios virtutis impetus prosperavit, neque religio te-
xit longiore vitâ dignum. Vix attigerat Africam, quando
immitem sensit: subito cœsus, non victus, quia oppressus nu-
mero. Duos inter Maurorum Reges corruit, in quorum al-
terum ibat, alterum reducturus in Regnum. Cædem occu- 1578. 39.
li dignam ab ipsâ longè Brasiliâ Josephus Anchieta prospe-
xit: Diu non tulit Simon Rodericus, unus inter Socios Ig-
natij primos. Nempe ne non nostri infortunium Patroni, hic

Annus

Cbristi. Socies.

Academie splendor.

Burdigalensis Collegij
successus.

1574. 35.

Domus Professa Parti-
sij.

1580. 41.

Vice-Provincia Polo-
nicæ.

Lusitanicae Societatis

Mexico.

Ce 2

cominus

204 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Chrisli. Societ
1579. 40.**

Indice officia.

*Americanæ Promin-
cie tres.
Peruviana Collegia.
Limenſe.
Cuzannæ.
Pacense.
Brasilicæ
Bayense.
Pernambucense,
et S. Sebastiani.
Mexicane.
Mexicanum.
Mechoacanum.
Guanacanum.
Angelopolitanum.
Mijsto ad Argentum
Potosij Montem.*

1575. 36.

comitus sentiret, ille eminus nosset. Olissipone Simon haud diu post Règem excessit, Episcopatus quoque Conimbricensis olim contemptor. Cardinalis Henricus Sebastiani Propatrius & Heteres, Solatum afflictæ Societatis breue: immo doloris augmentum. Senio, septendecim post menses extinguitur. Lenimentum geminæ mortis, unus ad Regnum, nec sine bello, successit Philippus Rex. Et confidenciaræ in Socios argumentum, iniciatus dedit. Orientis Indias tenebant Lusitani, publicæ mutationis ignari. Conciliandi erant Castellano. Conciliauere Socij non paucos: & ad Regnicolatum exemplum, invitauere ad iurandam Philippo fidem. Amacaenses Lusitani aberant ab Europâ longissimè. Adeos Manilâ perrexit Alfonſus Sanctius. Eo horatatore, illius vrbis Præsidarij Sacramentum Regi dixerunt. Americanæ Societatis labores Deus prosperabat, supplebatque paucitatem Operarum. In Peruana Prouincia septuaginta. In Brasilica centum viginti. In Mexicana centum: & Collegia quatuor. Brasilicæ, numero Sociorum cedit, Collegiorum anteit. Peruanæ præcipuum Limense est. Philosophiam vulgari etiam sermone tradebat. Missionū præcipua, Potosina. Mons ibi est argentifodinis nobilis, immò argenteus. Quatuor in eo pretiosi metalli nitent venæ. Singulæ binas vlnas latæ, trecentas profundæ. In ramos primùm plurimos; tum in fibras innumerabiles desinunt. Vitiorum, haud pauciores Fontes ex omnium ferè Gentiū affluxu. Trahit vi plusquam magneticâ mons ferè totus Argentum. Amplius est milliaria quinque; circum se vrbem despicit. Indorum ibi utriusque sexūs, materiam eruentium atque portantiam, millia octoginta; Hispanorum, quatuor. Passim luxus, ludi, libidines: quasque in tantâ copiâ demirere, multiplices usuræ. Nusquam alibi inexplebiliar fames argenti. Nec tolli ea vel supplicijs vitia poterant roborata diuitijs. Sociorum adhortationibus multa cesserunt. Sed deinde repullulantibus, Collegium adstruetur. Brasilorum conuerſioni, feritas & magia adhuc obſtabat. Interdiu se retrudebant in silvas, Lusitanorum, & captiuitatis metu. Sub no-
ctem

&em, leporum more, prodibant ad proxima Oppidis loca. Neque sat tenebris fisi, torrentium discrimina quereritabant. Hinc laboriosa Sociorum ad eos profectio. Sed molestiam vtilitas leuabat. Anno lustrati salutaribus aquis, valentum quater mille, infirmorum innumerabiles. Efficax, vel apud Tamuyas, hortatrix fuit, hec presens moriendi necessitas. Sæuissimi sunt Barbarorum: ac nouissimè ad Ianuarium Flumen Bello deuicti, ex Anchietæ vaticinio. Lusitanorū Castris aderant Baltasar Aluarus, Ludouicusque Consaluuus Socij. Ad Caput usq; frigidum illi victoriam, Christianam hi Legem protulere. Quingenti captiuorum Infantes baptismo simul lustrati sunt: Tamuyæ autem centum viginti. Alios latè populos Prodigiorū vis adduxit. Reddita Puerο, & adulto altero *Prodigia.*
*Religio Barbarorum
preclare.*

vita; & impij Brachium, ad Sociorum aliquem comprehendendum porrecti, subito rigescens. Expiati autem Europeos vincebant, amenitate morum, & Legis, quam profitebantur, cultu. Mitium pomorum surculi quidam, spinis insiti felicius, quam in suo stipite germinant. Quiddam quoque eō conferebat, vis prodigiorum effectrix, quam in Anchietâ cernebant. Dignitatum adiumento, quas gessit, cōstantiores ille fructus ferebat. Sedi Sancti Spiritū primū, Vincentianæ nuper, Ludouici Granæ successor Ignatius Tholosus Prouincialis eum prefecit. Nūc ipsimet Prouincię toti, Mercurianus. Egregias illius dotes notat Romam usque famā perlatas: & nouissimè Gregorij Serrani sermone. Missus à Biennio fuerat ad Euerardum, petēdē opis causâ. Mexicana demum Societas, expeditius longiusque processit. Inter cultores Populos degebat. In Collegijs elucebat Europorum nitor. Et in Mexicano, Academiarum decus & maiestas. Hispanis ac Indis Disciplinæ pariter omnes tradebantur. Adeo in Americę Partem, Hispanię cultus & splendor cum appellatione peruasit.

Annus
Christi. Societ.
Baptismi celebres.
1577. 38.

Ioseph. Anchietæ Br.
filie Prouincialis.
1578. 39.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T VIII.*Obitus Mercuriani.*

Ebre vehementi extictus est. Extincturus eam ipse, Indolis sedatissimæ vir, si non senex & per Caniculæ cœstum eâ occupatus. Annū cœtatis sextum & sexagesimum, summæ Præfecturæ agebat octauum. Letalem sensit morbum. Ne improuisum experiretur, totius vitæ maculas eluit confessione noxarum. Ex eâ purgati iam animi conscientiâ, gaudium ingens, quod suavitate suâ, vim obtudebat acutissimi doloris. Demum sibi optimè esse pronuntians, Deo & gratias egit, & se totum permisit. Tum conuersus ad Socios: *Cras hac horâ, inquit, Fratres, veram in me Imaginem mortis habebitis.* Nec vana vaticinatio. Nocte consequenti, Sacramentis munitur supremis, & ad Socijs bene precandum, è pectore virium reliquum cogit. Pax & Concordia, suprema eius monita fuere. Postridie Iulium Facium misit Benedictionem à Pontifice postulatum. Annoit Gregorius, ingemiscens tanti viri iacturâ. Situs modò infirmum cum prodebat. Cetera erant valentis: modestia, hilaritas, mentis usus & sensuum: vitæ mors simillima. Mortuum quam morientem citius videre, Kalendis Augusti, Ignatium (si dierum rationem inceas) proximè secutus est, assecutus Fabrum.

Iacentis gaudium.

Preditio.

Tranquillitas.

*Mors 1. Aug.
1580. 41.*

C A P V T IX.*Societatis sub eo Status.*

Vadragesimus huic Corpori, per Mercuriani Præfecturam, Annus aduénit. Maturitatis est: & virile robur firmat Prudentiâ. Magnam à prudentissimo Capite Societas accepit, per Commissuras membrorum, inter se: quas, Regularum discrimina, ministerijs tenor præscriptus,

scriptus, & cœtuuum obseruatio, dedere. Magnam opus habebat. Quippe & dissecta nunc in Prouincias vnoam & viginti; Stationes plures ducentis; Socios plures quinquies milles: Mox autem validè oppugnanda, quando Aduersarijs non odio tantum, sed & formidini esset. Prudentia singulos Præsidum, ad discriminum provisionem parabat, & ad eludenda, quæ innoxie repelli non possent. Oriebatur autem è diversis, quæ Mercurianus vrgebat, inuentis. Procuratorum Triennaliūm è Prouincijs in Vrbem aduentu, & informationibus quas ferebant, & Annuarum pro quadrimestribus litterarū. Domum item Professorum creatione; vnde principiwas ad res idoneum haberi consilium possit. In Italicis maximè Prouincijs ex modo cernebantur: & in singulis singularz, Mediolani atque Neapoli: Venetijs antè sub Borgia; Romæ autem ab ipso Societatis exortu. Eam nunc magnifico imprimis Templo Alexander Farnesius Cardinalis attollebat. Pauli III. Patruī memoriz posuit, & affectui in 1575. 36. Societatem suo. Hanc ille approbatæ Religionis appellatione, proprijsque Decretis ornauit; hic primariam eius Sedem Basilikā diuinatas ad res illustri. Loco nomen idem, quod Ordini, à I E s v Duce datum est: Initium sub Mercuriano, fastigium demum sub Claudio. In Sicilia, Germania, Polonia, Belgio, & ipsam extra Europam, penitus nulla. In Lusitania, Olissiponensis; Parisiensis in Gallia. Hispania ut Prouinciarū, sic Professorum Domuū numero præstabat. Quartæ censembarunt; Vallisoleti, Toleti, Valentia, Hispali. Has, aliasq; huius Militiæ Sedes, Obedientia firmabat. Hoc Præsidum Moderatoribus pariter commendabat Mercurianus impensè. Aberret Prudentia, quam non Obedientia duxerit. Quin qui se ei permiserant, illam quoque, et si simplices ac rudes, tenebant. Ioannes Ximenius argumento fuit, Domesticus Adiutor. Ad Societatem inidoneum natura finxerat. Èa receptoris sic se gessit, vt eam sapientiâ quoque illustraret. Diuinam hanc in eo dotem Obedientia peperit, laudauit 1579. 40. Aluares, Aragonensis Prouincia Inspector. Quin iussit super mēolam

Annus
Christi. Societ.
Prouincia 21.
Domicilia 210.
Socij 5000.

Procuratores triennales Romanæ.
Litteræ Annæ.
Domus Professe 10.

Romane Templo extensi ceptum.

Io. Ximenij Obedientia sapiens & Obitus.

208 **Synopsis Societ. I E S V.**

**Annus
Christi. Societ.**

*Gregorius 13. Pont.
Priviliegij ornat
Societatem.*

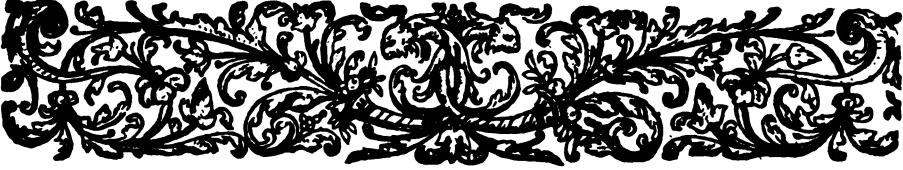
*S. Ignatij vita per
Massicum scribi cepera.*

mensam ad Socios dicere, pollicitus eos cum lacrymis audi-
turos. Facundi etiam nomen, obtinuit Orator. Ad Deum
frequentissima eius precatio, pro animis purgatorio igne de-
tentis erat. Vitam, fatalis sibi diei vaticinio; mortem, prodi-
gijs illustravit. Externa iam Societati Præsidia, Potestas con-
culit suprema. Eam Gregorius XIII. gerebat ; & prouidus
Pontifex, turbatissimo Hæresibus tempore, nostris contem-
peratam functionibus præbuit. Ijs submouentur obices,
quibus retardabantur vel Missionum progressus ; vel chari-
tatis, in miseros animi corporisue morbis afflitos, officia.
Priuilegijs hisce quam prudenter vtendum sit, documentis
Mercurianus explicuit. Sed ijs efficacior, exemplorum do-
&rina est. Igitur S. Ignatij vitam scribere Ioannem Petrum
Massicum iussit. Ibi Prudentiam, ac huius Instituti ceteras
dotes, velut in speculo, contemplari sunt Posteri. Cha-
racteris nitor, singulas (ceu latentes in fundo gemmas tran-
quillus fons & purus) primò legentibus ostendit.

Finis Libri Quarti.

S Y.

S Y N O P S I S
P R A E C I P V A R V M R E R V M
A S O C I E T A T E I E S V
G E S T A R V M
S E C V L O E I V S P R I M O .
L I B E R Q V I N T V S
S I V E
A Q V A V I V A .

C A P V T P R I M V M .

Congregatio Generalis Quarta.

Annus

*Christi. Societ.
1581. 42.*

 Nterfuere Patres vniuersè septem & quin-
 quaginta. Soboles Ignatio digna. Quos inter
 septem & viginti eo vñsi olim familiariter. Duo
 insuper fundandæ Societatis adiutores, Sal-
 meron atque Bobadilla. Sed inter tot vñus
 quarebatur Ignatij Successor. In oculis erant Oliuerius
 Manareus Vicarius, & Claudius Aquaviva, Provinciæ Ro-
 manæ Præfectus. Illum res gestæ & dignitas præsens; hunc
 D d plurimæ

Patres in eâ 57.

*Oli. Manareus Vi-
carius*

210 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus Christi. Societ. Claudius Aquanum Generalis creatur.

plurimæ dotes, ac imprimis excelsitas animi, tempori opportuna, commendabant. Tum & diuturni spes imperij viro minimè omnium seni, at ultra annos maturo. Designatus denum est Prudentiâ Numinis; haud vni antè demonstratâ. Florentiæ primùm, & abhinc semestri, Camillæ Cardiæ, religiosæ admodum feminæ. Duos inter Angelos Claudiū ipsa à sensibus aliena, per scalas in celum attollit conspexit. Tum, velut per Deum impositâ Societatis curâ, descendere. Neque tantum credulo sexui ostenta euenere. Suum etiam Thomæ Albigerio Parisijs oblatum est. Hic sibi visus ab Deipara in Romanum Cōclauē deduci: Tum Cladius ab eâdem Patribus in Prefectum Societatis summum proponi. Iam Rōmæ certius quiddam, & homini notæ probitatis. Syluester ei nomen. Et alterum à Claudio vir simplex Deo cōmendarat. Sed dedoctus, quadriduo ante Electionem Schedam Sociorum vni assignatam porrexit, edicens ne antè solueret. Contineri cā Præpositi Generalis nomen. Soluta, Claudijs Aquauiaæ nomen ostēdit. At Claudio Matthēo intra Comitia cum ceteris Patribus Deum precanti, priusquam ad suffragādum accederet, offertur Aquauiaæ species Diuos inter Bernardum atque Ignatium. Cladium offerebat primūm Christo Deipara, tum Æterno Patri; qui oblatū videbatur admittere, Societatem ei commendans. Ab Patribus electo Assistentes dati, Laurentius Magius, Garcias Alarconius, Paulus Hoffæus, Georgius Serranus absens. Tum pro hoc morbis in Lusitania detento, Emmanuel Rodericius.

Afflentes.

C A P V T II.

Præpositus Generalis Aquanua.

Eius vigilancia & industria multiplex.

 Aud eā designatione fallebantur Patres. Tanto muneri præfiebant, quem Deus aptarat vigilantiâ, fortitudine, piæ studio precationis. Adiumenta necessaria Ductori Militiæ per aduersa promouendæ. Adhibuit multiplicia: longè prouidendo pericula, subsidiaque idonea

idonea mittendo: Visitatores primū in Provincias, ac in
utramque Germaniam, Manarēm. Tum alia atque alia,
prout res exigebat in prēſens. Discrīmina non propulsare
tantū: sed occupare Inſtructionibus, Industrijs, Litteris.
Vias aperire quā ſe latiū Societas fundat, quā Missiones
obeat. Qui amor in Deum feruens, inter Socios ſincerus;
qui motus ingentes per Concionatorem in Auditori con-
citandi. In Barbarorum conuerſionem Societas laborat In-
dica? ut pergaſ, neruosque contendat, Claudioſ hortatur.
Impetitur Europea Calumnijs? Iubileum à Pontifice im-
petrat. Cui stationi cauendum, qui aditus obſtruendi, fa-
pienter indicat. Vbiq[ue] ad eſſe, more omnia curantis Du-
cis, & in quamlibet partem attenti. Vigilantiæ par ani-
mus ad audendum & ſuſtinendum, quidquid contrā in-
grueret. In quos Religionis aut Probitatis Hostes curas, &
copiaſ non mouit? In Atheos, Idololatras, Mahometanos,
Iudæos, Schismaticos, Hæreticos, Catholicos palam &
obſtinatè impios. Vniuersè laceſſiti, pariter vniuersè re-
pugnabant, præſertim Calumniā. Et victoriam desperan-
tibus, ſi iure contenderent, magnum quid erat repulſe
præſentiam; quorum vim timerent. Igitur de proſcriben-
diſ necandisque potiū, quām de ſuperandis laborare: &
Socios credere vičtos, ſi exilio vel morte eos auerterent. Eō
Doli, Conuitia, vexationes in Militiam hanc, & ipſum
Ducem. Sed & Societati communibus, & proprijs ſibi,
parem ſe præſtitit, aduersorum experimento, & ſacræ stu-
dio precationis. Hac, ſuper res efferebat ſe, & propior Deo,
quid agendum videbat, diſcebatque Patientiam. Patrona
eius præcipua, Christi Mater, & huius amans, Bernardus.

Annus
Christi: Societ.

1581. 42.

C A P V T III.

Edmundi Campiani Cades.

Proditor.

Solicitatur ad defectionem blanditijs atque supplicijs.

Et Disceptationibus.

Damnatur.

Ricardus Claudijs Praefecturam, primus Sociorum in Anglia, Religionem sanguine consecravit. Clam ad Catholicos verba facientem, Eliotus olim Catholicus prodidit. Dignum Apostate facinus: sed & simulatoris, ausi congregatis se adiungere. Simul comprehensi, Campiano qui quiraderant, & Londonum ducti. Trahebantur per Vrbem medios inter vulturatus, ceu captæ à canibus Feræ. Campiani Fronti addita epigraphe, seditionis lesuitam indicans. De capto maxima exultatio Hæreticorum. Pro pertrahendo in suos errores, paria Magistratum studia. Pollicitationibus primū, etiam Cantuariensis Insulae, tum supplicijs & equuleo per bideum. Ita debilitato, de religione disceptandi onus imponunt. Et hoc præter morem. Propondere quidpiam haud sinitur, respondere tantum unus pluribus, infirmus valentibus, atque quadriduo. Iniqua conditio bellantis, qui lædit tantum possit. Sed ea gloriam auxit Edmundi, Aduersarios refellentis, atque Auditores conuertentis. Illorum præcipuus Witakerus, horum Arondeliae Comes. Sic vnum conati ad se adiungere, multos deperdunt. Inopinæ dolorem iacturæ, violentiâ haud manifestâ Iudices vindicant. Non dum videri volebant capitale crimen, Sacerdotis Catholicæ officiò suogii. Id fatebatur de se Campianus. Itaque perditionis causæ finguntur. Testes emuntur, atq; Iudices è supremo etiam Senatu. Damnatur ad restum Edmundus: & cruce ad supplicij locum trahitur. Ingentem è frequentissima Vrbe hominum vim, damnati fama excierat. His se, & Angelis Spectaculum factum Reus modestè præfatur. Sed perrecturi sermonem veritus adulator Regnæ nescio quis, silentium indicit. At ille protestatur, demonstratque iniuste, at lubenter mori se Catholicæ religionis causâ.

causâ. Continuò pro inoffentâ Reginæ incolumitate Deum precanti, intercluditur spiritus. Scissâ fune delapsi cor à pectoro, caput à ceruice auellit Carnifex. Tum diuidit Corpus, & Partes quatuor, totidem palis ad terrorem infigit. Ad exemplum magis valuere. Nam sic multi didicere mortem non fortiter & gloriosè tantum, sed & hilariter vinci. Adeo quotannis & Socij, & è Romano Seminario Alumni in eandem multi Angliam & discrimen ibant.

Annus

Christi. Societ. Perianitay.

C A P V T I V .

Legatio Moscovitica.

1582. 43.

Doannem Basilij Moscorum Ducem Poloniæ Rex Stephanus, grauissimè bello, & ter afflixerat. Pacem ille commodam sibi frustra petierat ab Hoste gnaro vti victorijs. Itaque Oratorem amittit Romanum, qui Pontificis Gregorij intercessionem efflagitat. Hic audie amplectitur negotium Pacis, & simul spem, Moscos ab Græcorum errore reuocandi. Antonium Posseuioum cum Oratore ad Moscoviticam Legationem destinat, præclarè nuper Suecicâ perfunctum. Exeunt Româ: & per viam Seminaria Iuuenium Græcij, Olomucij, Pragæ, Pontificis nomine & ere Posseuinias statuit. Et Græcij insuper manda Archiduci *Ant. Posseuius.* Græcij. Carolo defert, Mariæ autem Bauaricæ eius Vxori, Auream in Societatis Templo Rosam tradit, fortitudinis in Hæreticos præmium. Id dignè tunc quidem magnanimitâ Cobiugi: post autem viduæ, maiore eius merito, ut potestat. Quippe pro Filio Ferdinando Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ administrâ, supra feminam se præbuit. Posseuinus Vienâe Socios *Vienne.* in Moscouiam quatuor assumit, Oratorem præmittit per Saxoniâ, & Balthicum mare. Cum illis ipse terrâ progressus, benignè excipitur à Rudolpho Cœfare Pragæ, à Polono Varsauia, à Mosco demum Starisię. Donatur hic quoq; nigri *In Moscovia.* scuinus velleris equo, argenteis instracto phaleris. Acceptatit Pos-

**Annus
Christi. Societ.**

seuius, Gentis ingenio seruens. Despici se se putat, cuius dona respueris. Tum curru in Vrbem inuesti Purpuratorum inter Agmina Pannosi Socij quinque, ac Interpretes duo: inde ad mensam Ducis. A Pontifice vicissim munera, & Capita Legationis Antonius exponit. Hæc eorum summa. Si Pax cum Polono constiterit, Moscus cum Principibus Christianis in Turcam conspirato. Ita per Oratorem Romanæ promiserat. Tum idem per Moscouiam Pontificis Legatis ad Persas Tartarosque transitum: Catholicis Templis & commercium dato. Denique hortabatur Gregorius Ducem ad Romanam Religionem capessendam. Impetrata cetera: sed & Religionis spes. Tractandæ negotium distulit Dux in redditum Possevini, Pace confectâ. Simulationis Master necessitas est. Ioannem grauis vrgebat, Plescouiâ munitissimâ Urbe per Stephanum obfessâ. Ad hunc illo instigante iuit Antonius: ac demum Pacem cum utriusque Legatis sanxit, frustra tentatam per annos triginta. Pacis vniuersitate Lex, cedito Moscus Liuoniâ, Polonus Arcibus à biennio incessis. Ioannes voti compos, Possevino reduci negat de religione Colloquium. Admisit tandem & tertio. Publicè habebatur coram Purpuratis centum. Ostensæ veritatis impatiens Dux Pontificem pernegrat Pastorem esse. Antichristum meminerat è Commentario sibi nuper per Hæreticos Anglos porrecto. Possevinus iniuriâ Pontificis accensus, & cur (Ducem interrogat) ad eum tuis de rebus misisti Pastorem appellans? Tergiuersabatur ea fideliter reddere Interpres. At ab Antonio confirmatus reddidit. Leuitatis manifestæ Dux palam conuictus, impetu assurgit longum acutum cuspidem Pedum, in Antonium stringens. Eo sepe alios per iram, ac nouissime filium fixerat. Impetum blando sermone Antonius fregit. Et mitior Dux illum amplexus, veniam insuper precatur. An & hoc callide, incertum. Nam mox cum blandè perducere conatur in Schismaticorum Templum. Nihil obtinuit. Ac velut repulsâ violatus, Possevino perinde nihil in religionis causâ Ioannes concedit. Cetera præstabilit, designato ad Pontificem Oratore. Tum litteris ad Cæsarem,

*Pacem reuocat inter
Poloniam & Mo-
scum.*

Agit forsiter.

sarem, Polonum, Archiduces Carolum & Ernestum, & Venetos datis. Possevino autem Hispanos, Italosque captiuos quatuordecim, & Lithuaniaos triginta concessit. Ille cum his spolijs, & Moschi Oratore Romam reuertit. Annus Christi. Societ.

C A P V T V.

Societatis Angrensis vexatio.

 Ngra Vrbs est in Insulâ Tertiâ; Societatem ardenter olim expetijt, benignissimè excepit. Pòst autem vicissitudinibus fortunæ, breuî iactata est. Odiolior jactatio, quòd à Catholicis. Mores etiam optimi, fuitate corrumpuntur. Lusitania reliqua in potestate venerat Philippi Regis. Pro Antonio Regni Competitore, stabat vna hæc Insula. Societas ad eius Partes solicitatur.
Sollicitatio: Neutri fauentem, Antoniani Collegio concludunt, obstru-ctis materiâ foribus. Fame peritura sperabant. At Senatus per homines certos, clàm cibaria bis hebdomadâ quâque submittrit. Iam flammâ exitium parabatur, quando militum aliquis lethali morbo corripitur, qui consilium dederat. Taudem in Antonij verba iubentur Socij iurare, aut Insulâ cedere. Cesserunt; imponunturque navibus binis ad exterias Depulsio: vehendi terras. Sed casu Olissiponem delati, excipiuntur à Restitutio. Philippo benevolè. Pòst, & ab victrice huius Classe, redu-
cuntur in Insulam, atque Collegium. 1583. 44.

C A P V T VI.

Domicilium ad Constantinopolim.

 Vippe positum Peræ continentî iuxtâ Vrbe, & Pera: Portu tantùm seiunctâ. Christiani Incolarum ibi pauci; Captiuorum, plerique: ope vt égentes, ita destituti inter medios Turcas. Socios igitur vt à Gregorio litteris postuleant, Venetus persuadet Legatus; scriptas Gallicus

216 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Socii s.
1583. 44.

Eorum labores.

licus Romam transmittit. Offerebant Christiani ad nostrorum habitationem, Cœnobium vetus ac desertum; ad vi-
etum, pecuniae summam. Abnuere miserorum postulatio-
nibus haud sustinuit pectoris benigni, & ampli Pontifex.
Destinat Socios quinque: & Gallicum Legatum iubet ap-
pulis Cœnobium illud conferre. Contulit: sed & de suo
sacræ supellestilis alteram partem, alteram Venetus, &
quiddam quoque domesticæ. Beneficentia erga Socios inter-
se uterque certabat. At illi erga Christianos, præcipueque
Captiuos. Vespere adibant ducepis tricensue ergastulis
vincitos, totaque iuuabant nocte religionis officijs, ad opus
prima luce retrahendos. His intentum ministerijs Sociorum
manipulum turbo perculit. Tamquam exploratum à Pon-
tifice siat missi, deferuntur apud Turcas. Atrocis calumniæ
Author haud certus: certiores Patroni. Uterque Legatus
eam solerter diluit. Nec minus fortiter deinde restitit An-
glicano, Socios eâ statione detrudere nitenti. Ita iusserrat
Elisabetha. Acre odium feminæ, infantes procùl, & apud
Turcam vexantis.

C A P V T VII.

Rudolphus Aquauia cum Socijs quatuor occisus.

*Salfetta ad Goan
Peninsula.*

Mortem Rudolphus in Mogoris Regno frustra quæ-
sitam, in Salfetta Peninsula demum inuenit. Pagi
in ea sex; Incolarum millia octoginta, Christiano-
rum dena. Idololatræ cæteri & proteruè. Fana eis ducenta
Goanus Prorex diruerat, hortatu nostrorum. Illi restituunt
diruta: & contrà, Christianorum pauca vicissim euentunt.
Accensus Prorex, militem mittit ad coercendum. Vaccam
pro summo inter multa Numine, colebant Barbari. Occi-
dit eam miles. Cædis Author, unus Sociorum. Grauis Eth-
nicorum offensio: & stimulus ad vindictam. Sed ad pro-
mendam.

mendam inualidi, simulati ad premendam fuerunt. Veniam deprecantur facti, cuius atrocius cumulandi desiderio feruebant. Nec occasio absuit. Exinde Collegij nouellus Rector Rudolphus, è Curtalina Sede in Cocoliqam ibat cum Socijs quatuor. Præsidio aderant Lusitani duo, & Incolarum aliquot Christiani. Iam progressi Patres, locum optabant idoneum statuendæ Crucis. Cum ecce cinguntur ab armatis mille. Peremptæ dolorem vaccæ acuebat Ariolus puluerem spargens. At illi inquadunt incautos; & primùm Rpt. Red. Aqueniane ceder. dolpho poplites succidunt: tum plagas addunt quinas, col. 1583. 44. laudanti. Franciscus Aranea dupliciter saucius, euadit per vepres duriorem ad necem. Petrum Bernam præcipue oderant, notum in Idola odij dudum insignis. Itaque in demotuum etiam sequunt. Nec ea crudelitas viuentem Bernam fugerat; affirmare solitum infecunditatem Cocolinæ Regionis, dum suo ipsius sanguine imbuatur. Idem in votis fuerat Antonio Francisco, felicitatem tantam à Deo quotidie sub sacrum exposcenti. Illam obtinet, fisso à Barbaris capite; ac confixu pectore Alphonsus Paciecus. Primum vulnus hoc fuit. Ad alterum, brachia, oculos intrepidè extulit, & gutture excepit. Franciscus Aranea, in spineto etiamnum spirans E: Franc. Aranea. inuentus, trahitur ad Idolum. Tum bis circumductus stare altero iubetur pede, & alterum, honoris indicio, flectere. Facinus execrantem sagittis appetunt; & vndeque transfixo animus euolat. Nec sanguine tot prorumpente plagis, satiata crudelitas est. In mortuum Feminæ, Pueri, imbelli sed longâ rabie certant. Demum rubentes sanguine Palos atque arundines, Idolo trophyum statuunt. Lusitanorum quoque alterum, & Christianos aliquot, eadem vis oppressit. Ita vinti animæ, Sicariorum breui Patronæ concesserunt in celum. Nam anno post, illorum mille quingenti religionem amplectuntur, cuius odio horrendè sequierant. Rudolphi gloriam diu post nobilis vir auxit Neapoli. Martyrem eum negarat. Sed ille dormienti oblatus palpitantem arguit, & maledicentiaz conuicit.

Annus

Christi. Societ;

Similes Pet. Berne;

Ant. Francisci

Alph. Pacieci.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T VIII.*Restitutio Belgica Societatis.*

Roannis Austriaci causâ exulauerat. Alexandri, Par-
mensium adhuc Principis, victorijs redijt. Siquidem
illo vita functo, Belgis præfectus est à Rege; & ab
hoc noua Collegia contendebat, appellare ea solitus Pro-
pugnacula Vrbium. Veterum duo perstiterant, Louaniense
& Audomarense. Duacense breui Socijs reddiderat Senatus
authoritas, Cameracense ut maximè serò creptum, ita red-
ditum: cùm vrbem Fontanus Comes ditione recepit.
Alexander idem nostris cætera, dum vrbes Regi, vindicauit:
Traiectensem primùm multo utrimque sanguine; Torna-
censem assultūs metu; Burgessem, obsidionis. Hanc An-
tuerpia fortiter & diu sustinuit. Ditionem demum pacta
est. Per eam conabantur Legati Socios in urbem reditu pro-
hibere. Restitit Parmensis: nec sustinuit magnanimus vi-
ctor bene de se, de religione meritos, per iniuriam excludi.
Vrbem obsidenti adfuerant; & redditum reposcebat labo-
rantium virtus, tum & vnius vulnera ad Scaldis Pontem ac-
cepta. Hunc diruere Antwerpenses sepe conati sunt nau-
ibus pyro puluere, & graui materiâ plenis. Vento & æstu
dissilierant, quando excessis ingentibus Saxis, propinquus
Pater obteritur. Egrè & serò, nec penitus valetudo redditā
est. Maximum quid videbatur, luxato corpore, operari sa-
ctis posse. Nec siue lacer tot exilia, & ærumnoæ. Carior So-
cietas redijt, & iniurijs gratior, quas præsertim officijs pensa-
ret. Visitatoris quoque Manæzi apud Parmensem authori-
tas, quiddam nec paruum contulit: Tum & forma quam
Collegijs dedit. Louaniensi, Theologicæ Scholæ; Leodien-
si, Moralis; Audomari, Rhetorica, collocatae. Plerisque
censum addidit Parmensis, assensu Pontificis ac Regis. Quia
ab hoc, vniuersis Diploma nouæ admissionis impetrat. Ad-
strictior erat prima. Societas per eam cohors videbatur sta-
tionibus

<i>Traiecti.</i>	
1581.	42.
<i>Tornaci.</i>	
1583.	44.
<i>Antwerpiae.</i>	
1585.	46.

tionibus affixa, & prohibita in hostes sponte erumpere. **Annus**
 Duras hasce Leges, Curiæ ferè in Belgio omnes improba-
 uere, Rex sustulit procurante Parmensi. Iam libera & iuri-
 bus suis gaudēs, in Vrbes & Agros; in Nosocomia, Xenodo-
 chia, Carceres, Officinas excurrit. Catecheseon frequentia ^{Admittitur in Belgium} 1584. 45.
 reflorescit, ad ingenuos profestis, ad inopes Dominicis festi-
 uisque diebus: septem aut pluribus eandem intra urbem lo-
 cis. Sua quoque spes Scholis affulxit. Sic Hæreseon funda-
 menta succutiebantur, & sana primæ ætatis eruditio, cæte-
 ras religioni asserebat. In alias quoque vrbes magis præsidio
 nudas & egentes, Collegia Parmensis induxit. Promoue-
 bant Pontifex, Rex, Episcopi, Principes, Senatus quorum
 intererat. Iprensi ponendo Martinus Rictouius Antistes;
 Valencenensi Ludouicus Barlemontius, Cameracensis;
 Gaudauensi & Cortracensi Magistratus operam contulère. ^{Collegium Iprensi.} 1585. 46.
 Et Gaudaui attributa Socijs Domus Hæretici olim, & illis ^{Cortracense.}
 infensissimi Hostis. Ædes & hortum studiosè dum excolit, 1583. 44.
 rogatur ab familiarium aliquo, eccui laboret opere tanto?
Liberis, inquit. *Ne Iesuitis, quam vereor*, alter subiunxit. At
 ego (respondet Hæreticus) *Iam nunc ædes incendo, Hor-*
tum euerto, si id vel suspicer. Miser: post paullò carnificis
 manu perijt: fundus omnis ille Socijs obuēnit. Cortra-
 cense Collegium ingenuâ cepit fraude. Metuebat Senatus,
 vt concederetur angustæ vrbi. Catechistas igitur duos &
 Concionatorem modò vnum postulat. Mittuntur ij Tornaco. Sed ingressis Senatus domum amplam, Scholas, su-
 pellestilem, censem offert: omnia Collegio digna; Tum
 illud vt concedatur, orat. Concedi debuit, & sumptuum &
 repetitæ obsecrationis respectu. Montensi Franciscus Go-
 dinius initium dedit, cui deinde filia progressum, & cen-
 sum. Pro Luxemburgensi multum & diu Parmensis, Conci-
 lium Regium, Clerus, Nobilitas, Señatus laborarunt. Ma-
 gni omnium conatus, magna obstacula illud dotandi. Sæ-
 pe tentata, sæpe dilata, numquam discussa res est. Demum
 sub Archiduce Alberto effloruit. Bruxellense, ab Missione
 Castrensi cepit, quam nunc sustinet.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T I X.

Miſſio Caſtrenſis Belgica.

Nchoauit eam Albanus, resumpsere Requiemias
Ioānesq; Austriacus per interualla, & incerto nume-
ro Sociorū. Plerumque duorum tantum. Sacerdos
propria ſibi trahabat apud militem ac Duces. Adiutor Lai-
cus obibat Caſtra, nolz pofu ad concionem inuitans aut
Sacrum. Affultum aut conflictum parantibus aures præbe-
bat ater; Socios alter trahebat manu, vel impositos humeris
deportabat ad Patrem. Hic animi ut corporis vulnera cura-
bantur. Breui ſermone, excitabatur opulentiorum liberali-
tas ad benefacientium egentibus commilitonum: & exem-
plum dabant noſtri diuidendo inter hælos cibaria, quæ dono
de mensa Alexandri Parmensis acceperant. Ita hic solebat
Austriaci Legatus. At pōſt Belgij Prorex, Miſſionem perpe-
tuam & amplam terrā marique instituit, addito ad victum
cenu. Tunc verò vtriusque Belli neceſſitates atque fortu-
nam Socij ſequi cepere. Sacerdotes initio quinque, pōſt
plures; ſingulis ſingulis ferè Nationibus affixi: & ſeduli in-
ſectatores licentia militaris. Vitiorum per illos repressus ar-
dor. Per Thomam Sallium ut Miſſio ſtabilita eſt; ſic Bella-
tricis Deiparz cultus proceſſit. Icones eius vexillis additæ:
auxilium quotidie ſub auroram in Caſtris inuocatum Tuba-
rum clangore. Delectabatur illis officijs Alexander, & de
menſtruo cenu Socijs attributo facetè dictitans, per eum ſe
Regis nomine fenerari Deo. Sic nimirum diuinā in Exercitu
benificientiam prouocans. Sed Miſſio ut proficia militi, ſic
Socijs moleſta in medio armorum ſtrepitū degentibus. Ad
Hiberna confeſſuris, Domum Bruxellæ ſat arctam Parmen-
ſis dedit, vnde ampliore in loco Collegium. Et ipſe non
militum magis, quam conſcientias illis ſuas credebat. Mor-
tanio primū, tum Eleutherio Pontano, Sallio, aperiens Cō-
fessione noxas. Quin Chiliarchas, & Gregarios milites, ad
imitandum

*Perpetua eſſe ceptit.
1584. 45.*

*Colleg. Bruxellensis
iinitum.*

imitandum hortabatur; quamquam laboribus Socij pares vix essent. Ijs multi succubueré: at quatuor, hostium furori, *Christi. Societ.*
sed exempto viuis Parmensi. Nicolaus Montanus H̄eretico- *Nic. Montanus à Gal-*
rum Gallorum incursu, Castelleto nuper per Fontanum ex- *lis occisus.*
pugnato, reuertens: Tum Petrus Buzelinus, Otto Cam- *1595. 56.*
pensis, Laurentius Euerardi, Hollandorum. Euadere pote- *Petrus Buzelinus.*
rant fugato ad Neoportum Alberto. Aures militibus sau- *Otto Campensis.*
cijs, & peccata confidentibus dabant; at vitam, ingruente *Laar. Euerardi ab*
Hostium globo dare maluerunt, quām non tunc prodesse. *Hollandis.*
Ita inuenti perimuntur. Gloriosa mors. His terrā obtegit,
alijs mari periculum nunc quidem tantū. Eò secuturi
erant Alexandrum distributi Dunkerkanas in naues Socij
primūm octo, mox quatuor & viginti. Sed Classis Hispanicę
ingentis tempestate, & Anglicarum nauium occursu profliga-
tæ Nuntius, Belgicas vetuit mari procedere. Hinc Maritimæ *Missionis Navalis*
initium.
Missionis initium, Terrestri multo magis horridæ. Maior so- *1588. 49.*
litudo, præsentius discrimen & terror ex uno maris celiique
cōspectu, in mortem s̄epe conspirantium: Tum ex obstina-
tione conflictus, vbi spes fugæ nulla. Ita nostrorum quidam
fluctibus hausti, vel gladijs aut sclopis Hostium. Sed animas
satis estimantem, nihil a carum procuratione prohibeat.

C A P V T X.

De Societate Romana.

Velut Prætoria Exercitūs Legio; sic Romana Socie-
tas maximè vigebat. Ita ordinauerat Sapientia Nu-
minis, tunc præfertim, cùm reliqua subsidijs ege-
bat. Hinc submittebantur ab Aquauia opportunè; celestia
quoque auxilia euocante. Nam more Gubernatoris tem-
pestatem prouidentis, & vectores ad vota & preces hortan-
tis, sic Claudius ad supplicandum D̄o aduersus imminen-
tia mala suos accedit. Eò tubileum ab Gregorio postulat.
Concessit Pontifex, & subsidijs pecuniarij nihil parciōr, au-
reorum

222 Synopsis Societ. I E S V.

Annus

*Christi. Societ.
Professe Domus Tem-
plum perficitur.*

1583. 44.

*Simul ibi condantur
corpora SS. Abundij
& Abundantij MM.*

S. Ignatij.

1587. 48.

*Penitentiaria,
Coll. Germanicum,
Anglicanum, Eccl. in-
vitantur à Greg. 13.*

*Romanum penitus con-
ditar & invitantur.*

1584. 45.

*Seminaria per eandem
alibi condantur & So-
cietatis curæ tradan-
tur.*

reorum summâ, Professorum Domum sustinuit. Templum ei iam erat amplum, septennio perstructum sumpta Farnesij Cardinalis. Marianum in eo Sacellum, par Matronarum nobile exornarânt binis millibus aureorum. Templum omne per Seuerinum Cardinalem, & Episcopos quatuor ritè consecratum est: & Diuorum Abundij & Abundantij Martyrum corpora sub Aram Principem condita ad Patrocinium loci. Sancti Ignatij, seruabatur in vetere adhuc Templo. Sed quartus pòst Annus in nobilem illam Farnesiani dominis Basilicam, nec sine prodigijs transtulit. Inter deportandum, auditur Angelorum concentus, & stellæ è tumulto promicant. Sic iam constituta Professorum domus vix alijs egebat, censuum, nec sacram ad supellecilem, patiens. Igitur beneficentiam Pontifex suam ad alia Vrbis Dominicilia conuertit. In Pœnitentiariam atque Tirocinium, annuostensus: In Germanicum atque Anglicanum Collegia, fundos nouos; In Græcanicum & Maroniticum, omnia. Nōdum steterant: nulla enim in alterutro perpetuitatis spes absque Gregorio. Qui & Romanum ruinæ proximum qua si de nouo excitavit. Gemebat nominibus graue. Omnia dis-soluit Pontifex. Vectigal & fundum, & ad edificia, pecuniae affatim tribuens. Sublata iam satis erant, quando ipse eadem invitatu nostrorum. Præsens venientis maiestas ingentem hominum vim ad spectandum exciuit. Substitit inter eundum humanissimus Pontifex, dum Turbam satelles de via submouet. Gymnasium Emblematis totum, Epigrammatum, Facultatum omnium iuuentis nitebat. Superior imprimis Aula; cuius maximè illustris ornatus, ipsius imago Gregorij ingens, inter Cardinales medij, supplicibus Socijs ac iuuenibus dextrâ bene precantis. Longè hinc & hinc, octodecim Seminariorum series. Omnia Gregorij sumptu per orbem Christianum condita religioni propagandæ, & tradita Sociorum curæ. Dextrâ, Vilnense in Lithuania; Claudiopolitanum in Transyluania; Fuldense in Germania. In Iaponia tria. Sinistrâ autem, Viennense in Austria, Illyricum in Piceno. Tum verò Romana quinque. E regione

Et regione, & in ipso aditu Aulæ; Missipontanum in Lotharingia, Bransbergense in Prussia, Olomucense in Moravia, Pragense in Bohemia, Græcense in Styria. Spectaculis hisce Pontifex oblectatus, ad Scholas undecim descendit. Inspectis singulis iam opere sublatas, at reliquum ædificationis, in lignæ machinæ Compendio. Lustrantis omnia Pontificis oculus, ac sensus, Turba obseruabat. Modestiam plerique laudauerunt, gloriam operis omnem, vni Deo tribuentis. Quamquam in ea demissione animi, gratior apparebat præfertis humanitas, & munificentia, pergere pollicentis. Et hæc adeo admiratione & amore digna est visa, ut etiam traheret ad imitandum. Diuersa contulere Diuersi. At conuenientissimum Collegio munus; Magno Mureti Librariam Mureti Libraria
supplex omniem, eius fratri filius. Et meritò; quando ibi Socij bis centum, commodo Catholicæ religionis dabant Litteris operam. At in Urbe Socij vniuersim ferè quingenti.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T XI.

Congregationes sub Patrocinio Deiparae.

 Ollegij Romani gloria fortè præcipua. Ibi earum primà prodierat annos abhinc viginti. Suæ illi Leges, sui Magistratus, quibus paruæ molis res publica regebatur. Et creuerat Fontis instar clausi, & secreti, maiore fructu quam famâ. Nam cæteris Scholarium per alias urbes Cœtibus, Romanus ille, exemplaris tantum dignitate præstabat. Ut & deinceps Capitis atque Originis, Gregorius effecit. Siquidem huic Diplomate addidit robur & Privilegia, & Directoretti summum eundem, qui & Societatis vniuersæ. Hic igitur eo nomine, Congregationes alias Romanæ adiungere, & ab hac in illas vitalem quasi succum & Indulgentiarum, vt vocant, laticem ducere. At ex discipulis tantum nostris cotistantes primùm adiungi fas erat; & sub uno Acuttiatioidis nomine. Post ad alios quoslibet in Domibus etiam Professis Sixtus V. & ad omnem Virginis apellationem,

Congregationi Romane
aggregare per Orbem
alias Scholariorum
in Collegijs.

Item in Domibus Pro-
fessis. Et non Scholar-
iorum.

1584. 45.
1586. 47.

224 **Synopsis Societ. IESV.**

Annus
Christi. Societ.
Etiam in Residentijs.
1602. 63.
Congregations illustres.

Malitie & frequentia.

pellationem, & demum ad Residentias (vt dicimus) facultatem eam Clemens VIII. extedit, amplioris boni respectu. Nec euentus fecellit. Nam breui, ceu ad angustæ sed elegantiæ Ædis formam, maiores alias Architectus ; sic vi quoque Principes ad exemplar illud, Sodalitia sanè illustrissima inter se conflareunt. Et Romæ in Professorum Domo sub Assumptæ Virginis nomine, Cardinales, Antistites, Proceres. Nec Reges aut Cesares pudebat, sub illis Cœlestis Reginae vexillis Deo militare. Iam, ceu fluuius ingens minores multos absorbet, idemque in plurimos scinditur ; sic dulce & gloriosum videbatur, varijs sub Diuorum Patrocinio per Europam dudum erectis, in Mariana transire. Quædemum, & temporis progressu quam multa, quam frequentia ! Neapoli Sodalitia quindecim, Sodales supra bis mille ; Duaci, illorum octo : at in uno Philosophorum , Capita subinde sexcenta.

C A P V T XII.

Iapones Legati Romam.

*Mancius Francisci
Bungensi Regis Legatus.*

*Michael, Protasij Art
mensis & Bartholomei
Omurensi.*

1582. 43.

Ens Europæis ut more ac ritu maximè aduersa , sic adhuc propemodum inuisa. Ostensa quidem antea in Bernardo Iapone, ad Specimen per Xauerium ad Vrbem dimisso : sed unus erat ac priuatus ; & è Lusitania renauigaturus in Indiam, vitâ ibi decesserat , irritatâ quasi Iaponios videndi cupidine. Eam ad Pontificem Legatio præfens impleuit. Bina huius Capita ab Regibus consanguineis tribus. A Francisco Bungensi Mancius , à Protasio Arimensi , & Bartholomeo Omurensi, Michael: egregiâ in dole , prudentiâ & probitate luumenes. Additi Comites duo pares cestate & naturæ dotibus, Martinus atque Julianus: tum & cuique famulitum è Pueris Honorarijs sat frequens. A Iaponia Goam usque perduxerat Visitator Valignanus, suam in fidem receptos. Ne & Romam, (vti condixerat) Claudij litteræ obliterunt, Prouinciam ei Indicam tradentis. Eas Goæ

Goꝝ accepit, restititque. Cum illis perrexere Nunnius Rodericus, & Iacobus Mesquita, & Sociorum nonnulli. Annus Olissiponem appulsis, obuiam Patres ad littus processere. *Goꝝ.* Hinc Professam usque domum perducti ad Hospitandum. *Olissipone.* Ibi excepti nitido magis quam sumptuoso apparatu: & 1584. 45. cui afflueuerant, Malacæ, Cocini, Goꝝ. Soliti quippe iuuentium Palatijs Principum, simplicem angustarum Ædium nitorem præferre. Olissipone Albertum Pro-*Madriti.* regem, Madriti Regem ipsum, Pisæ Hetruriæ Ducem conuenere. Vbiique excepti ex sua & Principum dignitate. Sed Romæ ab Claudio & Socijs ducentis, religiosâ opulentia. A Ianua in Templum. Cantatæ ibi Laudes Deo pro *Rome in Doma Professi.* præstata incolmitate per triennium, & septem millia leuca- 1585. 46. rum. Tantumdem peregrinatio tenuerat Japoniâ profectos, præstandæ Pontifici Romano obedientiæ gratiâ. Incredibile dictu est, quam audie exspectarit eos Gregorius XIII; quam paternè exceperit. Legatorum ritu consueto, comitatu, Pompâ urbem ineunt. Nam à Professa domo ad loca suburbana subduxerant se. Vrbs omnis Festum agebat diem spectaculi nouitatem. Boabant altè tormenta fusilia. Aulam Palatij Pontificij Regiam, infernè ingens hominum vis opplérat. Pontifex supernè sedebat in solio, circùm Cardinales plerique, Præfules, Principes. Omnia in Iaponas *In Palatio Pontificis.* oculi hærebant defixi; Pontificis quoque lacrymis maduere, dum ad pedis oscula venientes aspexit, numquam antea Christianæ, & longissimè aduectas Gentis primitias. Teneritudinem augebat procidentium religio, habitus oris & corporis. Simul brachia optimus senex diduxit. Tum singulos bis pectori apprimens, vniuersam veluti Gentem altero complexu lætus adstrinxit. Continuò iussi assurgere, Regum nomine ac suo, Obedientiam Pontifici per Iacobum Mesquitam Socium iurant. Hunc Interpretem habuerant ab ipsa longè Iaponia. Tum litteras promunt Regum. Quibus palam perlectis, Gaspar Gonzales Socius orationem habet prolixam Legatorum nomine. Totam audijt, *Officia Legationis publica.* & illos epulo, tum colloquio & donis ornauit Pontifex, iam

226 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
Mors Gregorij 13.

*Sixti s. in eos benevo-
lentia.*

*Episcopi & auxiliares
e Societate eis concessi.*

*Legati Goam reuerſi.
1587. 48.*

non tam Princeps quām Pater. Et adeo tenerē benignus atque effusus, vt senis anima, tot gaudijs impar, corpore solueretur. Pontificiæ Mortis Nuntius Legatos tanquam Paterum, dolore complevit. Solatus est Aquauia, & Cardinalium, Conclave tenentium, nomine missus Antistes. Eorum suffragijs Sixtus V. successit, in amorem quoque Legatorum. Equites mox ab eo creati, & per Sacrum celebre ad officia quoque admissi: at sub priuatum, celesti epulo pasti. Dona iisdem abiturientibus, & litteras ad Iaponios Reges suapte nouus Pontifex dedit, & quæ postulauerant, concessit omnia. Nempe proprium Genti Episcopum, & è Societate suppetias. Septemdecim ex ea designatos secum abduxere. In Episcopum designati duo; Sebastianus Morales, tum Petrus Martinus Prouinciarum Præpositi; ille Lusitaniz, & breui ad Mozambicum fato sublatus. Petrus Indicæ: Concionator olim Sebastiano Regi, & infaustâ expeditione in Africam comes. Occumbente illo, captus est, ac postea redemptus. Nunc in Indiam, seorsim à Legatis nauigans, infortuniorum continuatione, Socios amisit quatuor. Eos Barbari Cafres occidere. Ipse cum quinto Goam, & ad maiora pericula demum euasit. Ea per Iaponiam expertus est, fungens Episcopi munere. Felicius Legati Goam Sociorum reliquos, ad Valignanum integri adduxere.

C A P V T X I I I .

Sedes in China ſtabilis.

*Ter uno minis. Anno
tentatur à Michaelis
Ruggero.*

1582. 43.

Ribus Michaëlis Ruggeri ex Amacaensi Collegio profecti conatibus pauculos per menſes tentata, quarto impetrata est. Tentauit autem lentè atque accommodatè ad ingenium Gentis: ac velut ad Littus Maris arduum, modici fluctus, per opportunos accessus recessusque. Immatura festinatio temporariam quoque Sedem euertisset. Alterius certè Ordinis Viros subito irrumpere conatos, in capitis discrimen coniecit. Socij eos eripuere. Beneficium

neficium fuit; cælo Interprete, Philippinas ad Insulas à Magistratu incolumes remitti. Contrà Socij adrepserè tantùm per occasiones idoneas Legionum. Eas obibant Amacaenses Lusitani: comitabatur Michaël, & primam solus. Per eam spes modò perpetuæ Sedis ei à Cinsuo Prosege facta. Primam à Michaeli.

est. Conciliatus à Legato fuerat vestibus vndulatis & speculis è Crystallo: à Michaeli, humanitatis officijs insuper, ac eruditionis famâ, & linguae studio Sinensis. Èa vrpote petitus, quâ patebat cupidus sciendi, cupidior habebati animus. Indolē aduertit Michaël; & post ad eam sua consilia, morbo Amacai detentus, inflexit. Iubet euntem vice iam alterâ Legatum, dicere Proregi, Horologium sonans adferri. à se infirmo non posse. Deportauerat nuper ex India Riccius. Moraz impatiens Prorex ferre iubet iam valentem, & Diplomate ad sacram & priuatam Sciauquinam in vrbe Ædem, locum adpromittit. Tulit cum Francisco Pasio Socio Ruggerus, Secundum ab eodem & Trigonum addidit vitrum. Captus suo aurium, suo oculorum lenocinio Cinsuus, Sedem eis dat suburbanam in Idolorum Fano. Habitauere per quimestre: & propriam, Riccio quoque sperabant. Amacai in traiiciendi opportunitatem intento, impetrarant accessum ab eo qui à Secretis erat Proregi. Sed hic incertas ob causas officio motus est. Successoris metu Socios Cantonum, Provinciaz Metropolim, dimittit. Tum & Diplomate instruit ad Sedem ibi obtinendam. Destinatum hoc erat ad Præfectum maris supremum, & nostris amicis satis. Sed eo absente, Amacaum pertulere diploma. Perlatum Expeditioni tertiae occasio nem dedit. Co nouus Prorex recuperari illud voluit; tum Tertiad ab eodem & quid ei ab Archithalasso tributum esset, intueri. Sic mos, & Mattheo Riccio est: ne quidquam ab Exproregibus factum in occulto sit. Retulere Ruggerus & Riccius. Perrexerat quippe in Iaponiam Pasius. At Prorex recepto Diplomate, nouum in Socios & crudele, Palatij sui valuis affigit, & eos illlico Amacaum reuehi iubet. Reuectos, hebdomadâ post unâ Deus, reuocat in Regnum abiectissimi satellitis operâ. Inaudierat Ruggerum & Pasium, dum Cantonum à Cinsuo pellereantur,

*Annus
Christi. Societ.*

*Quartam & feliciter ab
ijdem.*

1583. 44.

Sedes Scianquinensis.

Typographia.

*Baptismum Mendicis
quidam & in China
primus suscipit.*

Mathematica.

Alij Christiani.

Sedes Scianhimenis.

1585. 46.

tur, certam pecuniae vim ei daturos se, qui à nouo Prorege redditum sibi impetraret. È spe Procuratorem eorum ulterius gescit: & Interpretis nomine Libellum offert. Proregi: & aream postulat ad figendam Sciauquinii Sedem. Mutatus ille concessit, & Socios aduocat Amacao ad habitandum. Missi iterum Ruggerus, Ricciusque. Præsentibus affliguntur in suburbio locus, ad Floridam, ut vocabat ab opere variegato, Turrim. Proregis & Linsitai Gubernatoris curâ, communia autem undecim urbium sumptu, surgebat ad totidem altè pavimenta. Cepta mox exstrui nostrorum Domuncula, & habitandi ias Diplomate gemino firmari. Ara in illius medio constitui, super Aram imago Christiparæ, tum pro ea, Christi. Malierem quippe pro Numine, quidam à nobis coli iactabant. Simul Summa Christianæ Legis Typis excudi Sinensibus, & excusa dispergi. Mentibus ea imprimebatur altius, viui adminiculo sermonis, quoties Socij adibantur. Huiusc Mellsis primitæ, Mendicus quidam languens. Curato per illos corpore, ad Catechismum aures, ad Baptismum vota porrexit. Baptismo tinctus euolanuit in celum. Hic officijs: alij Disciplinis, calumniarumque tolerantia permoti sunt. Has Præfectus Vrbis, cognitâ accuratè causâ, dispulit: & Cosmographicæ traditione Riccius. Mira religionis conciliatrix Disciplina haec fuit. Nulla magis idonea ad capiendos Sinas. Eius maximè audios curiositas, & maximè dociles faciebat imperitia. Terram omnino quadratam credebant, & in medio, Chinam. De sui Imperij situs prærogatiua, opinionem eius suam reliquit. Cum nihil interesseret; & ei perinde, ut alteri cuilibet Regno concedi posset. Spæricam Orbi formam adstruxit. Immigrabant iam in Christi Legem quidam Literati, ac inter eos, Franciscus Capralis Amacaensis Rector, Sciauquinum adueniens, Doctorem Paulum Baptismo lustravit. Alterum item haud perinde eruditum, & Ioannem dixit. Francisco veniendi copiam; ac eo Amacaum reuecto, Linsitus Eduardo Sandio fecit. Atque aliquâto post, Antonio Almeida. Accessum ei concesserat ad Sedem Scianhimi alteram

alteram, in Cequiana Provincia condendam. Ea dudum Valignano fuerat in votis, monitisque ne Sciauquinensi subuersa, Sienensis res omnis concideret. At vnde firmamentum sperabat, inde ruina. Nihi processisse videbamur timidissimæ Genti, & nouitatum alienæ. Linsitai propinquorum metu & fraudibus, è Scianhima Sede, Indigenarum autem calumpnijs, è Sciauquinia pellimur. Ita protrusum diutino nisu in montis iuga laxum, subito lapsu revolvitur. Neophytorum aliqui conspirarant. Innatum in exteris odium, nondum extinxerat accepta Disciplinarum sollicitatione, religio. Commissariationis causas adducunt Socij, valitudinem, ac Terræ Marisque pericula. Sed et leues visæ sunt Genti ad sua obstinata. Publicæ Fidei interpositio profuit apud Magistratus, nominis sui satis studiosos; ne publicâ authoritate recepti, & insontes pellantur. Ita pro Sciauquinia Sede, tribuitur eis Xanceana. Suspicioni inuidiæque nimium patebat illa, quando in luce amplissimæ vrbis, & habitatione Proregis. Xanceana demum constitit, sed & ipsa per vim atque calumnias. Interea Sixti V. Iubileum eò peruenierat: & hortatoria Claudi Aquaniæ ad Socios. At subfidum illud ad paucos pertinebat Christianos; alterum ad eos tantum quibus scribebatur. Publicum quiddam requiebat Valignanus, authoritatis plenum. Pontificiâ Sinarum ad Regem Legatione nihil firmius visum est. Eam obiturus erat Sociorum aliquis, & per eam altera Sedes quærenda: Accuraturus autem, Römam iuit Ruggerus, Valignani ad Pontificem & Philippum Regem munusculis & litteris instructus; tum & omnis Legationis apparatu, Sinicè descripto. Epistolæ Pontificis erant ad Sinarum Regem, summumque Cantoniæ Magistratum. At Sixti, & ipsius Ruggeri mors, consilium salubre dispolut. Salerni Neapolitano in Regno Michaël decessit. Relictus in China Riccius, Socijs moris senis, è speciosâ & multiplici causâ, ingressum in Regnum obtinet.

Annus

Christi. Societas

Vtrâque pellantur.

Xanceana demum affigatur & perseretur.

1589. 50.
Iubileum Pontif.
Hortatoria Claudi
Aquaniæ.Michælis Ruggeri Regi
mam redditas.

Mors.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X I V .*Expeditiones in Scotiam.*

Aud illuc, quām in Chinam facilior Socijs ingressus.
Tentandū erat ignoto cultu. Ita illorum primus
inuenerat Nicolaus olim Gaudanus, ad Mariam Re-
ginā à Pio IV. Legatus. Nouissimē Ioannes Hayus, Baronis
Delgatiij Fratris authoritate & gratiā fretus. Latuit in eius
domo nec diu. Nam effreni Hęreticorum in religionem im-
pietate excītus, prodijt ad repugnandū. Publicam vim oppo-
suere aduersarij, priuatę diffisi. Iacobi VI. Adolescentuli Re-
gis Edicto, Delgatius iubetur Regno Fratrem amittere: vel
pendere auri summam ingentem. Pluris ei erat auro Frater,
pluris religio. Sed Ioannes, illius commiseratione secessit in
Galliam. Eodem nunc ingressum, & cum Lenoxio Duce
maximum quid molitur Guillelmus Crittonus. Iuuenis gra-
tiā Regis Lenoxius fruebatur, & omnia gerebat, Catholicę
Religionis cultor, ignotus quidem plerisque; notus Critto-
no & Glasquensi Archiepiscopo, Iacobi apud Galliæ Regem
Legato. Ab hoc detulerat Crittonus Fiduciarias ad Ducem
litteras. Noctu ad eum admissus, & clām collocutus per bi-
duum, denique permouit ad restituendam religionem, atque
educandum in ea Regem. Collaturi sumptum erant Grego-
rius XIII. Pontifex & Catholicus Rex Philippus. Et ad il-
lum cucurrerat Romam Crittonus, negotio tantę spei &
molis vrgendo. Studiose illud tēgebatur. At nimium
tracti, vestigium aliquod subodorati sunt Hostes. Machi-
nam ingentem sine strepitu diu non moueas. Eductum illi
ad venationem Iacobum Regem tenuerunt, & inclusuerunt
Arci: Ex Lenoxium inclusuri aut p̄emptari ferto, si non
clapsum fugā Londonum. Sed huc quoque odium perrexit.
Venenum h̄ic ei p̄ebitum est; Vnde mox Lutetiam pro-
gresso, languor immedicabilis. Animus infirmo constitit: &
supremam ad luctam per Claudium Matthēi, Socium, Sa-
cramentis

Io. Hayi:

Gall. Crittoni.
1583. 44.

Conatus eius preclaris.

*Christi. Societ.
Iac. Gordonis Huntley
& eiusdem Crittoni.*

1584. 45.

*Utriusque Captivitas.**Pericula.**Gordonas in Scotia.**Crittonas in Anglia,
& Areæ Londinensis.*

cramentis præmunitus religionem consecravit, cuius gratiâ corpus amitterebat. Crittonus haud illo casu concidit. Quia ad irritamentum fortunæ, Socium in alteram expeditiōnem assumpsiit Iacobum Gordonum, parem virtute, genere præstantem: Huntleyum quippe sanguinem, arque Huntleyi nunc Comitis Patruum, & sub-Patruelem Regis. Huic Mariam Matrem, detentam in Angliæ carcere Regiam Iacobus V; Gordonum Patrem, Iacobi eiusdem Soror, dederant. Cum eo Crittonus soluit Ostendâ. Hollandorum miles eam Præsidio tenebat. Sed eorumdem Classis nostros ad Doueram naui prouectos comprehendit. Eorum Institutum prodiderat Hæreticus, & Scotus Mercator: at Gordoni iam capti genus, mercatori prodidit captiuus & ipse Crittonus. Mox confidenter adiecit minas, Comitem Huntleyum Patrui mortem, morte eius vlturum; si illum finat Orléandom, adeoque ad Furcam abduci. Vt pote supplicium hoc Iesuitas quos comprehendenter, manere iactabant Hollandi. Causa, Principis Orangij cedes, Iesuitis nimirum authribus. Vetus inanisque calumnia: Efficax tamen, & ad inferendum mercatori metum, & Crittono mortis graue discrimen. Gordonum Mercator redemptum pretia, ad Huntleyum Comitem misit in Scotiam. Crittonum Ostendam reuexere Nautæ. Et devoutæ Orangij Manibus Victimæ Furca iam stabat; sed cui Anglicus Carcer patebat ad Catholicos ibi solandos. Plerique Mariæ Reginæ causâ tenebantur, cuius potestati Crittoni natura subdiderat. Et eum Elisabetha petiit ab Hollandis, & concessum nauigio certo Ostendam ex Anglia expedito, Londonum iussit adduci. Habuerat quippe scripta captiui omnia, quæ illi ad eam Ostendâ miserant. Accusatio in Reum Socijs omnibus communis, Institutum; propria, commendatitiae Huntleyum ad Comitem datæ, Thomæ Arondelij, Mariæ consanguinei gratiâ. Natum ex ijs præiudicium solerter elusit; & dum aliud aliquod aduersarij captant vel cudunt, Londinensi Areæ clauditur. Magnum innocentiarum adiumentum, libertas. Vinculis adstrictum criminatio damnosius onerat, opprimitque detinatum

**Annus
Christi. Societ.**

*Discrimina Crittoni.
Primum.*

Secundum.

Tertium.

*Officia erga Captiuos.
1586. 47.*

stitutum præsidijs, ad refellendum idoneis. Obiecta Crittono multiplex est. Prima per Grayum, Iacobi Scotiæ Regis apud Elisabetham pro Maria Matre, Legatum. Hunc captiuam iussit libertatem procurare Crittono; qui & ad eundem litteras dedit è carcere. Vtrumq; prodidit Grayus, ad Elisabethā, & Marię iussionem & Crittoni Epistolam deportans. Indignū Catholico facinus; & Scoto in Reginam, & Ciuem. Expedijt fœle Crittonus, haud criminis vertendam suæ procriptionem libertatis. At Criminatio altera grauior, quando cedis in Elisabetham conceptæ præiudicio firmata. Eam Caroli Pageti, Parisijs in Angliam ad Mariæ liberationem appulsi causa pepererat. Conscius aut coniuratus Crittonus est dictus. At secum Camberij, Allobrogum Metropoli, fuisse ostendit, dum agitarentur ea Parisijs; nec litteris ad absentem datis tam odiosa credi. Plectendus erat nihilominus, & per Crittoni viscera, Regius Mariæ sanguis petendus. Sed accusatione tertiam, stabilièrē innocentiam. Euertere sperabat. Accusatio maximè speciosa, quia Crittono coniuncta; & atrocissima, quando in Elisabethæ cædem. A Guillelmo Parri patranda erat. Et iam eius cubiculum intrasse, atque in eo solam inuenisse dictus est. Abstinuisse autem facinore, ferrī oblitum. Propridie Crittonianæ cædis, nec sine Providentiâ Numinis, comprehensus est. De Reo interrogatus, dixit insontem. Quæsiisse ex eo se, Lugdunensi tum Rectore, fasne sibi esset interficere Reginam. Pernegasse Crittonum obstinatissimè: & in dissentientes, rationum quoque pondera concessisse. Inde Crittono spes libertatis, sed serò permisæ. Interea per umbram carceris multa molitus est Catholicorum commodo, multa confecit. Pastorem ibi se gerens, solabatur afflictos. Et quibusdā Excubitorum industrie corruptis, liberiūs res sacras quam extrā tractabat. Liturgia per quamlibet noctem; per Hebdomadam Adhortatio, Confessio nostrarum, & Eucharistici participatio Mysterij, custodiam verterat in Templum. Ordinaria hæc, & in captiuos officia. At in exteris, præclarum illud, cum Sacerdote Ballardo. Per Regnum curritans, plurimos hic sollicitauerat

uerat in necem Reginæ. Nomen haud pauci, sed intra Sacratissimæ Confessionis secretum dederant. Demum cum aliquot palam Catholicis comprehensus, promiserat coniuratorum reliquos se detecturum. Vitam nimirum, & munera polliciti erant iudices. Palpitare iam per Regnum conscientij conspirationis. Metuere, ne Reus, Sacramenti soluat sigillum. Crittoni opem implorare. Cubiculum hic habebat supra caput Ballardii. Rimulam pauimento aperit, & in sedentis genua pugillarium folium iacit. Eo vicissim per eos dato redditioque, confirmatus est Ballardus. Silentij pertinax ad extremum usque, & dirissimos inter cruciatus manxit. Crittonus autem anno demum sequente, & carceris tertio, dimissus est. Multi & potentes pro eius liberatione *Liberationis eius Patroni.* Patroni: Henricus III. Galliæ Rex, Archiepiscopi Lugdunensis impulsu. Parochus item S. Germani, Iacobo Tyrio hortante, Londinum Parisijs ad eam accelerandam venit, & è Scotia nobilium aliquis. At eius aduersariorum vni illa laus obuēnit, innocentiae argumentum. Hattonus à Crittono Epistolarum officijs cultus, autoritatem pro eo suam impendit. Valebat apud Reginam plurimâ. Sensu Catholicus, *Liberatur.* mentiebatur Hæresim; & Crittonum dimisit in Galliam. 1588. 49.

Aureis etiam triginta discessorum instruxit indicio religionis. Ille perrexit è Gallia Romam. Inde mox in Scotiam iterum cum Domblanensi Episcopo, Sixti Pontificis ad Jacobum Regem Legato. Societatis ibi, & Religionis res quā in Anglia lātiores inuēnit. Ereverat multo, & prospero successu Gordonus. Primus eius labor, Comes Huntlieus filius fratri, & Gordoniorum Caput, sanguinis, & Patrocinij prærogatiuā. Adductus est à Patruo, Catholicorum ad Fidem, nec admodum relutatus. Auocare studuit Iacobus Rex blanditijs, authoritate, & Controversiarū rudem, sat peritus ipse, etiam argumentis. Patru eruditione texit se Comes; cum eo certet Rex, daturum se manus, si vicerit. Admisit & *Facienda Iac. Gordoni egregia.* Rex, & Gordonus ipse, Diplomate incolumentis obtento. In Sociorum veste prodijt. Ministris octo cinctus erat Rex, ad speciem magis, atque terrorem, quā ad subsidium.

**Annus
Christi. Societ.**

*Edmundus Hayus.
1585. 46.*

*Gordonii aliorumque
Fatis illustris.*

Gordonii exilium.

Nam ijs audacior, sibiique constantior, consilio, exprobra-
tione trepidos firmabat. De Iustificatione primò certatum
est: tum de Sacrificio Missæ. Regis in hanc Argumenta
Gordonus refellit, silentibus nempe Ministris. Et ille con-
gressum deinceps fugit, ad venationem festinans Gordonum
prodeunte: ac interdum sequente ad infligendum ei per
occasione, salubre vulnus. Per Silvas & Agros adequitans,
identidem iaciebat in perspicacem Principis mentem, veri-
tatis Catholicæ documenta. Sed locus ad plagam patuit
nullus. Ad Populares, Proceresque, Gordoni conuersa est
cura. Hos inter, Erroliz Comitem Edmundus Hayus, con-
uertit ad Catholicam Fidem. Gemina hæc illustrium fa-
miliarum Capita, Hunthlēum, Gordoniz; Errolium, Haya-
næ, multa nobilitas sequuta est. Reliqua nutauit; victo
præsertim Iacobi Gordoni eruditione, Georgio Hayo Hære-
ticorum Duce. Palam disceptatum est, Partium assensu: &
femina illustris, Gordonum dimicationi sese accingentem,
modestiâ Gallinam; dimicantem, magnanimitate Gallum
appellavit. Arma iam vieti rapuere ad remorandos viatoris
progressus. Nec ea succœssere. Duodecies Bellatorum mil-
lia adoriuntur incautos. Argilenis Comes ducebat: Hun-
tblēum scilicet, Erroliumque oppresurus. His enim minor
decuplo numerus; Equites nimirum mille, Pedites trecenti,
sed causa melior. Religionis notis adiuta, triumphauit. Ani-
mos plerorumque, noctu expiauerant Gordonus, Guille-
mus Murdus, & Alexander Macoreus, Socij. Expiatos, Eu-
charistico roborauerant epulo: Prodeuntium Arma atque
Vexilla Crucibus munierant: confligentes continuatis ad
Deum adiuerant precibus. Ita fugati hostes, cœsis suorum
quingentis; Catholicorum paucis, & solis Cruce carentibus.
Achiqdunius Baro, Religioni, et si non contemptæ, pœnas
dedit. Prima in Acie & velitatione perijt. Assumendæ Cru-
cis tempus haud fuerat, Ordines disponenti. Gordonus vi-
ctoriaz author toto Regno dicebatur. Exilij in eum vis una
supererat. Hunthlēus eam adhibere iussus est à Rege: at-
que ante mensem ablegare Gordonum; aut pœnam iuben-
tis arbitrio definiendam pati. Minor hæc omnis futura erat

Patrui,

Patrui, & vèrò Patris iacturâ. Occupauit hic, in Belgium redicōs. Sed mox, velut iussione Regis expletâ, in Scotiam bis terque expulsus, reuertit: neque carceres deterruere Anima- rum lucris inescatum. Voa defectio virium, Burdigalæ renuit. Illas alij cum quiete Socij curabant; minùs vtpote noti & odiosi. Minores stellæ minus rotulant, minusque luce se suâ produnt. Haud illas, vt Lunam, Canes allâtrare consue- perunt. Socij se in Catholicorum abdebant domos, aut domum angulos: clam Hæreticis domesticorum quibusdam. Noctu prodibant. Libertas carcere molestior. Institutum alieno nomine tegebât & cultu; Murdus, Chirurgi; Georgius Christius, Institutoris Galli. Globulos, ligulas, aciculas habe- bat in appensâ collo cistulâ, emptor animarum. Ambos Hæ- reticorum perspicacitas oculatissima detexit: & Concilij vio- lentia, Capitis damnauit. Iacobus Rex incolumes remisit in Galliam. Tutiùs, diutiùsque Ioannes Dureus, Guillelmus Ogilbœus, alijque in Scotia versati sunt.

Annus
Christi. Societ.
Reditus.

Aliorum opera.

C A P V T X V.

Expeditiones Diuersæ.

Numquam aliâs minus torpuit vigor Sociorum. Sti- mulabatur necessitate Orbis, & Hostium numero & contumaciâ. Prohibita virtus aut lacepsita, ten- dere vehementius solet. Calcar etiam acre, adhortationes Aquanioæ Imperatoris supremi. Ibat autem illa impetu forti, non cæco: & Expeditionum impetum fundens, vel idoneè temperâs, insinuabat se vnde excludebatur; porrigebat quo- quò ingressa, referebat vnde expulsa. Anglicanæ Europæarū *Anglicanae.* maximè arduæ. Singulis, labore multo; quibusdam, Capite constabant. Quin ad placandum Numen, prosperandoq; conatus, pœnis se, supra necessitatem, spontaneis vexabant. Hæreticis stupori erat tanta fortitudo; & Thomæ Cotta. *Thome Cottam cedes.* mi, etiam horror. Corpus de patibulo deiecti nudandum 1582. 430 erat ad carnificinam, quando rigenti cilicio tectum appa- ruit.

236 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

*Collegia Anglorum
Vallisoleti & Hispaniæ
atque Andorari.
Iberorum Salmasica
& Olisipone.
Scotorum Duacense*

Expeditio Moldavica.
1588. 49.

ruit. Eâ infirmos artus loricâ in Elisabethæ, Iudiciumque violentiam armarat Christi Bellator. Hac lenierat triennalis ærumnas Carceris, & equulei dolores, & secuturæ mortis metum. In spem gaudiumque versus est timor. Lictorem Thomas arctè complexus, salutaribus quoque monitis letus adspersit. Fecunda mors, nec modò iucunda. Prò vno Thoma, Alunos decem afflctissimæ Patriæ, Seminarium Societatis Romanum, hoc anno submisit. Nec tenebantur nouis Elisabethæ, & crudelioribus Edictis. Itud maximè petebatur : Sed stabit ; & Audomarensis, Vallisoletanum, Hispalense eidem Genti; Saltanticense, & Olisiponense paucos post annos Ibernis pariet. His Ius in Mussipotano Scotis conuiendi, Gregorius XII. nuper concesserat Aquauia postulante. Immo emerat additis ad dotem aureis sexcentis. Millenos Scotis antea assignarat ad summæ augmentum, quam eius Fundatrix Maria Scotiæ Regina, annuam pendi curabat : Parisijs primùm, inde Mussiponti : Post autem Mussiponto Duacum Sixtus V. Diplomate transtulit. In Iberiam qui qui se penetrauerere Socij, per Anglorum infidias ierant. Accipiebantur ab Indigenis benignè, religionem bello, & fortunato tuentibus. Ultoniam vindicauere Onelli atque Odonelli; Momoniam Geraldini. Hos inter se, dolis potior Elisabetha, commisit: consilijsque distractos, sigillatum oppressit. Sociorum interea labores ea Bella retardabant. Moldauica illos excitauere, crebrâ mutatione Principum, Alexandri, Despotæ Sami, Thomæ, Bogdani, Iuaniz, Ianiculæ, Petri. Imperiū hic tenuit autoritate Stephani Poloniae Regis; & exemplo firmare nisus est. Firmamentum adeptæ Dominationis, unam Religionem putauit. Superstitionum Turcicæ, Arianæ, Lutheranæ, varietate duauerat. Eò Socios à Pontifice dudum petiit, Stephani interventu. Hoc demum anno Ioannes Sauonianus, & Iustus Rab, functo vitâ Stephano, Moldauiam ineunt. Pontificis Litteras, & dona Petrus admittit, & Calogerum adigit ad prærogatiuam Apostolorum Principi afferendam. Sacerdos erat, Græcis religione consentiens. At Petrus Socios sinit omnem

omnem lustrare Moldauiam, & Hæreticos ad poenam vocare. Abstineere mites Medici. Suauiora obtulere remedia, quæ infirmi vltro admitterent. Quindecim circiter Oppida sunt; in ijs præter Indigenas, Hungari, Saxones, Rutheni. Africanas inter, Expeditio Angolana, laboribus grauis, Prodigis iucunda. Occasionem dedit Regis Quilongi vis, & perfidia, Lusitanorum naues tredecim, per Pacis securitatem, spoliantis: Tum & Tutores earum circiter quadraginta sedē mactantis: Quia & ad cumulandam proditione auaritiam atque Barbariem, Paulum Diazum Bello potentis. Suorum hic cogit trecentos, Indigenarum paullò plures: & in Regem tendit, cedentem primo ardori irritatæ virtutis. Inde ad Cambambios montes Argentifodinis nobiles. Aderat Loandâ profectus Balthasar Barreira Socius, & opportunitè. Distractum factiōibus militem, & simultates postridie ferro diremptum, in gratiam reuocat. Haud minora restabat mala, morbus, egestas, innumerabilis multitudo Hostium, Mocumbam Stationem arctè cingentium. Cinctorum multos carpebant crūmæ, multos arrepta retro Loandom fuga. Sed profugos aliosque, relictus Loandæ Sociorum alter Mocumbam reduxit. Eo subsidio pulsus est Quilongus, & Baptismo initiatus Banzanius Soba, & Incole plures mille sexcentis. Iam cum his religionē sibi coniunctis Argentifodinas Diazius occupat. Accurrit cum duodecies centenis suorum millibus, efferatus ē iacturā, Quilongus. Quantum Hominum in Lusitanos centum quinquaginta, & Æthiopas Banzanij Sobæ non multos! Angolanos tamen pauci, immo pro his Balthasar Socius, ac Diui Straue. Illius brachijs ad cœlum & precem, inter configendum sublati, cadebant Barbari; laſitudine depresso, Lusitani, at septeni tantum. Nam Pater euenuit iam doctior, dum illa diu sustinet, Crux in ære conspicī cepit. Tum hinc specie plusquam mortali Femina, inde senex Bellator, anticipet vibrans gladium, ac terrorē incutientis Barbaris. Deiparam ac D. Iacobum interpretati sunt Lusitani. At Hostes partim cœli; partim fugati; partim inter fugam hausti gurgitibus.

238 *Synopsis Societ. I E S V.*

Annus Christi. Societ. Reliqui in Hydræ morem pullularunt. Sexcenties mille semel iterumque rediere, toties vincendi. Primum à Lusitanis bis centum, ac Æthiopibus federatis decies mille. Dux illis eadem Deipara. Eius Imago prælata Castris aduocatur à milite: & Victrici Sodalitium ac Templum Loandæ posita sunt. Geminum hoc opis Marianæ Monimentum reduces duo Socij curauere. Quini mox fuérunt vniuersè. Quaternos Classis è Lusitaniâ nuper aduexerat; unum celi inclemensia morte subduxit. Reliqui, Angolanos victoriarū prodigiorum famâ, & veritatis commonstratione conciliavere Christo. Conciliati vigesies mille Decennio ipso censabantur. Lætus eo successu Diazius diem nuper obierat. Ad perpetuitatem, Socijs Fundi tantum Testamento dedit, quantum quingentorum victui satis sit. Heredes autem ac Regem obsecrans, eorum ut numerum augeant, audiant consilia. Congana Expeditio ab uno Loandenstium Patrum suscepta est. Eius eadem, quæ Angolanæ, necessitas exitusque. Illum aduocauerat Aluarus II. Rex, sed specie regnans; quippe desertus à suis, & altero iam prælio, fugatus à Fratre. Quamquam Christianus, carebat tamen sacris ad vindicandum armis. Firmamenta Regnorum, Religionis res sunt. Eas detulit è Loandâ Pater, benedicta grana, Icunculas, Agnos cereos, aliaque precationum subsidia. Instructus his Aluarus, Proceres reconciliat sibi, & occurrentem Monomachiâ Fratrem, gladio traiicit. Prectionem interim fundebat ad Deum Pater: & ruentem in brachia excipit Regem. Sanguine victor adspersus, Templum ingreditur ad habendam publicè gratiam authori victoriæ Deo. Et sui Mediatoris memor exstitit. Pecuniam dat ad Collegium Loandæ fundandum, & Diploma fundendo Christi Regno, cuius ope regnabat. Asiaticarum Expeditonum plerique Africanis operiosiores erant, quia in eruditos magis Hostes, ac præsertim in Turcas. Littora tenebant Africæ: & claudebant in Abassiam accessus. Penetrandum tamen erat ad successionem quinque Sociorum Ouedi. Duo tantum, sed animo restabant, Emmanuel Fernandius & Franciscus Lopius.

Congana.

1587. 48.

Fortaneta.

Socij quinque Loande & Massagani, Christiani per eos effecti 20000.

1590. 51.

Aluarus II.

pijs. Corpus utriusque, senium & labor inclinarat. Totidem
Goâ mituntur, Antonius à Monte Serrato, & Petrus Pa-
sius. Peruadere noluit Deus ad Æthiopas, nondum frugi
maturas. Traiectio certa in speciem erat. Diensi in Arce,
Armenorum cultu vestitos deducere Turcæ, mercedem
paeti, spoponderant. Sed horum Pueri, lapidibus illos repu-
lere, inqato in eos odio, quos mentiti, prodibant. Arabico
Sinu depulsi, Persicum tentant. Omnia h̄ic coniurauere:
Mascate, morbus; in mari Procella; Dofari, dura captiuitas.
Prima, & breuior mitiorque sub Einauenſi Arabiæ Regulo.
Ad illum seminudi, pedites, ieuni, Sole & arenâ passim
adusti, mense propemodum toto trahuntur. Quadrimestre
detenti, liberationem sperabant. Christianus aliquis evale-
rat carcere ad eorum infortunium Goæ narrandum. Sed
eos à Regulo postulat Bassa Turcarum. Concessi sunt: &
Christiani vulgo crediti, mihius habebantur. At Sacerdotes
eos & Religiosos dixit Indus Apostata. Bassæ Vxor atque
Filiolus eorum modestiâ conciliati, libertatem eis ab illo im-
petrarent. Ecce, Goanos, & magni dominis & litri Patres
esse, vicinæ Præfectus Vrbis scribit. Itaque retinentur, pedes,
manus, collum, ferro humillima in casâ constricti. Stare in
ea fas neutri. Hinc ad Remos, accelerandæ redēptionis
gratiâ. Goâ tandem, & anno Expeditionis octauo allata est,
aurei omnino mille. Illius fructus, Patientia; & Christiano-
rum vnius ac triginta, in Fide constantia. Eos apud Bassam
ineupere captiuos, & quadriennalis vexatione carceris, va-
cillantes. Sacramentis, adhortationibus, exemplis firmauê-
re. Sed & quosdam reduxere, qui, oblatâ libertate, defece-
rant. Expeditio altera, ei multa consimilis, successu discre-
pat. In Turcas, & in Arabiæ Sinum, & à Goensibus iterum

1589. 50. *Expeditione Naualit.*

Socijs duobus suscepta est. luêre cum virginis navium Classe,
& Lusitanis circiter nongentis. Subsidium eis opportu-
num, tempestate ad Goam sedè iactatis: tum Ampazam
inter & Lamum, arenæ herentibus; ac præsertim in Mombazæ
Vrbis Propugnaculum irrupturis. Turcæ exerant
operâ solerti, & Mombazenibus iuncti, acri animo tueban-
tur.

Annus

*Christi. Societ.**Ethiopica Aut.**à Monte Serrato,**& Petri Pasi.*

1588. 49.

Carceres.

240 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.
Propheta.**

*Brasilica in nonam
Heresim & excre-
dam.*

Mexicanæ.

*Peruvia-
Ingenusis.
1582.*

43.

tur. Nostri præbuerunt aures Confessioni noxarum, & Aciei primæ, Iconem Diuæ Bellatricis prætulere. Simul cum exortu Solis, nigrâ specie globus, & sanguine tintus in Vrbem delabi cernitur. Hanc obsidebant vñâ modò parte Imbiæ. Gens fera, & humanæ carnis insaturabilis. Ingluviem haud semel experti erant Mombazenium aliqui, nunc horrebant ceteri. Horrebant & Præsidarij Turç. Horum Dux Alebechius Latrocinijs Pirata nobilis. In eum Classis soluerat Goâ, & ad vindicandas Lusitaniaz Regi, Vrbes Oræ Meliendensis. Igitur Europæorum vincula præ deatibus Imbiarum optaverunt obseSSI. Dedunt Lusitanis sese; & Goam viacti reducuntur. Brasiliarum potissima, in Apostatas ex Europæis ortos. Religionem quam deseruerant, nunc impugnabant eiusdē simulatione. Hac nulla vis maior ad ibi propagandos errores. Veri specie rudes facillimè capiuntur. Ecclesia inter eos conflata est, ad Catholicæ similitudinem & probram. Vnus in illa Pseudo-Papa, multi Pseudo-Episcopi, Pseudo-Presbyteri, & cetera nequissimæ Heresis Capita. Scelera dementiæ paria: Infantum cedes, Agrorum vastatio, publicæ & horribiles minæ. Lusitanicæ Dominationis, & Religionis Christianæ profligatio, Scopus erant stolidissimo Agmini. Occurrerunt consilijs, & dehortationibus Patres. Vna præsertim comitas valuit apud obstinatissimè efferatos. Mexicanarum, Chinaloensis maximè floruit difficultate culturæ. In illas Colonos octo & triginta idem ex Europa annus aduexit. Appulsos citò dispersit, & necessitatis ostentu, & sanctissimi Vasqui Præsulis vaticinio & invitatu. Aduocabant & Indigenæ certatim, consuetudine iam cicures. Peruvianas inter vna ad Ingaram Regnum, maximè illustris. Eam procurauit Rex ipse, pedes bis Cuschum profectus ad Patres. Grauis causa impulerat. Christi nimirum affixi Crucis Effigies, caput detrà inclinatum, conuertens in lœvam, ac ipsum, Proceresque trecentos seuerè intuens. Sputum dextrorum in eius faciem iecerat Idololatra impudens. Prodigium illud Ethnicos omnes terrę ad tres horas affixit. Christianus effigiem gestans, & Iesum afferens Deum, perstigit solus

solus. Regi primâ peregrinatione Cuschum usque progresso, promissa tantum Expeditio est. Dilatam doluit, & acceleraturas, rursum cum Filio ad Collegium rediit. Ibi iam senex in morbum labitur ; & Legis Christianæ rudimentis, Baptismoque tinctus , exspirat. Expeditio dein suscepta, Indigenis modò utilis fuit. Innumerabiles iam alias per Europam & Asiam quis è facili numeret? Germanico è Collegio duodeni aut plures ibant in Patriam quotannis ad frugem. E Polonici Regni Collegijs , in Liuoniam , Russiam, Estoniam, Moschouiam quam multi ! Per Styriam , Carniolam, Carinthiam unus Michaël Cardanus, ceteris in Austria Hungariamque dispersis. Ierosolymam quoque Socij duo è Sebastiani & Henrici Lusitaniz Regum voto, & Philippi Catholici ære perrexerūt. Eorum pro Regibus Regionem, propria in Maronitas Adolescentes benevolentia exceptit. Horum aliquos Romam ad Contubernium reduxere. Asia omnis reliqua, Missiones per eam ceteras suā amplitudine subducit oculis. In Peguanum Ceilanumque Regna Socij cum Castris iuere. Melioporem cum Divi Thomæ Sacerdotibus & Babylonensi Patriarchâ Alexander Valignanus. In Mogoriam Christophorus Viega, atque Edmundus Lentonius profectione ut secundâ, sic rursum inutili.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T XVI.

Misio Hollandica.

 Groninganâ duxit initium. Hanc vrgebant Adrianus Arboreus, Zachariasque Riberius, auctoritate Regis, & ad Collegij cepta promouerant. Sed hæc, deditâ Foederatis Ordinibus Vrbe conciderunt. Desiderium tamen iam antea Hollandiæ Catholicis ardens iniecerant aduocandæ Societatis. Operas igitur postularunt, à Belgicæ Provinciali Martinus Dunkanus, Delphenium Parochus ; à Clemente VIII. Pontifice, præsens Ioannes Sme-tius. Sacerdotem hunc egregia in Patriam Charitas, Romam

A-Colleg. Groninge
ceptam.

1590. 51.

H h

usque

242 **Synopsis Societ. I E S V.**

**Annus
Christi. Societ.**

*In Hollandiam misi
Guillelm Leonius,
& Cornel. Duyfius.*

1492. 53.

1593. 54.

Pericula.

Vexatio.

Incrementa.

usque perpulerat. Bono Numinis res agebatur, & mirâ con-
fessione, locis inter se distantium. In consilio Aquauiuâ So-
cios Martino coedere Provincialis notaverat: & quo die eius
epistola reddita est Româ, Socij ut in Hollandiam mittan-
tur, Aquauiae imperat Pontifex Clemens. Prodigium in-
terpretatus est, & opem ab eo præcepit, qui eadem pluribus
inspirarat. Destinati primùm sunt Guillelmus Leonius &
Cornelius Duyfius, Hollandi. In Patriam alieno cultu feli-
citer innati, Zelandiam quoque Geldriamque, finiti-
masque Provincias, caris inter se magaz Animæ comple-
tuntur. Tantæ imparibus culturæ, proximè Ioannes Bar-
gius Amsterodamensis accessit: subiude & Arboreus ipse,
aliisque sublato morte Bargio. Catholicorum reliquæ iace-
bant. Nunc eorum aduentu respirauere, velut ab enato
clâm fonte laguentes Herbae. Iam certas in domos cogi per
noctem atque silentium: & latenter repoliri ad antiquæ
Religionis morem: utrumqnam gaudio & metu maiore,
Catholicorum, an Patrum? His sua tanti non erat vita, ut sic
dubitarent redimere salutem animarum quas curabant.
Sed horrebant capiuitate suâ vel nece, lupis oues exponi.
Contrà Catholici, Satellitum insidias artibus idoneis fallere,
vel pretio occupare venales. Præ Patrum libertate exponere
constanter omnia. Moderationis alias alij admonebant: &
vicissim aliorum exemplo feruebant, media inter pericula.
Et ab Hæreticis minora extiterant; quando maxima ab ijs
accessere, quos Sociorum opem, admittere saltrem, de-
cebat. Ad accusations tandem progressum est. Socios
Apostolicus Bruxellis Nunciis absoluit, subduxitque alienæ
potestati, quos Pontificia miserat. Illud Iudicium quietem
contulit Socijs, & libera ad frugem adiumenta. Adeo breui
numetus eorum maior expetebatur, & Missio enagis ac ma-
gia florebat. Ea Collegio Archiepiscopi, propinquitatis con-
modo, attributa est.

CAP V T

C A P V T X V I I .

Obitus B. Aloysij Gonzaga.

Annus

Christi. Societ.

Angelicum hunc Romani Collegij florem aura pestilens abstulit. Excuerat è Domicilijs Socios, ad opitulandum iacenti ex fame, & miserijs, Gregi infirmorum. His illi Nosocomium, proborum hominum sumptu condiderant. In quod conquisitos ducerent manu, vel humeris inferrent. Claudio ipse, vt illius author, sic & exemplar officij, leproso seruit. Eodem Aloysius prorupit, & miseros recreabat succo & odore viuidæ virtutis; quantæ patiens corpus vix erat; iam antea vexationibus spontaneis attritum. Violenta Pudicitia Præsidia ea sunt, quam dum dicarat Virginis, cuius ipse auxilio prodierat in lucem. Omnium deinde Feminarum (præterquam illius) cautus hostis, quamquam nondum Socius. Ita confecto, nimius in morbos ardor, vitam sensim depastus est. Febris inuasit, primùm continuata per septiduum, dein lenta atque hec tica per trimestre. lacebat exluccus ferè & exanguis, adeoque celestibus flammis idoneus. Eas Christi Corporis sacræ ferientie iniecerunt optanti: & tanti ardore mysterij, ceu Thus Meridianoo Sole, sic Aloysij animus in artubus infirmis liquitur. Morte resolutus, extitit saluberrimus plurimis. Primò omniū desperatae à Medicis Matri, ab qua vita mortalís initium, & religiosæ ineundæ copiam acceperat. Durior in illud consilium Pater, in familiæ gloriā erectus. Alebat in hoc Filiorū maximo spes magnas; & dolebat iam adultas, diuersis ipsiusmet conatibus excindi. Nihilo acrius urgebat Aloysius, cuius intererat obedire Deo magis quam Patri. Meminerat, de Societate olim cogitanti vocem sibi allapsam de cœlo, quem ineundam iuberet. Inijt, eò presertim quod honores defugeret. Atque eorum cōtemptu longè maximos atque immortales familiæ intulit. Cœlo recepti laetitiae miracula propè innumera, hęc lampades ad sepulcrum viginti, donaria omnino quadrigenta, decimo post mortem anno celebrabat.

Eas in infirmos charitas.
Morbus sat longus.
Mors 21. Ianij.
1591. 52.
Vocation & ingressus
in Societatem.
Prodigiosa effecta.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T X V I I I .

1593. 54.

Congregatio Generalis Quinta.

Socii universi 8500.

Pontifices in nos be-
nevoli.

Clemens 8. in Congreg.

Comitiorum Decreta.

AD Huc Societas quiete suâ gaudens, & felix. Sicubi impugnata, id in certis stationibus tantum; & odio, & magis animo vexandi, quam vincendi spe. At iam formidabilis quoque visa est, suâ ipsius propagatione, coniunctioneque, & robore Partium. Socios octies mille quingentos censebat universè, in Provincijs tribus & viginti. Tum eruditionis, sanctimoniaz, authoritatis famâ terrere aduersarios ceperat. Totam igitur invasere, & simul Caput ipsum. Nam hoc stante, restitutum sêpe aduerterant, quod in membris subiude defluxerat. Adiutores inuenire peritos rerum, & audentes ad calumnias speciosè fingendas. Tentati primùm Pontifex Sixtus & Philippus Rex. Sed Principibus his, plus iudicij, plus roboris inerat, quam ut se falli sinerent, aut fleti. Et Sixtus, Gregorij XIII. morte gaudientibus in Socios manifestè & largè benevoli, referri iussit mortuum nobis non esse, sed adhuc viuere in Sixto. Verbis euena fidem adstruxere. Urbanum VII. Gregorium XIV. & Innocentium IX. & sua in Societatem propensi, & breuitas dignitatis, fraudulentorum artibus exemit. Quin Gregorius acris in illos Diplomata edidit, severus innocentiaz vindex. Interim quies. Sed sopita magis, quam extincta molitionum vis, latuit velut sub cinere, eruptura sub Clemente. Congregatio indicitur. Coactam Clemens invisit; & verbis prælens, & rursus per Toletum iam Cardinalem, ad salutaria consilia hortatur. Hospitij sumptum magna aureorum summâ leuant, ipse & Philippus Rex. In Comitijs, Perturbatorum detecta fraus est, vis cohibita. Tum perturbationum sublatæ causæ: repressa Politicarum rerum tractatio; Pacis & concordiaz quæsita præsidia, etiam cum Externis, Carthusianis cum Patribus confirmata Germanitas. A Iudeis, Saracenisque vel longissime oriundi, Societate penitus

nitus exclusi. Aquaviæ; plerorumque, quæ Decreta sunt; accuratio fortis imponitur: tum & cura, Diui appellationem & Honores, S. Ignatio à Clemente poscendi. Et Pyramidem Mnorensis Episcopus, gestorum ibi quondam Indicem, super posuerat. Disciplinis quoque per ea Comitia consultum est. Magna earum vis ad Reipublicæ cōmodum vel damnum. Studiorum Ratio confici iussa: ut uno veluti lacerto ea arma tractentur. Multa circa eam, peritissimos inter Patres, Consultatio. Diutinus in confienda labor. Confectæ diu-
turniora per Prouincias Europæ omnes, experimēta. Horum adūiniculo, demum coaluit ad Legis perpetuę firmitatem.

C A P V T . X I X.

*Franc. Toletus, & Rober. Bellarminus
Cardinales.*

BRUDITIO, Prudentia, Probitas; Purpuram in Societatem inuexere. Sed in repugnantem: suâque se quoad fas, demissione tuentem. Perrupit Pontifex Clemens, obiectâ piaculi religione. Obijcere sola hæc potestas poterat, Orbis suprema. Petitus est primum Toletus. *Fr. Toleti gesta.* Plurima eum Dignitati aptauerant: tum Legatio Polonica, Germanica; Louaniensis: sed & Pontificij Ecclesiastæ per annos quatuor & viginti munus, cum laude gestum. Pontifices eum omnes laudarant, extulit Clemens, & Purpuram sustinere, nec volentem iussit. Sed eam Toletus quām non *Iubetur Cardinalis.* spōte, tam secundâ gessit famâ: Doctrinam, & consiliorum 1593. 54. salubritatem inediâ, & certis in Deiparam officijs illustrans. Eius opem in supremo Agone sensisse creditus est. Henricus IV. Galliæ Rex iusta Parisijs ei magoifice persoluit. Toleti successorem habebat Clemens Bellarminum: & hic dotes, quas exigebat Pontifex, at non affectum. Nam & naturæ quodam instinctu, cœu Animantium quædam; horrebat purpuram. Res quanto maiores, tanto prouius inclinant

246 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Item & Rob. Bellar-
minus.*

1599. 60.

adiacentum. Sed illum absque periculo salutis euehi posse, Honoris despicientia monstrabat; & supra Inuidiae iactum Sapientia & Fama, pridem extulerant. Iudicium hoc vel ab Hereticis, editi ab eo Libri expresserant. Assensi erant Catholici Galliaz, spectata Parisijs eius sapientia & fortitudine, per incerta, distracti factionibus Regni, negotia. Eò Pontificij Legati comes aduenerat. Proprium Gentis Concilium satagentibus Turonem, invito Legato cogere, fortiter obstat, modestè dissuasit. Nec minus prudentiam, Austriaci Principes aestimauere Ferrariæ. Duxerat eum Clemens Theologum nunc suum, obtinendæ Vrbis ac Ditionis, tum & gemini inter illos Coniugij gratiâ. Iungendi erant Albertus & Margareta præsentes, absentibus; hæc Philippo III. Hispaniarum Regi: Albertus Isabellæ, Sorori Regis. Reductum Romanum Bellarmineum Pontifex Cardinalem renuntiat. Publicus erat Purpuratorum Patrum confessus. Tenebatur cùm iudicij celebritate Robertus; sed & anathematis religione. Hoc illum obstrinxerat Clemens, ex necessitate ingenij honores aduersantis. Voculam contrà hiscere vetus, solerter ad eludenda, quæ laudabiliter odisset. Sed frustra & ipse & Societas omnis repugnarunt.

C A P V T X X .

Societatis Proscriptiones.

§. 1. *Anglicana.*

*Edictum Reginæ.
1580. 41.*

 Nuitam, honoribus Pontifex euehebat; immersam Aduersarij agitabant iniurijs. Omnia maximè grauis; Proscriptio est. Cepit in Anglia, & ab Elisabethâ, infensissimâ Pontificibus & Socijs Reginâ. Acre eius Diploma Guillelmus Alanus, Libello modestiaz & fortitudinis pleno refellit, laudabili cōtumaciâ Socij. Constituerunt quisque in Anglia: certi, nec mortis cōspectu deserere statuē. Reginę iracundiam acuit geminum defensionis genus; constantia

constantia illa præsentim, quando coaſilijs quoque fuis, nec
Diplomatibus tantum aduersa. Acerbiora cedit, cedere n̄ ē
citas Femina. Atque hæc in penitissimas Religionis fibras: Præm alia eiusdem,
Romanae & Rhemense, Anglicanæ Pubis, Collegia obli-
que perceperens. Parentibus graviter edicit, ne fuos illuc Libe- et Ordinum Regni.
ros finas, aut cum Socijs vspiam. Ad violentiaz confortionem, 1582. 43.
Regni Ordinis adducit. Sed illis fere obdurauere, qui pete-
bantur, ceu ferrum quod plerumq; manus contundunt.

§. 2. Suecica, Rigenſis, Transiluaniaca.

Anglos proxime & prompte Sueci, Liuones, Transil- Stokholmio Sueciae Urbe
vani sunt fecuti: dum eadem Religionis causâ in- Societas pellitur.
digati. Neque Sigismundus Sueciæ Princeps satis erat ad 1586. 47.
Socius Stokolmij, Regia Urbe, retinendos. Obierat Mater
Catharina; & regnabat adhuc Ioannes Pater, Hæreticorum
magistrinets quam amans. At Sigismundus breui Poloniæ Rex, eos Liuoniz Metropoli, Rigę restituit. Conſi-
tuerat Stephanus Bathorius Rex nuper vitâ functus. Agita-
uit factio Hæreticæ Plebis, & in Senatum nobis fauentem
accenſa. Comminatione, maledicentiâ, Edictis Præscriptioni
prolatum est. Stephanus Rex recidit Edicta, & Radzivillius
Cardinalis. Iam falsâ accusatione certatur, & testimonio
duorum empto: Senatores nobis dono dedisse Armamenta-
tarium Urbis Collegio proximum, summuū vero vendidisse
fe Templa. Detinetur Rector in Cubiculo conclusus per
biduum: At eius innocentiam, comprehensum à Sebatu Rigā, Livonia.
Testium alter fugâ confirmat, & confessione calumniæ, vi- 1587. 48.
tro Rectoris ad pedes abiectus: & mox palam abiuratis Hæ-
retici. Aequitatis, Religionisque factum Plebs immanitate
victis. Primores è Senatu duos capite plectit; criminale
scilicet oppressos gemini nobis tradici Templi. Vindi-
ctam patans Stephanus Rex, morte extinguitur. Socij Rigā
abeunt expulsi. Transiluaniâ contra per Optimates Ari-
anos & Calvinistas. Proscriptoris Edictum recididere cona-
tus est Sigismundus Bathoreus. Quia & matu consigna-
re, quindecim annorum Princeps compulsius est defectionis
metu. Obstat tunc intercessione Catholici, & publico Patres
ad Co-

Annus*Christi. Societ.**Disceditur à Claudio-
poli, & Alba Iuliâ,
totaque Transilvania.**Reflexionaribidem
Societas.*

1591. 62.

Burdigalæ.

1589. 50.

*Ad gratias informa-
tionem Prelatia.*

ad Comitia libello atque sermone. Vtrorumque expostulationibus obiecta est religionis libertas: & Andreę Bathonię aduenientis authoritati, acceleratio discessū. Nec Ioan-nem Lelesium per hyemem tantisper morari Sigismundus potuit, adeo exilium illi calidè vrgebant. Per gelu & nives abijt, propinato per H̄ereticam Hospitem veneno, iam diu languens. Alphonsus Carilius solatio Sigismundi demum relictus est. Saluti mansit, ei consilia idonea suggerens. Copiuarant iam in vitam Catholici Principis: & in columitatē fugā querebant. Reditum persuasit Alphonsus, ab eo Viennam pro auxilijs missus ad C̄esarēm; & fortè per viam occurrens. Redeuntem iucundissimè Populus exceptit, & receptio licuit de Coniuratis pœnas sumere, & Socios reuocare, suā & vnius Religionis causā proscriptos. Regressi sunt sub nomine & veste alienā: ad labores primū nouos, & Expeditiones in Turcas, & Proscriptiones demum alteram tertiamque.

§. 3. Gallicana.

CEu fulmen, Tonitruorum sonitus fusci prænuntiāt, ita Proscriptionem è Galliā, in Parisiēs Socios Declamatio Arnaldi pro Academicis, & Dolēi pro Curionibus Vrbis: in Lugdunenses, calūniæ; in Burdigalenses, Proscriptio; pro-pria illa nec in longum, quando ad Macarianam in vicinia villam; nec diutina, quando vix ad sexenniū. Recōciliato cum Ecclesia Henrico IV. Rege, Burdigalam redière. At Lugduni corrupta etiam præmiolis est discipulorum simplicitas, ad Magistros de proditione accusandos. Parisijs ad Rostra, re-suscitantur veteres & semisopitæ trigesita iam annos, no-strum in Gymnasium iræ. Sed maius aliquid tantos per im-petus petebatur. Nec Cacodēmon consilium ingens pre-mere silentio potuit, eius scilicet author. Tolosę Energumenam insidens, palam gloriatus est, eversum à se iri Cacabū Iesuitarū. In ipsa Vrbe Româ enucleatiūs, & rursum per Fe-minam, multa de suo atroci consilio iactarat. Exequendi causas querenti, vnam obtulit Ioannis Castelli Adolescentis nefarium facinus, Henrici Regis iugulum cultro appetentis.

Sed

Sed ictus, in inclinati ad humanitatem Principis genam; & ipsa altius designatione sublatus, Gallis Regem, Socijs Restitutorem seruauit. His tamen Iesu periculum nocuit; & antea Discipuli conatus, ad Magistri & Ordinis criminacionem ab Aduersarijs profertur. Gueretus is erat, & suam, tormentorum tolerantiam, & Senatus iudicio, Innocentiam demum afferuit. Guignardo fatalis fuit, haud publicata, sed odiosa etati sententia. Infausto fidere concepti foetus, parentem praefocant, luce nondum conspecta. Sed in totum insuper Gallicanæ Societatis Corpus, inimicitiaz tendebant. Eas, quando communes sunt, calamitas unius propria magis 1594. 55. irritet. Illas acerbissimas excepit subita Parisiensis Senatus in Socios inauditos sententia. Tertio post denuntiationem die, Lutetiâ atque alijs Vrbibus; decimo quinto post, totâ exceedant Gallia. Insectatio pertinax. Rerum, quas fulmen contigit, quiddam superest. Proscriptorum Sociorum, exceptâ dumtaxat vitâ, quidquid erat, afflatur Edicto: Bona, Amici, Receptus, sitæ extra Galliam Scholæ, Fama insuper ipsa. Cippus in hanc execrationibus magis, quam in Castellum insignis stetit. Supellex præsertim Libraria præstans, & multa distrahitur: adiudicantur autem Principis Turnonij fortunæ Fisco Regis. Crimen, eius procrastinatio in expellendis suâ Ditione nostris. Retinebat, Ciuium, & luuentutis potissimum Scholasticæ gratiâ. Eo maximè respectu, intra bimestre exigere iusserat Senatus; proferens & in Societatem ceteram iras. Ad Scholas vetuerat nostras viliò à Parentibus Filios amitti. Illæ autem odiosâ prohibitione florebant. At Turnonio, Socijque Patronum le Tolosanus præbuit Senatus. Illuc è Provincijs Lugdunensi Francicaque, progressos attinuit: & Burdigalensis iussas eos depellere, Regi quoque commendavit. E Domo Professâ, Collegio, & Probationis Domo Parisiensibus: è Collegijs Rotomagensi, Augensi, Biturigeni atque Niuerensi Provinciæ Francicæ, centum & quinaginta; è Collegijs Lugdunensi, Billomeni, Diuionensi, Provinciæ Lugdunensis, propè totidem in diuersa discelsere. In Aquitaniam Occitaniamq; profugorum calamitas, duos

*Socij propè trecenti
exulantè Provincijs
diuinas.*

250 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
Nona vexatio.
1598. 59.**

Regni Senatus, in Parisiū commisit. Aduersarij, spei quoque redditū obterendæ, Libellis mendacibus institere. Apud Henricum Regem Simon Marionius amaro sermone. Bilem ei Arnoldus Gener in Socios mouerat, nondum senio decetam. Nec ei Aduocato, vt aiunt Regis, species causæ deerat agendi. Sed Iustitij tempus assumens, ostendit, Principisne an suā & Generi gratiā diceret. In huius vim atque calumnias, Francisci Montani, & Veronensis Constantini Responsiones Typis vulgatae sunt.

§. 4 Iaponica.

ET hanc Dominationis mutatio peperit, Tacaicoso-ma indixit. Anteà Faxiba dicebatur, & erat Nobunangæ in Bello Legatus. Post ob potentiam illo, & Diuinitatis affectionem occiso, Imperium inuasit, & Cambacondoni, ex audaciâ, nomen. Demum blandiente per quadriennium Fortunâ, appellationem Taicosamē superbam & Numinis honores, quorum ambitu Nobunanga perierat. Nec cōsilijs illi diuersis, occupatum vi Imperium adstruit. Mitis erat ille naturâ, & vsu benignus imprimis in Socios, in Christum quoque inclinabat, à Bonzijs alienus. Horum cōtrà Patrociniū Cabacondonus suscepit, & in Socios odium. Arrogantie suę obstituros suspicatus, è Iaponia discessum ad vigesimam diem, eis indicit. Nauigium in toto Imperio Lusitanum tum temporis unicum erat, & illud Firandi; nec ante sex inde menses soluturum. Itaque tantumdem spatium Cambacondonus Socijs ad discedendum concessit. Opportunitatem eam Firandi exspectarent. Huc Socios coegerit omnes Gaspar Coëllus Provincialis. Plures centum adfuere; & pariter decreueré non abire Iaponiâ: sed caput deuouere Christianorum saluti, si quidem Imperator persistet in sententia. Interim autem illos clām iuuare consilio, diuinisque mysterijs; adeoque & Terras cum corporis cultu mutare. Suas eis aperuere Arimæ & Omuræ Reges; Firandensis & Amacuzanus Dynastæ. Ita in latebras recepti, cœ secretis in Hortis Herbe, vbertim germinarūt: & anno dumtaxat uno, vicies mille lustrauere Baptismo. Simul Nangaza-chij

*Edicto Cambacondoni:
Socij Iaponiæ inuentur
exire.*

1586. 47.

*Perseverant tamen
sed clām.*

Fraðastagens.

1590. 51.

Annus
Christi. Societ.
Alex. Valignanus Soc.
Visitator, & Proregis
Indie Legatus in Ia-
pon.

chij Coellus diutinis laboribus fractus, vitâ fungitur; simul Amacao Alexander Valignanus, per Orientem Societatis secundum Inspector, & in Iaponiam Indici Proregis Legatus, appellit. Reuehebat Iaponios ex Europa Legatos quatuor, & ipsos breui Socios. At Valignano Legionem eam imposuerat Eduardus Menesius Prorex, ad Combacondoni animum mitigandum. Meaci exceptus est: & superbū at-
que audīum Imperatorem, modestiā & muneribus mitigasse videbatur. Nam ille quamquam nondum reuocauit Prescriptionis Edictum; sustinebat tamen latentes in Iaponiā Socios, & eatenū obsequentes. Abstinebant quippe publi-
co se. Si quando prodibant, sordido cultu & chlamyde ob-
longā conditionem suam fatebantur. Exiliij species ea est, &
iuxta morem Gentis: ei sēpe acquiescunt qui damnauēre.
Acquiescere credebatur Imperator: cuius īdoles vt superba
& impatiens sua Edicta contemni, sic facilis conciliari obe-
dientiā. Ventos ingentes, pluuiā intercidens componit.
Ita Socij respirabant, voiuersē centum quadraginta in Do-
micijs nouis tribus & viginti. Nam in hęc è veteribus com-
migrarant, reuerentię Imperatorię ostentu. Primarium nunc
censebatur Caocuzense. Collegium enim & Seminariū
continebat Meacense & Arimense; in quibus Iuuenes octo-
ginta litterarum studiosi. Breui centum & septuaginta cen-
sebuntur. Tirocinium Omuram Vozuquo erat translatum.
Nangazachij trigiota Socij agebant tanquam obsides Va-
ligoani, dum is Legionis suę fidem faceret per Epistolam
nouam Indici Proregis. Interim Pontificis Romani adiecta
per Iaponas Legatos munera, confidenter detulit ad Reges
Sixti V. Pont manera
Iaponijs Regibus traditi-

Arimæ, Omurę, Buogi. In Templis, sed metu Cambocon- 1591. 52.
doni, clausis, celebritas peracta est Catholico more. Diplo-
ma primū legitur. Tum sacra inter Mysteria, Gladius,
Galerus, Sanctæ Crucis in aurea Theca frustum, à Valigna-
no Regibus traduntur. Gaudium & fletum indicem gaudij,
spectatorum multis expressit ea rituum maiestas. Dein &
stuporem Typographica supellex Amacuzanum in Colle- Typographia.
gium inuecta; & per eam edita Pueris Gammatica, Voca-
bularium,

I i 2 bularium,

252 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

Cambacondoni super-
bia.

Bellum in Coraium.
1592. 53.

Eadem Mipio Socio-
rum,

bularium, Catechismus Latinoè, Lusitanicè, Iaponicè. Redierat Pax certa Christianis, si non Cambacondoni ambitus eam turbasset. Modum nescimus felicitate sublati. Immortalitatem affectauit, totius nunc Iaponiæ Dominus, lignorum in Adolescentia sector. Ad illam tribus sibi gradibus aditum sternere decreuit. Venatione, cuius frequentia & magnificentia, Posterorum memoriâ numquam excideret. Gradus solâ autoritate, qua valebat, parabilis. Nobilitas omnis adfuit & iussa. Triginta volucrum millia comprehendit: eas Meacum triumphabundè referentes, viginti Peditum millia deduxere. Graduum alter, sed obstaculis Marium, Montium, Gentium occlusus, Sinensis Regni & Philippinensium Insularum ad Imperium Iaponense adiunctio. Tertius, & ad quem ab secundo facilis ascensio est, Christianorum per extrema Bella excidium. Et ausus est demens litteris mioarum plenis, & Regem Sinarū, & Philippinarum Proregem, iuvitare ad vectigal sibi pendum. Conati sunt ambo Legationum honoribus eludere, vel temperare insaturabilem gloriae animum. Sed his ille magis irritatus, Bella in Coraium destituit. Peninsula est, Iaponiam inter & Chinam; sed huic dudum vectigalis. Hac transitum petiit ad Sinas. Repulsam qui diluerent, quaternos Exercitus misit: Sub Ducibus totidē Augustino & Caynacamio Christianis, cum quibus Arimæ, Omuræ, Bungi, Ceuximæ Reges, & Christiani plerique ad millia armatorū quadraginta. Duces alij duo, colebant Idola, & parem propè numerum trahabant, non virtutem neque fortunam. Augustinus enim primo assultu Fusanceam & Foquinangiam Arces occupat, tum Regiam Urbem ditione. Regem autem ipsum acie fundit, & Coraiensem millia septuaginta. Sineasem autem Regem ad Pacis leges compulit, Cambacondono perquam gloriosas. Ethoici Duces morā vel perdidere victoriam, vel periculum cladis fugere. Bellicam adeo virtutem Christiana Lex non soluit, sed firmat. Et Augustini felicitas viam ad prædicandum Coraiensibus Christum aperuit. Iò Gregorius Celpedes Socius penetrauit. At Philippensis Prorex,

Legaz

Legationes multas adornauit ad Imperatorem Taycosam Iaponiæ victorem. Profectionem hic in Gorium simulans, Imperij interim administrationem, & Cambacondoni appellationem, Sororjs Filio tradiderat; magnificum Taycosamæ nomen assumens. Sed earum Legationum plerique, Socijs & Christianis funestæ demum extitèr. Primæ addidit se, Saxumano in Portu tuoc hęrens, Castellanus, Lusitanis è quadam cōmercij causâ nuper infensus. Qui Nangoiam usque cum Legatis progressus, palam Rege calumniā in aduersarios sparsit: dominari eos Nangazachij, & Socios suas in Ædes excipere vltra semestre ab ipso Rege concessum. Vana & obsoleta criminatio; quam vel temporis lapsus, vel Principis dissimulatio texerat. Refricauit tamen ea vulnus, quod coaluerat. De Lusitanorum dominatione Taycosama, Proceres quosdā vtiquirerent, iussit: ac interim Templum Nāgazachij nostrum diruit. Sed per eos, de Reorum moderatione post certior factus, dirutum restitui concessit. Legatio à Philippinis altera, Patrem Petrum, Franciscanorum nuper in Philippina Commissarium ut vocant, & alios eiusdem Ordinis, cum Legato ternos aduexit: qui se Taycosamæ ad Legationis fidem obsides obtulere. Admissi rogant ac impetrant locum in quo sibi domicilium condant. Certus ad Meacum assignatus est à Præfecto Vrbis: & cautio addita, ne Templum pandant, admittantūc intro Iaponios. A Portiuncula illud dixerē: & simul Manilà tres alios Ordinis sui Patres accersunt. Appulsi, domum alias de Bethleemi nomine condunt Ozacæ, & Nangazachij tantum Ædiculam. At egrè contineas operam, quā te profuturum confidis. Tempa pānduntur. Feruent in ijs intermissa per Nostros officia religionis. Rex publico Edictorum contemptu acriter accensus, non in Franciscanos solos morte opprimendos incubuit.

Odis in Societatem & Lusitanos.

Franciscani in Iaponiā
1594. 55.

Domicilia eorum tria.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T X X I .

Tres in Iaponia Martyres.

Sed præcipua huius cœdis causa, metus amittendi Imperij fuit. Is Taycosamæ dudum iniectus erat suspicaci homini ac violento. Improuidâ naufragorum responsoне penitus insedit. Nauis Hispænicæ Iaponicum ad littus confractæ merces omnes per vim rapuerat. Profrebant Vectores, Cōmercij Philippinenses inter & Iaponicos à Taycosama concessi, libertatem. Interrogantur ex occasione eidemne pareant Regi, Castellani Philippinenses, & Amacaenses Lusitani. Affirmant; & ad vanam Regis & Gentis ostentationem, improuidè in Cosmographica Tabula Terras per Orientem omnes designant, quæ Hispano subsunt Regi. Quoniam modo occupauerit, Iapones quærunt. Religiosorum Hominum præmissu, & Christianæ legis annuntiandæ specioso molimine, viam Regijs exercitiis aperientium, responderunt imperitissimè vel impudentissimè Vectores. Dictum hoc Taycosamę animum, odijs & suspicionibus præparatum, vehementer accedit. Nec sibi Iacuinus defuit illius Medicus, & ardens Edictorum fomes. Quin Sociorum quoque in Iaponia moram, ad rebellionis suscitandæ occasionem acri & eruditio apud Principem sermone detorquet. Simul Ozacæ & illorum, & Franciscanorum domicilia milite cinguntur. Ita custodiri Iaponij nobiles solent. Idem custodiæ genus Meacensibus vtriusque Ordinis Domicilijs appositum est. Ozacæ, Sociorum vnicus Paulus Miqui inuentus est: Tum Ioannes de Gotha Adolescens, & Iacobus Ghisaï senex, nondum Socij. Meaci itidem unus, sed nominis ignoti: qui mox abductâ inde per Gibunoscum Vrbis Prefectum custodiâ, perstitit liber. Nam Taycosama suam de Socijs sententiam, Proceribus Christianis patrocinantibus, reuocarat. Ad reuocandam alia multa compulerant. Nostrorum, pro exilibus se gerentium,

Damnoſa reſpoſio.

1596. 57.

Franciscani captiviſ.
& Socij.

Sociorum Pars libera-
tur.

tium, obedientia: tum facta Patribus Organino languenti,
 & Ioanni Rodericio Interpreti, in Iaponia manendi po-
 testas: dein Lusitanici continuatio commercij; ad extremum
 Petri Martines Socij & Episcopi respectus. Quartus hic Ia-
 poniz Iofulas gerebat: sed ad Gregem peruerterat primus.
 Andreas quippe Ouidius eò per Pium V. Pontificem desti-
 natus, ex Aethiopia exire prohibebatur à Mauris. Melchio-
 rem verò Carnerum Amacao iam nunc in Iaponiam solitu-
 rum, & Sebastianum Moralem subiude Mozambicum Olis-
 siphone prouectum, mors ærumnis oppresserat. Martinus
 Societatis antea Indicæ Præfetus, Goâ Nangazachium nu-
 per attigit cum muneribus & litteris Proregis. Eis, Lega-
 tioni, quam Valignanus gesserat, & cuius probandæ gratiâ
 Socij obsides triginta Nangazachij tenebatur, fides ad-
 struebatur. Et Martinum acceperat Imperator humaniter,
 neque testatam ei benivolentiam, corrumperem volebat

Annus
 Christi. Societ.

*Episcopi Iaponie qua-
 tor, omnes è Societate:*

cède Sociorum. Sed Ozacensis Præfetus, quamquam à Gi-
 bonoscio monitus de benigna iam Taicosamæ in Captiuos

*Socij tres tenentur
 captivi.*

nostros voluntate, haud perinde eximere Custodiâ voluit.

Principis iram reformidabat, si exemisset iniussus. Ita simul *Qui cum Franciscanis
 sex, & Christianis 15.*
 dum Franciscani Ozacâ Meacum ad necem Taicosamâ vo-
 damantur.

lente producuntur, tres nostros eodem amisit. Franciscanos 1597. 58.

in Meacensi carcere aliqui inuenire cum quindecim Christianis. Nec plures Gibonoscius ipse elegerat è nu-
 mero ingenti: qui dum census iniretur, nomina dederant.

At qui religionem eam colerent, plures erant in tota Iapo-
 nia millibus trecentis. Captiuis iam quatuor & viginti, au-

*Annis extremitatis enim
 decideruntur.*

ris pars extrema, palam Carnificis manu deciditur. To-

tam ac utramque, sed & nasum Taicosama iussit. De

Socijs tribus decisas Christianus quidam ad Organinum

detulit, quas ipse lacrymis osculisque contingens, veluti Ia-

ponicæ Messis primitias Christo consecravit. Eam damnatio-

nis notâ insignes, curribus octo imponuntur: tereti singulis,

& per compita Vrbis trahuntur ad solitum Plebis probrum,

& lapidum coniectus. E contrario lactynas, & laudes, Reo-

rum modestia expressit. Simul ad carceris demum fore ex-

positi

*Per Meacensis Urbis
 compita trahuntur.*

256 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

Inde Ozacam & Sa-
ciam.

Duo per viam eis ad-
iunguntur.

A peccatis religiosi
absolvuntur.

Tum ceteri.

Cruci affiguntur uni-
versè 26. ad Nango-
zachiam.

positi è curribus fuere, in Franciscanorum amplexum Socij conuolarunt: & gratiam habuere pro communione gloriofissimæ occis. Postridie singulos strigosis impositos equis Ozacam, inde Sacium ludibrio spectandos satellitum ingens deduxit. Causam necis Tabulæ inscriptam præferebat Carnifex quidam è pertica. Niuebus ac gelu rigebat viæ; non Reorum, non Christianorum densè consequentium pectora. Atque horum duo Petrus & Franciscus, dum Reis crebro varia vitæ adminicula confidenter suggerunt: comprehenduntur, & Christianos se confessi rapiuntur, & ipsi ad pœnam: quâquam haud Taicosam, haud Gibunoscoij sententiâ damoati. Diuinâ certè designabantur ad cælestè præmium promptæ charitatis. Mercedem haud parem adepti sunt Ioannes Rodericus, & Franciscus Passius Socij. Eos ad fortissimum manipulum sacra Eucharistiâ firmandum, Episcopus Martinius, & Petrus Gomezius Provincialis miserant. Et id de Nangazachiano Rectore, litteris, Franciscanorum Commissarius, Captiuorum Dux, & Paulus Miqui noster enixè contenderant. At Rodericij & Passij aduentus illis perinde gratus accidit, atque pluvia herbæ sicutienti. Veniam inter amplexus religiosi vicissim petiere, ac dedere, si quo alij alios leßissent. Neque illis præter colloquium gratiam concessit vllam Fazanburius, Taicosomæ metu, qui suppicio eum præfecerat. Itaque inter colloquendum, immortalitas viaticum præberi non potuit. Tantum peccata ritè quisque confessus est: & relaxationem impertiére Franciscani inter se, & Socijs Passius, qui Ioannem & Iacobum Societate, quam dudum ambierant, Provincialis nomine, donauit. Vota quoque eorum excepit in vicinio Nangazachij Sacello. Ad cruentum sui sacrificium, eâdem mox die peragendum, uterque se per illud religionis incruentum comparavit. Alijs exinde captiuis peccata, Franciscani promiscue Socijque purgarunt. Ita iam mundæ & sine macula victimæ sex & viginti, in totidem cruces tolluntur. Infrà & proximè aderant Rodericus, Passius, Carnifices quatuor, & Satellitum cohors, qui Christianorum Turbam ingentem, à crucibus

cibus longè submorant. Fazamburius adesse aut Sociorum, aut Sacerdotum alium quemquam, aut Episcopum noluit. Itaque hic precationem bonam per certum hominem ad Reos misit. Psalmum quisque aliquem, aut Canticum recitabat. Sed Paulus noster, solitâ dicendi vi, Ethnicos circumstantes hortabatur ad Christi legem. Ad eam nuper, dum Ozacæ & Meaci ageret, captiuos octo perduxerat. Item alteri ad supplicium eunti fortè eandem persuaserat, contuleratque publicè Baptismum. Nunc verò cætum viuidâ & intrepidâ voce, de cruce compellans, magnos animorum motus exciuit. Spiritum dicere pergentis, interclusêre ab carnificibus adactæ per costas & pectus in usque humeros lanceæ. Ceteri eodem interea mortis genere occubuerent. Omnia corpora vento, celiisque iniurijs exposita breui aruèrent. Crucibus per partes delapsa, à Christianis ad cultum collecta sunt. Tanto sanguine, Taicosamæ restincta sequitia est: sed & diutiùs sequendi facultas. Nam ille & post paullò languere cepit, & anno post primo interiit.

Annus
Christi. Societ.

Fernor Pauli Mique
vehemens.

Omnes expirant
s. Februario.

C A P V T XXII.

De Societatis Abyssina Reliquijs.

 Vinque illuc Socios quadragenis abhinc annis duxerat Ouedus; deseruerat moriens abhinc vicenis; senium, & labor post, & sensim extinxit. Primum omnium, ut quidem apparet, obitus ordine, & dignitate, Antonium Fernandum. Ceterorum quippe ab Ouedo obitas Ant. Fernandus. Præsidem. Virum simplicem, simul ac prudentem, necessario moderatoribus duarum Dotium nexu. Earum prior Andream Gualdanem commendabat, exitio non subtraxit. Mazuam Præsidis iussione tendens, occurrentium Telis Turcarum cœsus est. Vix & ad Arabiæ Sinum, & ad Cœlum, comitem habuit Lusitanum. Prudentiam, & in discordijs tollendis solertiæ, Confaluus Cardofus excelluit. Missus & hic Item Consalv. Cardofis a Predonibus. Fremonâ cum Francisco Lopio Dambeam, ad solandos co- 1587. 48.

258 *Synopsis Societ. IESV.*

**Annus
Christi. Societ.**

rām Catholicos, imminentem sibi necem prædixit. Eam Prædonum intulit Globus. Lopio tantūm plagas. Longius ei, & Emmanuēli Fernandio, apertum erat spatiū ad laborem. Currebat dies totos, & noctes Emmanuēl, diuini amoris alis velox: & à Schismate, vel flagitijs Animas reducebat ad Gregem. Plurima viuus moriensque prouidit animo, prædixitque. Fremonam ad Oviedi Tumulum certā se die retulit, Natali, vt aibat, Christi moriturus. Sic euēnit; & ab re Sacra, quam Lopius fecerat regresso, & Deiparam pulcherrimā specie sibi conspectam, narranti. Sanctitas præsertim

Obitua Emm. Fernādi. elucebat in Lopio; ex Oviedi consortio, & vsu manauerat.

1593. 54. Odoratus prodeas, si balsamum aut aromata diu contigeris. Adfuit in exilium aēto Patriarchę, & fluuium precatione siccanti, & per Turcas comprehenso, post Adamantis ē prælio fugam. Nec ea dos corpore premebatur, pelliculā tantum ossibusque constanti, iam solus, animis corporibusque Christianorum quater mille seruiebat; & accendentium Prædonum gladijs Abassinum infirmus ipse subduxit infirmū. Humoris impositum longè in montem detulit. Omnia conanti, charitas vires suggerebat, & nolenti, promebat indicia occultæ Sanctitatis. Inter faciendum, vultus ei splenduit haud semel: inter precandum, Locustarum agmina depulit ab Agris Incolarum. Quin eorum postulationibus fatigatus,

Denuo; & Fran. Lopij. iam morituro sibi biennium impetravit à Deo. Nam grauissimè æger subito stetit in pedes, & tantumdem victurum se prædixit. Tantumdem yixit, & iam nunc moriturus, addidit, anno vix uno post, Pastorem eis aduenturum. Melchior de Silua is fuit, Goani Alumnus Seminarij, Indicē sciens. Ne Antonius à Monte-ferrato, & Petrus Pasius; mox & ne Abrahamus Georgius Maronita, Socij, hanc non Socio præriperent gloriam, Turcarum feritas effecit. Illos vinculis, hunc morte damnauunt. Maronita genere, ipso anno Goz latuerat. Fallendi sic erant Saraceni Goenses, ne excubantibus ad Abassiam Turcis, aliquod profecitionis iudicium darent. Cum Puerō Æthiope, Seminarij alumno, noctu, & Armeni

meni habitu discessit. Abiturientem, & Prorex lacrymis,
& singultibus Socij in illa barbara veste sunt comple-

Annus

Christi. Societ.

xi. Mazuam ad Insulam; & gloriosam necem peruēnit,
Pueri oscitantiā proditus. Certos per hebdomadā dies

*Abraham. Georgij in**Abassiam Profectio.*

Mahometani totos inediā transigunt. Puer moris ignarus, & Abrahamum præstolans ad soluendum, edulij aliquid mediā accepit luce. Christianum inde suspicati, cædunt flagris atrociter: & Institutum, consiliumque exprimunt Patris. Infortunium felix. Minùs splendidè, Christianam Fidem illustrasset Abrahamus euadens quām captus.

Ad Mahometem sollicitatus, impurissimum Pseudoprophetam execratur. Nec destitit ultro eum ride-

re dum vixit. Caput paucis post diebus, perdidit ferro.

Acinaces manu Carnificis in Georgij ceruicem incussus,

dissiliit in partes. Alter item bis ab eo vibratus, fragi-

tur: Tertius vitam abstulit. Ad Tumulum splendores diebus quadraginta totis conspecti sunt: atque interim

Iudex, & Authores iniustæ cædis omnes, morte pœnas

facinoris dederunt. Tertio post Abahami, & primo post

Lopij mortem anno, Melchior de Silua Abassiam, Nautam

mentitus attigit. Alumnus erat Seminarij Goensis. Transi-

tum Socijs exploratus, Mazuensi prosperè præcesserat,

Balliurensem magis tutum iouēnit. Deinceps illac ibunt &

securiūs Socij.

*Cedes.**Prodigia.*

C A P V T X X I I .

Obitus Iosephi Anchietæ.

Atalis hic idem Annus & Americæ fuit. Provinciæ

Braſilicæ administrationem posuerat Iosephus iam
à decennio. Vires ad illam pares ætas & morbus
abſtulerant. Tam iniacundis oneribus leuato, robur ei
aliquod, nec constans redijt. Quantulum erat, ſcriptioni,

Kk 2

& pro-

260 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
Primitus labor ingens.**

**Obitus.
1597. 58.
a. Inny.**

**Dominium in Animas-
tis.**

Et in Insania.

& profectionibus totum dabatur. Sedes Iosephi stabilis, Reritiba, Pagus haud procul Spiritus Sancti Praefeturâ. Inde pergebat ad Brasilos Didaci Fernandi nunc comes, Brasiliæ dudum Apostolus. Inter eundum fatigato, binis è stipitibus Rete tendebatur, ad quietis aut somni pauxillum. Permissus habitationem ad arbitrium aliam optare, nullam optavit. Reritibam maluit; Providentiâ eam, per Præsidem assignante. Hinc sperabat se necem barbaros inter aut solitudines ignobilem inuenturum. Inuenit domi, & infirmos inter Fratres. Eorum voi pharmacum noctu comparans, rigoris interventu, corruit. Eum per semestre, lectulo lapsus hic affixit, nunc in S. Spiritu, nunc Reritibæ, celi experientia diuersi. Demum Reritibæ quinos inter Socios, nouus, & Innocens Adam, efflauit animam. Sic illum quidam appellabant, Fortunatis in Insulis, velut in Paradiſo, natum: Dotibus verò quaternis ornatum, quas Hominum primus cum Innocentiâ perdidit. In Animantes Dominium; illustratam divinitus mentem; voluntatem in Recti possessione firmam; Corpus velut morti eximium. Dominium Pisces, Volucres, Quadrupedes Serpentes peræquè sensere. Adeo ad eius imperium, sed & ad nutum Pisces prompti & hilares, s̄epe retibus, manibus, capiendos se obtulere. Intempestiui erant subinde: & per Brasilos ludicrè postulati de Iosepho, quodlibet genus optare eos iubente. Quoties iam vel Aues obtexere caput, vel insedere digitum vocantis, vel ab esca sese abstinere præsenti? Feræ autem minimè in eum feræ, nec venenati serpentes. Hos tractabat manu, vel pede calcabat impune. Irritati ad mordendum, si quidem Deus sine ret, amicè plantam lambebant offerenti. Pantheræ eum comitabantur in silvas, ducebantque per Montium ignota. Simiæ, choros eo iubente ducebant. Quin mortuus quoque Pisces, iuſhone quasi eius auditâ, in Pernam vertitur. Æger nescio quis id optarat edulij. Rarum, exanimata Innocenti Iosepho parere, nisi & inanima. Aqua vini colorem, saporem, odorem induit; eius corpori circumfusa, ab ipso, & Socio, & viâ quam calcabant, abstinuit. Oleum ex inani vase per

per biennium fluxit. Tempestates quot stitit, quot depulit morbos? Asthma, Cephaleam, Lepram, omnia febrium genera: Linguæ infantiam, profluuium sanguinis, mortem. Hanc quidem à Didaco quodam, ad conferendum ei Baptisma. Suscipiendum nescierat, cetera Christianus. At Deum magis quam Iosephum, Animantes, Elementa, morbi, mors audiebant. Familiari & continuata prece hic illi iungebatur; & tamquam per diuini soporis ostenta, longè positas vel in Europa & Africa res, vel in conscientiarum abdita retrusas videbat. Earum numerum an prænuntiationum certitudinem magis mirere, incertum est. Iam per recte firmitudinem voluntatis, quam arctus & multiplex innocentissimi hominis cum Deo nexus. Mali tam non sentiens erat, quam fugiens. Et libidinis sensum principiò cum nudis Brasiliis versanti, Christus & Christi Mater præsentes extinxere. Fortis, liberi omnium rerum cupidine animi, nexus. Paupertas ei summa; præter corpus, & tegumentum corporis lacernam, nihil habenti. Hanc honestati gerebat, ab Adamo quondam verecundia præsidio assumptam. Fortissimus, Charitas; sed quem nouus hic Adam, creditus est nunquam soluisse. Per illam vel obstinatissimos, industriâ, labore improbo, trahebat ad Deum. Eius immortale corpus iam diceres, nisi morte resolutum. Adeo doloribus iam tum in Tirocinio luxatum, restitit tamen per annos quatuor & quadraginta, Brasilici céli & senij, & ingentium laborum iniurij. Sæpe interim per diuinam precem à terra sublime, splendore, & celesti cinctum concentu: alijs remotissima in loca momento propè translatum, aut duobus simul præsens, aut acie humanae, cum ipse vellet, inuisum. Immortalitatis eæ dotes corporis sunt.

Annus

*Christi. Societ.**Predictiones.**Coffinaria.**Paupertas.**Charitas.**Eius corporis doles.*

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X X I V .

Vexationes Belgicae.

 Ocietatis Eruditionem atque integritatem Roma, obtrusis etiam honoribus ornabat; tum & lura fir-mabat ad Reipublicæ commodum. Omnia oppu-gnauntur in Belgio. Breui à singulis, quæ per Catholicos obijciebantur, quies iurium ambiguitatem sustulere Pontifices qui illa dederant, vel Bruxellenses ipsorum Legati. Et Pontifices probro sibi ducebant, Societatem uti non posse concessis. Militiam eam esse, pedibus manibusque vincitam; nec prodire ad impendenda in Homines officia, nisi alieno arbitratu. Ad audiendam rursum rem sacram; ad iterandum noxarum confessionem quidam adigebant suos, qui ea præstitissent in Templis Sociorum. In eorum Eruditionem vis par, aut maior incubuit. Assertiones quædam damnantur de Hæresi. Externæ simul Academiæ sollicitantur ad notanda, quæ palam Romæ, in veritatis Arce, tradebantur. Suæ cuique relicta mens est, dum quiddam Authoritas suprema definiat. Interim cautio & severa, ne alteros alteri censeant. Iam Calumniarum ingens numerus, ac impetus vehemens atque diuturnior, quando ab Hæreticis. In Hollandia plerique cudebantur; vna præcipue ad Anglicarum & Galliarum exemplar. Vtrasque simili inuento fulcire nitebantur, veritate demum se aperiente corruentes. Et Gallicæ intererat Societatis, Castelliani facinoris integrum ut sentiebat se, sic haberi famâ, ac iudicio præsertim Henrici IV. Galliarum Regis. Iam huius & Philippi II. Regum Legati tractabant Pacis negotia Veruini. At ne per illam Societas Gallica Regno redderetur, Belgicæ nomen obscuratur infami commento. Inane quoddam, & extra veri speciem ex-cuderant, de Henrico Sammerio, tanquam in Elisabethæ Anglorum Reginæ cedem coniurato. Igitur in Steenwicâ Tran-

In Ministerio.

In Doctrinam.

In Tempore.

*In Henricum Samme-
rius.*

1592. 53.

Transalaniæ Oppido, ac Mauritij Auraici auspicijs ad ditionem redacto, tanquam consilij reum vocabant ad pœnam. Ceterum exire militem sinebat. Noluit hic (ac demum euicit) absq; suo exire Sammerio; nec eum prius à se quām arma desertum iri. Eum tamen ditione iam factâ detinuerunt Hollandi, postulatu scilicet Anglorum. At egressus iam Miles iniuriam queri, & negare ultra elaturum se pedem illo captivo. Reddi Mauritius è sponsione iussit, & præiudicio innocentia non vano. Mariæ tantum Reginæ in Angliâ Captiuæ à confessionibus sacris Sammerius fuerat; accusatus de conspiratione, nullo propè indicio subvoixâ. Aliquod habere visa est alia quam modò finxere. Impulsum ^{In Olin. Manaream.} nempe à Provinciali Manarçeo Petrum Pan, ad Mauritium cultro 1598. 59. necandum. Et inerat criminationi species. Nam Petrus conceptam necem quasi confessus, caput ferro perdidérat. Demetiâne id suâ, an alieno impulsu, incertum. Certius, eum ut familiaris rei, sic mentis inopem fuisse, & Ibris Flandriæ Vrbe, Lugdunum vsq; Batauorum fugisse Creditores. Tormentis autem & impunitatis spe adactum, ad affingendam Manarçeo calumniā. Causa omnis scripto vulgata est, at contra Actorum seriem. Impugnatū autem illud à Francisco Costero, & Egidio Schondonkio, & de mendacijs duobus, & quinquaginta conuictum. Nec Societatis famam lēxit illud commentum, et si cominus certiorē ad plagam publicâ authoritate sparsum. Aliud, sed eminus, & è Delphinatu ipso Ministelli Caluinistæ duo misere. In ^{In Socios Antwerpianos.} Galliam, Germaniam, Belgium, proprio cuiusque Gentis ^{scs.} idiomate perlatum est. Cathecismi lesuitici, aculeati admodum Codicis, prodromus erat. Henricum Mangotium Antuerpiæ Socium, infame crimen eluisse flammis. Fabulam Guillelmus à Bergis Antistes Vrbis, & Varichius Prætor testimonio publico confutarunt. Nam Henricus inter Socios, dudum Antuerpiæ nullus: Nec Reos inter illus de eo criminе damnatus. Tot Calumniarum nulla fidem Henicum Regem aut Catholicos Belgas inuenit. Quin illæ, ceu matieres aggesta Fornicem, Societatis res, sua mole firmarunt.

CA-

Annus
Christi. Societ.

C A P V T X X V .

Restitutio Gallicana Societatis.

HAUD forte res per id tempus alia maioribus animis agitata est. Tantis certè Calvinistarum , tanquam pro omnium incolumentate. Intererat saltem nouellæ superstitionis , & authoritatis eorum , qui exules accusuerant, aut damnarant. Quin velut de Hæreseon cunctarum excidio: ita ab Germanis quoque , Hollandis , Anglis, Suecicis conspiratum est. Commune omnibus Telum, Calumnia: nec in Gallicanam modò Societatem, sed Vniuersam. Nimirum ne inustam vni membro maculam, ceterorum integritas manifestè dilueret. At quām extra speciem veri & humanitatis! Modum nescit inuidentia. Mentem excēcat , atque trans probabilia abripit præceps desiderium nocendi. Angrenibus Insulæ Terceræ Socijs, Franciscanorum quingentorum , & nobilium Gallorum octoginta : Madritanis, Puerorum trecentorum, cedes affingitur. Germanis quatuor criminis fœdi infamia , & horrendæ mortis pér Cracoviensem Indicem inflictæ ; Belgis Petri Pan in Mauritium; Anglis Parrij in Elisabetham Reginam; Gallis Barrerij consilium, & Castellij facinus in vnum H̄ericum R̄gem. Quia laudes quoque ad probrum detortæ , pessimo nequitiae genere. Continuatas Sociorum in Lutetia per Henricum obsessæ mēnibus vigilias: Detectos ab iisdem, qui muro subibant hostes : ad arma conclamatū: erectam Vrbem periculo præsenti. Acribus Sociorum Aduersarijs pares Patroni: Principes in Gallia Catholici , Præsules , Pontifex Clemens , maximè Innocentia , Curiarum etiam Burdigalensis atque Tolosanę testimonio firmata. Eam supplici apud Regem Libello Richeomus ostenderat. Audivit, & benevolē. Sed inclinatū, scriptis in Societatem acerbioribus, Aduersarij denuo instigant. Apologi publicatione Richeomus occurrit : voce Patres quatuor, ab Rege addicendum admissi.

Metis

Restitutio initium.
1603. 64.

Patroni:

Metis agebat Hebdomade Sanctâ, & ad gratiam miseris
præstandam opportubâ. Ignatium Armandum de genibus
incipientem loqui, iussit statem pergere. Oratione per-
functum sicut cum Petro Cottono usque Lutetiam sequi.
Reditus hinc cepit nouennio exulantium : & ea ex Vrbe
serenitas, è qua tempestas. Sed non perinde illa simul se
totam aperuit. Fulmen momento differtur: Nubes turbidæ
nōa derepentè inclarescunt. Primum Societatis Proscriptio
tantum sublata est Edicto Regis. Rotomagi datum est:
nec Parisijs à Senatu statim admissum. Quin Henrico deia
præsenti Supremus illius Praeses Harlæus acriter contrâ,
& diu inuestus est. At Rex Patroni quoque Partes arripuit,
palam capita eius singula refellens. Tum verò obliquæ ap-
positu clausulæ, Edicti vim eludere sunt ausi. At Rex pro
potestate iussit, integrum in Acta Curiæ referri. Tum & Et demum Parisijs.
stantem infamię nostræ Cippum, solo, & per medium diei 1604. 65.
lucem æquari. Societas iam alios per Senatus sat promptè
erat recepta; per Parisensem postremò, qui damnarat. Col-
legiorum item redditu prius cætera; quām illud vnde cala-
mitas in alia peruersit. Sed pro eo Flexiense Rex dedit arte, Colleg. flexiense;
& magnificentiâ nobile. In eo generatus, humari in eodem
voluit parte suâ meliore; Corde nimirum suo, & Reginæ
Coniugis, illustris amoris testimonio erga innocentias.
Quippe Sociorum mores iniuriarum atrocitate estimabat
magna Principis mens, ausi probatæ sic virtuti, & primam
Regni spem alendam credere. Pulchrum de Cottono iudi-
cium Regis, quod beneficia deinceps traxit in Socios cete-
ra, etiam ultra votum, fauentis. Rogatus Scommaticas tan-
tum infamis Cippi tabulas submonere, totum diruit, & ultra
ad Tironum Habitationem, Fundum Lutetiæ concessit;
Tantæ Vrbi Etatem quoque illam sperans utilem fore.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X X V I .*Vexationes Nouæ.**Transilvanice*

1595. 56.

1599. 60.

*Albe Inlie Domiciliū vexatum.**Restituitur.*1603. 64.
*Iterum vexatur.**Mich. Mardij cedes.*
1604. 65.

Terum ac vicissim turbida. Et quasi Europam idem fidus afflaret, sic ferè omnis vexationibus in Socios insurrexit. Transilvanicæ & tristes & multæ: sed lœtis intermixtæ, & quales Principis Sigismundi. Civiли discri mine perfunctus, in exterum incidit. Bello petitus à Sinano Bassa, & centum millibus Turcarum, Hostem acie fundit Iuuenis senem, & quinquaginta tantum millibus cinctus. Aderant Socij bellantibus, interque fumum ac ferreas pilas hortabantur militem, Crucifixi effigie ad fiduciam sublatâ. Restituerat eos nuper Claudiopoli, atque Albæ Iuliaz Sigismundus, abrogato primæ Proscriptionis Edicto. Altera successit illo per fraudem Philtrumque subacto: adeoque Transilvaniam Rudolpho Cœsari, dein Andreę Bathorio Cardinali, cedente; eandem verò inuidentibus, Michaële primùm Valacho, tum & Mose Zekelio. Ille Græcos errores, hic Arium sequebatur. Sigismundus à se & Transilvanâ alienus excesserat, Andreas vitâ, infeliciter Victorem Michaëlem fugiens, in silua per Pastores suo ipsius ense, & ignotus inter dormiendum occisus. At Mosi iam vires & animos Tartari & Turcæ conferebant. Prima Ariani cura, depellere Transilvanâ Socios. Eorū Domicilia duo, in præmiū Militi, in vindictam Hæretico Ciui permittit. Neutri defuere. Albense tenebat vnum Sociorum, & ipse Laicus. Euaserant ampliorem ad frugem amicorum hortatu, Sacerdotes. Amilite verbera, à Ciue falsam delationem sensit. At Domicilium flamas haud item, quibus tota propè Vrbs concidit. Felicitatis initium hoc erat. Accurrunt Georgij Bastæ auspicijs ad illam Cœsarei, & restituunt Socios. Restitutis Pax Bello infestior. Michaël Mardius Sacerdos, foras ad Proceres inter se reconciliandos progressus, nusquam deinde apparuit. Siluâ proceſſerat, Hæreticorum latrocinijs infami.

infami. Ab ijs amne demersum conjectura est. Cæteri Albæ Socij laborem resumpserant impigrè, & feliciter vrgebant Claudiopolitano interim Moses vexabat. Potitus vrbe, Collegium per Arianos euerit. Primo impetu Rector vulneratus est; mox æquatum solo Templum. Sacra demolientibus calcantibusque, impietatem Emmanuel Niger exprobavit: vltorem sui Deum prænuntians. Iustæ obiurgationis præmium, cædes. Caput securi, pectus Sclopi globo trahitur. At dissimulati facinoris vindicta, quam Emmanuel prædictit, Mosem altero post mensē consequitur. De Valachis paucis ad Bastam confugientibus Acie victor, ab ijsdem, animos insperatò resumentibus, necatur. Pötitis iam vrbe Cæstateis redeunt Socij; & pro suo nuper euerfo, Arianorum Parochiale Templum obtinere coguntur à Legatis Cæsarialis. Reflorescebat hic inuitio velut solo religio, nec Albæ Iuliæ feliciter minùs. Lætos labores Stephanus Boskaius abrupto Mose inuadens Imperium, pro Ariano, Caluinista: & illi audaciâ minimum par; astutiâ, auaritiâ, in Socios odio potior. Eâ Stephani inclinatione vñi sunt Claudiopolitani Caluinistæ. Templo, & Scholis vñâ mox die depellunt Socios, Collegio, & Oppido abhiuc tertiam. Totâ vt Transiluaniâ, contendunt acriter; & pronè efficiunt, coacto Mediensem in urbem Ordinum Conuentu. Constabat Arianiis atque Caluinistis. Et facile in Societatem, communem vt crebantur, Hostem consensere. Edictum tumultuōsè odioseque; conflatum, Ioannes Argentus Vice-Prouincialis fortiter solideque confutavit in Comitium admissus. Palam illud ab Authoribus suis laceratum est: & Societas manere permissa. Veritatis leniter admotæ vis vchemens est apud effecatos; at non durabilis. Febris per interualla languescens more, redunt odia Caluinistarum. Boskaij authoritate moluntur, quod apud Ordines haud constanter effecerant. Sollicitant Bonis nostris inhiantem. At cupiditatem studio publicæ securitatis tegens, ad facinus odiosum, nouam cōspirationem adhibere Ordinum, vafer Héreticus maluit. Probrosum patratabat, Innocentię proscriptione, Regnum insignire. Vberius

Annus

Christi. Societ.

Claudiopolitano di-
nitur.

Emm. Nigri cedes.

Refittitar Collegium.

Rerum adimitar.

Rerum refittinar.

268 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Demū adimitur ipsum,
& Societas Transilvania
nā depellitur.*

1606. 67.

Hungarica Proscriptio.

*In Transilvaniam redi-
tur fraude tentatur.*

1607. 68.

*Polonica Societas spe-
riculae.*

éâ simulatione nocuit. Hungaros quoque ad illam impelli;
& eorum exemplo atque hortatu Transiluanos. Sed hi, ne
velut imperio alieno coacti, nostros sustinent. Euentu sibi-
stro commotior Stephanus, iam promit, equitatis tamen
specie tectam. Suum Claudiopoli Templum à Socijs occu-
patum Ariani clamitant. Factum Stephanus damnat: & il-
los demum Transilvanā expulit. Neque lentiū eum, quām
Mosem pressit vindicta. Alterum & ipse post mensem, sed
morbo extinguitur. Monostorēli Villā per Hyemis rigorem
tursus discessum est. Attributa erat illa olim Socijs ad cen-
sum à Sigismundo, nunc ad exilium à Claudiopolitano
Conuenit. Varadinensi Sede per Autumnum. Oppidum
Boskaio fauentes Hungari de Cælareis ditione accipiūt.
Hos ad fortitudinem atque religionem Patres accenderant.
At Hungari toto reliquos Regno, & Cassouensi præsertim
Sede depellunt. Boskaio iam morte sublato, in Transilua-
niā Argentus teditum tentauit. Alliciebat nota humani-
tas Sigismundi Rakocij, in Principem designati. Tum & Ar-
chiducis Matthiae authoritas restitucionem nostram peten-
tit. Sed ille Calvinisticā superstitione Antecessori par, po-
stulata pariter elusit. Claudiopolim res ad proximum Ordin-
um Conuentum reiecta. Tumultu agitata est: & à po-
tiore Hæreticorum numero aduersus intercedentes Catho-
licos defiota. Excusauit multa Sigismundus, & publicas In-
nocentiaz nostraz Indices litteras dedit. Polonica Societas
Acatholicon seditione idem discrimen incurrit, per Ca-
tholicū Regem Sigismundum euasit. Incurrerat iam antea
in Suecia, per eius in illud Regnum ingressum. Eò Martinum
Laternam Socium duxerat secum. Et sacri Ecclesiastæ mu-
nus ibi Martinus, fructu, vt plausu, magno gesserat: at rabi
Hæreticorum magis ingenti. Vix nauem concenderat re-
diturus in Poloniam Pater, à Piratis capitur in Portu. Fe-
dere continuati erant Carolo, Sigismundi & Patruo, & tun-
c adhuc Proregi. Grata illis nauis, præda gratior, Sacerdos,
Socius, Orator Catholicus. Eloquentiaz Christianaz gloriā
maxime Laterna fulgebat. Extinguere certum iam erat.
Hospitij

Hospitij obstabant iura. Itaque in altum prouehunt Cymbâ Annus
Martiniū, & mari Baltico mergunt. Neque extinctus est Christi. Societ.
totus. Post paullò, cælesti luce conspicuus, Catholico apud Mart. Laterne Ce-
Scyras captiuo ostendit se. Compeditibus manicisque volen- des.
tem soluit, & procùl in Russiam momento deportat. Haud 1598. 59.
talis in Derpatensis Collegij Socios Carolus, iam Sigismun- Derpatensium Sociorum
di Regis Hostis. Cum vrbe per proditionem captâ, Socios in Successione.
septem Ceturioni tradidit, maximè nobis infenso. Hic eos in 1601. 62.
Cellam Hæreticus arctè cōpingit. Compactos ludibrio mi-
litum, conuiuarum, Plebeculæ, neci demum exponit. Vetat
recreari pauxillum cibo vel potu. Mitior Hero famulus, &
Moscouita, miseris clâm sed parcè aliquid impertiēs. Præter
desiderium, consiliumque adhuc spirantes, Herus Stokol-
miam ducit ad Carolum, & plures ærumnas. Vnum Der-
pati detentis solatium, communio carceris. Hic fas cons-
pectu colloquioque leuare inter se miseriam. At Stokolmiae,
& in oculis Caroli, nouum tormentum, solitudo. Carcere
distractis nouissimum, Lues accessit. Quatuor eâ cōsumptis, Reditus:
tres quinto Captiuitatis anno, in Poloniam demum, Polono- 1605. 66.
rum cōmutatione reducti sunt. Agitabatur in eo Regno quo-
que Societas. Ac velut Tempestas à littore altum mare gra-
uior ascendit, sic à limite in ipsum Gentis Comitium, vexa- Polonica vexationes:
tio. Toruni & Gedani Prussiq vrbibus cepit. Vtrobique obti- Toruni.
nebamus à decennio Sedem, & Toruni, in Collegium anno
superiore conuersam. Vtrâque & simili expellimur per Hæ-
reticorum factiones. Proscriptionem Toruenses ab Rege
frustra postulatam, Magistratus edicunt. Intercessio Epis-
copi Culmensis, qui Socios ibi constituerat, aliquamdiu eius
impetum stitit: non repressit. Consilia per eam moram Se-
natus cepit diuersa, demum arripuit aduersa, & tenaciter
protrusit. Speciosa Edicti causa, Parochiale Templum, no-
bis ab Episcopo donatum. Parendum fuit, & in Viri nobilis
nobis amicissimi Ædes migrandum. Sed hinc ad nostras E-
piscopos ipsem reduxit; reductos afferuit Rex, pœnis gra-
vibus indicis qui possessionem turbarent. Gedani prætex- Dantisci.
tas idem turbaram. S. Birgittæ Templum, Sanctimoniales, 1606. 67.

270 Synopsis Societ. IESV.

& Vladislauiensis Episcopus, Socijs vltro concescerant: illæ eius Patronæ, hic restaurator ante vicenniam exusti flammis. Facilem timidumq; Sexum Magistratus blanditijs minisque aggressi sunt, nos vt inde depelleret. Præter morem constitit, etiam contra Antistitē suam. Deterrita, Monasterij fores aperuerat, nuper obserarat ad Claustrum, Sociorum hortatu. Vi perrupturos illi minabantur. Tum ad Tribunal suum illorum Præsidem vocant. Cunctātem, Templo exire ante triduū iubent. Vna res & eos ad audendum, & nostros ad migrandū interea ad Pro. Episcopi Ædes impulit. Grauis nempe Procerum Hæreticorum in Societatem simultas. Regno extrusam volebant. Causam inuenere speciosam, & Catholicis communem: periculum libertatis; consilijs nimirum nostris, & Regij cum Austriacâ Principe Constantiâ connubij administrulis opprimendæ. Suspicionibus obnoxia libertas, & magnanimæ Genti ipsâ pretiosior vitâ. Præ illâ, subinde Religio obliquè tantum aduertitur. Tertiò iam Lublinij, Sandomirizque congregati, multa, & nostræ Proscriptionis Edictum postulant à Rege. Impetrarant, nisi armati, & extorquentibus similes. Nam cedere Socij decrerant, & exilio redimere Ciuale Bellum: & aliquid vanis suspicio-nibus indulgere Sigismundus Rex vt innocens, sic clemens: præterquam in Sociorum causâ. Nihil hîc à toto Senatu flexum se iri dictabat. Sed iniquissima, etiam in Clerû Religionemque poscentes, fraudauere se quoque iam concedendis. In eos Cracoviâ Rex mouit Exercitum; & ad Isthmalam fluuium circumclusis, Pacem quoque obtulit, & Conuentum ad negotia Pacis tractanda. Necesse ad miserant oblata. Sed proximo pòst Vere, arma per quietem resump-sere. Prælio victis sana mens redijt: adeo & in Comitijs Varsauiensibus, pudori fuit sua ipsorum postulatio. Eam laudi-bus pensauere, & libertate quoque agendi in Torunensium, Gedauensiumque Turbarum Authores. Sedes Sociorum sex Aulica, quæ maximè petebatur, eo Senatuscôsulto stetit, & Collegia Prouinciaz Polonicaz quæ nutabant. Quin ipsa quoque vexationibus Lithuanicam peperit. In hac Derpa-tencie

tense Collegium, mirabili Polonorum, de Carolo Duce vi- Annus
 & toriâ, dudum cum vrbe redierat. Anglicana Societas maxi- Christi. Societ.
 mè concussa est. E morte Reginæ, quietem cum Catholicis ^{Anglicane vexationes.}
 aliquā sperarat. Illius Edicta Socios omnino denos oppres- ^{Io. Cornelij cedes.}
 serant. A Thoma Cottamo proximè Ioannes Cornelius 1594. 55.
 Dorouerniæ; acer, & ad motus faciendos potens orator.
 Mox Henricus Walpolus Robertusque Sothuellus. Ambo <sup>Henr. Walpoli &
 Rob. Sothuellii.</sup>
 generis & animi magnitudine; atque hic insuper Diuinarum 1595. 56.
 rerum contemplatione illustris: ille constantiâ, quater & de-
 cies equuleo tortus. Illam quoque retinens, apertâ ad euadendum viâ. Diuturniore pugnam maluit quam fugam.
 Nouissimè Rogerius Fillocus, Franciscus Pagius, Domini- ^{Roger. Filocci.}
 cus Collinus. Hic unus duos inter Anglos Ibernius: Nata- 1601. 62.
 lium quoque gloriâ, & Equestris Turmæ ductu in Castris ^{Franc. Pagij.}
 Catholicî Regis notus. Socij superstites alij, nouum aspicie- 1602. 63.
 bant Regem Iacobum, velut fidus suo ortu primo benig- ^{Dominici Collini.}
 num. Spem lactabant suam, & Mariæ Stuartæ Matris Ca- 1603. 64.
 tholicæ Principis memoriâ, & comi ipsius Regis indole dis-
 ciplinis exultâ. Sed contrâ, Elisabethæ similis magis, &
 funestus apparuit, & sanguineis minax Edictis. Et ea in cæ-
 dem perrexere Odoardi primùm Olcorni: tum & Henrici <sup>Odoardi Olcorni &
 Henrici Garneti.</sup>
 Garneti. Magnus hic Iesuita dicebatur; & Socios Vicennio 1606. 67.
 rexerat. Causa ad perimendum magna quidem, sed ab eo a-
 liena. Finiendæ vexationis desperatio, Catholicorum quos-
 dam in facinus immane coniecit. Regem nimirum & præci-
 puos Regni, Londinensi in Aula, & Comitio congrega-
 tos, subiecto igne pyrio necare. Detecta est designatio cri-
 minis, affecti supplicijs Rei. Conscias dictus est Garnetus:
 adeoque damnatus sententiâ Iudicatum. Injustam & Catho-
 licâ, & ipse met in Theatrum productus, at non iniucun-
 dam dixit. Quippe Catesbiū concepti sceleris authorem,
 à perpetrando dehortatus: designati eum accusare prohibitus, sanctissimo confessionis arcane sigillo. Sed Tribunal
 illud Hæretici, habent pro ludicro. Viceña hominum milia,
 sanctitaris fama ad spectandum exciuit. Vaa voltus &
 vocis blanda maiestas attraxisset. Nec lethali litore defor-
 mata,

272 Synopsis Societ. I E S V.

Annus

*Christi. Societ.
Garneti effigies in
Spica.*

Thome Garneti.

1608. 69.

*Disceptationes Typis
vulgate.*

1607. 68.

*Belgarum vexatio-
num Reliquie.*

mata, quin potius decorata prodigijs. In demortui, velat adhuc spirantis, facie diu perstitit : at diutissimè, & ad hanc diem in vnâ spicarum, quibus carnifices inanime corpus texere. In eius aristis, vultum Henrici, fluens corpore sanguis impressit. Additum immortalitatis signum est : in frontis medio, stellula ; in mento, Cherubini radius, cetera omnia Garneti. Hispanici Regis Orator, Londini sexcentos prodigiolissimæ spicæ aureos appendit. Quantouis eam pretio digniorem Catholici fecere ; quæ trans Artem erat. Simile quiddam Pictores frustra certarunt alijs in spicis exprimere penicillo. Quadantenus expressit in se Thomas Garnetus, Patruum eodem Lethi genere secutus, haud aliâ admodum causâ. Iniquâ iurare nolentem Iudices damnauerê. Eò adigebantur Catholici, ad incolumitatem scilicet Regiæ Maiestatis. Sed altero iam Diplomate vetuerat Pontifex Paulus eius nominis Quintus, quia in Pontificiæ probrum. Hanc prodidit Archipresbyter Angliæ Homo vanus, Sacramento obligans se Regi. Eadem & nuper illuserat, ius in Socios assumens, supremo reseruatum Ecclesiæ Capiti. Violentiæ tuoc eum monuerat Clemens VIII. Nunc proditionis, & offendiculi Catholicis dati, leni familiarem Epistolâ Bellarminus Cardinalis. Hanc & Bina Pauli Diplomata, Triplicem Rex Nodum interpretatus, Triplicem Cuneum, & cum strepitu obiecit. Recusus Liber, Catholicorū quoque Principiū aures Prologo verberat. Hoç velut signo Ministelli stylum corripuere in Pontificem pro Rege, pro veritate Bellarminus idem, Franciscus Suarius, Martinus Bekanus, Socij. Hinc Matthæus Tortus, & Tortura Torti, Librorum Nomina. At iam in Socios Belgas, Germanos, Gallos, Aduersariorum impetus erant mitiores, & subsidentibus similes fluctibus post Tempestatem. Imbelles tantum & sine ictu aculei per Libros mittebantur. Retundebant & Externi, præsertim in Galliâ, Innocentij Patroni, & ipsimet Socij lacessitæ Matris vindictâ: Costerus, Skondonkius, Ioannes Oranus, Clarus Bonarcius vnam intra Provinciam Belgij. Scriptis viadicatam, Belgarum Princeps Albertus Patrocinio asseruit.

asservit. Litteris Leopoldus eam Archidux commendarat. *Christi. Societ.*
 At sponte fauere ceperat, Bruxellensem antea Sedem in
 Collegium vertens. Eam gloriam Atrebatense & Winoci-
 bergense, suo cum exortu obtinuere; recuperauit Torna-
 centie, & proprium insuper Templum. Probationis tantum
 Domus duodenio fuerat. Insulensi munificentissima, &
 Senatu digna in noua Urbe Aedificatio parabatur. Pro-
 prium quoque Duacensi Templum; Audomarense, Valen-
 cenensi, Montensi Gymnasium, iam stabant. Postea Pro-
 vinciam in duas diuidet Claudius, utramque Sociorum
 numerus æquabit. Illud adepta era*s* iam Gallia, Tolosanæ
 institutione Provinciæ. Remurmurabant Aduersarij tan-
 tum, & vanè Henricum apud Regem, manifestè iam & vi-
 tro fauentem. Primam quoque spem Regni Ludovicum So-
 cijs instituendum, & Rupellanos, nouæque Franciæ Incolas
 erudiendos tradens. Opprimebat obloquientiæ ora, tanti
 authoritas Principis. Adicatum modò Parisiensibus Socijs ad
 Scholarū Exedras, specie iuris aliquâ, adhuc clausere. Eum
 & tempore & officijs parari decebat, hand vi perrumpi.
 Germaniæ Socios aut inania quædam, aut nimium violenta
 vexabant. Calendarij Rationem rededit Gregorius XIII.
 Pontifex. Contulisse operæ quiddam Christophorus Clavius
 Germanus ipse dicebatur. Insurgunt in eius famam Hære-
 tici, & in Sociorum vitam Augustæ, Viennæ, & omni ferè
 Germaniâ. Item Presburgi, Pragæ, alibi iura evaduntur quæ
 inassuetis mēdicare Collegis, nec possidere fundos, nec tueri
 vitâ suant. Ex propriâ mole sua Cruces, ut serò saltem con-
 sidere, & Sociorum officijs & famâ. Aliquam suscitaue-
 rat antea laçobus Gretserus scriptis refellendo calumnias.
 Atroces & stolidas, adeoque retundi faciles, iecerat Poly-
 carpus Leyserus, Historiâ Iesuitici Ordinis infami. Specio-
 siores Elias Hasselmellerus, quando religionis experimento
 subnixas. Fidem Operi, furacis & Apostatae Authoris facinus
 concussit, Gretserus euertit. Nuoc idem cum Doctoribus
 Sorbonæ tribus in Hæreticos Ratisbonæ quindecim discep-
 tans, calumniarum partem infregit. Adami Tanneri publi-
 catus

Tolosane in Gallia
 Provinclæ institutio
 Vexationes Germanicas.
 Libelli in mores
 famosi.
 1594. 55.
 Colloquium Ratisbo-
 nense.
 1601. 62.

Annus
Christi. Societ.

Eruditionis Impugna-
tio.

1604. 65.

catus, de Disceptationis euētu Liber, nouum eluit probrum. Victoriam arrogantiā tribuebant sibi, mendacijs & clamoribus ad eam connisi. Hispānicā Societatem atque Italicā dulcis habebat quies. Quamquam ad experimentum Eruditionis atque modestię, turbo improuitas incubuit. Magno nominis Doctori prodeūndum fuit ab Hispāniā Romam. Scripti ratio aduocabat. Alterius, Theologi quē & Iurisperiti gratiā, disputatum est ore alieno, coram Clemente VIII. Pontifice, & in Coronā Purpuratorum Patrum. Suo se conuenientiū vindicasset, si viuentem impugnassent. Clementis & Leonis XI. fatum, & Pauli V. successio, finem & Disceptationibus, & proprijs aduersus ipsum Claudiū Turbis in tempore attulit. Suorum adhuc malis tantū, Aquauiaꝝ virtus; nunc suis exercita, pulchriū fulsit. Hęc in Vrbe Vrbium. At in Adriatici Maris Dominā, Infortunium Socijs, sumꝝ Poteſtati obfecutis. Ditione quoque nos, eadem vis, eandem ob causam, expellit. Extra Europam quæcumque vexatio obtigit, non tam in Societatem, quam quosdam in Socios erat.

C A P V T X X V I I .

1608. 69.

Congregatio Generalis Sexta.

Vic etiam cogendꝝ causam, aduersarum continua-
tio rerum præcipuam dedit. Consilio militia geri-
tur: & sapientiū ordinantur, conficiunturque fe-
liciūs, quæ plurium mens expenderit. Coactꝝ, Patrocinium
litteris detulere Galliæ Rex, Poloniæ Regina, Archidux
Græcensis Ferdinandus: iam tum professus, quām arctè So-
cijs Princeps iungeretur. Eleemosynam insuper largam ad-
didit Hispāniæ Rex Philippus. In Comitijs Assistentes qua-
tuor designati, pro totidem alijs diu iam officio functis; Im-
mo additus Quintus pro Gallicana Societate Ludouicus Ri-
cheomus. Germanico ad eam diem usque suberat. Iam pro-
pagata

*Affiliens Gallic pro-
prius.*

pagata, proprio sat futura videbatur. Diuis autem Ignatio & Xauerio Sacerorum honores à Pontifice postulandi, Claudio imposita est cura. Ut quibusdam Sociorum quoquis semestri Vota instauráda sint; spiritus Exercitia quotannis obeunda, scriptæ sunt leges. Ita utiliter renouabatur sanctæ huius militæ sacramentum, & repoliebantur arma ad fortius dimicandum. Tum progressionum adminicula suggerita, & obstacula sunt submota. Quamquam satis progressa videbatur per aduersa Societas, in Provincias omnino duas & triginta. Vniuersè constabat Capitibus decies mille quingen-
tis. Belgica omnium numerosissima, septingentis & octo-
ginta.

Annus

Christi. Societ.

C A P V T XXVIII.

Ignatius inter Beatos.

1609. 70.

 Ancti appellationem & honores, ei litteris dudum *Ita postularant Philip-*
postulauerat semel iterumque à Clemente V I I. *pns II. Hisp Rex.*
 Pontifice Philippus II. Hispaniarum Rex, tum, *1594. 55.*
Ez
 sed verbis Regina Margareta, Ferrariæ, Nurus Philippi, & *1597. 58.*
 Maria Bauara, Parens Margaretæ: Filiam in Hispaniam du- *Regina Margareta,*
 cens, Philippo III. Regi desponsam. Aderant ibi è Styriâ *& Maria Bauara.*
 Socij ad exercitia pietatis. Idem litteris quoque conten- *1598. 59.*
 derant Rudolphus Imper. Augusta Maria, & Philippus III. *Philippus III.*
 Hispaniarum Rex. Item Archiduces Austriæ, Ducesque Ba- *1603. 64.*
Ez
 uari, & Principum virorum ex omni gente. Ex vna quidem *1604. 65.*
 Hispania Archiepiscopi tres, Episcopi quatuor, & Episcopo- *Ez*
 rum Madriti agentium Cætus. Iam Castellæ, Aragoniæ, Ca- *1609. 70.*
 talauniæ, Valentia Populi, Aspeithiæ præsertim; atque So- *Synodus Terrac.*
 cietas Vniuersa, magno in vnam Ignatij gloriam ardore. Illis *1602. 63.*
 idem popularis erat, huic Pater. Pontificem tanta authori-
 tatum pondera inclinarant. Sed operæ longæ negotium, &
 Paci congruum magis, Galliæ & Hungariæ bella suspende-
 rant. At Clementis ip[s]ius, tum Leonis XI. pariscum illo
 M m 2 in

276 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

1608. 69.

in Ignatium voluntate, non Pontificatus diurnitate; mors abruptus. Apud Paulum V. eadem in diem eorumdem studia, quotidianis quippe prodigijs magis ac magis feruida. Noui quoque comprecatores litteras addidere. Henricus IV. Galliæ, Sigismundus III. Poloniæ Reges & Terraconense Concilium rursas grauissimas. Sed Paulum alia iam causa retardabat. Quorumdam Religiosorum Ordinum, pro alijs simul Sanctorum albo inscribendis, contentio. Duodenii proferebantur. Gloriosa Ecclesiæ tot hominum sanctimoniam excellentium, multitudo. Ingens pro morum & prodigiorum recognitione labor. Odiosus unius præ ceteris selectus. Igitur tēperari oportuit Societatis pro suo Parēte vota, atq; interea Ignatio Beati modò nomen exposci. Concessum est à Paulo beneuolè & largè. Orbem totum breui ea de Ignatio fama peruagata est. Eius industriâ totus refloruerat. Tēpla, Compita, Arces, Theatra eo nomine sonabāt. Illustrauere Reges, Principes, Clerus, Plebs, triumphos Herois, omnibus dum vixit, apprimè vtilis. Nec minus, ex quo desijt: nam simul demortuum magna miracula prædicarunt; nunc Beati titulo insignitum maiora nobilitant.

C A P V T XXIX.

Cor Henrici IV. Regis, Flexie.

 Ta dudum iusserat. Iussionem impleuit postridie mortis, Regina. Cor Sponsi obductæ auro Theca inclusit, & per Contium illius Patrualem Barthomeo Iaquinetio tradidit, Parisiensis Domus Præposito. Acceptum Pater deportauit eodem curru vectus, quo Rex occisus. Processit Domum versus in candida ueste & stola, & cum Socijs haud paucis faces lucentibus inter Satellitium Regis. Inde Flexiam Prouincialis Armandus, & Socij vianti eodem cultu omnes. Comitabantur Monbazonius Dux, & Varennius Dynasta nostrorum amans, Regi percutitus.

rus. Circùm multa in equis Nobilitas. Obuiàm processêre **Annus**
 ex Vrbibus & Pagis, quâ iter erat, Agrestes cum Clero. At **Christi. Societ.**
 Flexiâ demum Incolæ omnes, ad milliare supplicatiū ritu. **Flexiense Collegium**
 Vrbis Porta atrato lugebat panno: & Collegium totum. **habitari ceptum.**
 Dolorem testabantur Machinæ funebres, Arcus, Emble- **1607. 68.**
 mata. Męsta præsertim Aulæ species, qua tunc pro facello
 vtebantur, Collegij abhinc Triennium Incolæ. Hic ad Aram
 Columnæ ingentes duæ. Ex earum Epistylis prædiues Ar-
 cus, ab cuius initio Tigillum hinc illuc transuersum ibat. In
 Tigilli vmbilico flosculus, in quo magni Cor Regis inseri- **Cor ibi deponitur.**
 tur. Hęc eius sedes non perpetua, quia nec satis digna. Ap. **1610. 71.**
 parabantur Vrnæ denis millibus aureorum, & Templum
 eius honori, cuius ère ceperat. Sed Cor, amoris Regij pignus
 in Socios, non securitatis fuit. Tanta innocentia nostræ
 testificatio obsoletas vexationes resuscitat. De Principis In-
 stitutione Liber ab Aduersarijs profertur ad Regis vindic-
 tam, & Senatusconsulto crematur. Authoris nomen Iude-
 ces prefferant: at euulgauere aduersarij, tanquam suo ipsius,
 & Sociorum omnium sensu scribentis. Odiosarum rerum
 contagia facile proferuntur. Contrà asserit Cottonus pu-
 blicato Typis libello. In quem mox volumina Aduersarij **Aduersarij**
 conferunt. Aceratum Anticottonus, amarissimi fellis Sa- **1611. 72.**
 tyra. Latinè etiam prodijt. Lixiuio diligit Gretzerus. Regi-
 na Regis Ludouici Mater & Moderatrix, ne vtrà tendere-
 tur, cauit. Cottono Filij animam credit ad religionis officia
 formandam. Socijs autem Parisiensibus Scholas aperiendi
 ius dedit. Contrà insurrexit Academia; diu apud Senatum
 dimicatur. Nec adiudicabitur nostris possessio, priusquam
 & serò, voluntas iussoque Regis accesserit.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T X X X .*De Expeditionibus sub Claudio Reliquis.***§. 1. Intra Europam Aliqua.**

*Socij in Indianum sicut
62.*

1602. 63.

*Bened. Herbeſſus
Pet. Mich. Brilmecker.*

*Polonorum.
Moschonitica &c.
1606. 67.*

Styrifex dixerit.

*Hungarice.
Quinque-Ecclesiensiſ.
1614. 75.*

Arum numerus minor ardore. Prohibebantur, aut retardabantur Obstaculis Hostium, aut auerte- bantur in Indias. Duos & Sexaginta Socios Olissi- pone Goam Nauigatio una submisit. Ij ex omni Europæ Gente constabant. Nec illam deserebant alij, quando fas aut necessitas vocaret aut retineret. Benedictus Herbeſſus magnam vitæ Partem, Polonicis, Lithuanicis Expeditioni- bus, Wesphalicis Petrus Michaël Brilmeckerus triuere : ambo scriptis & Lethi genere, vel testimonio nobiles. Ve- neno Michaël ab Hæreticis haud semel præbito perijt. Be- nectus flexis humi genibus, proximè quām exspirauerat, inuentus est. Neque feruidè minus eius Posteri in vicinas se- fe Prouincias effudere : in Hungariam, Silesiam, Voliniam, Moschouiam. Maximæ spei hæc erat : quando in Demetrij Principis comitatu. Ab exilio reductus in Imperium Basilij Patris, calidè restituebat sua cum autoritate Religionem. Ad hanc Socijs, Germanico ad eam Satellitio vtebatur. V- trumque à Moschis ad iniuriam Gentis acceptum est : & Principis cæde vindicatum. Felix si moderatione Sociorum consilia audiisset. Machinam ingentem per inæquale solum prosternas, si violentè impuleris. Croaticas, Dalmaticas, Dacicas, Styriæ Patres iniere : & nouâ Croatarum Metro- poli Zagrabiz posuere sedem. In Italiam quoque cum Ar- chiduce Ferdinando ; in Hispaniam, aliaque Regna cum Maria eius Matre Filias ad Reges nuptui ducente. Nec Si- gismundus Marię bis Gener, per Polonię facile absque So- cijs ibat. Hungaricas hinc Poloni, inde obibant Austriaci. Atque per eas, Quinque-Ecclesiense quoque Oppidum incedere, & vltro, quod mirere, à Turcis euocati. Maho- metanos

metanos prodigia, quæ nostri Alsiliinduz per cereas Agni effigies patrarent, excitaüre ad postulandum. Eadem optabant, & à præsentibus obtinauere: Dæmonis quoque de Tribunorum aliquo depulsionem. Simul nostrorum operâ vtuntur Catholici, qui circum erant aut habebantur. Sed & diuersissimæ Sectæ Hæretici. At horum aliqui, proditionis eos accusant, quorum authoritate, suam accidi querebatur. Accusationis vanitas patuit. Et depulsioni Sociorum, etiam Hæreticorum alij, etiam Bethleemus Gabor intercessit. In Transiluanicum huius Regnum inibant sensim, nec multi simul Socij, nec aduersarium experiebantur, dum eum ambitione egit in transuersum. Haud minus, occiso quamquam Demetrio, Moschi deserti sunt. Redibant ad illos Socij, & imbrum more, succum instillabant Romanæ Religionis. Quidam eo adspersi, vulnera Græcanici Schismatis permisere, offerentibus se Medicis, curanda. Extra Discriminis metum inter eos Socij versabantur. Smolenski per Polonum expugnatio securitatem quoque præstabat. Periculosiores Caroli Sagerij, & Iacobi Salesij per Galliam excursiones Gallicanae. fuere. Hunc Turnone cum Guillelmo Saltamochio peremere Caluinistæ, carnis per diem Sabbati, abstinentem. Sclopoo, & ensibus Iacobus, Pugionibus Guillelmus transmissi, ad Palmam optatam. Eius gratiâ Iacobus ibat in Indiam si Claudio siuisset: Guillelmus autem irruerat in Iacobi iam iam perimendi complexum, ne eam solus obtineret, obse- 1593. 54. crans. Et eâ inter moriendum velut acceptâ, manus in Crucis formam pectori appressit. Sagerium Turnone leatum, haud ignobile Fatum extinxit. Veneno, vt fama est, 1596. 57. Chalaconij à Caluinistis quoque procuratum. Sic erant Tempora. Post restitutis Galliæ Socijs, & extra eam à Gallois Expeditiones suscepctæ sunt. Constantinopolitana atque Canadensis, Henrici Regis authoritate & sumptu. Illuc instituta dudum Sedes nutabat, Catholicorum quoque calumnijs. Firmata per illum est, & simul in Colchidem Ludoicum Grangerium amisit ad iuuandos Mingreliaæ Christianos. Canadensem, seu Franciæ Nouæ, ad Americæ Oram 1614. 75. Burdiga-

Colchidensis.

280 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
Canadensis Decreta.
1609. 70.

Abrupta.
1610. 71.

Resumpta.
1611. 72.

Tandem procedit.

Desinit.
1613. 74.

Hispanice.

Burdigalenses Socij petiere: concessit Henricus, Petrus Biardus, Edmundusq; Massæus obtinuere. Canadam appellant à Flumine, Nouam Franciam quasi à Detectoribus Francis. Prope anni centum inde fluxêre. Regis Francisci Primi auspicijs detecta proditur. Nulladum Indigenis Præsidia salutis. Vnus antea Sacerdos Iosæus, haud Socius, nec diu apparuerat, octingentis circiter Christiana Lege & Baptismo præproperè tinctis. Illo mox in Galliam reuerso, affusæ sibi aquæ modò meminerant: Crucis formandæ vestigium tenuerunt; cetera euauêre. Fluxos colores Lanæ citò deperdunt. Concessam illuc Expeditionem, Henrici obitus abrumpit: Redintegravit Regina Ludouici Regis Mater ac Tutrix: in ipso limine sistere conatus est Cacodæmon. Vnica nauis eo anno solutura erat in Canadam. Et pertinebat ad Mercatores Dieppenses duos, Socijs religione discordes. Itaque admittere eos solebant in nauim. Pars eius ab illis empta est Collatitio ære Aulicorum; Regium Canadæ Portum quanto navigationis mense tenentibus. Obex hic eis plurimus ad Gentis culturam. Ignoratio linguarum, Penus & cōtubernij cum milite cōmuni, Cibariorum defectus, Discordiæ Galorum, denique Anglorum incursum. Præcipuos Obices sustulerat Regina, missio in Annum Socijs commeatu, & facultate & nouæ Gallis Coloniz, & nouæ Socijs figendæ Sedis. Simul ad condendas supellectile Fabrili, & ad propugandas, Bellicâ. Sed & duorum subsidio Sociorum. Noua de S. Saluatoris nomine Sedes dicta est. Vix assurgentem, è Virginia irruperunt Angli, & tum hanc, tum Regij Portus veterem euertere. Gilbertus Thetius subsidiariorum alter Sociorum, nouam armis Coloniam propugnans occubuit. Alter Quintinus & Sacerdos cum Biardo & Massæo captiæ decimo infortunij mense, remissus est ab Anglis in Galliam. Præcipuus Biennalis Expeditionis fructus, Monbertouius Senex. Christianæ mori doctus à Socijs est; at Christianæ vivere, Indigenæ, nec multi. Pueris pluribus vita immortalis Baptismo affusa est, mortali fungentibus. Hispaniam vtramque suam percolebant Excursionibus Hispani: ad vicinas quoque

quoque Europæ Insulas, & Africæ littus obiectæ crebro pro-

gressi, semel infortunio ingenti. E Balearico Portu soluerat

Algeriū Deni. Ad instituendos redimendosq; captiuos ibāt,

ipſi mox captiui. Simon Dongerius mari deprehensos om-

nes comprehendit, & Algerium adducit. Perducere nifus

est & ad Mahometem, aut Lutherum, spe libertatis oblatā.

Dulcior eis visa est seruitus Catholicæ Religionis, inter gra-

ues ærumnas. Et venditi ab eo Turcis durissimam seruie-

runt, squalorem, inediam, verbera experti & illecebras ad

infanda. Litrum & amplius & celerius sperabant Domini,

à captiuis indignius vexatis. Nouem ferè aureorum millibus

stetit. Felicius Fortunatas ad Ipsulas Sociorum quatuor Ex-

peditio successit. Ducebat Episcopus Dięcelim secum om-

nem inspecturos. Admiserunt Indigenæ perbenignè: & di-

uiserunt inuiti. Attinere prohibiti, redditū saltem sponsione

obligarunt. Consuetis per ipsum Lusitanæ Regnum, per

Angolanum item & in Materiam, Tertiam, & S. Michaëlis

Insulas, par vix erat Lusitana Provincia. Domicilia ibi certa

obtinebat: in Indiam quoque & Brasiliam supplementis

exhausta. Ad Caput viride Expeditio, nouum onus accepit.

Insula est Gorgadum vna, atque præcipua. Socios eò postu-

lavit Philippus Rex III. à Claudio. Misit hic Balthasarem

Barreiram Angolanâ commoratione, & prodigijs nobilem.

Nec senium retardauit, quin alacer Socios ternos duceret

in conatus Cacodemonis aduersos. Olissiponensi Portu solu-

turo remora obijcitur, Hominis, cuius nauigium erat, graue

ab Hostibus discrimen. Ad ipsum Insulæ Portum appulsoſ

fēda tempestas. Eā nauigium ferè absorptum est. Atque

intererat Satanæ, Socios arcere qui in eius vim & fraudem

Indigenas erudirent. Italiz Socij in omnes propè Expe-

ditiones sparsi sunt. Angusta erat eorum ardori sua Ita-

lia. Ad Maris Ægæi Insulas iuere iussu Clementis VIII.

ad Chienes Christianos operâ iuuandos; reducendos au-

tem Aduenas ab Errore Græcorum. Et prouidi Ponti-

ficiſ votum largè expletum est, collocatâ Societati per

Chienes Sede. Nam eos Turcæ viuere Christianè finunt:

& Tēplorum exſtructionem, pretioſaltem, obtinere. Vnum

Annus

Christi. Societ.
Algericis Infortunata.

1608. 69.

Algeriana.

Ad Insulas Fortunatas
1614. 75.

Ad Gorgadas.

1604. 65.

Chienſis.
1595. 56.

282 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

Naxensis.

1612. 73.

1600. 61.

Expeditionum Asiaticarum Meridionales.

1598. 59.

Meliadorensis gemina.
1599. 61.

nobis erectum est, ad publicæ Religionis officia : Latinas ad Disciplinas Scholæ item duæ , Adolescentiæ gratiâ : Sodalitia etiam quina, inflammandæ magis virtuti. Laudavit Constantinopolitanus Patriarcha; & Chienſis Episcopatûs Metropolitam iussit Socijs opem adferre, & palam honorem benevolentiamq; testari. Eadem salutis præsidia petierunt ab illis vicinæ dudum Ipsilonæ. Naxus maximè ardenter, & tandem euicit. Præsentibus Sedem obtulere; & discessuriš vim aliquā obstruxere ad retinendum. Authoritatem quoque interposuere Turcici Magistratūs. Quin pro reuocandis, litteras Romam suas ad Claudiū Aquaviuam, Cardioalem Bellarminum, ipsumque Pontificem Paulum dedere. In alijs Europæ Insulis, necessitatibus plus atque periculi. In Borealibus plurimum. In Angliam, Scotiam, Iberiam suam quæque Gens, ibat. In hac magis Catholicâ, maior quam alibi quies, sed quam mox Bella, ad extremum inprospera turbarunt.

§. 2. *Extra Europam, Plurime.*

Plures nimirum primo Seculi Decimi-sexti Decennio, quam totis triginta vel antecedentibus vel consequentibus Annis. Eas adiuuabat Philippi III. Regis authoritas. Et Margareta Regina, Ariæ Saldaniæ, designato Indiæ Proregi, soluturo Olissipone Goam, à Societate suscipiendas maximè commendauit. Et valuit ea iussio apud Hominem nostrum amantem, & Socios iam nouem secum auehentem. Asiaticarum Boreales Expeditiones eius auspicijs, vel impetravit, vel ipsem obiit Nicolaus Pimenta Societatis Inspector. Meridionales Ecclesiæ Biennali Excursione iam ante obierat Cocini, Porcæ, Colani, & omni Orâ Piscariâ. In uno Trauancoris Regno, ternas & tricenæs: Tutucuripi, Neophytes religione præstantes. Florebant omni virtutum laude, felicia Henrici Henricij germina. Annis tribus & quinquaginta illos excoluerat, à Xauerio ibi constitutus pro Antonio Criminali. Demum & serò senem vita defecit. Meliapore Opera duo præclara; Seminarium, Badagarum, & Malabarum Pubi positum à Pimenta: à Socijs eò cum Alexio Menesio Archiepiscopo Goensi profectis, reconciliatio Georgij Archidiaconi cum Schismaticis S. Thomæ Christianis.

stianis. Dudum illis Episcopos Babylonensis Patriarcha Nestorianos dabat. Ac nuper Mar. Iosephum, Mar. Abramum, & Mar. Simeonem eiusdem dignitatis Competitores. Omnes de Hæresi suspectos, & comprehensos, Menesius miserat in Europam: Iosephum Olissiponem, Romanum alios ad dicendam ibi causam. Mortuo demum Abrahamo, Georgium illi Ecclesiæ Administratorem imposuit, nuper Alexius, donec Catholicum Romanus Pontifex Episcopum designasset. Sed haud eruditio satis, à consilijs esse iussit Francicum de Rossis, & Stephanum Britum Socios. Et subinde Francisco, loci Insulas dedit. Menesium ipsum primò, tum pro eo Francicum Schismatici postularant à Clemente VIII. Philippi III. Regis interuentu. Menesium Goense Pedum obtinere Pontifex; Meliaporitanum autem seu Angalamense, accipere Francicum iussit. Gaudebant & Lusitani, Discipulos Apostoli Thomæ, vni, ut vocant, Apostolo regendos tradi. Pacem haud secus in alias terras reduxit Pimenta. Et diu quæsitam armis, Naichum inter Madureum & Narsingz, qui & Bisnagz, Regem. Reductæ Præmium, promulgatio Christianæ Regis, substructioq; Temporum. Eadem Obo, & Papus, Reguli; & Chaudegrini Rex, Simoni Sa Socio concedunt, & consilium Indigenæ promouent, adiectione Fundorum. Et multò propensissimè Calècutij Rex Zamorinus. Nouis eum officijs conciliaverant Socij. Additi fuerant Lusitanorum Caltris in Cugalem Zamoriai Hostem cunctibus. Et simulatum formitem illos inter & Regem oppresserant. Templum apud se vnum, & in Regno quaterna condendi ius dedit. Ei vtiles erant Socij, Iacobus præsertim Fenicius: Hollandi fœderis apud Regem debortator, idemque Lusitanos inter & Calècutios restitutor Pacis, violatæ iniurijs. Baptismum refugiebat Mahometanus Rex, postulabat cum Filio Regina, haud impetravit subitario prohibente nimirum Fato. Haud expeditionum aliarum multæ aliter successere, solis nimirum Indigenis prosperè. Eiusdem Fenicij Tanonica; Briti Malleanica; Trauancoria Emmanuelis Vegæ, &

Annus
Christi. Societ.

Franc. Ross & Socio Epis.

Christianorum S.

Thome.

1601. 62.

*Expeditione Caſtreñis
in Cugalem.*

Calècutia.

1604. 65.

Tanonica.

Malleanica.

Trauancoria.

284 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.
Madurensis.*

Ceilana.
1603. 64.

*Bengalensis.
Peguana.
Sionensis.*

Molucenses.
1600. 61.

1606. 67.

Malaccensis.
1605. 66.

Andreæ Bucerij. Inuitabant Socios Reguli, condebantque Tempa, & suos ad Christi Legem pellicebant, quò non sequeretur ipsi. Æternæ Felicitatis remoras egrè tēporaria submouet. Madureana Roberti Nobilij, & Ceilana Sociorum sex prosperrimè, sed per aduersa. Misérat eos Prorex, Archiepiscopus Goensis & Episcopus Cocinensis; consistere Philippus Rex iussit, & dimidiom Insulæ suscipere colendum, dimidio Franciscanis relicto. Impares erant ad culturam nouem ibi Regnorum. Bengalensis, Peguana, Sionensis Bellicos inter strepitus initium & progressum habuere. Fructus earum, haud sicut fulgere progeniti Flores, evanidi. Molucenses viginti minimum annis quiēvere, Lusitanis per Saracenos Indigenas Ternatens Arce, Amboinum Tidoremque depulsis: Abruptas redintegravit euentu Pimenta diuerso. Malacâ Christophorum Vegam & Vascum de Cugna Socios primùm, mox & quatuor alios opportunè submisit. Aduenerant Amboinum solatio sex Patrum dari-ter ibi viuentium, & curantium reliquias Christianorum paucas. Campum, iam appulsi habebant angustum. Laxauit Hurtadus Mendoza, Classem Malacâ, & Socios aliquot eodem adducens: Ittumque & Varanulam Insulas eripiens Barbaris. Hollandi cum eis fēdus viresque iuxterant. Simul iam operam fundebant Socij, simul contraxere, dedito Hollandis Tidore atque Amboino. Quies iniucunda non longa. Philippinas ad Insulas delati, redière cum Castellana & Lusitanâ Classe: & expugnationis Ternatinæ Adiutores, fructum participauere victoriæ: In omnes iam Molucas ad fructum liberè prouecti. Amboinum, Morus, Cauripa, Sion, Bous Insulæ, prima eorum cultura. Tulus, Morataus, Sanguinium, Regalarda, ad eam vltro se obtulere: & fructum fecere, quando præparatæ desiderijs. Malacenses cursum tenebant prosperum. Vna Ioannem Abreuium, & Blasium Pereriam Socios inter prospera occidit. Inerant vni Lusitani carum Nauium, in Hollandicas & confederatorum decem Regum plurimas, Malacam arcte cingentes. Hollandicarum vnam, & ardenter iam tenebat Lusitana,

sitana, sed vi|ix
| |
 flamas ab ea concepit. Abreuius in cymbam euadit, & eâ per vorticem in Prætoriam Hostilem a-
blatâ, Pater sclopo traiicitur. Nauis ardente Blasius antè pe-
rierat. Paribus vtrumque damnis pugnatum & discessum
est. Chinenses, successus quoque diuersus exceptit. Prima
Ricciij è Xauceana in Nanhiniam urbem, Indigenas Christo 1592. 53.
quidem aliquot, at Sedem Socijs peperit nullam. Nanqui-
neofis plus promittebat, quando ad urbium Regiarum al. 1595. 56.
teram, & sub Sceilani auspicijs, ad concilium Bellicum
euocati Pequinum. Altera hæc est Vrbium Regiarum. Sed
Riccius expulit Magistratus: Deus solatus est, se ostendens, & in vtraque Regia vrbe Propitium se fore promittens.
Nancianum Matthæus Nanquino rediens deflectit. Chiam-
siensis Provinciæ Metropolis est. Ibi Arte memoriæ, & Zo-
daci distinctionibus, tum de Amicitia Libello deliniti è san-
guine Regio Principes, Sedem ei iam nouam impetrant.
Pequinensis maximè erat in votis. A Guano primi Tribu-
nalis Præside procurata est. Promota autem à Nanchineosi
Prorege. Vtrumque Riccius conciliauerat officijs & donis,
conciliaturus & eâdem arte Regem. In urbem Guanus tan-
quam à famulitio suo binos, Riccius & Cataneum nasi
perduxit. Confectis negotijs egresso, egredi & Socios Pequi-
no oportuit. Ædibus eos recipere volebat nemo. Iaponas
suspicabatur, quibus iam Hostes erant. Nanquinum reuerso
certū est Pequinū rursus tentare. Nam & Nanquini & Sucei,
Sedes insperatò ei oblatæ sunt ad habitandum. Redijt ita-
que Pequinum cum ijsdem alijsque muneribus ad Regem.
Comites ei P. Didacus Pátoia, ac Sebastianus & Emmanuel
Frates. Expeditio processit, quando Deo nixa. Nec euersa
est rapacitate Eunuchorum, muneribus inhiantum, adeo-
que accessum occludentium ad Regem. Quin hic sponte
respondit accepto sex abhinc Menses Libello Sociorum, &
muneribus captus est ad eos vltro & in Regia vrbe retinen-
dos. Horariæ sonantis Machinæ regendæ, & Clavicordij
pulsandi modum, Eunuchos iubens de Socijs discere. Tum *Sedes Pequinii ampli.*
Ius concedens perpetuæ ibi Sedis figendæ, & censum ad vi- 1610. 71.

Annus

*Christi. Societ:**Chinensis,**Nanchianensis, Ricciij.*

1592. 53.

Nanquinensis.

1595. 56.

*Pequinensis, Ricciij at-**que Lazarri Catanci.*

1598. 59.

*Altero eiusdem Pequi-**nensis cum Iacobo Pan-**toia, & Fratribus**dwobus.*

1600. 61.

286 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Iaponice.

1598. 59.

Procedunt.

Retardantur.

1603. 64.

1605. 66.

1614. 75.

Excursiones Goane.

1602. 63.

1603. 64.

ctum menstruè. Demum sublato viuis Riccio , villam eius sepulturæ suburbanam & amplam conferens. Vanlias appellabatur , Triginta & octo Annorum Rex. Patronos quoque Paulum , Martinum, aliosque Doctores & Indigenas haud paucos eadem Expeditio , & Christianæ Legi & Socijs aduexit. Iaponicæ quasi per tenebras ibant, & pede furtiuo. Prosperauerat eas Taicosamæ fatum , & Dayfusamæ in Socios amor : Fyeorium illius designatum Heredem, regentis. Sed Principum in ipsum, ac inter se simultates, remoram attulère iam ceptis. Ioannis Montani Oyania Christianos tricies mille peperit semestri. Lateuxira breui quinies & vicies mille. Plurimos ceteræ. Et aduehebantur ex India Operæ , vnica nauis deoꝝ & quaternæ ; Centenæ & vicenæ iam ceoſebantur , sparsæ Expeditionibus permultis ad Christianos , Taicosamæ vexationibus vacillantes. Bella interuenere : & Francisci Bungensis Regis , & Augustini Mors : & vexationes nouæ Expeditionibus aduersæ. Fluminum cursus feruida & diutina retardat Æſtas. Illarum quies in Imperio penitus nulla. Fingenses Canzuedonis Edicto turbantur. Arimenses , Suringanæ , lendenſes , Ozacenses , Cubonis : Antè Dayfusamæ , nunc Imperij successu , vetus & excelsum nomen è merito resumentis. Sed illustrem famam Imperij inuasione, & Edictis in Christianos corruptentis. Eius exemplo Amacuzanas Tarabaza , Amangucianas Moryus , Farimeſes Ditionis Princeps ; Sed vniuersas nouis & rigidissimis demum prohibitionibus idem Cubo repreſſit. Non aliæ ijs parciūs & infeliciūs Expeditiones ibant. Non aliæ fortunatiūs Goanis , adiumento Indici Proregis. Tantum ad religionem, authoritas Politicorum Magistratum valet. Quò propior est ; eò illius res certiūs tendunt. Motus circa cor , vegetiores , quām circa remotas Partes, sunt. Sexies mille & sexcentos, ad Goam Sociorum Excursiones Christo acquisiſuere biennio. Vna Bazaino Goam suscepta, Vincentium Aluarum cēlo transmisit. Ad Dabulliam Oppidum cum Socio comprehensum, Saraceni capite multauere. Deum precabatur ad Proram, quando comis vi-
ctima

&ima impuro Mahometi cæla est, Sacram Pseudoprophe- Annus
 tæ lucem illi agitabant. Truncum Corpus in vndas abie- Christi. Societ.
 &um, numquam ad Mortarium adspectum emersit. Mo- Vinc Alvaricades.
 goriam autè tutius inierat P. Hieronymus Xauerius, & 1606. 67.
 Patrui Francisci virtute, & propriâ notus. Ei comites addi-
 ti P. Emmanuel Pignerus, & Benedictus Goes Frater, an-
 tea miles. Sed ad Iesu militiam Trauancore eiusdem lacteis
 Pueruli lacrymis adductus. Ante Deiparæ Iconem fundebat
 preces, scelerum suorum veniam exposcens. Lacrymari ce-
 pit Benedicti dolore in vno Matri Divinus Pusio, colla-
 crymari suo Benedictus, & ei se tradere adeo tenerè inui-
 tanti. Cum Hieronymo, & Pignero Lahorem Mogorice *Expeditione Mogorica*
 Metropolim quinto Mēse progressus omnia inuenit, præter Tertia.
 Regem qui aduocarat. Hic ille est Echebar cōstanter incon- Hier. Xauerij.
 stans. Tertiam hanc, vt ingenuo impetu procurauit, sic solitâ Emm. Pigneri.
 in vitiū procluitate infructuosam fecit. Libido, Leuitas, Diui- & Bened. Goes.
 ditatis affectatio, ceptis salutaribus obnitebantur. Religio-
 num omnium cupidus captator, nullius cultor obijt præ-
 terquam Christianæ. Sed colebat, quam seruare nollet, nisi
 suo arbitratu mitigatam. Eius rigorem, aliarum laxitate mol-
 lire conabatur demens, & monstrum condere, vñâ præser-
 tim Polygamiā fēdum. Paternæ Filius inconstantię vt Im-
 perij, sic Heres fuit. Quamquam, & obseruaret Socios, &
 Auream Crucem gestaret ē collo. Illis nuper Franciscus se
 Corsus addiderat, Goā eorum leuamento profectus Eche-
 baris accitu. Subduxerat autem se Goësius ad Proregē Iadię
 ab Echebare Legatus: & Liberis Lusitanorum donatus haud
 paucis, Goē mox Baptismo tingēdis. Eā Expeditione egregiè
 perfuncto, magis molesta imponitur à Prorege, Archiepif- Cathayæ Benedicti.
 copo, & Societatis Indicē Pr̄fide. Exploratio nimirum Ca-
 thayi, sitne Regnum aliud à China: reducine Romanam ad
 Ecclesiam possit eius Incolę Christiani. Iuit Armeni habitu
 cum Isaaco Armeno, Leone, & Demetrio Gr̄cis, singulis 1602. 63.
 attamen Christianis. Quinqueonio peregrinatus est in-
 cognita inter loca, & solitudinum cruentas; Saracenorum
 inter atque Barbarorum Regum, Pr̄donumque vim atque
 insidias:

288 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

*Dic̄t̄is Gasp. Suarij
& Petri Pasij.
1600. 61.*

*Aethiopica eiusdem
Pasij.
1603. 64.*

*Ant. Fernandij
& Franc. ab
Angelis.
1614. 75.
Lad. Azebedij,
& Laur. Romani.
1605. 66.
1607. 68.

Monomotapica.
1608. 69.*

*Angolana.
1606. 67.*

insidias : etiam desertus à duobus Græcis. Ad longissimum Sinensis Imperij murum , Peregrinationis , & vitæ finem fecit. Moribundo Ioannes Fernandius adfuit, ad infirmum Pequino amissus à Riccio. Diepsis crebro suscepta est Aethiopici transitū gratiā , ideo & odiosissima Satanæ , & oppugnata diuersè. Gaspari Suario iam abeunti pedes obrigescunt; Petro Pasio, Suarij Socio, Bos vulnus infligit, nauis retrocedit vento repente conuerso. Inspector Pimenta , & Expeditionis author turbine demergitur ; & vix demum emersit. Inde Abassinæ sunt resumptæ. Prima per Pasium, olim dum eas tentat , cum Antonio Monte-Serratenſi per Turcas in vincula protractum , detentumque durè sexennio. Nunc Armenum mentitus, prosperè penetrat se, & comitatus à Turcis. Aduentum gratulati, Melchior de Silua, Indigenæ Christiani , & Malasequedus Imperator. Sed ante omnes Leo, Aethiopiam ingresso præter naturam blandiens. Impar iam erat illorum votis, ceu imbriculus aruo immenso , & dudum sitienti. Auxiliares Antonius Fernandus, Franciscus ab Angelis; tum & Ludouicus Azebedius , & Laurentius Romanus accessere. Illi Armenâ , hi Arabica in veste , vtrique in comitatu Turcarum. Subsidium opportunum Populis Dominum crebro mutantibus vñâ Religionis causâ : Iacobum , Sauenquilibrium , Sazinum. Religionis hic Romanæ Propagator : tum sponte tum Sella-Christi fratris impulsu. Malasequedi nomen tenuit Abassinis Imperatoribus commune. Monomotapicæ & Angolanæ causam Seditio dedit; Monomotapicorū, in Regem; Angolanorū, in Lusitanos. Monomotapicus Rex subsidia de Prorege Iodiæ poposcit; simul Sociorum submissa sunt Franciscus Suarius, Iacobus Rodericus , & Paulus Rodericus Adiutor : Simul Mozambicanæ Sedis constructio cepta est. Angolanos domuère Lusitani; Christo adiungi Philippus III. Rex optabat. Socios itaque petijt; & milic Aquauina Franciscum Gossium , ac Eduardum Vazium, & Antonium Barrium fratrem. Maris fluctibus elapsi , in manus incident Hollendorum. Ab his impositi destitutæ velis

velis navi, per tempestates Loandam tenuere. Setra-Leonensem int̄q̄ri p̄ obibat Baltasar Barreira, e Capite viridi profectus. Et Regem solers animarum Venator breui ad Baptismum perduxit. Nomen Philippo datum est. Eum Proles quaterna, & Fratrum par securum est. Pagonensis, Buréensis, Torenensis, Fatemensis, Loguenensis inclinabant ad sequendum. Potentissimus omnium Benensis iam iam sequebatur, sed adulationibus retro actus est. In Jacobeam Insulam curas Barreira conuertit. Simul aduentienti tendebatur Indigenarum manus, & ipse obuios quisque vel à Mahometo vel ab Idolis, vel à peccatis traducebat ad Christum, & integrā sceleribus vitam. Brasilicas inter, Gaymuranā cæ- p̄it Fēmina, promonit Dominicus Rois, domesticus Collegij Bayēsis Adiutor. Illa Lusitano seruiens, ad suos noluit redire, nisi ut reduceret ad urbem & notitiam Numinis. Reductos 1600. 61. Dominicus erudiebat, Patres expiabant. Barbara Gens est: & crudelissimas Ferarum, subinde infirma constringunt via- cula. Carigios Ioannes Lobatus & Hieronymus mitigauere, Indole magis quam motibus asperos. Et tractari se sinebant, quoties præsertim, inopia, ærumnæ, Patrum laborem ho- nestabant. Asperiores Tapuyas Franciscus Pintus, nec præ- ter desiderium expertus est. Feritas, illicium feruido Seni ad Tapuyensis. pergendum. Ludouicus Figueira Socius eum & Neophyti 1607. 68. comitabantur. Immo præcesserant ad eliciendos ē monte Tapuyas ad Catechesin Patrum. Propior erat & monti & morti Franciscus. Eum fustibus trucidauere Barbari per Neophytorum necem. Ludouicus fugâ in nemus evasit. Peruanas diutissimè administravit Alphonsus Barzena. Obitus P. Alphonsi Barzenae. Linguas sex diuersas unus callebat. Et velut in Præmium, moribundo Pueruli IESV imago locuta est. Eam alloqui solebat Senex, & nutu indicauit Infirmorum Præfecto, eam ut lecticæ appenderet. Sed ipsamet eō se transtulit, iace- tem solatura. Ad illius notitiam, Tucumanorum millia fe- na perduxerat.

Annus

Christi. Societ: Serra-Leonensis,
Balthas. Barreira.

Eiusdem Iacobea;
Alegans,

Iolona;
Cacbeonensis,

1607. 68.

Gaymurenſis in Brā-

silis. *Dominici Rois Adiu-*

tort.

1606. 67.

Carigens.

1607. 68.

Tapuyensis.

1607. 68.

Cedes P. Francisci

Pinti.

Obitus P. Alphonsi

Barzenae.

Oo

CA

Annus
Christi. Societ.

C A P V T X X X I .

Claudij Aquavinae Obitus.

AYEMES HAUD PAUCAS CATARRHORUM CÖPIÄ INFESTAS
Fenserat imbellè senis corpus. Initium supremæ, fo-
lito mitius; anni autem vertentis, lethale magis
quam molestum extitit. Per dies tantum septem attinuit
morbi vis: neque iacentem perculit inopinus nuntius mor-
tis. Moribundum Cardinalis Bellarminus invisit interro-
gans, quam cupidus esset immortalis vita. Respondit infir-
mus Diuorum Ambrosij & Martini verbis: immortalē sibi
in votis, nec mortalem admodum in fastidio esse, si qui-
dem è Numinis gloriâ. Tum paternam sibi precationem po-
stulat Cardinalis, Pontificiæ magis sollicitum. Rogatus hanc
per Internuntium, Aquaviæ nomine, Paulus V. largam per
Pauonium Cubiculi Magistrorum remisit. Quin rem sacram
in meridiem optimus Pontifex differt, demortui gratiâ fa-
cturus; si mors antè euenisset. Interea quod petierat, sibi im-
petrarat Bellarminus; & Societati Vniuersæ, Patrū præcipui.
Sacramentis munitus, erexit ad hoc officium postremum,
& animam, & dextram infirmus. Postridie facultate loquen-
di, mox & spirandi, ac vitâ privatus excessit. Iusta per-
soluere Cardinales Bellarminus, Borgia, Lancillotus, Za-
pata, & Commissarius Franciscanorum Patrum Supremus.
Pheretrum vi submoueri per Socios debuit è Templo, &
densissimâ Hominum turbâ, & impetu flores adspergen-
tium, aut rapientium adspersos: Quin, & præcientium
vestimenti, aut corporis segmenta. Communi aliorum
Generalium sepulturâ conditus est, alter Societatis Parens.
Genuisse Ignatius, educasse Claudio, per Vrbem diceban-
tur. Mox demortui Chiographum soluitur. Eò Ferdinandus
Alberus Germaniæ Assistens, in Vicarium designabatur.
Comitia igitur in proximum indicit Nonembrem.

1615. 76.
31. Ianuarij.

C A-

C A P V T X X X I I .

Annus
Christi. Societ.

Status Societatis.

Meridie Vesper s̄epe serenior est. Sic Clausula Præfecturę Claudij, pulchriorem quām aliās vnoquam huius Militiæ speciem ostendit. Capitum vniuersitatis 1615. 76.
Socii supra 15000.
Domicilia 550.
Provincie 33.
 millia tredecim, in Domicilijs quingentis & quinquaginta, Provincijsque tribus & triginta. Plerarumque Provinciarum idem vultus, qui tranquillantis se Maris: at non drepente. Fluētus remurmurando subsidunt. Quo sicubi lentescunt, violentius alibi exēstuant. Ita quarumdam Pacem, aliarum tempestas obtundebat. Tamē præterquam Italicas quinque, vix ullam, stabilis quies continebat. Fluminum ingentium capita placidē promunt se, progressiones strepitū, & per cautes feruntur. Polonicas duas Belli vis, & inde pestilens aura: Quatuor Germanicas, H̄ereticorum in Catholicos inita Hallis, Hilbrunne & Heidelbergae fēdera obturbarunt: Post, Bohemorum in Præsules, motus; Matthiæ Cēsarī liberis orbi senium; Consanguinei denique Ferdinandi Archiducis, odiosus H̄ereticis amor in Socios; & inuidiæ patens, maioris spes fortunæ. Belgica in duas, Gallo-Belgicam, & Flandro-Belgicam secta tres abhinc Annos erat uno discrimine linguarum. Et placido cursu ambæ procedebant per Induciarum Archiducem Albertum inter, & confederatos Ordines, quietem. Philosophicarum Leodij Scholarum ad Humaniores adiunctio, Duacensisbus grauis incubuit. Sed abruptis illarum iōitijs, h̄e persistierunt. Propria æuo contouersia; quæ & Francicam diu exercuit. Dum pendebat Gymnasij Parisijs pandendi negotium. Speciosa Sociorum; & apud æquos facilis impletatu causa, quia de vindicando veteri iure. Olim eo, nondum Galliā expulsi fruebantur. Postea Lutetiæ restitutos eodem rursum donauerat Henricus Rex, & marito assentiens, Ludouicū post Tutrix, Regina. Nec sponte id suā tantum, sed & duorum

292. Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.
Hispanicarum Felix.**

Item & Lusitanice.

Et Africanae Societatis.

Regni Ordinum postulatu, ad Academiæ pristinum decus. At nondum suffragator accesserat Senatus Regis supremus. Moras aggerebant Aduersarij, quas breui Ludouicus Rex diruet. Aggressit, & magnas Salmanticensi Archigymnasio, Margaretæ mors Reginæ. Trecentis illud Capitibus moliebatur ingentis animi, & consilij Heroïa. Ducentis, è Germanica præsertim Gente, Adolescētibus ad disciplinas alendis; tum Magistris ac Famulis, vniuersè centum. Vtrique Orbi inuentum vtile. Nam eruditæ ad Germaniam, & Indias discessissent in Idololatriam, & Hæresim. Immaturâ religiosissimæ Principis morte optimi facti pars concidit. Partem adstruxit Philippi III. Regis benignitas è Coniugis voto. Huius certa mens erat. Testamento dudum octoginta aureorum millia legarat Salmanticensi Collegio. Puerij tempus, & mortis periculum interuenit. Itaque per Codicillares Tabulas tantumdem addiderat. Sed erant ex sine robore, quando infrà puræ, & sine sigillo testantis. Supplevit amantissimus, & Coniugis, & Societatis, Rex; & Summam vtramque, demum addixit. Ipse & Regina Salmanticensis Collegij fundatores dicti. Noua quoque iam fundato appellatio à Sancto Spiritu, è designatione Reginæ, quamquam dos eâ angustior. Tria, & viginti annua aureorum millia cogitarat, octo conflata sunt. Iam in Cracoviensibus Scholis adhuc turbatio. Hanc Socij, sed serò component, quibus pacis, quam iuris sui seruandi potior cura est. Cæterarum in Hispania Galliaque, sed & Lusitanicæ, Provincia rum, maior in dies maiorque serenitas. Eam Lusitanica in Asiaticas, Brasiliacamque, & Africæ Socios; in Americanarum reliquas atque Philippinensem, Hispanicæ proferebant. In Abassia, firmabatur Romanâ cum Religione Societas Imperatoris Cequedi victorijs, & Selæ Christi Fratris adiumento. Guineensis, Angolana, Congensis, largam legebant Mellem animarum. Operas optabat, Gens doceri quida. Legatum Congi Rex miserat Romam. Legationis capita, Obedientiam præstare Pontifici, mittere nomine, tum è Societate Cultores, & Episcopos postulare. Perueoit, sed

sed infirmus. Ac tantæ Peregrinationis fructus, Christiana eius Mors in Sancta Vrbe, & Palatio summi Antistitis. Iacentem hic inuisit haud semel. Mortuum illustrissimo extulit funere. Goana, Malabarica, Philippina Provinciæ Spatijs ampliæ, officijs ampliores. Ad Afrikæ extrema, in Africæ intima, curas promittebant, & Socios. Iaponica incedebat quasi per lubricum. Capitibus constabat Triginta. Nec tutò prodibat. Adeo omnia offendiculis obsita : per novissimum Xoguni in Christianos, & Socios Edictum. Sequiebat, & ab *Iaponica turbatissimis.* hiac biennium exemplo Dayfuzamæ Parentis, & suâ ipsius indole subacerbâ. Sociorum neminem occiderat Parés; Christianorum autem pauciores quinquaginta sexennio. Taicosamâ autem tantudem spatio fere triginta, Sociorum verò tres. Ea damna reparabat subinde interueniens quies Christianæ rei. Tum & opera Sociorum, & Petri Martisi atque Ludouici Cerqueiræ. E Socijs afflamipti fuerant ad Insulas Iaponiæ gerendas. Et Petrus dudum Taicosamâ, Ludouicus nuper Xoguno sequiente obierant, afflicti Gregis dolore. Episcopi partes interea curare iussi Hieronymus Rodericus, & Carolus Spinola, postmodum Gentis atque Ligurum, per pulcherrimam mortem, gloria. At supplicijs ceu falculis vites accisæ, sic Religio pullulabat. Adeo Societatis Iaponicæ operâ per annos quindecim Neophyti ad centies, & quadragies mille succreuerant. Siq[ue]nis autem pergebat *Sinice diversas.* more insidias metuentis. Diuersè tendebantur ab Eunuchis, & Chimo Mandarinos inter nobili. Hunc Religio, illos insuper odium agebat; datâ per Regem Socijs Villâ Eunuchi ad Pequinū suburbanâ. Retegebant Nostris eas Mandarini quidam, impares tamen ipsi ad repellendas. Pudor ex vano inconstantia metu retardabat, ne agnitam amplecterentur veritatem, aut impugnatæ authoritatem præberent. Praebuere quatuor modò, Paulus, Martinus, Michaël, Leo, Doctores : & Christiani vniuersè septingenti. Numerus pro *Christiani 700.* mobilitate Indolis, & in Exteros odio, magnus. Ad augendum, multos ex Europa Christus illuc adduxerat. E Belgio Nicolaum Trigautium, Petrum à Vineâ, Nicolaum Cau-

294 *Synopsis Societ. I E S V.*

*Annus
Christi. Societ.*

Mexicana.

Peruviana.

*Paraquariensis
Brasilica.*

cium. Petrum è medio nauigationis cursu mors sustulit. Dia pòst, Caucum sed Goæ, & Mogoricâ Expeditione perfunditum. Trigautium Prouidentia, Terrâ, & incognitis adbuc vijs è China in Europam reduxit. Sodalitia interim Mariana Pequini, & Nauchiani florebant: & Religionis officia in Sedibus quoque alijs tribus. Insidię tamen adbuc vigebant. Adeo Franciscus Martioius calumnijs onustus est apud Indicem, & inter dirissimas verberationes extinctus. Mexicanī & Peruani passim, & absque offendiculo per vicina urbium loca currebant. Solum molliuerant sanguine, annos abhinc viginti Consaluuus de Tapia; abhinc duos Martinus Aranda, & Horatius Veski. Chioaloenses Taporanę ad osculandam Consalui manum progressi, caput eius clauâ contudere: mox alij abscidere ferro. Tuin omnes Cranium potu plenum inter epulas circumferūt, obiurgationum vindictâ, quibus eorum crapulam antè perstrinxerat. Digitos quoque à moribundo in Crucis formam compositos diuellere frustra tentarunt. Chilense in Peruvio Solum Aranda, & Veskius sanguine. fecundarūt à Barbaris perempti, ad quos ierant. Paraquarię Socios Deus aptabat ad Barbarorū lucra. Et Iacobum Martinium Christus ipse met de cruce colloquens. Theologiz Limano in Gymnasio dabat operam homo neruofus ac valens. Quid is à se maximè exigat, quærerit. Hominū salutem respondentē Christo, simul scripta omnia in iicit flammis. Mox leuior fertur in nemora. Hebetes erant ac cardi. Inspirata ei, & reliquis solertia multiplex est ad animarum salutem. Difficilior earum cura est, quàm Corporum. Natiuus illas vinciebat stupor: nec emicare sinebat obtusas; nec ab auribus ad intelligentiam trahere documenta. Per oculos offerri oportuit. Hâc breuior, & Fidelior via introrsum est: & imaginibus rerum animus procliuiùs ducitur. Itaq; Christianæ legis capita pingebant in tabulis. Barathri flamas atiùs imprimebat minio expressus earum horror; Celi gaudia, carnis, Liborum species ac vici.

Finis Libri Quinti.

S Y -

S Y N O P S I S
P R A E C I P V A R V M R E R V M
A S O C I E T A T E I E S V
G E S T A R V M
S E C V L O E I V S P R I M O.
L I B E R S E X T V S
S I V E
V I T E L L E S C V S.

C A P V T P R I M V M.

Annus
Christi. Societ.
1615. 76.

Congregatio Generalis Septima.

Mvtius Vitellescus, Patriâ Romanus est. Ro-
manam dudum Provinciam rexerat Claudij
Aquauiæ insu. Eâ præclarè functo, Congre-
gatio Sexta Societatem Italicam per Assisten-
tis munus tradidit, nunc Septima Vniuersam.
Nouam Ciuis sui Dignitatem Roma & sibi, & Vitelliorum
Genti gratulabatur. Sed Fabiorum excidium luxit in vltimo
Capite antiquissimæ stirpis. Fabius de Fabijs hic erat, exerci-
tatissimæ probitatis Vir. Prima Societatis munia gesserat
Obitus Fabij de Fabijs.
ipse

296. Synopsis Societ. IESV.

Annus
Christi. Societ.

In Congregatione So-
cij 77.

Nic. Trigantius Rome.

Et Brachium S. Franc.
Xaverij.

ipse alius numquam. Adeo in euentibus semper ei vultus idem, sed & animus. Domo progressum ferociens Taurus prostravit, confecitq; Comitiorum tempore. Constatabant ea Capitibus septem & septuaginta. Numeri paritatē implexus Franciscus Flerontinus, alter è Gallo-Belgica missus Elector. Sed Maceratæ, morbo extictus, Romanæ simul & mortalis huius peregrinationis finem fecit. Pro vno sex ab Asiâ atque Americâ Procuratores, ex alijs quām Comitiorum causis, Romanam insperatō pertinuerunt. Quamquam ipsi prouidè ad ea quoque frequentanda suis à Prouincijs lecti, si fortè haberent contingeret. Admissi igitur ad suffragandum Goanus, Malabaricus, Peruanus, Paraquariensis, Mexicanus. At Nicolaus Trigantius Sidenis, ad negotia tantum & extra ordinem: quippe Missionis, non Prouinciaz Procurator. Suppetias quisque poscebat ad ampliā vbiique Messem. Quisque Comitijs & eatus gratus; & exitu Peregrinationis adēque difficilis ac longæ. Goanus præterea S. Xauerij Brachio: illustri ad Claudium dono. Contractos in volam stringebat digitos etiamnum carnosum: & ad beneficia vegetum atque extentum. Nauarchus sensit, qui vehebat in naui non magnâ. Hanc Piratica ingens toto persequens die, propè attigerat. Desperabat ille de fugâ. Ingenium & confidentiam dedit necessitas. Cistam extulit loco: & Diuum contentâ voce aduocat, cuius Brachium condebatur. Ventus continuò vertitur; & nauim utramque idem momento differt. Victoria brevi sacro cum onere, Portum; Piratica cursus haud prosperos tenuit, attentati facinoris vindictâ.

C A P V T II.

Præpositus Generalis Mutius Vitellescius.

Rēpusculum si nubem rubore accenderit, tempestatem discimus. Sic Interregnum, Ioannis Ogilbei sanguine inhorrescens. Inde omen, nec vanum vexationis continuandæ sub Mutio, quæ passim sub Claudio

dio ceperat. Quamquam illa iam non Vniuersam, vt antea, sed partes eius singulas & strictim petijt. Scotici (quod in Duacensi Academia est) Seminarij alumnus quondam, Ogilbæus exiterat. Tum Socius, post & diu, sed tectus & acer, Romanæ Religionis in Patria propugnator. Sed velut ignis suâ se luce, sic ille officijs prodidit, adspirante Aduersariorum perfidiâ. Glasquæ nobili vrbe defertur apud Iudicem ab uno eorum, qui ad reconciliationem cum Ecclesiæ Capite incundam, illuc eum aduocarant. Comprehensi quatuordecim simul cum eo Catholicî. Viactum alapâ Pseudo-Archiepiscopus cedit; huius exemplo, Satellites. Maximè inuercundi, nudant, pudoris impetu repugnantem. Sed ita Christi Pugil comparabatur ad luctam. Campus ei alter, & ad tantam virtutem amplius, Metropolis Edinburga. Eò ad Tribunal summum Glasqueenses duxerant. Silentio ibi factisque in tormenta conflixit, Catholicorum interim nomina tenaciter prementes. Alter & iterum Campus, Glasqua. Hic sermone, & disceptatione pugnatum est debilitatæ octiduanis insomnijs menti. Artus interim Intelligentiaz administratos, stylis, aciculis cruentos inedia strauerat. Sic quoque Victori, tertium certamen offertur sed blandum, & in molles acerrimum: Vxoris, & Sacrorum bonorum promissio. Risit, castimoniaz, & paupertatis religione adstrictus. Vis extrema supererat. Abstrahitur laqueo anima (non ali- ter potuerat:) & velut Campiani in Anglia; sic Ogilbæian Scotia, & è Societate prima euolat in celum. At hinc eadem, eeu polaris Stella, Socios haud paucos ad parem mortis cupiditatem attraxit. Cupidis, eam parciùs Hæresis indulgebat, quia inuida, & sic minimè viatrix. De Idololatria maior spes. Missiones igitur extra Europam petunt. Omnibus haud æquè annuit Vitellescus. Quamquam eò litteris quoque hortator: sed commiserationem in Barbaros suam prudenter temperans. Europæis quoque Nationibus seruandæ erant Operæ nondum sat cultis; neque exhaurienda ibi. Societas, aliarum Orbis Partium culturæ suffectura. Improuidè in pedes deriuatur sanguis, cuius cor egeat. Succus debetur

Pp

huic

huic primus, tum reliquo nutrientur vegetè, & vinciantur arctè membra. Vigorem hunc Matias litteris primùm tenuis intendit in Corpore quod regebat. Primis ad Socios omnes, suggestens piæ precationis succam, & nexus quibus Deo cohæreat quisque; Ad Præfides alteris, qui sibi cōmissos adstringant; Postremis ad Provincialium Congregationum Patres, indicia de Prouinciarum statu postulans, quibus ipse omnes inter se aptè contineat. Opportunæ postulationes, & monita Socijs, discordes inter Populos, brevi spargendis. Et hortamenta factis sanciuit. Adeo per medios Europæ motus, Societatis Pacem prouida Mutij cura; & efficax humitas firmat.

C A P V T III.

Expeditiones.

Rimas Romæ apud Vitellescum vrgebant Procuratores Prouinciarum, quæ extra Europam sunt. Nec parcè is concedebat, aut segniter illi comparabant. In omnem propè Americæ Partem destinati septem simul, & triginta. E Dunkerkano Belgij Portu, Nouemdecim, Gallo-Belgæ plerique. Ad hos Propempticum Mutius scripsit. Cæteri Flandri aut Germani. Italis in Hispania iuncti disperguntur, & diuersi navigant in Paraquariam, Peruuium, Mexicum. Omnes sollicitabat spes messis, & Martyrij Palma. Paraquarienses, insuper Prouinciaz longitude leucarum mille: Indigenarum solitudo, quos soli, & singuli curabant Socij. Tum Tucumanorum feritas. Maximè autem Chilensis idonei ad Christianam religionem mores, quia politi legibus, asperi bellis. Hispanis dudum repugnabant, pari fortunâ. Pacem inter Partes nuperimè Ludouicus Valdiua sanxerat. Negotium ei crediderat Philippus Rex. Leges ille perscripsit. Quando æquas, Barbari admisere. Fuerunt tamen Regi, & Deo. Ita per eas penetrarunt illuc Socij, & religionem promouere. Per quo destitutos accepit prater

præter alia Apostoli Thomæ vaticiniam. Iam inde ab eius
 æuo per ætates ad se transmissum Tucumani, Paraquarij-
 que iactabant. Venturos istuc Sacerdotes ex alio Orbe. Cru-
 ces pro Scipionibus gesturos. Monogamiam vnum Legis *nissm.*
 Annus *Christi. Societ. De Societate vatici-*

quam docerent, Caput. Omnia quadrabant Socijs. Et eò
 audiūs audiebantur. Cæteros Mexicum appulsoſ accendit
 Nuotius de patrata iam cæde, quam longè quærerent. Eam
 Socijs octo intulerat Tepeguani maximè feri. Curauerat du-
 dum, & egrè Consaluuſ Tapia, nullodum auso tentare.
 Adeo immoſes erant famâ. Mollierat tamen præceptis, &
 demum sanguine Consaluuſ natuam ad rabiem fortè re-
 uersos. Innocentis victimæ cruore subacta est durissima
 Gentis indoles. Et breuī ad vitalem Baptismi laticem capi-
 ta obtulit quinquagies mille. Quinquaginta eos Socij cura-
 bant, Hispani sumptu Regis. Sed velut è cineribus ignis,
 adspirante ſimul vento; ſic eorum feritas, Arioli hortamētis.
 Solis Filium ferebat ſe, Christianę legis defertor. Ministrum
 adiuuabat Cacodæmon ſplendido vultu, & minaci ad illos,
 qui Patres occidunt. Sternuntur ab armatis Templa, & con-
 ficitur sagittis Hernandus Thouarius, & lanceā per pectus *Hern. Thouarij cedes.*
 mediā. Ita Puer de ſe prædixerat matri, argenteam gerenti *1616.* 77.

Thecam ad includendum Tapiæ cranium. Eam ſibi filio
 feruaret petijt, aliquando Martyri. Et cædes matri ſignifica-
 ta eft iam Sanctimoniali, in Mexicana vrbe longè agenti.
 Creuit huius nece Tepecuanorū in Socios, & Hispanos om-
 nes cepta coniuratio. Ioānem à Valle, Hieronymū Moron-
 tam, Ludouicū Aluareſium, Ioānem à Fonte diuersos eadem
 inuoluit. Nec longo interuallo temporis Hernandum Sáta-
 renum, Bernardum Cisnerum, Iacobum de Oroſco vestibus
 aut lanceis opprefſit. Opprefſura & Guillelmum Ottoneum
 Gallo-Belgam, admodum nuper adueſtū. Sed inopina eum
 per viam mora, glorioſæ neci ſubmouit. Ibat in Cinaloæ
 ſolitudinem Tepeguanis confinem, cum Mexicano Recto-
 re. Missionem illam hic dudum & fruſtra contenderat ſenex
 à Claudio. Concederat tandem Vitelleſcus. Peregrinatio *Gill. Ottonis labores.*
 eos tenuit quadrimetri, & infeliſi errore, de via diuerſit

Item Io. à Valle.
Hier. Moronta,
Lud. Aluareſij.
Io. à Fonte.

Hern. Santareni
Bern. Cineros,
& Jac. de Oroſco.

300 *Synopsis Societ. IESV.*

**Annus
Christi. Societ.**

*Nic. Trigautius, alijq;
30. in Indianam.*

*Sinensem ad Regem
Munera.*

Pontificis V. Pont.

*Alberti & Isabellæ
Principum Belgico-
rum.*

Regine Galliarum.

Ducis Hetrurie.

martyrij cupidos. Breuem, & præclaram necem longa & la-
boriosa suppleuit vita. Eo processu in Americam Cultores,
Mutij auspicijs sufficiebat Europea Societas. In Aethiopiam,
Mozambicum, Cafrariam, Goana. In Guineam, Congum,
Angolam Lusitana. Terræ multarum quidem Indigæ Ope-
rarum, non capaces. Corrumpebatur bellis Aethiopia; celi,
ingenij vitio reliquæ. Quamquam plerarumque Indigenæ
tenderent manus, plurimique poscerent culturam, quorum
incolumitatem tueri non possent. Expeditio interim appa-
rabatur in Asiam. Atque ut lente, ita magnificentissime.
Binas in naues diuiduerunt, qui suscepserant. In unam Nico-
laus Trigautius, & Socij unus ac viginti, qui Sinas: in al-
teram Iacobus Valentius Episcopus, Gabriel Matosius &
alij decem, qui laponas petebant. Sinensi nauigio nomen à
Bono Iesu; Iaponensi, à S. Mauro. Sociorum in Prætoria
naui nulli, in stioctu id quidem Numinis. Ab Anglicanis sex,
damnum ingens ac fœdum in medio cursu passa est. Cum
Nicolao Elias, nunc Philippus, eâ quoque virtutis parte Fra-
ter, ibat. Eodem adspirabat & Michael, Michaelis eorum
Fratri Filius: sed Olyssipone detentus est ad firmandum
etate corpus, disciplinis sublimioribus ingenium. Vtriq; ma-
nipulo Sociorum animus ingens, & Sinensi, munera insuper
ad Regem. A Pontifice Paulo librorum ingens copia, & fa-
cultas multiplex ad inflextendum mori Gentis, rigorem Ec-
clesiastici ritûs. Ab Hispano Rege Autographæ litteræ pro-
fundandis per illud Regnum Domicilijs quindecim, & viætu
Sociorum ter centum. Donum Alberti & Isabellæ Princi-
pum Belgicorum, duplex opus solertissimæ Gentis, cui im-
perabant. Picturæ dilutis animatæ coloribus, & sacræ vestes
subtili acu textæ. Aliam eiusdem gloriam misit Regina Galliarum
Regis Mater: Tapetes picturarum amulos, artis
Flandricæ radio. Sed ad Tagi ostium prouectos intercepere
Piratæ. Hetruriaz Dux Cosmus stupendum Satyri formâ
Horologium; per mensam deambulantis, sagittamque vi-
brantis, quoties horam Gnomon attigerat. At serò adue-
ctum ex Italia, procedenti iam Nauj secundus mimiūm ven-
tus,

tus, vettuit infecti. Archiepiscoporum Coloniensis atq; Tre-

uirensis donum, sacræ vtriusque dignitati conueniens; The-
ca illustris Vrsulæarum Virginum ossibus plena. Ceterorum

propè Principum Europæ, Horologia diuersissimæ molis &

formæ. Bauari Ducis eximium. Arcula ex Ebeno, Naturæ

& Artis Cōpendium. Loculi in ea plurimi tot prodigiorum

quot rerum: mole quidem tenuum, non industria gloriâ.

Pleraque ex argento, quod auro pluris est Siois. Elementa,

Pisces, volucres, feræ, vnguentæ, flores, omnia. Mobiles

item rotulis statuæ blandè fallentes obtutum: Diuersissima-

que sensus, ut mentis oblectamenta, materiâ, opere, vsu.

Aspectabilia recedebant per concavum aut conum: vel ac-

cедebant è conuexo. Autibus Pneumatica atque Hydraulica

mìro concentu. Gustatui Bellaria; odores naribus; Ta-

ctui omnis propè Artis supellex. Nec otiabatur mens, distra-

ctis sua per ilicia sensibus. Icones, Emblemata, Horologia,

Dioptæ, Mathematicorum machinæ Sinis iucundæ. Ha-

bebant ex ea Gente Scribæ, Chirurgi, Pharmacopolæ, Co-

qui, Fabrefactos totidem Artium Magistros, & muta docu-

menta. Inerant & Christi gesta signis impressa, & Evange-

liorum Codicale, Arcula omnis, tres pedes alta, totidem

longa. Magna singulorum munierum vis. Et gratiam eis

breui conciliatus, nauem Bonus-Iesus quinto post men-

se Goam promouit. Ceteræ tardius appulse. Sed non ea-

dem incolumitas hominum, quæ rētum. Corporibus malis

gna febris incubuit, nec Sociorum, nec Trigautiorum absti-

nens. Horum vterque ad extrema perduicti, quinquagesimo

assoltus die eluctantur. Illorum oppressi quinque, Sacerdo-

tes omnes, Matheseon, Musices aut Medicinæ clari. Quin-

tinus Cousinius, Hubertus à S. Laurentio, Ioannes à Cellis

Gallo-Belge. E Germanis Ioannes Albericus, Paulus Ca-

vallinus ex Italis. Sed Goæ referunt eadem. Eliam Trigau-

tiam modò intrati concaderat. Appulsum extinxit, virium

robore frustra repugnare tem. Europæ interim Europæ non

deceperant Socij. Suis etiam egobie. Et intenciosim Missiones

Indicas, Germanos prohibebat clavis vaticinijs Iacobus

Annus

Christi. Societ.

Archic. Colos. &

Trenir.

Bauari Dicis.

Morbi.

Iac. Rhem. Vaticinia.

Annus
Christi. Societ.

Rhemius. Quippe Indiam inuenturos in Patriâ. Id postea euénit. Nūc parari sat fuit in Holsatiam, Daniam, Succiam, per Germaniæ intima, & vltima petructuros. In Hollandica fructus in præsens maior per Indiarum quietem. Gallicanarum matura nondum Messis. Scotica Ogilbæi sanguine humefacta quiddam ostendit. Et Socios exciuit nobile mortis exemplum. Sed per discrimina ingressos, insidiæ coniiciebant in latebras: & vias ad laborem cludebant. In Italicis atque Hispanicis materia magis deficiebat, quam animus. Omnis ibi ditio florebat officijs pietatis. Quod supererat ad continuationem culturæ, communes Operæ prestatabant. Et Gens utraque pariter querebatur, è suis pauciores in utramvis Indiam assumi. Contentio Digna Populis commodo aliorum nativis. Exemplum inter Italos unum Iulius Mancinellus, omnes propemodum Europæ Terras peregrinationibus & prodigijs peruagatus. Omnium diuinitus linguis edoctus. Italiam, Sardiniam, Maioricam, Thraciam, Scäuoniam lustravit, infractus animarum Venator. Et cum Leonibus Ferisque versabatur impunè, Innocentia arguento. Hungari quoque, Valachi, Poloni, Bohemi, Germani Apostolo hoc uno gloriabantur. Nunc emeritus expectabat Neapoli coronam; in effetum quoque corpus duriter sequiens, dum menti celestia ostenta blandirentur. Et seni mortis ut percupidò, sic presagio. Demum illa signata temporis momento nihil fallens aduenit.

C A P V T . I V .

Cultus Deipara.

Vm Societate ad Lutetiam ortus, cum eadem crevit; nunc maximè, & ex eius felicitate, vigebat. Nascentem Primi Patres fuerunt officijs, & ibi instaurando Vota, & inter peregrinatum promouendo. Quin velut pulcherrimè religionis ostentu & exemplo, precatorias eius coronas è collo gerebant. Post adolescere est visus

Borgiæ

Burgiæ curâ, Sanctæ Mariæ Maioris expressas Icones ad venerationem spargentis. Ioannis autem Leonis industriâ, in Sodalitia translatus, extulit se etiam usque ad viros ac senes, odorem latè fundens. Quibus non Virginis appellationibus *Incam Indiae Sociorum* ea surrexere? Quibus non & Templa in alio etiam Orbe, operâ Sociorum? Vna Præsentatæ obsolescebat è Kalendario per Pium V. expuncta. Restitui curauit Franciscus Turrianus. Festi antiquitatem sanctorum scriptis Patrum, manifestè afferuit apud Pontificem. Tituli Deiparæ cæteri grata *De ea Scriptores*, scriptoribus nostris argumenta: Absque maculâ Conceptæ, dudum quinquaginta. Totidem Iacobus Granadus enumerauit, extra numerum ipse. Scriptis hi quidem, & horum exemplo alij ad hunc Annum plures. Templorum autem Inscriptio, Neapolitani dudum Patres, & Asiatici atque Americani in vtrâque Indiâ. Declamatione quâm acri Synodus ad Tridentinam Iacobus Lainius! Nec quartana contentionem infregit, tres horas copioso ardore dicentis. Eamdem Deiparæ gloriam multipliciter Alphonsus Rodericus afferuit. Laicus hic Socios inter, Maioricæ vixit sanctimoniaz famâ, affuerandi parcus. Affuerationem factò firmitauit. Quotidiana eius, quadraginta per annos precatio,

Alphons. Rodericus. 1617. 78.

Officium de Immaculatæ Conceptionis laudibus. Placere id sibi, ostendens ei se, Deipara respondit, eatenus Clienti consentiens. Alias amicissimè discordabant, disceptantes uter plus alterum amaret. Nunc velut huius prærogatiæ Marianæ causâ vixerit, sic altero post Pauli Prohibitio- nem mense, fungitur vitâ. At binas post hebdomades Franciscus Suarius. Cupido longioris æui nulla, Discipulo vindicatæ triumphantis sic Magistræ. Multa cum docuit Tomos scribentem quatuor & viginti. Nec Christus docendi minùs largus quâm Mater. E Cathedrâ Crucis, Magistrum egit. Nam hinc radios visus est vibrare in faciem precantis, & ab terrâ, cubito altius in aëre suspensi. Disciplinas Franciscus summas Segouiaz, Romæ, Compluti, Conimbricæ, tradidit. Nec vni Academiz modò lucere tantum debuit sidus. Magistrum qui communem appellauit

Franc. Suares.

Digitized by Google

304 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*And. Ortizias,
Bernardinus Realinus,
Sebast. Baradius,
Hier. Xauerius,
Franc. Costerus,
Iacobus Rhemius,
Deiparae Studioſi.*

runt Episcopi. Laudavit gemino Diplomate Pontifex Paulus, Ecclesiæ iura in Anglia Regem, & in Olyssiponensium quosdam, tuentem. Scripta per eum Concertatio non in illo tantum Regno, flammat & publicè tulit. At fumi pura, lucem intendit. Contrà Catholicus Rex longius proferendæ, & comparandis libris, censu Scriptorem annuo donauit. Antea nebulæ transvolantis quiddam in Urbe obrepserat. Quin velut fatales anni Deiparæ Clientibos currerent; ita Andreas Ortizius in Peruuio; Bernardinus Realinus in Italia, & Sebastianus Baradius in Lusitania. Paulò pòst Hieronymus Xauerius in Mogoria, Franciscus Costerus in Belgio, Iacobus Rhemius in Germania moriuntur. Singulis propria laus quædam è Virginis cultu, quasi è radice nobili flores formâ diuersi. Ortizio Innocentia, quam & incorruptionis corporis mense post mortem decimo testata est: Realino sanctimonia, prodigiorumque effectio: Sebastiano integritas & eruditio, Hieronymo constantia, Costero puritas mentis ut corporis, Rhemio vaticinatio & commiseratio in Animas peccata purgantes. Et confidebant simplicitati Senis. Sæpe de Cemeterio interpellabant ad precem. Sæpe ad cubiculi ianuam, penarum dolore progressiç, presentem pulsu poscebant opem. Nec colloquium fugiebat Deipara, Sodalitium suum regentis. Perseuerauit Ingolstadij in eo munere plus annis viginti, Magnificis eam semper nouisque titulis appellans. Quo potissimum & gratioſiſſimè, dubitauit. Ausus quoque hoc de ea querere. Dubitationem sustulit delapsa celo vox, Matrem Admirabilem clatè ingeminans. Audijt, & palam recantari appellationem Rhemius iussit. Ita Societas erat in Virginem. Neque hæc in illam benevolè minùs. Quin officijs certabant, altera in alterius utilitates intentiç. Sic nauis prouehit vela, quæ simul & ipsam prouehunt.

CAPV T

C A P V T V.

Annus
Christi. Societ:

Bellum Bohemicum.

T Ferdinandi Regis, & proprio suî odio, Bellum Depellitar è Bohemiâ
Societas.
hoc Socios afflxit. Ut quisque Rebellium Regno
illum, ita hos Sedibus depulit. Bohemi primùm 1618. 79.

Pragâ, Noua-Domo, Crumlouiâ, Commotouïâ,
Glatzio. Moraui anno pòst Olomutio, & Brunâ. Ad extre-
mum Cassouïâ, atque Tyrnaniâ, Bethlemo fauentes Hunga-
ri: Nissâ Silesij. Facilis improborum in probos consensio
est: Et Caluinistarum in Socios. Sed qualis tot Gentium bis
ac tertio coniuratarum! Non alia usquam in eos adeo erudi-
ta consilijs; potestatisque publicæ præsidijs armata. Simul
depulsi, simul reditu prohibentur. Vtrumque reputes leue,
ni si cautionibus aggrauetur. Fas nulli pro recipiendis, ne-
dum reuocandis, ad Comitia referre. Odiosa interdictio.
Redintegrata tamen haud semel, secundo infamis Fœderis
capite in imbellem Turbam, & commeatu inter abeundum
vacuam: Comitatu autem nudam, præterquam aduersario-
rum maledicentiâ, imprecatione, comminatione, violentiâ.
Brunâ egressi retrahuntur ad carcerem, & pœnam. Nam in
pomerio ad prædium nostrum, Villatici hominis casa subito
exarsit. Sat causæ id Hostibus fuit ad torquendos, velut in-
cendij reos. At feminæ plus roboris fuit ad liberandos in-
sontes, authorem, sed casu, se palam professæ. Non damna-
ri, in exilium permitti, gratia misericordia duplex visa est. Mel-
chiori Grödecio, & Stephano Pungratzio Patribus, breuis Melch. Groderij &
Steph. Pungratzij ce-
des.
Exilij Sedes. Hungaria eis Præsidum designatione obtige- 1619. 80.
rat. Cassouïam ingressis, eodem Bethleemus irrumpit. Simul
Caluinistæ Ciues in Hospitium Patrum, & mox in vitam.
Nam Diuos pro pulpito execrari nolentium corpora confi-
ciunt gladijs, tum in cloacam abijciunt, immunitatem late-
bræ tecturi. Sed eam, cædis locus seruauit. Rubuerunt inno-
centiū sanguine adspersi parietes. Pudendi facinoris horrorē
abhorre.

Qq

interpre-

Annus
Christi. Societ.
Et Godefridi Thelen.

Misso Caſſrenſis.

*Reſtitutio Societatis
 Bohemicae,
 Moravicae, &c.
 1620. 81.*

interpretabantur Catholici. Nec obtegi calce is color, & crudelitatis monimentum potuit. Hæc terrâ euenêre. Aquâ aliud æquè truculentum. Cum Orthodoxis haud paucis secundo nauigabat Rheno Godefridus Thelen Socius. Hinc, & hinc ad ripas Hæretici milites, imminentे in Frederici Palatinatū inferiorem Spinolę Exercita. Illi Baccharaco, vna vini gloriâ sat celebri Oppido, erumpunt in nauim. Hanc cōtrā Vectores ad Cubiam Arcem ei obiectam, & mortem infelices remigant. Nam comprehensi, à Praefidariis trahuntur vicinum ad Collem, & plerique glandibus Scloporum transuerberati exspirant. Expiauerat eos Godefridus à noxis. Officij & conditionis merces, mors acerbior. Eorum capulis machērisque mactatur. Ita per fugaz, & exilijs necessitatem Socij constantes. At per Matthiæ, & Ferdinandi Caſtra quā fortis! Dampirio quosdam fugientium, iuaxit occursus. Buquoio quosdam sed paucos Gallo-Belgica; Austria plures è proximo addidit. Nec alijs Viennæ detentis, occasio virrutis defuit. Obfessos Turrentis Comes extra minax terrebat, intrà occultus Hostis. In utrumque Socij armant affuetam Scholis Pubem, armati & ipsi. Sustinuere raro cum milite: dum Buquoij per Bohemiam victoria multiplex, Francofurtum usque Regi Ferdinando viam laxaret. Nondum inde redierat iam Cæſar, quando pari haud numero Viennenses ad Pontes confligitur. Ea Buquoij nec incruenta victoria campum, aperuit benignitati Sociorum. Non modò animorum iam Medici erant, in vulnera corporum, & morbos intenti. Continuatus labor Maximilianum Marsiliū oppresſit: Haud cæteros auertit à bene ceptis. Interim è Bauariâ plurimi cum Duce in Austriam utramque & Bohemiam fere infuderant. Mediā militi opitulantium partem, contagiosa lues accidit animas longiori dignas fatu. Superstitione cæteri extintorum funeribus, dum recuperantur Praga. Ad victoriam Gallo-Belgarum unus, auxiliare Deiparæ Carmen præcinctuit. Simul auctoritate Cæſaris Societatis restituta est Pragæ. Mox & in alijs Bohemiæ vrbibus, Metropolis fatum sequentibus. In Morauicis, atque Hungaricis.

garicis. Alius iam vrbium vultus. Occurrebant redcuntibus Socijs gratulantium specie Ciues, qui expulerant. Amicos faciebat, fingebatue victoria Cæsar. Ea quoque Socios Tillio additos sequebatur. Nec citra verecundiam colebat optimus senex: Partem quoque victoriarum suetus eis assignare. Ternas ei de Durlacensi, Mansfeldio, Halberstadio Æstas eadem peperit, Socijs autem in vitroque Palatinatu Collegia. Paderbornense Halberstadius, Sacerdotum Flagellum, affixerat: & Socijs Multam Dalerorum decies mille imperarat Wesphaliæ Vastator. Innumerabilis summa tenuissimis *Vexatio Wesphaliæ* censibus. Ad prestandam, nostrorum quinos vinculis strinxit, & deducit Lippiam. Ad accelerandam, mors denuntiatur in certum diem. Quadrantem summæ oblatum reputat; sed totam perdidit. Nam à Tillio vicitus ad Menum, fugâ sibi dum consulit, recuperantur Patres captivi. Dacentia passuum millia emensi erant ærumnis. Recuperatis literum facetè imposuit Tillius: Sed Catholico dignum Duce, precationes & vota. Huius repræsentatio, & pauperibus facilior, & utilior Creditori.

Annus
Christi. Socie.

C A P V T VI.

Mors Card. Bellarmini & Ioannis Berkmanni.

Etatem & pauca dispare, plidrima equarunt: Mortis genus, tempestas, locus. Tum & accuratè Probitatis, & fama, & Partes: Modestia, pudor, Innocentia, Sanctitas. Hæ tantum laudis scaturiginæ, inania cætera, ut rara. Leonis æstiui caloribus geminum hoc sidus Romæ extinguitur, Tirones inter Bellarmiñus, Collegas Berkmannus. Hic prior, & præter naturæ Ordinem, quia *Berkmanni in Collegio Romano.* iunior. Citiùs occumbunt Astra, quibus breuiores cursum naturæ Author definiit. Philosophicum Brabantus Romæ confecerat, benignissimè Discipulis adlucens morum exempli.

Qq 2

plo.

Annus plo. Theologicum initurus, rapitur. Athletis adscripserat
Christi. Societ. properata maturitas. Non aliud Bellarminus ad Celum co-
 mitem optasset, suum in eo Aloysium agnoscens. Simillimi-
 mum fatebantur, qui utrumque attenderant. At Cardinalis,
 metæ iam proximus, ad Probationis Domum, velut ad car-
 ceres Tiro, redierat. Diutissimè sub Purpurâ vixit ut Socius
 in Collegij Romani viciniâ. Intra eius latebram maluisset.
 Temporis ratio iunxit saltem, loco secretum. Ad Collegij
 nolam partiebatur horas, agitans haud diuersa, cum pos-
 set. Tantillam communis vitæ participationem Gregorius
 Pontifex nuper ademerat, suum in Palatium abstracto. Mi-
 gratio iniucunda: sed utilis, inde ad Domicilium Societatis
 aliquod reuersuro. Desiderium hoc suum Pontificiæ fami-
 liaritatis adiumento promit, & cōfidentius deponit iam do-
 mesticus in Principis pectore. Bina illius capita: exuere Pur-
 puram, repete Societatem liceat homini iam seni. Digni-
 tatem attinere iussus, transferre in Probationis Domum si-
 nitur honestamento mortis. Ad eam anni, & labores incli-
 nabant: Nec diu distulere. Mense post, nec toto, Ecclesiæ
 Columna sternitur febre. Iacentem inuisit Pontifex; mor-
 tuum luxit Catholicus Orbis. Testamentum pridem condi-
 derat necessitatis supremæ prouidus, officij magis quam lar-
 gitionis gratiâ. Heres, Domus Romæ Professa instituitur
 à filio mater, & pauper. Neque sic ditior quamquam ex af-
 se. Totus is, funeris sumptu minor apparuit. Tenue sibi
 præscripserat, ne onerosa hereditas esset, & propè quale So-
 cijs. Sed quale Ecclesiæ Principi Vitellescus dedit. Eruditio-
 nis monumenta, virtutum exempla, diues Hereditas. Pro-
 digia mortem consecuta, vitæ famam auxerunt, & Bellar-
 mino, & Berkmanno, catenus quoque similibus.

CA-

C A P V T VII.

Ignatius, & Xauerius Sancti.

Annus
Christi. Societ.

Beatos dixerat Pontifex Paulus : Ignatium pridem, Xauerium autem à triennio. Nec diutius intra medios honores merita summa steterunt. Altius dicebatur rerum utriusque utilium Orbi, tum & per eos sancte prodigioseque gestarum congeries. Miracula, Testimonia Probitatis, omnium Ordinum vota, totidem lingue erat Sancti Apellationem poscentes. Testes pro Ignatio plures centum, & septuaginta: pro Xauerio, & ipsi dignitati illustres quadraginta. Pro utroque supplices Philippus Hispaniarum, & Indiarum Rex, & Societas omnis, & dudum. At nuper Ferdinandus Cesar, Ludouicus Galliæ Rex affectu Henrici Patris, & suo. Tom., & Sigismundus Poloniæ. Maximilianus item Bauarus. Et Gallus sui in Hæresim Belli auspicium; Bauarus suæ ad Pragam victoriarum præmium, eam Ignatio gloriam postulans. At Xauerio Clerus omnis in India. Gregorium disciplinæ quoque memoria urgebat, Pontificem nostris è Scholis primum. Gratiam reddere iam dum ceperat Rotæ Auditor, & huic adeo causa favens. Ceperat, & Ludouicus Ludouibus, Gregorij Nepos ex fratre. Periclitantem vitâ Bononiarum sanarati Ignatius. Et beneficium vetus adiuvuerat voti religio. Deliberantibus de Pauli successore in Comitio Patribus purpuratis, Honores se, Ignatio Summos curaturum sponderat, si Patrios legeretur. Lectus est: & potestatem postulandi Ludouicus, definiendi Gregorius iunxit. Sacra Magne Gregorio lux designatur ad Triumphum, quantum adhuc Roma non videbat. Quinq; velut Soles Urbem simili illustrarunt. Tota hæc 1622. 83. plausibus sonuit Gregorio totidem Sanctorum Iudicatum 12. Martij nouæ gloriae faciente. Supellex mysterio tanto, & celebri- tati par collata est. Omnem Pontifex Bononiam, ad primatum Civitatis Templum, ibi quondam Archiepiscopus dono

Gregor. XV. è Societa-
tis Discipulis Pontifex
Primus.

310 Synopsis Societ. IESV.

Annus
Christi. Societ.

dono misit. Calicem aureum modò quotidiana sibi ad sacra, memoriamque glorioissimi facti seruabit. Illum Lusitani Xauerio dederant. Christianorum Principum, idem in celebrandis honoribus, qui pro obtinendis ardor. Nec sumptui, nec operæ, neque religioni parcitum est. Orbis ferè totus in donaria, & officia funditur. Europæis certabant Partium Orbis cæterarum Incolæ. Festiis Ignibus, Facibus, Aulæis muri, Turres collucent. In Arcus, Obeliscos, Theatra, Vici consurgunt. Circi, Littora, Campi, multiplici certamine perstrepunt. Grata Celicolis munificentia, gratulatio-que mortalium.

C A P V T VIII.

Beati è Societate Ceteri.

 Oli, siderum Regi Planetæ duo circamacti gloriæ sunt. Ignatio tres per Occidentem Beati, totidemque per Orientem Xauerio. Simul ferè, & Sanctorum appellatione; & Stanislaus, Aloysius, Borgia, tum Paulus, Ioannes, Iacobus Iapones, Beatorum Honoribus ornantur. Pulcher nexus Annorum, quo Sanctorum Patrum gloriæ, suam congeneres filij iunxere. Stanislai, dudum Beati, causam agitari Paulus Pontifex iussit ad Sancti appellationem. Aloysij, rem inter sacram, Inuocatio Româ, & Gonzaguarum Ditionibüs, in reliquum Orbem prolata anno, pôlt altero. Rarsum altero, Solennis quoque Precationis additur cultus. In hoc Beatorum Iuuenium pari, Pontifices, ortæ Diei, sensimque per gradus surgentis, speciem ostendere. At Franciscus Borgia adultæ similis, serò, & simul ad omnes Beati honores attollitur. Paulus, Ioannes, Iacobus plenâ quoque Martyrum luce fulserunt. Hos, vt Borgiam, Urbanus idem VIII. Gregorij successor extulit.

B. Stanislaus Koska.
B. Aloysius Gonzaga.

B. Franciscus Borgia.
1624. 85.
BB. Paulus,
Ioannes,
Jacobus Iapones:
1648. 89.

CAPVT

C A P V T . I X .

Annus
Christi. Socie_{tatis}

Societatis in Calo Triumphantis Miracula.

Nec Indigetum gloria , manus eorum ad benefaciendum contraxit. Mortalitatis vitium est , dignitate benignitatem minui ; & deficientia^z signum, Ignem calefacere lentiūs ē longinquo. Contrā , longius ex alto radios Astra diffundant. Sic malo duplici Orbis morti & morbo, Cœlites illi infestiora , quām adhuc , sidera apparuerē. Sed benigniora in Populos quibus rectā incumberent. Quot in vno Monobregæ Oppido Ignatij Hispani bē- *s. Ignatij*
nacia ? Morbi nec vnius quotidiana curatio. In Aulam in qua versatus quondam erat Borgia , eius nunc fauor intulit sc. Desperabant de Infante Regis Filio, Medici. Audijt prodigiosas Beati passim curationes Regina : Eo opitulante, mater haud pridem. Infirmum Beato obtulit , à quo viuum acceperat. Momento sanatum recipit ingenti gaudio Regis, Imperij iacentis commoda. Celerem sospitatori gratiam Patens uterque retulit. Ad eius Corpus , Professæ in Domus Templo, prostratos Madritum vidiit. Religionem adiuuēre præsentia Carolus & Ferdinandus Fratres. Xauerius in suâ *s. Franc. Xaverij.*
præsertim Indiâ munificus extitit: mortis quoque plus vicies domitor. Stanislai in eandem vis supra morem certa : Sed intra Poloniam. Multis eum ibi vitam reddidisse fama est. *B. Stanislai.*
Aloysij & aliorum, magis indiscretè, vbi vbi invocata, fundebatur. Et Ostrogij Poloniae Urbe, fassus est Dæmon hostes sibi maximè infensos Ignatium , Xaverium , Borgiam. Nec mendaciter locutum se, mendacij Paren̄ ostendit. Aduocatis ijs, tandem abscessit Energumenæ corpore. Quin velut Balkani succus manat in corrident, ita vis prodigiorum effectrix, in Ignatij Togam & Chirographatum ; & in sacrum ē lino amictum, Flagellumque Xauerij. *1627. 38.*

CA

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X.

Militantis cuniuersa Status iam florens.

1626. 87.

Socij decies-quinies mille.
Domicilia octies centum.
Provincie sex et triginta,
Italica,
Romana,
Veneta,
Mediolanensis,
Neapolitana,
Sicula Occidentalis,
Sicula Orientalis,
Sardinia.
Hispanica,
Lusitanica,
Toletana,
Castellana,
Aragonensis
Bética.
Gallicana,
Francica,
Aquitania.
Tolosana,
Lugdunensis,
Campanica.
Belgica
Gallo-Belgica,
Flandro-Belgica.
Anglicana.
Germanica,
Rhenana Inferior,
Rhenana Superior,
Germanica Superior,
Austriaca,
Bohemica,
Polonica,

 Vippe virentibus blandâ veris temperie campis si-millimæ. Nec nudè florebat, atque steriliter. Nam contrâ quam natura, amoenitatem pariebat fecunditas; & ad utramque idoneos imbres mittebant Patres Celo recepti. Pars tantæ felicitatis prima, numerus, aduersum innumerabiles undique Hostes. Prouincias sex & trigesita publicatus hoc anno Catalogus Societatis postremus, exhibet. Domicilia octies centum, Capita supra decies quinies mille. Multitudo, præ illâ, quam Ignatius moriens reliquit, Provinciarum triplo maior; Domiciliorum, octuplo; Sociorum, decuplo-quintuplo. Felicitatis pars altera, vigor ad gerendas res, gestarumque successus. Una deerat vita perennitas. Neque moriendi necessitate sublatis, fas erat promouere que ceperant. At sobolem semper nouam suggerebat fecunditas matris, que Patrum cepta resumeret. Tum & labores suos eorum exemplis, & vitam conspecto eorumdem nobili fato solaretur. Sub plerorumque mortem dotes emicare sunt viæ, quas vita, lapsus timida, cautè presserat. Quamquam vel inuitis quædam, vel incurijs (velut per rimam lux) se extulerant. Infinitus sim si omnes censem. Sat erunt eaque propemodum Gente singuli. Iulius Mancinella in Italia. Supremum vitæ tempus exspectabat recte factorum conscientiâ; & iuxta prouidit mentis acie, quâ dudum remultas, & in futurum, & procùl. Derepente pulsari nolam Neapoli iussit, & acciri Socios quasi ad moribundam. Valebat tamen, octogenario haud paullò prouectior. Fidem subitæ predictioni Socij addidere, ex aliarum euentu; & mors coram adueniens firmavit. Haud aliis Gregorij Rosephij in Germania Superiori obitus. Præfus erat Augustæ in communis mensa. Cenam se haud equè sumpturum dixit. Eundem diei & vitæ sibi vesperum fore. Lecto se condit. Eucharistia

ristiæ poscit Viaticum, cœlestem in Patriam profecturus. Acceptâ lectus, & brevi cōmigrat. Catholicam in ea Vrbe Religionem diu sustinuerat: eatenus quoque & dicendi vi, & Prouinciaæ administratione Petro Canisio par. In Inferioris quoque Germaniæ socio, quamquam extra eam, par vici-
næ mortis præsensio. Trigautio longè, & inter Sinas iniecta est. Sacræ rei faciendę simul & mortis tēpus aduenerat. Sen-
sit, & velut postremā, sic eluit accuratā confessione noxas. Elutum & pro pulpito supplicantem Deo, vita defecit. At intra ipsam, Leonardus Lessius & Louanij fato fudgitur. Nec occupatur, in afflictissimo dudum morbis & doloribus corpore, certus mortalitatis animus. Vitam sustentauit remedijs temperantiaz, & Disciplinarum, quas callebat, tra-
ctatione. Adeo sapientia & corpus vegetat patientiæ robore. *Obitus Sociorum*
Huius materia Leonardo nulla defuit; famæ quoque malis exercito. Sed assuetudine obduruerat ad resistendum. Ob-
duruerat & Petrus Cottonus in Gallia. Maledicentiæ impe-
tus, vt labentis ex alto sagittæ, sic ad extremum maximè ve-
hemens. Tolerantiam in Curiæ cœtu didicerat. Fortitudinis Gymnasium est sub necessitatibz magisterio. Perseueravit fe-
rendo, dum religionis negotia promouet quasi per lubri-
cum. Magnanimi senis fato ingenuere etiam qui authorita-
tem oderant. Quorumdam Sociorum virtus per fata iam purior, prodigijs quoque venit ad lūcem. Corporum incor-
ruptionē Patres Gauronkius & Iacobus Aluares de Paz Pro-
vinciarum Rectores. Ille Polonicę, hic Peruanę, & celeber-
rimus Mysticę Theologię Scriptor. Eā excelluit. Quām-
quam & inter Scholasticę tumultum, Fráscico Suario quon-
dam, nec impar, congressus. Ad mysticę quietem transiit inspirante sic Deo, excepturus Deiparæ documenta. Magi-
stram assiduè gestabat in Icone; & consulebat quoties dubi-
ratio incidisset. Docebatur autem usque ad extasēs mentis.
Haud infrequentius eodem Ludouicū de Ponte, & Iaco-
bum Cardonam Hispanos abstraxerunt à sensibus. Et Lu-
douicuſ experientiā didicit diuinę contemplationis Artem.
Tum absolutissimam voluminibus complexus est, & Typis

1624.

85.

R r

publico

314 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Pro ijs Tirones.

Franc. Montmorencius.

1618. 79.

Carol. Lotharingicus.

1622. 83.

publico dedit. Marinæ autem Scobartiaæ, celeberrimæ Virginis, viuæ vocis efficaciâ. Digna Magistro Discipula, sed & laudatore ad fata tendenti. Errabat in labris anima moribundi senis, premens plurima de Marinæ dotibus. Vulgari voluit Numen ac iussit, migrandi copiâ non autem concessâ. Officio aliquot per horas funerâ, tam verò licuit. Cardonæ sanctimonia latebat magis. Tegebatur & sponte occultantis; & Sacerdotium, & auctem nobilitatis commemorationem, fugientis. Ea demum per mortem effulsit. Et plerorumque virtus, sobolem nouam exemplis trahebat in Probationis Domos. Sic decisis aut cadentibus arborum ramis, surculi florentes pullulant. Nec vulgaris aut infimæ notæ lueenes dubitabant sequi, quod genere illustres preirent, & ubi omnes equantur. Ad honesti pulcritudinem ab naturâ formatos, potentiùs allexit cōspecta virtus. Non opes, non villa dignitas attinuere. Quin propositi tenacitate, compulere quidam suas etiam coniuges in sanctimonialium claustra. Iam sacra dignitas, quamquam religiose conditioni similior, non potentiùs Societatis candidatos attinuit. Illâ & genere quoque, fulgebant Franciscus Montmorencius & Carolus Lotharingus. Ille Decanus Leodij Magni, & nuper Aëterræ ac Morbecæ Comes. Gemina & ampla Hereditas. Omnem tamen, & certas honorum spes, Tornaci in Probationis Domo abdidit. At Carolus Lotharingici sanguinis Princeps, Episcopusque Virduni, in petenda Societate quam vehemens & sancte contumax! Peditem se in Iaponiam usque perrecturum iactabat, si uicium eius ibi domicilium esset. Tantum ardorem, nec temperare Gregorius Pontifex, nec sustinere diu ipsem potuit. Romanum illius assensu Tirocinium ingressus, ceu in fornace, magis exarsit. Simul domesticos accedit omnis exemplo virtutis. Quin & externos, foras exiliens mendicabuli habitu, & manticam gerens. Crescentibus cum æuo flammis, breui extinguitur. Satis Europæ fuerat vidisse tantum contemptorem gloriæ præsentis, ac futuræ audum ut dignum. Delibabant alij Principes, quoad licebat, & raptim, Instituti huius gaudia. Leopoldus Archichidux

chidux haud semel, ac Romæ nuper Professos inter Patres, Lauretum religionis causâ profectus. Pòst Casimirus, filius Polonici Regis Tibure. Guillelmus autem Bauariæ Dux tractim. Stupebat Germania supremum Principem, iam Monachij Solum vñu, domicilio, moribus. Durare eternum decebat ea exempla, si non mortalium. Extremum in usque senium Guillelmus ea produxit. Et mortuum Socij, ceu è suis vñu, luxere. Mèrorem tamen minuit tranquillitas morientis. Tum & virtus ad securitatem & ampliorem famam fato assurgens, & multos ad sequendum prouocans. Horum successu, ceu nouorum semper ac semper florum hortus, suum Societas, Vigorem tenuit.

Annus

Christi Societ.

1625. 86.

*Obitus Guill. Banarie
Ducis.*

1626. 87.

C A P V T X I.

Idem Europæ.

R Omè quidem, præquam antè florentior, & augmēto Maiestatis augustus. Cuiusmodi Templum in Collegio nouum, moliebatur Ludouicus Ludouisius Cardinalis. Moliendi causæ eadem, quæ cooptandi in Sanctos Ignatij. Tum Patrui Pontificis, ibi quondam ad gloriam per disciplinas adolescentis, memoria. Simul illarum adiumentum per exercitia Pietatis. Denique Sancti Ignatij, cui consecrabatur, veneratio. Æquaturum saltem pulcherrima Societatis Templa, promiserat artificiosa delineatio, & fundamentorum præstructio omnium scientiarum inuentis celebrata. Magno animo ceptum, magno adèquè sumptu ducentis vñempe aureorum millibus assignatis perfectum est. Neque hic, aut Romæ, Ludouisij liberalitas stetit. Singula ferè Societatis Urbanæ, & Bononiensis Domicilia, dono aliquo Testator adspersit. Et Iberorum Contubernium Socijs credens, ostendit quām dignis sua conferret. Patrocinio remotissimæ Gentis sumptum item & Colleg. Iberorum Romæ.

*Nouum Romanum
Collegij Templum.*

Ceptum. 1626. 87.

R r 2 Græco- 1629. 90.

316 Synopsis Societ. I E S V.

Annus

*Christi, Societ.
Græcorum restitutur.
1623. 84.*

*Prouincia Austriana
parit Bohemicam;
Rhenana in duas
scinditur.*

*Colleg. Rigenis depon-
sio.
1621. 82.*

Restitutio.

Græcorum quoque, restitutum nuper erat Socijs in eadem Vrbe. Ita contendere, quorum intererat: & qui ademptum, nec admodum iuatis, gemuerant, iam in Italâ reliquâ Sedes plerque ad usum auctæ, & Parmæ ad Academiacæ gloriæ Dux moriens Collegium evexit. Postrematum optimæ curarum, de religione & eruditione sunt. Maximè his Probitas constat. Siciliensis autem Societas Propriacâ crevit. Ortu atque Occasu, utrique nomen dedere. Grata vicissitudo nunc in geminam sectæ, nunc in unam redactæ, è commodo publicæ rei djuerso. Germanica etiam Prouincij. Nimirum in qua maior bello strages. Terrarum quædam purgato flammis solo, magis germinant. Ita ex Austriacâ exilijs quoque distractâ, Bohemica nuper excerpta est. Rhenana in duas suprà & infrâ scinditur. Germanica superior, parem Prouinciacæ Appendicem protulit in Palatinatu Superiori & Neoburgico. Quin felicitas in membra propemodum quæque manauit, prioris commutatione fortunæ. Viennæ & Pragæ vexatio antè maxima, & domicilia singula. Nunc sigillatim terna: & Academiacæ in ijs binæ, & Vienense in Archidualem infertur suâ ipsius gloriâ. Hinc magni in utrâque motus. Prouinciacæ reliquū, ut in calamitatis partem, ita & felicitatis postmodum venit. In Illyrico ipso ad Maris Adriatici, in Styriâ ad Muræ ripas, Collegia effloruere. In ceteras Germanicæ Partes cum fortuna Cæsarî, Societatis quoque & religionis protulit se usque in Saxoniæ viscera. Tilius quoque & Fridlandus eantem autoritate tegebant suâ: successu Deus prosperabat. Huius vis ut occultior, sic, præquam arma, fortis. Et illa in Sueciam usque perrexit, quò non Cæsarî Copiæ. Rigâ, Liuoniæ Metropoli antè decesserat, occupante urbem, Sueciæ Rege Gustavo, & exilium imperante. Neque Laurentium Noruegum ætas octogenaria seruarat. Quin liber cùm illo de Religione congressus, profectionem acceleravit seni. Collegium breui redditum: ac interim Pergæ, vicino Collegij Prædio, sedes posita est. Ad citerius Balthici Maris littus libertas maior, fructus amplior Lubece, Fridericopoli, Tønningæ, Hâburgi. Ad hanc Holstaciæ Metro-

Metropolim suus quoq; fortitudine matus. Materiam Da-
nici Equites dedere. Altènæ domum habebant Socij duo Germanus & Belga. Et fortè ducentos ad Catholicos, sacris de rebus sermonem. Mercatores erant Angli plerique & Hollandi, tenaces pariter auitæ religionis. Congregatos Danii iuadunt armis. Repugnant Catholici confidenter, Sociorum magis causâ, quâm suâ. Sed impares vincuntur, peremptis suorum tribus. Nudantur cæteri; euadunt Socij per tumultum. Non eadem in Palatinatu vel utroque Ba-
uari Ducis, vel Neoburgico, Hæreticorum audacia. Reflo-
rescebat Sociorum ope antiqua religio, velut Horti post fri-
gora. Adlucebat Principum fauor inuitantium Incolas.
Wolfgangi primum Neoburgici temperata benignitate vis: & Catholici recens exemplum. Ciuitates quatuor, oppida nouem, Pagos quingētos, Capita vicies & nouies mille idem 1624. 85.
*In utroque Palatinatu
Domicilia.*

annus adduxit. Felix commutatio & ex more Gentis, ad Principum religionem vnâ cum dominio facilè transiuntis. Is mos etiam in utroque Friderici Palatinatu valuit. Tam diu incerti religionis, quâm Domini hærebant Indigenæ. Si-
mul Bauarum Cæsar, & Septemviri dedere, conuersio fa-
cili. Leuiter impulsi sequebantur. Domicilia mox Amber-
gæ, Chambi, Neumarchiæ. Simul Heidelbergæ infami Cal-
vinisticarum præceptionum emporio. Illa constituit Baua-
rus. Crutzenaci Sedē Hispanus. Operæ iam defunct. Luxem-
burgo, Gallo-Belgæ submissi, Simmeram percoluere. Plures erant in votis. Obstinatione Colmaria fuit, quia quasi sine Do-
mino. Odiosa libertas, per quam Hæresi seruitur. Authori-
tate summâ actum est Cæsar, & præsentia Leopoldi. So-
cios hic Episcopus pro Calvinistis imposuit. Nec deprecantibus, ad Lutheri partes transitum concessit: Molshemensis Academię fructus, & iu Socios amor ad vim addendam im-
pulerat Principem. Illam in viciniâ cōdidit rei litterarię atq;
Catholicę. Opus Austriacâ dignum religione, sed & mu-
nificentia, quando edificijs & censu firmum. Placidè quoq; ad Inferiorem Rheni plagam, Dusseldorpij Collegium Wol-
fanganus idem Dux dedit. Neoburgi aliud, & elegans dederat,

*Et Colmarie.*1628. 89.*Dusseldorpij.
Neoburgi.*

318 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

*Noxij.
Aschaffenburgi.
Bonne.
Sigenij.*

Item Embricæ.

*Domicilia
Aria,
Hesdinij,
Bethaniæ,
Athiæ.*

vade Palatinatui nomen. At Dusseldopiense, ad Ducatus Montensis perennem culturam. Pronè in ea Principis Consilia Ciues ibant iam Catholici: & velut in æmulationem, è sacro ordine vir grauis, Seminarium Dusseldorfij adstruens Iuuenibus centum. Facillimè Sedes admisit, immò expetijt Gens ad medium eiusdem fluminis Tractum sita, Nouesij, Bonnæ, Sigenij. Et ad Mēnum Aschenburgi. Quippe Moguntino, Coloniensi, Ioanni Nassouio Comiti Catholicis parens. Quin Vormatiæ concessa Episcopi respectu. Et conservatum Embricæ Collegium authoritate Auraici Principis. Antoniæ Cliviæ Ducis curâ dudum, & munificentâ stetit. Numquam aliàs adeo læta Societatis in Germania facies. In Polonia dudum florens, & vegeta. Igitur in missiones effudit se. Eas intra Regnum diu redegerat longum cum Moscho Bellum. Secuta Pax, eas per vastos Lithuaniae Campos, & vlt̄rà respersit. Sed mox ab Aquilone Turbo: In Liuoniam Prussiamque Suecus irrumpens. Eo velut gelidi sideris malignitate, decutiuntur Sociorum fructus exorti. Sedem in Collegium Dantisci vertere molientibus, adstipulabatur Episcopus, & Sigismundus Rex. Obstatit & repugnauit Plebs Catholicis infesta, Socijs multò infestior. Transylvanicæ rei status sub Ragotzio nunc Principe, idem qui antè sub Bethlemo. Eadem vtrique Religio. Claudiopolis & Albæ-luliæ pauculi tantùm Socij priuatim vtiles. Catharina tamen Brandenburgica, eis vna procedendi spes. Catholicam nuper fecerant, exemplo viuis Bethlemo coniuge. Hungaricæ maior, sed adhuc lenta progressio. Posonij adhuc Sedes, Hommonæ Collegium. Tyrnauensi Seminarium accessit, aliquot pòst annis Academiæ decus addetur. Cætera Regni amplitudo Missionibus vt patens, sic nauiter exculta. Per Belgum, & opera tutiùs posita est, & durabilior fructus per Induciarum quietem. Collegia Ariæ nuper Hesdinijque; Bethuniæ nuper, Malbodij, Athi, sunt cepta. Hui, & Armenterij, Domus Tertiæ Probationis. Tenuibus initijs singula: Bethuniense etiam duris. Quinquenio ipso nutauit. Occupata præiudicijs ingenia, dedocentur patientiâ

patientiâ, & serò. Dedocta, suspiciones in laudem & amici-
tiam vertunt. Athenense multa & validè concusseré. Ariense
contrà brevî ad præclarum & commodum edificium ac do-
tem emersit. Illud officiosâ & promptâ liberalitate Senatus
præstítit. Dotem Ioannes Montmorencius Vice-Comes
Ariensis, pòst Robekanus Princeps. Ita designauerat animo
Franciscus Frater, iam Socius, & Robertus Sanct-Audoma-
rensis, Morbecæ Comes, Patruelis. Duacense Theologo-
rum Seminarium Franciscus fundandum sibi seruauit. Vtile
hoc Duacensi Collegio: at Gymnasij Marchianensis accessio
etiam gloria. Aquicinctinum ab ipso Academiz ortu in-
sedimus. Alterum tuoc è Regione conditum est, ab altera
Benedictinorum familiâ, & quasi ad eandem Sociorum ex
facili plateolæ traiectu, operam. Tradidit nunc Ioannes Ion-
quoius Antistes pari in eos & disciplinas studio. Iam Flan-
dro-Belicæ geminum in vna Antuerpia incrementum:
Professa Domus Socijs, at exteroz luuentuti excolendæ,
Seminarium. In alijs Vrbibus nec paucis Domicilia, Casleti,
Bellioli, Aldenardæ, Alofti, Hallæ. Hic diuersis acriter stu-
dijs certatum est. Haud tantum, nec præcipue de Collegio
agebatur. Pluris estimabatur celeberrimæ famâ Virginis
Sacellum, Socijs tradendum. Euicit pro his Principis Alber-
ti, & Francisci Vander-Burgij Archiepiscopi Cameracensis
authoritas. Illuc ea se Diœcesis extendit. Quin per resumpta
in Hollandos arma, & receptam de ijs Bredam Collegium
ibi conditur. Sed longâ obsidione parvum, breuiore vicinum
Silvaducense perdi conspexit, ipsum breuissimâ denique
perdendum. At non cum Inducijs, Sociorum in Hollandia
ardor exspirat. Quin magis acuitur & prosperè, Arminio-
rum & Gomaristarum inter se discordijs. Anglicanæ Socie-
tatis res plerumque splendida, etiam extra Regnum. Colle-
gium Leodij vnum, & brevi assurrexit, & Fundatore Bau-
ro dignum. Gandaui Domus Tertiæ Probationis vna cepta
est. Secundæ autem, Watenis ad Audomarum iam pridem
stabat. At intra Regnum Collegia due. Eorum appella-
tio notior quam locus. A S. Xauerio & B. Aloyio data
est,

Annus
Christi. Societ.

*Casleti.
Bellioli.
Aldenarde.
Alofti.
Halle.*

*Silvaducense deper-
ditur.*

1629. 90.

Anglicana Provincia.

320 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

*Edmundi Arosmitij
cedes in Anglia.
1628. 89.*

Turba.

Item Et in Scotia.

est. Tum ingens Missionum numerus & fructus, at non diutinus. Tantę felicitatis causa, Catholicæ religionis spes, & veterum in illam Edictorum obseruatio iam lenta. Silebant odiosæ leges inter Coniugij cepti negotia. Sponsam Walliæ Princeps Carolus, Jacobi Filius Regis in Hispaniam ipse quæsierat. Reducturus cum ea Pacem Catholicis Angliæ sperabatur. Rediit Princeps & solus, & pro Pace grauior in miseros vexatio. Ecclesiæ interim annus idem reconciliauerat bis mille sexcentos. Nunc in peius omnia. Capitalis quoque sententia in Edmundū Arosmitium stringitur. Lancastriæ laqueo suspensus, tum sectus est. Supplicij visitatum genus in Anglia. Causa, indebitum Regi Sacramentum. Cetera ferè, præter ius & morem: Iudicis duritia, testes Reo sistere nolentis ad refellendum; tum & inediam iureiurando assumentis, dum Reus pendeat; Dein Carnifex, quippe miles, & captiuss, quia transfuga. Manum is vnuis elocare iniquę neci voluit, pretio libertatis. Florenos quinqa-ginta repudiarat Lanij famulus. Denique in truncum caput porrecta crudelitas, qualis ferè Herodis. Huic prandenti Ioannis, illi pransuro Edmundi ad ostentationem, & sequitæ ferculum deportatur. Ceterum vnius sanguine, ceu ignis frigidâ, sic Hæreticorum in Socios ardor extinguitur. Catholicorum quorundam diuturnior atque molestior. Dudum & strenue laborantes cohibere nitebantur arbitratu suo. Iuris obtentui accessere calumniæ. Spongia detergit: at non perinde omnem acrimoniam. Extra Insulam quoque peruersit. Per alia Iacobi Regna Socijs libertas bene diuersa. Per Scotiam quasi nulla; & quanta, amico carcere, & interdiu clausis. Latebant ferè singuli in Catholicorum Procerum aut Ciuium cibis. Sèpe clam Domesticorum nonnullis, & ipsa Matrefamilias, quia religionis diuersæ. Noctu prodeuntibus, periculorum partem tegebant vmbrae. Pedem interdiu, nec vitâ functos efferre, viuis licebat. In Georgij Christij funere, discrimin feliciter contemptum est. Tanquam alienigena palam elatus est prosequentibus ad tumulum usque Hæreticis. In externos Gens officiosa, in populares Catholicos

Catholicos dura : adeo totum per Regnum Operæ num-
quam vicenæ. In Ibernia triplo aut quadruplo plures, & li-
bertas maior & fructus. Quaquauersum itum est. Maximè
ad Occasum & Austrum. Quin & ad vicinas Scotiæ Insulas.

Indigenæ ut à Regno, sic & humanitate, & Sacerdotum
consortio diuulsi. Tres abhinc annos viderant nullum. Ob-
tulere Iberni Socij se ad milliaria centum, gaudio Gentis
& commodo. Hinc retro in Ultoniam Iberiæ Partem, sed
incultam. Ab milliaribus sedecim confluxere in Siluam au-
diendorum gratiâ. Extemporale Templum, Rami: pulpi-
tum, arboris truncus. Fructus quasi non è Silua, sed ex ame-
no & felici Solo. Ad eius perennitatem Missio instituitur.
Libertatem per Vrbes magnanimus laxarat ardor. Sed me-
tu & iusto, prudentia brevi restrioxit. Hispanicæ atque Gal-

Parisiense Gymnasium
licæ maiestas eadem; & Provinciarum numerus. Par quoque 1618. 79.

splendor utriusque Regiæ Vrbis. Terna in singulis Domicilia.
Restitutum Lutetiæ, institutum Madriti Collegium & Re-
gum voluntate, & summo utrobique iure, quando in poten-
tiam aduersariorum vim. Et Hispano, patrimonij quoque
Regij damnum obiectabant. Posthabuit hoc sapientissi-
mus Rex ornameuto & commodo carissimæ vrbis. Magi-
stri è Societate dantur duo & viginti, ad totidem tum Disci-
plinas, tum linguas. Logicæ tantum ac Theologicæ (quas
vocant Scholasticas) tantisper submotæ sunt spinæ. Ijs solæ
horrere se maluerunt aliæ in proximo sitæ. Vbi, nec Parisijs,
earum exors Societas est. Madritana Patronus, Regij san-
guinis Princeps Carolus Archidux tunc præsens, ab ipsa
longè Germaniæ. Mox vitâ funeto Rex ipse. Palam hoc ei
iūs delatum est in Templo, luce S. Ignatio sacrâ. Admisit be-
nigè, & iucundè : tum Auunculi, tum Societatis causâ,
amantissimū sūi Principem lugentis. Sed Regem & sua incli-
nabat in benevolentiam Indoles, & suprema Philippi III.
Patris voluntas. Ei quondam infirmo restitutam à Xauerio
valetudinem filius credebat. Madritana Societas omnis pro
eo supplex per urbem ierat. At sanati gloria, inter Beatos
iam nunc adscripto seruabatur. Simul adest Pontificis Pauli

322 *Synopsis Societ. IESV.*

Annus

Christi. Societ.

Heron. à Florentia.

1621. 82.

Gymnasium Madritense adstrinxit.

1627. 88.

Profeſſe Domus Templo.

B. Borgia Corpus.

de novo Honore Diploma. Acceptum capiti Rex eger imponit. Imponunt Principes filij tres exemplo Patri melius iam habentis : & celebritatem differentis dum reualuerit. Biennale hoc beneficium fuit. Post in ægritudinem & supremam relapso, suum quoque Ignatius & maius præsttit. Angebatur optima Principis mens æternæ salutis metu. Adiit & tertium aduocatus Hieronymus à Florentia-Socius. Hor-tatur opportunè pauca. Nempe vt Regna, vitam, angores animi, ad Iesu Crucifixi pedes ponat. Ponit infirmus; & magnaanimiter, Ignatij Chirographum Hieronymo interim admouente. Simul inquies mentis abscessit : & liber modò Rex postulare eum mercedem iubet. At ille Reipublicæ utilia & Immaculatæ Virginis Cōceptioni gloria efflagitat. Spōdet omnia Rex, in ea dudū propensus. Tum Societatē filio, mox Regi; filios Hieronymo alios commendat. Illam quidē in tempore. Id brevi Madritense Collegium ostendit. Neque calumnię immutarunt in nos animum Regis. Quin sollicitarunt ad ornādā virtutem malis exercitam. Regina fauet & sponte, & editi in lucem filij Principis, & eiusdem B. Borgiā opitulante sanati, memoriā. Illīc Professæ Domui Templum Lermæus posuit Cardinalis. Ornamentū non religionis modò, sed & sanguinis. Templum, Borgiæ Aui cultui, stat. Et Beati corpus illuc Romā translatū prodigijs claret, frequen-tatur votis. Brachium & Mentum ad proprios cultus, Romę seruantur ex ipsius Borgiæ vt honore, sic voto. Ne non vir-tus ibi coleretur vbi micuerat : aut ne totus à Præfectis So-cietatis reliquis abesset, qui Ignatio Lainioque iungi, tumuli viciniā optarat. Pari studio Minoressani Ciues, in Ignatium fuere. Xenodochium quod cōmoratione sua nobilitauit, in Collegium ; Specum quā durissimo vitę genere, in Templum vertere. At per Hispaniæ Provincias ; Præfules, Proceres, Populi, domicilia veluti certatim ponunt. Societas Lusita-niā iam ad perfectam Instituti formam, & velut virile robur peruererat. Itaque crescere demum desijt, quia breui ce-pit. Gallicana contra serò ceperat, Edictis, Proscriptione, Litibus diu adstricta. Tandem sub Henrico Rege ad au-gmentum

gmentum enīsa, sub Ludouico maximè affurtexit. Eius fa-
uore & Victorijs ad extrema Regni perducta est. Nouum
Parisinæ Domui Templum iam ponit, Tolosanæ autem po-
suerat. Vtrique perinde, Diuum Ludouicum Patres Patro-
num optarant è conditoris nomine. Diuidere maluit Rex.
Vetus Parisinæ domus appellatio, nouum ad Templum
producta est. Tolosano, ac suis in Rebelles Hæreticos Bel-
lis eundē Ignatium dedit. Fundamenta ipse met Trullâ ie-
cit Tubarum inter clangores, & Episcoporum cœtum. Et
prosperè gesta sunt Duce Ignatio, verè Religionis Hostibus
dudum infenso. Simul cum Castris ibant Socij in eandem
fortunam. E Vicenis ad Montalbanum, quaternos lues ab-
sumpsit. Ad Cleriacum res noxię minùs. Intra urbem nefas-
tię in Heruę Maluesium. Fortè ibi conclusus erat per
obsidionis initia. Ad solarium quidem Catholicorum, velut
interpretabatur ipse. Sed & ad gloriosam necem, velut eu-
etus ostendit. Aslultum parabant in Oppidum Regij. Or-
thodoxos interim expiabat intus Heruę. Repulsi illi sunt.
Et Hæretici eā vice victores, Patrem ad mortem & triumphi
appendicem queritant. Repertum insolentissimè perimunt.
Peremptum tumulo cum quingentis suorum mandant nul-
lo discrimine. Discrevit Deus. Exēsis ceterorum corporibus,
diu pōst, Heruę integrum manūs. Disparem mortis cau-
sam, dispar cadaverum species consecuta est: mortem, Op-
pidi deditio & breuī. Tardiūs, obstinatæ magis in Religio-
nem, ac Regem, Rupellæ. Ideo is Domicilium primò Socio- *Colleg. Rupellianum.*
rum mox Collegiū imponit, Catholicę Institutionis Arcem. 1618. 89.
Pali, Benearnenſium Vrbium Matre, eadē doctrinæ sinceræ *Item Palense.*
necessitas. Idem Remedium; immo potentius, Academia
cum censu, & magnâ librorum vi. Deprecata est, quinqua-
ginta iam annis Hæretica. Sed preces neglexit Rex, ceu
medicus, insanientis iofirmi. Aquitanis, Xantonibus, Pieta-
uijs addita eadem præsidia Religionis, quamquam primò *Et alia hanc pascit.*
reluctantibus. Vsu remedia probantur. Ea ambierunt ex-
perti, quæ inexperti defugerant. Pontifilaræ tamen ac
Trecis, constituere nondum fas. Hic breuī, & sub Mutio
lincebit.

324 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Digitus S. Ignatij.
1623. 84.*

Sardinie Seminaria.

*Colleg. Battie,
& Melitæ.*

licebit. Illuc in præsens prorogata Missio est. Obstatit Academia Gallicarum prima, incommodo vicinię. At Regni ferè omnes, Turnonēsis Collegij nostri incremēto. Iura vtrīmq; agitauit Curia Tolosæ. In Scriptores quoque iterum turbatum est. Et facit Rex tum mora suo, tum S. Ignatij respectu. Huius ad illum Mutius, Româ vnum digitorum eius miserat inclusum argento. Provincia Sardicensis in amēno in Solo amēna quoque extitit. Saffaritano & Calaritano Colle- gij adstructa Seminaria, & in hęc flos Sardiæ luuentutis. Fundarunt Archiepiscopi totidem Canopolius & Esquivel- lus. Quiddam Magistratus, & priuati contulere: Plurimum Rex ipse, liberalitatis haud intra Hispaniam constrictæ. Hanc inter & Mediolanensem Provincias, Insula iacet Corsica. Missiones illuc plurimæ sed temporariæ. Fructus igitur ut latus, cum illis tamen exspirabat. Postrema perpetui nuper spem peperit, & eō Collegium condidit Bastiæ. Condi- tum aliud, at dudum, Melitæ, ad Siculam pertinet. Ita Reli- gio Christi non magis cā parte Europę, quām Societas Iesv extenditur.

C A P V T X I I .

Idem & Asiatica.

*Dolorum Ozaca
pericula.
1616. 77.*

Huius etiam vigor, ingenuus : & Iaponicæ, constans sanguine Sociorum. Ioannis Baptistæ Machadi primūm fusus est à Filio Dayfusamæ Xoguno, nunc per nouissimam Principis Fideyoriū cladem, & consecutam Victoris Dayfusamæ mortem, rerum potiente. Quadrin- genta Bellatorum millia concurrerunt, centena inter con- fligendum cecidere, & Ozaca nobilis vrbs tota conflagra- nit. Socij duo eas inter flamas euasere, Iaponio comite ad alterius latus occiso. Euasit & Fideyorius : Taicosamæ Pa- tris Imperium perfido Tutori Dayfusamę, fugā relinquens. Victoriae fructus ad Xogunum breui, Parentis obitu perue- nit. Tantā felicitate nouus Imperator Christianos affixit: & Machado

& Machado cenuces auulsit Omurę, simili Præcursoris fato, cuius nomen gerebat. Illam ei gloriam præripere Carolus Spinola sperabat. Secutus proximè est Ambrosius Fernandus, Nangazachiensis in carcere Spinolæ Comes, et a chadi, cedes. Annus Christi. Societ. P. Io. Baptista Ma-
te quoque prouectior. Diuturnior Carolum Carcer, & nobilis Lethi genus manebat excelsam septuagenarij virtutem. Illius umbris angustijsque quadriennio pressa toto latuerat : per quinos iam & vicos dudum annos ad pulchræ mortis decus erecta. Tantumdem est, cum eius gratiâ primùm petierat Olissipone Iaponiam. Triennio autem post, vndidem ac iterum. Primâ quippe nauigatione, Brasiliam usque & ultrâ prouectus, capitur ab Anglis; & Arthmudiam Oppidū Regni abducitur. Retardatus eo infortunio cursor ad palmā contentiūs perrexit. Nec repetitæ profectionis molestia, aut febris Goę collecta, sacrum temperauit ardorem. Non aqua per Xogunum proposita Europēis in Iaponia restantibus. Secundus iam & vigesimus laboris ibat annus, quādo durata defatigationibus anima damnatur ad rogam. Palo adstrictus est, sed lenibus vinculis, & elabendi facilitate solicitatus ad fugam. Eò quoque iuitabat ignis longè & mitiūs, sed diutissimè sequens. Præcipuus in sustinendo labor, perseverantia est. Grauissimum quodque tormentum dum breve, satis ē facili perferas. Diuturnitate ut stillicidij Saxum, sic dolorum, animus persepe frangitur. Carolus contrâ flammis duratus est, aliorum quoque ad persistendum hortator. Propè tres tostus horas, membris concidit. Stetit mens ad extremum, & tunc verbis etiam, comitum quosdam nutantes erexit. Post nec multo, Constantium Camillum Calabrum, Petrum Paulum Nauarrum, & Iaponicos quatuor Socios imitandi desiderio succendit. Omnes idem supplicium non una in Urbe abstulit. Hieronymus de Angelis pertuus Caroli ab ipsâ longe Italiam comes, molestè seunctionem illam scerebat. Infeliciter latuit, & contra spem. Alteri sequitæ victima videbatur. Certus vincere, victum se Christianorum patientiam, Xogonus fremebat. Igitur ignominiam tegit nouæ & excellæ appellationis maiestate. Nomen Cubonis assumit:

Sf 3

& Xoguni,

Caroli Spinole:
1622. 83.Camilli Calabri:
Petri Pauli Nauarri,
& aliorum quatuor.

326 Synopsis Societ. I E V S.

**Annus
Christi. Societ.**

*P. Hieron. de Angelis,
& Simonis Iempi.*
1623. 84.

Iac. Cornallij.
1625. 86.

*Franc. Pareci,
& Sociorum de-
cem aliorum.*

1626. 87.

& Xoguni, transfert in Filium : simul Christianæ religionis, & Societatis præsertim odium, in Iuuenem naturâ satis immitem. Inauguratio fortunata Hieronymo. Comprehenditur, damnatur; & nouæ Potestatis cœtu, cen torrente, funera corripiuntur centum & sexaginta. Totidem Christianorum sanguine primus nouelli Xoguni annus consecratur. Eorum Duces Hieronymus & Simon Iempi, Socij. Ille Carolo permulta similis, Indolem, Ætatem, Iaſtitutum, mortis genus & causam. Locus modò, & tempus anni interuallo discreuit. Iaponum subinde plurimis permixti, concessere Caruallij duo ad diuersas neces. Ad venti, nivium, & fossæ lethale frigus Iacobus, Cochionæ Expeditionis malis præparatus. Ad Rogum Michael, cum Dominicano simul uno & Franciscanis tribus. Quies iam per annum Christianis aliqua. Sed qualem concedit Feris Venator. Nimirum ut confidentius per eam, prodeuntium plures occupet. Xoguno cessit dissimulatio ex animi sententiâ. Capitibus inhiabat. Cepit, Societatis, Provincialem Franciscum Pacecum, & Iaponicæ Nobilitatis, Iemonium : Ambos suis cum familijs: Ambos senectute & autoritate conspicuos, Paralyſi insuper Pacecum. Iemonius generis prærogatiuâ & eius domestici viginti, ferro perierte. Franciscus cum Socijs octo, Nangazachij flammis. Ærumnis autem Ioannes Baptista de Baëza & Gaspar de Castro. Triginta nostros ad hunc usque annum, Xoguni utriusque saevities abstulit. Et ea missione sanguinis, reliquum Societatis corpus ut tenuerat, magis vigebat. Ad octodecim tota redierat, sed adueniebant in dies supplementa. Numerosum adduxit Sebastianus Vieira Societatis I E S V Sacerdos. Dudum è Iaponia soluenti Epistolas Christiani tradiderant ad Pontificem Paulum. Per eas Pontifici habebant gratiam pro consolatoria, quam ad se crudeliter à Xoguno vexatos, miserat. Demortuo interim Paulo, cui erant inscriptæ successit demū Urbanus. Ijs igitur perfectis, quinas ad eos rescripsit in varia Iaponiq Regna dispersos, paternæ commiserationis & adhortationis plenas: quas reuertentem illuc Sebastianum perferre, & suas qui- busque

busque reddere Populis iussit. At illi sufficiebant sibi ipsis
vix ad resistendum. Et è Sodalitijs sub Deiparæ & S. Ignati
Patrocinio conflatis, ad fortitudinem incitamenta colli-
gebant. Siaensis quoque Societas vexationibus fiebat in
dies valentior. Diuersas dudum senserat infensissimi Chimi
violentiam. Dignitate is nouâ, nec otiosè, fruens, Proscriptio-
nis nostræ Diploma de Senatu Pequineensi expresserat. Præ-
cipuae Sedes Pequini, Nanquinij Regijs vrbibus: Tum Can-
toniæ & Kiampij. Atque hic pauculi dies, Sinas centum Ba-
ptismo lustrarât. Nanquinij & maxima religionis Propaga-
tio, ut Chimi authoritas summi Tribunalū Præsidis. Et eam
vi aduersarius armauit. Humanam Diploma dimissionem
imperabat. Ignominiosam Chimus effecit raptis Nanqui-
niës per vicos in carcerem Socijs tribus. Ex his unus Sien-
sis & Laicus; Europæi alij duo Semedus atque Vazonius.
Comitabantur captiuos tria militum millia. Carcer crudeli-
tatem infamiae addidit. Verberatus fœde Vazonius est. Se-
medum languor exemit. Cibus eis omnis, orizæ pauxillum.
Loci fætor atque angustiæ, maximum tormentorum. Om-
nia Chimus curabat: sed & miserorum necem Pequini apod
Regem urgebat, ope Eunuchorum. Dimissioni exterorum
modò Rex subscriptis. Laicus manst, quia indigena. At Di-
missionem aduersarius, cædi, quā non impetrarat, æquauit.
Ligneis singulos cistis includit ferarū more. Inclusos depor-
tari Cantoniæ iubet, & vexari per viam. Nanquino Nicolaus
Lögobardus Præses cum Socio Pequinum subduxerat se in
tempore. Ibi manserat Sienensis quidam velut ad custodiæ
Riccianni sepulcri. Cæteri ex ea Sede benignè deducti, Can-
toniam peruenire. Simul omnes compinguntur in vetus
Cenobium Bonziorum. Solatum eis unum, conspectus &
colloquium. Opportunitas expectabatur ad Philippinam
nauigandi. Serò aduénit. Ergo Amaciam deportantur. Cæ-
teros per Regnum dispersos Doctor Michael suas in ædes
collegit. Anno ibi latuere. Post & prodiere ex mente Van-
liæ Regis. Nam Apologiâ eorum perfectâ, de Proscriptione
siluerat. Ringebatur Chimus. Ad vindictam, unum Colaicę 1619.
dignitatis

Dipulsio Sociorum.
1617. 78.

Restitutio.
80.

328 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.

Prodigia.

Reges eodem anno tres.
1621. 82.

dignitatis subsidiū optabat. Sed ambitiosè petens, repellitur primūm; cum largitionibus obtinet; at impotenter gerens, ponere cogitur. Hinc dolor & lethalis in vanissimi hominis pectore: Inde nostris lux rebus affulsit. Et simul medius teñbris dies inhoruerat Pequini. Expulſæ lucis Christianæ pēnam, interpretabantur plerique. Cometę item gemini, oberrantes cęlo globi, ac terræ monstra, ad Tartarorum irruptiones referebantur. Terribiles erant & infortuatæ Sinis. At Soles simul tres, Regum eo anno totidem funera designabant. Nec sine motibus Filij, Reguum à Patribus accēpere. Magnos conciuit Vanlias, quinquagenarij prope Imperij infelix, Christianæ veritatis depulsione, corruptor. Illud minori tradens Filio, penè perdidit. Maior occupauit, Magistratum factione; & Taikami nomen accepit à florum copiā. Ominosa appellatio mensē modō vnum regnaturo. Filius successit, Thienkium ab aperto se dicens celo. Quām idoneè, reducta serenitas prodet: At non Regno, nisi Socijs primūm & Christianę rei. Tartaris prosperè ibant, & quasi occurrebant omnia. Sinensibus contrà, peruersè: caligo, stupor, discordia. Profligati primūm ad centum millia. Pōst concisi ad quinquaginta. Vastatę armis Provincię binę. Patebant tanti Imperij viscera. Exigua in Ducibus Belli peritia, magnanimitas, fides. Summa hęc omnia in Paulo Christiano Doctore, & adeo spes omnis. Exercitui & Palatio Regis tutando prēficitur. Per hanc felicitas, & Sociorum redditus in Chinam. Tentarant illi nuper triplici conatu. Perruperat Vremannus Dalmata triduum in sentiaa nauigij latitans; Fētor inde languenti, animam demum & spiritus altos oppressit. Tutiūs alij cum Lusitanis Amacaensibus & Tormentis. Hęc postularat Paulus in Tartaros. Quaterna illi concessere: obsidionis metum religione vincente. Hollandicę naues septemdecim infestē coibant ad Insulam. Tartaricus Tormentis hisce cursus reprimitur; Euangelicus ope Doctores Pauli prouehitur, sed lentè & qualis Aqueductuum, per latebras & occultos canales. Nam redditum Thienkius Rex nostrum patiebatur modō,

modò non sanguerat. Obnoxiebantur Aduersarij potentes.
 Vnius præsertim Academij, Christianis infensæ, Litterati.
 Tum, Nequinense Palatum nostrum repentes Eunuchi,
 Denique Proreges, Hollandorum Piratarum causâ, Capros
 plexuerant capite in Regia Urbe, & Socios illis consilio &
 religione, ut specie concolores querebantur. Nec silebat
 Chimi Vidua, Maritales iras femina gerens in pectoro. Pa-
 tronorum iam nostrorum authoritatem vel iofortunia, vel
 priuatæ vitæ amor, aut necessitas minuebat. Dignitates tem-
 pore definiuntur: Et suam Doctor Paulus sponte quoque
 posuerat. Opportunissimus videbatur Trigautij ex Europa Nic. Trigautij reditus.
 Legati reditus. Chinâ septennio toto absfuerat. Sed velut Amacum.
 participanti eius Regni fortunam, sic ei plurima ibant retro. 1620. 81.
 Socios, è duobus ac viginti, sepienos fato amiserat. Denos
 reliquerat Goz. Cæteros quatuor festinus rapuerat terras
 in naues. Tempestas omnes pariter inuadit: sed innoxie.
 Trigautiana, triginta saccorum frumenti abiectione; altera, Iaffatio.
 Sanctis Ursulæarum Sodalium; tertia S. Xauerij prolatis
 ossibus, seruantur. Amacum appullis gaudium ingens, So-
 cij Chinâ laponiâque depulsi. Et qui Chinâ, Trigautij con-
 spectu iniere spem cum eo illuc redeundi. Redière & Semel-
 dus atque Vazonius, sed sub nouæ quisque appellationis re-
 gumento. Trigautius sua Neophytis dona depropulsit. Sa-
 lutem & Iubileum à Pontifice Paulo: tum copiam, tecto ca-
 pite sacris operandi. Gentis hic mos est. A Cardinale Bellar- Domaria.
 mino, Hortatorias ad fortitudinem Christianam. Respon-
 sorias certatim Sinç multi scripsere: Et Doctor Paulus ele-
 gantiâ & venerationis testificatione plenissimas. Quæ au-
 tem Europæi Principes desiderabant ad Regem, Nicolaus
 preslit in præsens. Nutabat eius in Socios amicos: & ad eum
 vias obsidebant Harpyiæ vel Hostes. Igitur in Missiones Expeditiones.
 operam vertit. In Xinianam uilissimè, quamquam ibi le- 1625. 86.
 mestri morbo attentus. Privatorum interim commoda va-
 riè curabat; post valens, publica. Argumentum eius indu-
 striæ vuum, vetos Inscriptio. Dudum incisa fuerat marmori
 longo, nouissimè inter fodendam forte impento. E Sienensi

350 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

*Vetus Christiane
Legis Monimentum.*

Sedes in China.

1626. 87.

*Pequinii,
Nancianii,
Kienchiui,
Nanhaiui,
Sunktami,
Nancenij,
Kiatini,
Xansij,
Fokieni,
Xinsij.*

*Excursiones in Iez
Regnum.*

1617. 78.

1620. 81.

1622. 83.

Romanum in sermonem Trigautius vertit. Hęc eius Summa. Ante annos plus mille ducentos, perlatam illuc à Palestina fuit se Christianam Legem. Accepunt autem benignè à Regibus, & Populis Sinarum. Accepunt Capita sparsim & magnificè iusseruntur. Rursus admittendę desiderium, Inscriptio bęc in Posteriorum multis accendit. Simul publicandę, Provincias aperte tres. Quindecim Regnum omne continet. At Thienkij animum, Chiarrę iam Regią, & Fasti veteres, Orthodoxæ religionis indices, inclinarant. Nec protervè obtutabatur ingenua, & alta Principis mens. Sed tardè in noua quaque, & prudenter incumbens. Idola brevi omnia destruet, in Socios quoque bencuolus. Quin fundum attribuet ad habitaendum. Mandarini autem atque Indigenæ multo propensiūs. Adeo in una Pequinenſi Provincia, quadraginta eorum millia bicentum ad Baptisma perducet Pates labori defunt Operę. Nec in praesenti Socij tanta in messe plures triginta in Domicilijs decem. Sinensis autem atque Iaponica Societas, Philippinam, Malabaricam, Goanamque Provincias, ut Matres Filiae, honestabant. Nec propriā quaque specie tantum, sed & aliarum insuper Gentium, quas ipse Christo pepererant, iam Matres. Iaponica, Iezianam freto, nec magno diuulsam. Regnum hoc, omnes Insulam dicerent, nisi Continentis praeiudicium adferret amplitudo. Mensum quinque iter longa est. Eò Tartarie Partem quidam appellant. Hanc, & Iaponiam, & Hispaniam novam interiacet ad Aniani frēcum. Situs, appellatione certior; & Sociorum animus ingens istuc Legem inferentium, quam in Iaponia egrę sustinerent. At consilium prudens, in Iezianis Principem melliori scientibus, reparare damna, quę à Xoguno illic religio patiebat. Quia gloria ingens, eā Sacrorum communione, vitramque Orbem iungere. Conatum acuebat simplicitas Gentis, & integritas, vitijs haud multis corrupct. Politiz & Dominationis ut litteratam, notitia apud eam nulla. Divinitatis obscura; & maiorum more, Soli, Lunę, malis Montium, & Marinum Genijs, impensa. Croces in vestibus ignotā gerebant causā. Ad edocendam Hieronymus de Angelis, & Iacobus Cartullius istuc è Iaponiæ Portu solute. Fructus mox ybet velut

*Taifensis
et Pullocam-
bensis.*

Eclipsi.

*Expeditio Tunqui-
mensis.*

1626.

87.

velut è subiectâ facilè terrâ. Sed ambo ad saponicos labores, & palmarum fatum vocati, percolendam alijs reliquere. Cochinchina verò & Tunquimia, Chinæ vestigales sunt, etiam nomine religionis acceptæ. Amacao eam accepere per Socios, & Lusitanici occasione commercij. Cochinchina per Franciscum Buzomium Genuensem, annis abhinc paucis. Christiani in ea rari & rudes. Nam oscitanter instructi degenerabant in Ethnicos. Instruxerant Sacerdotes aut Castellani Manilâ, aut Lusitani Malacâ cum Mercatoribus per interualla cò profecti. Repolivit Buzomius. Tum alios aggressus, Baptismi & cupidos & idoneos fecit. Accepere permulti; & vno dumtaxat anno plures quingentis. Condita mox Domicilia & Templa Taifi & Pullocambi Regiâ vrbe. Ad Patrem utriusque impariem accessit Amacao Franciscus Pinna cum Socio. Authoritas è numero creuit. Sed aufertur ex futili causâ, & casu redditur. Arentibus æstiuo ardore campis, pluuiam Idololatræ ab eis postulant. Non imperatâ, depellunt auctoritati quoque Amacaum. Prohibuit aura ijs aduersa, Petro autem Marquesio, & Christophoro Barrio Socijs inde Cochinchinam ad nauigantibus, secunda. Subsidio mitabantur opportunè; & appulsis, opportunitissimè nimbus, & per cum sedatio concidit. Prodigiosum, & sanctæ religionis indicem, arbitrati sunt. Plures hinc eam sequuntur præiudicio veritatis, plurimi eclipseon prædictione. Tristis & vana supersticio Anami Regis ac Populi, quoties ea Soli vel Lunæ obuénit. Lububri ueste omnes prodeunt. Tum clamore, Tympanorum, fistularum sonitu, cœnorum fragore Tormentorum, Draconem sidereum precari, increpare, terrere, totum ut ne Planetam deuoret. At Parallaxeon penitus ignari, & Astronomiæ periti non satis, quibus defectio Terris aut Horis ostendet se, vagè definiunt. Præstitere id haud semel Socij: & Discipulos iam eos diuinorum etiam habent rerum. Ad has à sidereis facilis traductio est. Plebæos suæ quoque illecebræ conciliarunt: spectrorum depulsio, atque monstrorum ostenta. Regem, Lusitani maximè continuatio commercij. Vile pretium pretiosissimæ religionis. Communis Asiaticorum sordities, Animas haud satis æstimantium. Eâdem hac escâ magnus Tunquimij Rex allectus

T t 2 est ad

332 Synopsis Societ. I E S V.

**Annus
Christi. Societ.**

Tres in Mogoria sedes.
1624. 85.

est ad offerendam Socijs Sedem. Eadem Amacaensi viba, & Lusitanorum comes, istuc soluerat Julianus Baldinottus cum Socio. Accipiuntur benignè Præsidio, muneribus, epulis à Rege. Quin & magnificè, Elephantam, Equorum, Triremum inter se configentium Ludis. Quater mille expeditas, ac Tormentis instrutas Rex habet: Ipse spectaculi quoque Pars in immani Elephante sublimis. Deprehensis Animal in Circo militibus eripiebat arma, porrigebatq; sessori. Eadem eruditiores equi suis praefabant. Comspecta ea Tunquimenseum Elephantorum solertia, fidem ijs adstruxit, quæ de Cochinchinis timidè fama vulgarat. Par utrorumque Indoles: sed & hominum; culta, vegeta, fortis. Nec Barbarie, ut plerorumque per Asiam, aut perfidiâ vitiatur. Quin etiam in exterorum consortium offert se desiderio sciendi. Populi situ & multis confines, Imperio discrepant. Cochinchinæ nuper Prorex veterem Tunquimij dominationem excusit, Regem se gerens. Cochinchinus Sociorum Sedes perpetuas habet bioas; Tunquimius multas designarat, sui non tantum Regni, sed & Laisensis & Sinensis commodo. Nam illac facile & breve ad Sinas iter est. Laisense Alexander Rhodius excolit, vice-Provinciâ Sinensi Operas illuc magnanimittere mittente, ipsâ vix satis tutâ. At Goënsis Provincia proprijs quoque sudoribus augusta dudum apparuerat. Speciem ei dignam conciliabant Æthiopica, Mozambique, Cafraria per Africam Missiones; Mogoria atque Cathaica per Asiam. In Mogorica vetus labor. Spes semper plurima, sed ex parte fallens. Sedes modò tres, Laorij, Sambariz, Agræ. Sociorum quosdam Rex ipse, quosdam Myrza Christianus & munificus Princeps Armenus, lateri affixos habebant. Sustentabat ferè hic vniuersos, Inopum quoque omnium Pater. Collegium illis perpetuum molientem adiuuabat, Regis & consanguineus Capaquanus, & natu filius minor. Sed & Socios Rex ipse, præterquam susceptione Baptismi: suscepturnum se professus haud semel, simul illius se, Christus dormientem moneret. Ad euocandum, Sanctorum ossa noctu gestabat infelix.

infelix. Divina & damnosa tarditas iam senectatis. Quamquam remorabatur, & maximis ratibus filii nuper concitata defectio. In eum frater, tum Parcas ipse exercitum mouit ingentem: bongentia hominum milia, Elephantorum septem, Camelorum quinquaginta, Equorum trecenta, Boum centum. Tantæ armatorum multitudo, Sociorum unus addidit se; alter Antonius Andradæ & omnium moderator, subduxit se ad Cathaium explorandum. Arcta vox intra Reges urbis, in Sepesi, seu Tartarico Regno, appellationem. Post, eam ad magni Imperij amplitudinem fama extendit, Tibetum maius Asiatici nominant. Minus, Idololatraz dudam tenuere: nuper ad Mahometem damnosâ commutatione perduci. Maius illud, Regna admodum multa complectitur Christianæ Religionis communione, sed vetustate & culturæ abruptiose, obsoletæ. Deus apud omnium Iacolas, Vnus ac Trius: cuius Filius, & homo. Angelorū Boni & Mali quidam; Ordines ηγετη. Baptismi & Confessionis nostrarum assimulatio quædam magis quam forma. Aquæ lustralis usus, Catholicæ vero propior. Lararum seu Sacerdotum multiplex genus. Omnium una religio, non Institutum. Mahometica superstitione horrori est, Idololatrica, ludibrio. Idonea cultui terra. Andradæ cultor accessit. Longum iter menses omnino septem; molestum 1624. 85. angustijs & iugis Montium, Gangis fluvij vorsticibus, maxime autem solitudine, frigore & perpetua nivium oculos habetantium copiam, Comites euntis, Emmanuel Marquesius socius, & famuli duo Christiani, Commeatus, orizas zofa, aquis maceranda, vel nivibus. Nam hæ illis frequentes. Tempestas vera sed importuna. Campi gelu obliguerant: & eo digiti pars, Andradæ excidit nec sentienti. Famulis atque Marquesio, oculorum, membrorum, pedum sensus oblitus, vita propè ipsa. Per tot æquinas Chabarangam, Coguenis Regni Metropolim, attingunt, & ab Rege, Regina, Indigenis benigne recipiuntur; ac primum velut Mercatores Indici. Ita indicabat corporis cultus. At quando breviter Magistros yitæ dixerunt se, tum vero male

T t 3

beni-

*Annus
Christi. Societas
Cathaium seu Tibetum maius.*

*Christianæ Religionis
vestigia.*

*Expeditione Prima.
1624.*

334 Synopsis Societ. I E S V.

Annus

Christi. Societ.

Prospere.

Alteras.

1625.

86.

Restitutio Ore Piscariae.

1621.

82.

benigoiūs. Molestè id audierat Maorius Interpres. Igitur malignè sermonem Patis truncare vel peruertere. At increpans Andrada, comminatus est pena, ni fidem præstaret. Præstítit metu. Tum magis Principes agnitâ veritate lœtari, ceu qui lucem antè per rimam, postea plenam & sub diò perspiciunt. Simul acceptas de Patre Cruces collo appendere, & appensâ antiquæ religionis notâ gloriari. Nec dimittere nisi obsecrantes, & redditum iureiurando pollicitos in proximè sequentem Annūm. Contrà obligauit & Regem Andrada: levitatis Asiaticæ, aut Mahometanæ in eum fraudis, metuens. Itaque Rex & lubens, Diploma tradidit postulanti. Securitas in Tibetum reddituro præstabatur; tum & potestas prædicandi toto Regno Christi, & condendi in Regia vrbe Templi. Agram, Mogoriæ Metropolim, reverso cura cæterarum prima, expeditio illuc noua. Eam decreuit Goanæ Societatis Provincialis. Suscepit idem Andrada eodem cum Socio: & alijs septem proximè Goâ sequentibus viam munijt. Hos Franciscus Godinius ducebat. Veredarios obuiām Rex misit, numero Sociorum aduentantium maximè lœtus. Chaparangæ Domus, & Templum struitur. Huic nomen à spei Matre. Incolas inter contentio est eruditionis, & Baptismi. Sed dilatione, multorum desiderium decebat accendi religionis, hinc in alia latè Regna longèque fundendæ. Goanæ Provinciæ reliquum, vineæ simile, propagines multas hinc atque hiac mitenti, & totidem in vites formanti. Malabaricam, Oræ Piscariæ; Philippinam, Boolanæ Sedis recuperatio bilarabat. Piscaria, primus extra Goam Xauerij labor. Post alij ex alijs Socij coluere. Demum eâ, quasi operæ longioris non indigâ, per vim extrudimur. Vim inuidia aut auarities fecit. Et obstinatio prohibuit redditu per annos quindecim. Sed qui per quadraginta coluerat Gondisaluus Fernandus, illum prædixit. Nec vanasenis vaticinatio. Diploma affertur ab Hispania. Eo Restituti nos iubebat Rex. Missionem eam ambiunt præcipui Patrum. Sordebat iam Disciplinarum illustrium exedræ, præ Parauarum casis. Pluris erat Gens hæc simplex, atque vix super

super Christiana, Philosophorum & Theologorum cōstitu-
bus. Lēcti sunt quindecim. Et Condīsaluuus octoginta sex
natus annos, lecticā inferri voluit in nauim, qua vehebantur.
Excepere uōtēs Parauē gāydiō Ingēnti : Et Ora omnis illa
felicitatem suam. Nam ipso reditū die, Margaritæ rursum
in Littore apparuerunt. Per annos absentia nostræ quin-
decim, planè latuerant quasi discessum dolituræ. Gaudij eo
reditu concepti temperamentū, Condīsalui mōrs. Quartā
die iuasit voto fruentem suprenas Booleanam Sēdem So- Item Booleane Sēdis.
cijs, astus Cacodæmonis & furor echererat, Xaverij nōpet 1622. 83.
in Beatos relati celebritas agebatur. Inuidit insaturabilis ini-
micitia Genius. Barbaris qui in vicinia erant, cādida in yestē
sīst̄it se Diuinitatis iam affectans. Templum sibi moliri eos
iubet. Moluntur, attollunt, perficiunt pēnūrum metu. Ab
Socijs illuc concurritur, & Christianorum aduocatā ope fa-
num concidit. At exarsit in vindictam superbus. Nostras &
ædes & Templa diruunt eius idiotiūtū Barbari, alia permul-
ta Tartareo numini ponunt. Dei, Diuorumque simulacra
pedibus calcantur aut dissiliunt in partes. Pueri quoque I-
s. v. Icnūcula, vulneris capax apparuit. Simul impietatem
rebellionē in Regem cītulānt. Ad vindictam mira con-
senſio Sociorū, Christianorū, militum Hispanorū.
Quia infirmior etiam sexus insurrexit, & Celites ipsi in So-
cietatem Belli descendērē. Puer è celo aliquis hęrentibus
abrupta per loca Cohortibus, ducem se obtulit. Ac corollæ
maritis texuerant feminę è Palmarum folijs, victoriæ velut
præfigio. Eas in fortitudinis quoque pignus, non felicitatis
modo viri accepēre. Et cruentā confirmariē sponsione
sanguinis alter ex alterius venis educto, & ad ora siogulo-
rum admoto. Ita processere coronati, velut ad triumphū.
Laudabant magis quam animabant Socij de successu certi:
Tuiturū se in Scoporum globos Barbaris Cacodæmon
solitā fide spoponderat. Nam primo illorum iactu plurimi
corruēre. Nimbū superbus Genius in subeunte effudit
Hispanos. Sed quasi elementum cum nostris cospirasset, sic
so nitreus puluis magis ardebat. Ingenti clade effecti sunt
Barbari;

Annus Barbari : & meliorem in ordinem ipsi, & Boolana Sedes
Christi. Socie. redacta.

C A P V T X I I I .*Africana Efflorescens.*

Ed velut floriditate laborans suâ : Et quali nimiam mater Prolem, aut gemmas vitis pariat, quot alere non possit. Christo geniti per omnem Africam nunc plurimi. Abassia, Pars eius intima, eos non iam per capita, sed per Populos, & Regna censet. At Provincia Sociorum nulla : vix Collegium. Nam Mozambicense, ad Goanam pertinet : Angolanum autem & Congense, egrè vnius numerum, & speciem ostendunt. Plura non erant Domicilia, nec in se collecta; sed singula in aliquot distracta Sedes. Socios vniuersè quadraginta nō continebat tanta Pars Orbis. Nec plures octo Abassiae amplitudo, suffectura octingentis. Numerum tantillum carpebat mors, & egrè supplebat Goana Societas, obſidentibus transitum Cafribus, & Turcis. Ducentos & Patriarcham postularat Sultanus. Sequedus Imperator, Romanā Religionem, tredecim iam annis men-
Tredecim iam annos, te complexus. Quin eandem palam professus iam erat. Tan-
clam Catholicus, id pa-
lām proficitur.

1620. 81.

Ducentos, atque Patriarcham postularat Sultanus. Sequedus Imperator, Romanā Religionem, tredecim iam annis men-
tredecim iam annos, te complexus. Quin eandem palam professus iam erat. Tan-
clam Catholicus, id pa-
lām proficitur.

1623. 84.

Præstite Procerum multi, & Plebei plures. Simul propo-
Prohibet Eustachetus de
Christo Dogma; tam
Circumcisionem ex
Sabbatum &c.

fitia Capitis pena alteram in Christo naturam negantibus. Sublatum Circumcisionis probrum ; & supersticio Sabbati. Ieiunij autem verbi, & Paschæ tempus ac ratio, reducitur ad. Romanum morem. Fernando autem tradita Sacrorum cu-
ra in aduentum Patriarchæ. Sera & cepta à Saculis quinque
tractatio. Ab uno autem toto, & sub Imperatoribus quin-
que, Davide, Claudio, Adamante, Sauenquilio, Iacobo,
frustra resumptum. Abruptum quippe Inconstatiâ Claudij,
Adamantis

Adamantis in Catholicos odio, aliorum Dominatione brevi
vel bellis turbatâ. Sultanus demum Sequedus perfecit.

Annus

*Christi. Societ.
Rafin: sec Zela-Chri-
stianus Frater.*

Imperium ei diutinum ab anno huius seculi sexto, & con-
ueniens tantæ rei indoles, moderatione consilia promouen-
ti. Contrà Zela-Chrîto Fratri prompta, & erecta, impetu
magis negotia quâm patientiâ vrgenti. Altera tamen alte-
rius adiutrix. Quæ Sequedus prouidè, consultoq; definierat,
Zela-Chrîstus agebat strenuè, eximens inuidiæ & simultati-
bus Fratrem, quidquid sinistrè evenisset. Iam ille plus qua-
ter Reconciliationis Legatos miserat Romam. Multos re-
tro egerant Maurorum & Turcarum insidiæ tenentium
Africæ Portus. Patriarcham & Sacerdotes è Societate pos-
centi Gregorius XV. Pontifex concessit; Alphonsum Men-
diū, & Episcopos Adiutores duos. Operas alias Mutius
addixit. Opportunum Gentil subsidium, ac propè iam se- 1622. 83.

rum. Maximæ res morâ depereunt; nutarunt Æthiopicæ.
Sustinuit Deus cui concidissent, & victoriarum prodigiosis
eventibus: de Iulio Sequedi Genero; de Simone Pseudo-Pa-
triarchâ, & Ionaële exercituum Duce, coniuratis. Ellosij *Bellum Religionis*
antè victi & gloriösè. Sequedianorum desideratus est ne-
mo. Comprehensa vel cœla pleraque motuum Capita. Ex-
tremi & violentissimi surrexere. Caprael Dioscorita cum
Monachis. Moniales quoque incondita multitudo, debilis
sexus, præterquâ ad nequitias & cōtumaciam. Tum Gedeon
cum Iudæis, mōtum horrore & animorū altitudine erectis.
Omoiū vis à Zela-Chrîto elusa magis quâm fracta. Nondū
aderat Patriarcha. Victoriam habebat comitem is, cuius
gratiâ bellabatur. Triennalis Profectio eum tenuit in via,
Sequedum in metu: Schismaticos ad audendum impulit.
Ab Alexandrino Patriarcha Episcopum sibi postulauit. Si-
mal impetratur, simul adfuit, & vñâ gratis seditio eorum
qui aduocarant. Excitatam feliciter reprimit Sequedus; au-
thorum ceruices demetit ferro. At Rebellionis metuens,
Pseudo-Episcopum patiebatur in latebris, veri Patriarchæ
aduentu fugiturū. Longa spes Principis. Et timentis, ne cert
è spinis serpēs, sic ille cum strepitu prodiret. Mendio trānsi-

*Alphonſus Mendius
e Socio, Æthiopie
Patriarcha.*

cansâ multiplex.

*Tarbe ab Alexandrino
Patriarchâ.*

Vii . tum

338 *Synopsis Societ. I E S V.*

**Annus
Christi. Societ.**

*Victorie Sequedi da-
ta Zela Christi.*
1624. 85.

*Reconciliatio Ecclesie
Abaffine cum Romanis.*
1625. 86.

tum explorarant, Socij viâ & euentu diversis. Franciscus Macchiadus & Bernardus Pereira, sanguine. Ab Mauro Principe, Caprae lis amico, deprehensi necantur. Eo infotunio tristis, sed doctus Alphonsus, alia & feliciter tendit, & demum Fremonam ad Quiedi sepulcrum perducitur. Socij modò cum eo lex. Iacobum Episcopum morbus inter nauigandum rapuerat. Simul Patriarchæ conspectu, cœ Sole exorto nubes, sic Imperatoris hostes non Pseudo-Episcopus tantum, fugantur. Capraelem & Gedeonem Zela-Christus penitus cedit iam quadragies acie victor religios causâ. Imperatoribus tribus restiterat Gedeon. Caprael autem, Legatis Sequedi totidem. Ad hunc, cœlorum delata sunt Capita; & mulâ argento phaleratâ Meadius. Occurrunt armatorum millia septendecim: Tum Zela-Christus, atque Faciladas, & Claudio, Filij Sequedi. Praenum lumenti tenebat manu Præfetus Regiæ summus: extremum Lori nodum, Melca-Christus Prorex. Proreges alij tres, & Principes totidem, Conopœum super insidentis caput. Pontificio fulgebat habitu. Innumerabiles, quam longissime oculus tenderet, Populi circum. Semimortuis dies hic vitæ primus videbatur, maximè Sequedo. Sedebat in Templo, & purpureo in Throno, & in gemmis totus. Eruperunt gaudio lacrymæ, nullâ iniustâ maiestatis. Dixit Patriarcha Romanus cœlbritati opportuna, ad hunc omnem Cœtum. Insuetum Alexandrinis officium, authoritatem silentio venantibus. Inde acclamations, Ludi, Donaria. Triduum ijs teritur. Tam verò in Aulam itur Regiæ maximam. Sacramentum hic publicum postulat Patriarcha reconciliatæ Abassinorum Ecclesiæ cum Romanâ. Præstat palam atque hilatiter Sequodus, Principes Filij, Proreges octo, Ordinum omnia plerique. Præstituri post erant Plebeij inter Proregum manus. Republicæ & Religioni accessit firmamentum, Faciladæ in Imperatorem designatio. Tum & nekus vtriusque Potestatis Ecclesiasticoq inter, & Laicos. Illorum immunitas sanctitur, & vera Sacramentorum forma. Promulgant

mulgent Tubicines omnia Feste clangore. Patrum vultus
eo auditu maduere. Fletum ciebat letitia, & praesens la-
borum fructus, & vberioris spes. Centum mox Schis-
maticorum millia consequens reduxit annus. At nebula
restabat in tanta serenitate, Augusta adhuc Schismatica,
& pertinaciter. Ne tempestate, Faciladæ filij facilitate,
cieret, verebantur Patres. Nam Sequendum in fata se-
nium inclinabat. Stationes ideo plures condidere. Vni-
uersè nunc censebant undecim. Ita eorum ope Religio
in medio Africæ, ceu vita Medicorum fomentis in reu-
lescentium cordibus, respirabat. In Partibus eius extremis
vigor adhuc sublanguidus. Curari penitus sese haud fine-
bat in Mozambico, & Monomotapiæ Regno feritas Ca-
frum: haud Thuneti atque Algerij seuera Turcarum Edi-
cta. Illuc ac Christianos ibant Socij redimendis captiui-
tate corporibus, simul in animas intenti. Indigenis quo-
que furtim iniecere semina religionis. Sed velut in rudi
solo, & minime macerato imbribus, sic illa.raro germe-
nabat. In Guînea, in Congi & Angolæ Regnois religio,
qualis vita grauium crasso humore corporum. Ab Regi-
bus, & Sobis lente ea perferebatur in Plebem indolis tar-
dæ. Egit per meatus obstructos, spirituum copiam Ca-
put digerit in membra. Fouebatur tamen, & excitabatur
in stupor à Soejs: Binis nunc dénum Sedibus Angolana,
& Congensi, in totidem Collegia conuersis. Massaganen-
sis quæ & in Angola, & alia quæ Hesperidibus in Insulis est,
monum ad illud decus emersere.

Annus

Cristi. Societ.

Sedes.

Socletatis in Africa.

Sedes.

1628. 89.

Dancasiasen Aulica;

Fremontensis,

Gauchoensis,

Gorgorensis,

Bogamedensis,

Agassisi,

Collolensis,

Ligenegensis,

Eucberensis.

**Annus
Christi. Societ.**

C A P V T X I V .

Americana sat Florens.

Dubites, vegetiorne an fecundior ea fit. At Amazonem diceres masculâ specie, & succo, sed fertilem. Quinque iam Prouincias censebat, & Vice-Prouinciam Chilensem. Hanc & Paraguariensem, & Nouograuatensem Prouincias peperit Peruana. Stationum autem, tum ipsæ singulæ, tum Mexicana atque Brasilica, numerorum ingentem. Unum Chinaloense Collegium ternas, & viceinas. Sacerdotes in singulis singuli: & quibus animis paucitate erector. Nec Populis contenti, quibus pares non essent, ibant vltra ad Occasum, & Boream. Nouales huc alij ex alijs absque numero deteguntur. Mesis cultoram mitem fallens. Celebritas una, Baptismum contulit septuaginta millibus Barbarorum. Realense Collegium authoritas plurima reddidit Socijs. Senatus Regius, Praetor, Episcopus. Respublica simul, & peritorias ad Regem, ut is impetraret Vitellesci consensum. Nihil opus tot mediatorum interuentu. Utilitatis spes præsens, veteres è Pattrum menibus injurias abolebat. Similis in Prouincia Mexicanæ Partes reliquas eorum ardor, ad leucas octingentas longè porrrectæ. Peruanæ nihilo breuior, quamquam per alias testid accissæ. Brasiliæ minor longitudo, maior laxitas ad intima tendentis. Colonias per eam nouas quatuor. Milijones spletididas tres, idem incepit Annus: Per Paraguariam Biennium modò, vndenas. In his, Europæorum, præter pauculos Socios, nullus. Eorum utilitas, ut raritas, quanta fontium per arenosa sparsim loca ad ferarum potum. Simillimi his Barbari, nisi quod homines. Audi tamen cognitionis diuinorum rerum, nec ad religionem admittendam proterui. Flebilis erga quæ morti propriæ. Senes quadringenti simul expiati baptismio. Centelium multi annum attigerant. Et quidam mox in fata concessere vel opportuni beneficij memoria,

*Prouincia Mexicana
vigor.*

1617. 78.

*In Paraguaria Senes
400. baptizantur.*

1626. 87.

moriā, vel senij pondere. Eōdem ēratīs Pater Hieronymus Velloso in Brasilia processit, nihil laboribus diuturnis attritus, Senis Corpore abstinebant, tam salubriter animis egentium impenso. Sed & pluuiā, Pauli Caruallij veste, per délassimos imbrēs ad nemora pergentis Ita operarum paucitatem Prodigij Deus, & suis Ancheta supplebat ē Celo. Prompta aderat ope quoties ferē aduocabatur à Barbaris. Et numerum minuit intortum.

Socij decem ad Bayam incidēre in Hollandorum manus. Illuc à Ianuariensi Collegio eos Dominicus Coelhus Prouincialis ducebatur, securus hostium, nescius occupatæ per eos urbis. Grata

Victoribus Præda. Captos in Hollandiam auchunt secum.

Biennio illic detentos Isabella Princeps redemit. Redemptos bēnevolē excepēre Socij Belgæ, & Magnatū primi. Cætera interim Brasiliensis Prouincia, quali nauis abique Rectore & clero. Iatram haud perpetuam, necessitatis contemplatione Socij solabantur. Quin ex brevi danno fenus quoque emersit nec leue:

Plures cōsecum Coelho reuehente quām auxiſſent Hollandi. Paraquariensium numerum grauior mors accidit Rochi

Gonzalij, Alphonſi Rodericij, Ioannis Castelli. Rochum ſuos

in Populares amor effuderat in Vruai Prouinciam. Apostolum

primo ſuum dixēt. Ii nimirūm quibus profuerat idiomatis pa-

trij; patientiæ, benignitatis Officijs. Septenas in Sedes vagos

redegerat, ad Christi ouile prius adductos. Exarsit danno Ca-

codemon. Et maius subuerteri cepit, profectis ab Hispania So-

cij quatuor, & quadraginta. Rochi cædem Nezubio imperat

digno ſe ministro. Utique pro Numine gerebat ſe; & locusta-

tum, serpentum, fulminum prænuntiacione, diuinatrem sim-

plices apud Populos allerebat. Facinus ijs persuasere; sed differri

oportere dum ſparſi eſſent per Sedes illi, ab Hispania nuper ad-

uecti. Iam & in ſuā quisque rem curabat; quando a Nezubio

aduenere ſicarij. Primo Rochum, & adiunctum ei Alphonſum

Rodericum clauā proſterauit. Rocho iam strato caput auelli-

tur. Sed corpus truncum Parricidas clara, & longo sermone in-

crepat, ſceleris penā prædicens. Cordis vocem, per medium pe-

ctus loquentis audiit magna præsentium multitudinē. Et coruag

plures quinquaginta post captiū id sancte iuxparunt. Iam in ſolida

iug

*Decem Socij ab Hollan-
dīs ad Bayam compre-
hensī, & in Hollandiam
abducti.*

1625. 86.

Paraquaria.

*Cedes Rochi Gonzalezo,
Alphonſi Rodriguez,
& Ioan Castelli.*

1628. 89.

342 **Synopsis Societ. I E S V**

**Annus
Christi. Societ.**

monitione furentes, loquens cor diripiunt costis, & cum corpore iniecere flammis. Nihil Rochi lauditur, neque Alphonsi quidquam. Pariter utrumque rogo immiserant. Ioanni Castello suueni lentior, & durior mors; & cuius patiens ipse ætatis firmitudine. Pugnis contusum sagittis configunt. Deinde seminecem trahunt per montes; affiguntque Crucis, & fustibus trucidant. Inde ad Alphonsum Aragonium, Petrum Romerum, & alios Patrum. Sed omnes periculo eripuerunt, exilientes è Pagis Neophyti; è Boni Aëris Oppido Hispani. Tum simul in Parricidas. Bacchabantur incerti, & inquieti patratæ cædis horrore. Paucos dispulit fuga. Cæterorum crimen, ipsorum eluitur sanguine. Qui ex Authoribus capti, vitam corporum laqueo amisere: unicus simul & animæ, quam reliqui seruauere baptismō: & eorum exemplo plurimi Incolarum. Nezubius fugâ elapsus quærebatur ad necem. Cacodæmonis fidem reposcebat infelix, simplices Barbaros multipliciter fallentis. Quot veteratori fraudes, tot formæ, volucrum, ferarum, Senum. Impudentissimo etiam, Sociorum assumpta est species, ad dedocenda quæ illi docuerant. Guanchatanis Peruvij Populis, Pilati diuinitatem persuasit. Credidere: aliâs in Christum ei potestatis nihil futurum fuisset: iam Guayranis Paraquariz Incolis Cacodæmon, militis specie, & cultu apparuit. Tympanum, & Scopum gerebat, Terræ Celique Dominum sese appellans. Patres autem omnes, mendacijs consutus. Igitur abigant eos simul cum Hispanis. Ni faciant, fulgura, pestem, æterna incendia minatur. Sed risere Guayrani, quamquam nuper Christiani: S. Iguañi patrocinio nitebantur. Audito Diui nomine fugit Sycophanta, & fugientem, lapidum coniectu prosecuti sunt Iodi. Tepecuanis autem Nouæ Hispaniz Populis suasit in Socios, Regem, Deum rebellionem. Sed petiti sunt armis, & bello vieti. Tum Socijs traditi ad erudiendum. Iam, ceu captæ Sylvis feræ, sic illi bello, facilis cicurantur. Et multo facillime, si à pluribus. Sed desunt Operæ. Plures in posterum prouidit Rex. Seminaria per Mexicum atque Peruvium, Alumnis condidit haud pauca;

qui

*Parricidarum Penæ
& respicientia.*

*Præfugia per Socios
detulæ.*

qui in eam spem adolescent curâ Sociorum. Viridi omnes
in veste prodeunt. Cusquenses cum argentea Icone Regis
collo appensa. At Mexicanî statim ducenti in S. Ildephonsi
Collegio. Ceream facem Proregi, rem inter sacram tradi-
dit Rector Fundationis Regiæ monumentum. At nondum
sic, lanæ, sacchari, argenti officiis prospectum est. Sacer-
dores hîc deerant. Ulteriora vocabant incitatos opis maxi-
mè indiga. Et siogulis eorum iam votum, & mos, Christo
non capita sigillatim, sed Gentes vniuersim quererere. In Bo-
realem Americæ Partem nondum id licet. Viritim peten-
di erant Indigenæ à Socijs linguarum ignaris. In Nouo
Franciam suam Galli reuerterant. In Noto-Angliam
Angli mox ibuunt. Et simul cum verisque pauculi Nostro-
rum. Hiorum Ditionibus Principum, Christi Regnum
sequare pariter mens erat. Tua reparare in America
damnum, quod graue Gallia, grauius Anglia, Europæ
sentiebant ab Hæresi. Sed qui linguas addiscas tot propè,
quot Gentium? & quinto quolibet mense mutantium Se- 1625.
des? Huronicam brevi delibauit Brebouius noster. Gens
mihius cæteris vaga est, & Gallis iuncta commercio. Merx
eius ferè omnis, Castrorum pelles. Ille in pretiosiores ani-
mas erectas eos Kebecâ cum Nouesio visebat. Primo
Barbaros conciliauit anno, altero docuit, linguâ iam sa-
tis instructus. Ad reparandam veterem Sedem Carolas
Alemannus Kebecæ mansit. Sociorum erat Præses, & pu-
ris Incolarum, Conuberialum parabat. Sed cepta superue-
nientis Anglus iterum disiecit. Simul Propugnaculum à vi-
store conditur. At Regum iussu redditur id Gallis. Refor-
git & Domicilijs spes nostri, non diu perstituti nisi commo-
ratione Gallorum. Sed rax illuc Colonizæ, vnde lucellum
tempus.

Annus

Christi. Societ.

*Seminaria Mexicanum
& Cusquense.**Expeditiæ in Noso-
Franciam altera.*

86.

Cap.

Annus
Christi. Societ.

C A P V T X V.

Nono-Inuenta.

Räsentis Complementum felicitatis ea fuere. Quantum, multiplicitas, fructus; propagatio, indicant. Ad sacras plerasque res varia offerebantur à Socijs, & arripiebantur à Populis audiè, atque utiliter vrgbabantur. Vsurpata autem vspiam, fundebantur latè more Torrentis. Primum, atque pricipuum; Eucharisticæ mensæ aditio menstrua. Illius frequentationem dudum Orbi Catholico restituerant Patres. Sed eius, vt mellis saties, multos affecrat. Ratò iam adire, & velut nauseabundè, quia sine illecebra, nec ad certam diem. Decreta à Socijs est, & vna inter Dominicas. Probavit Pontifex Paulus, & illecebram addidit: Peccarum quæ noxis debentur, laxationem. Iam angusta sunt Templa. Vrbes huc ad Synaxim totæ confluunt. Per & trans Europam omnem differtur ea religio. Annus seculi huius vigesimus, intra eandem lucem ac Templum, Capita quaterdecies mille recensuit, Hispali mysteria tanta participantium. Ne oscitanter atque imparatè, Romani cauerant Patres. Celebritas toto antè mense per Vrbem indicitur. Interea Preparationum ad illam multiplex genus & efficax. Adhortationes per Templa, & compita; Professiones per vicos supplicantium ritu. Intereundum gemitus, sospiria, lacrymæ, tuniones pectorum. Denique diversifications corporum spontaneæ & horrendæ. Commodanda multitodini fuit Aula Romani Collegij maior. Mille nonnumquam simul auditi, Agororum strepitu mollire Numen iratum. Ita præparatis præbetur panis Angelicus die conditâ. Dominicas inter, postrema est Romæ quolibet mense. Præbent autem Cardinales subinde seni in celeberrimis Templorum Vrbis: ac semel in S. Mariæ millibus hominum supra octodecim. In Professæ autem Domus, sedecim. Sacerdotes in eo subinde centum toto mane absoluit à noxis. Absolu-

Communio Generalis
mensura,
1620. 81.

Absolutos, sacrâ Hostiâ pascunt continenter seni: comitan-
tur Socij triginta, mappæ, vini, Numismatum ministerio. Hinc velut ex fonte, ea longè consuetudo fluxit, & progressu
quoque augescens. Olissipone Hostiarum millia quiaque & ^{32000. eam uno die} Christi. Societ.
viginti vna celebritas assumpsit. Panormi, duo & triginta. ^{Templo participant.}

In vtrâque Indiâ concursus Barbarorum quoque ingens ad
Epulum istud celeste. Sub Vrbano præsertim Pontifice reli-
gio illa inualuit. Quippe sub quo illius uirtus altera, in Ani-
mas peccata igne purgantes, prolata est. Pro Eucharisti-
ca Patientis Christi memoriâ inuentus, & feliciter inuestitus hic mos est: at aliis pro Patiente ipso, nec saluber minùs.

Stationum eius septem monumenta, multæ iam Societa-
tis habent Provinciæ. Gallo-Belgica certè in totidem ferè
Vrbibus, in quot ipsa cõsistit. Singula, funestæ mortis partes
offerunt singulas. Distant autem eodem inter se, quo Ierofo-
lymis, inter uallos. Illa obeuntium ingens Globus & ardor,
nudo, vel cilicinis induito soccis pede incedentium. Hinc in
alias quoque Terras, & in Austriam & Austriz Matrem.

Viennam, ea patientis Christi representatio peruasit. Mater ^{Item & Dolentis Dei-}
autem Iesu, ut Septem Doloris fontes, sic & Stationes ha- ^{pare.}

bet suas, operâ Sociorum. Sed has viuū ferè Societas Bel-
gica extulit, restituitue dudum collapsas. Latius Vniuersa
de Filij Christi cruciatis, contemplandi morem porrexit.
Tradendæ palam, Tempus ieiunij verum assumptum est,
quo ille sustinuit; & vespertinum, quo cepit & desijt pati.

Bis terue aut pluries quaque Hebdomade Populos cogimus ^{Vesperina Meditatio-}
in Templum. Contemplationis Capita dictat Ecclesiastes, ^{nes de Christi Doloribus}
adiuant idonei Concentus, & Imagines coloratæ vel per- ^{per Magni Ieiunij tem-}

lucidæ gestarum rerum. His duabus alis euhitur mens ad
spectandos, gustandosque dolores patientis Dei. Pacta nūc ^{Pacta sacra, Confede-}

sacra, Confederationes, Sodalitia diuersissimo respectu, sed ^{rations & Sodalitia}

optimo: Singula ecquis recenseat? Suggestenda fuere pluri-
ma. Optimarum quoque rerum frequentatio, fastidij ma-
ter est. Illud nouitate admittitur. Quot propemodum vi-
tae Christi Partes, quot Deiparae Tituli, quot Divorum
Ordines in Celo: tot Prazes ad corporis memoriam & cul-
tam inuentæ. Vnus Ioannes Carlierius Gallo-Belga, singulis

*Disceptationes Theologicae
magnifica.*

Mariæ appellationibus, totidem insigniuit institutos Agrestium Coetus. Urbani, ut in religionis officia cultiores, satis cōferebantur. Quia mortuis quoque expiatorio carcere, & misericordiis, ergastulorum, & improbis, lethiferas noxæ vinculo attentis, ita quoque consultum est. Solertiam excitabat ingeniosè fecundus amor in alios. Nec mala depulsa tantum sunt, quæ inerant. Imminentibus quoque & longè adreptibus, occurrere Animorum Medici sapientes. Vitandæ lethali noxæ, & infastigati morti, sua quoque præscripta per Congregationum, Instructionum, Precationum institutionem, remedia. Dramata sacrarum rerum, propria sunt Scholis. In his quam industria speciosa & multiplex! Diu est cum Disciplinæ magnificientius fuisse numquam. Theatra, Exedræ, quot machinis, picturis, versa vel animata? Theologicæ & Philosophicæ Positiones velut sub Pontificum, Cæsarum, Regum Patrocinio & imagine, ita in amplissima luce & forma, & solerti celo Sculptoris. Nec dubitauere Maximi Principes, eas honestare præsentia, & disceptatione qui per ætatem Disciplinis quoque genus illustrarant.

C A P V T X VI.

Bellum Sueco-Germanicum.

Perpetua felicitas nulla. Non Catholicorum, sed dum Sociorum longa, inter Hæreticos. Talem consecuti in Germania erant per victorias Cæsaris, qualis flores aut fructus ad Boream. Hinc Turbo vehementia terribilis, diuturnitate gravissimus. Suecici vim Belli Polona Societas in Livonia, & Prussiâ dupet senserat. Post in Pomeraniam, per Gustavum Adolphum Regem deportati, Germanica vel hodie fecerit. Anno pependit uno magna, & accepta eius fortuna. Proferebant interea socij se per Westphaliam, Saxoniā, Hassiam. Tirones quoque Goslaricæ constituciendi iam erant in bellos arbusculæ. Vetus ibi Palatium Cæsarium insidebatur Patres. Commoda Probationi

*Sediam sociorum p̄fes
interuersa.*

1630. 91.

ædificatio, & exercitijs Catholicæ Religionis primarium Vr-
 bis Templum. Perelegans hoc, & amplum Turribus edi-
 tum tribus, Aris duabus & viginti. Octoginta plus Annis
 tenuerant Lutherani. Tradidere Socijs, Legati Cæsaris Fer-
 dinandi ex huius voluntate, & Senatus assensu. Simul & do-
 tem ex alterius, sed suburbani, censibus Templi. Frumento-
 tum prima per initia Ferdinandus alter, Princeps Colonien-
 sis, & Episcopus idem Hildesij. Intra huius Dioœcesin Gos-
 laria est. Nouæ Stationes aliæ sperabantur. Restitui iam
 ceperant sua Ecclesiæ Bonæ. Eapropter calumnias non ab
 Hæreticis modò Societas sustinebat, eā tuebatur Cæsar. In-
 faustus ad Lipsiam Conflictus omnia succidit. Et inundan- *Veterum iacobina.*
 te celerrimè Regis victoriâ, propellimus in præceps velut 1631. 92.
 arbores rapido torrente. Erfutto, Heripoli, Fridzlarâ,
 Goslaria, omni Saxonia atque Franconia cepit fuga vel vio-
 lenta detrusio. Non mitius in Westphalienses. Socios Bre-
 mensis, & Hassus, aut in Bohemicos Saxon, aut in Silesios
 Anglus atque Suecicus. Vadique exilia; rari per Germaniæ
 amplitudinem ac tuti receptus; prosequente semper hoste.
 Exilibus perfugia, Austria, Styria, Oenipontum, Constan-
 tia, Treuiri, Dusseldorpium, Colonia, Monasterium. Nam
 alias Stationes omnes peruerasat Regis inundatio. Augu-
 stam atque Neoburgum, citissimè. Simul Sueviam, Palati-
 natum utrumque, & Bauariam omnem, unum præter Ingol-
 stadium. Ausus quoque Monachiensis Collegij Rectori de
 Sacrificio Missæ congregandi Rex bellator Romano sermone.
 In Tyrolim quoque viam iastituerat victoriarum nondum
 satur. Sed Oeniponto, Ditionis Metropoli, Diuus è celo Ig-
 natius auertit. Sub diem ei festiuam, Leopoldus Archidux
 Cæsaris frater eum prece aduocarat, & voto. Simul Rex *Germanica Societas*
 Castris Fridlandi, & Bauari iunctis, pedem territus refert. *tota vexatnr.*
 Moguntiæ quidem Sociorum quosdam patiebatur. Sed quæ
 gratia, breui, & violentè pelleonis? Iam Treuiri ut Suecis
 vacui, certè non Hostibus. Domicilia ibi duo, & Coloniæ,
 Dusseldorpij, Monasterij singula, profugis plena, nec alien-
 dis idonea. Itaque transitum magis, quam habitationem

**Annus
Christi. Societ.**

Sed & Lotharingia.

Et Flandro-Belgica.
1638. 99.

*Banaria, Franco-
nica, &c.*
1632. 93.

prætabant. Adeo Germanica Societas propè omnis per finitima Imperij Collegia, velut per canales clauso, in Provincias Europæ omnes digesta est. Italicas aperuit Mutius, Iargi pectoris Pater, exulantibus fœdâ calamitate filii. Gallicas, Hispanicas, Polonicas, Anglicanam, eam Præfecti. In Lotharingia, Prouinciae Campaniae Parte, quies Germanorum exultationum breuis. Nam & Indigenas Gallicum exinde Bellum in varia distractit. Gallo-Belgica in hos, & illos beneuola, & Turmatim aduenientes complexa est. Heribolensi Metaphysicorum Cœtui, Gymnasium dedit Tornaci. Flandro-Belgicæ benignitatem in exteris, sua quoque calamitas affixit. Hispani Copiæ Regis detinebantur ad Spiram. Nudato illis Belgio, Hollandoruam irruptioni patuit Venlova, Ruremonda, Traiectum. Et per hanc editionem, via denique ad inferendam Socijs de perduktione calumniam. De ea accusantur Ioannes Bodenius Rector, & Gerardus Pasmanus Sacerdos; denique & Philippus Nottinius Laicus. Accusator aut verius Index, homo nullus, illius flagitijs reus, & damnatus. Iudicium de non militibus militare, & extra ordinem, quamquam intra urbem. Tortmentigenus Barbarum, à Brasiliis vix hominibus, acceptum; lethali supplicio multò horridius est. Longa & tenta membrorum tortio miseri sedentis in sella. Ita probata triam innocentia, & virtus. Factus inficiati, capite tamen multantur. Hoc in Socios odium Calvinista, Urbis Pro-præfectorus iudicij specie texit. Suedi per Germaniam protoplerant manifestè. Bibargi atque Ebersperge duos subitus irruentium furor ferro peremit. Eiligenstadij Gerardus Williebius eramis, & fame conficitur. Collegium hostes irruperant. Abrepatis inde ad Erfardianos Carceres quatuordecim reliquis, solus ille transtulit ad tenetum, sed breviter tormentum. Nam illorum diuturna per viato, diuturna per Erfardi calamitas. Ad extremos spiritus duratura credebatur. Redemptio interuenit, opportuna Sacra coruca per Papenbemum comutatione. In Bredinkum, circa mortem, ultra humanitatem fœde actum est. Subsbachio Norimbergam ignominiosissime

me

in Ecclesiastes, & Sacerdos raptatur ad ludibriam, & iocos.

In Ieremiā Fiscerū tabies & prompta, Rusticā & Plebis

confidentiis in Catholicos debacchanis per Sacrorum vi-

ctorias. Glogauiae Collēgium regebat. Inde ad Silesiē inte-

riora profectū, Gens per viam furens occupat. Tum verò

agnitum nudat, etiam vitā, Deo de genib⁹ supplicantem.

Haud mitius ab Urbanis habita Rubeaci trīas Sociorum.

Oppidum Rhiogramij ductu milles inuaserat Argentoratensis.

Suēcum palām simulans, & erubescens, Germanicum no-

mēn malefactorum ignominia notare. Ita alienæ Gentis

odio crudelitatem fibrius strigit. Primus patientis Oppi-

do Militis futor defervuerat, sed in Hæreticis pectoribus citò

recaluit Sociorum aspectu. Templo medium lit̄es Deiparæ

supplices tenebant, Thadocus Mayerius, Andreas Martini,

Ioannes Achermannus. Tenebant & Sacerdotes septem

non Socij. Displiuit Calvinistis precantium situs, & Diua

quam orabant. Mariam illis exprobrare, nullius iam opis in

eos potenter. Tum vulnera secuturæ necis præludio. Inde

Ciuciam in Domum pertrahunt. Tum inhumanitatis au-

gmento, omnes inter pocula machēris gladijsque configunt.

Inchoandæ signum Labores, SANCTA MARIA, ridiculè &

crudeliter afflumptam. Eam invocabant qui ingulabantur.

Et vitā priuati quam sp̄reuerant, impetravere testem in-

fandæ necis. Ceterorum cadaveribus soberat Achermann-

dus diversè sauctus. Hi mortuum rati, defervere. At is bebe-

fricio noctis Bruxatum elapsas, plagis & verbis offendit,

quo in Catholicos & Socios animo Hæretici essent. Autē

haec Fridlandus Bohemiæ urbes Česari, Collegia auctoris via-

dicarant. Ceterorum recuperatio Ferdinandō III. debet,

aufpicijs Patriis bellanti. Ratibonensis primū Collēgiū

ipsa cum vrbe. Mox celebri ad Norlingam Victoria, Sedes &

Ferdiam reliquæ, Danubio, Rheno, Nectari, Mēmo ad-

strata, velut tempestate iam lapsa, frāculū respitauit ad hu-

itas sideris exortum. Provincia Rheni Superior solūm ian-

bonici gerens, tota ferè relictuit & breui. Domichia fau-

tioris firmantur, & Treuirensis Collēgium, eamq; Gymna-

Annus

Christi. Societ.

96.

Alsatica.

1634. 95.

Restitutio Societatis
Bohemice.

1632. 93.

Germanica Superioris
Rheni Superioris.

1634. 95.

350 Synopsis Societ. I E S V.

Annus
Christi. Societ.
*Ferdinandi It.
Obitus.*
1637. 98.

sium inclinatio grauis terrebat. Societatem in Germanica reliquam beavit illa felicitas. Neque exspirauit cum vitâ Ferdinandi Cæsar, Benevolentia eiusdem in Socios. Pridem connatae, vsu concreuerant: adeo ut Societatem Princeps dignaretur Matris appellatione. Paterno certè affectu, & tenerè forti souebat ac tuebatur. Sed & munificè propagabat rei Catholicæ gratiâ, Domiciliorum propè Vicenorum Fundator. Et facilis censum ei consecrare, cui Imperium ac vitam. Excelsa laus Cæsar, & præcipua virtutum. Publicas fecit Socius, qui eas norat. Resuscitauit aut continuauit potius Proles Quaterna & Augusta, in nos quoque animum Patris. Haud procul radice delabuntur arboris Poma. Augustissimi, & Sapientissimi iuxta Filij dictum est, & ab eo iam Cæsare, non una in Socios amoris testificatione firmatum.

C A P V T X V I I .

De Marcello Mastrillo.

Lterum Francisci nomine nesciens gessit, Marcelli contentus. Illud assumpsit demum, Francisci Xaverij Sospitatoris respectu, quod tamen Infantis inter Baptismi ritus, imposuerat qui suscepit. Susceptum Societati Pater addixit; sed Indicæ Missioni, prodigiosa curatio vulneris. Illius ambiendæ votum pridem occupauerat; & ardore cum annis incrementa capiente, identidem instaurabat. Desiderium, dilatione Vitellescus prudenter accedit. Ac demum spem fecit sub idem ferè tempus, quo non Missionis modò, sed nec vitæ spes vlla. Hanc infortunium & casus oppressit: Mallei nimirum ferrei & biliris superne, & è manu Fabri delapsus in Marcelli caput, Aram Immaculatæ Virgini positam destituentis. Calamitas hæc Neapoli accidit Patri. Desperatus à Medicis votum integrat ex more. Grauissimus dolor infirmi, expleri illud non posse. Potuit: explicuit, medente & capitis & animæ dolori Xavertio.

fio. Diuam implorauerat æger, in Icone cibili appensa. **Annus**
 Adfuit ipse met de celo, & qualis in pictura, Peregrino habitu, **Christi. Socios.**
 Seipsoe, gestu ad eundum expedito. Votum repetere eum
 iubet, & verba ipse met præxit. Obscurum mox sanat, Xaueria-
 ni ossiculi, & Crucis sanctæ particulis, plagæ admotis. Eas in *Infirmas à S. Xauerio*
 thecâ gerebat infirmus. iam valens Mastrillo liberaſ fidem, *sanatur ad Indicato*
 Sumptum Hispaniæ Rex; Comites ſa tres & triginta Socij, *Miſſionem.* 1634. 95.
 Itali, Lufitani, Germani dedere. Olifippone ſoluerunt eodem
 Portu & die, quibus ipfe Xauerius annos abhinc duos &
 nonaginta, Navigatio Cacodæmoni iniucunda. Et Temp-
 pestatibus, Erroribus, Spectris, Terriculis oppugnata. Sed *Sannicam aggreditur*
 Claflem Xauerius fortior tuebatur. Idem ipfe Rector Pa-
 triouisque Prætoriæ. Eâ Marcellus rebatur, Duci Iconem
 gereos. Ad hanc confidentior, quam ad Sacram Anchoram
 recursus, & opitulatio in periculis certior. Nam occultè in-
 fidiantia detegebatur, propulsabatque dejecta, ventos quoq[ue]
 conuerteos. Retardare tantum Claflem Genius malus tot
 vexationibus potuit. Goam illa octauo ſenuit mæſte, Appul-
 sus eadem dies, quæ Immaculatae Conceptionis Decimas,
 Illum mox nobilitauere predigis. Christi è Grace pender-
 tis Imagines duæ oculos Goanis è Templis totidem, in La-
 poniam vertere ſunt vias. Vidi: & mirata eſt ingens Homi-
 num vi. At Meliapore Crux S. Thomæ lapidea & ingens,
 ſub idem tempys largum mittere ſudorem cepit. Fertilatus
 vetus argumentum. Quotannis olim referrbat ſe die Apo-
 stolo Sacrâ. Appulsiq[ue] priuam in Indiam Hollændis, defiſe.
 Nunc moſile aduecto Goam Maſtrillo reuiuiscit. Sed la- *Goâ in Laponiam pergit.*
 poniam Marcellus magis curabat. Eò properat conciliato
 tantum Xauerio. Auræos ter mille conſauit ad angendam
 incorrupti corporis Thetam. Tota et argento eſt. Ipſe cum
 Socijs modò tribus nauigat: an Amacao, an Manilâ perge-
 ret incertus. Manilam ſexit felix & imprudens error Na-
 ñarchi. Ad Mindanaenſis Inſulæ expugnationem Maſtril-
 lum Xauerius vocabat. Olim per eam Christo Damiano par-
 tam, invaserat ſenſim Mahoraces. Nunc Corallatus de-
 fandis Pſtode Prophetae ſacris coachæ, & dantioſa Oriens
 Tyrannide.

352 Synopsis Societ. IESV.

**Annus
Christi. Societ.
Rsmore.**

Tyrannide. Hic Hæreticarum quoque ex Europâ Nationum colluicies. Hinc frequens exundatio Piratarum in Eoa latè Maria, & finitimas Insulas, Philippinis incommodant præcipue. Harum Prætor Sebastianus Corquera: & in Hostes arduam Expeditionem suscepit aduentante & adhortante Mastrillo. Auertere eum Manilâ conatus erat Dæmon. Hollandicas tres in procedentis nauim secundo impulerat vento. Illas Marcellus Xauerianę Imaginis obiectu detorsit. Sed Stygius Hostis, iterum ac iterum, ac diuersissimè Dæmon: Tempestatis quaternæ impetu, tum malaciæ tarditate repugnat. Stuporem maris dices, Remorum motu torpensis. Dein & specie & voce in Mastrillum horridâ. Quid ipsi cum Mindanensisibus Populis; quid secum vetere Insulæ Possessore? Omnia hic superauit Xauerio nixus. Simul ferè appulit, cum Divi Icone in Corallatum processit. Alteram addidit Prorex, Crucifixi Iesv, barbarè ab Mindanaensisibus Apostatis laceram. Vtramque & lincam gerebat Mastrillus è Lanceæ cuspide pendentes. Hæc vna præcuntis arma: & gerentem texit in Tormentorum volantes globos. Vnus, illius vestem modò confixit, corporis abstinentes. Socij cum eo aliquot, & Augustiniani Patres pauci. Cum Sebastiano Prorege milites quadrangenti trifariè divisi. Quantula multitudo in innumerabiles aduersarios, plurimis in montium iugis & validissimè munitos. Decies centena Hispanorum millia prouocare sunt ausi, locorum fiduciâ. Debellantur à pauculis Xauerij duetu, auspicio Deiparae. Signum ad irruptionem, Sancta Maria. Plerique eorum cæsi: Hispanorum quinque, incautos inter accessus. Vulnerati octoginta. Sed velut armatis veneno globis appetiti, sic aquâ Xauerianis ossibus contactâ sanantur. Insula omnis expugnata est, & vicinorum Regum tergiuersatio. Sibugneus & Iolensis Christo sese: Bugaius, Mindanai Dominus, sed exul, Hispano etiam Regi se subdit. Societatem singuli suas in terras euocant ad figendas Sedes: Supererat Xogonus in Iaponia impietas & sequitur pertinax. Sed eger, stantis adhuc Christianæ rei dolore insaturabilis sanguisuga. Sociorum quatuor & viginti eodem super anno surrexerat & lentè: Vitam singulis fortitudo animi solito diutius tenuit arenem in scrobem, genuum tenuis pro-

*Insula Mindanensis
Expugnatio.*

*In Iaponiam appulsa
Socij 24. ibi per annum
occisi.*

prono capite infossis: Duobus ad nonum penitus dieni , neque
 tunc omnino extinctis. Nam convecta ad Rogum corpora, sa-
 lutem inter se dixerat, simul & gratulationē p̄æclaræ necis. Au-
 diere qui torserant. At Nicolao Ticunaugæ suam, ad decimum
 usque, accedens Deipara prostraxit, oblatâ ad potum aquâ. Scy-
 phus deinde prodigioso plenus liquore, iuuentus est in Scrobe.
 Sed tanto cruce , Iaponica illa hirudo rumpetur ; & vitam
 Bruchus brevî in vulneribus ponet. Pilulis è Xauerianorū ossium
 puluere confectis sanare eū voluit, aut velle simulauit Marcellus.
 Ea Merce transitum à Portu in Regiam mercaturus, Cuso, Mari-
 timę vrbi appellitur. Simul agnitus declinat in Syluam. Fugit
 cōdem Andreas vectorum unus. Cæteri vndecim pariter agni-
 ti ad tormenta Nangazachij & carceres , damnantur. Mastril-
 lum ne milites comprehendant, prohibuit splendida eius facies
 Deum precantis. Sinit ipse, vltro se eis permittens. Sed quasi in-
 nocētis captiuitate ingemisceret, Tellus cōtremuit. Crudelitatis
 quoque execratio erat hic motus Elementi. Aquâ mox torque-
 tur, dupliciter Marcellus atq; per biduum. Primū demissio in
 dolium aquæ plenum, capite ; pendentibus interim supernè è
 palo pedibus. Tum in os sursum in Scalas errecti , infusis aquæ *Marcelli Tormenta dī-
 versæ & longæ.*
 Scyphis. Quadrungentos cōtinuatè immisere. Successit Ignis per
 adminicula cudentium laminarum. At quia in partibus quas
 natura texit, Tortores Marcellus increpuit non dolore, sed pu-
 doris vindictâ, ceteras corporis promptè ad supplicia offerens.
 Inde ad carcerem. Hic tertio mox elemento superior apparet,
 altè inter precationis diuinæ extum, eleuatus à terrâ. Spectauere
 etiam Iudices , qui tamen eā finire vitam iubent. Loris igitur
 corpus adstrictum, profundè demittitur in Scrobem genuum
 tenus. Pedes iterum è palo pendebant. Spectabat ingens Ia-
 ponum multitudo in Sancto ad Nangazachium Monte. Pri-
 morum ibi Mattyrum & deinceps aliorum mors, nomen hoc
 dedit. At veritatis firmamento quam profitebatur, quadriduum
 Mastrillus ita permanxit. Præter morem ea vitæ prorogatio. Ce-
 teris per os & nares eo in suppicio effluit Sanguis. Iam Terræ
 adeo victor leuatur in aëra ad nobilius lethi genus, Victor & h̄ic
 futurus. Acinacem Lictor bis in eius ceruicem incussit, abstrahi
 nondum sinentis. Ictus vani fuere : & ferrum manu exilij. At

Y y

Marcel-

 Annus
Christi. Societ.

Marcellus cōuerso ad eum vultu, tertium audere eum iubet. Ausus, caput abstulit IESVM & MARIAM inclamanti. Terra iterum, & grauius quam antē commota est, & vicina circūm Maria. Sol quoque subitā per medium diem caligine obscuratus. Andream eius comitem, fossæ tormentum autē extinxerat. Marcelli mors illustrior. Nimirum cui vni quaterna elementa fortitudinis materiam dedere.

C A P V T X V I I I .*De Missionibus ultimis.*

Hinc cepit; hinc & desigit Seculum Societatis primum, Americanis aribus simillimæ. A Paradiso nomen accēpere, quod in Celum perpetuis agantur motibus, quiescendi penitus ignaræ, immò iadociles. Numquam interruptis, per Orbem agitata est ab suo dudum ortu Societas. Nunc sub primæ etatis suæ exitum, longè celerrimis, & quales extremi Horologiorum sunt. Nec eos procul proferri oportuit, ut gloriosè finirentur. Eandem, in Bohemia Ioannes Meackius, & Socij duo; eandem in Iaponia Thomas Nicephori, decòram necem inuenere. Mortis omnibus eadem causa, religio; non genus, non author. Illis, Agrestes ad Kuttenbergam Hæretici, ferro; Thomæ, Ethnici Iapones flammâ intulerunt. Trita Socijs pridem in Iaponia per ignis elementum, ad Celi Orbes semita. Rarus inter viginti postremos annos, eâ non notâ illustris. Sequentes fortè cōsignabuntur sanguine Sociorum, quos Nauis nouissimè vexit in Indiam. Illa, persimilis erat reti, Piscibus, & vitiosis, ut integris, pleno. Vectores ibi non omnes optimi. Vnus longè improbissimus, aduocatâ impurum ad facinus ope purissimæ Virginis-Matris. Peruenerant ad Bonæ Spei Promontoriū, inauspicatam modò Stationem. Nam delapso in morbum alicui Sociorum, mortem pronuntiabant Medici; Vectoribus autem naufragium æternus Iudex peccatis offensus. Ita audiuit Socius ille æger, ad huius Tribunal mente sublatus. Sed Ignatius hinc, Xauerius inde iudicanti assidere sunt visi, & omnibus incolumitatem impe-
trare

*Io. Meach. & aliorum
dnorū cedes.*

1639. 40.

Expeditiō in Indiam.
1637. 98.

trare. Xauerius quoque infirmum iam reualescentem adhortari ad salutem Ethnicorum. Haud ita Cornelio Syluio, & periclitantibus cum eo Belgis, incolumitas diuinitus concessa est. Optabilior præsens mors erat, ad eam strenue per 1638. 99. Sylvium comparatis. Bellicæ naues Dunkerkanæ solverant aduersùs Piscatorias plurimas Hollandorum. In illis Sacerdos hic noster, & alij itidem sex. Classi in Homines pugnaturæ, certamen in procellas, & mortem offertur. Nam tempestate naues distractæ omnes. Syliana ad Vlielandiam, tecto aquis Scopulo incaute allisa, luxatur. Pallere & discriminis indicio, & conscientiarum memoriâ Vectores. Singulos Cornelius ritè expiat; atq; animos erigit labentes cum naui, infudentium se vorticum pondere. Extimulat ad Catholicè sustinendam magis necem, quàm ad validè repellendam. Imminebat quippe hæc insuperabili aquarum mole. Et eminebant miseri, à poplitibus primò; post & sensim vmbilico tantùm; demum pectori, & axillis. Animo insuper ac magis, Cornelius; brachijs quoq; pendentis è Crucis Christi signum attollens. Neque is cum Naui frangitur conciditue. Demum & simul plerique Vectorum absorptis Cornelius fortè in tabula restitit; eadem ad extremum spirans, dum exspiraret. I E S V & M A R I A nomina repeatentem fluctus occupat, & altè demergit imperitum natandi. Periti pauculi euasere ad Hollandiæ Littora. Fausta nec longa Navigatio Syluij, Palmam, haud Patriâ procul inuenit, gloriose mortis. In alterutram alij Indiam quærunt. In Paraquariam Sociorum multi nouissimè. Calebat in singulorum pectoribus recens Christophori Mendozae memoria. 1639. 40. Redibat is diuès messe animarum è Paraquariæ, ad Brasiliam, finibus. Inuasere securum necis, haud timidum, Idolorum cultores Arioli atque Venefici. Mortem ei dudum decretam, nunc sagittis inferunt grandinis ritu. Indigenas & Neophytes habebat secum paucos. Petiti etiam sunt. Ipse pusillum Gregem, prouidus Pastor, subire in Syluam iubet, & rudi clypeo aduersa excipit tela. Sed auerso traiectus concidit. Alia item duo adiguntur in dorsum; & totidem in Cranium vulnera. Mortuum Barbari credidere. Itaque defecruunt,

**Annus
Christi. Societ.**

*Christoph. Mendozæ
caedes seuifima.*

1636. 97.

runt, erupta è iacentis manibus Christi pendentis Icone, at Christophoro præcisâ aurum alterâ. Arrha hæc fuit postridianæ maiorisque sequitæ. Obliti ventrem findere prostrato, primâ redeunt luce. Etiamnum spirabat in suo sanguine. Indignati sunt, velut imbecillitate suâ, Barbari. Tum illam exprobrant Deo, Christophorum adiuuare nihil valenti. Sed moribundos, impios, collectâ ad sermonem animâ & voce, redarguit. Silere iussus perseuerauit tamen increpando, damnosâ nempe constantiâ. Nam furentes, labrum utrumque primò, tum dentes ac mentum, linguam deinde, nasum, aurem alteram resecant. Ventris aperiendi gratiâ venerant, nimirum ne suos cuique ipsorum intumesceret. Pœnam hanc, minùs sequentibus persuadet supremæ crudelitatis author, Cacodæmon. Ne eueniat, pectus quoque discidere iam perempto, & odium protulere in exangues artus. Sed pœnam sensere grauiorem; & probrosam à Neophytis paucis; quos, quia multi, spernebant. Exigua numero turma, magistrum vindicatura prodierat cum armis. Circumsepta Hostium globo concluditur, & sagittis tegitur. Conclusis audacia periculo, & prodigijs indicio creuit. Nam ut sagittas membris infixas, Iesus quisque educebat manu, simul ex sequebantur sine sensu doloris, sine plagæ vestigio. Ita concitati, plerosque Hostium inuadunt atque obtruncant. Tum collecta Magistri membra unum in tumulum comportant. Cæteræ per Orbem Missiones adhuc feruent. Et Castrenses in Germaniâ, Belgio, Galliâ, certo suo fructu, exitu Bellorum incerto.

C A P V T X I X.

Anacephaleosis.

*Societatem Ignatius in
Partes Orbis quatuor
confinit.*

*Promovit præsertim per
Europam Lainius.*

Rogressum adhuc Societas habuit quantum, & qualiter Exercitus nondum ullus. Seculo perrexit toto: & Orbem commensa est, sive diffusione. Haud alium ei finem præstiterat Ignatius Conditor. Inductam ipsem vidit in Partes illas Quaternas. Promovit Lainius, per Europam

Europam præsertim, vbi fama eius notior, maior Authoritas. At per Americam Borgia : per Asiam Mercurianus; Christi. Societ. Septemtrionis quoq; diuersè tētati nomine, celebris. Sed ibi aditus ad Missiones tunc tantum apertos, etiamnum ad Per Americam Borgia. Per Asiam Mercurianus.
 Sedes Hæresis obstruit. Promotam, vbique stabiliuit ac defendit Aquauiaz Præfectura, præterquam in Africa. Huius Ubique defendit Aquafacti gloria Mutio debebat. Atque utinam in Abassia, & nua.
 Romana religio, & Societas Iesu perpetua consistant. Diuturnior sub Vitellesci auspicijs, Asiaticæ cum Americanâ per Iezi Regnum, & Aniani Fretum coniunctio. Tum Europeæ securitas, & sperabilis quies, agitatæ bellis vindique. Ita maximè, & Supremi Ducis prælens industria, & Militiæ huic inditum à Diuo Imperatore Ignatio robur, apparuit. Omnes eius Partes datis ab illo legibus stetere. Neque difluxere *Institutum proprium*: externâ vi, vel locorum seiunctione, vel mole periculosâ corporibus. Nullus Ordo nexûs proprios non habet. Etiā Tirrones, vt adscribendi, vt probâdi. Quemadmodum post, & serò *Experimento*: cooptandi veteranis, experimentum sanè multiplex. Huius distraicti Exercitûs decor, & firmitas ita postulat, vt totus quasi ex una Gête, & verò animâ. Locis diuulsum, similitudo morû adstrinxit. Ea concordiæ Mater est. Et Ducibus Gregarios arctè copulauit, illis omnia pares, præterquam onus dignitatis. Habitatio, vestitus, victus, eadem omnium. Magnum quoque ad processiones subsidium, Vota quæ religionis vocant, fuere. Nec ea dufttaxat nuda, sed idoneis succincta *Vota*. legibus, atque documentis. Leues ad pergendum reddidit Paupertas, & rerum non defectus tantum, sed & contempatio; fortes, blandientium interim horror voluptatum, & animos quoque mollientium; Promptos denique, & ad destinata erexit facinora, parendi voluntas, & quâ Exercitus constant. Obedientia. Audaces in ardua, multorum inter se constituta virtus, perseverantes autem familiaritas cum Deo perpetua, & ei sincerè placendi studium. Illius Pars magna, conscientiarum Examina, & quotidiana, quæ mente cōstat, precatio. Iam quantum vigoris Exercitia Spiritûs annua constellare Veteranis, & Iunioribus semestris votoru, ceu militaris instauratio Sacramenti? Ita Impietati ac Errori mundum *Exercitia Spiritualia*. *Votorum Instauratio*.

Annus latè insidentibus, insuperabiles sunt vissi. Terribiles quoque accēdente omnium Disciplinarum præsidio. His condita passim Propugnacula Collegiorum : & primo quidem Consilio plura. Maior eorum necessitas teneræ præfertim ætati. Immo & in prouectiorem utilitas, quando illuc Professorum quoque Domiuum permissa officia sunt. In Impietatem eæ eriguntur præcipue : in Errorum Collegia. Virtorumque laboribus, Sedes, Seminaria, Sodalitia exurgunt; exemplis autem, ingenuus aliorum quoque Ordinum decor. Vno certè Seculi huius Decennio postremo, Domicilia propè centum & septuaginta condita sunt. Nec sine sanguine tanta fecunditas. Religionis causâ occisos facile ducentos colligas.

*Domicilia postremo hoc
Decennio condita 170.
Socij pro Fide occisi 200.
vñuersc.*

C A P V T X X.*Secularis Anni Celebritas.*

Neque hæc sine multiplici & cōtinuato auxilio Numinis. Gratiam Societas parem debebat. Et habitura erat, vel quòd subsidij in posterū cœlestis indiga. Habendæ Annū hunc Mutius totum addixit, ex visitato Ecclesiæ ritu. Sollicitatus suo etiam ipsius respectu, Annū nunc in Præfectura quintum & vigesimum agitantis. Et hunc Catholici Iubileum appellant. Tres intra cum dies decreti præcipue. Geminus Diuorum Cosmæ & Damiani, & idem Confirmatæ olim Societatis. Eo vno Secularis hic Annus exoritur atque occidit. Tertius & potissimè, qui S. Ignatio Patriarchæ sacer est. Romæ Celebritas cepta, vbi & Societas. Dierum primū, auspicatâ dudum luce signarant Medici fratres. Indicium haud futile, Sociorum corrupti vitijs Orbis Medicorū. Simul & fraternè amantium inter se. Illam pridiano vespere clangores prænuntiavere Tubarum Hebræo more. Simul Militiæ huius, velut spolia Deo reportantis, expositum Professorum in Templo Vexillum. Illustrauere autem collucentes plurimâ serie faces. At noctem, Ignium splendores totâ vrbe festiui. Debitas noxis penas, sacrorum portatione Numismatum, relaxari sinebat summus Antistes, Mysteria in Templo Diuina participantibus. Relaxationem autem Socijs

*Jubileum agi ceptum.
1639. 40.
27. Septembris.*

Quomodo tunc Romæ.

Socijs vniuersis, proprio iure concessit. Ea Religionem communum lætitiae, addidit gratia. Splendorem, supra Maiestas Pontificis Vrbani, & Purpuratorum Patrum Cœtus. Famam vero, perennemque memoriam, cuius ex auro, argento, ære Nummi. Neque exclusi ea felicitate, miseri sunt. Centum carcere detentis, data libertas: vestis, inopibus totidem; prandium unâ die ter centum, alterâ plus mille. Amici autem & viuentes, proxime. Institutæ mox Precationes ad Deum publicæ eorum gratiâ, & continuatae per horas quadraginta. Vitâ autem functionum leuamento, litatum est rite per triduum ineunte Nouembri. Primam diem sacer Pontificum atque Antistitutum Ordo: Alteram, Imperatorum, Regum, Procerum: Tertiam cæterorum multiplex, naestus est. Ignatianæ iam Lucis festivitas nouo Collegij Romani Templo & Scholis præsertim illuxit. Harum apparatus longè amenissimus atq; diuersus. Augustissima eius Quonodo 31. Julij se-
quente, S. Ignatio se-
cunda. Pars, Ingentes in Impluvio, Vrbani VIII. Gregorij XV. & XIII. statuæ. Hic Collegij conditor; ille, prima Disciplinarum ibi acceptarum gloria. Earum Imagines diuersæ sedecim. Hinc atque hinc, Discipulorum in eo quondam Gymnasio, dignitate, genere, eruditione illustrium. Purpuratorum Patrum, sex & septuaginta: Electorum Imperij trium: Cæterorum innumerabiles. Spectatum venere & qui repræsentabantur Principes. Nec deditus est Pontifex ipse viuum se simulacro suum comparandum, in Gymnasio præbere. Pridie ad Templum Senatus ierat Romanus. Diuo Ignatio pridem extruere cepit Ludovisius Cardinalis. Fecit in eo propè absolutissimo Vitellescū: Nullus dum antea. Calicem ex argento Senatus, & faces ad Mysteria & multas obtulit. A meridie, Iudeorum familiam Socij ad Baptismum. Expiatam suscepere Franciscus Cardinalis Barberinus, & Ludovisiæ Principes duæ. Anniuersaria Cosmæ & Damiano dies festiva quidem, sed minus, & occidenti similis Soli diluxit. Celebritati finem dabat, & initium Seculo Societatis alteri. Tempus Anni reliquum, diuersis religionis officijs, & ingeniorum monumentis inspersum est. Hæc foris omnia. Sed domi, Iubilei maior utilitas: noua ad virtutem incitamenta. Socijs Vitellescus admôvit efficaci ad vniuersos Epistolâ. Supremam hanc suspicabatur ipse Dux ad milites vocem. Octiduana

Annus
Christi. Socier.

360 Synopsis Soc. IESV. Lib Sextus.

Annus
Christi. Societ.

Vienne.

Madrid.

duana per eam mētis Exercitia, & quieta à Munijs vacatio cuiq;
indicta est, velut ad repolienda in humanæ salutis Hostes ar-
ma. Eò ferorem insueta Celebritas contulit. Et viciissim ad
hanc aliquid per Prouincias animus cuiusque, cā Spiritūs colle-
ctione vegetior. Alierū Inuentis quidpiam addendi potestas, spes
erat saltem assequendi. Industrias antè irrepertas, obseruatione
extuderant ingenia. Honesta contentio. Et Gallo-Belgę Ho-
stilibus per Arthesiam & Flandriā Exercitibus constricti, extu-
lere tamen se, quamquā cis vota. Liberior impetus aliorum. Sti-
mulabāt viri Principes & amici, velut sibi ac suis iret ea Celebrati-
tas. Viennæ Cæsar. Et Augustæ Eleonora & Maria, Singulas
suscepere ornandas Aulæis, Monilibus, gemmis Aras. Suam &
ibi Dux Lotharingica; Cæteras Principes aliæ. Socij per vibem
processere ducenti. Proceres Austrię circùm plerique. At per
Græcensem, Suburbanorum Parochiæ, Sodalitia luuenum, Ci-
uium Tribus omnes. Templi Musica in Theatris quinque. Hie-
roglyphica, statuæ, scætæ Pyrobolis Machinæ, in Arcubus toti-
dem. Vno pedes altus septuaginta, duodenas super Columnas.
Cæsaris Viennæ donum, S. Ignatij statua virili magnitudine,
Markis, vt aiunt, ducentis. Opus argento solidum, lenthum arte;
nondum adeo perfectum. At Madriti Rex, Regina, Filius Prin-
ceps, Celebritatis se testes nostro in Templo dedere. Socij verò
sc Pompam, per Regiæ vrbis vicos, quingenti. Spectaculum
mortalibus iucundum: sed & Celicolis, maledicentiam contu-
maciter pro suggestu obstrepentis, subitâ morte multantibus.
Alia alibi & longè gesta, per Bellorum interstitium fama non-
dum accepit. Post, per Pacis quietem, & Temporis magisterium
doctior, voce, stylo vulgatura est.

F I N I S.

Ad Maiorem Dei Gloriam.

Bayer. Staats-
Bibliothek
München

INDEX

INDEX CAPITVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

S	Ocietatis IESV Confirmatio.	Pag. 1
	Cap. II. Præpositus Generalis Ignatius crea- tur.	2
	Cap., III. De Missionibus Generatim.	3
Cap. IV.	De Missionibus Primis Speciatim.	6
Paragr. 1.	De Italicis.	ibid.
Paragr. 2.	De Germanicis.	7
Paragr. 3.	De Belgicis.	10
Paragr. 4.	De Gallicana.	12
Paragr. 5.	De Iberica.	ibid.
Paragr. 6.	De Hispanica.	13
Paragr. 7.	De Lusitanica.	17
Paragr. 8.	Indice.	19
Cap. V.	Expeditio Tridentinum ad Concilium Prima.	22
Cap. VI.	De Libello Exercitiorum Spiritualium.	24
Cap. VII.	De Constitutionibus.	ibid.
Cap. VIII.	Expeditio ad Concilium Trident. Secunda.	25
Cap. IX.	De Missionibus Secundis Universe.	26
Cap. X.	De Iisdem Speciatim.	28
Paragr. 1.	Italica.	ibid.
Paragr. 2.	Sicula.	33

Zz

Paragr.

Index Capitum.

Paragr. 3.	<i>Africana.</i>	36
Paragr. 4.	<i>Corfica.</i>	37
Paragr. 5.	<i>Germanicae.</i>	38
Paragr. 6.	<i>Belgicae.</i>	44
Paragr. 7.	<i>Gallicana.</i>	48
Paragr. 8.	<i>Hispanica.</i>	50
Paragr. 9.	<i>Lusitanica.</i>	58
Paragr. 10.	<i>Mauritanica.</i>	63
Paragr. 11.	<i>Congenses.</i>	64
Paragr. 12.	<i>Brasilica.</i>	66
Paragr. 13.	<i>Indice.</i>	72
Cap. XI.	<i>Xauerius Iaponie Apostolus.</i>	79
Cap. XII.	<i>Eiusdem ad Sinas Profectio & Mors.</i>	85
Cap. XIII.	<i>De Gaspare Barzao.</i>	89
Cap. XIV.	<i>De Aethiopia Patriarcha.</i>	95
Cap. XV.	<i>Ignatij Obitus.</i>	97
Cap. XVI.	<i>Status Societatis.</i>	98

LIBER SECUNDVS.

CAPVT PRIMVM.

I	<i>Nterregnum.</i>	103
Cap. II.	<i>Congregatio Generalis Prima.</i>	107
Cap. III.	<i>Præpositus Generalis Lainus.</i>	108
Cap. IV.	<i>Colloquium Poissiacense.</i>	110
Cap. V.	<i>Expeditio ad Concilium Trident, Tertia.</i>	112
Cap. VI.	<i>Expeditiones Diuersæ.</i>	114
Cap. VII.	<i>De Societas Progressionibus Generatim.</i>	117
Cap. VIII.	<i>De ijsdem Speciatim.</i>	124
Paragr. 1.	<i>Progressiones per Europam.</i>	ibid.
Paragr. 2.	<i>Progressiones per Asiam.</i>	136
Paragr. 3.	<i>Progressiones per Africam.</i>	147
Paragr. 4.	<i>Progressiones per Americam.</i>	153
Cap. IX.	<i>Lainij Obitus.</i>	155
Cap. X.	<i>Societas sub Laino, Status.</i>	156

LIBER

LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

C ongregatio Generalis Secunda.	159
C ap. II. Missio Melitenfis.	160
Cap. III. Præpositus Generalis Borgia.	161
Cap. IV. Societas in Polonia.	ibid.
Cap. V. Cœlo in Florida occisi.	162
Cap. VI. Expeditio Peruana.	163
Cap. VII. De B. Stanislao Koska.	ibid.
Cap. VIII. In Oriente quatuor pro Religione occisi.	165
Cap. IX. In Occidente duo i ^o quinquaginta.	ibid.
Cap. X. Missiones Mexicana & Philippinenfis.	168
Cap. XI. Expeditio Castrensis in Turcas.	ibid.
Cap. XII. Borgia in Hispaniam, Lusitan. Gall. Profectio.	169
Cap. XIII. Borgie obitus.	171
Cap. XIV. Societatis Status sub Borgia.	ibid.

LIBER QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

C ongregatio Generalis Tertia.	183
C ap. II. Præpositus Generalis Mercurianus.	185
Cap. III. Expeditiones in Orientem.	186
Cap. IV. Expeditiones in Meridiem.	190
Cap. V. Expeditiones in Septentrionem.	192
Cap. VI. Belgicae Societatis Officia atq; Proscriptiones.	196
Cap. VII. De cetera Societate.	200
Cap. VIII. Obitus Mercuriani.	206
Cap. IX. Societatis sub eo Status.	ibid.

LIBER QVINTVS.

CAPVT PRIMVM.

C ongregatio Generalis Quarta.	209
Cap. II. Præpositus Generalis Claudius Aquauina.	210
Cap. III. Edmundi Campiani Cades.	212
Cap. IV. Legatio Moscouitica.	213
Cap. V. Societatis Angrensis vexatio.	215
Cap. VI. Domicilium ad Constantinopolim.	ibid.
Cap. VII. Rudolphus Aquauina cū Socijs quatuor occisus.	216
Cap. VIII. Restitutio Belgicæ Societatis.	218
Cap. IX. Missio Castrensis Belgica.	220
Cap. X. De Societate Romana.	221
Cap. XI. Congregatiōnes sub Patrocinio Deiparae.	223
Cap. XII. Iapones Legati Romani.	224
Cap. XIII. Sedes in China stabilis.	226
Cap. XIV. Expeditiones in Scotiam.	230
Cap. XV. Expeditiones diuersæ.	235
Cap. XVI. Missio Hollandica.	241
Cap. XVII. Obitus B. Aloisij Gonzage.	243
Cap. XVIII. Congregatio Generalis Quinta.	244
Cap. XIX. Franc. Toletus, & Rob. Bellarminus Cardd.	245
Cap. XX. Societatis Proscriptiones.	246
Paragr. 1. Anglicana.	ibid.
Paragr. 2. Suecica, Rigenfis, Transiluanica.	247
Paragr. 3. Gallicana.	248
Paragr. 4. Iaponica.	250
Cap. XXI. Tres in Iaponia Martyres.	254
Cap. XXII. De Societatis Abassina Reliquijs.	257
Cap. XXIII. Obitus Iosephi Anchietæ.	259
Cap. XXIV. Vexationes Belgicæ.	262
Cap. XXV. Restitutio Gallicana Societatis.	264
Cap. XXVI. Vexationes Nouæ.	266
Cap. XXVII. Congregatio Generalis Sexta.	274
Cap.	

Index Capitum. 365

Cap. XXVIII. <i>Ignatius inter Beatos.</i>	275
Cap. XXIX. <i>Cor Henrici IV. Regis, Flexia.</i>	276
Cap. XXX. <i>De Expeditionibus sub Claudio reliquis.</i>	278
Paragr. 1. <i>Intra Europam, aliquæ.</i>	<i>ibid.</i>
Paragr. 2. <i>Extra Europam, plurimæ.</i>	282
Cap. XXXI. <i>Claudij Aquaniæ Obitus.</i>	290
Cap. XXXII. <i>Status Societatis.</i>	291

LIBER SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

C ongregatio Generalis Septima.	293
Cap. II. <i>Præpositus Generalis Mutius Vitellescus.</i>	296
Cap. III. <i>Expeditiones.</i>	298
Cap. IV. <i>Cultus Deiparae.</i>	302
Cap. V. <i>Bellum Bohemicum.</i>	305
Cap. VI. <i>Mors Card. Bellarmini, & Ioannis Berkmanni.</i>	307
Cap. VII. <i>Ignatius & Xauerius, Sancti.</i>	309
Cap. VIII. <i>Beati è Societate ceteri.</i>	310
Cap. IX. <i>Societatis in Cælo Triumphantis Miracula.</i>	311
Cap. X. <i>Militantis Universæ Status iam florens.</i>	312
Cap. XI. <i>Idem Europeæ.</i>	315
Cap. XII. <i>Idem & Afaticæ.</i>	324
Cap. XIII. <i>Africana Efflorescens.</i>	336
Cap. XIV. <i>Americanæ sat Florens.</i>	340
Cap. XV. <i>Nouo-Inuenta.</i>	344
Cap. XVI. <i>Bellum Sueco-Germanicum.</i>	346
Cap. XVII. <i>De Marcello Mastrillo.</i>	350
Cap. XVIII. <i>De Missionibus ultimis.</i>	354
Cap. XIX. <i>Anacephalœsis.</i>	356
Cap. XX. <i>Secularis Anni Celebritas.</i>	358

F I N I S.

ERRATA.

Pag. 9, lin. 5. Salisburgenſis lege Salis. Pag. 29, lin. 18. congreſſus l. congreſſu. Pag. 47, lin. 5. Ro-
berto l. Carolo. Pag. 36, lin. 4. Dratus l. Dracutus. Pag. 120, lin. 12. Parnotmi l. Panormi. Pag. 158,
lin. 26. Mediasl. Minimus.

*Facultas R. P. Praeposti Provincialis Societatis
IESV in Provincia Gallo-Belgica.*

E Go infra scriptus, Societatis Iesv in Gallo-Belgicâ Provincialis, iuxta Privilegium eidem Societati concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, de Libros ab euildem Societatis hominibus compositos, absque Superiorum permissione imprimant, facultatem do ADRIANO QVINQUE Typographo Tornacensi, ut Librum, cui titulus est, *Synopsis precipuarum rerum à Societate Iesv gestarum Seculo eius primo,* à P. IACOBO DAMIANO eiusdem Societatis compositum, ad sex annos proximos imprimere, & liberè distrahere pos sit. Datum Tornaci 12. Aani 1641.

FLORENTIVS DE MONTMORENCY.

APPROBATION

Quod totius Societatis I E S V , imò Ecclesia uniuersa interest, ut quæ ab eius Alumnis de ipsorum Actis & totius Institutus progressu scripta sunt, innoescant: quæque ab ipsis diligenter & conquisita sunt; nihil non modò quod Fidei aut moribus obfit, verum etiam quod non ad veriusque edificationem profit, contineant. Id etiam, quia à Reuerendo ipsorum in Gallo-Belgio Provinciali, per eos, qui ab ipso ad id commissi sunt, diligenter prouisum expensumque confido, meam quoque probationem hic adiungendam, dignamque Synopsim hanc, que securè legatur, censi. Tornaci die 18 Anni 1641.

JOANNES BOVCHER S. Theol. Doct.
Canonic. & Archid. Tornacen.

